FLORES EXEMPLOR

FLORUM EXEMPLORUM,

SIVE

CATECHISMI HISTORIALIS,

AUCTORE

R. P. ANTONIO DAUROULTIO
E SOCIETATE IESU,

PARS III.

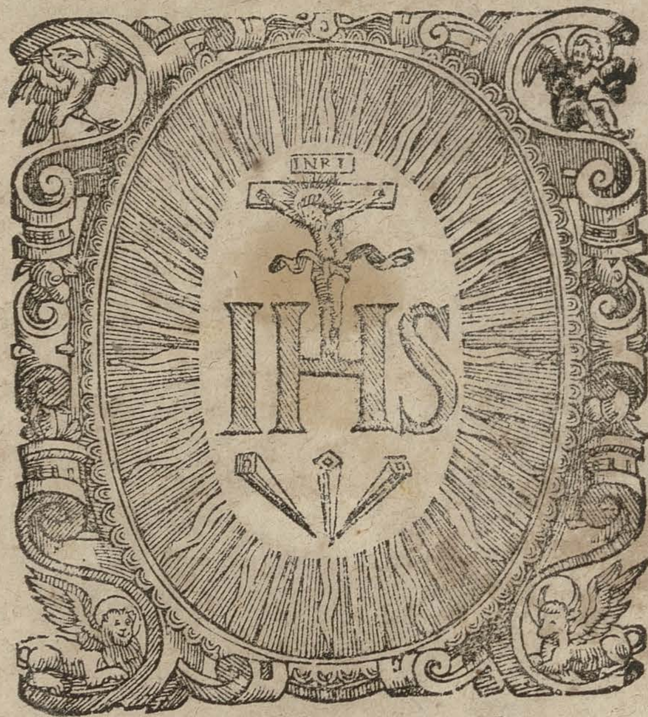
IN QUA

CAPUT V.

De Septem Ecclesiæ Catholicæ Sacramentis.

CAPUT VI.

De Iustitia Christiana, ac primum de priore eius parte, nimirum, de cognoscendis, fugiendisque peccatis.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Sumptibus IOANNIS KINCKII sub Monocerote.
ANNO M. DC. XXIX.

CH

Etillu
Septem
emploru
Qu
instituc
steria, à
diuini sp
ab homi
iustitiæ c
ta est, pro
ta, ex re
adfinita
partibus
rumq; d
corum c
ue cõmo
Christi
strentur
tibus vſ
gratiæ I
m

TYPOGRAPHVS CHRISTIANO ET BENEVOLO LECTORI.

TErtia hæc Anthologiæ paradigmaticę, siue Historicę Catechisticæ Pars, beniuole Lector, duo postrema Christianæ doctrinæ capita ex parte complectitur, in quorum priore de septem Ecclesiæ Catholicæ Sacramentis: posteriore, de officiis iustitiæ Christianæ, & maximam quidem partem, eius, quæ de cognoscendis fugiendisque peccatis est, agitur.

Et illud quidem Titulis vniuerse, discontinuato nonnihil tamen ordine, Septem & nonaginta; hoc vero, duode-quadraginta, non sine iucunda Exemplorum, vtramq; in partem, varietate, decurritur.

Quantum autem vtilitatis ex istiusmodi lectione in omnem vitæ bene instituendę partem, sit accessurum, nemo dubitet; qui & ista nouæ legis mysteria, à Christo Deo & Seruatore nostro instituta, quibus, ceu quibusdam diuini spiritus vasis, vberrima maximeque necessaria Dei gratia cõtinetur, ab hominibus Christianæ pietati initiatis, frequentari & rite suscipi; & hæc iustitiæ officia, quæ cùm in malis declinandis, tum in bonis persequendis sita est, præstari debere quotidie animaduertat. Huc accedit, quod permulta, ex rerum earum, quæ principali de sacramentis instituto pertractantur, adfinitate: de quotidiano Missæ sacrificio, deq; eius ministris: de pœnitẽtiæ partibus siue actionibus: de indulgentiis: de Episcopis & Sacerdotibus, eorumq; dignitate & muneribus: de pastoribus: de Cœlibatu siue ecclesiasticorum castitate, vitæq; in iisdem honestate: deinde de Matrimonii bonis siue cõmoditatibus; de Virginitate, & Viduarum statu, hoc est, de omni pœne Christianæ vitæ genere, disputẽtur, & ex veteri recentiq; Historia demonstrentur. Atq; adeo, in peccatorum cognitione & fuga, Hydræ illæ tot capitibus vsq; repullulantes, & hominum exitio incubantes; tot occultæ diuinæ gratiæ Remoræ, tot humanæ charitatis hostes, tot scelerum vindices, aliaq; monstra in omnem nocendi occasionem intenta, tamquam scopuli, nauigantibus fugiendi, clarissime detegantur. Vale.

FLORVM EXEMPLORVM, SIVE CATECHISMI HISTORIALIS

CAPVT QVINTVM, DE SEPTEM ECCLESIÆ CATHOL. SACRAMENTIS.

Tit. I. De Sacramento Baptismi; qui omnibus omnino, primum & maxime necessarius est ad salutem.

uc. 3. aptismi Io- n. & Christi iscrimen. *Dum baptizaret Ioannes, existimante populo & cogitantibus omnibus in cordibus suis de eo, ne forte ipse esset Christus, dixit illis: Ego quidem aqua baptizo vos, veniet autem fortior me, cuius non sum dignus soluere corrigiam calceamentorum, ipse baptizabit vos Spiritu sancto & igne.*

oan. 3. *Necessitatem huius sacramenti satis insinuauit Christus Dominus, eius auctor & institutor, dum Nicodemo, qui ad se nocte venerat inquisiturus, quomodo homo denuo nasci posset, eo quod Christus docuisset renasci necessarium esse ad salutem respondit: Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.*

Actor. 8. *Eunuchus Candacis Reginæ Æthiopum Hierosolymis in patriam rediens Philippum Diaconum in currum admisit; à quo edoctus, dum ad fluuium quendam venissent; Ecce aqua, inquit ille, quis prohibet me baptizari? Cui Philippus; Si credis ex toto corde, licet; indicans, adultos debere credere antequam baptizentur.*

Exemp. I. *Radbodus Rex Frisiæ à baptismi susceptione resiliens in paganismo moritur.*

Cæs. Baron. Cardin. 9. Annal. tom. an. Do. 719. & ex Iona

Rinceps Radbodus, cum ad percipiendum baptisma imbueretur, percontabatur à Sancto Episcopo Wlfranno, iuramentis eum per nomen Domini astringens, vbi esset maior numerus Regum & Principum seu nobilium gentis Frisonum, in illa videlicet cœlesti regione, quam si crederet & baptizaretur, percepturum se promittebat, an in ea quam dicebat tartaream regionem. Tunc Beatus Wlfrannus: Noli, inquit, errare inclyte Princeps: apud Deum certus est numerus suorum electorum. Nam prædecessores tuos Principes gentis Frisonum, qui sine Baptismi Sacramento decesserunt, certum est damnationis subiisse sententiam: qui vero abhinc crediderit & baptizatus fuerit, cum Christo gaudebit in æternum. Hæc audiens Dux incredulus (nam ad fontem processerat vt ferunt) à fonte pedem retraxit, dicens non se carere posse consortio prædecessorum suorum Frisonum Principum, & cum paruo pauperum numero residere in illo cœlesti regno? quin potius non posse facile nouis dictis assensum præbere, sed potius permansurum se in iis, quæ multo tempore cum omni Frisonum gente seruauerat. At Beatus Pontifex, Heu proh dolor, inquit, deceptum te video à seductore, qui humanum decipit genus. Sed nisi pœnitentiam egeris; & credideris, & in nomine Trinitatis baptizatus fueris, ianuam regni perrennis non intrabis, sed æternæ damnationis pœna plecteris. Hæc dicente & docente sancto Pontifice, multi Frisonum credebant & baptizabantur, prædicto Rege in paganismo perseuerante: nam à Sacro fonte infeliciter recessit & iam Willebrodum, cognomento Clementem, Episcopum & Doctorem præfatæ gentis accersiri fecit, vt ad eius consulta simul cum Beato Wlfranno in doctrina suæ religionis concordante efficeretur Christianus. Sed quoniam, vt scriptum est, *in maleuolam animam non introibit sapientia*: quia dubitando per omnia in fide Catholica, & tentando

Fontanell. cœnobij monacho in vita S. VVlfrāni Sigebert. an. 718. Io. Naucl. to. 2. gener. 24. Io. Laziardo ca. 85. Epito. Christiano Massæo lib. 14. Sur 20. Martij.

Radbodus Rex Frisiæ resilit à fide Christiana. Deridet S. Wlfrannū Radbodus.

Sap. 1.

tando ſanctos Antiſtites loquebatur, ideo obtinere non meruit quod ficte quærebat. Cum vero eius legatum ſuper hoc facto ſuſcepiſſet Willebrordus, reſpondiſſe fertur: Quia prædicationem ſancti Fratris noſtri Wlfranni Pontificis Dux veſter audire contempſit, meis quomodo obſecundabit dictis? Nam hac nocte vidi illum in viſu catena religatum ignea: vnde certum fore conſtat, damnationem iam illum ſubiiſſe æternam. Cumque iter carperet, quod ad domum eiuſdem damnati ducis ducebat; nunciatur ei, ipſum ſine baptiſmi Sacramento iam eſſe mortuum: Sicque cœptum deſerens iter ad propria repedauit habitacula. Nec prætereunda ratio eſt, cur præfatus Dux Radbodus in CHRISTVM credere ac fonte regenerationis mergi noluerit. Nam in ægritudine poſitus, de qua & præſentis vitæ lucem clauſit, perpetuaſque Auerni deſcendit ad vmbras, dum ſopori deditus fotet, deceptor hominum diabolus, qui etiam DEI omnipotentis permiſſu in Angelum ſe transfigurat lucis, ei apparet diademate aureo, circumfulgentibus gemmis capite coopertus, veſteque aurea textili toto amictus corpore. Diuque attonitus præfatus Princeps, diligenter in eum attendebat ſtupens ac tremebundus, admirans cuius ſpeciei & virtutis eſſet qui ei apparebat: iſque multimodæ artis nocendi ſæuiſſimus draco inquit ad eum: Dic, quæſo, fortiſſime virorum, quis te ita ſeduxit vt à cultura Deorum, & à religione prædeceſſorum tuorum velis diſcedere? Noli ita, obſecro, agere, ſed in his, quas hactenus tenuiſti, culturis Deorum, permane: ibiſque ad domos aureas æternaliter manſuras, quas tibi in proximo ſum daturus, vt verborum meorum dictis aſtruam fidem. Quapropter cras acceſſens Wlfrannum doctorem Chriſtianorum, inquire ab eo, vbinam ſit illa manſio æternæ claritatis, quam pollicetur, te, ſi Chriſtianũ ſuſceperis dogma, in cœleſtibus habiturum. Quam cum demonſtrare nequiuerit, vtriuſque partis mittantur legati, eroque dux itineris, & demonſtrabo illis manſionem eximiæ pulchritudinis & fulgoris immenſi, quam tibi poſt modicum ſum daturus, qui euigilans ſancto Pontifici Wlfranno cuncta per ordinem pandit. Sanctus autem Pontifex ingemiſcens eius damnatione, ait: Hæc illuſio diaboli eſt, qui omnes vult perire, & neminem ſaluari. Quapropter ſalua temetipſum, vir nobilis, credendo in Chriſtum, & feſtina ad fontem Baptiſmi, in quo eſt remiſſio omnium peccatorum; & nullo modo fidem accommodes verbis Diaboli mendacibus. Hæc & huiuſmodi plura proſequente ſancto Pontifice, reſpondit prædictus incredulus Princeps, omnia ſe facturum quæ iubebat ſi illa non demonſtraretur manſio à ſuo Deo, quam ſibi largiturum ſpoponderat. Cumque inſuperabilem cunctis CHRISTI Sacerdotis illius animum cerneret, ne à Gentilibus alia fingerentur pro aliis, miſit continuo cum quodam

Illuditur à diabolo Radbodus.

Friſone ſuum Diaconum, qui cum paululum ab oppido proceſſiſſent, obuiam ſibi repererunt in humana effigie quendam itineris comitem, qui dixit eis: Properetis cito: nam oſtenſurus ſum vobis manſionem eximiæ pulchritudinis, quæ præparata eſt à DEO ſuo principi Radbodo. Qui ducem ac comitem itineris proſequentes, loca diu peragrant incognita, donec viam ingredientes latiſſimam diuerſorum generis marmorum eam cernunt polito opere decoratam, videntque à longe domum auream, ac perueniunt vſque ad plateam, quæ ante præfatam domum ſita erat, & ipſa auro gemmiſque ſtrata, intranteſque in domum aurei ſplendoris, & incredibilis pulchritudinis, aſpiciunt thronum miræ magnitudinis. Tunc ductor itineris: Hæc eſt, inquit, domus, & iſta pulcherrima ſedes, quam poſt eius mortem Principi Radbodo, DEVS ſuus largiturum ſe ſpopondit. Et Diaconus ſtupefactus in his quæ viderat, dixit: Si à Deo cunctipotente facta ſunt iſta, perpetuo maneant: Sin autem à diabolo, cito diſpareant. Et cum vallaret ſe continuo ſanctæ Crucis munimine, dux itineris, qui videbatur homo, euaneſcendo tranſiit in Diabolum, & domus verſa eſt in lutum: remanſeruntque hi duo ſimul Friſo & Diaconus in medio locorum paluſtrium, quę plena erant longiſſimis rauſeis virgultis triduoque immenſi laboris iter conficientes reuerſi ſunt ad oppidum, inuenientes præfatum Ducem Radbodum ſine Baptiſmatis Sacramento mortuum: narrantque beato Antiſtiti, quamnam à diabolo pertuliſſent illuſionem: Friſo autem credidit. Vocabatur autem Ingomarus, qui & ipſe ad Fontanellenſe cœnobium beatum Wlfrannum ſecutus eſt. Inducias itaque ſibi renunciandi, quas putauerat ſe adipiſci, prædictus Dux minime valuit impetrare, quia non erat ex ouibus Chriſti, neque ad vitam præordinatus æternam: percrebuitque hoc ſtupendum miraculum apud incolas gentis Friſonum, atque ex hoc facto plurima gentis multitudo conuerſa eſt ad Dominum. Mortuus eſt autem infeliciter præfatus Dux Radbodus anno Domini noſtri Ieſu Chriſti, in quem ipſe credere contempſit, ſeptingenteſimo decimonono, qui erat annus ſeptimus inclyti Principis Caroli cognomento Martelli. Ita plane, inquit Baronius, illud meruit irriſor Princeps & corde durus, qui cum ingentia ſigna de veritate Chriſtianæ religionis ab Apoſtolicis viris facta vel vidiſſet vel audiſſet, & adhuc tamen permanſiſſet obſtinatus; meruit his phantaſmatibus, Deo permittente, illudi, iuxta illud Sapientiæ: Videbunt, & contemnent eum: illos autem irridebit DOMINVS, & illud Eccleſiaſtici: Qui mentis eſt duræ, corruet in malum: &, Cor durum male habebit in extremo. Illuſionibus autem dæmonis decipi iure debuit, qui Dei miniſtros vel perſecutus eſt, vel tergiuerſatione deluſit; vt euenerit illi quod Achab, ſecundum illud lib. Reg. dicente Domino: Quis decipiet

Præſti[...] diabol[...]

Mors infelix Radbodi.

Sap. 4.
Eccl. 3.
Prou. 8.

Iure deluſus à dæmone vanus Princeps

Reg. 22. piet Achab? cùm se promptum illi exhibuit spiritus mendacii: nam & eodem iste præstigiis dæmonis meruit dementari.

II. *Curina monetur in visione, vt baptizari curet.*

D Aug. de Cura mort. ca. Fulgos. li. 6. & Egn. .6.

Homo quidam de turma, Curina nomine, municipii Tulliensis, quod Hipponi proximũ est, curialis pauper, vix illius loci duumvir alitius, & simpliciter rusticanus, cum ægrotaret ablatis sensibus pœne mortuus iacuit aliquot diebus: tenuissimus flatus in naribus, qui manu admota vtcumque sentiebatur, & exiguum erat viuentis indicium, quod illum sepeliri vt exanimem non sinebat. Nullos artus mouebat, nulla sumebat alimenta: nihil oculis, nihil vllo alio sensu corporis qualibet impacta ei molestia sentiebat. Videbat tamen multa velut in somnis, quæ tandem aliquando post dies plurimos quasi euigilans visa narrauit: Post quæ se postremo in paradisum introductum esse asseruit, & dictum sibi esse, cum inde dimitteretur rediturus ad suos; Vade, baptizare, si vis esse in illo loco beatorum. Deinde vt baptizaretur admonitus, iam factum esse respondit: Cui rursus ille: Vade, inquit, vere baptizare: nam illud in visione vidisti. Post ista conualuit, perrexit Hipponem. Pascha iam appropinquabat, dedit nomen inter alios competentes, pariter cum plurimis incognitus nobis: nec illam mihi visionem, nec cuiquam nostrorũ indicare curauit. Baptizatus est, peractis diebus sanctis remeauit ad propria.

III. *Puero catechumeno defuncto meritis S. Stephani vita redditur, vt baptizetur.*

Euodius li. 1. miraculis Stephani, & August. ser. & 96. Louanij re... impres-

Euodius Episcopus Augustino æqualis duos libros de admirandis signis Stephani protomartyris, quæ illis temporibus accidere apud Vzalem ciuitatem, cuius ipse erat Episcopus, conscripsit. Quæ, ne quis forte alicui sinistræ suspicioni obnoxia putet, Augustinus ipse agnoscit; E quibus hoc vnum, ad confringendum impium illum de salute infantium sine baptismo morientium errorem, accommodum recitabo: Cuiusdam mulieris filius paruulus mortuus, catechumenus erat. Qui matris portatus manibus cum ingenti eiulatu & miserabili vociferatione ante ipsam memoriam gloriosi Stephani fuerat proiectus: mater tradebat illi mortuum, vt ab eo reciperet viuum. Cumque ad aures amici Dei pulsaret fide pietatis, perculsa duplici luctu orbitatis, quod & in præsenti vita filium perdidisset, & in futura, vtpote sine gratia baptismi saluum habere non posset, ecce interdiu lamentantis dolorem miseræ matris, repente paruulo spiritus redditur, vita tribuitur, vox viuenti conceditur. Continuo presbyter accersitus baptismum paruulo tradit, sacramenta complentur, atq; ita peccatorum lethali catena anima liberata statim etiam mortalis carnis vinculo exuitur, & ad Dei spiritales amplexus summa celeritate liberata dimittitur. Ita & non modica consolatione cõcessa gaudere de redempto filio datur, paruulo salus vera conceditur. Qui profecto ob hoc ad modicum vitam recepit, ne in æternum moreretur. Quare cum baptismus tanti momenti sit in infante, vt cum illius iactura æternæ quoque salutis iactura coniuncta sit, non sine causa Theologi asserunt non sacerdotes modo, sed quemlibet Christianum ad illum, si res ita ferat, cum propriæ vitæ dispendio expediendum obligari.

Necessitas baptizandi paruulos miraculo demonstrata.

Thom. 3. sent. dist. 24

IV. *De infantulo per puerum sub mortem baptizato.*

A'an. Copus dialog. 6. contra impugn. imag. cap. 9.

Indorum pueri inter alia Catholicæ Ecclesiæ dogmata, quæ accurate tenent, & parentes suos studiose docent, eos diligenter admonent, ne liberos absque baptismo, sine quo ad Ecclesiam eos nõ pertinere recte iudicant, mori patiantur. Ita vero visu venit, vt parentibus atque vniuersa familia piscandi gratia domo profectis, puer quidam cum infante in cunis posito domo relinqueretur, qui cum in parentum absentia puerum periculose ægrotare, iamque extrema ei imminere perspiceret, accepta aqua eum baptismo perfudit; & verba, quæ in hunc casum proferri solent, aperte & distincte pronuntiauit: quo peracto mox infans mortuus est.

Baptismus paruulorũ necessarius.

V. *Baptismo initiatur paganus cum vxore, nocturna visione monitus.*

Ex relatione rerum in Iapon gestarũ per P. Petr. Gomez. Indiæ Societatis Iesu Vice Prouincialẽ.

In statu Isafai degebat gentilis Iecusciorum sectæ vna cum coniuge sic addictus, vt inter populares suos esset, vt apud Christianos quasi Parochus & concionator. Huic nocte quadam, siue vigilanti, siue subdormitanti, apparuit homo vultu venusto & placido (paterne, an frater de Societate nostra fuerit, non obseruarat) qui benigne eum compellans, dixit: Valde sordidus es, affer haud paululum aquæ, vt te lauem, & abluendo imposuit ei nomen Pauli: quo facto euanuit. Fuit hoc viso gentilis ille totus consternatus, & mox vna cum coniuge copiam sibi fieri petiit alicuius de nostris, visione exposita ardenter petit admitti ad Catechesin. Ea vbi satis vterque imbuti fuere, numero fidelium per sacrum baptismum sunt adiuncti. Et maritus quidem nullo alio nomine appellari voluit, quam Pauli.

Ad Baptismum monetur gentilis.

* *
*

VI. Ado-

VI. *Adolescentem baptizandum quibus potest artibus conatur dæmon impedire, ne baptizetur.*

Ex litteris An. Societ. ann. 1583.

Monachi in Bauaria Prouincia Germaniæ Superioris, adolescens Iudæus duos & viginti annos natus, cõmuni omnium gratulatione in ipsa Gymnasii aula baptizatus est. Huic miras sæpe dæmon struxit insidias; & quo magis vrgebat ille baptismum, eo hic impugnabat vehementius: nudũ pene de nocte eiecit ex ædibus: interdum etiam fauces illi premere nonnunquam visus; spectrisque terrere, vt de mente illa deiiceret, consueuit. Vultus dæmonis adeo fœdi, vt negaret adolescens parem vllum sibi videri iis imaginibus cruciatum. Pridie eius diei, quo baptismate lustrandus erat, quoniam eo demum die de victoria dæmonis agebatur, multo eũ vehementius callidus hostis exercuit, ita vt is ne à pluribus quidem cõtineri loco posset. Vt autem vi baptismatis Christi membrum effectus est, continuo fractus & debilitatus est dæmon.

Baptismo in i.det dæmon.

Vis baptismi.

VII. *Quanto baptismi suscipiendi desiderio arserit puella Hebræa.*

Ex Annal. Soc an 1592. in Prou. Polonic. Coll. Viln.

Vilnæ in Polonia puella quædam Hebræa duodecim aut circiter annorũ, propter egregiam indolem animi & morũ elegantiam, erat in deliciis, tum parentibus, quibus primarius atque opulẽtis orta erat, tum consanguineis prope vniuersis. Ædes incolebat, ex quibus patebat aditus in domum adiunctã Christianæ matronæ, quæ virginibus erudiendis & informandis Gynecæum instituerat: ex quo Hebræa inter has totum ferme tempus transigebat, parentibus propter loci opportunitatem non modo nõ abnuentibus, sed etiam probantibus. Vt fere cõsuetudine familiaritatis sequitur similitudo studiorum, quæ prima elementa fidei per piam magistram tradebantur cæteris, Hebræa quoque percupide hausit, coluit casto pectore: dante Spiritu sancto incrementum; denique ita confirmauit, vt non dubitauerit prodere se parẽtibus cruce, genuflexione, precatione, aliisque signis, & quod maius est, voluntatẽ Christianam. Ii nõn admodum permoti, quod illius ætatulæ desideria nullam in partem magnum opinarentur habere momentum. Sed tamen concitata mater alienis illis cæremoniis, quas vsurpare se inspectante non verebatur, omnem stomachum in eam ita vehementer effudit, vt verberibus, pugnis, calcibus male multatam dimitteret. Sed his difficultatibus diuinum semen oblimari solet atque grandescere; quare puella iam flagrans desiderio suscipiendi Christiana sacra suum consilium senili prudentia cum fidelibus matronis, & per eas cum Societate communicat. Res tota à nobis constituitur. Sabbato, quo familiam synagoga tenebat, puella se domo abripit, & ad Christianas ædes, in quas fuerat constituta, perfugit. Re cognita, parentes omnia implent clamoribus. Subodorati quo se illa recepisset, obtestantur fidem magistratuum, & sibi requirendæ filiæ fieri potestatem efflagitant. Fit potestas, non inueniunt: mature siquidem nostri studiose effracto tecto, eam in proximam domum coniecerant, & ementito habitu luce palam eductam in loco tutiore collocarant: non cessant Hebræi: suscipit synagoga negotium, & illud vrget communi consilio studiisque communibus. Circumcursant agmina Iudæorum, non pecuniis parcitur, non muneribus: &, quod iniquissimum, oppugnatio feliciter ex ea parte succedit, à qua nos esse maxime tutos oporteat. Adeunt Primates ecclesiasticos; obsecrant, vt pro eorum imperio sibi detur virginem domum reducẽdi potestas: vel onerati querelis, vel circumuenti suasionibus, quod teneræ ætati diffiderent, & rem longioris putarẽt esse consilii, non obscure assentiebantur. Suis tamen studiis in Hebræos id vnum effecerunt, vt in puella diuina vocatio virtutis iudiciique maturitas, de qua ambigi fortasse propter ætatem poterat, probatiora atque testatiora essent: vt admirationem ipsis aduersariis excitarent. Seuocauerunt puellam in ædes quasdam ii, qui animum vel flectendum vel tentandum susceperant. Præsul quidam primarius sciscitabatur ab ea cur fieri Christiana vellet. Quoniam, inquit, intelligo solos Christianos peruenturos ad cœlum. Atqui, ait Præsul, è Christianis quoque permultos depressum iri scias ad inferos. Non ignoro, respondit, siquidem illi se onerauerint sceleribus. Ad hæc ille; Si scelera deprimunt, quidni viuas inter Iudæos vitam sine crimine? Valde vereor, respondit, vt apud eos id possim, sed quanquam possim, mihi tamen certo scio nihilominus clausum fore aditum ad superos. Quærit, quam ob causam? Respondit, quia cœli atrium est Ecclesia. Vbi eam hic ita peritam conspicit, ad aliam thesim dilabitur; Misella, inquit, non satis percepisse videris, te apud tuos fore semper in honore & copia rerum, Christianam fore neglectui atque contemptui, laturam famem, sitim & omnium rerum inopiam. Ad quæ illa; Libenter despiciar in tenebris, vt exalter in luce, hoc est in conspectu Dei: malo ferre famem breuis temporis, quam æternam; malo ferre sitim, quam ignes. Patieris vero vel inuita, subdit, ille: mihi enim certum est parentibus te dedere, qui præstolantur præ foribus, quique te quamdiu vixeris, maceraturi sunt inopia, contumeliis, verberibus. Parentum nomen vehementer perculit tenerum puellæ pectus. Quare erumpente flumine lachrymarum accidit ad eius pedes: eosque amplexata; Non vexationes, inquit, perhorresco, sed periculum Patere, Domine, tentari me, non obrui. Eo denique sensu, eo ardore spiritus deprecata est discrimen illud, vt omnes, quotquot aderant, flecterentur in misericordiam, & admirationem, & ipse Præsul admirabundus exclamauerit: Digitus Dei est hic, seque baptismo nullum obicem positurum promiserit. Quare cum nullus alius auderet susci-

Familiaritas morum similitudinem parit.

Puella durius à matre excipitur.

Prudens puellæ responsum cur Christiana fieri velit.

Ecclesia cœli atrium.

Mira puellæ constantia.

ret suscipere eius baptizandæ prouinciam, Episco-
pus Sarmogitiæ, qui per eos dies Vilnæ degebat, id
egregie præstitit. Plurimi mortalium confluxere ad
spectaculum. In ipso sacri fontis mysterio tantam o-
stendit in subeundo pietatem, tantam in respondē-
do alacritatem, in pronunciandis fidei elementis in-
dustriam, vt celebraretur omnium plausu, atq; ser-
monibus, quotquot aderant, ipsi hæretici vix tem-
perarent à lacrymis, atq; discederent perfusi animũ
diuina quadam dulcedine, quæ etiam in ipsos è di-
uinis illis nuptiis redundare videbatur. Iam vero
puella collocata in Niesuitiensi Cœnobio virginum
omnibus prælucet ad virtutem.

VIII. *Ardens pueri baptismum suscipendi studium.*

Cum iter haberem ab vno propugnaculo ad a-
liud, multi Christiani ad excipiendum me obuiam
prodiere, & inter eos puer decennis eques, eleganti
vestitu, sic vt suspicarer esse filium Præfecti propu-
gnaculi, cumq; propius mei salutandi causa accessis-
set, dixit se esse gentilem, venisse autem rogatum vt
possit fieri Christianus. Vt ventum est ad propugna-
culum, cognoui parentes eius esse Ethnicos, & co-
lendis Chami & Forochi impense addictos: itaque
dissimulanter puero respondi: Quod ille aduertens,
mox primarios quosque propugnaculi Christianos
sibi asciuit intercessores. Sed ego respondi illis, quā-
doquidem parentes sint gentiles, facile ab iis ex in-
dignatione puerum adigi posse ad palinodiam. Ita-
que puer magno cum dolore a me recessit. Verum
ille non conquieuit, sed adiunxit sibi aduocatum fi-
lium Toni eiusque matrem, & alios. Omniumque
tot fuerunt preces & singulatim vxoris Præfecti i-
psiusque Toni, qui in se recipiebant noxam dubii
euentus, vt necesse fuerit post breuem aliquam san-
ctæ fidei doctrinam, eum admittere ad baptismum:
quod & factum est.

r.rel. / p. / stis / Frais / m. / oti- / ardēs / thni- / deri-

---

TIT. II. De materia baptismi, quæ est o-
mne naturalis aquæ genus, siue maris, si-
ue fluuii, siue paludis, siue putei, aut fon-
tis.

EXEMP. I. *Fons aquæ miraculo erumpit è saxo ad ba-
ptismum ministrandum.*

ANno Christi Domini sexagesimo octauo eue-
nit, vt sanctus Petrus Apostolus in carcerem
Mamertinum mitteretur. Vbi asseruatus est à mili-
tibus Processo & Martiniano; qui multas ob causas
S. Petri monitu nomen Christo dederunt: cumque
non esset eo in loco ad illos baptizandos aquæ co-
pia: mirabiliter è solido saxo fons erupit; è cuius a-
qua baptismus est administratus.

rd. Baron. / nnal. Eccl / m. 1 ad an. / om. 68 & / bo Boz. lib. / de sign. Ec / el. cap. 16. / Miraculũ.

II. *Aqua ad baptizandum spontaneum exhibet ministe-
rium.*

Cassiodorus lib. 8. variar. lect. agens de conuentu
Leucotheæ in Lucania, & fontem irriguum descri-
bens, tale ibi refert miraculum: Est locus ipse cam-
porum amœnitate distensus suburbanum quondam
Cosilinatis antiquissimæ ciuitatis, qui à conditore
sanctorum fontium Marcellianum nomen accepit:
Hic erumpit aquarum perspicua & dulcis vbertas;
vbi in modum naturalis antri, apsidis fabricata con-
cauitas sic perspicuos liquores emanat, vt vacuum
putes lacum, quem non dubitas esse plenissimum.
Hic perlucidus vsque ad fundum patet, vt aspecti-
bus tuis aërem potius apparere iudices, non liquorē.
Æmulatur serenam diem aqua subtilissima: nam
quidquid in imo geritur, inoffensa aëris claritate
monstratur. Et paulo post: Longa sunt illius fontis
memoranda describere: veniamus ad illud singula-
re munus sanctumque miraculum. Nam cum die sa-
cratæ noctis precem bapismatis cœperit sacerdos
effundere, & de ore sancto sermonum fontes ema-
nare, mox in altum vnda prosiliens aquas suas non
per meatus solitos dirigit, sed in altitudinem cumu-
losque transmittit. Erigitur brutum elementũ spon-
te sua, & quadam deuotione solemni præparat se
miraculis, vt sanctificatio maiestatis possit ostendi.
Nam cum fons ipse quinque gradus tegat, eosque
tantum sub tranquillitate possideat: aliis duobus
cernitur crescere, quos nunquam præter illud tem-
pus cognoscitur occupare. Magnum stupendumq;
miraculum fluenta labentia sic ad humanos sermo-
nes vel stare vel crescere, vt eis credas audiendi stu-
dium minime defuisse. Fiat venerabilis omnium
sermone fons iste cœlestis. Habet & Lucania Ior-
danem suum. Ille exemplum baptismatis præstitit,
hic sacrum ministerium annua deuotione custodit.
Quapropter & reuerentia loci, & vtilitas rei dare
debet populis sanctissimam pacem.

Baron tom. Annal. ad ann. Domini 417. 55 ex Cassiodor. lib. 8 var. lect. epist 3.

Stupēdum miraculum.

III. *Baptismus, qui arena datus fuerat, aqua deficiente,
postea cum vera aqua confertur.*

Abbas Andreas Octaui decimi, cum essemus in
Alexandria, narrauit nobis dicens: Cum essem iu-
uenis, indisciplinatus valde, & inquietus fui. Die er-
go quadam persecutionē passi pro nostra inquietu-
dine fugimus in Palæstinam ego & nouem alii: in-
ter quos vnus quidam erat industrius, alius Hebræ-
us. Cum ergo venissemus in eremum, infirmatus est
Hebræus vsque ad mortem, &, Deo teste, in ma-
gno mœrore constituti eramus, nescientes quid illi
faceremus. Verumtamen vt est consuetudo socialis
charitatis, non illum deseruimus: sed vnusquisque
nostrum pro viribus tolerabat eum volentes vel in
ciuitatem vel in emporium illum ducere, ne more-
retur in eremo. Cum vero adolescens ex inedia &
vehementissima febre immoderataque labore & si-
ti, præ solis æstu, totus iam fere resolutus esset, atq;
deficeret, propinquans ad exitum, neque portari
posset,

Sophronius prati spiri. cap. 176. & Niceph. Call. l. 3 hist. Eccl. cap. 37. ann. 181 simile quiddam narrat.

b

posset decreuimus cum multis lacrymis illum dimittere in eremo & abscedere, metuentes ne nos ipsi quoque siti deficeremus. Cum igitur illum in arena plorantes posuissemus, videretque nos abire velle, cœpit nos adiurare, dicens: Per Deum, qui fecit cælum & terram: Per Deum, qui inclinauit cælos & descendit pro salute humani generis: Per Deum, qui iudicaturus est viuos & mortuos; nolite pati, vt Hebræus moriar, sed tanquam Christiani facite mecum misericordiam; & baptizate me, vt Christianus de hac vita exeam, & ad Dominum pergam. Nos vero dicebamus ei: Vere, frater, nō licet nobis hoc facere, seculares enim sumus: hoc autem Episcoporum & Presbyterorum est opus; sed neque aqua hic est. Ille vero persistebat, similiter adiurans nos, & plura etiam cum lacrymis adiiciens, ac dicēs: Nolite, Christiani, me priuare hoc diuinitus indulto munere. Cum ergo in magna hæsitatione essemus, industrius ille diuinit⁹ inspiratus ait nobis: Erigite illum, & exuite. Ereximus itaque cum magno labore eum, erectumque tenentes exuimus. Industrius autem ille implens ambas manus suas arena, tertio effudit super caput eius, dicens ita: Baptizatur Theodorus in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Nobis vero per singulare respondentibus, Amen (Dominus Deus testis est, fratres) ita continuo sanauit, & corroborauit eum Christus Deus noster, vt nullum iam in eo pristinæ infirmitatis remaneret indicium, vel qualiscunque passionis; sed sanus & valens, cum omni alacritate & florido aspectu, quod reliquum erat itineris per eremum ambulauit, semper nos præcedens: ita vt admirantes talem & tam subitam mutationem, omnes laudauerimus & glorificauerimus ineffabilem maiestatem & benignitatem Christi Dei nostri. Venientes autem Ascalonem, adduximus eum ad beatum & sanctum Dionysium eius vrbis Episcopum, narrantes, quæ fratri in via contigissent. Quibus auditis, sanctus admirandusque Dionysius stupens ob tam nouum inauditumque miraculum, conuocato Clero exposuit ei totum negotium, vt decernerent, vtrum effusio illa arenæ reputanda esset fratri in baptismum, an non? Et alii quidam dicebant, debere illi reputari in baptismum, propter inauditam miraculi magnitudinem: alii vero dicebant non? Theologus quippe Gregorius omnia baptismata dinumerat: Baptizabat inquiens, Moyses, sed in aqua, & antea in nube & in mari. Baptizauit & Ioannes, non iam quidem Iudaice: non enim in aqua solum, sed & in pœnitentia: Baptizat autem & Iesus: sed in Spiritu sancto. Istud perfectio est. Scio & quartum baptismum, per martyrium & sanguinem. Scio & quintum, lacrymarum scilicet. Hæc ille. Quo igitur horū illi inquiebant, iste baptizatus est, vt etiam ipsius baptisma roboremus, maxime cum Dominus ad Nicodemum dicat: *Nisi quis natus fuerit denuo ex aqua, & spiritu, non intrabit in regnum Dei.* His alii contradicebant sic: Quid ergo? Quia scriptum de Apostolis non est, quod baptizati sunt: idcirco non intrant in regnum Dei? Alii rursus è contra inferebant dicentes: Ita sane illi baptizati sunt, sicut & Clemens Stromatæus meminit, in quinto Hypotyposeon. Apostolicum enim illud dictum exponens quo dicitur: *Gratias ago, quia neminem vestrum baptizaui*: Christus inquit, dicitur Petrum solum baptizasse, Petrus Iacobum, Andream, & Ioannem: illi autem reliquos. Hæc igitur & alia plurima cum dicta essent, visum est beato Dionysio mittere fratrem illum ad sanctum Iordanem, illicque baptizari. Industrium autem illum ordinauit Diaconum.

Iudæus in locis aridis ob extremā valetudinis necessitatē arena pro aqua baptizatur.

Iudæus ille eo baptismo conualuit.

Ioan. 3.

Matt.

IV. *Virtute consecrata baptismalis aquæ dæmon expellitur.*

Sabbatho sancto, cum fons baptismatis consecraretur, per flatum Sacerdotis, quem in fonte mittit, cum verbis quæ Spiritus sanctus rationalitati hominis & Doctoribus Ecclesiæ infudit, quoniam in prima creatione, Spiritus Domini aquas mouit, vt scriptum est: *Spiritus Domini ferebatur super aquas*: mulier dæmoniaca præsens ibi erat, atque timore magno correpta ita contremuit, quod terram pedibus perfodit, & de horribili spiritu, qui eam oppresserat, sufflatum sæpe emisit. Mox in vera visione vidi & audiui, quod vis altissimi, quæ sanctum baptisma obumbrauerat, & semper obumbrat, ad diabolicam conglobositatem, qua fæmina illa fatigabatur, dixit: Vade, Satana de tabernaculo corporis mulieris huius, & da in eo locum Spiritui sancto. Tunc immundus spiritus per verenda loca fæminæ cum egestione egressus est horribiliter, & ipsa liberata est ac deinceps sana in sensibus animæ & corporis permansit, quamdiu in præsente seculo vixit. Quod postquam in populum diuulgatum est, oēs cum canticis laudum, & verbis orationum, dicebant: *Gloria tibi Domine.* Itaque vt Deus permisit, quod Satan totū corpus Iob horrore & fœtore vermium perfunderet, & vt ille æstimabat, quod per deceptionem suam, qua honorem Dei abnegauerat, istum etiam superare posset, Deo animam eius custodiente tangere eum non potuit, quia Iob Deum in fide nō dereliquit. Vnde & confusus ab eo discessit, quia Deus per ipsum Satan superauit, vt sciret quoniam Deo nullus præualere posset: sic & mulier cum maligno spiritui ad vexandū tradebatur, Deus non permisit, quod anima in bona fide deficeret, vnde & inimicus in ea confessus est, quia à iustitia Dei auertere eam non potuit.

Apud 17. Sept. in vita Hi deg. 22. G.

Vis aquæ baptism.

Iob. 1.

V. *Quomodo baptismalis aqua purget animam à peccato.*

In vita S. Valentini Ep. Interamnensis apud Sur. to. 1. 14. F.

Fuit Romæ Craton quidam summis oratoriæ facultatis laudibus ornatissimus, cui filius erat Chæremon nomine, qui iuuenis admodum eam incurrerat ægritudinem, vt incuruato dorso caput inter

genua

genua deprimeretur:tãtaque erat eius calamitas, vt
nulla medicorum vel industria curari posset. Cum-
que pater omnem salutis spem de filio abiecisset, ex-
titit quidam Fonteius Tribunitius, qui eodem &
grauiore etiam malo germanum suum vexatũ fuis-
se dicebat, curatumque à quodam Episcopo Valen-
tino ciue Interamnensi, viro magnæ sanctitatis, opi-
nione celebri & virtutum omnium splendore miri-
fice ornato. Audiens hæc Craton, summa diligentia
& magno cum honore per viros quosdam apprime
nobiles Valentinum Romam adduci curauit, & fi-
lium ei suum Cheræmonem multis cum lachrymis
sanandum obtulit. Cui Valentinus: Tu si vis, curabi-
tur. At ille: Dimidiam, inquit, substantiæ meæ par-
tem tibi dare cõstitui, si ab hac eum calamitate libe-
raueris. Miror ego sane, inquit, Valentinus, te virũ
prudentem non aduertisse, quæ dixerim: Tu si vis,
curabitur Nam si abiectis idolis, & sceleratorũ ho-
minum simulacris, in Christum credideris, optatam
filius tuus salutem cõsequetur. Censum vero tuum,
cuius mihi dimidiam partem polliceris, offer paupe-
ribus, qui pro filio tuo orent: mihi autem nulla ra-
tione persuadebis, vt aliud quid, quam fidem tuam
pro salute filii tui expetam. Hæc dum audiret Ora-
tor, procidit ad pedes Episcopi, & se credere in Chri
stum Iesum dixit. At Episcopus: Fides, inquit, Chri-
stiana non verbis tantum, sed operibus demonstra-
tur: quare volo te reipsa fidem declarare. Idolis igi-
tur manufactis renuncia, & delicta tua sacro fonte
expiato, & sic demum ab vniuersis sceleribus tuis ex-
purgatus in numerum filiorum Dei recipietis. Cui
Craton: Quomodo, quæso, aqua, quæ sordes cor-
poris lauat, peccata animæ tollere poterit? Vix hoc
in sani hominis mentem vlla ratione cadere potest.
Tum Valentinus: Aqua, inquit, per mysterium
inuocatæ Trinitatis, Spiritus sancti gratiam in se
recipit, & per eam vniuersa crimina, quantumuis
enormia, protinus mundantur. Hæc cum dixisset,
luculenta admodum oratione de Christiana digni-
tate, eiusque mysteriis disseruit. Sed Craton, qui
tota mente in salutem filii sui propendebat: Missas,
quæso, facito, inquit, longioris orationis amba-
ges. Nam ex hoc vno veritas constabit, si salutem
consequatur is, propter quem hæc dicuntur. Tunc
Valentinus solum cum Cheræmone cubiculum in-
gressus est, & totam diem vna cum nocte in preci-
bus & lachrymis pro salute illius miseri exegit. Me-
dia autem nocte tantus splendor cubiculum inua-
sit, vt ii qui foris rei exitum præstolabantur, proti-
nus illud cum Valentino & filio Chæremone flam-
mis absumendum putarent. Sed cum Chæremo-
nem, qui tribus iam annis nullam omnino vocem
ediderat, psallentem, & clara voce nomen Christi
prædicantem audirent, gaudio incredibili perfusi
fores sibi reserari postularunt: quas tamen vir san-
ctus ante completam orationem aperire noluit, sed
mane facto Chæremonem illi saluum & incolumẽ
tradidit. Quo miraculo victus Craton vna cum cõ-
iuge & tribus discipulis, Poculo, Ephebo, & Apol- tur cum
lonio, qui artium maximarum disciplinis illius stu- tota fami-
dio erudiebantur, fidem amplexus baptizatus est. lia.
&c.

VI. *De Basilio & Eubulo in Iordane baptizatis.*

Cum Basilius ille magnus Hierosolymam bapti- *Amphilo-*
smi suscipiendi gratia cum præceptore suo Eubulo *chius in vita*
sese contulisset, Maximum eius vrbis Episcopum *S. Basilij a-*
adierunt: ad cuius pedes se abiicientes, rogarunt di- *pud Sur. to. 1.*
uinum sibi conferri baptisma, siue regenerationem
in Iordanis flumine. Quos vbi sanctus ille Episco-
pus vidit, pro sua erga omnes humanitate illorum
annuit precibus: venitq; cum viris fidelibus ad Ior-
danem: vbi tum Basilius in ripa consistens, humi se
prostrauit, & cum clamore valido & lacrymis pete-
bat à Deo aliquod suæ fidei signũ ostendi, surgens-
que cum tremore, suis se vestibus spoliat, vnaq; cum
illis veterem exuit hominem: descendensque in a-
quas orabat. Vna autem sacerdos etiam descendit,
eumque baptizauit. Et ecce coruscus ignis incidit In baptis-
super eos, atque ex eodem fulgure columba exiit in mo Basilii
Iordanem, turbansque aquam reuolauit in cœlum. miraculũ.
Eo viso, qui adstabant, timore correpti glorificarũt
Deum. Porro Basilius baptizatus exiuit ab aquis. Vsus sacri
Admirans autem Episcopus Basilii in Deum amorẽ chrismatis
orans induit eum resurrectionis Christi vestimen- in baptismo
tis. Baptizauit etiam tum Eubulum, vnxitq; vtrum-
que sacro chrismate.

TIT. III. De forma baptismi.

Christus Dominus post resurrectionẽ ad Patrem trans- *Matth. 28.*
iturus, discipulis per vniuersum orbem ituris mandatum
hoc dedit: Euntes ergo, docete omnes gentes, baptizantes
eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.

EXEMP. I. *Baptizaturo Ariano, qui baptismi formam vitiabat, aqua euanescit.*

ARiani, quod nollent Filium Patri æqualem, nõ *Thom. Boz.*
iisdem verbis vtebantur, quibus Catholici, sed *to. 1. de sign.*
illorum forma immutata filium significabant Patre *eccl. Dei. li. 1.*
minorem. Contigit igitur, quod sumus dicturi, val- *c. 16. n. 6.*
de admirandum, vt Arianus baptizaturus more suo Miraculũ.
accederet ad fõtem aquarum plenum: vbi eo venit,
continuo aqua omnis euanuit: quo fugeret, nullus
apparebat exitus: noluit impio cultui se exhi-
bere. Id testantur Paulus Diaconus &
Zonaras.

* *
*

Baro. tom. 6. ann. 506. 14. ex Theodoro lectore & Niceph lib. 16. ca. 35. Ado in Chrō. at. 6. Naucl. tom. 2 gener. 17. Carol. Sigon. lib. 16. Imp. Occi. ann. 510.

Deuterius Arianus verborum baptiſmi præuaricator.

II. *Baptiſmo Deuterij Epiſcopi Ariani, quod formam mutaſſet, aqua euanuit.*

Tempore Anaſtaſii Imper. XVI. & Symmachi Papæ VI. ſub annum Chriſti Domini quingenteſimum ſextum, Deuterius Arianorum Conſtantinopoli Epiſcopus cum Barbatem quendam, ſic dictum, baptizaret reprobata & corrupta Dominica traditione auſus eſt inter baptizandum dicere, Baptizetur Barbas in nomine Patris, per Filium, in Spiritu ſancto. Quo dicto aqua ex Colymbetra euanuit: Barbas vero arrepta fuga exiuit, & miraculum hoc cunctis ſignificauit.

Miraculum ob verba eſſentialia baptiſmi ab hæretico mutata.

Ex Gregor. Magn. l. 1. Regiſtr. ep. 17

In hæreſi Ariana baptizati ad fidem Cathol. conciliandi.

III. *Antharith Rex diuinitus punitur, quod prohibuiſſet paruulos ritu Catholico baptizari.*

Antharith nefandiſſimus Lōgobardorum Rex in ſolennitate Paſchali, quæ paulo ante expleta fuerat, ſuorum filios in fide Catholica baptizari prohibuerat. Pro qua culpa Diuina maieſtas eum extinxit, vt ſolennitatem Paſchalem vlterius non videret. Monet proinde Gregorius vniuerſos Italiæ Epiſcopos decere, vt cunctos per ſua loca Lōgobardos admoneant, quia grauis mortalitas imminebat, eoſdem filios ſuos in Ariana hæreſi baptizatos, quos poſſēt, ad Catholicam fidem conciliarent, quatenus ſuper eos iram Domini omnipotentis placarent, vt cum ad diſtricti conſpectum iudicis venturi eſſent, pro ſua ſolicitudine lucrum in Domino oſtentare valerent.

Zacha. ep. epiſt. 4. to. 2. ep. Ro. Pont. & Sur. in vita S. Bonif. li. 2. c. 3 Iunij N li. 3. Annal. Boiorū, Baro. tom. 9. Annal. ad ann. Dom. 744. 2.

Zachariæ Papæ epiſt. ad Bonifac Boioariorū Epiſcop.

IV. *Ex falſa latinitate non vitiatur forma baptiſmi.*

Anno Domini ſeptingenteſimo quadrageſimo tertio tempore Zachariæ Papæ II. & Conſtantini Copronymi Imp. duo viri religioſi Virgilius atque Sidonius, Dei nutu, propagandi Euangelii cauſa in Boiariam venerant, (ex Hybernia Virgilius, Sidonius vnde, neſcimus) Bonifacio loci Epiſcopo noti, cuius & diſciplinæ ſubditi erant, cū oborta aliquando occaſione, opus eſſet contradicere eidem Bonifacio, veritate cogēte, dum ipſi videretur eſſe rebaptizandos, quos miniſter forma ſolita, ſed vitiata latinitate baptizaſſet, modeſtiæ conſulentes maluerunt eum monendum eſſe per Romanum Pontificē, quam vrgere publica diſputatione coram Eccleſia. Quamobrem de his ſcripſere ad Zachariam Papam, qui acceptis literis ad Bonifacium ita conſcripſit: Virgilius & Sidonius viri religioſi apud Boiariorum prouinciam degentes, ſuis apud nos literis vſi ſunt, per quas intimauerunt, quod tua reuerēda fraternitas eis iniungeret Chriſtianos denuo baptizare. Quod audientes nimis fuimus conturbati, ſi habetur, & in admirationem quandam incidimus, ſi habetur. Retulerunt quippe, quod fuerit in eadem Prouincia ſacerdos, qui Latinam linguam penitus ignorabat, & dum baptizaret, neſciens Latini eloquii infringēs linguam diceret: Baptizo te in nomine Patria, & filia, & ſpiritua ſancta: & per hoc tua reuerenda fraternitas conſiderauit rebaptizare. Sed ſanctiſſime frater, ſi ille qui baptizauit, non errorem introducens ac hæreſim, ſed pro ſola ignorantia Romanæ locutionis infringendo linguam, vt ſupra fati ſumus, baptizans dixiſſet non poſſumus conſentire, vt denuo baptizentur: quia (quod bene tua compertum habet ſancta fraternitas) quicunq; baptizatus fuerit ab hæreticis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti nullo modo rebaptizari deberet. Nam, ſanctiſſime frater, ſi ita eſt, vt nobis relatum eſt, non amplius à te prædicentur huiuſmodi, ſed vt ſancti Patres docent & prædicant, ita tua ſanctitas ſtudeat conſeruare.

Bapt[...] non [...] vitia[...] tinit[...].

Ab hære[...] cis bapti[...] tus non rebapti[...] dus [...] bap[...]

TIT. IV. De miniſtro baptiſmi. Sunt autem miniſtri Epiſcopi & Sacerdotes: Diaconi cum conceſſu Epiſcopi vel Paſtoris: laici cuiuſcunque ſexus & conditionis in neceſſitate.

EXEMP. I. *Quinam à Christo baptizati: & quinam ab Apoſtolis.*

Euo[...] Nice[...] li. 2. [...] & Clem. Hyp[...] apud Soph[...] trans[...] c. 79 [...] ron. [...] 31.

CHriſtus Dominus Ioan. 3. cap. quoſdam baptizaſſe dicitur. Quinam autem fuerint ab eo baptizati, ex his, quæ ſcribit Euodius Epiſcopus Antiochenus, faciliime cognoſcitur. Ait enim, Chriſtus manibus ſuis Petrum tantummodo baptizauit: Petrus porro Andream & filios Zebedæi, Iacobum ſcilicet & Ioannem: ii denique reliquos Apoſtolos. Septuaginta autem illos (diſcipulos) Petrus & Ioannes Theologus dictus baptizarunt. Eadem de Petro à Chriſto baptizato teſtatur Clemens Stromateus: Chriſtus, inquit, dicitur Petrum ſolum baptizaſſe; Petrus Andream & Ioannem: illi autem reliquos. Hæc Clemens.

Bapizati [...] Chri[...]

II. *D. Ambroſius non ab Ariano Epiſc. ſed à Catholico baptizari poſtulat.*

Caſa[...] Bar[...] to. 4 [...] an D. 374. 7. ex [...] in vit[...] & Su[...] 4. April

1. Tim. 3. Can. Apoſt. 80. Concil. Nicæn. cap. 1.

Diuus Ambroſius Mediolanenſis Epiſcopus electus, licet inuitus, diu reſtitit, ne ordinaretur, vel ſaltem vt ordinatio protelaretur: differendo enim ordinationem putabat eludere poſſe populum ipſum poſtulantem præſcriptionis iure, quo cauebatur, non tantum ne Catechumenus, nōdum plene Chriſtianus, ſed vt nec neophytus ordinaretur Epiſcopus, cui etiam ſuffragabantur Canones Apoſtolici, necnon Concilium Nicænū: tandem cum intelligeret circa ſe Dei voluntatem, nec ſe poſſe diutius reſiſtere, adductus eſt Mediolanum, vbi cum iam omnia ad ordinationem perficienda eſſent,

[...br. Ca-...u.crea- Episc.]

essent, ipse adhuc Catechumenus, quo se professionis esse Catholicæ illo potissimum argumento perspicue demonstraret, postulauit se non nisi à Catholico Episcopo baptizari: solicite enim cauebat Arianorum perfidiam.

III. *D. Basilius puerum Valentis moriturum in viuis mansurum pollicetur, si baptismum à Catholicis suscipiat.*

[...o tom. 4. ...51. ex ...ra. li. 4. ...Theo- ...4. c. 17. ...om. 6. ca. Niceph li. c. 18.]

Filius Valentis nomine Galates, qui tenera admodum ætate fuit, grauiter ægrotare cœpit, vt medici de eius vita penitus desperarent. Cuius mater Dominica Imperatrix retulit ad Imperatorem, se per quietem ab horrendis visis diuexatam fuisse; puerumque propter contumeliam, quam Basilius Episcopus fuisset ab eo perpessus, morbo afflictari. Quæ Imperator animo diligenter complectens, accersit Basilium: & quo illius faceret periculum, sic illum alloquitur: si vera sunt tua de fide dogmata, precare, vt filius meus non moriatur. Tunc Basilius: Si, inquit, credes, ô Imperator, quemadmodum ego, & efficies, vt concordia ad Ecclesiam reducatur, viuet puer. Cui cum Imperator minime consentiret: Idcirco, inquit Basilius, de puero fiat voluntas Dei. Basilium, cum hæc dixisset, dimitti iubet; puer statim post exiit è vita. Hæc Socrates. Sed Theodoretus hæc addit: Magnus Basilius tum profectus ad Regiam, & filium Imperatoris morti vicinum conspicatus, pollicetur eum ad vitam reuersurum, modo sacrosancto baptismate à piis hominibus donaretur. Quæ cum dixisset, exiuit. Imperator vero iureiurando, more dementis Herodis, obstrictus, quibusdam sectæ Arianæ, qui aderant, pueri baptizandi negotium dat: puerque extemplo obiit mortem.

[...lates fi- ...s Valen- ...ptismo ...ianorum ...catur fi- ...is Valen- ...Imp.]

[...heodoret. ...4. hist. ...ccl. c. 21.]

IV. *Hæreticorum neophyti multi ab hæreticis baptizati mox à baptismo moriuntur.*

[D. Gregor. Turo lib. de Glor. conf. cap. 48.]

Rentio villa est, in qua cum esset ecclesia Catholica, aduenientibus Gothis ad suam sectæ immunditiam eam transtulerunt. Est autem secus eam domus magna: cumque adueniret vigilia Paschæ, hic cum hæreticorum sacerdotibus paruulos in ecclesia nostra tingebant, vt negato scilicet sacerdoti aditu baptizandi, facilius ad hanc sectam populus implicaretur; sed illi sagaci intentione dum in ecclesia nostra essent, hic præparato ministerio, in domo eorum baptizare cœpit, illis in ecclesia baptizantibus: sed præcurrente diuina vltione de infantulis, quos ibi hæretici tinxerant, id est, bis denis, nullus ad clausum pertingere potuit viuens. Quod videntes hæretici, & domum suam ecclesiam fieri timentes, presbytero suam reddiderunt. De his vero, quos ille baptizauit, nullus eo tempore est defunctus, nisi quem Dominus post legitimam ætatem vocare dignatus est.

[Baptizati ab hæreticis mox intereunt.]

V. *Curare baptizari infantem ab hæretico displicet Deo, quando sacerdos aut alius Catholicus haberi potest.*

[Ex Tilm. Bredemb. lib. 7. Coll. sacrar. ca. 50.]

D. Waltherus N. Canonicus nuper Antuerpiensis, modo autem post Cleri & Catholicorum profligationem in Collegio Tungrensi Canonicus existens, testis oculatus narrauit, mulierem quandam Catholicam, eamque coniugatam, partu prolem enixam esse; quam cum illa Catholico ritu, maritus vero hæreticus nouo illorũ hominum schemate baptizari vellet, maritum, vxore puerpera dormiente, prolem clam à latere matris subripuisse, & ad Caluinisticæ factionis præconem baptizandum pertulisse. Ad quem vbi peruentum est, præco iste prolem baptizaturus, mortuam eam deprehendit, moxque cum patre expostulans, vt quid ipsum tali impostura ludificari institueret, vt emortuam sobolem ad baptismum adduceret: pater inopinato casu consternatus mox domum reuertitur: cubiculum vxoris clam ingreditur, eamque etiamnum dormientem cernens, infantem, quem à latere dormientis clandestine subduxerat, eadem arte suo rursum loco deponit, tacitoq; gressu recedens, pauloque post tanquam vxorem inuisurus in cubiculũ regressus, illam iam euigilantem alloquitur; rogat, quo pacto agatur, ac deinde, qui valeat infantulus. Illa ante gestorum ignara, infantulum complexa belle illum adhuc valere ait, viuumque patri blande exhibet. Pater rei miraculo stupefactus Caluinianos errores & hæreses respuit, Catholicæ vxoris Catholicam fidem & religionem constanter amplectitur.

[Baptismus hæreticorũ abominandus vindicta diuina probatur.]

[Puer mortuus matri catholicæ traditus miraculose reuiuiscit.]

VI. *Miraculum, quo ostenditur placere Deo, vt mater Catholica propriam prolem baptizet potius, quam ritu hæretico eam baptizari sinat.*

[Tilm. Bredemb. lib. 7. Coll. sacr. c. 51.]

Anno Domini 1579. Amstelredami contigit mulierem quandam catholicam, eamque coniugatam peperisse. Maritus Caluinista voluit prolem ritu Caluiniano, mater vero Catholico more baptizari. Mater pertimescens maritum fore pertinaciorem, quam vt vxoris desiderio cederet, ac tandem cernens illum ad Caluinismum baptisma petendum accingi, festinauit maritum præuenire, & extemporando baptismate (quia aliter non poterat) prolem baptizauit. Pater huius facti ignarus, prolem ad ecclesiam Caluinianam defert, vt baptizaretur. Præco Caluinista cum ad baptizandum se componeret, diuino miraculo obmutescit. Maritus rem totam secum admirabundus expendens re infecta domum regreditur. Interrogat vxorem, quid egisset, circa puerum. Illa confessa est se eum baptizasse. Ac tandem rem altius considerans, sicuti præco ille diuina virtute repressus obmutuit: sic iste diuina gratia cooperante veterem errorem omnem excussit, & ad Catholicæ religionis obseruantiam rediit.

[Caluinista prolem baptizaturus mutus efficitur.]

VII. *Diuinitus puni tur eorum peruicacia, qui impediunt, ne proles à ſacerdote Catholico baptizentur.*

Idem Bredemb. lib. 7. c. 57.

Refertur in dialogo Paſſauantii & Paſquini idiomate Belgico, de vita & morib⁹ Caluini, Vireti, Bezæ, & aliorũ, excuſo Antuerpiæ an. Do. 1658. quod cum Pharellus & Viretus primum Geneuæ ſecreto concionarentur, & Catholico ritu in ſolenni quodam feſto Virginis Deiparæ proceſſio cum ſanctarum reliquiarum deportatione inſtitueretur, matrona quædã S. Deiparã & Sacerdotes irriſit, poſtridie enixa ſit puerum mortuum, quo viſo, aperte ſiniſtrã ſuam machinationem confeſſa ſit, nimirum ſe iam antea decreuiſſe, nõ permittere prolem ſuam à quoquam ſacerdote baptizari, ſicuti nec baptizata eſt.

Matrona Geneuenſis B. Virg. & ſacerd. irridens & bap. cath. reſpuens in fœtu punitur.

VIII. *S. Siſinnius Diaconus S. Ampronianum baptizat.*

Petr. de Nat. lib. 3. Catal. SS. cap. 74. Aloyſ. Lyp. to. 4. Ado. martyrol. 4. Non. Febr. Matt. 25.

Cum Ampronianus Commentarienſis ſub perſecutione Maximiniani Imperatoris Siſinnium Diaconum de carcere, in quo fuerat ſeptemdecim diebus, eduxiſſet, & aſpectibus Laodicii præfecti præſentaſſet, ſubito lux de cœlo facta eſt, & vox de luce exiuit, dicens: *Venite benedicti patris mei, &c.* Quod Ampronianus vidẽs credidit, & tremefactus ad pedes Siſinnii procidit, dicens: Adiuro te per Chriſtũ, quem confiteris, ne tardes me baptizare, faciaſq; me pertingere tecum ad coronam. Quem B. Siſinnius mox vnda ſacra perfudit, & ſacro chriſmate conſignandum Marcello Papæ detulit.

Diaconus baptizare poteſt ex cõmiſſione.

IX. *S. Ludgerus Epiſcopus Laicum pia aſtutia ad baptizandum infantes mittit.*

In vita eius c. 20. apud Sur. tom. 2. Martij 26.

Quodam tempore cum euangelizandi gratia vir Dei Ludgerus Monaſterienſis Epiſcopus ad quandam in Friſia villam nomine Heliguuerde acceſſiſſet, inter alios, qui illuc ad audiendum eum cõfluxerant, quidam etiam cœcus aduenit, qui poſt acceptã ab eo illuminationẽ eruditos quoſq; viros frequentare, & pſalmos ab eis, vel ſi quid aliud ex ſcripturis poterat, diſcere conſueuit. Cuius ſtudio S. Ludgerus delectatus, eius induſtria in fidei quoq; cauſa vtendum putauit: Quia enim illis diebus Friſia à fide ſecundo defecit, & famulis Dei inde expulſis, ipſe ad eos acceſſum habere nequiuit, per illũ paruulæ ſaltem ætati cõſulere voluit, ſi perfectæ nequiret. Proinde quia à multis diligebatur, & de eo vtpote laico, nulla huiuſmodi ſuſpicio haberi poterat, per ſingulorũ domos eum diſcurrere iuſſit, dato præcepto, vt perſuaſis matronis, quarum ingenium naturali cõditione ad credendum eſſe facilius nouerat, morituros earum infantulos benedicta ſimpliciter aqua in nomine Domini cum inuocatione ſanctæ Trinitatis baptizaret. Cuius ille iuſſis obtemperans octodecim infantes baptizauit, qui omnes in albis defuncti sũt, exceptis duobus, quos ſanctus ſacerdos, pace reddita, ſancti chriſmatis inunctione & manuum impoſitione firmauit.

Laicus baptizare poteſt in neceſſitate extra templũ.

TIT. V. De intentione baptizantis & baptizandi.

EXEMP. I. *Pueri ab Athanaſio puero ludicre baptizati, vere baptizati iudicantur.*

Baro. Anna Do 311. 62. ex Aqu. li. 1. c. zo. li. Sophro. 197. l. 7. c. 3

ANNO Chriſti 311. & Conſtantini Imperat. 6. cum Achillas Epiſcopus Alexandrinus ex hac vita migraſſet, ſubrogatus eſt in locum eius Alexander, cuius Epiſcopatus exordio ea contigiſſe videntur, quæ Athanaſio puero cum ſodalibus colludente ſcribunt Ruffinus atque Sozomenus: ait enim Ruffinus: Tempore quo apud Alexandriam Petri martyris diem Alexander Epiſcopus agebat; cum poſt expleta ſolennia conuenturos ad conuiuium ſuum clericos expectaret in loco mari vicino, videt eminus puerorum ſuper oram maris ludum imitantium (vt fieri ſolet) Epiſcopum, atque ea quæ in eccleſiis geri mos eſt. Sed cum intentius diutine pueros inſpectaret, videt ab his geri quædam etiam ſecretiora & myſtica. Perturbatus illico vocari ad ſe clericos iubet, atque eis, quid eminus ipſe videret, oſtendit. Tum abire eos, & comprehenſos ad ſe perducere omnes pueros imperat. Cumque adeſſent, quis eis ludus, & quid egiſſent, vel quomodo, percunctatur. Illi, vt talis habet ætas, pauidi negare primo, deinde rem geſtam per ordinem pandunt, & baptizatos à ſe eſſe quoſdam catechumenos confitentur per Athanaſium, qui ludi illius puerilis Epiſcopus fuerat ſimulatus. Tum ille diligenter inquirens ab his, qui baptizati dicebantur, quid interrogati fuerint, quidque reſponderint, ſimul & ab eo qui interrogauerat: vbi videt ſecundum Religionis noſtræ ritum cuncta conſtare: collocutus cum cõcilio clericorum ſtatuiſſe traditur, illis quibus integris interrogationibus & reſponſionibus aqua fuerat infuſa iterari baptiſmum non debere, ſed adimpleri ea quæ à ſacerdotibus mos eſt. Athanaſium vero, atque eos, quos ludus ille vel presbyteros habere viſus fuerat, vel miniſtros, conuocatis parẽtibus, ſub Dei obteſtatione tradidit eccleſiæ ſuæ nutriendos. Paruo autem tempore cum à Notario integre, & Grammatico ſufficienter Athanaſius fuiſſet inſtructus: continuo tanquam fidelem Domini commendatum à parentibus reſtituitur ſacerdoti, ac velut Samuel quidam in templo Domini nutritur, & ab eo pergente ad patres in ſenectute bona ad portandum poſt ſe ephod ſacerdotale eligitur.

Puerorum ludus repræſentans baptizantem epiſcopum.

Baptiſmus collatus ab Athanaſio puero validus.

II. *De S. Geneſio martyre per ludum baptizato.*

Martyrol. Roman. Vſuardi. 25. Aug.

Tempore Diocletiani Auguſti Romæ Geneſius martyr fuit primum ſub gentilitate minus, thymelicæ artis magiſter: Et cum vellet Diocletianus de myſteriis Chriſtianæ obſeruantiæ ludum exhiberi, huius rei gratia Geneſius in medio theatri quaſi ægro-

ægrotus, poscens se baptizari, mimum proposuit. Euocato autem presbytero & exorcista, repente à Deo inspiratus credidit. Cumque sacramentorum mysteria complessent, & indutus esset vestib' albis, veluti per ludum à militibus raptus, & ad similitudinem sanctorum martyrum de Christi nomine discutiendus Imperatori fuisset exhibitus, stans in editiori loco ita concionatus est. Audi, Imperator, & omnes exercitus, sapientes & populi huius vrbis. In tanta derisione Christianos habui, vt ex eorum sanctificatione ludū vobis exhibere vellem: at vbi me aqua nudum tetigit, & interrogatus credere me respondi, vidi super me manum cælitus venientem, & Angelos Dei radiantes iuxta me stetisse, qui omnia peccata, quę ab infantia feci, recitarunt de libro: quæ mox in ipsa aqua lauerunt: & me candidiorem niue postmodum ostenderunt. Nunc igitur, inclyte Imperator, & vos omnes populi, credite verū Deum esse Christum, & per ipsum nos ad indulgentiam posse pertingere. Ad hæc cum Diocletianus vehementissime indignaretur, traditus Plutiano Præfecto, primo fustibus crudelissime cæsus, deinde equuleo suspensus, & vngularum diutissima laceratione vexatus, lampadibus etiā inflammatus, cum in fide persisteret, dicens: non est Rex præter Christum, pro quo si millies occidar, ipsum mihi de ore, ipsum mihi de corde auferre non poteritis, martyrii palmam capitis obtruncatione promeruit.

[margin: ...izatus ...ie Ge- ...s mi- ...côuer-]

TIT. VI. De effectibus baptismi spiritalibus, quorum primus est & præcipuus, cuiuscunque peccati remissio, etiam quoad pœnam: gratiæ Dei largitio, & virtutū infusio: characteris impressio: Dæmonum expulsio: cum capite Christo coniunctio: ac denique cœli apertio.

Venit Iesus, inquit Marcus Euangelista, à Nazareth Galilææ: & baptizatus est à Ioanne in Iordane. Et statim ascendens de aqua vidit cœlos apertos, & Spiritum sanctum tanquam columbam descendentem, & manentem in ipso. Et vox facta est de cœlis: Tu es filius meus dilectus, in te complacui.

[margin: ...rc.1 ...3. ...1. ...aculum ...aptismo ...isti.]

EXEMP. I. *Recens baptizati in libro vitæ literis aureis inscripti.*

IN ea mortalitate, quę ante triennium hanc vrbem vehementissima clade vastauit, in Portuensis ciuitatis monasterio, Mellitus monach' adhuc in iuuenilibus annis constitutus, sed miræ simplicitatis atque humilitatis vir, appropinquante vocationis die eadē clade percussus ad extrema deduct' est. Quod vir vitæ venerabilis Felix eiusdem ciuitatis Episcopus audiens, cuius & hęc relatione cognoui, ad eum accedere studuit, & ne mortem timere debuisset, verbis hunc persuasoriis cōfortare; cui etiam adhuc de diuina misericordia longiora vitæ spatia polliceri cœpit. Sed ad hæc ille respondit, cursus sui tempora esse completa, dicens, apparuisse sibi iuuenē, atq; epistolas detulisse, dicentem: Aperi & lege. Quibus apertis asseruit, se & omnes qui eodem tempore à prædicto Episcopo in paschali festiuitate baptizati fuerant, scriptos in eisdem epistolis, literis aureis inuenisse; primum quidem, vt dicebat suum nomen reperit, ac inde omnium illo in tempore baptizatorum. Qua de re certum tenuit, & se, & illos de hac vita esse sub celeritate migraturos. Factumq; est vt die eadem ipse moreretur, atq; post eum cuncti illi, qui baptizati fuerant, ita secuti sunt, vt intra paucos dies nullus eorum in hac vita remaneret. De quibus nimirum constat, quod eos prædictus Dei famulus idcirco auro scriptos viderat, quia eorum nomina apud se fixa æterna claritas habebat.

[margin: ...g.M.lib. ...ialo.cap. ...irca me.]

[margin: Baptizati literis aureis libro vitæ inscripti.]

II. *Theodosius capite plectendus remissionem peccatorum per baptismum adipisci peroptauit.*

Theodosius Comes, Theodosii, qui post imperio præfuit, pater, à Valētiniano missus ad debellandas Maurorum gentes, eas fusas multis præliis fregit, ipsum Firmum afflictū & oppressum coegit ad mortem. Post cum experientissima prouidentia totam cum Mauritania Africā meliorem pristinis legibus reddidisset, instimulante & obrepente inuidia iuss' interfici, apud Carthaginem baptizari in remissionem peccatorū præoptauit: ac postquam sacramentum Christi, quod quæsierat assequut' est, post gloriosam sæculi vitam, etiam de vitæ æternitate securus, percussori iugulum vltro præbuit.

[margin: *Paul. Oros. li. 7. hist. c. 33*]

[margin: Theodosius Comes morti damnatus baptizari voluit.]

III. *Gregorius Gregorij Nazianzeni Pater accepto baptismo diuina luce radiatur.*

Miraculum, quod diuina gratia editum est, dum Gregorius Gregorii Nazianzeni Pater à Leontio Cæsareæ Cappadociæ Episcopo baptizatur, si reticuero, male certe de ipsa gratia meritus videri possim. Huius porro testes sunt non pauci Spirituale quoddam erratum exactæ disciplinæ magistri committunt: idque quod futurum erat superna gratia præsignat, & sacerdotii forma cum Christiana institutione miscetur. O initiationem minime spontaneam: etenim in genu flexus, fidei elementis imbuitur: adeo vt multi non perspicaciores tantum, sed etiam minore ingenii acumine præditi, non obscuris signis confirmari, quod postmodum ēuenit, prædicerent. Sed quod accidit diuinitus ostensum prodigiū, dum baptizatus est idē subdit his verbis: Non multum temporis interfluxerat, cum

[margin: *Baro. tom. 3. Annal. eccl. an. Do. 325. 30. 31. ex Gregor. Naz. Oros. in funere Patris.*]

[margin: Mira de Greg. seniori.]

cum huic miraculo miraculum aliud adiungitur: huncautem ſermonem piis auribus commendabo; nam apud profanas animas nulla res præclara fidem inuenire poteſt. Ad eam regenerationem, qua per aquā & ſpiritum renaſcimur, accedit, per quā Chriſtiani nominis creationem atq; conſecrationē, terreniq; ad ſpiritualem immutationē tranſitumq; ꝓfitemur: & quidem cū ardenti cupiditate & luculenta ſpe accedit, nimirum pro viribus ante perpurgatus, atq; tum animo, tum corpore maiori cura diligentiaq; luſtratus, quam qui olim tabulas à Moyſe accepturi erant: illis enim non vltra veſtem exiguāque ventris compreſſionem ad breuem quandam & extemporalem corporis caſtimoniam, luſtratio ſeſe porrigebat: huic vero ad diuinam illuminationem omnis intermedia vita præparatio quædam fuit, & purgationem præcedens purgatio, cœleſti dono ſecuritatem afferens vt baptiſmus, vitæ puritati tuto committeretur, minimeq; periclitaretur bonum illud in animi habitudine aduerſus gratiam audace. Egreſſum vero ex aqua lux & gloria eo animi affectu, cum quo ad fidei donum acceſſit, digna circū fulſit nonnullis quidem etiam aliis perſpicua, qui tū miraculum illud apud ſe continebant; idcirco efferre non auſi, quod vnuſquiſque viſionem hanc ſibi obtigiſſe crederet: ſed aliquanto poſt, illud inter ſe diſſeminarunt: ei autem qui baptiſtæ & initiatoris munere fungebatur, ita clara & perſpicua, vt ne myſterium quidem pectore clauſum tenere potuerit, ſed eum, quem * iungebat, ſibi in Epiſcopatu ſucceſſurum, palam publiceque clamauerit.

Queadmiranda in baptiſmo cōtigere.

Exod. 19.

* vngebat.

IV. *Infirmus ſenſus expers baptizatur, & ad ſe rediens baptiſmi gratiam ſentit & agnoſcit.*

Ex lib. 4. *Confeſſ D. Auguſt. c.* 4.

Diuus Auguſtinus ab ineunte iam ætate cōparauerat ſibi amicum ſocietate ſtudiorū nimis charum coæuum ſibi & conflorentem flore adoleſcentiæ. Nondum erat verus amicus, quia non eſt vera amicitia, niſi quam Deus agglutinat inter inhærētes ſibi charitate diffuſa in cordibus hominum per Spiritū ſanctum. Cum autem intimus ille deplorata febre aliquando laboraret in ſudore lethali diu ſine ſenſu iacens baptizatus eſt neſciens, Auguſtino clam irridente, vt qui adhuc hæreſi Manichæorum infectus eundem amicum, quem ad eam impietatem traduxiſſet, in ea potius retinere præſumeret. At vbi ille ad ſe rediit, & Auguſtinus pro more illum ob acceptum baptiſmum irrideret, ſperans quoq; illum irriſurū, quod ſenſus rationiſq; expers accepiſſet, ipſius baptiſmi fructum per ſancti Spiritus gratiam perſentiens, exhorruit Auguſtinum vt inimicum, admonuitq; mirabili & repentina libertate, vt ſi amicus eſſe vellet, talia ſibi dicere ſuperſederet.

Baptiſmi gratiam agnoſcit intimus Auguſtini, quē erroribus ſuis inuoluerat.

V. *De muliere à baptiſmo facta caſtiſſima quæ antea fuerat impudica.*

Ex Iuſtino apud Euſeb.

Iuſtinus martyr, aliorū, qui ante ſe martyres extiterant, deſcribēs agones, in primo defenſionis ſuæ libro talia quædam refert: Mulier quædam, ait, coniuncta erat viro turpi, quę & ipſa prius turpiter vixerat. Hæc poſtquam Chriſti præcepta cognouit, pudica effecta viro quoque de pudicitia ſuadebat, ſuggerens ei ſcriptum eſſe in Chriſtianorum præceptis, æternas imminere pœnas his, qui pudicitiam in vita ſua iuſtitiamq; contempſerint. Sed ille in eadem obſcœnitate perſiſtens, actibus iam ſuis alienam à ſe faciebat vxorem. Quippe cum nefas eſſe mulier exiſtimaret, in eius mariti contubernio permanere, qui naturæ lege contempta, nouas vias libidinis exquirebat. Statuit igitur iura repudiare coniugii. Sed ꝓpinquis interuenientibus, & de mariti emendatione pollicentibus, compulſa eſt in eius rurſum cōſortio reſidere. Verum ille poſt hæc Alexandriam profectꝰ, cum turpius agere, atque inceſtæ vitæ maiora nunciaretur augmenta quæſiſſe, mulier ne vltra in coniunctione eius manens particeps inceſti hominis haberetur, libello ei repudii dato diſcedit. Tum ille egregius maritus, quem gaudere oportuerat, quod in tantū vxoris ſuæ caſtitas profeciſſet, vt non ſolū nihil turpe cōmittere, ſed ne mariti quidem patienter ferre turpitudinem poſſet, à quo emendationem refutāte pro caſtimonię amore diſceſſerit, nouo criminis genere pro caſtitate accuſat vxorē. Chriſtiana, inquit, eſt. Et illa quidem libellum tibi obtulit, Imperator, vt primo permitteretur ei rem familiarē ordinare: tum deinde reſpōderet obiectis. Quod & indulſiſti. Verum maritus cum mulierem non poſſet arguere, in Ptolemæi cuiuſdam, qui magiſter mulieris in Chriſtiana religione fuerat, cōuerſus eſt, &c.

Cæſari[...] 4. hiſt. [...] c. 16. ap[...] Baron [...] ann 16[...] 17.

Mulie[...] baptiſ[...] fit caſt[...] ma.

Libel[...] pudii [...] turpe[...] lier d[...] marit[...]

VI. *Dæmon exire viſus, & Spiritus ſanctus deſcendere in puerum qui baptizabatur.*

Cum eſſet aliquando in pago Nittenſi, prope Niuellam, & ipſa Maria Ogniacenſi præſente puer quidam ad oſtium eccleſiæ catechizaretur, vidit impurum dæmonem à paruulo illo cum magna ignominia recedentem: eundemque è ſacro fonte leuans apertis oculis vidit Spiritum ſanctum in animam eius deſcendentem, Angelorumque beatorum circa illum iam renatum frequentiam.

Ex Iac[...] Vitriac lib. 2. v[...] Mariæ [...] S. Ant[...] 23. Iu[...] Bred. [...] c. 32.

VII. *S. Cerealis dum baptizatur, cæleſti lumine perfunditur.*

Getulius diuinæ legis peritiſſimus, Hadriani Imperatoris temporibus, in Sabinorum regione haud procul ab vrbe Roma degens, ſtudio religionis Chriſtianæ propagandæ mirifice flagrabat. Itaque permultos quotidie, tum ex Italia, tum Græcia conuocabat, quos ad omnem pietatem diligēter inſtitueret: & alimentis rebuſque omnibus ad vitam neceſſariis ſuſtentaret. Eius rei fama cum ad aures Hadriani perueniſſet, miſſo confeſtim Cereale Vicario, eum comprehendi iuſſit. At Cerealis ingreſ-

In vit[...] apud S[...] 3. 10. Iu[...] an. 23

ingreſſus cubiculum, vbi Getulius magna cum audientium voluptate & profectu de rebus diuinis diſſerebat: Audiſtíne, inquit, quæ à Principibus edicta ſint propoſita? Cui Getulius: Itáne Principum iuſſis parere neceſſe eſt? Tu ipſe, quæſo, edicito, cui obtemperare æquius ſit? Mortaline homini, & mox in putredinem abituro, an vero præpotentis Dei filio? Tum Cerealis: Velim, inquit, edoceas, quo ſigno noſſe liceat eum verum Dei filium eſſe, quem vos tantis laudibus extollitis. Reſpondit Getulius: Certe non poteſt non fides adhiberi ei, qui mortuos ſolo verbo ſuſcitauit, cæcos illuminauit, leproſos mũdauit, ſiccis plantis mare inambulauit, ventis & tempeſtatibus imperauit, dæmones ex obſeſſis corporibus profligauit: & poſtremo diuinam virtutem omnibus in rebus declarauit. Cerealis his auditis animo in Chriſti fidem propendere cœpit. Getulius vero, vt eius incredulitatem penitus expugnaret, Amantium Tribunum fratrem ſuum aduocauit, qui Hadriani metu latitabat. Porro Cerealis tantam ex Amantii conſpectu voluptatem hauſit, vt Imperatoris edicti plane oblitus ſermonem cum eo conferre vehementer cuperet. At Getulius vehementius eum impellere cœpit, vt nefario dæmoniorum cultu relicto, Chriſti fidem amplecteretur. Similiter & Amantius vrgere non deſtitit, ne oblatam cœleſtis vitæ coronam negligeret. Tum vero Cerealis piis eorum hortatibus inflammatus, paratum ſe oſtendit etiam pro Chriſti gloria ſanguinem fundere. Getulius vero ea re mirifice exhilaratus triduanum omnibus ieiunium indixit, vt toto illo tempore, intenta ſupplicatione, diuinam mentem conſulerent, quo ordine Cerealis in numerum fidelium referendus eſſet. Vna igitur nocte in vigiliis & precibus exacta, dilapſa cœlitus voce admoniti ſunt, vt Sixtum Romanæ Vrbis Epiſcopum vocarent, qui eum cœleſti lauacro expiaret. Porro Cerealis cum ſacro latice tingendus eſſet, videns Spiritum ſanctum è cœlo deſcendentẽ, ignarus quid eſſet, exclamauit: Ecce video lumen quoddam ipſo ſole illuſtrius in me delabi. Eodem tempore officiarii Cerealem quærentes, intellexerũt eum, relicto idolorum cultu, Chriſtianis ſacris initiatum eſſe. Qua re vehementer offenſi Hadriano detulerunt, qui protinus Licinio viro conſulari in mandatis dedit, vt ſacrificare recuſantem ignibus cremaret. Igitur Licinius vrbem Sabinorum ingreſſus, Cerealem, Getulium, Amantiũ & Primitium diuinis rebus intentos inuenit, quos ſtatim vinculis conſtrictos in carcerem abduci iuſſit. Inde in ciuitate Tiburtina ſuo oblatos tribunali atrociter cædi iuſſit; cæſosque iterum carcere concludi; vbi diebus ſeptem & viginti in precibus & gratiarum actione mirabili alacritate perdurarunt.

* * *
* *

VIII. *De inſigni victoria per baptiſmum contra dæmones omnes obtenta.*

Ex Petro Chieza de Leon. part. 1. hiſtor. Peruan. cap. 118. P. Mart. Delrius lib. 6. de Magia, cap. 2. ſect. 3 q. 3.

Prope Anzermam, loco, cui nomen Pirſa, imperabat Regulus, cui frater florenti ætate erat, quem nominabant Tamaracungam. Iuuenis hic mire baptiſmum ſitiebat, ea cauſa Chriſtianos adire cupiebat: ſed miris eum viſis dæmones perterrefaciebant. Offerebant ſe ſoli videndos olidarum auium ſpecie, quas Auros nuncupant. Cernens iuuenis dæmones ſæuire, accerſiri Chriſtianum in vicinia degentem iubet. Venit ille non ſegniter, & intellecta Reguli voluntate crucis ſignum fronti eius impreſſit. Hoc magis irritari hoſtes illi, & ſæuiori ſpecie ſe inferre videbat ſolus Indus: Chriſtianus nihil niſi ſaxa cadentia, & dæmonum ſibila ſentiebat. Aduenit tum commode eo loci Pachecus quidam Hiſpanus, & ſe ſocium addidit Chriſtiano alteri in diſcrimen. His cernentibus Tamaracunga trepidabat vehementius, & exalbeſcebat metu, quin & per aërem raptabatur: id omnes videbant, & ipſum quidem querentem gementemque illos vlulantes ſibilantesque excipiebant auribus. Semel cum Indus poculum vino plenum manu teneret: en tibi vas in aëra efferri, & vino vacuum reddi: mox vinum in illud ex alto refundi; & formidine plenum Indum veſte vultum faciemque cooperire, ne horrenda illa ſpectra in oculos incurrant. Sic tecto faciem, non remotis veſtibus nihilominus cretam in os ingerebant, vt obſtricto ſpiritu fauces præfocarent. Tandem Chriſtiani, qui continue interea Deum orarant, ſtatuere in vrbem Anzermam eum deducere, vt ibi ſalutari lauacro tingeretur. Dedere ſe comites viæ plures trecẽtis Indi, ſed adeo pauidi, vt ad Principem baptizandum propius accedere non auderent. Venere ſimul omnes ad iter impeditum & perfractum: ibi hoſtes humani generis nitebantur abripere in aërem, vt præcipitarent: ſed ille valida voce Chriſtianos orabat, vti ſuppetias venirent. Occurrere, & in medium agmen ſuum, recedentibus metu Indis, recepere, & cingentes eum funibus, funes cingulis ſuis alligauere, atque ita medium ſtipantes ſimul incedebant, manu tres cruces præferentes, nunquam intermiſſis pro liberatione & ſalute miſeri precibus. Ne ſic quidem omni moleſtia liberi proceſſere. Sæpe illũ terræ adflixere hoſtes, & in viæ cuiuſdam accliui aſcenſu, vix manibus eleuare in aëra volentium & necare nitentium extorſerunt. Vt ventum Anzermam in Pachieci domum, Chriſtiani, quotquot in oppido, cõuenere: ibi omnes cernere crebra grandine de tecto lapides deiici, & audire ſibilantes, clamantesque dæmones, ſolenne illud, quo ſoliti Indi Martem laceſſere: Hu, Hu, Hu, ferociter & crebro celerrime ingeminatum. Mortem dæmones intentabant, niſi voluntatem baptiſmi abiiceret: contra Chriſtiani Deum obſecrabant, ne dæmones permitteret erepta corporis vita, Indo animæ vitam impedire. Gliſcente deinde ſaxeo imbre, templum pe-

tiere. Ibi quia stramineum erat, Eucharistia non asseruabatur. Aiebant nonnulli, se ante ingressum nescio quos inambulantes audiuisse. Vbi templum apertum, & cum Indo ingressi cæteri, cernebat Indus dæmones terribili specie, sed capite deorsum terram spectantes pedibus surrectis: cumq; frater Ioannes ordinis B. Mariæ pararet eum baptizare, non visi vlli Christianorum dæmones in omnium oculis Indũ eripiunt, sustollunt in altum, & capite deorsum vt ipsi erant, statuunt. Christiani tum fide freti alta voce, Iesu Christe adiuua nos, inclamantes Indum extorquent retentantibus, & iniecta collo eius sacra stola aqua lustrali aspergunt, attamen adhuc in templo sibila, fremitusque audiebantur: Tamaracunga dæmones cernebat, & alapis frequentibus cædebatur, adeo vt pileum, quem obtendebat oculis, ei excusserint & faciem ab iis conspuebatur saliua fœtida. Hæc noctu accidere. Orto mane, monachus sacris vestibus induitur, vt incruentum offerat sacrificium. Vix missam inchoarat, cessarunt sibila, fremitus, vlulatus, strepitus, desiit Indus vexari. Peracto sacrificio Tamaracunga cum vxore & liberis baptismum flagitat: quo percepto, fide robustior & audacior factus: se iam Christianum asserit, experiri velle quid hostes possent; solum sinerent periculum facere; solum non ausi aggredi; lætus ter quaterve per templum obambulans clamabat, gaudium non capiens: Christianus sum, Christianus sum. Vt vidit se immunem & victorem, domum rediit, nec quicquam amplius molestiarum sensit. Tanta vis baptismi fuit.

IX. *De fœmina à dæmone per baptismum liberata.*

Ex lit. ap. P. Lud. Frois. ann. 1596.

In Bungo anno 1596. erat fœmina gentilis à dæmone obsessa; huic indicatum est à dæmone liberari non posse, nisi fiat Christiana; cum illa annueret, & iam ad baptismum se compararet, nocte insequenti dæmon ei dissuasit ne fieret Christiana; dicens: Hactenus tanta familiaritate, tanto tempore mihi es coniuncta, & nunc me deseris: non abibis profecto inulta. Dormienti itaq; nec sentienti abscidit capillos, vno tantum capillorum flocco relicto. Illa vero cum summo mane deprehenderet sibi ademptum capillum, & arundini lecto oppositæ implexum: calcar ea fraude sibi additum putauit, vt citius aduolaret ad baptismi antidotum; quod & factum est: atq; eo suscepto mansit ab omnibus dæmonis molestiis immunis.

Dæmoni detrahitur veræ fidei susceptione.

X. *De adolescente vexato à magno cane, id est à dæmone, per baptismum liberato.*

Idem ibid.

In Ciazzurana insula gentili adolescentulo octodecim annorum se crebro visendum offerebat canis ingens, horribilis, & rufus: qui eum alloquebatur, & per montes in loca abditissima deducebat, detinens eum ibi biduo, vel triduo, atq; impellens, vt se manibus sublatis adoraret, aliaq; scriptione indigna faceret. Adolescens miser videns se tantas molestias à capitali humani generis hoste perpeti, tandem perfugium habuit ad ecclesiam, doctrinam Christianam audiuit & didicit, baptismi Sacramento Christo deuinctus, ac de cætero nunquam à Tartareo illo cane diuexatus.

XI. *De ancilla per baptismum à spectro liberata.*

Ex lit. ap. ann. 1549.

Bungi circa annum 1549. quidam ancillam habebat dæmoni familiarem: nam dæmon ad eam accedens vulpis figura singulis noctibus domo educebat, verum per baptismum suscepta fide ab hoc spectro liberata est.

XII. *Virtutes diuinæ menti per baptismum infunduntur.*

Tho. B[...] lib. 1. [...] Eccles. [...] 16. 4.

Narrat Fernandus Magellanus, qui ab orbe condito primus omnium mortalium totius orbis circuitionem nauibus est aggressus, & inuenit; quod cum appulisset ad amplissimam Molucharum Insulam, & nonnihil in ea consedisset, plurimos morti proximos baptismi aquis tinctos ad vitã sanitatemque reuocauit. In his etiam nepotem Regis Tibut, (hęc est Insula supradicta) qui simul atq; est ablutus, in somnis plurima vidit cœlestia; & quam miranda illa essent, omnibus narrauit; vt sciamus & animæ robur ad virtutes assequendas per baptismum dari, & intellectui lumen ad contemplanda diuina.

XIII. *De Anabaptistarum antesignano in baptismo à dæmone correpto & suffocato.*

Idem B[...] ibid. l. 5. c. 2.

Quod narrabo, contigit in quibusdam Polonicorum regnorum terris: Anabaptistarũ nescio quis vndiq; omnes suos inuitauit ad suum baptismum, affirmans fore, vt actio tota miraculis diuinitus illustraretur, & Spiritus sanctus adesset. Aduenere inuitati die dicta. Primus in lauacro pedem ponit antesignanus ille; continuo apparuit videntibus cunctis, dæmon: hic est enim Spiritus sanctus hæreticorum: qui capillis apprehensum impostorem sæpius in aëra sustollens, & aquis immergens, & allidens, tandem, perterritis vniuersis atque exanimatis, suffocauit.

TIT. VII. De effectibus baptismi corporalibus & temporalibus.

EXEMP. I. *Baptismus non solum animæ, sed etiam corporis saluti prodest.*

Theod. 4. 7. Trip. 7. 3. Niceph. l. 11. cap. 23.

CVm Eulogius & Protogenes ab Imperatore Valente proscripti Antinonem venissent, & ibi Christianismum inter paganos propagarent, Eulogius in domunculam quandam seipsum abdidit, ibique tacitus vixit, rerum vniuersarum Deum precibus exornans. Protogenes autem sacras literas edoctus,

& in scribendi arte valde exercitatus, ludum literarium aperuit, commodo scholę pueriliis loco inuento, in ea, & pulchre & celeriter adolescentulos scribere, & sacra docuit oracula, ita vt illi Dauidica carmina, & alia Apostolicæ doctrinæ consona addiscerent. Cum autem ex pueris vnus morbo confectus, in expectatione mortis esset, Protogenes in domū, vbi is iacebat, venit, & manus contrectatione ægritudinem fugauit. Quod vbi aliorum parentes cognouerunt, in suas quisque ędes senem adduxerunt: & vt inualidis eorum liberis opem ferret, rogarunt. Tum ille, se auxilio eis non prius esse posse dixit, quam ægri diuinum subirent lauacrum. Et illi, quod eos desiderium recuperandæ suæ valetudinis adurgeret, statim dicto audientes fuere, atque ita per corporis morbum animę quoque salutem sunt consecuti.

[...]ismo [...]ur pue [...]m ægri

II. *Constantinus Magnus baptizatus à lepra surrexit incolumis.*

[...]o. Zona- [...].3. Ni- [...]l. 7. hist. [...].c.33. Ba- [...]3. An- [...]adan. [...]n. 324. [...]. Sur. in [...]a S. Syl- [...]r. c. 11. 12. Decemb. 30.

Constantinus Magnus fœdo lepræ morbo repente tentatus, sanguinem cæsorum infantium præsens ostentatum a medicis remedium auersatus, diuino monitu B. Syluestrum Pontificem accersiuit, atque ab eo sacrosanctum baptismi lauacrum obtinuit. Ea vero res cum ab aliis scriptoribus, tum inprimis à S. Hadriano Pont. in epist. ad Constantinum & Irenem Augustos missa, & secundo Concilio Nicæno intexta, his verbis narratur. Cum aliquando Constantinus Imper. per noctem somnum caperet, ecce B. Apostoli Petrus & Paulus dormienti astiterunt, dicentes: Quandoquidem sanguinis effusionem horruisti, missi sumus à Christo Iesu Domino dare tibi sanitatis recuperandæ consilium: audi ergo monita nostra, & fac omnia, quæcunque indicabimus tibi. Syluester Episcopus ciuitatis Romanæ, ad montem Soracte persecutiones tuas fugiens, in cauernis petrarum cum suis clericis latitat. Hunc cum ad te adduxeris, ipse tibi piscinam ostendet, in quam dum tertio merserit, omnis te valetudo deseret lepræ. Quod dum factum fuerit, hanc vicissitudinem Saluatori tuo compensa, vt omnes, iussu tuo per orbem totum Romanum Ecclesiæ restaurentur: tu autem purificate, vt relicta omni superstitione idolorum, tu Deum vnum, qui verus & solus est, adores, & excolas, & ad eius voluntatem te dirigas. Exurgens itaque a somno Imp. statim conuocat eos, qui obseruabant Palatium, & secundum tenorem somnii sui mittit ad montem Soracte, vbi S. Syluester erat. Profectus inde Syluester peruenit ad Regem, ad quem ingressus inquit: Pax tibi, & victoria tibi de cœlo ministretur. Quem cum Rex alacri animo & vultu suscepisset, omnia illi quæ facta, quæque sibi reuelata fuerant, exposuit. Inde percũctatus est, quinam isti essent dii, Petrus & Paulus, qui illum visitassent ob causam salutis suæ, & eius latebras detexissent? Syluester respondit: Hi quidem dii non sunt, sed idonei serui Christi, & Apostoli electi ab eo, & missi ad inuitationem Gentium, vt credentes salutem consequantur: Cumque ille hæc diceret, interrogare cœpit Augustus, vtrumnã ipsos Apostolos haberet aliqua imagine expressos, vt ex pictura disceret, quos reuelatio docuerat. Tũc S. Syluester misso Diacono imaginem Apostolorum sibi exhiberi præcepit. Quam Imperator aspiciens, ingenti clamore cœpit dicere, ipsos esse, quos viderat: nec debere iam differre Spiritum sanctum ostensionem piscinæ, quam istos promisisse saluti memorabat. Constructo itaque lauacro, Constantinus, cum sacro rore tinctus esset, confestim est sanitati pristinæ restitutus. Deinde non immemor accepti beneficii, ecclesias Dei exædificare cœpit, columnas earum passim sacris imaginibus in memoriam incarnationis Domini nostri Iesu Christi, omniumque sanctorum reuerentiam exornauit: nec alia de causa, quam vt Christianismum in lucem & veritatem, Deique cultum proueheret, & omnes gentes à cultu idolorum, & diabolica deceptione conuerteret. Constantinus inde, vt gratiam tanti beneficii Syluestro referret edictum, quod nunc quoque 6. Cal. Aprilis datum legitur, scripsit, in quo hæc historia enarrata adiicit, se ad referendam gratiam Syluestrum omnibus ad amplitudinem & dignitatem Apostolicæ sedis ornandam insignibus decorare, atque eundem & successores eius ipso insuper Occidente donare.

[...] Constanti- Magni [...]fio.

[...] Syluest. [...]vocatus ad Constanti- num venit.

Vsus imaginum in Ecclesia antiquissimus.

Illustre miraculum.

Templa extruit & exornat Constantinus Imp.

III. *Sacro baptismate S. Gaugericus Cameracensis Episcopus leprosum mundat.*

Laur. Sur. to. 4 & 10. Molan in Nata. lib. SS. Belgii 11. Aug.

Cum S. Gaugericus Cameracensis Episcopus quodam tempore loca orationis more suo adiret, quendam horrenda sane vtriusque hominis lepra laborantem obuium habuit, corporis externa superficie luridum, & fœdis gentilismi erroribus animo corruptum ac squalidum. Cognoscens autem vir beatus corporis deformitatem a peccatorum putredine profectam: hominem aggreditur, hortaturque, nihil iam mortale sonans, vt pristinis erroribus relictis veram Christi fidem amplectatur: vt melioris vitæ studio, cum Deo in gratiam rediens, a lepræ fœditate purgari mereatur. Ille mox idolorum spurcitiei renuncians Christianum se fore promisit, si optata salute potiretur. Nec mora Gaugericus extemplo eum ad sacerdotem, tanquam Naaman ad Iordanem adduxit vndis salutaribus expiandum: vbi simulatque baptizatus est, quod peccatis iam vacuus esset, ipsa externa corporis habitudo ostendit, tanta fit sanus, in illo munditia apparente, vt nunquam lepra infectus esse videretur. Eum vero Christi seruus Gaugericus e fonte suis sacris manibus suscepit, & postea literis imbutum coronæ fratrum Religiosorum sociauit. Deinde Episcopus factus per singulos gradus vsque ad sacerdotii culmen eum euexit.

Leprosus gentilis dũ baptizatur, fit sanus.

IV. De alio leproſo ſacri baptiſmatis vnda perfuſo à duplici lepra per S Arnulphum ſanato.

In vita S. Arnulphi Epiſc. apud Sur. 16. Aug c. 8.

Temporibus Dagoberti Regis, cum in eius palatio ageret vir ſanctus Arnulphus Metenſis Epiſcopus, quidam leproſus clamabat ad eum, victum & veſtitum ab eo petens: ille mox iubet eum duci in hoſpitium: vbi cum ſuo more humaniter eum tractaret, ſciſcitabatur ex eo (erat enim barbarus) num ſacra baptiſmatis vnda perfuſus eſſet. Ille confeſtim reſpondet: Nequaquam, Domine mi: quis enim mihi infelici, & à populis excluſo & abiecto baptiſmi gratiam contuliſſet? Ait ad eum vir Dei: Ne timeas, frater: fieri enim non poteſt, modo tu credas in Chriſtum, quin corporis & animi fruaris ſoſpitate. Poſtquam ergo à ſancto viro percepit ſacramentum, celeriter ab eius corpore lepra diſceſſit, fuitque deinceps in vtroque homine ſanus, qui primus in vtroque fuerat contaminatus.

Duplici lepra liberatur per baptiſmum leproſus.

V. Theodoſius ſenior Imper. Catholice baptizatus ab ægritudine corporis liberatur.

Hiſt. Tripar. lib 9. c. 6. Niceph. 12. Carol. Sigon. li. 8 imp. Occi. an. D. 380.

Cum Theodoſius Imp. bello Barbaros ſuperaſſet, & alii Romanos amicos habere precarentur cauſa fœderis, acceptis obſidib⁹ Theſſalonicam venit: vbi cum in ægritudinem incurriſſet, ab Aſcolio eius ciuitatis Epiſcopo baptizatus eſt, licet à progenitoribus Chriſtianum dogma & fidem Nicæni Concilii ſequeretur. Tum igitur baptizari cupiens propter morbum, Theſſalonicenſium interrogauit Epiſcopum, cuiuſnam fidei eſſet: Quo reſpondente, Quod Ariana peſtis in Illyricum non valuiſſet accedere, ſed inuiolatam ab initio fidem, Nicænumque Concilium ſeruarent, ille libenter eius verba ſuſcipiens baptizatus, atque ægritudine liberatus eſt.

VI. Mulier Innocentia nomine à cancro per baptiſmum fit libera.

Ex D. Augu. l. 22. de ciu. Dei, c. 8.

Audiamus quid ſcribat non vnus è triuio, ſed ex principibus Eccleſiæ D. Aurelius Auguſtinus: Carthagine, inquit, Innocentia religioſiſſima fœmina, de primariis ipſius ciuitatis, in mammilla cancrum habebat, rem, ſicut medici dicunt, nullis medicamentis ſanabilem: aut ergo præcidi ſolet, & à corpore ſeparari membrum, vbi naſcitur: aut vt aliquanto homo quietius viuat, fomentis eſt peſtis mitiganda frequentibus. Nam vt inde mortem quãtumuis tardius adfuturam confidamus, ſecundum Hippocratis, vt fertur, ſententiam, omnis eſt omittenda curatio. Hoc illa à perito medico, & ſuæ domui familiariſſimo acceperat, & ad ſolum Deum ſe orando conuerterat. Admonetur in ſomnis, appropinquante Paſcha, vt in parte fœminarum obſeruanti ad baptiſterium, quæcumque illi baptizata primitus occurriſſet, ſignaret ei locum ſigno crucis Chriſti: fecit, & confeſtim ſanitas ſecuta eſt. Medicus ſane, qui ei dixerat, vt nihil curationis adhiberet, ſi paulo diutius vellet viuere, cum inſpexiſſet eam poſtea & ſaniſſimam compeeriſſet, quam prius habere illud malum tali inſpectione cognouerat, quæſiuit ab ea vehementer, quid adhibuiſſet curationis, cupiens, quantum intelligi datur, noſſe medicamentum, quo Hippocratis definitio vinceretur: cumque ab eo, quid factum eſſet, audiſſet, voce velut contemnentis & vultu, ita vt illa metueret, ne aliquod contumelioſum verbum proferret in Chriſtum: religioſa vrbanitate reſpondiſſe fertur: Putabam inquit, magnum aliquid te mihi fuiſſe dicturum. Atque illa iam exhorreſcente: mox addidit: Quid grande fecit Chriſtus ſanare cancrum, qui quatriduanum mortuum ſuſcitauit.

Cancro mulier per baptiſmum liberata.

VII. Iudæus paralyticus & deſperatus in vtroque homine per baptiſmum ſanitati reſtituitur.

D Aug. l. 22. de ci. c. 8. Niceph. l. 12. Zonar. to. 3. in Theod. iuniore. Theophan. Iud. Anaſt. bibliot h. n. Do. 45. Socr. l. 7 c. 4 Trip. 11. c. 4. Baron. to. 5. ann. an. 40

Quid autem admirandum Theodoſii primi tempore Deus oſtenderit Conſtantinopoli de Iudæo paralytico per ſanctum baptiſmum ſanitati reſtituto, Socrates narrat his verbis: Iudæus, qui à multis iam annis paralyſi conflictatus in lecto decubuerat, cum omnia curationum & medendi genera, omneſque Iudaicas preces ac vota expertus nihil plane inueniret remedii, tandem ad baptiſmum Chriſtianorum confugit, pro certo perſuaſus, huius tanquam veri medici adiumento, ſe ad integram valetudinem reſtituendum fore: quæ res erat quamprimum Attico Epiſcopo Conſtantinopolitano ſignificata. Ille igitur Iudæum articulis fidei inſtituens, & ſpem ei in Chriſtum annuncians, iubet ad baptiſterium in lecto apportari. Iudæus paralyſi oppreſſus, ſimul ac baptiſmum ſincera fide receperat, & ex lauacro baptiſmatis eſt elatus, confeſtim morbo liberatus eſt, & ad ſanitatem reſtitutus. Hæc curatio diuina Chriſti virtute noſtris temporibus hominibus declarata fuit: qua quidem re ex gentibus quamplures ad credendum inducti baptiſmum receperunt: Iudæi autem, quamuis ſigna & miracula quærerent, ſignis tamen ad credendum induci non poterant.

Iudæus infirmus baptizatus conualeſcit.

VIII. Tyridates Rex priſtinæ figuræ per baptiſmum reſtituitur.

Ex Niceph. li. 8. c. 35. Sozo. 2. c. 8. Boz. to. l. 1. c. 16.

Vt Deus palam cunctis faceret, quanta ſit baptiſmi vis ad mentem noſtram corroborandam, hoc inſigni miraculo declarat. * Tyridates Armeniæ Rex, imperante Conſtantino, Chriſtum ſecutus hac occaſione: nam cum varie Chriſtianos vexaſſet Diocletiani temporibus, cum multis ſuorum in porcum viſus eſt ſibi mutari. Agnoſcebantur præſtigiæ, & ſpectra: ſed ab eis nulla erat ars, quæ Regem cum ſuis liberaret. Gregorius eum vir ſanctiſſimus aquis baptiſmi priſtinæ figuræ & moribus humanis reſtituit cum ſuis: quod fuit in cauſa, vt Armeni late Chriſti cultum amplecterentur, & religio Catholica altiſſimas radices ageret iis locis.

* al. Tiridates.

IX. Caſ-

IX. *Cassiani Regis puer natus deformis per baptismum fit formosus.*

…17. Eu- …1. de …Eccl. l. 1 …x Ioan. …li. 8. …an.

Aliud non minus admirādum & illustre referam. Anno millesimo ducentesimo nonagesimo octauo, Rex Tartarorum Cassanus, quem vocant alio nomine Magnum, cum ducentis equitum millib. Syriam cepit & finitimas regiones. Omnibus itaque formidandus petiit sibi vxorem filiam Regis Armeniæ, quod audisset esse pulcherrimam. Rex Christianus tanti Regis viribus exterritus dedit. Illa post aliquod tempus è viro suo Cassano edidit in lucem partum tantæ deformitatis, vt Rex maritus nullo modo illum veluti suum voluerit agnoscere, quod monstrū videretur. Vocat ad consilium Primarios: de ipsorum sententia vxorem veluti adulteram, partum veluti ex adulterio susceptum vltimo supplicio adiudicat. Innocens mulier infelicitatem suam deplorās ad preces confugit, ignara consilii petiit, vt sibi liceret baptizare quem peperisset: data illi facultas: ita tamen, vt adessent baptismo aliqui fidei spectatæ viri vna cum Rege, ne qua fraus fieret. Mira res: vbi baptizatus est puer, adeo venustus ac formosus apparuit, vt Rex tanta re permotus cum plurimis nomen Deo dederit, & maximum Christianæ rei factum fuerit incrementum.

X. *Baptismate innatum fœtorem puerorum nascentium pellunt Agareni.*

Actis 6. …odi in …ll can. Bar. to. 12 1148.

Tempore sanctissimi Patriarchæ Domini Lucæ, synodice adfuerunt Agareni: & cum ab eis postularetur, vt baptizarentur, dixerunt, quod in suis regionibus antea baptizati fuerant: & interrogati responderunt esse consuetudinem, vt omnes Agarenorum infantes ab orthodoxis sacerdotibus baptizarentur, non tamen admissi fuerunt: audierat enim, quod baptismus, quem infideles à Christianis petunt, nō bona affectione, & orthodoxo proposito petitur, sed propter corporalē medicinam. Persuasum est enim Agarenis, fore, vt sui liberi à dæmone vexentur, & tanquam canes male oleant, nisi baptismum Christianum assequantur. Quamobrem non vt omnium animæ sordium mundatorem, diuinæq; lucis & sanctificationis præbitorem baptismum postulant, sed tanquam veneficium & incantationem. Quidam autem eorum dicebant, se matres habere orthodoxas, seque earum cura ac studio fuisse baptizatos. Sed nec ii exauditi sunt, quoniam testes non adducebant, &c.

XI. *Baptismo cæca à natiuitate sanatur.*

…x Marty. …l. Bar. 13. …Decemb.

Illud præterea mihi occurrit, quod accidit Ottiliæ mulieri, quæ ob sanctitatem piissime colitur apud Argentoratum: illa enim circa annum Domini septingentesimum, cæca à natiuitate in baptismate visum recepit, exercuitque postea monasticam vitam in Alsatia.

XII. *Puella cæca voto baptismi à patre facto visum recipit.*

Ex lit. annuis an. 1581 In Prou. Ind. Orient. in Residentia S. Iacobi.

Ethnico cuidam inprimis nobili filia nata est oculis capta, quorum concaua informis caruncula expleuerat. Id cum parens vidisset, ac pro ea, quam cū Christianis habebat, consuetudine multa supra naturæ vires Christi Dei nostri ope facta olim audisset: vouit curaturum se vt filia baptizaretur, si oculorum vsus datus illi esset. Voto facto, visum puella recepit. Cum autem pater segniter cunctando, voti fidem absoluere negligeret: filia subita vi morbi correpta ad vitæ finem perducitur. Tunc pater in voti neglecti memoriam veniens votum iterum nuncupauit, filiæ se baptismum non vltra dilaturum. Itaq; duplicis voti damnatus pater filiam ad templum deduxit, eaque summa omnium gratulatione baptizata est.

XIII. *S. Priuatus miles per baptismum ab vlceribus liberatur.*

Ex Lau. Sur. to. 7.

Sub persecutione Alexandri Imperatoris sanctus Priuatus miles vlceribus plenus, doloribus continet cruciatus, accessit ad pedes S. Calixti Papæ, rogans, vt sanaret eum ab vlceribus & doloribus suis. Quem mox S. Pontifex ab vlcerum dolore ac fœditate, simul & ab infidelitate in nomine sanctissimæ Trinitatis baptizatum curauit. Quod audiens Imperator ipsum quidem militem fecit plumbatis deficere, beatum vero Calixtum per fenestram domus præcipitari, & ligato ad eius collum saxo in puteum demergi, & eum per rudera cumulari.

XIV. *Ex Angeli testimonio constat, eos qui spe sanitatis consequendæ baptismum recipiunt, suscipere quidem signum, non etiam gratiam.*

Sophron. in Prat. spiri.

Audiui aliquando à senioribus nostris, quod B. Petro Episcopo & martyri, cum facta esset mortalitas, & plerique ad baptisma mortis timore confugerent, apparuit Angelus humana specie, dicens: Quamdiu huc mittis marsupia ista signata quidem, inania autem prorsus & vacua, & nihil habentia? Erant itaque, quantum ex Angeli voce conicere liceret, signum habentes baptismi: quoniam & beneficium aliquod existimarant se consequi, si baptisma susciperent, atque idcirco baptizati sunt.

XV. *Iudæus mutus per baptismum recipit loquelam.*

Ex Sur. in vita S. Simeo. Abb. Iulii 1. to. 4. ex Leon. Ep. Neapo.

Hebræus quidam Iudaicæ religionis tenax Simeonem duobus Angelis stipatum vidit, multaq; cognouit, quæ luce meridiana clarius eximiam viri sanctitatem testabantur. Hic autem, quanquam à Christiana pietate alienus, voluit tamen omnibus sanctitatem Simeonis prædicare, & maxime celebrem reddere. At Simeon protinus accurrens hominis labia manu compressit, ac loquendi facultate priuauit. Deinde secundum quietem ei apparens dixit: Nisi cælesti lauacro perfidiam expiaret, nunquam

quam linguæ beneficium recepturum. Ille vero cum nullo modo, vt Christiana sacra susciperet, in animum inducere vellet, defuncto tandem Simeone, occultis pœnis adeo exagitatus fuit, vt sine mora se, suamque familiam Christianæ Religioni subderet: atque sic demum amissam loquendi facultatem reciperet.

XVI. *Mulier gentilis & sterilis per baptisma fit fœcunda.*

Lau. Sur. 5. Nou. to. 6. c. 3. 4. & 5. ex Sim. Metap. & Aloysio.

Sterilis fœmina per baptismũ consequitur fœcunditatem.

Cum Honofrius monachus ad Clitophontis aliquando ædes veniret, manusque pro eleemosyna extenderet, accidit, vt Leucippe mœroris & tristitiæ plena Honofrio fores occluderet, & quadam cum indignatione à se repelleret. Illo autem lacrymabili voce instante, & necessitatem suam multis verbis exaggerante, mulier misericordia mota suam vicissim calamitatem ei exposuit, adiecitque, quod nullus Deorum in illum vsque diem inuentus esset, qui sterilitatis opprobrium sanare posset. Cui Honofrius: Nihil, inquis, mirum matronarum præstantissima, quod hactenus remedium ab iis consequi non potuisti, qui in vita dedecore & probro pleni nefanda semper opera exercuerunt. Sed si placet ab omnipotente & vero Deo opem postulare, equidẽ spondeo, te voti compotem fore. Leucippe itaque in Christum credit, baptizatur, & mox concipit fœtum.

XVII. *Mulier periclitans difficultate partus baptismo à B. P. Xauerio liberatur.*

Ex P. Horat. Tursellin. li. 2. vitæ P. Fr. Xauerii. c. 7.

Cum P. Franciscus Xauerius Tutuchurmum oppidum peteret, ad ignobilem pagum diuertit, qui contempto proximo accolarum exemplo Christi aspernabantur fidem. Instante Francisco, vt vniuersæ oræ Piscariæ auctoritatem sequerentur, id sibi per Regem suum fas esse, omnes pariter abnuebant, nõ tam vere, quam obstinate superstitioni honestum obsequii titulum præ se ferentes. Incerto consilii Xauerio egregiam rei bene gerendæ occasionem diuina prouidentia obtulit. Per id tempus inibi mulier quædam honesta tertium iam diem periclitabatur difficultate partus; nihil illa desperatius. Iam surdæ inanium Deorum aures frustra pro illius salute pulsatæ coniugem eius cognatosq; fatigauerant, cum Franciscus te comperta, Deo fretus eo cum interprete accurrit, spem aliquam opis ostendens. Mox domesticorum permissu agere cum illa, vt desperata corporis salute, animo consuleret, & simul nostræ fidei capita breuiter explicare cœpit. Quibus mulier diuinitus tacta, cum assentiretur, percunctatur ex ea Xauerius, velitne fieri Christiana: Et libenter, inquit illa. Tum Franciscus Euangelio recitato, moribundam fœminam rite baptizat. Mirum dictu, baptismus ita facilem illi partũ præstitit, vt protinus innoxia fœtum effunderet. Lætus euentu Frãciscus, primum modo natum infantem, domesticos deinde omnes baptismo lustrat, non minus miraculo at-

Mulier in partu periclitans baptismo liberatur.

tonitos, quam lætitia gestientes. Factum tam admirabile, tamque testatum celeriter, vt fieri solet, fama vulgauit.

XVIII. *Regionis cuiusdam incolæ carentes pluuia ante baptismum, post eum susceptum ea abundant.*

Ex vi[ta Wilfridi] bili [...] 4. hist. c. 13.

Euangelizans Genti Anglorum Episcopus Wilfridus, non solum eam ab ærumna perpetuę damnationis, verum & à clade infanda temporalis interitus eripuit. Siquidem tribus annis ante aduentum eius in prouinciam, nulla illis in locis pluuia ceciderat. Vnde & fames acerbissima plebem inuadens impia nece prostrauit. Denique fertur, quia sæpe quadraginta simul aut quinquaginta homines inedia macerari procederent ad præcipitium aliquod, siue ripam maris, & iunctis misere manibus, pariter omnes aut ruina perituri, aut fluctibus absorbendi deciderent. Verum ipsa die, qua baptisma fidei gens suscepit, illa descendit pluuia serena & copiosa: refloruit terra, rediitque viridantibus aruis annus lætus & frugifer. Sicque abiecta prisca superstitione, exsufflata idololatria, cor omnium & caro omnium exultauerũt in Deum viuum, intelligentes eum, qui verus est Deus, & interioribus se bonis & exterioribus cœlesti gratia ditasse.

XIX. *Clodoueus Gallorum Rex, voto baptismi facto, triumphum de hostibus reportat.*

Greg. T[ur.] 2. hist. cap. 2[...] Bar. [...] 499.

Ex Clotilde Regina habuit filium primogenitum Clodoueus Gallorum Rex: quem cum mulier baptismo consecrare vellet, prædicabat assidue viro, dicens: Nihil sunt dii quos colitis, qui neque sibi, neque aliis poterunt subuenire: sunt enim aut ex lapide, aut ex ligno, aut ex metallo aliquo sculpti: nomina vero, quæ iis indidistis, homines fuere, nõ dii: vt Saturnus, qui filio ne a regno depelleretur, per fugam elapsus asseritur: vt ipse Iupiter omnium stuprorum spurcissimus perpetrator, incestator virorum, propinquarum derisor, qui nec ab ipsius sororis propriæ potuit abstinere concubitu, vt ipsa ait: Iouisque & soror & coniunx. Quid Mars, Mercuriusq; potuere, qui potius sunt magicis artibus præditi, quam diuini numinis potentiam habuere? Sed ille magis coli debet, qui cœlum & terram, mare, & omnia quæ in eis sunt, verbo ex non extantibus procreauit, qui solem lucere fecit, & cœlum stellis ornauit: qui aquas reptilibus, terras animantibus, aera volatilibus adimpleuit: cuius nutu terræ frugibus, pomis arbores, vuis vineæ decorantur: cuius manu genus humanum creatum est, cuius largitione ipsa illa creatura omnis homini suo, quem creauit, & obsequio & beneficio famulatur. Sed cum hæc Regina diceret, nullatenus ad credendum Regis animus mouebatur; sed dicebat: Deorum nostrorum iussione cũcta creantur ac prodeunt: Deus vero vester nihil posse manifestatur, & quod magis est, nec de Deorum genere esse probatur. Interea Regina fidelis filium ad baptismum exhibet: adornari eccle-

Iunonis ba su[...] pud Virg. Æn.

siam

fiam velis præcipit atque cortinis, quo facilius vel hoc mysterio prouocaretur ad credendum, qui flecti prædicatione non poterat. Baptizatus autē puer, quem Ignomerum vocitauerunt, in ipsis, sicut regeneratus fuerat, albis obiit. Qua de causa commotus felle Rex non segniter increpabat Reginā, dicens: Si in nomine deorum meorum puer fuisset dicatus, vixisset vtique; nunc autem quia in nomine Dei vestri baptizatus est, viuere omnino non potuit. Ad hæc Regina: Deo, inquit, omnipotenti creatori omnium gratias ago, qui me non vsquequaque iudicauit indignam, vt de vtero meo genitum regno suo dignaretur adscire. Mihi autem dolore huius causæ animus non attingitur, quia scio in albis ab hoc mūdo vocatos Dei obtutibus nutriendos. Post hunc vero genuit alium filium, quem baptizatum Chlodomerum vocauit: & hic cum ægrotare cœpisset, dicebat Rex: Non potest aliud fieri, nisi & de hoc sicut & de fratre eius contingat, vt baptizatus in nomine Christi vestri protinus moriatur: sed orante matre Domino iubente conualuit. Regina vero nō cessabat prædicare, vt Deum verum cognosceret, & idola negligeret; sed nullo modo ad hæc credenda poterat commoueri, donec tandem aliquando bellum cōtra Alamannos commoueretur: in quo compulsus est confiteri necessitate, quod prius voluntate negauerat. Factum est autem vt confligēte vtroque exercitu vehementer cæderentur: atq; exercitus Clodouei valde ad internecionem ruere cœpit. Quod ille videns, eleuatis ad cœlum oculis, compunctus corde, cōmotus in lacrymis ait: Iesu Christe, quem Clothildis prædicat esse filium Dei viui, qui dare auxilium laborantibus, victoriamq; in te sperantibus tribuere diceris tuæ opis gloriam deuotus efflagito: vt si mihi victoriam super hos hostes indulseris, & expertus fuero illam virtutem, quam de te populus tuo nomini dicatus probasse se prædicat, credam tibi, & in nomine tuo baptizer. Inuocaui enim deos meos, sed vt experior elongati sunt ab auxilio meo: vnde credo eos nullius esse potestatis, qui sibi obedientibus non succurrunt. Te nunc inuoco: & tibi credere desidero, tantum vt eruar ab aduersariis meis. Cumq; hęc diceret, Alamanni terga vertentes in fugam labi cœperunt. Cumque Regem suum cernerent interemptum, Clodouei se ditionibus subdunt dicentes: Ne amplius, quæsumus pereat populus: iam tui sumus. At ille prohibito bello, coarctatoq; populo, cum pace regressus narrauit Reginæ, qualiter per inuocationem nominis Christi victoriam meruerit obtinere. Tunc Regina accersiri clam S. Remigium Rhemensis vrbis Episcopum iubet, deprecans, vt Regi verbum salutis insinuaret. Quem sacerdos accersitum secretius cœpit instigare, vt Deum verum factorem cœli & terræ crederet, idola negligeret, quæ neq; sibi, neque aliis prodesse possunt. At ille ait: Libenter te sanctissime pater, audiam, sed restat vnum quod populus qui me sequitur, nō patitur relinquere deos suos: sed vado, & loquor eis iuxta verbum tuum. Conueniens autē cum suis priusquam ille loqueretur, pręcurrente potentia Dei omnis populus pariter acclamauit: Mortales deos abigimus, pie Rex, & Deum, quem Remigius prædicat, immortalem sequi parati sumus. Nunciātur hæc Antistiti, qui gaudio magno repletus iussit lauacrum præparari. Velis depictis adumbrantur plateæ ecclesiæ, cortinis albentibus adornantur, baptisterium componitur, balsama diffunduntur, micant flagrantes odore cerei, totumq; templum baptisterii diuino respergitur ab odore talemque ibi gratiam adstantibus tribuit, vt æstimarent se in Paradisi odoribus collocari. Rex ergo prior poposcit se à Pontifice baptizari: procedit nouus Constantinus ad lauacrum, deleturus lepræ veteris morbum, sordentesq; maculas gestorum antiquorum recenti latice deleturus. Cui ingresso ad baptismum sanctus Dei sic infit ore facundo: Mitis depone colla Sicamber, adora quod incendisti, incende quod adorasti. *Clodoueus Rex baptizatur.*

XX. *Burgundiones baptismo initiati facile hostes superant.*

Tempore Theodosii Magni accidit, quod iam commemorabo. Gens quædam barbara vlteriorem Rheni amnis ripam accolit, Burgundiones dicūtur, tranquillitatis, & otii valde studiosi. Fabri namq; lignarii omnes fere sunt & ea arte vitæ sumptus tolerant. Porro Hunnorum natio eis imminens frequētes excursiones in eos faciebat, & regionem eorum diripiendo vastabat. Multi etiam ex illis cum hostibus pugna congressi interficiebantur. Quum ergo propter cladem eiusmodi de rebus suis desperarent, consilium cepere, vt Deo alicui res committerent, cumq; eis in mentem veniret, Christianorū Deum cultoribus suis, vt acerrimum auxiliatorem, plurimum opis ferre, de communi omnium consensu ad religionem eius & fidem accesserūt. Quam ob causam, in quadam Galliæ ciuitate Episcopum, vt eos Christianorum religionem edoceret, & diuino baptismo dignaretur, obtestati sunt. Ille vero, vbi eis septem dierum ieiunium indixit, eosque, quæ opus erant de rebus sacris instituit, octauo die baptizatos vna cum Episcopo, quem eis attribuit, domum redire iussit. Et ex ea re fiducia concepta, contra hostes tyrannidem tantam exercentes processerunt: neque eos spes & expectatio fefellit Nam Vbtaro Hunnorum Duce ex crapula nimia rupto, de improuiso, hostes Duce orbatos adorti multos admodum telis confecerunt; atque ipsi, quum trium tantum milliū numerum explerent, decem Hunnorum millia interemerunt. Ex eo tempore Burgundionum gens ardenti ad Christianismum summe conseruandum amore flagrauit. Ita Deus alia per alia quam sapientissime dispensat, prouidentiæ arcano longe optime omnia administrans.

Socrat. lib. 7. c.30 Niceph. Call. lib.14. hist. cap.40. Cassiod. trip. lib.12. cap.4. Sigebert. anno 433. Guil. Paradin. lib. de antiq stat. Burg. cap 13. & Baron. to. 5 ann.413.

Ieiunium septem dierum.

Burgundiones baptizati hostes superant, quos ante non poterant superare.

TIT.

TIT. VIII. De ceremoniis Baptiſmi.

EXEMP. I. *Puer Iudæus à pueris Chriſtianis cum cæremoniarum omnium obſeruatione baptizatur.*

Niceph. Call. lib. 3. hiſtor. Eccleſ. c. vlt.

CHriſtianorum pueris Hebræus puer familiaris erat: & quum eis ad mare incolentibus natandi inceſſiſſet cupiditas, conſecutus eſt eos Iudæus. Hunc per ludum pueri nudum ad mare ſtantem baptizarunt, principio ſtatim non inuitum: poſteaquã vero & tertiam diuini Numinis appellationem nominarunt, & ſimul tertiam merſionem peregerunt, extrema lineæ veſtis textura diſciſſa, & qui circa hæc frequentatur, imaginario amictu facto, in capite eius arcanam myſticamq; galeam adumbrarunt: deinde pro cereo dextram ligno tenui armãtes quæ eius ſacri & ritus ſunt, myſteria omnia abſoluerunt: poſtremo & circum vicinum templum obambularunt pſallentes: vt vero etiam templũ ingreſſi ſunt, diuinam receperunt remunerationem. Idem porro ex æquo qui ita baptiſmo initiatus erat fecit. Quam rem per diligentem inquiſitionem cognitam, qui ibi ſacris præfuit, ad Eccleſiam Conſtantinopolitanam renunciauit. Eo puer etiam accitus, quum quidam Iudæi ne id fieret, multa molirentur, atque ibi quoq; decretum, vt etiam in illo quod deeſſet, iuxta myſterii executionem compleretur, atque id eſt factum. Qui puer vbi ad iuſtam ætatem peruenit, in ſacerdotii ordinem eſt allectus: & æditus ſeu cuſtos maximi templi factus etiamnum ibi viuit.

Cæremoniæ circa baptiſmum obſeruari ſolitæ.

II. *De pueris, qui contemptis Eccleſiæ cæremoniis baptiſmo initiati in morbum incidunt, iis vero poſtea adhibitis conualeſcunt.*

Ex lib. 7. Coll. ſacr. Til. Bred. cap. 48.

Prope Delphos Hollandiæ contigit pueros quoſdam in pagis baptizari, ſed ſpretis & omiſſis à baptizante cæremoniis Catholicæ eccleſiæ, pueri iſti poſtea omnes morbo correpti ſunt. Parentes puerorum videntes vltionem diuinam, rogarunt Paſtorẽ quendam Catholicum Delphis tunc agentem, vt cæremonias, quas ſciebant ritu Catholico antiquitus adhibitas, nunc vero omiſſas, ſupplere non grauaretur. Quo peracto, mox omnes illi pueri morbo languentes, & infirmi conualuerunt. Id nobis narrauit quidam ſacræ Theologiæ Licentiatus vir doctrina & integritate vitæ commendatiſſimus, qui ex ore ipſius Paſtoris Catholici rem hanc vt geſta eſt cognouit.

Miraculo oſtendit Deus ſibi placere ceremonias baptiſmi.

III. *Clino Epiſcopus aquam antè expiat, quàm Pelagiam martyrem Tarſenſem baptizet.*

Laur. Surius tom. 3. Maij 4. ex Simeone Me[...] in vit[a S. Pe]lagiæ mart[yris].

Sancta Pelagia Tarſenſis obuiam aliquando facta Clinoni Epiſcopo ſic eum allocuta eſt: Benedictus, inquit, Deus, qui in iſta imagine tua mihi reuelatus eſt, quoniam te miſit ad me, vt ſerues animã meam ab interitu. Nunc igitur per Deum, cui ſeruis, te precor, vt vere mihi dicas, quis es tu, & quodnam eſt nomen tuum, quęve tua conditio: Cui beatus Epiſcopus dixit: Ego quod mihi præcipuum, & omnibus rebus pretioſius eſt, Chriſtianus ſum, rationalium Chriſti ouium Paſtor, qui Clino appellor. Tunc illa cum exiſtimaſſet paſtorem eorum pecorum eſſe quæ ſacrificantur, ei dixit: precor te Domine, vt dicentem me audire non graueris. Multæ ſunt oues in domo patris mei, itaque ſi placet, veni, & ipſas paſce, & ego tibi mercedem multam tribuam. Tunc Epiſcopus: Non ſum ego pecorum paſtor, quæ tu opinaris, ſed rationalium Chriſti ouium, hoc eſt, hominum, qui vitam æternam conſequi ſperant. Et quidnam, inquit ſancta Pelagia, agnis tuis ipſe das, quare vitam æternam habere poſſint: At beatus Clino: Illis nuncio cognitionem Patris, & Filii, & ſancti Spiritus. Age, inquit illa, Domine mi pater dic, quidnam magis neceſſarium ſit iis, qui volunt eſſe cũ Deo tuo: da, quæſo, mihi hoc. Cui Chriſti ouium Paſtor reſpondit: annuncio tibi baptiſma in remiſſionem peccatorum, & in vitam æternam: hoc ipſo nihil magis neceſſarium. Id cum audiuiſſet Pelagia & ad beati Epiſcopi Clinonis genua ſe deieciſſet: Miſerere, inquit, mei Domine, & da mihi donum iſtud. Ex quo enim tempore mecũ locutus es ipſius Dei lumen in corde meo effulſit. Itaque Satanæ & angelis ac machinis ipſius, hoc eſt vita carentibus idolis renuncio. Illa ego huc vſque colui, ab his miſericordiam quærens, ex quibus vtilitas non proficiſcitur, ſed pernicies & mors ſempiterna. Nunc igitur Deum precor, vt ego, quamuis indigna ipſius filio deſpondear, qui occultas cordis mei partes illuminauit: ipſe enim eſt iuſtitiæ Sol.

Pela[gia] Tar[ſenſis] ab E[piſco]po d[ocetur].

Cum tam admirabilem Virginis orationem beatus Epiſcopus Clino audiuiſſet, eam admiratus manus ſuas in cœlum ſuſtulit, ac dixit: Deus & Pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui ſedes ſuper cœlos, & virginem hanc ad tui cognitionem vocaſti, emitte ipſi ſanctum & illuſtre baptiſma dilecti filii tui Domini noſtri Ieſu Chriſti. Cum ita ille Deum precaretur, repente fons aquæ viuæ ante ipſos ſcaturiit; cumque beatus Epiſcopus vidiſſet ſe celeriter à Deo exauditum, continuo eum laudans: Magnus es, inquit, Deus noſter, Pater, & Filius, & ſanctus Spiritus, quoniam dediſti hæreditatem filiis hominum, baptiſma in vitam ſempiternam. Et nunc, Domine, tu, qui noſti corda hominum, ſcis humilitatem ſerui tui, quod vereor virginem hanc ſic baptiſmate lauare: ſed tu qui potens es in omnibus, prouide quidnam fieri oporteat. Cum ſic ille Deum precatus eſſet, Pelagia dixit: Domine & pater exaudita eſt in hoc oratio tua: Ecce enim miſit Deus lumen ſicut precatus es: nam video duos milites ſupra fontem ſtantes, & in manibus linteum ita ſplendidum habentes, vt huius fontis aquę velut ſol fulgeant. Ne igitur vereare baptiſmate me lauare,

Ora[tio] pro[...] S. C[li]no.

Fon[s] ſcat[u]rit.

Beatus

Beatus Episcop. cum Pelagiam hæc dicentem audiuisset, Deo gloriam reddidit, & ad fontem accessit, vt aquas ipsas expiaret & sanctas faceret: qui cum Deum precaretur, factum est, vt ipse Angelos supra fontem stantes videret ea figura, qua Pelagia illos viderat. Cum igitur Angelos vidisset, vocem ad Deum sic extulit: Gloria tibi sit, Rex vniuersarum rerum, *qui fecisti Angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignem vrentem.* Tu me dignum efficias, qui hanc virginem, quam ipse mihi obtulisti tibi offeram hostiã viuentem in memoriam & odorem suauitatis. Fac & ipsam dignam, quæ in grege electorum tuorum numerari possit, vt in die regni tui, & ipsa cum quinque illis virginibus prudentibus in thalamũ Christi tui, lampadem suam accensam habens, ingrediatur. Cum preces compleuisset, exultans Spiritu sancto ob ea, quę viderat mirabiliter facta, virginem ipsam in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti illuminauit. Quæ cum baptismate renouata esset, communionem de Christi mensa Episcopus accepit, eique impertiuit. Postea sancta Pelagia Episcopum adorauit, eiusque vestigia exosculans: Domine, inquit, ac Pater benedicte precare Deum pro me, vt à sancto Spiritu fortis efficiar. Cui beatus Episcopus dixit: Deus ille, cui dedisti pignus animæ tuæ, ipse mittat tibi auxilium de sancto habitaculo suo, vt det tibi, vt aduersarium superes.

...m an- ...biat, ...virgi- ...bapti- | ...103. | ...h.25. | ...lti ba- ...ati etiã ...am Eu- ...istiam ...piebãt.

VI. *In baptismate dabantur etiam olim Sabana, id est, vestis candida.*

Tempore persecutionis Hunerici Regis Vandalorum & Alanorum, fuit quidam Elpidoforus nomine, nimium crudelis & ferus, cui fuerat delegatum membra Confessorum Christi suppliciis grassantibus laniare. Hic dudum fuerat apud nos in ecclesia Fausti baptizatus, quem venerabilis Muritta Diaconus de alueo fontis susceperat generatum. Post vero dum apostataret, tantæ extitit feritatis aduersus Ecclesiam Dei, vt superior omnibus executor persecutionis fuisset inuentus. Quid multa: Dum primo presbyteri suppliciis macerandi ordine citarentur, post Archidiaconum Salutarem, arctatur pœnis memoratus Muritta: fuit enim secundus in officio ministrorum. Qui cum Elpidoforo sedẽte & fremente, honorabilis senior cœpisset extendi, & prius quam exueretur, clam furto nescientibus cunctis, illa quibus eum suscipiens de fonte dudum texerat, Sabana baiulabat. Quibus ventilatis, simulque in ostensione cunctorum extentis, in his verbis totam ad fletum & lacrymas commouisse dicitur ciuitatem: Hæc sunt linteamina, Elpidofore minister erroris, quæ te accusabunt, dum maiestas venerit iudicantis, custodiente diligẽtia mea ad testimonium tuæ perditionis, ad demergendum te in abysso putei sulphurantis. Hæc te immaculatum cinxerant de fonte surgentem. Hæc te acrius persequentur, flammantem gehennam cum cœperis possidere, quia induisti te maledictionem sicut vestimentum, scindens atque amittens veri baptismatis atque fidei sacramentum. Quid facturus es, miser cum serui patris familias ad cœnam regiam congregare cœperint inuitatos: tunc te aliquando vocatum, terribiliter indignatus, exutum stolam Rex conspiciet nuptialem, dicetq; tibi Amice, quomodo huc venisti vestem non habens nuptialem? Non video, quod contuli: non nosco, quod dedi: perdidisti militiæ chlamydem quam in tela virgineorum membrorũ decem mensibus rexi, & tendiculas crucis, quas extendens aquam mundaui, & purpura mei sanguinis decoraui, non conspiciunt oculi mei, characterem non video Trinitatis, talis interesse non poterit epulis meis: ligate eum pedibus & manibus funiculis suis, quia se ipse voluntarie separare voluit à Catholicis dudum fratribus suis: ipse funes extendit continuatos in laqueum, quibus & semetipsum vinxit, & alios, ne ad istud venirent, impediuit: iuxta semitam multis scandalum posuit, quem nunc cum rubore perpetuo, & dedecore sempiterno de conuiuio meo proieci Hæc & alia Muritta dicente, igne conscientiæ, ante ignem æternum, obmutescens Elpidoforus torrebatur. Parantes itaque vniuersi dorsa sua verberibus, alacres ad exilium pergunt, &c.

...tor Vtic. 3. hist. ...ndalor.

...abanũ ve- ...tis alba est, ...uæ bapti- ...atis dari ...olet.

...atrini ver- ...ba ad filiolũ ...postatam.

Matth 12.

Aqua cruce mundata.

V. *Patrinis contendentibus de nomine baptizandi Sacerdos nomen imponit.*

Eo tempore, quo baptizandus esset S. Vincentius cognomento Ferrarius, professione Dominicanus, amici & cognati ad ecclesiam conuenere. Cum autem ventum esset ad ea, quæ in pueris baptizandis fieri solent, inter eos qui aderãt longa fuit disceptatio de nominis impositione. Vnusquisque ex eis, qui ad baptismum fuerant vocati, suum nomen infanti imponi cupiebat. At Sacerdos videns inter eos tantam discrepantiam, tædio affectus postea inquit: Quantum vos expectaui, nec vos video esse posse concordes, ego volo huic infanti nomen imponere. Sit igitur nomen eius Vincentius. Quod illi audientes conticuerunt, laudaueruntque prudentis Sacerdotis consilium ac simul dixerunt: Vocetur Vincentius. Fuit tamen post factum magna omnibus admiratio, illudque non nisi Dei prouidentia euenisse arbitrati sunt. Nam nec ex cognatis quidem, nec ex amicis qui adstabant, aliquis erat, qui Vincentius vocaretur. Multi autem ex eis, qui affuerunt, ea, quę gesta sunt in istiusmodi nominis impositione, memoriæ condiderunt: vt videlicet videre possent, si illi nomini futura opera Vincentii conuenirent. Demum vbi Vincentius adoleuit, manifeste viderunt tam mirifica esse eius opera, vt rei & nominis nulla discrepantia penitus appareret.

Sur. tom. 2. 5. Apr. in vita S. Vinc. Ferr. ex Petro Rauzano lib. 1. c. 3.

Sacerdos puero baptizando nomen imponit.

***
**

VI. *Cognationem ſpi itualem contrahunt quilibet ſuſceptores & ſuſceptrices in baptiſmo.*

Gratian 30. *q. Peruenit ad nos: apud Baron. tom.* 8 *ann.* 617.

De hac ſpirituali cognatione decretum eſt in Decretorum volumine ex Epiſtola Papæ Deuſdedit ad Gordianum in Hiſpania Epiſco[illegible], quæ ſic habet: Peruenit ad nos Diaconus veſter ſanctitatis veſtræ epiſtolam deferens, quod quidam viri & mulieres præterito Sabbato Paſchali, præ magno populorum incurſu, neſcientes proprios filios ſuſcepiſſent ex lauacro ſancto. Cupis ergo ſcire, ſi pro tali accidente ratione debeant viri ac mulieres ad proprium vſum redire, an non. Nos vero mœſti in hac re inquiſiuimus priorum Patrum noſtrorum dicta. Inuenimus autem in Archiuis huius Apoſtolicæ ſedis iam talia contigiſſe in eccleſiis Iſauriæ, Epheſiorum ſimulq; Hieroſolymæ, aliarumq; ciuitatum. Epiſcopis etiã earum ciuitatum ab hac Apoſtolica ſede volentibus ſcire, vtrum viri ac mulieres redirent ad proprium torum: beatæ memoriæ ſanctiſſimi Patres, Iulius, Innocentius, & Cæleſtinus cum Epiſcoporum plurimorum & ſacerdotum conſenſu in Eccleſia Apoſtolorum Principis prohibentes talia, perſcripſerunt & confirmauerunt, vt nullo modo ſe in coniugium reciperent mulieres ac viri, quicumque aliqua ratione ſuſceperint natos proprios, ſed ſeparent ſe, ne ſuadente diabolo tale vitium innoteſcat. Scitis quia quomodo ſeptem ſunt dona Spiritus ſancti, ita ſeptẽ ſunt dona baptiſmi à primo pabulo ſacrati ſalis & ingreſſu eccleſiæ vſque ad conſummationem ſancti Spiritus per chriſma. Ab hoc ergo primo ſancti Spiritus dono vſque ad ſeptimum nullus Chriſtianus ſuam commatrem in coniugium ſuſcipere debet: & qui præſumpſerit, tamdiu vinculo anathematis religetur, donec pœnitentiam digne egerit.

Cognationis ſpiritualis decretũ illæſe ſeruandum.

VII. *Quod affinitas baptiſmo contracta matrimonium impediat.*

Rober. Gaguin. lib. 2. *ann. Dom.* 564. *Ado Viennenſ. in Chron. ætat.* 6. *Paul. Æmil. lib.* 1. *D. Anton.* 2. *p. hiſt. tit.* 12. *c.* 6. §. 3.

Cum Sueuorum infeſta gens Sigeberto bellum aduerſus eum ſuſcepiſſet Chilpericus Sueſſionum Rex fratri auxilium tulit. Egredienti itaque domo cura fuit Andoueram coniugem grauidam fideli ſibi cuipiam commendare. Huic negotio idonea viſa eſt Fredegonda; atq; ita profectus eſt. Pariendi cum tempus adueniſſet, fœminam Regina parit: quæ priuſquam baptiſmo ablueretur, conſilio ex Fredegonda capto, quænam idonea ſatis mulier ad hoc Sacramentum teſtis, hoc eſt, commater adhiberetur: Nulla, inquit, Fredegonda, nobilior te eſt quam huic myſterio anteponas, vt quam carne puellam extuliſti, eam præterea ad ſpiritalem vitam regeneres. Sciebat enim ex Chriſtiano inſtituto nefas eſſe virum mulieris concubitu potiri; quæ baptizando filio commater extitiſſet: eo pacto Chilpericum à Reginæ contubernio diſcluſum iri callidiſſima pellex ſperabat. Abluitur ex ſententia Fredegondæ filia, atque ei, cui mater Andouera erat, commater etiam ſpiritali regeneratione efficitur, Childehindam ei nomen imponens. Regi domum bello exacto reuertenti gratulabunda pellex occurrit: narrat quæ de nata ſibi filia contigerant. Sed dolere ſe ait, quod Regina teſtis & commater ablutionis filiæ eſſe voluerit. Hæc loquenti Fredegondę Rex ſancte iurat; ſi ita compertum haberet, ſe eam vxoris dignitate donaturum. Ingredienti palatium Chilperico Andouera filiam complexa ſalutem impertiri, deq; nata ſibi filia gratificari feſtinat. At Rex exulceratus animo: Abi, inquit, in malam partem, imprudẽs mulier, quæ tua me inſipientia à tuis nuptiis excluſiſti. Nec multo poſt tempore Rex Pontificem, qui ſacrũ peregiſſet, in exilium ire iubet. Andoueram vero vna cum filia intra eccleſiæ ſepta vitam apud Cenomanos agere compellit: deſignatis quantum ad annuum alimentum ſatis eſſet, prouentibus. Pellicem mox in ſuis ambitioſus malis Chilpericus vxorem accepit. Adeo nihil videntem hominem reddit cæca libido, & petulans viuendi licentia.

VIII. *Ceremoniarum baptiſmi aſpectus paganum mouit, vt clientes ſuos ad Chriſtiana ſacra impelleret.*

Ex [illegible] *Io.* [illegible] *P. V*[illegible] *Ind*[illegible] *ann.* 57[illegible]

Quidam ex præcipuis Rabunangæ proceribus, dum munitiones, quas nobilis quidam vir ſuæ clientelæ moliebatur, ſpectatum iret, obiter ex relatu cuiuſdam, qua ſolennitate & gaudio Chriſtiani baptiſmatis myſteriis incumberent, intellexit. Itaque huius actus videndi deſiderio capitur: in tantumq; placuit, vt diceret omni modo procurandum ſibi, quo Chriſtiana religio audacter propagaretur, & mox tabulis ſua manu ſubſcriptis mandat omnibus iis qui de Icoxiorũ ſecta ſunt (quos aiunt quinquaginta millium numerum exceſſuros) vt Chriſtianã fidem recipiant: & ſimiliter aliis ſectis addictos adigebat, vt conciones noſtras & Catechiſmi prælectionis auditum venirent. Adiit eum Pater Organtinus, vt pro hoc ſuo in nos fauore gratias ageret, qui comiter valde & amice exceptus eſt. Et ex eo intellexit, deſiderare ſe vniuerſum ſuæ ditionis populum Chriſtianum fieri. Proinde, inquit, cum ex mea parte huic negotio non deſim, ne quæſo, vos à veſtra deeſſe velitis, quo minus deſiderio huic meo quam ociſſime ſatisfiat. Addebat ad hæc, conuictum ſe rationibus, quæ ex noſtra fide allegatæ adducebantur, cedere coactum veritati, & cognoſcere ſe optime cuiuſdam incommodi & inualetudinis, qua afflictari ſolebat, cauſam extitiſſe enormia ſua peccata, quæ lex noſtra committi vetaret, & deteſtaretur: ſeque ait ad ordinem Chriſtianorum acceſſurum, niſi lex noſtra rigida ſibi nimium, & obſeruatu difficilis videretur.

IX. *Chriſmate ſacro baptizati olim etiam vngebantur.*

Hin[illegible] *vita* [illegible] *gij a*[illegible] 13. *la*[illegible]

Cum quidam ægrotus familiæ non ignobilis, necdum baptizatus, a ſancto Remigio Rhemorum

Archi-

Archiepiscopo visitari postularet & iam velut in vltimo spiritu positus, credere se fateretur, & baptizari deposceret, ægroto abrenunciante, & sacro fonte iam benedicto, sanctus Remigius à Presbytero loci illius exorcizatum oleum & chrisma quæsiuit: qui simplex oleum se habere, sed oleum exorcizatum, & chrisma in ampullis, in quibus fuerat, iam penitus defecisse respondit: Sanctus autem Remigius ipsas ampullas sibi afferri præcepit: quas vacuas super altare misit, & se in orationem prostrauit. Surgens autem ab oratione, ampullam, in qua breuis habebatur olei exorcizati: & alteram ampullam, in qua breuis continebatur sacri chrismatis, plenas inuenit. Sicque infirmum, qui ante abrenunciauerat, post abrenunciationem oleo exorcizato perunxit: demumque baptizatum, secundum traditionem ecclesiasticam, chrismate liniuit. Qui mox animæ sanitate recepta, etiam corporis incolumitatem promeruit.

X. *De chrismate cælitus allato, cum Clodoueus Francorum Rex à S. Remigio baptizaretur.*

[Margin: ...marus ...ta ea- c. 31. Sur. 13. & Baro. an. 499.]

Cum Clodoueus Francorum Rex ad baptisterium baptizandus peruenisset, Clericus, qui chrisma deferebat, à populo est interceptus, vt ad fontẽ venire nequiuerit. Sanctificato autem fonte, nutu diuino chrisma defuit. Et quia propter populi pressuram vlli non patebat egressus ecclesiæ vel ingressus, sanctus Pontifex Remigius oculis ac manibus in cœlum protensis, cœpit tacite orare cum lacrymis; & ecce subito columba niue candidior attulit in rostro ampullam chrismate sancto repletam, cuius odore mirifico super omnes odores, quos ante in baptisterio senserant, omnes qui aderant, inæstimabili suauitate repleti sunt. Accipiente autem sancto Pontifice ampullam, species columbæ disparuit. De quo chrismate fudit venerandus Episcopus in fontem sacratum more solito: tum rex ipse sacratus est, cuius exemplo & reliqui omnes successores Francorum Reges consueuerunt inungi.

TIT. IX. De baptismo non iterando.

EXEMP. I. *Miraculum de Iudæo impostore, qui baptismum dissimulando sæpius fuit baptizatus.*

[Margin: Socr. li. 7. c. 17. Sozo. 7. 17. Niceph. 14. 17 Trip. l. c. 14. Sigeber ad an. 416. Bar. to 5 An. an. D. 419. 108.]

IVdæus quidam veterator Christianam fidem simulans sæpius baptizatus fuit: per quam fallaciam multas corrasit pecunias. Postquam autem multos ex variis sectis homines (Arianorum enim & Macedonianorum baptismum receperat) dolo ludificatus non habebat amplius, quibus imponeret, tandem ad Paulum Nouatianorum Episcopum venit, ait se magna cupiditate baptismi recipiendi flagrare: per eius manum vt illud assequatur orat. Paulus eius probat institutum: verum se non prius illi baptismum daturum ait quam sit fidei articulis institutus, diesq; quam plures ieiuniis vacauerit. Iudæus contra voluntatem ieiunare coactus acriter instare, vti baptismo donetur. Paulus quoniam illum tam obnixe baptismum petentem mora nolebat offendere, parat res ad baptismum necessarias: cumque vestem candidam pro illo emisset, & alueum baptisterii aqua impleri iussisset, Iudæum eo deduxit, vt illi baptismum impertiret. Verum aqua vniuersa, diuina quadam virtute, quæ oculis cerni præcipue non poterat, subito exhausta est. At cum neque Episcopus neque alii qui aderant, accurate considerarent, qua ratione id accidisset, sed aquam per foramen, quod in imo alueo fuit, per quod etiam alias aquam solebant educere, effluxisse existimarent: alueum baptismi de integro, foraminibus vndique in eo firme obturatis, diligenter implent. At cum Iudæus esset secundo in alueum baptisterii deductus, aqua rursus penitus euanuit. Itaque Paulus: O homo (inquit) aut veteratoris partes agis, aut baptismũ ignorans recepisti. Quare vbi ob miraculum à multis eo concursum erat, forte quidam Iudæum de facie nouit, eumque ab Attico Episcopo baptizatum viderat.

[Margin: Baptizandus nemo adultus nisi prius fuerit instructus & ieiunauerit.]

II. *Puella iteratum sibi ab Arianis baptismum abnuens ab iis martyrio afficitur.*

[Margin: Greg. Turo. li. 2. histo. Franc. c. 2.]

Tempore persecutionis Vandalorum Trasimundus persecutionem in Christianos exercuit, ac totam Hispaniam vt ad perfidiam Arianæ sectæ consentiret, tormentis ac diuersis mortibus impellebat. Vnde factum est vt puella quædam religiosa, prædiues opibus, ac secundum sæculi dignitatem nobilitate senatoria florens: & quod his omnibus est nobilius, fide catholica pollens, Deoque omnipotenti irreprehensibiliter seruiens, ad hanc quæstionem adduceretur: cumque Regis fuisset oblata conspectibus, cœpit eam primum ad rebaptizandũ blandis sermonibus illicere. Quæ cum eius venenosum iaculum fidei parma propelleret, præcepit Rex facultates eius auferri, quæ iam mente possidebat regna paradisi: deinde suppliciis applicatam sine spe præsentis vitæ torqueri. Quid plura? Post multas quæstiones, post oblatus terrenarum diuitiarum thesaurus, cum ad hoc frangi non posset, vt beatam scinderet Trinitatem, ad rebaptizandum inuita deducitur. Cumque in illud cœnosum lauacrum vi cogeretur immergi, ac proclamaret: Patrem cum Filio, & Spiritum sanctum vnius crede esse substantiæ essentiæque, digno aquas vnguine cunctas infecit, id est fluxu ventris aspersit. Et hinc ad legitimam deducta quæstionem, post aculeos, post flammas, & vngulas, Christo Domino capitis decisione dicatur.

III. *Baptizatus ab hæretico quantumuis anxius non est rebaptizandus.*

Dionys. Alexan. ep. 5. ad Sixtum Papam circa an. 250. Io. Garet Centenar. 3.

Dionysius Alexandrinus epistola quinta ad Xistum Romanum scribens, postquam multa aduersum hæreticos dixisset, tale quid suo tempore factum esse narrat, dicens: Etenim reuera, frater, consilio opus habeo: & tuam sententiam abs te peto, quod tale quid mihi acciderit, vnde verear ne fallar: Cum fratres essent congregati, vir quidam existimatione fidelis, antiquus, & antequam ego ordinarer, opinor autem & ante beatum Heraclam, ecclesiastici cœtus particeps, dum nuper quidam baptizarentur, præsens, auditis interrogatis ac responsis, ad me accessit flens ac lamentans, & ante pedes meos prouolutus, confitebatur, & iurabat baptismum, quo baptizatus erat ab hæreticis, non esse verum baptismum, nec cum hoc nostro vllam habere communionē, sed esse illud impietate & blasphemiis refertum. Dicebat etiam mentem suam vehementer compungi, nec tantum se fiduciæ habere, vt oculos suos ad Deum leuaret, quod profanis illis verbis & actibus esset initiatus, ideoque orabat, vt sincerissima hac purificatione, susceptioneque & gratia potiretur: quod quidem ego facere non sum ausus, sed diurnam illam multorum temporum cōmunionem illi sufficere dixi. Cum enim & gratiarum actionem in ecclesia audisset, & ad illam vna cum aliis Amen succinuisset, mensæ adstitisset, manus ad suscipiendum cibum sanctum extendisset, illum etiam accepisset, & prolixo iam tempore corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi particeps fuisset, non sum ausus eum denuo baptismate initiare, sed animo bono esse, & firma fide, ac spe bona ad communionem sanctorum accedere iussi. Ille vero indesinenter luget, & horrore à mensa Domini destinetur, & vix obsecratus precibus ecclesiasticis adesse sustinet.

IV. *Habet Deum Episc. Catholicus si ab Arianis rebaptizatur.*

Ex Victor. Vtic lib. 2. de pers. Vand.

Wandali Ariani catholicos inuitos rebaptizabant.

Cum Episcopus Habet-Deum nomine ab impio Hunerico relegatus esset, diuersis eum persecutionibus afflixit Antonius homo ferox, Arianus, & cum non posset eum facere Arianum, videretque Christi militem semper in confessione constantem, promiserat suis dicens: Nisi eum nostræ fecero religionis, non sit Antonius. At vbi in sua promissione minor inuentus est, suggerente sibi diabolo cogitat aliud. Pedibus manibusque ligatis, vinculis ingentibus arctat Episcopum, oreque obturato ne lingua clamaret, aquam corporis, vt putabat, rebaptizationis spargit: quasi valeret conscientiam ligare cum corpore, aut non adesset qui audit gemitus compeditorum & cordis secreta rimatur: vel superare posset aqua mendax tantæ voluntatis propositum, quod iam homo Dei metantibus lacrymis miserat legatum in cælum. Exuit statim virum vinculis, & tali quasi gaudens prosequitur voce: Ecce iam frater Habet-Deum, noster Christianus effectus es, quid vltra facere poteris, nisi vt voluntati consentias Regis? Cui Habet-Deum: Illa est impiæ, Antoni, mortis damnatio, vbi voluntatis tenetur assensio: Ego fidei meæ tenax, vocibus confidens crebris, quod credo & credidi, clamando defendi. Sed & posteaquam catenis vinxisti, & oris ianuam oppilasti, in prætorio cordis violentiæ meæ scribentibus Angelis gesta confeci, & lectitanda Imperatori meo transmisi.

V. *Quidam monachi malunt mori, quam denuo baptizari.*

Ex eodem Victor. ibid.

Temporibus Hunerici Regis, monachi numero septem, fratres, quantum pertinet ad concordiam Dominicæ seruitutis, in vnum in monasterio habitantes, quos vna mater Ecclesia Catholica genuerat, & per viscera fontis æterni salubriter pepererat, de territorio Capsensis ciuitatis, cui præfuit S. Vindemialis, sacerdos egregius, & Christi fidelis Antistes, apprehensi sunt. Quibus attractis ad vrbem Carthaginensem, primo eis, ille cebrosis blandimentis serpens voluit sibilare, promittens honores caducos, & diuitias ingentium voluptatum, necnon & Regis amicitias, vel alia multa, quæ solent insipientium animas occupante diabolo visco mundiali captare. Sed hæc omnia milites Dei ac si contagia respuerunt, clamantes vno ore: *Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma*: Nec poterit in nobis, adiuuante Domino, iterari, quod in sancto Euangelio semel præceptum est dari: quia *qui semel lotus est, non habet necesse iterum lauari, quia mundus est totus.* Facite quod vultis, inferte pœnas corporibus nostris: melius est temporalia ad modicum sufferre supplicia, quam æterna pendere & subire tormenta. Habete quæ promittitis, cum ipsis diuitiis post paululum perituri. Nobis vero nullus de postibus fontium valebit euellere, quod in vno baptismate artifex Trinitatis dignatus est titulare. Quid multa? Dum tali constantia diuinitus munirentur, iussi sunt carcerali custodiæ mancipari. Et ita crudelius onerati ferri ponderibus, tenebrosis deputati sunt locis, vbi nulla miseratio arrideret lenitatis. Sed populus ille memoratæ vrbis in Domino semper fidelis, dato munere carcerariis, die ac nocte Christi martyres frequentabat, & ita ab eis doctrina & virtute fidei roborabatur, vt talia etiam ipsi pro Christi nomine plena delectatione perferre cuperent, & capulo persequentis facilia supponerent colla. Hoc autem tyrannicas peruenit ad aures. Qui ebrietate furoris accensus iubet eos adhuc inauditis suppliciis adigi, & maioribus vinculis onerari, nauimque imperat lignorum aridorum manipulis adimpleri, atque in eadem omnibus alligatis in medio pelago igne supposito concremari. Eductisque illis de custodia, multitudo populi Dei bellatores Trinitatis quasi agnos innocuos ad victimam deducebat, & rigentium pondera catenarum quasi quædam monilia

Ephes. 4.

Ioan. 13.

nilia peruidebat, quia non fuerunt illa vincula, sed potius ornamenta. Incedebant itaque cum fiducia ad supplicium, quasi ad epulas concurrentes, vna voce per ambitus platearum Domino decantantes: Gloria in excelsis DEO, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Votiua nobis hæc dies est, & omni festiuitate festiuior. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis, quando pro fide Domini Dei nostri perferimus præparatum supplicium, ne amittamus acquisitæ fidei indumentum. Sed & populus publica voce clamabant: Ne timeatis ô populi Dei, neque formidetis minas atque terrores præsentium tribulationum, sed potius moriamur pro Christo, quomodo ipse mortuus est pro nobis, redimens nos precio sui sanguinis salutaris. Vnum tamen vehementi conatu, qui inter eos infantulus videbatur, nomine Maximum, cupiebant autores malorum à sanctorum consortio separare, dicentes: Infantule, quid festinas ad mortem? dimitte eos, insaniunt & audi consilium nostrum, vt possis inuenire vitæ remedium, & tanti regis adire Palatium. Tunc ille ætate quidem puerili, senili tamen maturitate clamabat: Nemo me separabit à sancto patre meo Liberato abbate, & fratrib. meis, qui me in monasterio nutrierunt. Cum ipsis sum in timore Dei conuersatus, cum ipsis desidero passionem suscipere, cum quibus credo me & futuram gloriam inuenire. Nolite putare, quia potestis seducere pueritiam meam, simul nos Dominus septem voluit cōgregare, simul dignabitur omnes vno martyrio coronare. Quomodo nemo perire potuit de septenario illo numero felicium Machabæorum, ita etiam septenus nostræ congregationis numerus nullum inueniet detrimentum. Nam si negauero eum, & ipse negabit me, quoniam ab ipso dictum est: Qui me negauerit coram hominibus, negabo & ego eum coram patre meo qui est in cœlis. Et qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram patre meo qui est in cælis. Perducti itaque cum festinatione ad naualo supplicium pro voluntate nefandi rigis, vel crudelium ministrorum, extensis manibus & pedibus clauati feruntur potius quam ligati. Qui dum ignis fuisset lignis iniectus statim imperio diuino videntibus cunctis extinctus est. Et dum sæpius renouaretur nutrientibus pabulis iterum atque iterum extinguebatur rogus globo flammarum. Et cum exinde magis tyrannus furore simul esset & rubore repletus, iussit eos remorum vectibus enecari, & ita singulos in modum canum cerebris comminutis extingui. Qui tali genere mortis debitum spiritum feliciter Domino reddiderunt. Nec expauerunt lignis quatientibus mortificari, quibus semper fuit spes omnis in ligno. Sed cum in mari venerabilia corpora iactarentur, illico quod contra naturam est æquoris, eadem hora illæsa corpora pelagus littori reddere maturauit: nec ausum fuit, vt moris est, triduana dilatione in profundo retinere, hic præcepto Dominico minime paruisset. Ad quod miraculi genus, & ipse tyrannus licet impœnitens, vt fertur, expauit.

TIT. X. De baptismo Flaminis.

EXEMP. I. *Valentinianus iunior baptismo Flaminis baptizatur.*

ANno Dom. trecentesimo nonagesimo secundo sub Consulibus Arcadio atq; Ruffino mortuus est Valentinianus iunior filius Valentiniani Magni, inuentus in palatio subito strangulatus, vt fama fert, idibus Maii, pridie Pentecostes. Erat autem, ait Prosper Valentinianus adhuc catechumenus, qui paulo ante obitum profecturus cum exercitu aduersus barbaros in Italiam irrumpentes, cupidus ante eam expeditionem initiari sacro baptismo, Viennæ cum esset in Gallia, sanctum Ambrosium Mediolano, vt ab illo, quem patris loco habebat, & baptizaretur, accersit, sed ipso adhuc in itinere constituto, proditorum appetitus insidiis occisus est.

Ex Epiph. de mensuris & ponderibus Ambrosio li. 5. Epist. & Prospero in Chro. Bar. to. 4. an. 392.

Valentin. Imp. per baptismum flaminis saluatur.

II. *S. Philemon sub martyrium diuinitus baptizatur.*

S. Philemon martyr diuinitus illuminans cum constanter Christum confiteretur & audiret sibi obiici à Præside tyranno, quod neque factus esset omnino Christianus, neque accepisset baptismum, exclamauit: O ignem spiritalem, qui accensus es in meis præcordiis: Quantum tibi debeo, ô Præses, quod me etiam inuitus maximis affecisti beneficiis, sacrum baptismum in memoriam reuocans. Hæc cum dixisset Præsidi, stetit in media turba, & Rogo vos, vehementer exclamauit: Si quis inter vos præest Christianis, & contemnit tormenta propter pietatem adsit cito, & me diuino impertiat baptismate. Postquam autem vidit omnes victos timore, & qui vt tempus postulabat, nihil poterant facere iuueniliter, dolore animi cruciatus, & continuo in vocem erumpens cum calidis lacrymis: Deus meus, Christe, inquit, qui me benigne adspiciens, à profundo errore me reuocasti, ne sic me despicias diuinum baptismum minime assecutum. Sed quo vis modo ostende mihi sacerdotem & aquam, à quo, & in qua, similiter atque alii Christiani, baptizabor. Cum sic dixisset, nubes desuper continuo descendens, cum eum stantem medium in orbem cōprehendisset, baptizauit. Deinde nubes quidem sursum ascendit: ille autem, omnibus videntibus, fluento cælesti baptizatus: Vobis, inquit, omnibus videre licuit, qui Christiani quidem estis, non-dum autem vultis manifestam esse vestram pietatem, quemadmodum, cum nullus vtique ad me aus-us es-

Ex Metaf. & Aloys. Laur. Sur. to. 6. Decem. 4. in vita eius c. 12.

S. Philemō palam petit baptizari.

Fluento cœlesti miraculose baptizatur.

ſus eſſet accedere, ipſe veniens aperte Dominus me maximo dono impertiit baptiſmatis. Videte ergo, & turpi ac illiberali timore liberemini. Quin etiam tu quoque adſpice. Præſes, relicta, quæ nihil habet vtile, inſania: cognoſce, cuinam Deo teipſum abſque ratione feceris inimicum, & quemadmodum, eo iudice, ſis luiturus pœnas.

III. *Catechumenus baptiſmate licet gratiæ ablutus, tamen defunctus pœnis adhuc addicitur purgatoriis.*

Seuer. Sulpitius in vita S. Martini c. 5.

Catechu. B. Martini precibus ſuſcitatur.

Purgatoriis pœnis deputatur catech.

Cum beatus Martinus comperiſſet, S. Hilario Pictauienſi Epiſcopo, qui hæreticorum fraudibus in exilium miſſus fuerat, poteſtatem redeundi ſibi à Rege Galliarum indultam eſſe, Romæ ei tentauit occurrere. Quo profectus haud longe ab oppido monaſterium collocauit, vbi inter cæteros quidam catechumenus ei ſe adiunxit, qui paulo poſt languore correptus, tandem vi febrium, abſente pertriduum illud Martino, extinctus eſt. Reuerſus vero cum abſque baptiſmate humanis rebus eum exceſſiſſe cognoſſet, flens eiulanſque ſuper defuncti mẽbra ſe proſternens, orationi aliquandiu incubuit: vixq; duarum horarum ſpatium interceſſerat, cum vidit illum paulatim membris omnibus commoueri, & laxatis in vſum videndi palpitare luminibus, Ita redditus vitæ ſtatim baptiſma eſt conſecutus, vixitque poſtea plures annos. Is referre ſolebat, ſe corpore exutum, ad tribunal iudicis fuiſſe ductum, deputatumque obſcuris locis triſtem excepiſſe ſententiam. Tunc per duos Angelos iudicis fuiſſe ſuggeſtum, hunc eſſe, pro quo Martinus orabat. Ita per eoſdem Angelos ſe iuſſum reduci, & Martino vitæque reſtitui.

TIT. XI. De baptiſmo ſanguinis.

EXEMP. I. *De numero decem millium militum in martyrio proprio ſanguine baptizatorum.*

Horologium Græcorum Chronicon. S. Antonini Spec. hiſto. Vincent. li. 11 c. 98. Pet. de Natalib. lib. 5. c. 137.

Ab Angelis inſtruuntur milites.

APud Alexandriam Armeniæ, tempore Hadriani Imp. exercitus decem millium militum ab Angelis de Christi Domini noſtri fide inſtructus, Imperatorum iuſſu ſinguli primum, vt ipſe Ieſus, flagellis cæſi, tum ſpinis coronati, tandem humi clauis crucifixi in monte Ararath, proprio ſanguine baptizati triumphantes intrarunt in cœlum, vt ſibi repoſitam reciperent coronam gloriæ. De quibus hæc quinque habentur nomina: Ducis generalis, Acatius: trium Ducum, Theodorus, Helias, Theodorus: & cuiuſdam iuuenis, Draconenſius.

II. *Quinquaginta philoſophi in mediis flammis illæſi animam agunt in ſanguine baptizati.*

Ex Pet. Nat. li. de geſt. c. 57. S. Nou. Metap.

Cum ex diuerſis partibus à Cæſare Maximino quinquaginta ſapientes apud Alexandriam congregati fuiſſent, vt cum beata Catharina Virgine concionatrice diſputarent, & ſancta Virgo à ſancto repleta Spiritu ſua illos facundia ſuperaſſet, protinus ad Chriſtum conuerſi ſunt, & ſe Catharinæ orationibus commendarunt: quos Maximinus iratus iuſſit in medio ciuitatis igne cremari. Cum autem illi iam ex his, quæ virgo perorauerat, in Chriſti fide edocti eſſent, & baptiſmum ſolicite expeterent: admonuit illos Virgo Domini, nihil hæſitare, cum in ſuo forent ſanguine baptizandi: qui benedictione ſanctæ virginis accepta, ſignantes ſe ſignaculo ſanctæ Crucis, & in eadem fidei conſtantia perſeuerantes vnanimes, ſecundum Cæſaris edictum in ignem miſſi, ita animas Domino reddiderunt, vt nec corpora illorum, nec capillus, nec veſtimenta aliqualiter aduſta fuiſſent. Quo miraculo plurimi paganorum conuerſi ſunt: & corpora martyrum rapientes in eadem ciuitate ſepelierunt Idibus Nouembris.

III. *Sancta Emerentiana in ſanguine ſuo baptizata.*

Breuiar. Rom. 23. Ianuar. S. Ambroſ. ſerm.

Baptizata in ſuo ſanguine S. Emerentiana.

S. Emerentiana Virgo Romana, collactanea beatæ Agnetis adhuc catechumena, fide & charitate flagrans, furentes in Chriſtinianos idolorum cultores cum vehementius accuſaret, à concitata multitudine eſt obruta lapidibus. Quæ in cruciatibus orans ad ſepulcrum S. Agnetis proprio ſanguine, quẽ pro Chriſto conſtanter effudit, baptizata animam Deo reddidit.

IV. *S. Glycerius mortem pro Chriſto oppetiturus in ſanguine baptizatur.*

L. Sur. in vita S. Georg. mart. 23. April.

Glycerius in ſanguine baptizatur.

Dum Sanctus Gregorius martyr carcere paulo ſub mortem detineretur, multi ægri ad pedes eius procidentes per Chriſti nomen & ſignum ſanabantur. Inter quos vir quidam Glycerius nomine, Agricola, qui accepto beneficio per ciuitatem voce magna clamabat: Magnus eſt certe Chriſtianorum DEVS. Eum itaque comprehenſum iuſſit Imperator gladio extra vrbem obtruncari. Glycerius gaudens, & tanquam ad conuiuium vocatus, currebat ante milites, à quibus ducebatur, & magna voce inuocabat Dominum, orans, vt martyrium ſibi baptiſmatis loco eſſet: atque ita vitam finiuit.

TIT. XII. De baptiſmi contemptoribus.

EXEMP. I. *Conſtantinus Copronymus paruulus baptiſmi fontem fœdat.*

ANno tertio imperii ſui natus eſt Leoni Iſauro Principi filius Conſtantinus, qui magis illo impius fuit, dictus Antichriſti præcurſor. Cæterum 8. Calend. Ianuarii, Maria vxor Leonis coronata eſt in Triclinio Auguſta, & proceſſit ſola cum ſolenni obſequio, ſine viro ſuo ad magnam eccleſiam, & oratione ante ingreſſum altaris effuſa, tranſiliit ad baptiſterium magnum, viro eius iam cum paucis ingreſſo. Vbi cum Germanus ſummus ſacerdos Conſtantinum nequitiæ ipſorum, & imperii ſucceſſorē baptizaret, dirum quiddam & fœdum paruulus Cōſtantinus, eodem præſignans, exhibuit argumentū, ſtercus emittens in ſanctum lauacrum, vt aiunt, qui diligenter huius rei facti ſunt inſpectores, ita vt Germanus ſanctiſſimus prophetice diceret: Conſtat Chriſtianis & Eccleſiæ maximi mali per eum efficiendi hoc ſignum eſſe futurum. Poſt diuina vero officia cum ſolenni rurſus obſequio Auguſta Maria vna cum baptizato filio reuerſa eſt, donatiuis erogatis, ab eccleſia vſque ad æneam portam. Hæc Theophanes, & alii omnes eadem de infantis iſtius baptiſmate. Eadem Zonaras, & alii, aiuntque, Conſtantinum ob ſtercus tunc egeſtum in ſanctum lauacrū cognomento Copronymum eſſe dictum.

[Margin: ...phanes ...nal. ...orum. ...ert. in ...nico, 719. ...uſtinia- ...s Conſt. ...ron to. ...nal. ad ...Dom. ...20. ...chriſti ...curſor ...prony- s. ...oſtanti- Copro- ...mi ba- ...iſmus.]

II. *Venceslaus baptiſmum fœdat, vt & poſtea Catholicam religionem.*

Venceslaus filius Caroli IV. Regis Bohemiæ & Rom. Imperatoris, tam corpore, quam animo deformis atque ineptus fuit. Corpore quidem diſtortus, animo effœminato ac ſegni: degenerans à patre atque auo, nihil vnquam memoria dignum aut cogitauit aut fecit. Norimbergæ natus anno Redemptionis milleſimo trecenteſimo ſexageſimo primo, Septembr. vigeſimo octauo die, matrem ſuam partu interficiens, & baptiſma primo ingreſſu fœdans ac coinquinans: vt prouerbium inde fieret, futurum malum virum, quia puer baptiſma fœdaſſet; quod & re ipſa, cum adoleuiſſet, comprobauit. Non ſolum enim Sacramentū baptiſmatis, ſed vniuerſam Chriſtianam religionem coinquinari homo ocioſus, ſomno, Venerique deditus paſſus eſt. Iniuſta equidem eſt noſtræ religioni macula cicatricoſa ſub eo Sardanapalo & ſtulto Rege cum hæreſi Huſſitarum in Bohemia, quæ hodie durat, & necdum ſanari poteſt. Etſi multi præſtantes ingenio viri hanc curare ſummis viribus nixi ſunt, non tamen potuerunt: ita radices longe lateque transfudit hæc inſania. Cum enim hic inſanus Venceslaus eſſet à pueritia in Bohemiæ ac Romanorum Regem ſublimatus, ſtatim luxui deditus, ac deſidia corruptus voluptates omnes ſequebatur, ventri tantum ſtuduit, maiorem curam vini ac gulæ habens, quam regni. In vtramuis enim aurem ſecurus dormiens, errores, qui ſuboriebantur, minime emendauit, laboresque omnes fugiebat: neſciens difficilius nihil eſſe, quam bene regnare. Quod olim Diocletianus dicere ſolebat.

[Margin: ...an. Cuſpi- ...an in Ca- ...re Vinces- ...o, an. 1361.]

[Margin: Baptiſmum coinquinat Venceslaus Imp.]

[Margin: Diocletiani dictum.]

III. *Ethelredus Anglorum Rex ſacrum fontem etiam fœdat, ignaui Principis indolem diuo Dunſtano præ ſe ferens.*

Anno Dominicæ incarnationis 979. Ethelredus filius Edgari & Elfredæ, regnum Angliæ adeptus obſedit potius quam rexit annis 37. Eius vitæ curſus ſæuus in principio, miſer in medio, turpis in exitu aſſeritur. Ita in parricidio, cui conniuentiam adhibuerat, immanis: ita fuga & mollitie infamis: ita morte miſerabilis fuit. Ignauiam eius prædixerat Dunſtanus Archiepiſc. fœdo exemplo admonitus: nam cum puſiolus in fonte baptiſmi mergeretur, circumſtantibus Epiſcopis alui profluuio Sacramēta interpolauit: Quare ille turbatus: Per Deum, inquit, & matrem eius, ignauus homo erit.

[Margin: *Raphael Volaterran. l. 3. Geograph. ann. Dom. 979.*]

IV. *Fontem baptiſmalem, apud quem fiebant miracula, irridens ac profanans Theodegeſilus Rex hæreticus impietatis pœnas luit.*

Quidam ex hæreticis Deum non metuens, neq; venerationem præbens loco, vbi ad fontes in Luſitania illuſtre fiebat miraculum, neq; credens corde miraculum, quod in eo Dominus ad corroborandā ſuorum fidem præſtare dignatus eſt, impietatis ſuæ pœnas luit. Venit cum turba equorum, ſolutisq; impedimentis iuſſit in baſilicam poni, equitibusq; in ea præſepia præparari, irridens miſer, quæ de hoc loco narrabantur ab incolis. Igitur media nocte prætereunte à febre corripitur, ac pene exanimis, & tardius quam debuerat pœnitens exclamat, equites ab æde expelli: erat enim ei, ſub Rege licet, magna tamen in illa regione poteſtas. Expulſisque à ſancta Baſilica equitibus, ad ſe reuerſus cœpit dentibus proprium dilacerare corpuſculum, nec prorſus retineri à ſuis ob nimiam poterat debacchationem: tandemque oppreſſus inter ſuorum manus ſpiritum exhalauit. Denique Theodegeſilus huius Rex regionis cum vidiſſet hoc miraculum, quod in his ſacratis Deo fontibus gerebatur, cogitauit intra ſe dicens: Quia ingenium eſt Romanorum (Romanos enim vocitant homines noſtræ religionis) vt ita accidat, & non eſt Dei virtus. Veniens vero ad annum ſequentem, oſtium ſigillis ſuis cum Epiſcopi ſigillo muniuit: poſuitque cuſtodes in circuitu templi, ſi forte aliquem deprehendere poſſit fraudis alicuius conſcium, per cuius ingenium in fontibus aqua ſuccederet. Similiter & alio fecit anno.

[Margin: *Greg. Turon. lib. 1. de glor. mart. cap. 25.*]

[Margin: Hæreticus impietatis ſuæ pœnas luit.]

[Margin: Chriſtiani dicti Romani.]

Tertio

Tertio vero conuocata virorum multitudine, fossas in circuitu basilicæ fieri iussit (ne forte dolis occultis lymphæ deducerentur in fontem.) Fueruntq; fossæ in profundo vicenum quinum pedum; in latitudine vero quindecenum; sed nihil abditum potuit reperiri. Tamen vitæ finem faciens, & credo pro huius inquisitionis temeritate anni sequentis diem, quo hoc mysterium celebrabatur, videre non meruit, eo quod arcanum virtutis diuinæ inuestigare præsumpsit.

Increduli pœna.

V. *De fure, qui aquam baptismalem haurire non potuit.*

Idem Gregor. c. 2. eiusdem libri.

Quidam accepto vasculo, Presbytero, qui aquam de fonte baptismatis populo ministrabat, porrexit ad complendum. Quod dum complet senior, hic inter comprimentes turbas manum alterius extendit ad balteum, cultrumque furatus est: quo vagina recondito, manus extendit ad accipiendã hydriam quam tradiderat Presbytero: qua accepta amotus in partem aliam, neq; vnam guttam aquæ in ea potuit reperire. Tunc confusus valde, & sibi ob furti causam hoc euenisse cognoscens, homini cultrũ, quem furatus fuerat, reddidit: & sic iterum porrecta lagena plenam aquæ recepit.

Fur aquam benedictã haurire nequit.

VI. *Grauiter peccant, qui fontem baptismalem violant.*

Ex Tilm. Bred lib. 7. Coll. sac. cap. 53. an. 1579. Leon. Rubenus lib. de falsis Prophet. cap. 7.

Cum circa annum Domini 1579. oppidulum Kerpense, non procul à ciuitate Coloniensi dissitum, diuersis irruptionibus, nunc Statuum, vt vocant, nunc Regiorum militum inuaderetur, miles quidam in ecclesia, quæ ibidem collegiata est, baptisterium impietate plusquam Copronymiana cacauit, qui paulo post hunc sacrilegum ausum diuinitus oculorum lumine priuatus est; cumque vagis gressibus huc illucque oberraret, in hostes incidens captus est, atque ante ipsas valuas ecclesiæ, quam impie fœdauerat, laqueo suspensus. Peior hic Constantino Copronymo: Is enim infans fontem polluit: at hic iustæ ætatis senio. Vterque tamen certam speciem dedit, Constantinus futuræ, hic præsentis improbitatis.

Baptisteriũ oleto inficiens diuinitus cæcatur ac suspenditur.

TIT. XIII. De zelo & pompa, qua noui Christiani in Indiis baptismum suscipiunt.

EXEMP. I. *De baptismo magno apparatu in Mexicana Prouincia celebrato.*

Ex literis an. Societat. ann. 1596.

IN Prouincia Mexicana regio quædam est, in qua alta admodum extat barbaries, & vbi multæ diaboli præstigiæ. Populus agrestis ab omni humanitate & societate abhorret. Ibi tamen etiam cœleste semen altas radices egit. Cum aliquando Catechumenorũ baptismus adornatus esset, conuenere tum pueri, tum adulti, candidati omnes, capita sertis redimiti, virentibus floribus, & versicoloribus auium plumis intextis. Hi composito agmine incedebant. Singuli manu ducebantur eorum, à quibus è sacro fonte erant excipiendi, comitantibus hinc inde, accensis facibus, oppidanis magna multitudine. Eo ordine ad locum baptismo paratũ ventum est. Sylua erat raptim consita ramalibus, eleganti dispositione inumbrata, vernantium florum, & iucunda herbarum varietate adornata, nec deerat pro diei tempore, auium garritus auribus dulci cantu blandientiũ. Ibi omnes ordine, suo quisque loco, solennibus rite seruatis cæremoniis, sacro fonte abluuntur. Eo peracto mysterio, eodem ordine, sacro renati fonte candida induti veste, accensas manu faces præferentes, rediere, magno symphoniacorũ sacros hymnos canentium, aliorumque musicorum instrumentorum concentu festam animorum lætitiam ingeminante. Tanta postea in iis visa est modestia, vt non in media barbarie, sed in ipso Christiani orbis flore adoleuisse viderentur.

in Res... Guad... sub P... Max. Pom... appa... bapti... colla... Indii...

II. *De baptismo solenni cum pompa collato.*

Nicol... ment... tat. in... Orien. P... uincia... 1599. ... ad Cl... uiuan...

IPso die Pentecostes ann. 1599. in regno Mogor salutaribus vndis plurimi publice abluti sunt, solenni cæremonia & festo. Strata & obtecta, qua huic sacro agmine incedendum erat, ramis, frondibus & herbescente viriditate, via, plantatis vtrimque arboribus, hac vt ratione ab æstu vindicata densam opacamque syluam referret. Egressi itaq; sunt ex domo ordine composito, supplicantiumque in modum palmas manibus gestantes, Christianis vtrimque latera claudentibus. Præibant varii generis musica instrumenta, tympana, tubæ, buccinæ, tibiæ, factoque gyro quodam & ambitu per stratum, & floribus consitum vicum ad templum progressi sunt. Quibus sacerdos occurrens humeris amictu iniecto, & sacro pallio eos excepit. Ad hanc pompam apparatumque solennem huic ciuitati nouum & insolitum tam magna ethnicorum multitudo occurrit, vt sacerdos nesciret, quam in partem se conuerteret, tantusque erat strepitus, & murmurantis ac acclamantis populi fremitus, vt sacro officio perfungi non posset. Tãdem præmissis ante valuas consuetis cæremoniis in templum induxit, & magna alacritate, ac candidati huius agminis consolatione, baptismo eos abluit.

De Sa-

De Sacramento Confirmationis, quod baptizatis confertur cum impositione manuum Episcopalium, & sacri Chrismatis vnctione.

Exemp. I. *Confirmationis Sacramentum à Christianis minime negligendum.*

iantio ato in us cap. ius 13. ib.to-

CVm diuus Maurilius Andegauensis Episcopus mox post acceptam Episcopii dignitatem in B. Petri Basilica sanctam celebraret solennitatem, aduenit cum puero moriente matrona, cui quondam sterili eundem, vt nasceretur, ante Episcopatum apud Dominum suis meritis obtinuerat, postulans vt filio suo, quem Domino habendum obtulerat, manuum suarum impositione Spiritum sanctum daret, antequam obiret. Sed remorante in sancta corporis & sanguinis Christi consecratione paululum Præsule, puer excessit. Expleto autem sanctæ solennitatis mysterio, & obitu pueri, qui absq; chrismatis dono excesserat, percognito, totum id suæ desitudini deputauit, lacrymis multo tempore irremediabilibus suæ culpam lugens inobedientiæ. Cui cum nec ista sufficerent, diu multumq; quid ageret secum animo colluctante, tandem reperit, quod inter conciues tantæ negligentiæ piaculum plene expiari nequiret, nisi singularis elapsus patriam ciuesq; relinqueret. Tali igitur reperto consilio, occulte semetipsum exinde eripuit, ex sanctorum reliquiis quibus ecclesia Andegauensis decorabatur, secum claues deportās. Cum autem peruenisset ad mare, diuina prouidentia, qui manebat in littore, diem transitus sui exarauit in lapide: sicque ascensa puppi, inchoati itineris cœpit maturator existere: cumque processisset in altum, & quare claues reliquiarum secum detulerit, cogitaret, insidiante humani generis inimico, vt dolorem sancto viro super dolorem imponeret, repente claues de manib⁹ elapsæ submerguntur in æquore. Tunc cum lacrymis id fertur exclamasse Maurilius, quod postea probauit euentus: Nisi has iterū, inquit, claues videre meruero, patriam, vrbemque nunquam repetam, quam effugio. Transmisso igitur mari, quo quis esset, abscondere potuisset, mutato habitu, vni regionis Principum adhæsit, professus se hortulanum, vt corpus assiduo labore castigaret. Qui cum tali proficeret ministerio, tantam copiam eius meritis Dominus oleribus dabat, vt omnibus quibuscunq; necesse fuerat, ex eisdem sufficienter ministraret, & tamen olera nunquam deficerent. Vnde perpluribus placebat, & bene ab omnibus amabatur. Interea plebs Andegauensis cœlitus sibi quondam commisso viduata pastore crebris cœpit visionibus admoneri, & portentis terreri, vt Antistitem suum requirerent, ni mallent imminens vrbi excidium præstolari. Itaque nimio pauore perculsi, habito semel iterumque consilio, quatuor eligunt insigni virtute ac fide viros, qui sumtibus ex voto collatis, & rebus necessariis ad itineris labores optime instructi, Antistitem indagarent, nec nisi eo inuento ad propria redirent. Igitur vrbes oppidaque, & vicos omnes percurrunt, omnique fere lustrata Europa, septimo tandem anno, irrito conatu, in partes Galliæ reuertentes, diuino ductu, ad portum maris Oceani, qui in Britannia minori est, peruenerunt. Vbi in littore morantes hoc scriptum in silice inueniunt: Hic transiit Maurilius Andegauorum Episcopus. De tam euidenti alacres facti indicio, conscēsa naui trans portum abiere securi. Cumque in medio mari tranquille nauigarent, ecce repente emersus è gurgite piscis immanis prosiliit in nauim. Quo exenterato, reliquiarum claues de manibus viri sancti in mare delapsas in iecore piscis reperiunt. Quibus tandem agnitis ingenti stupore defixi metuunt, ne cum ipsis vir sanctus naufragium passus marinis belluis esca cesserit. Demissis igitur de naui ancoris, consilium ineunt, an eo testimonio contenti domum redire, an vero cœptum iter prosequi debeant. Verum enim vero nocte sequenti omnes pariter cœlesti visione admoniti sunt, vt omisso inani timore, confidenter pergerent & cœptis felicibus Antistitem in patriam reducerent. Ea visione mirifice roborati iter prosequuntur, angeloque ductore ad ædes Principis, cui vir sanctus deseruiebat, perueniunt. Ingressi, ilico Maurilium, vt cum oleribus, quibus Princeps vti consueuerat, præsto esset, inclamari audiunt. Illi vero eo nomine protinus excitati, oculorum aciem in omnes partes dirigunt: nec mora, Maurilium cum oleribus accurrentem conspiciunt. Ibi tum gaudio & admiratione confixi confestim illius pedibus prostrati, magno cum fletu rogant, vt propriæ ecclesiæ ac ciuitati subueniat. Ipse vero stupore pariter defixus, cum se negare non posset, cum lacrymis repugnare cœpit, asserens se, & voto & iuramento constrictum, ne vnquam rediret in patriam, nisi submersas in mari claues videre mereretur. Tum illi statim eas exponentes, cuncta, quæ in mari viderant, & passi erant, ex ordine referunt. Statim fama hæc peruolat, ipsumque solicitat Regem. Mirantur cuncti, & quem vt hortulanum habuerant, nunc vt Præsulem dignissimum venerantes adorant. Episcopus ergo tot fatigatus precibus, & miraculis victus, statuit quidem patriam repetere, ita tamen, vt tota illa nocte vigiliis & orationibus mentem Domini attentius consulere & eius opem implorare posset. Ecce autem nocte concubia, longo fessus peruigilio, cū leni sopore oppressus iaceret, vidit Angelum sibi dicentem: Surge, Maurili, & populorum te requirentium exequere votum: Nam & tuis precibus commissas tibi Dominus seruauit oues, & insuper reddidit puerum, quem diutius plorans quæsisti. Quid multis? Mane reddito, concurrenti-

urilius f.fit cu- lam prin is hor- anus.

Septennio perquiritur Maurilius.

Res stupenda.

Claues in iecore piscis inuctæ.

Maurilius tandem inuenitur.

Votum quo casu soluēdum.

Angelus eū monet, vt ad ecclesiā redeat.

rentibus vndique populis, magno cum honore ad nauim deducitur, nec minori gloria à patria propria excipitur, &c.

II. *Sacrum Chrisma, quod adhibetur ad ministrandum hoc sacramentum, quanta in veneratione habendum.*

Optat. Milevit. lib. 2. cōtra Donatist. & Tilm. Bredemb. lib. 1. Coll. sacr. c. 23.

Miraculum factum in ampulla chrismatis.

Interalia nefanda Donatistarum flagitia de subuersis altaribus, de stupratis castimonialibus, Eucharistiæ contumelia, &c. narrat D. Optatus Mileuitanus, lib. 2. de schismate Donatistarum, Vrbanum Formensem, & Felicem Idicrensem Donatistarum Episcopos sacrum Chrisma impie violasse in Mauritania. Ampullam enim per fenestram, vt frangerent, iactauerunt: & cum casum adiuuaret abiectio, non defuit manus angelica, quæ ampullam spiritali subiectione deduceret: proiecta casum sentire non potuit: Deo muniente illæsa inter saxa consedit.

III. *Chrismatis ampulla ad ministrandum confirmationis sacramentum diuinitus oppletur.*

Laur. Surius 1. August. to. 4. ex Woltano Wintoniens. monacho, cap. 11. in vita eius.

Clericus quidam S. Ethelvvoldi Wintoniensis Episcopi, cui erat sacri Chrismatis cura demandata, minus acceperat olei, quam res poscere videbatur: atque illud ipsum in itinere amiserat. Episcopo vero pueros confirmare volente, nec habente Clerico ampullam sacri olei, turbatus & anxius repetit iter, quo venerat, & huc illucq; oculos accurate aduertens reperit ampullam in via iacentem, oleo plenam, cum paulo ante nec media sui parte plena fuisset. Ea igitur accepta cum timore & gaudio reuersus est.

IV. *Quam solicite agere debeant parentes, vt proles confirmentur.*

Apud Sur. 21. April.

Diuus Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus ad S. Bertinium veniens, magna plebis, Clericorum, ac Monachorū alacritate susceptus est, & per quinque dies ibi detentus, interea rogatu amicorum & Canonicorum altare vnum apud S. Audomarum consecrauit. Quo facto venerunt ad eum honorati quidam de indigenis viri, flexis genibus obsecrantes, quatenus filios eorum per impositionem manus suæ sacri Chrismatis vnctione signaret. Ad quod mox ita respondit: Et hos, pro quibus petitis, libens in hac causa suscipiam: & alios hoc Sacramento egentes, si præsto fuerint, non abiiciam. Qua illi facilitate responsi benignitatem viri admirantes magnifice lætati sunt: & gratias egerunt, confirmatisq; pueris suis, illico totam vrbem his, quæ ab eius ore acceperant, impleuerunt. Videres ergo viros ac mulieres, magnos ac paruos è domibus ruere, certatimque currendo ad nostrum hospitium prædicti gratia sacramenti properari: plures siquidem anni apud eos transierant, in quibus nullus Episcoporum illic fuerat tali officio passus occupari.

V. *Carolus Rex Franciæ cognatum suum Regis Bohemiæ filium confirmari curat.*

Dubra... 20 hi... bemic...

Ioannes Bohemorum Rex Wenceslaum filium in Galliam ad Regem Carolum, suum ex sorore Mariæ nepotem, anno ætatis septimo misit, vt à pueris statim Gallicis moribus imbueretur. Carolus approbata indole cognati pueri, confirmari illum à Præsule ritu solenni, ac nomen suum ferre iussit, ergaque illum eo modo affectus fuit, quo pater erga filium.

VI. *Nouatus, quod non fuisset confirmatus, ab Ecclesia Catholica excidit.*

Ex Eu... 6. hist... c. 35. ... lib. 6. ...

Quum Nouatus ab exorcistis de fide instrueretur, morbo graui correptus est: cumque iam in expectatione mortis esset, aquam petiit, qua in ipso lecto ita vt decumbebat, perfusus, baptizatus scilicet est: siquidem tinctionem huiusmodi baptismum vocare licet. Sed enim ille postea reliquis Ecclesiæ symbolis atq; cæremoniis, quibus ad eum modum tincti iuxta ecclesiæ sanctiones vti solent, minime dignus est habitus: Neque cum conualuisset, signaculum (Confirmationem hoc nunc vocamus) ab Episcopo deinde recepit. Porro cum mystica huiusmodi symbola non sit sortitus, quomodo spiritum sanctum est assequutus: Vnde ipse, persecutionis tempore metu debilitatus, & nimia cupiditate adductus, se presbyterum esse denegauit.

Con... tioni... ctus ... di pe... adfer...

VII. *Quanto pietatis affectu Iaponij suscipiant Confirmationis Sacramentum.*

P. Io... in lit. ... cis an...

Cum Aloysius Episcopus Iaponiæ Naugasachum venisset, illius gentis pietatem auxit mirifice qui vitæ innocentia, & cæremoniis Pontificiis, quas statis diebus magna cum celebritate peregit, magnam Christianæ Religioni apud tyrones illos auctoritatem attulit. Confirmationis Sacramentum acceperunt tum Christiani 8000. numero: quibus est explicata Sacramenti necessitas cum vtilitate, quæ ab eo manet & iis, quæ homini Christiano sunt necessaria, vt ex eius perceptione vberes fructus capiantur. Hinc factum, vt Iaponii tanto cum pietatis sensu hoc Sacramentum adierint, vt Reuerendissimus Episcopus non vulgari admiratione afficeretur. Sæpius namque dixit, se cum in Lusitania, tum in India & China, Christianos sacro Chrismate confirmasse: at nusquam reperisse gentem, quæ tantam præ se ferebat pietatem, quantam in Iaponiis deprehendebat.

Sacra... Confi... tionis ... ctus.

TIT. II. De Confirmationis ministro.

EXEMP. I. *Chrismate inungitur ab Episcopo diuus Basilius cum Eubulo.*

...ph. in Basi-

AMphilochius Iconiensis Episcopus in vita beati Basilii Magni: Admiratus quoque Maximus Episcopus Basilii in DEVM dilectionem oransque vestiuit eum resurrectionis Christi indumento. Baptizauit autem & Eubulum, atque vngens eo sancto Chrismate tradidit illis viuificam communionem.

...mate ...itur ...us ab

II. *Marcello Papæ Apronianum sacro Chrismate confirmandum offert Sisinnius Diaconus.*

...Lip. & Sur. ...nu V- in mar- Feb. 2. in Mar- .4. Non.

Cum Romæ sub persecutione Maximiani Imperatoris, Apronianus præsentasset adspectibus Laodicii Præfecti beatum Sisinnium Diaconum eductum de carcere, (erat enim Commentariensis) & subito factam lucem de cœlo vidisset, vocemque vna cum Sisinnio Diacono de cœlo factam audiuisset: Venite benedicti patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est, & reliqua: tremefactus cecidit ad pedes Sisinnii dicens: Adiuro te per Christum, quem confiteris, ne tardes me baptizare, faciasque me pertingere tecum ad coronam. Quem beatus Sisinnius baptizatum ad consignandum sacro Chrismate Marcello Papæ obtulit. Quo Præses comperto, iussit eum capitalem subire sententiam. Perductus itaque via Salaria, miliario secundo, capite truncatus martyr victorque decessit.

...ismate ...copi ...signant ...tizatos.

III. *S. Bonifacius Archiepiscopus ministrans Confirmationem trucidatur.*

...vita eius ...ud Sur. 5. ...n. lib. 2. ...10.

S. Bonifacius, Archiep. Moguntinus, & Germanorum Apostolus, cum Frisiam percurreret, & ad Bortuam fluuium peruenisset, ibi suis stipatus comitibus hæsit, vt baptizatorum aduentum Confirmationis dandæ gratiæ sustineret. Atqui vt filii à patre expectabantur, indigni gratia Spiritus sancti, quæ per Sacramentum offerenda erat, ex amicis hostes, ex neophytis lictores effecti, dum vir Dei salutiferæ exhortationis verba profert, in eum inuolant, & cruentis manibus barbara quadam feritate trucidant.

...Bonifa- ...ius cum ...is truci- ...atur.

IV. *Chrismate vngere in fronte baptizatos aliquando indultum presbyteris.*

D Greg. l. 4. epist. 33. & l. 3. ep. 9. apud Bar to. 8. an. 594.

Gregorius Magnus cum anno quingentesimo nonagesimo quarto vetuisset Presbyteros, baptizatos infantes signare sacro in frontib⁹ chrismate: idque secundum veterem vsum Ecclesiæ Romanæ, & audisset aliquos inde contristari: Si omnino, inquit, hac de re aliqui contristantur, vbi Episcopi desunt, vt presbyteri etiam in frontib. baptizatos chrismate tangere debeant concedimus. Ex quo nonnulli

Presbyteris côcessum Chrismare in fronte.

post offensi alienum prorsus à Pontificia auctoritate dixerunt, quasi in eo errasset Gregorius. Quod postea in Conciliis definitum est, Confirmationis videlicet ministrum ordinarium esse Episcopum, Presbytero etiam extraordinarie necessitate vrgente à Papa id committi posse.

TIT. II. De Confirmationis effectibus spiritalibus.

Actorum cap. 4. scribitur: *Cum audissent Apostoli, qui erant Hierosolymis, quod recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum & Ioannem. Qui cum venissent, orauerunt pro ipsis, vt acciperent Spiritum sanctum: nondum enim in quenquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Iesu. Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum.* *Ex Act. Apost. c. 4.*

Mirabilem huius Sacramenti virtutem ostendit Paulus, qui manuum impositione Spiritũ sanctum & prophetici spiritus, linguarumque dignitatem duodecim viris contulit. Adueniens quippe Ephesum inuenit quosdam discipulos, qui solum Ioannis baptismum susceperant: à quibus cum quæsisset, an Spiritum sanctum accepissent credentes, illique respondissent, se nec si Spiritus sanctus esset audiuisse, iussit eos in Christi nomine baptizari. Cumque post baptismum manus illis imposuisset, venit Spiritus sanctus super eos: & loquebantur linguis, & prophetabant. Quid mirabilius, quam hæc tanta cælestium donorum effusio tam facili negotio exhibita? *Act. c. 19.*

EXEMP. I. *Veritas fidei, & virtus Christiani confirmati miraculo elucescit.*

MAgna est dignitas nominis Christiani, si illa, quæ confitetur fide, opere prosequatur: Nam sicut ait Apostolus: *Fides sine operibus mortua est*, in semetipsa. Sicut enim filios Abraham non carnalis natiuitas, sed fides facit: Ita & Christianos veros non solum nominis gratia, sed opera præstat. Per hoc enim nomen illuminantur tenebræ, serpentes fugiunt, idola prosternuntur, cessat Ariolus, tabescit sortilegus, cultores dæmonum propelluntur, sicut Prudentius noster in libro contra Iudæos meminit: Quod procedens Imperator ad immolationem fœtidam dæmoniorum, adoratis diis, atque coram sigillis prostratus, expectabat sacerdotes simulacrorum mactantes turbas pecudum, quorum frons reuincta lauro securibus cædebatur. Cumque senex cruentis manibus internorum tractaret viscerum partes, iecinoris fibras, atque inter præcordia, & exta animalium inuestigare aliquid tentaret diuinum, turbata omnia cernit, nec ea quæ cupiebat scire, poterat certus agnoscere. Exclamauit turbatus & ait: Heu, heu, nescio, quid hic agi- *Greg. Tur l. 1 de glo. mar. c 41. Gre Naz Orat. 1. in Iul. Apost. & Prud. in Apoth. aduersus Iudæos.*

tur, quod diis nostris contrarium esse putatur: video enim deos nostros à longe discedere: nec de præparatis sacrificiis aliqua prælibare. Est hic, vt res ipsa docet, de officiis quorumpiam Deorum, qui nobis aduersari sunt soliti. Et mirum, si adhuc fugam non aliqui de cultoribus Dei Christi, quem crucifixum adferunt, Deos nostros impellant: thuribula thymiamatis refrigescunt, aræ tepescit ignis: & ipsum quoque ferrum iniectum victimis hebetari conspicitur. Require nunc sacratissime Auguste, quis adstet ablutus, balsamo vnctus, & abscedat protinus, vt accedant dii, quos inuocamus. Et hæc dicens, ac si ipsum cerneret de his Christum vltorem, procidens ad terram exanimis, offensa proclamat numina. Tunc & ipse Imperator deposito diademate, ait: Quis est hic numinibus nostris cõtrarius, ac religionis Christianæ socius, qui frontem chrismatis inscriptione signatam ferat, lignumque crucis adoret? ne moretur edicere. Tunc vnus de armigeris Augusti in medio positus, proiecit arma solo, & ait: Ego sum, cuius Deus Christus est, & qui eius baptismo ablutus, & cruce redemptus sum, qui semper eius nomen inuocabam, dum sacerdotes vestri dæmoniis hæc quæ sunt adposita consecrarent. Eius nomen fugiunt dii vestri, nec possunt in loco isto stare, vbi tantæ maiestatis nomen fuerit inuocatum. Hæc dicente puero, obstupefactus Imperator & tremens, reliquit templum dæmoniorum, tantusque omnes adstantes Dei timor accendit, vt nullus Augustum ad palatium sequeretur, sed cuncti erectis ad cœlum palmis & oculis, Dominum Christum vno ore, vno consensu laudabant, atque vt eisdem adiutor existeret voce supplici inuocabant.

Irritantur artes magicæ hominis chrismate firmati præsentia.

II. *Fugantur dæmones per præsentiam hominis Christiani sacro chrismate vncti.*

Lactant. li. 4 de vera sap. c. 27.

Simile huic refert Lactantius Firmianus lib. 4. de vera sapientia, à multis imperatoribus ideo Christianos variis suppliciis cruciatos, quod cum forent vncti, ac frontem signatam gererent, in causa essent, ne dæmones responsa darent, & in extis nulla signa apparerent. Eius autem verba sunt hæc: Cum diis, inquit, suis immolant, si assistat aliquis signatam frontem gerens, sacra nullo modo litant: nec responsa potest consultus reddere vates. Et hæc sæpe causa præcipua iustitiam persequendi malis Regibus fuit. Cum enim quidam nostrorum sacrificantibus Dominis adsisterent, imposito frontibus signo, Deos illorum fugauerunt, ne possent in visceribus hostiarum futura depingere, &c.

Confirmati Christiani deorum oracula muta reddunt.

III. *Dæmonis artes dissipat Sacramentum confirmationis.*

Ex lib. 2. Apum Th. Cantip. c. 57. p. 31.

De bubulco cæco venerabilis Bonifacius quondam Lausanensis Episcopus, me audiente tale quid recitauit: Erat in villa quadam cæcus quidam, qui vaccas totius villæ in pascuis custodiebat, repellebat à frugibus, & ad certa loca pascuis vberiora ducebat: & quod maioris erat prodigii, colores & statum singularum vaccarum specialiter discernebat: verbi gratia, vt si vaccam coloris talis ab eo petiuisses, sine difficultate vaccam talem tibi apprehensam cornibus obtulisset. Ad locum autem cum quidam Episcopus aduenisset, & de cæco audisset talia, & probasset, quæsiuit ab illo, si Confirmationis sacramentum ab Episcopo suscepisset? Et ille: Non, inquit. Nec mora, Episcopus confessum confirmauit cæcum, & mox ab eo vaccarum discretio est sublata, quoniam dæmonum operatione & ministerio hoc fiebat.

Confi[...] sacr. d[...] nis lu[...] tiones [...] pantu[...]

TIT. IV. De effectibus corporalibus Confirmationis.

EXEMP. I. *Puer cæcus per Confirmationis Sacramentum sanatur.*

Apud [...] vita S. [...] berti 4[...] to. 1.

SAnctus Rembertus secundus Bremensis Ecclesiæ Archiepiscopus, qui viuebat ante annos circiter octingentos, cum in Suediam profectus esset, & ibi pontificali more sacro Chrismate cæcum inunxisset, visum luminis illi reddidit.

Sacro [...] smate [...] lorum [...] sus red[...]

II. *De alio puero à natiuitate cæco, & Confirmationis virtute sanato.*

In vit[...] ap. Sur[...] Oct. 28[...] Vincen[...] hist.

Quodam Paschali tempore cum sacro chrismate populum beatus Fato Meldensis Episcopus confirmaret, quidam puer cæcus inter alios accessit: qui vbi Chrismate vnctus est, lumen cœli, quod nunquam antea viderat, iucundissimus aspexit, simulque sancti Spiritus gratiam ex Confirmatione secum reportauit.

Sacram[...] talis C[...] firmati[...] vis qu[...]

III. *S. Malchus Episcopus sacro Chrismate lunaticum curat.*

D. Bern[...] vita S. [...] c. 5. & [...] to. 6. N[...] 5. c. 5.

Sanctus Malchus D. Bernardi præceptor, è Monasterio Wintoniensi, vbi in habitu & proposito monachali conuersatus fuerat, ad Episcopatum in Lesmor ciuitatem Mumoniæ assumptus, puerum mente captum ex his, quos lunaticos vocant, inter confirmandum sacra vnctione sanauit.

Sacram[...] to Chri[...] tis men[...] vsus re[...] tuitur.

* * *
* *

De Sa-

De Sacramento Eucharistię.

Eucharistia est Sacramentum, quo verum Christi corpus & sanguis sub speciebus panis & vini, vt à nobis adoretur, offeratur atque sumatur, relictum. P. Petrus Canis.

TIT. I. De materia & forma Eucharistiæ.

EXEMP. I. *De hostia ter ab altari diuinitus reiecta, quod cimice esset contaminata, & ideo tremendis mysteriis inepta.*

CIrca hoc biennium, inquit Cæsarius, iuxta Coloniam in villa, quæ Belle vocatur, gestum est, quod dico: Die quadam cum sacerdos Missam celebraret, & dicto Euangelio hostiam patinæ superpositam super corporale collocasset, illa mox resiliuit. Putans hoc sacerdos casu accidisse, neque hostiam bene locatam, denuo tandem superposuit, quæ remotius eo intuente resiliuit, quam prius: cumque tertio id tentasset, quasi turbine impulsa, proiecta est de altari. Quo viso territus est valde, & præcepit scholari, vt eadem hostia reseruata, aliam supponeret, quam & consecrauit. Dicta vero Missa, tollens secum hostiam prædictam Coloniam properauit, hostiam ostendit, quid de ea actum sit, recitauit. Cunctis causam mirantibus, vnus clericorum hostiam contra lucem leuans, maculam in ea contemplatus est: quam cum in conspectu multorum fregisset, cimex, qui vulgo pediculus parietinus dicitur, apparuit ea decoctus. Et glorificauerunt Dominum omnes qui aderant: haud dubium quin à sanctis Angelis reiecta est, qui non sunt passi, vt panis tam fœtido vermiculo corruptus, per ministerium sacerdotis transiret in corpus Domini sui.

II. *De Osuualdo Mulser miraculose represso, quod Sacerdotum, non laicorum hostia vti vellet in communione.*

Anno à Natiuitate Domini millesimo trecentesimo octuagesimo quarto, quidam dictus Osuualdus Mulser, ex nobili ortus prosapia, in templo pagi Seueld, non procul ab Oeniponto in finibus Comitatus Tirolis, & ibidem in castro vulgariter Sclosperg nuncupato residens, tempore Paschali, quo Christi fideles ex præcepto ecclesiæ ad communionem Eucharistiæ accedere solent, maiori hostia, & non vt cæteri laici communicare nitebatur. Ex timore itaque huic Sacerdos perniciose assentiri volebat. Sed dum venerabile Sacramentum supra linguam ante dicti Osuualdi poneretur, ecce miraculose ante altare terra se aperit, ac si ipsum Osuualdũ prorsus deglutire vellet: & in illam vsque ad genua cecidit: Ille vero manibus latus altaris apprehendit: sed altare isthic toti instar ceræ mollescere cœpit, manibusque cessit. Osuualdus præsentem Dei vindictam præsentiens mox pœnitentia ducitur, veniam à Deo precatur: Cumque hostium deglutire non posset, Deo id non permittente, sacerdos eam in sacrarium reponit: quæ etiamnum hodie isthic sanguineo colore diuinitus tincta, & ex linguæ saliua nonnihil contracta conspicitur. Vbi etiam iam inde ad nostra vsque tempora plurima fiunt miracula. Ego Tilm. Bredembachius ex Vrbe in Germaniam reuersurus, monitus à R. D. Martino Eisengreinio, vt ad locũ istum diuerterem, altare ipsum, & in eo manus Osuualdi vestigia vidi & cõtrectaui: ac iuxta illud terræ hiatum, quo absorberi cœperat, modo ferreis cancellis obtectum: denique ipsam hostiam, & castrum, in quo vixit, conspexi. Porro Osuualdus iste sic diuinitus correptus in molestam incidit ægritudinem, pœnitentiamque agens, & confessus, aliquanto superuixit tempore, demum mortuus in Domino. Errorem vero huius Osuualdi iam olim ante multa sæcula confutauit Eusebius Emissenus: Eucharistiæ sacræ perceptio, inquit, non in quantitate, sed in virtute consistit. Quod corpus, sacerdote dispensante, tantum est in exiguo, quantum esse constat in toto: quod cum Ecclesia fidelium sumit, sicut plenum in vniuersis: ita integrum esse probatur in singulis, &c.

Osuualdi error refutatur.

Homil. 5. de pascha.

III. *Eucharistia Sacramentum cur sub specie panis potius quam sub alia institutum.*

Legimus quod Hugoni de S. Victore apparuit Christus in specie pueri, quem cum diu contemplatus fuisset, dixit illi Christus: Manduca & recipe me. At ille sanctus orauit, vt sub velamine specierũ poneretur, quia non habebat animum sub tali figura recipiendi illum. Esset etiam in horrorem paganorum, si carnes comederemus, & cruorem occisi hominis biberemus.

Io. Vignerius Granatens. in Inst. c. 16. §. 3. vers. 7.

IV. *Eundem hostiam bis non esse consecrandam miraculo declaratur.*

Frater quidam erat in cœnobio Cuziba, vt nobis Abbas Gregorius Scholasticus retulit, qui sanctæ oblationis verba, ritumque didicerat. Die ergo quadam missus vt benedictiones ferret cum iam rediret ad monasterium, verba sanctæ oblationis, quasi versus aliquos caneret, dixit: Easdem vero benedictiones imposuerunt Diaconi sancto altari. Quas cum Abbas Ioannes Presbyter offerret, qui postea Cæsareæ Palæstinæ Episcopus fuit, non vidit, vt solitus erat, S. Spiritus aduentum: contristatusque valde, & cogitans, ne quid forte peccasset in mente, atque ideo se Spiritus sanctus auertisset, ingressus est sacrarium plorans, corruitque in faciem

Sophron. Prat. spir. cap. 25.

In Missa olim Patres Spiritus S. aduentum signo aliquo cognoscebant.

faciem suam. Apparuit autem ei Angelus Domini, dicens: Quoniam frater ille, qui oblationes attulit, verba sanctæ oblationis in via dixit, sanctificatæ iam ac perfectæ sunt. Ex tunc igitur statuit senior, vt nullus deinceps addisceret sanctæ oblationis verba, nisi qui ordinatus ad hoc esset, neque passim ea quispiam diceret.

Nota hoc non nisi ex peculiari Dei priuilegio accidisse cum ille non esset sacerdos.

V. *Pastores ouium verba consecrationis temere proferentes igne cælesti consumuntur.*

Iodocus Clichtoueus lib. 3. Elucidarii Ecclesiast.

Ferunt, cum olim alta voce proferretur Canon omnes fere per assiduum vsum illũ memoria tenuisse, atque in vicis & compitis publice decantare solitos esse: vnde cum quidam pastores quodam ausu temerario, pane super lapidem posito in agro verba consecrationis hostiæ protulissent, ipsi mox igne cælitus in eos demisso, diuino iudicio sunt absumpti, vt per hanc punitionis seueritatem cæteris essent exemplo, ne vnquam tale quippiam attentarent, neque diuinis abuterentur mysteriis ad iocum vel ludibrium. Quod ipsum quoque attestatur Michael Buchingerus Colmariensis in suo Tyrocinio de sacri altaris mysterio.

VI. *De rustico per ludibrium panem consecrante in promptu ob id subitanea morte extincto.*

Til. Bredem. Goll. sacr. l. 1. c 66.

In pago quodam, cui nomen Vetus vicus, rusticus quidam in diuersorio, dum Eucharistiam irridet, subito exanimatus est. Rem sic actam testes docuere: Æditus quidam rusticus perferebat scriniolum plenum panibus consecrandis, quas hostias vocant: huic comes erat alter rusticus, qui quondam fuerat æditus. Vbi ventum est ad vicum modo dictum, libuit ibi bibere in diuersorio; petit comes ille ab æditus hostiam dono. Illo cunctante accepit, & incipit, per ludibrium consecrare Cauponana videns increpat. Ille; Nihil, inquit, tua refert, abi, apporta vinum Vbi redit mulier, videt hominem collapsum: rogat quid habeat: Respondent ibi potantes in alia mensa: Forsitan habet illum syncope. Mulier adfert acetum, admouent, sed frustra, erat plane mortuus. Hæc non est fabula.

Forma consecrationis ad ludibriũ minime vsurpanda.

VII. *De insulsa interpretatione sacrorum, hoc est corpus meum.*

Tilm. Heshusius contra Caluinum & Bezam, & P Io. Dauid in Occasione schem. 9. c 3.

De Hulrico Zuinglio refertur, quod, cum Andreæ Carolstadii eius præceptoris insulsa interpretatio non placeret, quam super illis Domini verbis dabat: *Hoc est corpus meum*, quod scilicet hic assidet mensæ; ipse nouam de Eucharistia sectans sententiam, (quã sese in Bataui cuiusdam epistola reperisse fatebatur) interpretabatur, *hoc est*, id est, hoc significat. Quod prodigiosum commentum exemplis è scriptura petitis, cum nec sibi nec audientibus persuadere posset, narrat, sibi in somno visum adesse monitorem (ater fuerit, an albus, inquit, in subsidio de Eucharistia, nihil memini) qui diceret; Quin ignaue, respondes quod scribitur Exodi duodecimo: est enim Phase, hoc est transitus. Sic spiritu nocturno erroris cum digna sui elusione inhærent, qui spiritui claræ veritatis & veræ fidei nuncium remiserunt.

VIII. *Formam sacrificii ab Ecclesia Romana postulant Armeni.*

Otto [...] Frising. li. 1. h[...] apud [...] 12. an 1[...] 23. 24 [...] ret. C[...]

Anno millesimo centesimo quadragesimo quinto, cum Eugenius Papa Viterbii consisteret, Orientales ex Armenia atque Syria Legati ad eum venerunt, prout Otto, qui præsens aderat, fidelissime scripsit: ea, inquit, tempestate Legati Armeniorum Episcoporum, eorumque Metropolitani, quem ipsi Catholicon, id est, vniuersalem, propter infinitum, id est, amplius quam mille Episcoporum sub se habentem numerum vocant. Legati ab vltimo pæne Oriente, summum Pontificem Viterbii: laboriosum iter per annum & sex menses complentes, adeunt: eique ex parte illius Ecclesiæ, subiectionem omnimodam eum consalutando offerentes, causas viæ nobis cum aliis multis præsentibus apud veterem Aulam aperiunt, quæ tales erant. Inter ipsos & Græcos quædam de ritu sacrificii habitudo est in quibusdam, in aliis vero discrepantia. Ponunt enim fermentatum panem sicut illi: aquam autem vino non admiscent, sicut nos & illi. Præterea Natiuitatem Domini Epiphaniæ continuantes, duas illas festiuitates vnam faciunt. Pro his & aliis dum inter se dissentirent, Romanam Ecclesiam iudicem eligentes, consultum veniunt, formamque sacrificii iuxta cõsuetudinem eius sibi tradi deposcunt. Quos Romanus Antistes gratanter suscipiens, Missarum solẽniis ac sacrificiis secretis adhibuit diligenterque ea quæ fiebant ibidem eos animaduertere monuit. Quod dum facerent intentique sacro altari astarent, vnus ex eis Pontificali dignitate præditus, sicut postmodum in plena Curia retulit, in B. Martini octaua, quando dedicatio ecclesiæ celebrari solet, summo Pontifice diuina mysteria agente, splendido fulgore, radium solis super caput eius coruscare, & in ipso duas columbas ascendentes & descendentes vidit. Cumque diligentius hac illucque oculos circumferret, nullumque aditum, per quem lux illa transfunderetur, inueniret, deificum hoc esse cognoscẽs, ac ad obedientiam Romanæ Sedis amplius accensus, cunctis, quæ viderat, aperuit. At venerabilis Pater non suis hoc meritis attribuens, ipsius potius fide cælitus hoc sibi monstratum affirmabat: vt videlicet ecclesia, à qua ipse missus fuerat, Sacramentorum virtutem veritatis luce perfusam cognosceret, ac deinceps quasi ea reuerentia & forma tractare deberet, addisceret.

Eccle[...] mana[...] contin[...] fiarum[...]

Sacrifi[...] tus in [...] sia Ro[...] mirac[...] claresc[...]

IX. *Quomodo species panis & vini transeant in corpus & sanguinem Christi, Iudæus instruitur.*

retius Aliquando forte proficiscebatur S. Samonas Epi-
de Ve- scopus Gazensis Emesam cum multis aliis, & fami-
corpo- liari colloquio de variis atq; diuersis rebus vtentes,
risti in quod eos in itinere consolabatur, vltra quam decuit
rist. in sermone progressi sunt. Ex quorum numero vir
r.13. quidam doctus atque facundus, genere Saracenus,
ad narrationem mysteriorum conuersus, Samonam
interrogauit his verbis: Heus, Episcope, ex te audi-
re velim, quamobrem vos Sacerdotes Christianis il-
luditis, dum panem ex farina coctum eis minutim
partientes, corpusq; Christi nominantes, remissio-
nem peccatorum fieri iis qui eum recipiunt, confir-
matis. Vobisne ipsis illuditis, an iis, in quos habetis
imperium? *Samonas:* Quid narras: panisne, Dei cor-
pus efficitur: *Saracen* In vtram partem contradictio-
nis respondeam, mihi incertũ est. *Samon.* Tantum-
ne quantus es, te genuit mater tua: *Saracen.* Minime.
Sam. Sed quantum: *Saracen.* Paruulum. *Samon* Quis
te in magnitudinem ita produxit: *Saracen* Alimen-
tum, Deo ita annuente. *Samon.* Ergo panis tibi in
modo corpus conuersus est: *Sarac.* Ita prorsus existimo.
ra pa- *Samon.* Quo tandem pacto panis tibi conuersus est
ransfeat in corpus? *Saracen* Haud quidem scio. *Samon.* Per
aturam guttur cibus & potus in ventriculum dimittuntur,
oream. tanquam in ollam aliquam. Sed cum hepar calidum
adiaceat stomacho, coquitur alimentum, & in chy-
lum conuertitur: quodq; crassum est, deorsum abit:
quod autem tenue, in chylum mutatum innatat. At
vero cum iecur sit calidum, molle, & laxum, ad se
attrahit, & in sanguinem conuertit: necnon vniuer-
sum corpus per venas, veluti per canales irrigat, ali-
mentum in chylum conuersum in ventriculo distri-
buens, in ipsoque in sanguinem conuersum, singulis
membris commutatum, cuiusmodi est illud: Ossi-
bus os, medullæ medullam, neruis neruum, oculis
oculos, capillis capillum, cuti cutem, vnguibus vn-
guem: atque ita fit infantis incrementum in virum,
pane ei in corpus mutato, & potione in sanguinem.
Saracen. Vera memoras. *Samon.* Eodem etiam pacto
intelligas fieri nostrum mysterium. Sacerdos enim
panem super mensam sanctam deponit, pariter &
vinum: & comprecando, inuocatione sancta Spiri-
tus sanctus descendit, & superuenit in ea quæ sunt
proposita, & igne suæ diuinitatis in corpus & san-
guinem Christi panem & vinum commutat, nõ mi-
nus, quam iecur alimentũ in corpus cuiusdam ho-
minis. An non, amabo, concedis posse sacrosanctum
Dei Spiritum idem præstare, quod tuum iecur? *Sa-*
ranssub- *racen* Concedo. *Samon.* Hoc igitur corpus & san-
antiatio guinem assumimus in remissionem peccatorum, &
nis in in vitam æternam, Domino nostro ita dicente: *Qui*
rp9 Chri- *manducat meam carnem, & bibit meum sanguinẽ ha-*
i. *bet vitam æternam.* *Saracen.* At vero cum Christus
an.6. hoc discipulis suis tradidit, non multas precationes
effudit, neq; sic vos admonuit dicere: quomodo igi-
tur vos non ita facitis, imo precibus multis vobis o-
pus est. *Samon.* Christus quatenus Deus Dominus Forma Eu-
erat sui corporis & animæ, vt ipse ait: *Potestatẽ habeo* charistiæ.
dandi animam meam & rursum accipiendi eam. Cum i-
gitur ipse natura esset Deus, illico tunc panem illum
sua potẽtia diuina & gratia sanctificauit: *Hoc est cor-*
pus meum, dicens, habens Patrem & Spiritum sanctũ
in semetipso: sicque panem in corpus proprium cõ-
uertit, nec alio quopiam se præstantiore opus ha-
buit, qui sanctificaret panem: Nam quod inferius
est, benedicitur à superiore: Siquidem ipse Christus Preces mul
cum non sit inferior Patre & Spiritu sancto, sua po- tæ cur sa-
tentia quidquid vellet efficiebat. Sacerdos autem, crificio Mis-
qui est apud nos, etsi Christi typum gerat, tamen sæ addan-
homo est, omnino obnoxius peccatis & obuinctus: tur.
nemo enim expers peccati; vt diuinus sermo habet, *li-*
cet vnius hora sit vita eius, nisi solus Deus, propter-
ea indiget multis precibus, & proinde quidem pro
ignorantiis propriis, deinde *pro peccatis populi*, vt ait
Apostolus: Quocirca & omnis populus astans ex-
tra aditum, cum Sacerdote comprecaretur, eum-
que adiuuat: Sacerdos igitur Deum Patrem orat,
ne quid intercedat impedimenti, quo minus sacro-
sanctus Spiritus adueniat: sed rursus demittat Spi-
ritum diuinum, sacræ huius operationis initiato-
rem atque sanctificatorem, qui nullo non loco præ-
sens est, per quem omnia, quæ in cœlo & in terra
sancta dicuntur, participatione eius sanctificantis
gratiæ sanctificantur, vt propositum panem & cali-
cem in sacrificium perficiat: & ea communiter in il-
lud ipsum Dominicum corpus & sanguinem Chri-
sti. *Saracen* Hæccine communicatio & sacrificium
corporis & sanguinis Christi, quod offertis sacer-
dotes, verumne est Christi corpus & sanguis verus,
an exemplar corporis eius, perinde atque sacrifi-
cium hirci, quod Iudæi offerunt? *Samon* Absit
nos appellemus exemplar corporis Christi, sanctam
communionem, aut panem nudum, aut figuram,
aut imaginem: quinimo corpus ipsum reuera &
sanguinem Christi Dei nostri conuersum assumi-
mus, qui incarnatus, & genitus est ex sancta Dei
Genitrice, semperque Virgine Maria. Sic enim cre-
dimus, & ita profitemur iuxta vocem ipsius Chri-
sti, quam ad discipulos in cœna illa mystica tra-
dens eis panem viuificantem, pronunciabat: *Acci-*
pite, comedite, hoc est corpus meum. Similiter & cali-
cem eis tradens, inquit: *Hic est sanguis meus.* Non
dixit: hoc est exemplar mei corporis & sanguinis,
aut imago. Et in plerisque aliis locis constat Chri-
stum dixisse: *Qui manducat meam carnem, & bibit* Ioan. 6.
meum sanguinem, habet vitam æternam. Cæterum
cum ipsemet Christus testificetur, corpus suum esse
re vera, & sanguinem, id quod nos fideles offeren-
do assumimus, quid amplius est opus de hac re du-
bitare si Deum, & Filium Dei ipsum esse credimus?
Si enim ex nihilo mundum condidit, & verbum e-
ius verum est, viuum, efficax atque omnipotens,

& quæcunque voluit Dominus fecit omnia, nonne poteſt panem in ſuum ipſius corpus mutare, & aquæ & vini commiſtionem in propriũ ſanguinem? Nam quemadmodum initio dixit: *Germinet terra herbam virentem*, vſque in hodiernum diem, eo pluuiam mittente terra germinat herbas, quæ Dei auxilio protegitur, eiuſque iuſſu id præſtare cogitur: Ita locutus eſt Deus: *Hoc eſt corpus meum: &, hic eſt ſanguis meus; &, hoc facite in meam commemorationem*: idque omnipotentis mandato vſque ad ſecundum eius aduentum fit diuina inſpiratione & acceſſu Spiritus ſancti. *Saracen.* Sed quare Chriſtus ſub ſpecie panis, vini & aquæ abditum ſuum corpus & ſanguinẽ potius ad ſumendum tradidit, quam ſub alia materia. *Samon.* Demittente enim ſe Deo perque ipſius inenarrabilem prouidentiam, condonationem, & erga nos dignationem factum eſt, vt per ea quæ nobis vſu ad edendum & bibendum familiaria ſunt, transeamus, & ad ea ſuſtollamur, quæ noſtram exuperant naturam, id eſt, ad myſteria diuina. Quin etiam inter alios omnes cibos panis ſibi primum locũ vendicauit. Itidem & inter potiones aqua & vinum primas tenent. His igitur, pane inquam vino & aqua nobis aſſuefactis, Dominus coniuncta ſua diuinitate, virtute ſui verbi, qua omnia, vt eſſent, ex nihilo produxit, in proprium ſuum corpus & ſanguinem ea transfert. Verumtamen panis & vinum aſſumuntur & apparent. Adhæc exteræ quoq; nationes condemnaſſent nos voracitatis carnis humanæ, dicentes nos more ferarum ſanguinem bibere, & crudam carnem vorare: quæ propter incredulitatem, ſolum panem & vinum intuentur: ſed fideles corpus Chriſti, & ſanguinem ex incontaminato eius latere effuſum. *Saracen.* Non dubium eſt, quin omnibus modis recte prædices, & recenſeas myſteria fidei Chriſtianæ, verum de hac re ambigere quis poſſet, quo pacto, cum ſit vnus Deus & verũ corpus Chriſti, in infinita corpora & partes diuidatur. Multi ſunt ergo Chriſti, ea quæ diuiduntur, an vnus? aut in ſingulis partibus vnus & idem ſaluus & integer? *Samon.* His exemplis quæ ſub ſenſum & materiam cadunt, declaramus ea, quæ carent materia, & quæ ſupra naturam ſunt. Audiat igitur quiſpiam hoc exemplum, & intelligat vim verbi quæ in eo abdita eſt. Ponamus ita eſſe: Quiſpiam habens ſpeculum alliſit terræ, & in multa fragmenta comminuit, in ſingulis tamen fragmentis, vmbram ſui quis videre poſſit: ſic intelligat oportet ex hac vmbra, carnem Chriſti eſſe ſaluam atque integram in vnoquoque fruſto, quocumque tempore, quoties & vbicumq; frangatur. Rurſus tibi aliud exemplum aſſume: Omne verbum, quod homo proferendo emittit, & qui loquitur ipſum audit atque intelligit, & qui circumſtant, etſi multi ſunt qui audiunt, non tamen diuiſum, ſed integrum audiunt: eodem modo affirmandum eſt in corpore Chriſti. Illud ſacroſanctum corpus Chriſti aſſidens Patri, apud eum manet quin etiam panis conſecratus per Sacerdotem, in verum Chriſti corpus transformatus potentia diuina per acceſſum ſacroſancti Spiritus, licet diuidatur, tamẽ integrum & ſaluum in vnoquoq; fruſto habetur, vt etiam oratio eius qui loquitur, omnibus qui audiunt, integra nec diuiſa auditur. Ita iis exemplis, quæ ſub aſpectum & ſenſum cadũt, peruicaces, nimiumque curioſos ad intelligenda Dei myſteria, quæ ſupra naturam, rationem & intelligentiam, & ſupra nos ſunt, adducimus. Cum igitur panis ſanctificatus in partes diuiditur (qui ſacroſanctum corpus Chriſti eſt) ne exiſtimes, quod particulatim deducatur, aut auellatur, aut more membrorum à ſe auulſorum diuidatur incontaminatum illud corpus (nam immortale eſt & incorruptibile, & nunquam exhauriri & conſumi poterit) ſed quod partitio ea eſt accidentium, quæ ſub ſenſum cadunt, duntaxat poſt ſanctificationem, ad fidei robur, & exhibitionem ſigni viſibilis rerum, quæ permanẽt, ſimul & in arrhabonem & in viaticum parandæ nobis vitæ æternæ. *Saracen.* Digna prorſus ſunt hæc admiratione, & paradoxa, Abba pater, & ſupra naturam, mentem, & cogitationem humanam, ineffabilia myſteria fidei Chriſtianorum.

Panis & vinum Spiritus ſancti aduentu corpus & ſanguis Chriſti efficitur.

Exemplis naturalibus oſtenditur, diuiſa Euchariſtia, ſingulas particulas integrum Chriſti corpus eſſe.

TIT. II. De vera ac reali præſentia corporis Chriſti Domini in Euchariſtia poſt conſecrationem.

EXEMP. I. *Sacra Euchariſtia ſub ſpecie carnis mundæ & cruentæ cuidam de ea dubitanti viſa.*

NEmo qui ſanctorum vitas & exempla legerit, poteſt ignorare, quod ſæpe corporis Chriſti, & ſanguinis ſacramenta aut propter dubios, aut certe propter ardentius amantes, viſibili ſpecie in agni vel pueri forma, aut in carnis & ſanguinis colore monſtrata, vt quod lateret in myſterio, pateret in miraculo. Beato enim Baſilio in die Paſchæ myſterium celebrante, Hebræus quidam ſe ſicut Chriſtianus populo commiſcuit officii volens explorare myſterium. Qui vidit infantem partiri in manibus Baſilii & communicantibus omnibus venit ipſe, & data ei hoſtia vere caro eſt facta. Et ſeruans reliquias abiit in domum ſuam oſtendens vxori ſuæ, narrans quæ propriis oculis viderat. Accedens ergo ait: Vere horribile & admirabile eſt Chriſtianorum ſacramentũ. In craſtino venit ad Baſilium, & baptizatus eſt, cum omni domo ſua.

In vit[a] S. B[asilii] ... filij pe[r] Me[taphr.] ... taphr. ... vi[ta] PP. ... 2. lib. de ... dent. & con[...] templa ... D. Tho. Aquin. opuſc. ... de Sacram. al[tar.] tar. cap. ... I. Circa ... 371.

Hebræus videt [te]mpore Miſſæ infantem in manibus S. Baſilii

II. *De Euchariſtia in puerulum mutata, itemq; in carnem ſanguine cruentatam ob cuiuſdam perfidiam.*

Dixit Arſenius de quodam ſene in Scythia, qui erat magnus in hac vita, ſimplex autem in fide, & errabat, quia idiota erat, & dicebat, non eſſe natura-

Metap[hr.] in vita A[rse]nij. Surius ... m. 4. ex v...

liter

liter corpus Christi panem consecratum, quem sumimus, sed figuram eius. Hoc audientes duo senes, illum dicere hunc sermonem, & scientes, quia magna esset vita eius & conuersatio, cogitauerunt, quod innocenter & simpliciter hoc diceret: venerunt ad illum & dicunt ei: Audiuimus, Abba, sermonem cuiusdam infidelis, qui dicit: Quia panis, quem in sacra communione sumimus, non est naturaliter corpus Christi secundum veritatem, sed figura eius. Senex autem respondit eis: Ego sum, qui illud dixi. Illi autem rogabant eum dicentes: Non sic credas, Abba, sed sicut Ecclesia Catholica tradit. Nos autem credimus, quia panis ipse corpus Christi est, calix iste sanguis Christi, secundum veritatem, & non secundum figuram, sed sicut in principio puluerem de terra accipiẽs plasmauit hominem ad imaginem suam, & nemo potest dicere, quia non erat imago Dei, quamuis de terra & puluere fit: ita & panis, quem dixit, quia corpus meum est, credimus quia secundum veritatem corpus Christi est. Senex autem ait eis: Nisi re ipsa cognouero, non mihi satisfacit ratio vestra. Illi vero ei dixerunt: Deprecemur Deum hebdomada hac de mysterio hoc, & credimus, quia Deus reuelabit nobis. Senex autem cum gaudio suscepit sermonem istum: & deprecabatur Deum, dicens: Domine tu nosti, quia non ex malitia incredulus sum rei huius, sed quod per ignorantiam errem. Reuela ergo mihi Domine Iesu Christe, quod verum est. Sed & illi abeuntes in cellas suas rogabant & ipsi Deum, dicentes: Domine Iesu Christe, reuela seni isti mysterium hoc, vt credat, & non perdat laborem suum. Exaudiuit Dominus vtrosque, & hebdomada completa venerunt dominico die in Ecclesiam, & sederunt ipsi tres soli super sedile scirpeum, quod in modum fascis erat ligatum: medius autem sedebat senex iste. Aperti sunt intellectuales eorum oculi & quando positi sunt panes in altari, videbatur tribus illis tantummodo tanquam paruulus iacens super altare: Et cum extendisset presbyter manus, vt frangeret panem, descẽdit Angelus de cœlo habens cultrum in manu, & sacrificauit puerulum illum: sanguinem vero eius excipiebat calice. Cum autem frangeret presbyter in parua frusta panem, etiam Angelus incidebat mẽbra illius pueri in modicas partes. Cum vero accessisset senex, vt acciperet sanctam communionem, data est ipsi soli caro sanguine cruentata. Quod cũ vidisset, pertimuit, & clamauit, dicens: Credo, Domine, quia panis, qui in altari ponitur, corpus tuum est: & calix sanguis tuus est. Et statim facta est illa caro in manu eius panis secũdum mysterium, & ore sumpsit illum agens gratias Deo. Dixerunt autem ei senes illi: Deus nouit humanam naturam, quod non potest vesci carnibus humanis, & propterea transformauit corpus suum in panem, & sanguinem in vinum.

III. *Fides Catholica de Euchar. veritate diuino miraculo comprobata.*

Quasi triginta millib. ab Ægina ciuitate Ciliciæ Stylitæ monachi duo erant separati ab inuicem sex millibus passuum. Ex his igitur alter sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ communicabat: alter autem, qui plus temporis in columna egerat, Seuerianæ impietatis erat: variisq; modis hæreticus Catholicum criminabatur. Ille vero diuinitus inspiratus petiit ab eo, vt partem sibi mitteret communionis suæ: Qui gaudio elatus, quod quasi illum seduxisset, protinus misit, nihil hæsitans. Suscipiens autem Catholicus missam ab hæretico sectatore particulam, in feruentem ollam iniecit, moxq; resoluta est: sumptam quoque Catholicæ Ecclesiæ sanctam communionem in eam coniecit: statimque feruens olla refrigerata est & sancta communio permansit integra, neq; madefacta est: quam & diligenter seruauit, & ostendit nobis, cum ad illum venissemus.

Baro. tom 6. Annal. ann. 513. 18. ex Sophronij prato spir. c. 29.

Diuino miraculo probata fides Catholica.

IV. *Ob incredulitatem mulieris species panis in Eucharist. in carnem mutatur.*

Matrona quædam B. Gregorio per stationes publicas Missarum solennia celebranti solitas oblationes obtulerat. Cui post mysteria traditurus, cum diceret: Corpus Domini nostri Iesu Christi conseruet animam tuam: lasciua subrisit. Ille autem continuo dexteram ab eius ore conuertens, partem illam Dominici corporis super altare deposuit. Expletis vero Missarum solẽniis matronam coram populo inquisiuit: quam ob rem corpus Domini cum sumptura ridere præsumpserit. At illa diu mussitans, tandem prorupit: Quia panem, inquiens, quem propriis manibus me fecisse cognoueram, tu corpus Dominicum perhibebas. Tunc Gregorius, præ incredulitate mulieris, cum tota plebe se in orationem prostrauit: Et post paululum surgens, particulam panis, quam super altare posuerat, carnem factam reperit. Quam coram cunctis incredulæ matronæ demonstrans, ad credulitatis gratiam tam illam reuocare potuit, quam totum populum confirmare curauit. Rursus itaque in orationem cum eisdem prostratus carnis frustum in panis primordia reformauit.

Pau. Diac. in vita Greg. Magn. & Io. Diac in vita eiusdem li. 2. c. 41. Vinc. Beluac. li. 23. c. 30. Bredẽb. 1. Coll sacr. ca. 27. Sur. 2. Martij anno Dom. 600.

Hostia sacra in carnẽ conuersa.

V. *Widekindus Saxoniæ Dux videt sub Missa elegantis pueruli speciem in Eucharistia, eoque miraculo commotus conuertitur.*

Incessit cupido Principi Saxonum Widekindo lustrare Regis Caroli Magni castra: quod etsi palam iam reconciliato liceret, libuit tamen ignoto habitu liberius omnia scrutari. Vicina erat Paschalis solennitas, & Rex cum vniuerso milite pro Christiana pietate se tum sacris imminentibus apparabat, commemoratione Dominicæ passionis, & expiatione criminum, in purgatione conscientiæ

Ex Alber. Crantz. li. 2. Saxon. c. 23. & lib. 1. Metro. c. 9 Bred. l. 1. ca. 5. ann. Dom. 785.

Widekindus mendici habitu per fluuium in nauicula illabitur, & quo minus nosceretur, mendicus cum mendicis ad stipem sedebat. Ingēs quippe pauperum regionis multitudo quotidie affectabatur. Rex illis largam stipem iussit erogari. Widekindus, vbi ad eum peruentum est, dexteram & ipse protendit. Attendit, qui distribuit, incuruum in manu digitum, qualem sciebat habere Windekindum. Vultum eius diligentius intuetur: agnoscit, arridēs; qui largiebatur: Quid ita mendicus inter mendicos sederet Princeps ditissimus, percontatur. Ille nihil ad hæc, sed ad Regem se iubet introduci. Erat tum sanctissimus Paschæ dies. Rex hilariter excepit veniētem, percontatus, quid sibi vellet indignus Principe habitus. Ille sub hæc: Volui, serenissime Rex, hoc habitu incognitus, vt sperabam, lustrare secreta gestorum, quę cognitus non tam fidenter adspicerem, curiositas induxit, vt latibulum quærerem, qui inter tuos nunc in gratiam susceptus, propalam poteram percontari, quæ vellem. Quid igitur, inquit, Rex vidisti, quod te vidisse delectat? Ille, vt erat adhuc rerum Christianarum rudis, subintulit: Vidi, quod mirabar, ante biduum te vultu dimisso tristem, incertus quid contigisset, quod tantum Regē contristaret. (Commemoratio fuit Dominicæ passionis, quæ die Parasceues regium vultum obscurasset.) Rursum, inquit, vidi hodierna die te primum solicitum, & ad rem attentissimum: posteaquam vero mensam adieras templo mediam, ita hilari mihi conspectus es vultu, vt repentinæ in te commutationis me caperet miraculum. Stupor autem erat videre, quod de manu purpurati sacerdotis singuli pulchellum puerum in os susciperent, quem quibusdam ludibundum arridere, vltro properare: aliis vero abhorrentem auertisse vultum: & tamen in ora demissum, nec redeuntem aspexi. Hoc quid sit, necdum accipio. Tum Rex: Bene, inquit, profecisti, plus tibi aliquid, quam cunctis sacerdotibus, & omnibus nobis ostensum est. Inde mutata veste, manu secum abstractum, docuit grande pietatis mysterium in altaris Sacramento. Qua re cognita exhilaratum ducem orasse, vt proprium illi sacerdotē permitteret, qui diuinæ rei curam haberet, crebriusque in conspectu perageret altaris sacratum ministerium. Rex etiam pontificem illi daturum promittit, modo illi habitationem Episcopo dignam prouideret. Ducem vero arcem suam ad Wiseram vtriusque capacem ostendisse: deditq; in eiusdem arcis non exiguo circo locum ædificādæ ecclesiæ. Ferunt proinde nomen ecclesiæ prouenisse, quod meum & tuum, quasi communis duorum possessio, sonat in lingua Saxonum vernacula, Min, Din. Erat vir præcipua religione Herimbertus, qui cum Carolum latere non posset, dignus est habitus, quem primum præficeret ecclesiæ Mindensis Episcopum. Adiecit illi ministeriales non paucos, nec paruos: vt haberet Ecclesia defensores suos. Illi vero quia eximio gradu in nobilitatem excreuerant, vt partim Comites, partim Duces fierent, spreuisse matrem videntur. Ornata autem est ecclesia iam tum ab initio multis sanctorum reliquiis, Feliciani, Fulginatis Episcopi & martyris, Theodori Episcopi, Carpophori & Habundi martyrum. Profecit autem ecclesia tam in spiritualibus, quam temporalibus sub hoc Pontifice: agente nouitio feruore in populo recens conuerso: instante nihilominus bono Pontifice, qui frugem diuini verbi curauit in populo multiplicari.

Curiositas Widekindi Ducis.

Visio eiusdem.

Widekind' Dux Christianam religionem amplectitur.

VI. *De Eucharistia ad confundendam Iudæi temeritatem in infantuli formam conuersa.*

Anno Domini 1153. Coloniæ quidam ex patre Iudæo, sed conuerso, dum Sacramentum corporis Christi in solennitate Paschali ore tenus suscepisset, & Ecclesia egressus nescio quid exinde acturus domum inferre cogitasset, diuinitus territus exhorruit, & nesciens quo se verteret; fossa in cœmenterio facta, sacrosanctum corpus Dominicum in ea sepeliuit. Superueniens autem Sacerdos, & rem discens, fossam aperuit: & infantuli formā inueniens, eumque reuerenter manibus eleuans, ad ecclesiam portare voluit: sed (mirum dictu) luce cœlitus emissa, puerulus manibus tenentis elabens, in ipsa luce ascendens cœlos penetrauit.

Ex Ioanne Trithemio Chron. Monaster. Hirsaugiensi an. 1153.

VII. *Plegilus presbyter inter Missarum solennia videt Christum in forma pueri in Eucharistia.*

Presbyter quidam Plegilus nomine, religiosus valde, cum sanctam duceret vitam, cœpit piis precibus Deum pulsare, vt sibi monstraret naturam corporis & sanguinis Domini. Venit ergo dies, vt idem more solito diuina celebraret: & post Agnus Dei, procumbēs genibus: Creator, inquit, & Redemptor omnipotens Deus, pande mihi exiguo in hoc mysterio naturam corporis Christi, vt mihi liceat eam prospicere in forma pueri, quem olim sinus Matris tulit vagientem. Et ecce Angelus de cœlo veniens affatur: Surge propere, si vis Christum videre, adest præsens corporeo vestitus amictu, quem sacra purpura gessit. At presbyter pauidus surgens vidit super aram puerum sedentem. Cui Angelus: Quia Christum videre placuit, quem sub specie panis verbis sacrasti mysticis, nunc oculis inspice & tracta manibus. Tunc cœlesti lumine sacerdos fretus, quod mirum dictu est, in vlnis trementibus puerum accepit, & pectus proprium pectori Christi adiunxit: Deinde profusus in amplexus dat dulcia Deo oscula, & suis labiis pressit pia labia Christi. Quibus ita peractis restituit puerum in altari: & rursus humi prostratus deprecatur Dominum, vt dignetur ipse verti in speciem pristinam; & surgens inuenit corpus Christi remeasse in formam priorem, & sic sub specie debita communicauit eidem.

D. Thom. Aquin. o. 58. de Sacram. altar. c. 1. Raba de Sac. Euch. c. 6. Paschas. Corbeiens. de corpor. & sang. Domini in Euchar. cap. 4.

Plegil... Presb... appare... Christ... in Euc... rist. in... ma pu...

VIII. Ie-

VIII. *Iesum in Eucharistia pueri forma ob eximiam fidem videre recusat Lud. Franc. Rex.*

Bozius de sign. sign. 7. o. 2. ex illaneo .67. an. 1258. Viguer. ist. c. 16. v. 6.

Anno millesimo ducentesimo quinquagesimo octauo, cum quidam presbyter sacratissimam Missam Parisiis celebraret in sacello quodam aulæ Regiæ, populoque ostendendam diuinissimam Eucharistiam sustulisset in altum, pro specie panis, plurimi qui aderant conspexere formosissimum puerum. Quocirca nonnulli rogarunt presbyterum, vt tam diu subsisteret manibus in altum porrectis, quoad Rex accerseretur: certior autem tanti miraculi factus Rex Ludouicus negauit se eo profecturum, quod non credentibus hæc signa existerent: sibi vero persuasissimum, vere in Eucharistia Christi corpus esse.

IX. *Corpus Christi apparet in effigie pueri in Ecclesia D. Amati Duaci.*

à Can- lib. 2. A- .40. p. 2. Do 1467 dem. li. 1. l. sacr.

Oppidum Duacense amplum & magnum est inter Cameracum à dextris viæ, & Atrebatum, nobilissimas ciuitates. Hic in ecclesia S. Amati Episcopi, cum sacerdos in Pascha communicato populo corpus Christi super nudam terram stupefactus inuenisset, & flexis genibus eleuare tentasset: mox per se in aera subleuatum, panniculo, quo consecratos digitos sacerdos detergere solet, inhæsit. Clamans ergo presbyter Canonicos vocat: accurrunt illi, spectant in panno corpus viuificum in specie faciei venustissimi pueri. Et mox conuocato populo ad spectaculum præsentatur, & indifferenter nulli tãta cœlitus visio denegatur. Hæc cum audissem fama vulgante, veni in oppidum quod prædixi. Accessi ad Decanum ecclesiæ, cui optime notus eram: petij videre miraculum, annuens ille præcepit vt fieret: aperta est theca, cucurrit populus, moxque vbi pixis reuoluitur, clamant omnes: Ecce iam video, ecce conspicio Saluatorem. Stabam ego attonitus nihil videns, nisi tantum speciem panis albissimi, nihil quidem conscius mihi, quare sacrosanctum corpus cum cæteris non viderem. Nec diu mecum ista voluebam, cum ecce vidi faciem in mensura ætatis plenitudinis Christi spineam habentem in capite coronam, & duas guttas sanguinis de frõte ex vtraque parte nasi per faciem descendentes. Mox igitur genibus flexis cum lacrymis adoraui. Surgẽs autem, nec coronam in capite, nec sanguinem vidi: sed faciem hominis super omnem effigiem honoratam, conuersam ad dexteram, ita vt vix oculos dexter videri posset. Nasus erat admodum longus, directus valde, supercilia arcuata, oculos simplicissimos, & demissos habebat, cæsariem longam super humeros descendentem, barbam intonsam, & sub mento curuatam, exterminatamque sub rictu iucundissimi oris, ex vtraque parte menti nudas prope à pilis habebat valliculas, vt iuuenibus apparere solet, qui à puero barbam nutrierunt, frontem lætam, macilentas genas, & collum longum cum capite parum inflexum. Hoc schema, hic decor benignissimæ faciei. Eã autem diuersi diuersimode sub vnius horæ spatio videre solebant. Alii in cruce extensum: alii quasi ad iudicium venientem: plerique, & hoc ex magna parte, sub pueri forma.

X. *De quodam, qui venerabile Sacramentum sumpserat, illudque ore ipsius in specie infantuli effusum.*

Contigit Colonia anno 1331. in eccl. Regul. Cano. & habetur in fundatione Capella erecta in gratiam fraternitatis venerabilis Sacrament in eodẽ monast. Bre. li. 1. c. 8.

Infantuli specie Christus apparet.

Notum sit omnibus Christi fidelibus hunc spectabilem locum cum deuotione visitaturis, quod veridico relatu didicimus, & patres nostri narrauerunt nobis, quod Deus, qui mirabilis prædicatur in sanctis suis, & mirabiliorem se exhibuisset circa venerabilis sui sanctissimi corporis, & sanguinis Sacramentum Anno Domini 1331. vbi olim in fouea hac (quę miro tabulatu concernitur in medio chori huius ecclesiæ) venerabile Sacramentum de ore cuiusdam hominis, qui communicauerat, in specie infantuli dignoscitur effusum fuisse, & super eandem foueam erectum fuerat oratorium paruum: & magno populorum cõcursu deuotissime frequentatum, secundum quod scriptura & pictura edocent, cum variis signis & miraculis, videlicet, de submersis resuscitatis, de ruptis hominibus, de infantibus periclitatis in partu, de matribus eorum & aliis multis admirandis, item de terra foueæ vbi fertur venerabile Sacramentum versum in substantiam pueri infantuli, infirmi febricitantes super eadem terra potantes, frequenter sanati sunt, & in dies sanantur: quam ob rem confluunt peregrini eandem terram in exigua quantitate cum deuotione deportantes, & sanitate percepta, cum gratiarũ actione, hoc in loco venerabile corpus Christi deuotissime venerãtes, & laudes Deo reddentes. Sed tandem circa annum Domini 1423. crescẽte deuotione fidelium, & pio præsertim conamine laudabilis viri Arnoldi Schillinch ciuis Coloniensis superædificata est ecclesia spectabilis, vt in præsentiarum est cernere, quæ per rectores, presbyteros seculares, per septem ferme annos est gubernata: postea circa annum Domini millesimũ quadringentesimum trigesimum, prædictus locus templo ornatus est, & priuilegiis suis per consensum deuoti viri Henrici Asel pro tunc Pastoris ecclesiæ Parochialis sancti Christophori dotatus, deinde Reuerendissimi Domini Theodorici de Morsa Archiepiscopi Coloniensis promotus fuit idem locus ad altiorem statum, atque in monasterium Canonicorum Regularium ordinis S. Augustini diuina comitante gratia erectus: quo tempore primus Præfectus vel Prior huius Monasterii, venerabilis vita, scientia, & moribus F. Thomas van den Wall professus in Monasterio fontis B. Mariæ Virginis, prope Arnhem ciuitatem Geldricam, hic sepultus in choro nostro, qui laudabiliter Monasterio præfuit vltra annos, vsque ad annum Domini 1490. cuius etiam temporibus hoc Monasterium

notanter auxit in ædificiis, eleemosynis, & redditibus. Quo defuncto, eodem anno alius successit in locum eius, Prior huius Monasterii filius ciuitatis Coloniensis, qui considerans prædictam foueam quodammodo per obliuionem & incuriam obrui, & quasi penitus deleri, & illam omni honore dignissimam memoriam venerabilis corporis Christi, vnde & hoc monasterium nomen accepit, minori deuotione coli, & negligi, deuotionis zelo inflammatus Dei adiutorio, & Christi fidelium subsidio eandem foueam renouauit, & titulo decoris solenniter erexit, cum luminaribus & indulgentiis, prout in propatulo claret. Idem considerans, ecclesiam istam vti nouellam, paucissimis aut nullis reliquiis exornatam, ad quas colligēdas semper deuotionem singularem habuit, solicitudine studiosa, & instantia maxima & laboriosa, diuersas notabiles reliquias de societate sanctarum vndecim mille virginum, & societate sanctorum Gereonis, Maurorum & aliorū martyrum integra capita, nec non variorum articulorum particulas sanctorum, & sanctarum martyrum, è conuentu seu Monasterio sanctæ Cæciliæ virginis, cui tunc temporis præfuit commissari⁹, solicitauit, impetrauit, obtinuit, & multo conamine aurata, argentata luculenter decorauit. Quę pia deuotione tempore peregrinationis, ac festiuitatum temporibus, à peregrinis, & incolis ciuitatis visitantur. Quo etiam tempore cum omni reuerentia ea ostenduntur populis peregrinis. Idem cogitās & pertractans vt hæc prædicta mirabilia perpetuā rei memoriam haberent, An. Domini 1497. inchoauit solennem fraternitatem venerabilis corporis Christi, & septem gaudiorum B. Mariæ Virginis, in quorum etiam septem gaudiorum temporalium & æternaliū memoriam, beatissimæ Mariæ spectabilē erexit Capellam Anno Domini 1503. de oblationibus peregrinorū, tempore peregrinationis, ac cū subsidio aliorum amicorum, atq; Christi fidelium, fratrum & sororū eiusdem fraternitatis, quæ fraternitas in eadem Capella perpetuis temporibus frequentatur, continuatur, & firmatur cum redditibus, missis, vigiliis, orationibus & aliis multis bonis operibus: vt autem Christi fideles deuotius, & confidentius ad hanc confraternitatem confluant, & se inscribi faciant, idem impetrauit magno labore, & studio à Reuerendissimo Domino Raymundo Cardinali Presbytero, qui eodem tempore Coloniæ causam legationis egit, certas indulgentias, pro omnibus & singulis in eadē fraternitate venerabilis corporis Christi, atq; septem gaudiorum B. Mariæ Virginis inscriptis, quæ patent in solenni Bulla desuper confecta, ac sigillata, ac cum tempore numerosius patebunt, ex Curia Romana impetranda. His ita se habentib. hortamur in Domino, & in visceribus b. Mariæ Virginis, omnes Christi fideles, hāc domum Christi, & Capellam sanctissimæ matris eius, quam elegerunt in habitationem sibi, deuote accedere, & diuinum auxilium ac B. Virginis Mariæ misericordiam, & consolationem eius ardenti desiderio in suis necessitatibus implorare: non dubium, quin exaudientur & nullus vacuus recedit sine eius consolationis gratia prout ipsa promisit, dicens: *Transite ad me omnes, qui concupiscitis me & à generationibus meis implemini*: concedente, & fauente illo, qui fecit eam plenam gratia, qui est Deus benedictus in sæcula sæculorum, Amē. *Eccl. 24.*

XI. *Eucharistiæ realitas & veritas aliis comprobatur miraculis.*

Sicut Deus astipulatur veritati, ita refragatur errori. Petrus Damianus in Epistola, quam dedit ad Desiderium Cassinensem Abbatem, Synodo absoluta rescribens ad literas, quas ab eodem acceperat, dum Synodus haberetur, de eo quod tunc accidisset, ista habet ipso exordio. Recordatus sum literarū, quas tu quidē sub interrogatione misisti: sed his ego Synodali præpeditus instantia adhuc nō respōdi. Et hæc in illis (si reminisci valeo) cōtinebantur epistolis: Quia zelotypa quædam mulier habens virum ex adulterii fraude suspectum, qualiter eum sibi vindicare posset proprio toro contentum, à vicina petiit muliere consilium. Quæ nimirum peruersa, & vltricibus flammis euidenter obnoxia, hoc eā sacrilegium venenata serpentis antiqui suadela perdocuit, vt corpus Dominicum quasi communicatura perciperet: quod caute reseruās viro suo postmodum non sine quibusdā maleficiis propinaret. Quod videlicet à sacerdote perceptum, vsque dum occasio pręberetur, palliolo reseruatum, non sine magno dedit stupore miraculum. Hæc enim particula Dominici corporis inuenta est vsque ad medietatem in carnem conuersa, altera vero medietas panis speciē non mutauit. Itaque si rite reminiscor, hoc proposuisti: deinde quid portenderet, inquisisti. Super qua quæstione quia non necesse est diutius immorari, breui compendio quid mihi videatur expediam. Idcirco Deus omnipotens sacrosanctum illud mysterium in carnis speciem vertit, vt perfidiam reprobæ mulieris argueret dum visibilem Dominici corporis ostenderet veritatem, quatenus quæ purum panē, vt videbatur ante credebat: verę carnis speciem cerneret: sicque sacrilegam cœpti sceleris audacia sub ipso indicio condemnaret. Quod autem medietas sic remansit, ad euidentioris indicii testimonium profecit, vt dum in vna eademque substantia hinc panis, illinc carnis adesse consideras speciem, in vtroque veræ carnis, verique panis indifferenter intelligas veritatem: Quia & ipse est panis, qui de cœlo descendit, & ipsa nihilominus caro, quæ de Virginalis vteri materia prodiit. *Ioan. 6.*

Cæs. Baro. 11. Annal Eccles. an. 1059. n. [illegible] ex P. Dam. in epist. ad Desid. Ab. Cassin.

Consilium mulieris iniquum.

Eucharistia cur in speciem carnis à Deo mutata.

XII. *Vltio*

XII. *Vltio negantis veritatem corporis Christi in Eucharistia.*

.Bern. a S.Ma ca.37. mb.l.1. .16. r l.3. de m. Eu- .8. Sur. & Baro.

Fuit quidam Clericus in Lesmor, probabilis, vt fertur, vitæ, sed fidei non ita. Is sciolus in oculis suis præsumpsit dicere, in Eucharistia esse tantummodo Sacramentum, & non Rem sacramenti, id est solam sanctificationem, & non corporis veritatem. Super quo à Malachia secreto, & sæpe conuentus, sed in cassum, vocatus ad medium est: seorsum tamen à Laicis, vt si fieri posset, sanaretur, & non confunderetur. Itaque in conuentu clericorum data facultas homini est pro sua sententia respondendi: Cumque totis ingenii viribus, quo non mediocriter callebat, asserere & defendere conaretur errorem: Malachia contra disputante & conuincente, iudicio omnium superatus, de conuentu confusus quidem exiit, sed non correctus. Dicebat autem se non ratione victum, sed Episcopi pressum auctoritate: (vt etiam hodie hæretici veritate pressi suos errores palliare conantur.) Et tu, inquit, ô Malachia, sine causa me hodie confudisti, aduersus profecto veritatem locutus, & contra tuam ipsius conscientiam. Mœstus Malachias pro homine sic indurato, sed magis fidei dolens iniuriam, timens periculum Ecclesiam conuocat, errantem publice arguit, publice monet, vt resipiscat. Suadentibus hoc ipsum Episcopis, & vniuerso clero, cum non acquiesceret, contumaci anathema dicunt, hæreticum protestantes. Nec sic euigilans, Omnes, inquit, fauetis homini potius, quam veritati. Ego personam non accipio, vt deseram veritatem. Ad hoc verbum substomachās sanctus: Dominus, inquit, fateri te veritatem faciat, vel ex necessitate. Quo respondente, Amen, soluitur conuentus. Tali ille inustus cauterio fugam meditatur, infamis atque inhonorus fore non sustinens. Et continuo sua tollens exibat, cum ecce subita correptus infirmitate sistit gradum, viribusque deficiens eodem loco iactat se super solum anhelus & fessus. Forte incidens in id loci vagabundus insanus, offendit hominem: quidnam ibi agat, percontatur: Respondit graui se infirmitate teneri, & neque procedere, neque redire valentem. Et ille, Infirmitas ista haud alia, inquit, quam ipsa mors est. Hoc autem non dixit à semetipso: Sed pulchre Dominus per insanum corripuit eum, qui sanis acquiescere noluit consiliis sensatorum. Et addit, Reuertere domum: ego te iuuabo. Denique ipso duce reuertitur in ciuitatem, redit ad cor, & ad misericordiam Domini. Eadem hora accitur Episcopus, agnoscitur veritas: abiicitur error, confessus reatum, absoluitur: perit viaticum, datur reconciliatio, & vno pene momento perfidia ore abdicatur, & morte diluitur Ita mirantibus cunctis sub omni celeritate completus est sermo Malachiæ & scripturæ pariter dicentis:

Quia *vexatio dat intellectum auditui.*

XIII. *Leuthericum de veritate Corporis Domini in Eucharistia dubitantem acerrime carpit Robertus Francorum Rex.*

Præsuli cuidam, Leutherico Senonensi Archiepiscopo scilicet, de Domino non bene sentienti, & quærenti pro quibusdam causis probationem in corpore Domini nostri Iesu Christi: indigne tulit Rex amator bonitatis, & scripsit ei in his verbis: Cum sit tibi nomen scientiæ, & non in te luceat lumen sapientiæ: miror qua ratione quæsieris pro tuis iniquissimis imperiis, & pro infesto odio, quod erga Dei seruos habes, examinationem in corpore & sanguine Domini. Et cum hoc sit, quod à dante sacerdote dicitur, *Corpus Domini nostri Iesu Christi sit tibi salus animæ & corporis*: cur tu temerario ore & polluto dicas: Si dignus es, accipe, cum sit nullus qui habeatur dignus? Cur diuinitati attribuis ærumnas corporis, & infirmum doloris humani diuinæ connectis naturæ. Iurans Domini fidem princeps Dei, Priuaberis, inquit, honore Pontificis, nisi ab his resipueris, & damnaberis cum his, qui dixerunt Domino: Recede à nobis: & non communicabis his, quibus dicitur: Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. His verbis Præsul bene correctus, à Rege pio & bono sapienter instructus, quieuit, obmutuit, & siluit à dogmate peruerso, quod erat contrarium omni bono, & iam crescebat in seculo. In sinu matris Ecclesiæ collocatus iste Dei seruus, scilicet Robertus Rex, factus est Dominici corporis & sanguinis, vasorumque eius custos fortissimus, ad vnguem ita perordinans cuncta, quasi videretur Deus suscipi, non vt in alterius, sed in propria sanctę maiestatis gloria: hæc eius deuotio, hæc erat fortis prouisio, vt corde mundo, & vestitu candido Deus immolaretur pro totius mundi piaculo.

Baron. to.11. Annal. eccl. an. Do.1004; ex Heldegald. in vita Roberti Regis Franc.

Cultus Roberti Regis erga Eucharistiam.

Iob c.21.

Iac.4.

XIV. *B.P. Ignatius aperte videt Christum in hostia.*

Cum beatus Pater Ignatius Loyola sacrificio Missæ in templo Dominicanorum Minoressæ interesset, dum à sacerdote de more hostia salutaris attollitur, apertissime vidit illa specie Christum Deum eundem & hominem verissime contineri.

Ex P. Petr. Ribadnei. li. 1. vita S.P.N. Igna. Loyol. c.7.

XV. *Christus Dominus sub hostia sacra specie visibilem se Lyduuinæ manifestat.*

Cum aliquando Lyduuina virgo more suo noctu vigilaret, mulier quædam, cuius paruulus filius ægrotabat, consilium petitura venit ad eam. Quam cum esset consolata, & gaudentem à se dimisisset, mansit sola exercitiis spiritualibus incumbens in ipso crepusculo, anno dolorum suorum decimo septimo, circa festum Beati Thomæ Apostoli. Porro simulatque se dedit deuotioni suæ, viderunt domestici eius magnū ignem in cubiculo eius, quem vt extinguerent, ad eam concurrerunt. Sed cum

Laur. Sur. 14 April. ex F. Ioan. Brugmanno Frāciscano, li 2. vitæ eius c. 8.

Lux cæleſtis in cubiculo Lyduuinæ.

nihil cernerent, obſtupuerunt: ait autem illis Lyduuina: Ite cum bona pace; hic nullus eſt ignis: oſtio autem clauſo, oro vt me nunc ſolam eſſe patiamini. Quod cum illi feciſſent, virgo ſeraphica cæleſtis contemplationis ſuauitate perfuſa ſurſum ferebatur in Deum, atque in eum transformabatur, qui pro nobis crucifigi voluit. Non diu poſt remoto à facie panno, quo ſe texerat, vidit ceu ſolare iubar in cubiculo radiare, vidit etiam Angelum ſuum prope ſe ſtare valde ſplendidum, eoq; tacto ſenſit corpus ſuum ad tempus plane ſanatum, vidit præterea aſtantes Angelos ceu iuuenes fortiſſimos, atque alium crucem, alium lanceam, alium clauos, alios alia paſſionis Dominicæ inſignia ferentes, ſuoque lectulo aſſiſtentes. Poſtea vero etiam Matrem Domini cum ſanctis non paucis aduenire conſpexit: Iacebat tum ſuper paleas ſupina: erat autem iuxta eam lectulus, propter aduentantes ſic ſatis honeſte compoſitus. Tandem venit Chriſtus ipſe in forma ſpecioſiſſimi pueruli, & in lectulo illo ſe reponens blandiſſime virginem aſpiciebat. Mox vero in perfectum mutatus virum, inſtar crucifixi totus rubicundus & ſanguinolentus apparuit, coronatus ſpinea corona, & colore affectus, quo ſolent mortui. In eum ergo intuens virgo plane vigil mire obſtupuit, commixtimque & gaudio & mœrore affecta eſt: Cum autem in lucem mens illius abſorpta eſſet, Chriſtus lumen pariter & ardorem diffundens in medio immenſi luminis virginis corpuſculo quinque vulnerum ſuorum ſigna luculenter impreſſit, impreſſaque reliquit. Cernens autem virgo ea tam aperta vulnera homines latere non poſſe, timeretque concurſum & applauſum hominum, orauit Dominum, ita dicens: Maneat, obſecro Domine, hoc dignationis tuæ Sacramentũ inter me & te, ſufficit enim mihi gratia tua. Mira res: confeſtim cutis texit vulnera illa, ſed dolor atque liuor perpetuo permanſit. His ita geſtis, vidit beatiſſimam virginẽ arma paſſionis Chriſti, quæ ferebant angeli, reuerenter ex illorum manibus accipere eique deoſculanda exhibere, ac deinde auferri ab oculis ſuis. Sẽtiens autem Lyduuina ſe ſenſibiliter confixam, reſpexit ad pedes lectuli ſui, viditque illic crucem ſtantem ea magnitudine, qua ſunt illæ, quæ ad morituros deferuntur: ſimul etiam pendentem in ea paruulum, & ex eius vulneribus profluentem ſanguinem Eo ſpectaculo liquefacta anima eius ait ad Dominum: Gratias tibi ago, Domine; qui me indignam ancillam tuam ſic viſitare dignatus es. Audiens autem ſenex pater eam loquentem, mirabatur, cui loqueretur. Surgens igitur clam auſcultauit ad cellulam eius, quis aut quidnam id eſſet. Interim is qui apparuerat ei, videbatur per ſolarium velle recedere. Timens ergo, & dolens eius abitu virgo: O Domine, inquit ſi tu vere es, in quem credo, obſecro, vt priuſquam abeas, ſignum euidens præſentiæ tuæ apud me relinquas. Mox ille in ſpeciem formoſæ hoſtiæ mutatus ter vertebat ſe ſupra locum, vbi iacebat virgo, ac tandem conſiſtere viſa eſt illa hoſtia in munda mappula, quæ illic poni ſolebat. Sub his pater eius, qui nihil adhuc viderat, cum eſſet ſimplex & pius, more ſuo reſedit in filiæ lectulo, ſciſcitatuſque eſt, nunquid fieri vellet, & quis ibi apud eam reſediſſet. Dixit autem ei filia: Rogo te, pater, vt ocyus ſurgas: habeo enim apud me crucifixum Dominum. Territus ille actutum ſurrexit, viditq; hoſtiam pulcherrimam: accitiſque domeſticis & vicinis, oſtendit eis rem ſtupendam. Omnes igitur & timore & admiratione permoti ſunt. Cernebant enim omnes hoſtiam, ſed non eodem modo. Erat enim hoſtia illa nec tam parua, vt ſunt quæ plebi porriguntur: nec tam magna, vt eæ, quas accipiunt ſacerdotes ſacrificantes. Radii autem eius extremam oram orbiculatim ambiebant: intus habebat crucifixi effigiem cum cruentis vulneribus. In latere vno ſpeciatim hærebat ſuperne gutta vna, piſi dimidii magnitudine: poteratque hoſtia ab omnibus perſpicue videri, ſed ab aliis iacens, à Chriſti virgine tanquam in aere pendula videbatur Ad eius autem cõſpectum tam animo, quam corpore, adeo exultabat ſponſa Chriſti, vt formidarent ii qui aderant, ne præ gaudio deficeret. Quædam vero manũ ſuam cordi eius apponens, re ipſa ſenſit cor & viſcera eius ſupra humanum modum exilire. Exultabat plane cor eius in Domino, & delectabatur in Deo ſalutari ſuo. Hanc hoſtiam multi viderunt, idq; iureiurando confirmarunt.

Viſio eius plane vigilantis.

Chriſtus imprimit ei vulnerũ ſuorum notas.

Sub hoſtiæ forma Chriſtus Lyduuinæ apparet.

XVI. *De atro & horrendo cane viſo in polluto Caluiniſtarum pane.*

Ex Ri[...]r. Briſto Vigorn. t[...] Motiu[...]um Antih[...]et. mot. 1 circa an. 15[...]0.

Vix biennium eſt, cum quidam qui cum eſſet Catholicus, diu ſe à Caluinica abſtinuerat communione: poſtmodum tamen quorundam delatorum minis, timens infelix temporalium amiſſionem, cõtra Chriſtum & conſcientiam, ad hæreticorum eccleſiam venit: qui illic conſpexit, cum miniſter Satanæ miſero populo pollutum panem traderet, canem atrum atq; horribilem de manu miniſtri ſemper accipere, quem ille communicaturis obtulerat. Qua terribili & infernali viſione ſic ibi animo percuſſus ac conſternatus eſt diſſimulator, vt rediens domum paulo poſt ſit mortuus. Nec tamen exurgunt quidam, à ſopore mortifero, quos propter mãmona mox periturum, menſæ dœmoniorum & calicis dœmoniorum iuuat vſque communicatio.

TIT. III. De vera ſanguinis Chriſti Domini præſentia in Euchariſtia.

EXEMP. I. *Hoſtiæ ſacræ particulæ perfunduntur cruore dum Barbari in Chriſtianos pugnant.*

Lud. G[...]na. 2. p. [...]tech. ca[...]7.

ANno milleſimo ducenteſimo trigeſimo nono cum maximæ Mahumetanorum copiæ procede-

cederent in regno Valentiæ aduersus exiguas nostrorum, & res ad extremum redacta esset, sex è nostris Duces ad Deum cōfugere, & Eucharistiæ percipiendæ consilium ceperunt: & quando non aderant presbyteri, quibus cuncti milites sua confiteri peccata possent, ipsi sex agere constituerunt. Verum dum presbyter iam celebrasset Missam, protinus ad arma conclamatum, neque sumendæ Eucharistiæ tempus superfuit. Quocirca Deo freti Duces aduersus inimicos processere: Presbyter inops consilii particulas sacratissimas linteolis (quæ corporalia vocamus) inuolutas sub lapide occultauit. Victis mirabiliter inimicis Presbyter, vt prædictos Duces sanctissimo Christi corpore communicaret, produxit illas particulas: sed linteolis explicatis, vidit sanguineis guttis respersas, & linteis affixas. Res diuulgata cunctos admiratione repleuit: & haud multo post rumor adest, inimicos copiis refectis aduentare. Nostri confirmatis, præsenti miraculo animis, aduersus illos progressi, petierunt, vt ex edito loco, quasi vexillum, in hostes lintea producerentur. Quo facto in fugam conuersi inimici. Cum nostri redeuntes non conuenirent, quo loco mappulæ cum sacratis particulis reponerentur sortibus res commissa: quibus eductis, scheda Dorchoræ oppidi ter est lecta: sed vt Dei voluntas esset testificatior, consensere, vt pixidi inclusæ particulæ summa cum reuerentia supra mitem mulam collocarentur, & quo illa libertati suæ relicta pergeret, & vbi consisteret, ibi locus esset tanto miraculo. Mira res: Dorchoram versus illa iter suscepit, & quamuis à multis alio pelliceretur propositione pabuli, nunquam tamen conquieuit, donec eo peruenit, & hospitale oppidi ingressa substitit in medio, ac genibus flexis est morata: ac ne quid posthac dorso exciperet minus nobile protinus expirauit. Innumera mortalium multitudo ad tantum spectaculum confluxit: & reseruata lintea cum particulis vsque ad hæc tempora incorruptis ac sanguine respersis visuntur: & quotannis publice ostenduntur: extantque publica monumenta, quibus tanta res est consignata. Quiuis potest accedere, & tanto spectaculo, vbi velit dignus fieri.

II. *Sacerdos dubitans de conuersione hostia quam manibus tenebat, videt ex ipsa sanguinem promanare.*

Platina in vita Vrbani, & Onuphrius Pan. ibid. 1261.

Vrbanus Papa IV. cum esset Hierosolymitanus Patriarcha, Viterbii vbi tunc curia Romana erat à Cardinalibus numero nouem inter se discordatibus extra eorum Collegium IV. Kal. Septemb. Ann. Domini M. CC. LXI Romanus Pōtifex renūciatus sedit annos tres, mensem vnum, & dies quatuor: hic veterem & nobilissimam Tusciæ vrbem accedens, loci adspectu, & securitate delectatus (est enim in summo saxo posita, & ad expugnandum difficillima) diu in ea cum curia Romana permansit: (nam Manfredi Siciliæ Regis, Romanæ Ecclesiæ hostis potentia & vi sancta Sedes tunc præcipue vexabatur) à ciuibus Vrbeuetanis honorificentissime susceptus Monaldenses & Philippenses primarios vrbis ciues bello ciuili inter se laborantes in concordiam redegit: & dum vixit eam conseruauit vrbem sibi & Romanæ Ecclesiæ fidelissimam, variis ædificiis, tum publicis, tum priuatis, multis etiam priuilegiis exornauit rempublicam. In ea postremo vrbe anno Domini M.CC.LXIV. sacratissimi corporis Christi solennitas, quinta feria post octauam Pentecostes, ab eodem Pontifice perpetuis temporibus cum solēni supplicatione, quæ etiam nunc celebratur, instituta est: cum eius solennitatis officium S. Thom. Aquinas, qui eo tempore publice Theologiam in ea ciuitate profitebatur, composuisset. Id vero factum fuit propter miraculum, quod hoc tempore Vulsiniis in diœcesi & ditione Vrbeuetana in Ecclesia S. Christianæ accidit: nam dum sacerdos quispiam sacra Missarum solennia celebraret Sacramento iam confecto, de panis & vini transsubstantiatione & Christi corpore dubitauit. Vnde statim (dictu & auditu mirum) ex sanctissima, quam in manibus tenebat, hostia viuus sanguis manare cœpit: & totam mappam, quam corporalem vocāt, tinxit. Quo miraculo attonitus pontifex Vrbanus IV. Corporale primū ad se ab Episcopo loci cum processione in vrbem veterem transferri voluit, & illud solennitate instituta in ecclesia Vrbeuetana recondidit. Quæ omnia ex eiusdem Pontificis bulla, quæ adhuc exstat, intelliguntur.

III. *Eucharistia à Iudæis vulneribus confossa sanguinem effundit.*

Siffridus Presbyter li. 2. Epito. an. Dom. 1299.

Anno Domini M.CC.XCIX. perfidissimi Iudæi corpus Christi sacrum in nocte sancti Paschatis emptum à custode ecclesiæ in ciuitate Franconiæ, quæ Rœtingen dicitur; per diuersas ciuitates & castella aliis Iudæis distribuerunt. Quædam Religiosæ mulieres, quæ sacras vigilias ad tumulum Crucifixi obseruabant, sicut moris est in Teutonia, cum hora matutinarum de Ecclesia prodeuntes irent ad excitandum ecclesiæ Presbyterum, vt Crucifixum de monumento ante matutinas secundum consuetudinem subleuaret, viderunt super domum Iudæi, qui Sacramentum emerat, duo rutilare luminaria: cumque attonitæ starent, & secum quærerent, superueniens Presbyter interrogat, quid conferant: vidensque cum ipsis luminaria, compertoque quod Iudæus cum custode in ecclesia fuisset, & iuxta altare, caute vocat Iudicem ciuitatis, & quosdam de ciuibus, qui irruentes in domum Iudæi ipsum & custodem ecclesiæ ceperunt. Qui statim coacti facinus perpetratum confessi sunt. Iam vero, vt dictū est, corpus idem Christi per diuersas Iudæorum dispersum fuerat mansiones, qui sæpe dictum corpus Christi sacratissimum acubus & subulis pungentes, & in mortariolis tundentes, & per illas puncturas & tunsiones sanguinem

guinem elici conſpicientes, tandem in diuerſis locis ſub terra ſuffoderunt. Sed Deus Sacramentum ſalutis multis miraculis prodentibus, ſuis fidelibus propalauit. Quapropter Chriſtiani inſurgentes contra Iudæos, eos per diuerſas ciuitates & loca turmatim occiderunt. Contigit, vt multi Iudæi ad quoddam caſtrum confugerent, vt ſe ibi defenſarent: cumque Chriſtiani ad caſtrum illud expugnandum forti manu conueniſſent, & illud iam vallaſſent, quædam virgo Iudæa de eodem caſtro importunis clamoribus rogabat Chriſtianos, vt ipſam inde eriperent, & baptizarent. Iudæis ipſam deorſum trahentibus, & increpantibus, illa de manibus eorum elapſa de altitudine caſtri ſe præcipitem dedit. Sed ecce mirum in modum ipſa, quaſi manibus angelicis portaretur, illæſa deſcendit, & mox ad fidem Chriſti & baptiſma confugit.

IV. *De Euchariſtia à muliere in flammas coniecta, ex qua cruor emanat.*

Thom. Boz. de ſign. eccl li.14.c.7.n. 9.ann.1273.

Aliud huic ſimile Aufidæ in Piceno contigit miraculum. Siquidem anno milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo tertio, quædam mulier, cum ſumpſiſſet ore Euchariſtiam, non deglutiit, ſed ſeruatam ſecum detulit, vt illa vteretur ad amorem mariti conciliandum ſibi per veneficia. Quamobrem ſic malis artibus edocta ſuper prunas in tegula repoſitam proiecit: quo facto (mirabile dictu) cœpit Euchariſtia apertiſſime in carnem conuerſa ſanguinem lata emittere, ita vt prunas extinxerit, neque cohiberi potuit cruoris eruptio, donec canduerunt carbones, quamuis mulier nihil non egerit, iniiciendo cinerem, puluerem, ceramque apponendo. Tum vero nouo euentu attonita, linteo tegulam cum carne diuina & ſanguine inuoluens ſtabuli propinqui ſtercore infodit Latuit res annos ſeptem: quamuis aliquot mirabilia euenerint, quæ vnde nam naſcerentur, alios quidem latebat, mulierem non ita, facti ac ſceleris ſui conſciam. Iis exactis illa tandem aperuit rem geſtam ſacerdoti, qui cum ſe eo contuliſſet, reperit intactam carnem ſanguinemque recentem, linteumque illæſum. Miraculum patefactum, cunctiſque diuulgatum ex omnibus locit innumeros ad ſui ſpectaculum commouit, & commouet adhuc poſt annos trecentos, & ſexdecim. Viſitur enim caro, viſitur ſanguis vitreis ampullis incluſus ad tantæ rei memoriam ſempiternam; neque poſt tanta temporum ſpatia quidquam ex iis eſt corruptum, aut tabefactum Poteſt eo quiuis accedere: & propriis oculis rem contemplari, vt maioribus fidem conſtantius adhibere poſſimus, & innumeras Deo de tot beneficiis gratias agere & habere.

V. *Iudæus fruſtra adniſus hoſtiam ſartagine aſſare, eam gladio pupugit, ex qua ſanguis effluxit.*

Baptiſta Fulg. lib.1.

Salutis anno ducenteſimo nonageſimo ſupra milleſimum, in Pariſiorum vrbe quidam Iudæus, per inopem mulierculam, cui veſtem, quam ab ea oppignoratam habebat, ſe gratis reſtituturum promiſerat, Chriſtianam hoſtiam in Paſchate aſſecutus: cum accenſo igne in ſartagine vellet aſſare, vt perſpexit eam non mutare formam, nec colorem, gladio eam pupugit, ex qua confeſtim ſanguis manauit. Re autem detecta, ſuperuenientibus Chriſtianis hoſtia in loco ei dicata reſtituta: Iudæi domus in templum conuerſa eſt, quæ etiam nunc Saluatoris bullientis nomine compellatur, vbi hoſtia gladiuſque etiam nunc oſtenduntur.

Facto[…] memo[…]b. 6.ann.29

VI. *Ex palliis lineis ſeu corporalibus, ſuper quibus poſitum fuit Chriſti corpus, ſanguis profluit.*

Simon M[…] iolus [E]piſc Vultur. Colloq. 20 ex Baptiſt. Fulgo. c.6 lib.1.

Temporibus noſtris eo bello, quod Carolus Octauus Gallorum rex geſſit aduerſus Annam eius Galliæ partis, quæ Britannia dicitur, Ducem, quam poſtea in matrimonio coniunctã habuit, Britannus quidam cũ ea militabat: qui Remenſi vrbe egreſſus, cum aliis ex hoſtili terra prædatum, pagum ingreſſus, vbi templum erat, in quod meliorem rerum ſuarum partem agreſtes detulerant, capſam confregit, arbitratus ſæcularium hominum eſſe, repletoque ſinu his rebus, quas auferre ſecum poterat, poſteaquam domum rediit, dum res raptas agnoſcit, in eis particulas quaſdam lineas vidit, haud abſimiles his, quæ ad naſi purgationem conficiuntur: minimeque arbitratus ex eo genere eſſe, quibus ſacerdotes pro mappa ad ſuſtinendam Chriſti hoſtiam vtuntur: neque enim Galli ita his, vt Itali, inſtruuntur: fœminę in ea domo, in qua hoſpitio excipiebatur, eas dono dedit: cum autem ſanguine infectas cerneret, neque inde ſanguinem manaſſe ad fœdandam telã videret, in ſinum ſuum oculos deflexit, vbi integra pectoris cute, diploidem quoque interiore tunica illitam animaduertit: quanquam vehementer miraretur; tamen eius rei cauſam intelligere non poterat. Fæmina quoq;, quæ munus acceperat, cum ad amnem lotura hos pannos tuliſſet, non modo ex pannis huius ſanguinis maculæ non abibant, ſed aqua quoque cruenta fluebat. Itaque vehementer territa cum rem narraſſet, ſuſpicata ſacram eſſe telam, eius ſacrilegii error inuentus eſt, & pro comperto miraculum inuentum, & palam omnibus factum.

VII. *Bruxellæ è venerabili Sacramento cultris à Iudæis transfixo copioſus ſanguis profluxit.*

Ex lib. [m]iraculo[r]u[m] de Euchar[i]. per Guil. à Gent. [c]onſiliarij [...] Regis H[i]ſp. Lud. G[u]icciardin. deſcript.

Anno Domini M.CCC.LXIX circa feſtũ S. Bauonis, perfidi Iudæi, qui tunc Bruxellæ morabantur, quadam nocte Capellam S. Catharinæ ſitam infra metas Parochiæ S. Ioannis de Molembeka prope Bruxellam, Cameracenſis diœceſis, ſecrete intrarunt, & armarium, quo ſacratiſſimum Sacramentum firmatum extiterat, ſubtiliter aperuerunt, & circiter ſedecim hoſtias conſecratas, inter quas ſola vna maioris formę extiterat, furtiue ceperunt, & ſecum aſportarunt, & eaſdem vſq; ad diem

paraſce-

...gij ann. Io. Mo- ... Indi- SS. Bel- ...S. ann.

parasceues, quo Saluator noster in cruce mortem subiit temporalem, huiusmodi hostias sacratas in suæ passionis blasphemiam & contumeliam suis cultellis & ferraturis diuersis contemptuose, ac ignominiose crudeliter transfixerunt. Vnde signa miraculosa tanquam guttæ sanguinis apparuerunt, & videntur exiuisse, prout modernis temporibus cunctis intuentibus lucidius potest apparere. Quibus per Iudæos sic perpetratis, ipsi videntes huiusmodi signa miraculosa, nimio timore atque tremore prostrati, proni corruentes in terram, quandam matronam nomine Catharinam, quæ iam diu renuntiauerat Iudaicæ perfidiæ, satis tamen notam Iudæis, & sæpius conuersantem cum eisdem, demandarunt, sibi præmissa referentes, vt huiusmodi hostias sacratas perfixas ad certum locum secrete asportaret, attentius pretio appretiantes, supplicantes ne res gesta ad cognitionem Christianorum deueniret. Quæ tandem huiusmodi pretio deuicta onus huiusmodi hostiarum sacrarum asportandarum in se suscepit: & acceptis hostiis reuersa ad cor & conscientiam propriam, ne tam enorme delictum in ipsam redundaret quoquo modo, accessit venerabilem virum Dominum Petrum de Heda pro tunc curatum Ecclesiæ B. Mariæ de Capella Bruxellensi: cui seriem huius facti declarauit, sibique huiusmodi hostias voluit deliberare. Qui pondus rei discrete considerans, nolens ex propria industria operari, & negotio tam insigni ex sola sua prudentia præbere assensum: accessit ad Dominum Michaelem de Baakeren Viceplebanum ecclesiæ beatæ Gudulæ Bruxellensis: & Dominum Iohannem de Voluere rectorem alterius portionis Capellæ S. Nicolai Bruxellensis: quos huiusmodi factum penitus latebat, secum duxit: & præmissis per præfatum Dominum Petrum seriose recitatis, ipsi tres insimul concluserunt adduci penes eos dictam Catharinam: qua adducta, & apud eos secreto veniente, huiusmodi sacratis hostiis à prædicta Catharina per prædictum Dominum Petrum receptis, easdem hostias idem Dominus Petrus, præscriptis duobus sibi adiunctis & associatis, ad præscriptam Ecclesiam de Capella reuerenter, secreto tamen, deportarunt, & sub tuta custodia reposuerunt: Et notitiam præmissorum venerando viro Domino Iohanni de Isscha Scholastico & Canonico pro tunc Ecclesiæ S. Gudulæ Bruxellensis, & postea Archidiacono & Canonico in ecclesia Cameracensi significarunt. Qui Dominus Scholasticus dictam Catharinam demandauit: quæ de præmissis examinata per eundem, præmissa omnia, vt supra, sponte fuit confessa. Quam in Ecclesia S Gudulæ prædicta pro veritate rei latius indaganda detinuit * prisoniæ mancipatam: præmissa omnia referens vlterius Dominis de Capitulo prædictæ Ecclesiæ S. Gudulæ sine mora. Qui Domini de Capitulo insimul accesserunt ad ecclesiam de Capella supradictam, vbi huiusmodi hostiæ sacratæ extiterant, nitentes huiusmodi sacratas ad eo-

* i. carceri.

rum Ecclesiam sanctæ Gudulæ prædictam, in augmentationem & venerationem potiorem eiusdem, deferre: quæ quidem hostiæ sub debita custodia repositæ extiterant in armariolo chori Ecclesiæ de Capella: sed prædicti Domini de Capitulo de impetuositate & clamore parochianorum, dictas hostias ex illo armariolo extrahere vel recipere non audebant. Sic Dominus Petrus Curatus loci, qui, ne indignationem partium incurreret, clauem dicti armarioli supra magnum altare proiecit, & inito tractatu inter partes de præmissis fuit terminatum: quod Domini de capitulo maiorem partem huiusmodi sacrarum hostiarum cum hostia dictæ maioris formæ ad S. Gudulam secum reuerenter detulerunt: reliquæ vero in Ecclesia Beatæ Mariæ de Capella Bruxellensis reponerentur. His peractis, & fama volante de præmissis, deuenit factum ad notitiam illustrium Principum Domini Wenceslai de Bohemia, & Dominæ Iohannæ Ducum Brabant. & Dominorum de Svvenuorsten & de Witham, & aliorum Baronum & nobilium, de ipsorum consilio, ac plurium aliorum, vbi demandatis Dominis de Capitulo prædictis, & huiusmodi perfidis Iudæis per dictam Catharinam super furto & sacrilegio præscriptis vehementer accusatis, dicta Catharina, quæ sub cautione de restituendo eam in dicta Ecclesia Beatæ Gudulæ, vbi * prisoniæ detinebatur mancipata, ibidem adducta fuerat. Vbi in præsentia præfatorum Principum, Baronum, & Nobilium diligenter examinata præmissa omnia & singula, prout superius sunt scripta in præsentia etiam dictorum Iudæorum clarius & perfectius affirmauit, eosdem Iudæos exinde constanter & incessanter accusando. Quibus siquidem Iudæis captis, & super præmissis examinatis, & enormiter quæstionatis præmissa omnia, prout superius conscribuntur, penitus sunt confessi: & demum igni & vltimo traditi supplicio sententia æqua mediante in vigilia Ascensionis Domini, M. CCC. LXX.

* i. carceri.

VIII. *Hostia sacra ludibrio à Iudæis exposita, & pugionibus confossa sanguinem copiose emittit.*

Pignus habebat malæ & impuræ vitæ sacerdos quidam Petrus cognomento Danus, apud Iudæum, cui nomen Eleazarus: à quo Petrus sextantem aurei Rhenani acceperat. Cum satis locuples pignori redimendo non esset, & tamen omnino sibi illud restitui cuperet, alias atque alias cogitationes fouebat, multumque angebatur. Obseruat hoc Iudæus, petit sibi duas hostias consecratas dari pro pignoris redemptione, offerens insuper dimidium auri. Offert & affert sacrilegus hostias. Iudæus eas ad futurum filiæ suæ nuptiarum tempus asseruat: volens his nuptias filiæ reddere festiuiores. Non latuit res hæc alios Iudæos. Ergo cum iam in nuptiis nuptiali conuiuio propemodum finis esset impositus, expetunt illi hostias. Ille pactus cum iis fidem silentii

P. Pet. Thyræus tract. 1. de apparit. sacramentalibus, ann. 1492.

easdem producit: in quas, quam olim in Christum, concluserant iam tyrannidem se exercituros. Proiicit in mensam Eleazarus hostias, primus pugionem in illas stringit: sed mox sanguis vbertim effluens per triplicem pannum ad supernam assulam mensæ peruenit. Miraculo perculsi omnes vix sibi sunt præsentes Eleazarus vero assumpto animo alios ad simile facinus inuitat: qui dum parent, manãtem rursus ex hostiis sanguinem conspiciunt. Ad longum rem totam iusto libello prosecut⁹ est Nicolaus Marescalcus Thurius. Accidit vero anno Domini 1492. 8. Id. Iul. in monte stellarum Ducatus Megapolensis.

IX. *Venerabile Sacramentum à Iudæis in Polonia pugionibus confossum sanguinem profundit.*

Ex Roueri Pontani rerũ memorabil. lib. 5. & Comment. Laur. Sur. rer. in orbe gestar. Til. Bred. lib. 1. Coll. sacr. c. 50. an. Dom. 1556.

Accidit anno millesimo quingentesimo quinquagesimo sexto in Poloniæ regno res memorabilis: Mulier quædam vilis Dorothea Lazezha nomine, professione Christiana, in oppidulo quodã, cui nomen Sachazedo, Episcopatus Posnaniæ, dissito ab arce Louitz spacio trium milliarium Polonicorum, cuidam Iudæo nomine Bisheim, vel Benedicto, aliquot annis seruierat. Hanc Iudæus ille sæpius interpellauit, vt sacrosanctum Christi corpus more Christianorum cum cæteris acceptum ipsi perferret: in eius flagitii præmium promittit mulieri tres daleros, & crocotã rubro colore tinctam, ac sericis fimbriis obductam, & ornatam se daturum: femina scelerata conditionem accipit, ac in ipso peruigilio Paschæ anno currente abiit in pagum Catzo dictum Episcopo subiectum, vbi cum cæteris communicãtibus mensam Dominicam impœnitens & sine confessione accessit, ac instar Iudæ percipit Eucharistiã, ac paulo post extractam sudariolo inuoluit, ac tertiã feriæ Paschæ Sachazetum reuersa Iudæo hero suo illam tradidit. Quo facto, tres alii Iudæi huic oppidulo vicini, puta Michalerus, Sachaus, & Iosephus ad memoratum Iudæum veniunt, ac sacrosanctam Eucharistiam in suam Synagogam deferunt, atque eam pugionibus & cultris confodiunt: & ecce confestim ex illa hostia multus emanat cruor, quẽ perfidi Iudęi in vitreum calicem colligunt. Non diu latere potuit tam atrox facinus: ante omnes mulier illa scelesta Sachazeti comprehenditur, inde Iudæus eius herus qui confitentur omnem rem gestam. Per id tempus Poloniæ Rex Sigismundus erat Vilnæ, quæ est Lituaniæ metropolis ac eius certior factus mandat eius oppiduli Præfecto secundario, vt rem eam diligenter inuestiget, ac si eam ita, vt denunciatum erat se habere comperiret, in omnes eius flagitii conscios extremo supplicio animaduertat. Itaq; Dorothea & Iudæus habita quæstione, die Veneris post Christi Ascensionem publice flammis exusti sunt. Primarius ac generalis ille Præfectus D. Andreas Palatinus Rauensis, iurisdictioni prædictæ vrbis obnoxius, reliquos Iudæos Iosephũ & Sachaum (nam Michalerus fuga iam erat elapsus) insuper & Iacobum Benedicti Iudæi exusti filium (qui ex impia illa Dorothea prolem, sed sine Sacramento Baptismi defunctam & paterno inhumatam sepulcro sustulerat) à secundario Præfecto cæteris rationibus adducto Placentiam Poloniæ dimissos (vbi primarius ille Præfectus moram trahebat) intensa actione criminosa ad extremum edicto Regio, impietatis primum conuictos, mortis reos decernit, & productos in Piozio Calendis Iunii ignib⁹ consumit. Nec vero quemquam lateat, quod cum dicta Dorothea abditam prædicto modo gereret viuificam hostiã, & Gotzlauia in villam Iatzam, iter domum versus confectura, venisset, à canibus Georgii cuiusdam Lazezhi patrisfamilias intercepta sit, qui tanto fremitu vestes illius inuolabant, ac lacerabant, vt pœne ad terram prosterneretur, diuino forte permissu: nec abiuisset illæsa nisi succurrissent famuli domus. Sane ipse Rex Poloniæ fertur hoc miraculo non mediocriter in Catholicæ Ecclesiæ retinenda communione confirmatus esse.

X. *Ex pallis lineis sacratis siue corporalibus sanguis emittitur.*

Io. D[...] vita [...] c. 42.

Petentibus (inquit Ioannes Diaconus) quibusdã occidentalibus per legatos sacras reliquias Gregorius Pontifex pallæ seu corporalis portionem dedit. Illi donum contemnentes, velut parui pretii lineam portiunculam acceperunt, cum lineę apud illos pallæ domi haberentur, apud S. R. E. Archidiaconum conquesti sunt: at Gregorius cum id accepisset, post sacrosancta mysteria coram astante populo reposita in altari palla, in orationem prostratus efflagitauit, vt quanta veneratione habendę pallæ huiusmodi essent, præ cæteris reliquiis omnibus, miraculo diuino perspicuum faceret: intermissa demum oratione, gladio pallam pupugit imitatus Leonem primum Romanum Pontificem: moxque inde sanguis effluxit: obstupescentes legati ac pudefacti, cum reliquo populo efflagitarũt, vt pallæ in pristinum statum restituerentur.

Palla [...] sacra [...] guin[...] mitt[...].

XI. *Aliud simile miraculum in Sacra Eucharistia Pragæ exhibitum.*

Mich[...] Isselt [...] in Be[...] stis to[...] ann. 1[...] Til. B[...] lib. 7. [...] 60. ex[...] Vienn[...] stria G[...] nice ty[...] presso.

Iudæus quidam Leo nomine in omni genere linguarum exercitatus, Pragæ nuper in Boemia ad fidẽ conuersus, & Christianorũ sacris initiatus, familiaritate cuiusdam Franciscani Petri Rodanii, cui cura infirmorum erat concredita, quique morientib⁹ salutare viaticum administrabat, vtebatur. Diligenter obseruarat, vbi hostiæ consecratæ reponerentur, & asseruabantur. Initio itaq; mensis Septembr. Iudæus hic Christianus factus (vt & ferme omnes huius farinæ recutiti) Iudaizãs, huiusmodi hostias tres clam surripuit, chartæ inuoluit, & Presburgum in Vngariam profectus ad Iudæum in hospitium diuertit: cumque aliquot dies hic commoraretur, sæpe cum hospite de Incarnatione Christi deque Sacramento

corpo-

corporis & ſanguinis eius diſputauit. Interrogauit tandem hoſpes Leonem, an aliquando Sacramentũ hoc percepiſſet? Reſpondit Leo, ſe percepiſſe. Tandem eo prouecta eſt oratio, vt Leo tres conſecratas hoſtias Pragæ raptas è ſinu deprompſerit, & Iudæo ſpectandas dederit: Iudæus viſis hoſtiis, obnixe Leonem orauit duas ſibi donaret. Quod cum ille recuſare non poſſet, Iudæus acceptas hoſtias in arculam repoſuit, & accurate cuſtodiuit, donec Leo Presburgo Nikelsburgum proficiſceretur. Eo abſente Iudæus hic alios ſuæ ſectæ homines conuocat, iis hoſtias exhibet, ac quomodo eas adeptus eſſet, commemorat. Collatis hi cõſiliis plures Iudæos ad ſe vocant, vt experiantur, ſitne in Chriſtianorum Sacramentis dolus: an potius ea vera ſint. Effundunt hoſtias in menſam, & pone eas cultrum. Hic vnus eorum arrepto cultro: Si, inquit, vere Chriſtianorũ Deus ſis, hic virtutem tuam exere. Simul ac cultrum in hoſtiam adegit, extemplo copioſus ſanguis effluxit. Territis hoc miraculo Iudæis, mox vindex Deus adfuit, & fulmine domum concuſſit, quæ igne correpta, cum hoſpite, vxore, duabus filiabus, multiſq; aliis Iudæiis funditus exarſit. Tres tantummodo incolumes euaſerunt. Menſa & hoſtiæ in medio iſto incendio ſaluæ, intactæque remanſerunt. Gubernator vrbis, qui extra muros habitabat, tam ſæuum videns incendium, miſit famulos ſuos in vrbem, vt cauſam incendii inquirant, & illud cum oppidanis reſtinguant. Qui cum in vrbem veniſſent, didicerunt Iudæos aliquot iſtis in ædibus congregatos fuiſſe: quid vero egerint, nemini conſtare: multis igne abſumptis, tres euaſiſſe. Re ad Gubernatorẽ relata, tres illi Iudæi quæruntur, & inuenti in vincula coniiciuntur. Habita quæſtione, cum diu ſcelus occultarent, tandem prodere coacti, rem geſtam ordine narrarunt. Gubernator vt tantum ſcelus debitis pœnis expiaret, Iudæos iſtos exquiſitiſſimis tormẽtis excarnificari, tertioque die adactis per corpora ſemiuiua palis in via regia collocari præcepit, an. Do. 1591.

TIT. IV. De ſacra Euchariſtia adoranda.

EXEMP. I. *De Euchariſtia honorifice deducta & adorata anno 1264. à Rudolpho Comite Hasburgico, primo Romanorum Imperatore ex illuſtri familia Auſtriaca deſignato, an Do. 1273.*

Io. Albe. Vidmanſt. l. Doctor. in præf. ad ep. D. Pauli. Matt. Galenus Duacenſ. Cancell. Cate-

CVm Rudolphus Comes Hasburgicus, antequã Romanorum Imperator deſignatus eſſet, vna cum Regulo Kyburgenſi propinquo ſuo, ad anum fatidicam in ſacra Heluetiæ ſolitudinis cella abditã religionis cauſa proficiſceretur, atq; in via ſacerdotem cum Ieſu Chriſti ſacroſancto corpore, vt exituro cuipiam ex hac via in proxima caſa viaticum præberet, iter pedibus ingredientem inueniſſet, de equo deſcendit, ſacerdotemque impoſitum vna cum propinquo ſuo (qui pietate ipſius commotus æditu quoque ardentem cereum & æris campani crotalum præferenti equum ſuum conceſſerat) vſq; ad ægrotum tanquam a pedibus, freniſq; miniſter deduxit, indeq; ad ædem ſacram, cui ſacerdos præſidebat, reduxit: à quo cum fauſti ominis præfatione ad Rudolphum, eiuſque poſteritatem omnem pertinente dimiſſi, ad ſacram cellam contenderunt, vbi, adorato Deo, mox religioſam anum, magnæ propter vitæ ſanctitatem apud omnes venerationis, ſalutant. Quæ veluti plena numine ad Rudolphum conuerſa: Pro officio, inquit, & cultu, Deo eiuſque ſacerdoti, abs te nuper tributo, gratiam tibi, poſteriſque tuis cumulatiſſime referet omnipotens Deus, & ne te vana ſpe induci à me ſuſpiceris, nouenarium temporis numerum, quo tibi meæ huius prædictionis efficax ſignum oſtendetur, diligenter obſeruato. Rudolphus igitur nouenis & diebus & menſibus elapſis à ſpe ſua, ad nonum inde annum, quo Romanorum Imperator declaratus fuit, ætate proceſſit: quibus Religionis ſanctæ initiis Romani Imperii amplitudo in Auſtriacã domum profecta certis pietatis rationibus conſeruata hactenus fuit. *Chr. l. 51. ex Chr. Suevia.*

II. *Aliud de Alphonſo eiuſdem rei argumentum.*

Alphonſus Aragoniæ ac Siciliæ Rex quodam die Panormi ſacratiſſimæ Dominicæ hoſtiæ obuiam factus ſimiliter equo deſiliit, corpuſque Dominicum comitatus, deductus eſt tandem ad domum mulieris è graui partu laborantis, atq; pœne iam mortuæ. Qua ex re valde ſolicitus & anxius, Putio, qui tum aderat, mandat, vt illico diuæ Serenæ cingulum afferat: quo allato, & ſumma cum deuotione ſuper iacẽtis corpus impoſito, ſtatim incolumis enixa eſt. *Ant. Panormit. de geſtis Alph. l. 3. c. 19*

III. *Iſabella de curru deſcendens Chriſtum omnium Dominum in hoſtia agnoſcit, comitatur & adorat.*

Iſabella sereniſſimi Francorum Regis filia cum Mantuæ curru per plateas & viam publicam veheretur, vidit ex carpento ipſo ſanctiſſimã Euchariſtiam, quam ſacerdos ad hominem ægrotantem religioſa pompa & celebri piorum comitatu deferebat. Tum Chriſtianiſſima Regina, aut impium, aut certe agreſte, & ruſticanum eſſe conſiderans, omnium Dominum à ſe præteriri, ex vehiculo deponi ſe iubet: deinde pectore anhelanti & veloci curſu ad viam properat, qua vitalis eſca tranſitura eſſet: atq; ex eo loco, vbi mundi liberator occurrit, gemebunda comitatur. Vbi ad ædes ægroti ventum eſt, pro forib. rediturum Dominum flexis expectauit genib. egredientemq; illum ad templum, vnde exierat, pie ac officioſe reduxit. Hæc poſt mortem, quæ breui conſecuta eſt, pietatis percepit præmia, temporaliſque regni anguſtias cœli immenſitate commutauit. *P. Io. Boniſa. de Inſt. puerorum, l. 3.* Iſabellæ pietas erga Euchariſtiæ ſacramentum

IV. *Quanto honore & reuerentia Henr. VIII. Anglorum Rex SS. Eucharistiam sit prosecutus.*

Nicolaus Sander lib. de Schis. Anglic.

Henricus VIII. Anglorum Rex, licet ab obedientia Sedis Apostolicæ desciuisset, summo tamen honore SS. Eucharistiæ Sacramentum est prosecutus. Eam non diu ante mortem sub vnicâ specie (quod semper obseruauit) suscepturus, cum à cathedra, in qua sedebat, assurgeret, genibus in terram defixis Christi corpus adorauit. Et cum Zuingliani, qui astabant, posse Regem illa inualetudine sedentem Eucharistiam percipere dicerent: Si me, inquiebat, non modo vsque ad terram deiicerem, sed & sub ipsam terram submitterem, ne sic quidem satis honoris sanctissimo huic Sacramento viderer delaturus. Vtinam in omnibus talis. Et fuisset indubie, nisi perditorum consiliis, ac propriis conscientiis nimium acquieuisset.

Henricus Angl. Rex adorat & recipit Eucharist.

V. *Miles adorans Eucharistiam prostratus in luto, minime fœdatur.*

Cæsar. de Euchar. l. 9 c. 51.

Miles quidam in Francia fuit tantæ deuotionis, vt quotiescunque Christi corpus eleuari, siue deferri videret, prostratus illud adoraret. Contigit, vt die quadam vestibus suis pretiosis indutus intraret ciuitatem: cumque platea, in qua equitabat, nimis esset lutosa, ex improuiso obuium habuit corpus Domini: quo viso modicum intra se deliberans, ait: Quid facies modo? Si in tanta profunditate te prostraueris, perdita sunt vestimenta tua hæc delicata: si vero non descenderis, saluberrimæ consuetudinis transgressorem te semper accusabit cõscientia. Quid plura? præualescente deuotione, equo prosiliens in lutum se misit: in quo flexis genibus eleuatis manibus Christi corpus adorauit: Et quia dulcissimus Dominus honorantes se non solum in futuro remunerat, imo etiam in præsenti nonnunquam rehonorat, hoc egit sua potentia, vt totius luti nec vna quidem guttula vestimentis eius adhæreret. Tunc equum cum multa admiratione reascendit, & amplius in fide confortatus Deum glorificauit.

S. Eucharistiam adorantis vestes luto nõ maculantur.

VI. *Quanta animi demissione sacram susceperit Synaxin Hunniades Hungarorum Rex iam moriturus.*

Ex Ænea Syluio in hist. de Euro. c. 1.

Ioannes Hunniades Hungarorum Rex cum ægrotaret, fertur noluisse ad se corpus Dominicum deferri, dicens: indignum esse serui domum intrare regem: iussisse se, quamuis deficientibus viribus, in templum vehi: ibique de more confessum diuinam Eucharistiam suscepisse, atq; inter sacerdotum manus Deo animam reddidisse.

VII. *De templ. in honorem corporis Christi à VVladislao Polonia Reg. erecto.*

Mart. Cromer de gestis Polon.

Anno Domini 1402. tempore Wladislai Regis apud Posnauiam, cum diuinum Christi corpus in specie panis, quemadmodũ antiquissimo totius ecclesiæ Christianæ ritu, & ipsius Christi Apostolorũ eius instituto in templis publice vulgo distribuitur, ab infelici quadam muliercula ore sublatum, vt Iudæis ad ludibrium venderetur, mutataque sententia in pratis suburbanis eius oppidi abiectum esset, miraculis quibusdam insignibus proditum est & repertum. Itaque templum eo in loco WladislausRex condidit, & sanctissimi corporis Christi titulo dedicauit.

lib. 16. 1402.

VIII. *De humili & profunda Dauidis Scotorum Regis erga sacram synaxin reuerentia.*

Lib. 1[illegible] hi[illegible] Scoto[illegible]

Huic simile est, quod scribit Hector Boethius de Dauide Scotorum Rege. Is enim morbo correptus ei ad finem vsque vitæ adhærente, quum iam vitæ terminum adesse sentiret, quoad aliquid virium superat, totum se pietati tradidit. Nam indignum se reputans, ad quem corpus Christi deferretur, dum ipse ad templum accedere adhuc posset, inter duos sacerdotes medius debilitatem eius sustinentes subleuantesque, ad templum cum ingenti cordis humilitate processit: cumque iam in templum peruenisset, peracta re diuina, sermonem ad suos ac circumsistentes habuit de pietate in Deum, quam beneficus & salutaris ipsum colentibus & illi conuiuentibus esset, vt non modo in præsenti vita suis cultoribus præmia largiatur magnifica, sed etiam post hanc vitam certo sperare faciat, illa quæ omnem humanũ captum excederent longissime. Quo peracto in genua procidens, & ardentibus aliquandiu precibus Christum Dominum reuocãs, venerabile eius corpus integra fide synceraque deuotione suscepit. Inde in cubiculũ reductus, conuocatis Primorib. nepotes suos illis iam extremo commendauit, datoq; singulis osculo, vt publicã semper vtilitatem tuerentur precatus est: deinde commendata Deo anima sua, mox obticuit, feliciterque migrauit.

Dauid Rex Scotorum erga Euchar. reuerentia.

IX. *De miranda Laurentii Medicis erga Eucharistiæ Sacramentum reuerentia.*

Angel. Politianus Epist. l. 4. ep. 2. qui vixit an. 1487.

Cum Laurentius Medices Florentinus laudatissimus studiorum patronus laborasset circiter menses duos è doloribus iis, qui, quod viscerum cartilagini inhæreant, hypochondrii appellantur, pridie quam naturæ satisfaceret, ita repente cõcidit totus, nullam vt iam suæ salutis spem reliquam ostenderet. Quod homo, vt semper cautissimus, intelligens, nihil prius habuit, quam vt animæ medicum accerseret, cui de contractis tota vita noxiis Christiano ritu confiteretur. Nocte media quiescẽti, meditantiq; sacerdos adesse cum sacramẽto nunciatur. Ibi vero excussus; Procul, inquit, à me hoc absit, patiar vt Iesum meũ, qui me finxit, qui me redemit, ad vsque cubiculum hoc venire; tollite hinc, obsecro, me quamprimum, tollite, vt Domino occurram, & cum dicto subleuãs ipse se quantum poterat, atque animo corporis imbecil-

Confessio generalis.

Ingens Laurentii Medicis erga Eu[charistiam]

becillitatem ſuſtentans, iter familiarium manus obuiam ſeniori ad aulam vſque procedit: cuius ad genua prorepens ſupplexque ac lacrymans: Tu ne, inquit, mitiſſime Ieſu, tu nequiſſimum hunc ſeruum tuum dignaris inuiſere? At, quid dixi ſeruum? imò vero hoſtem potius, & quidem gratiſſimum, qui tâtis abs te cumulatus beneficiis, nec tibi dicto vnquam audiens fuerim, & tuam toties maieſtatem læſerim. Quod ego te per illam, qua genus omne hominum complecteris, charitatem, quæque te cælitus ad nos in terram deduxit, noſtræque humanitatis induit inuolucris, quæ famem, quæ ſitim, quæ frigus, æſtum, labores, riſus, contumelias: flagella, & verbera: quæ poſtremo etiam mortem, crucemque ſubire te compulit: per hanc ego te, ſalutifer IESV, quæſo obteſtorque, auertas faciem à peccatis meis, vt cum ante tribunal tuum conſtitero, quo me iam dudum citari plane ſentio, non mea fraus, non culpa vaplectatur, ſed tuæ crucis meritis condonetur. Valeat, valeat in cauſa mea ſanguis ille tuus, Ieſu, pretioſiſſimus: quem pro aſſerendis in libertatem hominibus in ara illa ſublimi noſtræ redemptionis effudiſti Hæc atque alia cum diceret lacrymans ipſe, lacrymantibusque, qui aderant, vniuerſis, iubet eum tandem ſacerdos attolli, atque in lectulum ſuum, quo ſacramentum commodius adminiſtraretur, referri. Quod ille cum aliquam diu facturum negaſſet, tamen ne ſeniori ſuo foret minus obſequens, exorari ſe paſſus, iteratis eiuſdem ferme ſententiæ verbis, corpus ac ſanguinem Dominicum plenus iam ſanctitatis, & diuina quadam maieſtate verendus accepit.

X. *Humilit… & reuerentia S. Guilhelmi Archiep Bituricenſis erga Euchariſtiam.*

vita eius … d Sur. 10. … to. 1.

Sanctus Guilhelmus Bituricenſis Archiepiſcopus ordinis Ciſtercienſis, ſentiens adeſſe tempus migrationis ſuæ ab hoc exilio ad patriam diu concupitam, extremæ vnctionis ſacramento humiliter ac deuote percepto, ſacroſanctam Euchariſtiam ſibi quoque porrigi inſtantiſſime poſtulauit, vt tanto itineris duce munitus poſſet ſecurus hoſtium cuneos penetrare. Vt autem Dominum & Creatorem ſuum ad ſe veniſſe cognouit, illico reſumptis viribus, de ſtrato proſiliens, tanquam iam febris omnis abſceſſiſſet, non ſine ſtupore circumſtantium, maxime quod iam fere in ſupremo ſpiritu poſitus videretur, & vix aliquid liquoris poſſet in os admittere, concito gradu procedit obuiam ſuo Saluatori, vires certe ſubminiſtrante charitate, flexisque genib. totus lacrymis diffluens illum adorat: vtque ſæpius genua poſſit flectere, crebro proſtratus erigitur, illique ſuum agonem tota deuotione commendat, orans, vt quicquid purgandum ſupereſt, ipſe purgare dignetur, ne quid funeſtum in eo poſſit inuenire inimicus.

…ota reuerentiam S. …uil. erga …uchariſtiam.

XI. *Mauritius Pariſienſi Epiſc. hoſtiam non conſecratam pro conſecrata reſpuit adorare.*

Iacob. Vitriacenſis Card. in hiſt. Occid. c. 38.

Pariſiis cum bonæ memoriæ Mauritius Epiſcopus iam quaſi ſenio deficiens nihil prorſus ſumere valeret, & imminente morte viaticum ſibi dari peteret: Canonici ſancti Victoris Pariſienſis hoſtiam non conſecratam ei attulerunt, non audentes Euchariſtiam ſibi miniſtrare, eo quod nihil poſſet guſtare. Ille vero diuina virtute, quod illi pia intentione fecerant, percipiens: Non eſt, inquit, hic Saluator meus, quem ego cum ſummo deſiderio poſtulaueram. Illi autem vehementer admirantes Chriſti corpus illi attulerunt. Epiſcopus vero Chriſti præſentiam percipiens, cum lacrymis & deuotione ore tantum oſculando tetigit, & ſic ſpiritum in pace Domino reddidit.

XII. *De pio affectu S. Dominici erga ſanctam Euchariſtiam.*

Ex vita S. Dominici.

Diuus Dominicus Ordinis Fratrum Prædicatorum facile princeps, & coryphæus, erga Dominici corporis venerabile Sacramentum eximia deuotione feruebat, & crucifixi Saluatoris excellentiſſimâ in nos commemorans charitatem, & immenſam dulcedinem, quaſi totus in eius amorem præ nimia deuotione abſorptus videbatur. Nec raro, dum in Miſſa CHRISTI corpus eleuabatur, mentis eſt paſſus exceſſum, maieſtatis Diuinæ præſentia delectatus.

XIII. *Erga Euchariſtiam ingens amor & ſtudium D. Franciſci.*

In vita eius apud Sur. to. 4. die 4. Oct. c. 9. ex D. Bona. & Aloyſ. Veron. Ep.

S. Franciſci amor erga Euchar.

Beatus Franciſcus Ordinis Fratrum Minorum antesignanus, flagrabat erga Dominici corporis ſacramentum feruore omnium medullarum, ſtupore admirans per maximo illam chariſſimam dignationem, & dignantiſſimam charitatem. Sæpe communicabat, & tam deuote, vt alios deuotos efficeret, dum ad immaculati agni deguſtationem ſuauem, quaſi ſpiritu ebrius, in mentis vt plurimum rapiebatur exceſſum.

XIV. *P. Franciſcus Xauerius flexis genibus Euchariſtiam miniſtrat.*

P. Hor. Turſellin. li. 6. de vita Fr. Xauerii c. 6.

Submiſſis genibus Euchar. miniſtrat Xauerius.

Proprium P. Franciſci Xauerii Societatis Ieſu ſacerdotis erat, vbi commode id fieri poſſet, ſacroſanctam Euchariſtiam ſubmiſſis genibus miniſtrare populo. Et euentus docuit eam rem Deo cordi fuiſſe. Coſmus quidem Saraina medicus nobilis, aliique complures viri honeſti & graues liquido affirmarunt, Xauerium in Goano templo poſitis genibus ſacratiſſimum Chriſti corpus præbentem populo ſæpe ab ſe eſſe conſpectum, cum amplius cubito ſuſtineretur diuina vi ſublimis à terra. Submiſſionem eius efferri à Deo ſentires.

XV. *De Coletæ virginis religiosæ erga sacram Eucharistiam deuotione & reuerentia.*

In vita eius c.40. per Stepha. Iuliacum eius contemporaneum, apud Sur. 6. Mart. to. 2.

Mira sane deuotione & ingenti reuerentia afficiebatur Coleta virgo erga præstantissimum Eucharistiæ Sacramentum: neque id mirum: inde enim hauritur omnis contemplatio, in illo reperitur spiritualis consolatio, ibi suauiter sapit feruens meditatio, per illud donatur æterna beatitudo. Itaque vbicunque esset, quotidie Missam sanctissimam, in qua Christi corpus consecretur, cum multis lacrymis deuotione audiret, sæpenumero conscientiam suam humili confessione expurgabat. Cum autem ob res necessarias conficiendas extra monasterium degeret, cum cæteris quidem publice eam audiebat: alias priuatim & secrete, neminem tum admittens præter sacrificantem & ministrum eius, qui sacrificio interesset, ne diuinitus ei collata dona specialia aliis forte innotescerent. Etsi aūt publice cum multa pietate interesset sacrificio, maiori tamen affecta videbatur, cum priuatim ei adesset. Cum autem ventum fuit ad sacræ hostiæ eleuationem, profundissima humilitate, ingentique tremore adorabat eam, seipsam deprimens & vilipendens, plorans & gemens adeo, vt prorsus in lacrymas resoluta videretur: in eiusmodi quoque clamores erumpens ab intimis cordis angoribus expressos, vt omnes mirabili commiseratione simul & admiratione afficeret. De ipsius autem Sacramenti excellentia, virtute, sublimitate & magnitudine, de Christi in eo præsentia, & de mysteriis eius tam perspicuam habuit notionem, vt qui aderant, certo existimarent, Christum ei reuera apparere forma aliqua ipsi soli nota. Post hanc autem adorationem Eucharistiæ, sæpissime permansit diuini amoris accensa flammis, sublata sublimius in spiritu, Deoque perfecte coniuncta, ita vt sibi videretur tota transformata in Deum, & supra naturam rapta, sensibus corporis plane cessantibus ab officiis suis.

Hostiæ sacræ eleuatio in Missa.

Eam submisse adorat Coleta.

XVI. *Quanta animi demissione & feruore Christum in Missa adorabat Coleta virgo.*

Ibid. c.41.

Non raro etiam sub Eucharistiæ eleuatione perspicue cernebat S. Coleta virgo religiosa eius, qui faciebat sacrificium, conscientiam, & quo in statu ille esset. Attamen, ne proderentur aliis dona Dei ipsi specialiter collata, clam & prudenter indicabat sacrificanti vitia eius, vt ea corrigeret, prorsus reticens modum, quo ea ipsi innotuerant. Habuit autē hoc ex speciali Dei gratia, vt quantumuis breui spatio Eucharistia ei ostenderetur, nunquam hæsitare potuerit, quin illic verum esset corpus Christi, planeque cognosceret eius magnitudinem, præstantiam, & veram præsentiam: statimque illud cum multis lacrymis & gemitibus adoraret. Fuit aliquādo in monasterio sito in ea regione, qua solent vsitatius album, quam rubrum vinum sacrificio adhibere. Ibi tum sacrificanti sacerdoti obtulit minister aquam, putans esse vinum. Quando autem ventum

Nota.

est ad eleuationem, corpus quidem Christi adorauit Coleta, ea, qua solebat, humilitate, reuerentia, lacrymarum & suspiriorum copia. Cum autem calix eleuaretur, noluit adorare, sentiens in spiritu nō esse ibi verum Christi sanguinem. Porro complures tum Religiosi, tum seculares summopere conati sunt, aut saltem expetierunt esse iuxta, vel intra oratorium, vbi Missam illa audiebat, vt re ipsa comperirent feruentem eius & humillimam Eucharistiæ adorationem, audirentque suspiria & clamores, quos Christo illic præsente edebat. Sed illa id permittere haudquaquam voluit, nisi vel admodum religiosi essent, vel ipsi valde familiares. Quod si aliqui clam latitassent in locis occultis oratorio propinquis, nō latebat spiritum eius, Christo id ei reuelante. Itaq; de talibus mærenti animo conquerebatur patribus & fratrib. suis, quod non permitteretur pro sui consolatione adorare Dominum Deum suum, propter homines insidiose ipsius arcana scrutari volentes. Interrogata vero, cur tam alta ederet suspiria & eiulatus sub eleuatione, blanditer respondebat, se plerunque aliter facere non posse, etiamsi totus adesset mundus. Sentiebat enim immensam maiestatem & potentiam Regis Regum, cuius comparatione nihil est mundus vniuersus. Attamen si interesset sacrificio publico domi, vel foris: licet eodem modo affecta esset, Deo mirabiliter in hoc dispensante, non eam foris ostendebat deuotionem, quam solebat in priuatis sacrificiis.

Colet[...] ueretia [...] ga hostia sacram.

TIT. V. De contemptorum venerabilis Eucharistiæ pœnis.

EXEMP. I. *De duobus hæreticis, qui canibus sacram proiecerant hostiam, ab iisdem in partes discerptis.*

INter alia nefanda Donatistarum flagitia, de subuersis altaribus, de stupratis monialibus, &c. narrat Optatus Mileuitanus libro 2. de Schismate Donatistarum, Vrbanum Formensem, & Felicem Idicrensem Donatistarū Episcopos iussisse Eucharistiam canibus fundi, non sine signo diuini iudicii. Nam iidem canes accensi rabie ipsos dominos suos quasi latrones sancti corporis reos dente vindice, tanquam ignotos & inimicos laniauerunt.

Ex O. Mileuit. [...] Euc[...] cani[...] non [...] uina[...] ne.

II. *De sartore blasphemo, in cuius os horrida visa aranea de alto tecti culmine directo filo descendere.*

Th. [...] Wi[...] Gar[...] corp[...]

Historiam refero, quam ego præsens vidi oculis carnis meæ, in cathedrali ecclesia sancti Pauli Londini, vbi venerandus Cantuariensis antistes felicis recordationis Thomas Arundelius filius & frater Comitum pro loco iudicii (assistentibus sibi Noruicensis ecclesiæ tunc Præsule Alexandro

xandro & aliis) residens Episcopali sede, verba quædam & interrogationes proponebat de fide Eucharistiæ ad quendam sartorem de partibus Wigorniæ deprehensum in hæresi. Cumque flecti omnino non posset, nec aliud quam benedictum panem sacratissimam hostiam volebat appellare, vel credere tandem iussus facere reuerentiam hostiæ; respondit blasphemus: Vere, inquit, dignior est aranea reuerētia. At ilico de alto culmine tecti descendēs ingens, & horrida visa aranea ad os blasphemi directo filo peruenit. Et dum sartor loqueretur, vt intraret per polluta labia aranea, solicite laborabat. Adstitit illustris Princeps Thomas Oxoniensis Dux, tunc regni Cancellarius, & vidit prodigium. At prædictus Archiepiscopus statim surgēs cum aliis exponit omni illic collecto populo, quid vltrix manus Domini faceret in blasphemum. Nec mora, qui preciosissimæ carni Agni præelegit araneam, peccatricem carnem suam flammis deuorandam amisit: vt esset fauilla peior aranea. Ecce doctrinam fœdam, & amaram errantium, qui Sacramentum optimum sic in figuram attenuant, vt idolum faciant.

...li in ...Cent. ...Bred. ...l.sac. c. ...nno Do. ...hariſtię ...tentptæ ... ...reticus ...uritur.

III. *Venerabile Sacramentum in fornacem ignis mittunt Iudæi, & in incude postea malleis percutiunt, integrum tamen ac illæsum permanet.*

Calamitosa gens Hebræorum in oppido Bauariæ nomine Derkendorff, sito in littore Danubii, maiestatem Iesu Christi in diuinissimo Sacramento mirum in modum contemsit, & religionem nostram illusit: id post varias punctiones in fornace ignis posuerunt, illæsum tamen ab igni mansit: in incude quoque malleis percusserunt. Quare diuino nutu cognita, Præfectus oppidi Hartmannus de Degenberg, cum ciuibus oppidi Iudæorum domus inuaserunt, non sexui, non ætati parcentes, veritate cognita, debitis pœnis afflixerunt, & neci dederunt, Sacramentum obseruatũ in Ecclesia Sepulchri Domini miraculis variis in eo oppido honoratur.

...Chron. ...uecten. ...Bredem. ...ſ Coll. ...r. c. 51. an. ...7.

IV. *Memorabile exemplum de triginta Iudæis in diuiniss. Eucharistiam sæuientibus grauiter punitis.*

Genus hominum calamitosissimum Iudæi, nouissime anno salutis 1492. die 22. mensis Octobris in oppido Sternebach, sub dominio Principum Megapolensium, auxilio Petri sacerdotis, Eleazar Iudæus & complices sui, Sacramentum Eucharistiæ diuinissimum per hostias maiorem & minorem obtinentes, has perforarunt, & cruor ilico prosiliit, quo linteum præcinctum ruborem accepit. Quo miraculo territi ad Petrum id deferunt. Principes autem illustres Balthazar & Magnus fratres, re comperta, cum vestigia vulnerum, quæ remanserant, cernerent, Iudæos cremari fecerunt triginta numero. Petrus vero prædictus sacerdos se illis vendidisse confessus est, & quomodo post puncturas Iudæi Sacramentum cruentum, & panno inuolutum sibi restituerint, & quod suffoderint in terram: vbi, eo indicante, inuentum est cruore conspersum. Sacerdos degradatus & incineratus fertur. In eodem autem loco hodie multa fiunt miracula.

...x Io. Nau... ...er. in Chro... ...c gener. 50 ...Bredemb. ...b. 7. Col. ...cr. c. 59. cir... ...ann. 1492

V. *Emptam Eucharistiam pupugit Iudæus, ex qua sanguinis guttæ emanarunt.*

Anno 1510. mensis Februarii die sexto, intempestæ noctis hora, circiter vigiliam noctis secundam, homo quidam sacrilegus, nomine Paulus Forin, patria Pomeranus, ecclesiam furtiue intrauit, atq; ciborium perfringens, capsellam, in qua venerabile Sacramentum Eucharistiæ reconditum seruabatur, deauratum cum hostiis & particulis duabus consecratis furatus est. Sequenti autē die furti pretiũ existimans, monstratile cum particula vna Iudæo cuidam emendum obtulit. Nam antea particulam alteram indignus furcifer deglutiuerat. Iudæus vero capsulam, siue monstratile considerans: Maius, ait, & multo esset carius, quod his inclusum fuit vasculis: quod si portasses, digno pretio redemissem. At sacrilegus ille excæcatus malitia, de sinu alterā extrahēs hostiam Iudæo appretiandam tradidit. Verum Iudæus appenso vili pretio, nouem grossis, quorũ duo & triginta florenum Rhenensem faciunt, Domini & Saluatoris nostri corpus sub sacramentalib⁹ speciebus velatum ab iniquo venditore emit. Vtcumque actum sit, mordet reum scelus commissum, timetq; semper sæua & perturbata conscientia: fugit mercator iniquissimus ad Wendos, vbi fama peruolante factum innotuit. Reuersus tandem ad propria sacrilegus captus, atq; in tortura positus crimen confitetur, ac rei gestæ ordinem recitat. Iudæus vero, qui Dominicum corpus emerat, ad nudam superpositũ mensam pugione sæpius vibrato transforare tentabat; sed Deo volente inter tot punctiones hostia permansit integra. Quod videns malitia excæcatus Iudæus, in furiam actus dixit: Si tu es Christianorum Deus, manifesta te nomine mille dæmoniorum. Quo dicto citius in tres scissa partes particula sanguineo per circumferentiam immaduit rubore. Territus Iudæus particulas pannō inuolutas mensem vnum apud se retinet, & deinde duobus aliis Brandeburgi & Stendelii morantibus singulas particulas mittit: tertia sibi reseruata, quam rursum mēsæ impositam pugione conficit, vnde sanguinis guttulæ dimanarunt. Consternatus ille, & veritus se proditum iri, particulam absumere nititur, sed non valet: dein mittit in aquam, at illa enatat: tertio in ignem proiicit, sed nihil id hostiæ nocet. Ad extremum sub Paschatis solennitatem azymos coxit panes, particulamq; massulæ azymi panis immixtam in furnum iactauit, moxque furnus alioqui obscurus resplenduit, & massula illa in Iudæi faciem insiluit. Nouo ille terrore correptus massulam illam cum particula alteri cuidam Iudæo transmisit.

Nicol. Pc ſi-lius in ; ddi. ad Chron. Io. Naucl. Roueius Põtan. l. 5. rerũ memorabil. Et L. Sur. in Comment. rer. in orbe gestarum, an. 1510. Bozius lib. 14. de sig. c. 72. n. 6.

Pauli Forin sacramentarii nefandũ facinus.

Insigne miraculum.

Eucharistia à Iudęo cōfossa cruorem mittit.

Alia stupenda miracula.

Iam

Christianorum infantes vt Iudæi perimant.

Iam res erat prolata in publicum, & Marchio Iudæos omnes in ipsius ditione morantes Berlinum acciri, & in vinculis teneri iussit. Habita autem ex illis quæstione, præter alia flagitia non parum multa, fassi sunt se intra paucos admodum annos septem Christianorum infantes acubus & punctionib⁹ peremisse. Igitur lata in illos sententia 40. flammis traditi sunt. Tres alii Iudæi baptisma perceperunt quidem, sed postera die duo capite plexi sunt: tertius pluribus pro eo rogantibus vita donatus diui Francisci institutum Berlini complexus est. Porro ter exsecrandus ille sacræ hostiæ proditor Paulus Forin, candentibus discerptus ferris in cinerem voracibus flammis redactus est. Denique Iudæi omnes è tota Marchionis ditione ita proscripti sunt & extrusi, vt sub pœna capitis omni eis reditu interdictum sit.

Diro supplicio interficitur sacrilegus.

VI. *Frisia fluctibus marinis fere subuersa ob irreuerentiam SS. Eucharistiæ præstitam.*

Mich Buchinger. ex Corn. Cornipolitano. Bred. lib. 1. Co.. sacr. c. 57. 1273.

Refert Michael Buchingerus Colmariensis in suo Tyrocinio de sacro altaris mysterio, ex Cornelio Cornipolitano in sua Chronographia, anno salutis humanæ millesimo ducentesimo septuagesimo tertio Frisiam fere totam submersam fuisse fluctibus marinis ac isthic periisse plus quam centum millia hominum, idque propter conuitia & irreuerentiam factam Sacramento Eucharistiæ.

VII. *Memorabilis historia de quodam hæretico in SS. Eucharistiam blasphemo, eiusque horrendo interitu.*

Til. Bredem. in Coll. sacr. & Bellarm. lib. .. de sacr. Eucharist. cap. 8 anno Dom. 1561.

Anno Dominicæ incarnationis 1561. antequam Geusicus furor effrenatius erumperet, non minus horrendum, quam memorabile signum circa venerabilem Eucharistiam edidit Deus Opt. Max. Nouiomagi ad Wahalim fluuium, quæ ciuitas in Ducatu Geldriæ, & antiquitate, & populi frequentia, & mercimoniis priuilegiisq; celeberrima est. Accidit ibi feria secunda Paschæ (quæ tum incidit in septimum diem Aprilis) circiter horam diei nonam, vt sermone in ecclesia Parochiali simul & collegiata, quæ Protomartyri Stephano sacra est, absoluto, alter parochorum nomine Antonius Vorstius vna cum æditu seu custode templi Ioanne Haeps accerseretur ad ægrotantem mulierculam, quæ in solenni die Dominicæ Resurrectionis ob corporis imbecillitatem in templo non communicarat. Decumbebat autem mulier in platea Regularium, sic dicta, quod via illa per fundum Canonicorum Regularium in ea vrbe commorantium iam olim sit munita. Porro in altiore vici parte prope vallum oppidi taberna erat meritoria, in qua parum honeste tunc temporis diuersabantur viri duo iuuenes: vni Nouiomagum patria erat, alteri Traiectum superius ad Mosam: vterque ibidem tum ouum Paschale, quod vocant, solito more elixum manibus tenente, periculo hauriendi poculi cereuisiarii, vter suum prius ouum glutire queat. Interim aduentat pastor prædictus, cum venerabili Sacramento ouiculam suam infirmam in vicinia commorantem refecturus. Audita per plateam nola, quæ præferebatur Eucharistiæ, alter ille, qui Traiectensis erat, in contemptum tremendi mysterii audacter dixit ad sodalem suum: Ego ouum istud, quod manu teneo, citius deglutiuero, quam ægrotans muliercula Deastrum illum (Teutonice das Goedken) dixit, & protinus hians ouum in os immisit, volens traiicere illud per gulam. Sed ecce præsentissimam Dei vindictam, qua præpeditus nullo modo ouum transmittere potuit. Hærente autem illo in faucibus, cũ miser homo se statim suffocatum iri, nec spem vitæ reliquam videret, oculis horribiliter contortis conspicit candelam sebaceam ex clauo pendentem. Arripit celerrime sebaceum, & absque mora iniicit ori cupiens conansque candela tali protrudere ouum, sed frustra. Nihil enim aliud effecit, quam quod sebo candelæ in gutture apud ouum relicto, elychniũ seu fila nuda retraxerit. Hic spe frustratus humi procumbit instar bouis mactati, memoria, loquendiq; facultate omnino priuatus. Et supinus iacens, fuliginosum & velut Æthiopicum induit vultum, & gutture diuina vltione confracto tristissimam efflat animam, Parocho memorato cum sacrosancto illo pane cœli adstante. Is enim simulatque infirmam communionis participem fecisset, ex illa domo rediens audit miserabiles voces ex taberna resonantes: horrore perculsus introcurrit cum venerabili Sacramento: rogat, quid illuc sit negotii: audit ex ore præsentium rei gestæ seriem: hominem diuinitus percussum videt humi palpitantem: & cum morte certantem, & paulo post exspirantis guttur fractum: ouo nunc instar tuberis intercutanei in altero colli latere, & non in faucibus residentis. Hæc ego ad verbum scribo ex ore ipsius Parochi Domini Antonii Vorstensis, qui apud Nouiomagenses curam gessit animarum annis 26. & amplius, magna cum laude, vsque ad extremos furores Goeusiorum, Parochus pariter & Canonicus ibidem: in præsens autem ob verbi diuini gratiam & bonitatem suam, Catholico Resensium gregi gratissimus pastor. Miraculum istud nulla vnquam obliuione obliterandum, non sermone tantum omnium fere Belgii habitatorum, verum etiam publico carmine celebratur, quod ab omnipotente misericordia Dei profectum creditur, ad constabiliendam Catholicæ fidei veritatem, quo tempore grauissima imminebat persecutio.

VIII. *De sacra Eucharistia splendorem emittente in lutum proiecta.*

Ex Sophro. prat. spirit. c. 30 Baro. tom. ..

Dade Cypri emporium est. In eo monasterium est, quod dicitur Philoxene. Ad id cum venissemus, inuenimus ibi monachum genere Melitinensem Isodorum nomine, hunc vidimus sine vlla intermissione cum eiulatu flentem. Cum autem rogaretur ab omnibus, vt aliquantulum quiesceret, &

à fletu temperaret, nulli penitus acquiescebat, dicẽs omnibus: Nimium peccator sum vltra omnes, qui ab initio sæculi fuerunt. Cum autem illi diceremus: Nullus certe sine peccato est, nisi vnus Deus: respõdebat dicens: Veraciter fratres, nullum inueni inter homines similem mihi peccatorem, nullumq; maius delictum, quam meum. Et vt cognoscatis, me vera prosequi, audite peccatum meum, vt & vos oretis pro me. Ego cum essem in sæculo, vxorem habui. Eramus autem ambo Seueriani dogmatis: Cum ego die quadam venissem domum non inueni vxorem meam. Audiui autem quod abiisset ad vicinam mulierem, vt illi communicaret (erat autem illa Catholicæ religionis & fidei) cucurrique protinus volens prohibere. Profectus autem domum inueni iã communicasse. Quare indignatione concitatus apprehendi guttur eius, fecique illam euomere sacram communionem. Sumptam deinde particulam sanctam huc illucque iactabam, donec in lutum cecidit. Mox autem vidi coruscationem in eodem loco sanctam assumpsisse communionem. Post biduum vero aspicio virum quasi Æthiopem semicinctiis vestitum, dicentemq; mihi: Ego, & tu simul in vnũ supplicium condemnati sumus. Et ego ad eum: Tu, inquam, quis es. Respondit: Ego sum, qui conditorem omnium Dominum Iesum Christum in maxilla percussi passionis tempore, atq; hac de causa à fletu temperare non possum.

[...]gnũ mi- [...]llum de [...]unio-

IX. *Submergitur Frisia ob irreuerentiam venerabili Sacramento factam.*

Naucler. [...]2. gen. 41 [...]1220.

Friso quidam arte pugil in prouincia Frisiæ extitit, qui quoties de taberna ebrius rediit, toties vxorem verberibus & plagis satis tribulauit. Tempore quodam timore mariti infirmitatem simulans, ne simulatio eadem posset notari, corpus Domini sibi dari postulauit. Venienti sacerdoti pugil cum scypho cereuisiæ ebrius occurrens bibere monuit: & cum ille responderet: Corpus Domini porto, non modo bibam: iratus Friso cum scypho pixidem percussit, & omnes hostias de illa excussit, ita vt per pauimentum dispergerentur. Matronæ vero, quæ cõsolationis gratia conuenerant, super singulas hostias tanquam stellas radiantes viderunt: quas sacerdos gemens ac dolens in pixidem recollegit & abiit. Friso vero à Decano prouinciæ citatus, excommunicatus est, sed non curauit. Qui tandem ad hoc compulsus est, vt cruce pro tanto sacrilegio signatus, cum iam dicto sacerdote etiam cruce signato veniret Romam. Cui Dominus Honorius Papa culpam confitenti pro pœnitentia iniunxit, vt mare transiret, ibique tribus annis in armis Christo seruiret. Quid plura? Mare transierunt ambo, & ante Damiatam mortui sunt ambo. Quibus defunctis cum anno eodem Dominus prouinciam terribiliter plagasset, & causa plagæ populum lateret, matronæ cuidam valde religiosæ, Domino in ieiuniis, orationibus, vigiliis & eleemosynis seruienti, materteræ videlicet Domini Winiboldi Abbatis sancti Bernardi B. Dei genitrix Maria lacrymis eius mota, populique miserta, apparens sic ait: Propter iniuriam filii mei in Sacramentum corporis eius factam submersa est Frisia, & adhuc amplius plagabitur, si condigna pœnitentia non fuerit subsecuta.

[...]eueren- [...]in Sacra- [...]entum.

[...]œnitentia [...]Honorio [...]iniuncta.

Mariæ virginis apparitio.

X. *Lutheranus sacram irridens Eucharistiam in processione delatam mox diuinam sentit vindictam.*

Willelm. à Gent. in libello de Eucharist. edito Colon. ann. 1584.

Anno 1563. cum Erphordiæ D. Sigillifer Theodoricus Baumeyer venerabile Sacramentum festo corporis Christi in processione portaret, ac Lutheranus nobilis blasphemo ore diceret: Ecce, quem cuculũ hic senex portat; statim dat pœnas blasphemiæ: procidens enim in terram fit epilepticus, portatur in ambitu in sacellum, accersitur medicus D. Ioannes Hebenstreit, qui cõtinuo asserit esse casum desperatum. Post paucos dies in magna impatientia moritur.

XI. *Impiorum manibus non sinit se tractari sacratissimum corpus Domini.*

Martyrol. Vsuardi monachi 15. August. an. 812.

Cum Romæ via Appia sanctus Tharsitius acolythus & martyr quodam die deferret Christi corporis Sacramenta, nec vellet ea discutientibus prodere Paganis, indignum iudicans porcis margaritas prodere, tam diu ab eis fustibus ac lapidibus est mactatus, quousque spiritum exhalaret: Et reuoluto eius corpore, sacrilegii discussores nihil Sacramentorum Christi in eius manibus ac vestibus inuenire potuerunt.

XII. *Eucharistia irreuerenter in cœnum proiecta splendore ex ea emisso detegitur.*

Martin. Cromer. de rebus Polonor. lib. 12. ann. 1345.

Nec illud sane silentio prætereundum est, quod anno Christi millesimo trecentesimo quadragesimo quinto apud Cracouiam accidit. Nam cum conscelerati quidam homines sacrilega cupiditate adducti sanctissimum corpus Christi sub forma panis reconditum, cum ferculo suo è templo omnium Sanctorum memoriæ dicato suffurati essent, atque id ferculum non aureum, vt crediderunt, sed æneum inauratum esse comperissent, apud Bubalum siue Bauolum pagum suburbanum, qui erat in ditione Collegii Basilicæ Cracouiensis, in cœnosam paludem irreuerenter abiecerunt. Mox locus crebris ignibus atq; faculis dies noctesque aliquot perpetes collustratus est. Id miraculum cum ad Episcopum perlatum esset: neque causa tamen eius pateret, post triduanum ieiunium Episcopus eo cum solenni pompa Sacerdotum & supplicationibus profectus est: repertamq; sanctissimam Eucharistiam ingenti cum veneratione eo, vnde sublata erat, retulit. In eo vero loco vbi ea reperta est, Cazimirus in sequenti anno in honorẽ augustum templum titulo corporis Christi decoctis lateribus ædificauit.

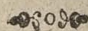
Eucharist. irreuerenter tractata splendorem edit.

Templum extructum in honorẽ corporis Christi.

XIII. *Eucharistiæ Sacramentum furtiue cum reposito-rio sublatum miraculose se prodit mirifico splendore coruscans.*

Seraphin. Racius D. Dominica. in hortulo exemp. tit. 32

Anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo tertio quadam feria quinta & sexto die Iunii circa horam decimam, grande virtute sacratissimæ hostiæ Turrini visum est miraculum, prout videre est in littera quadam authentica: quæ in hunc vsque diem extat impressa, & adhuc in prædicta ciuitate imprimitur, in tanti ac tam stupendi miraculi memoriam perpetuam. Historia autem talis est. Existente discordia quadam inter Francos, Sabaudos & Pedemontanos, ratione quorundam mercatorum, qui vna cum mercibus suis retenti, & intercepti fuerant Isuillæ, accidit locum istum euersum, ac plane deuastatum fuisse. Inter alia autem accidit & hoc quendam scilicet ex ecclesia sustulisse tabernaculum argenteum, in quo requiescebat sancta hostia consecrata, quam & in fasce quodam occultauit. Ille vero prædictam sarcinam mulo superimponens, recta cum illo processit per Susam Viglianam, & Riuoli Susinam, & vbi Turrinum deuenit per portam templo Sancti Siluestri proximam, mulus sese in terram pronus deiecit, & absque humano vllo interueniente medio & cooperatione, sarcinula mulo superiniecta se ipsam miraculose reserauit: & simul tabernaculum ex eodem prosiluit in aëra se subleuans, permagno splendescens lumine, ita vt ad instar solis cuiusdam solares radios emittere videretur. Hoc primo vidit venerabilis quidam vir nomine Bartholomæus Cocone, qui confestim adiit Reuerendissimũ Ludouicum Romagnau pro eo tempore Episcopum Turrinensem, qui crucis vexillo comitatus, necnon & omnibus Ecclesiasticis personis circumcinctus, solenni pompa locum petiit. Quo vbi peruenit, statim in genua proruit, idem omnibus facientibus, qui tam insolito aderant spectaculo: & tunc, mirabile dictu, ipsum repositorium in terram decidit, ipsa sola hostia in aëre suspensa, & hærente, & summe splendescente. Propter quam causam Episcopus calicem deferri mandauit, & stans deuote hostiæ eum imposuit: tum ipsa hostia in eũ protinus descendit, & tunc magna cum solennitate & reuerentia eam in cathedralem ecclesiam detulit: in qua postea fabricatum est tabernaculum admodum nobile & speciosum, quod perdurauit vsq; in tempus quo innouata est cathedralis ecclesiæ. In cuius facti piam sanctamque memoriam extructum fuit in prædicta ecclesia sancti Siluestri sacellum sacratissimi Sacramenti, in quo depictum conspicitur prædictum miraculum: & insuper ibidem deuotissima confraternitas erecta est.

TIT. VI. De reuerentia à brutis S. Eucharistiæ exhibita.

EXEMP. I. *Tolosæ ad Bonouilli hæresiarchæ confusionem & conuersionem Eucharistiæ Sacramentum adorat iumentum.*

In vit[...] S. Anto[...] Pa duan. [...] 18. quoda[...] P. Franc[...]an fidelit[...] pta ap[...] 13. Iu[...], 3. & T[...] Boz. t[...] lib. 14[...]

IN partibus Tolosanis quandoque incidit Antonius Paduanus Franciscanus in disputationem acerrimam cum perfidissimo quodam hæresis architecto de salutifero Sacramento Eucharistiæ. Iam pœne vicerat hominem, parumq; aberat, quin ille Catholicæ veritati accederet, cum post multa & varia, per quæ elabi nitebatur argumenta, in hæc ille verba prorupit: Missa faciamus verba, & ad res veniamus. Si tu miraculo testatum efficere potueris, in Eucharistia verum haberi corpus Christi, omni perfidia abiurata mox ceruices meas Catholicæ fidei iugo submittam. Respondit vir Dei cum multa fiducia: Confido in Christo Saluatore, me pro tui & aliorum conuersione id quod postulas, ab eius misericordia impetraturum. Tum surgens hæreticus, & manu silentium indicens, ait: Ergo iumentũ quoddam triduana inedia macerabo: post triduum vero producam illud in conspectum populi, & paratas escas ostendam illi: tuque stabis ex aduerso cum tuo illo, vt dicis, corpore Domini: si iumentum, posthabito pabulo suo, properauerit ad adorandum Deum suum, Ecclesiasticæ fidei totus accedam. Assensit iis vir Dei absque mora. Iam dies præfixus aderat, & in plateam latissimam vndique fiebat hominum cõcursus. Adest etiam vir Dei Antonius ingenti Catholicorum frequentia stipatus: nec abest hæreticus cum nequissima suorum caterua. Prope aderat sacellum, in quod vir sanctus ingressus cum multa deuotione obtulit Missæ sacrificium. Eo peracto, egreditur ad populum cum summa reuerentia gestãs corpus Domini. Producitur è conclaui mulus bene famelicus, congruumq; illi pabulum offertur. Tum imperato silentio, vir Dei cum multa fiducia bruto illi animanti ita dixit: In virtute & nomine Creatoris tui, quem in manibus, licet indignus reuera teneo, tibi præcipio, vt confestim humiliter huc accedas, & eam quam par est, illi præstes reuerentiã, vt hinc perspicue intelligat peruersitas hæreticorum, omnem creaturam suo subdi Creatori, quem dignitas sacerdotalis in altari contrectat. Necdum Christi seruus dicendi finem fecerat, & ecce iumentum illud, neglecto pabulo, vsque ad poplites submisso capite accessit, & coram illo viuifico corporis Christi Sacramento genu curuauit. Mox immenso gaudio exultãt Catholici, hęretici dolore animi cõtrahuntur. Laudatur & benedicitur præpotẽs Deus, fides catholica extollitur, hæretica prauitas pudore afficitur, & opprobrio sempiterno, Hęresiarcha autem

S. An[...]oni Patau[...]ni mira[...]lum insig[...] ad proba[...]dam Euchri-stiæ [...]rita-tem.

Iume[...]tum adora[...] Eu-chari[...]iam.

rem ille coram omnibus abiurata perfidia ſanctæ eccleſiæ mandatis deinceps paruit.

II. *Ouis B. Franciſci ſacroſanctam diſcit venerari Euchariſtiam.*

.Bonau. in ...ta eius c. 8. 7.

Cum aliquando beatiſſimus P. Franciſcus Ordinis Fratrum minorum inſtitutor, apud ſanctam Mariam de Portiuncula eſſet, quædam viro Dei fuit ouis oblata, quam propter innocentiæ & ſimplicitatis amorem, quas ouis natura prætendit, gratanter ſuſcepit. Monebat pius vir ouiculam, vt & laudibus diuinis intenderet, & ab omni fratrum offenſa caueret, Ouis autem, quaſi viri Dei pietatem aduerteret, informationem ipſius ſolicite obſeruabat. Nam audiens fratres in choro cantare, & ipſa eccleſiam ingrediens ſine alicuius informatione flectebat genua vocem balatus emittens ante altare Virginis Matris, ac ſi eam ſalutare geſtiret. Inſuper & cum eleuaretur ſacratiſſimum Christi corpus in Miſſarum ſolennia, flexis curuabatur poplitibus, tanquam ſi reuerens pecus de irreuerentia indeuotos argueret: Chriſtoque deuotos ad Sacramenti reuerentiam inuitaret.

...iſcant hæ ...tici à pe- ...ideEucha ...tiam ve- ...rari, & ...lorare.

III. *De reuerentia ſacratiſſimæ Euchariſtiæ ab agnello exhibita.*

Delectabatur mirum in modum agnellis, turturibus, & id genus aliis caſtis animalibus Coleta virgo religioſa. Oblatus ei quandoque ex deuotione fuit agnellus quidam, quem illa tam ob munditiam, quam ob Agnum illum ſine macula libenter accepit. Erat vero is illi multis modis non paruo ſolatio, maxime quod ſoleret, à nullo prorſus vel edoctus, vel compulſus, cum Chriſti corpus in Miſſa eleuabatur, ſe ſubmittere in genua, nec ſurgere, donec eleuatio illa peracta eſſet.

...vita eius ...ud Sur.

...cram Euchariſtiam ...dorat a- ...nellus.

IV. *Iumenta ruſtici Euchariſtiam venerantur.*

In Bauaria non longe ab Ingolſtadio, ruſticus quidam ſimplex, ſed pius, cum ob curam, quam gerebat beſtiarum, non poſſet omnibus feſtis adorare Chriſtum in ſacrificio Miſſæ, ſecreto particulam ſacræ hoſtiæ aſſeruatam in foramine baculi ſui in hũc finem facti depoſuit. Quem baculum, feſtis omnibus, quibus illi non dabatur aditus ad eccleſiam, humi defigebat, & in eo genibus nixus, recitato Roſario, aliiſque precibus, venerabile Sacramentum adorabat. Cum autem quodam tempore beſtiæ ob aeris incommoditatem, vel alia de cauſa hac illacque diſcurrerent, ille alium baculum, quo ordinarie vti ſueuerat, in illas abiecit, & forte baculum, in quo erat Sacramentum, deiecit. Vnde dolens flexis genibus conatus eſt illum attollere, ſed terra, in qua erat baculus, ſe demittebat: & eo magis, quo plus ille manum admouebat: erigenſque ſe animo toto perturbato, ecce videt omnia iumenta circum foſſam genibus flexis Dominum adorare. Itaque bonus homo ex miraculo attonitus continenter lacrymans accurrit ad Parochum: Parochus adit Epiſcopum, qui cum proceſſione vt ad locum peruenit, cum magna reuerentia & humilitate baculum, in quo erat ſanctum Sacramentum, excepit. In memoriam autem huius miraculi conſtructa eſt ibi eccleſia, quæ dicitur Saluatoris, ad quam magnus eſt populi concurſus, qui ſolet ex foſſæ illius terra capere. Hoc miraculum ignoro à quonam ſcriptum ſit. Ego in loco fui, foſſam vidi, & eccleſiam viſitaui, in qua puto etiam huius miraculi hiſtoriam depictam.

...Lucas Pi- ...ll. in Coll. miraculorũ.

Miraculũ de iumentis Sacramentum adorantibus.

V. *Boues agnoſcunt & reuerentur corporis Chriſti præſentiam & maieſtatem in Euchariſtia.*

In villa, quæ Komele dicitur, nocte fures eccleſiam infringentes, inter cætera etiam ſcrinium cum corpore Domini inde tulerunt: qui cum nihil aliud in eo præter reliquias, & pyxidem cum Sacramento reperiſſent, nil prorſus de eis curãtes, eandem pyxidem ſuper fulcrum agri villæ proximi ponentes cõfuſi receſſerunt. Mane cum ruſticus cum aratro & bobus in eodem agro araret, veniſſentque animalia iuxta pyxidem, ſtupentia ſteterunt, quos cum arator ſtimularet, nec procederent, nunc recalcitrando, nunc exorbitando, iratus ait; Quis diabolus eſt in bobus iſtis? non enim clare videre poterat, quia in ortu diei arabat: diligentius tamen circumſpiciens deprehendit ante pedes boum pyxidem, & ſcrinium eccleſiæ ſuæ iuxta illam. Tunc cauſam rebellionis non ignorans, omnibus in agro dimiſſis, in villam recurrit: tam ſacerdoti, quam cæteris quæ acta ſunt, referens. Tunc omnes ſimul in agrum deſcendentes, cum cruce, thuribulo, & cereis, corpus Dominicum in eccleſiam reportauerunt: huic proceſſioni interfuit Godefridus Prior de Houene: qui mihi iſta recitauit. Similem honorem ei aſini exhibuerunt, de platea in lutum deſcendendo, ſicut me dixiſſe recolo diſtinctione 4. capite 98.

Cæſar. lib. 9. c. 7.

VI. *Apes ſuo Creatori honorem deferunt ſacrariolum illi conſtruentes.*

Iohannes Ægidius, qui vixit anno milleſimo quingenteſimo ſexto, in libro, qui dicitur Scala cœli, ſic refert: Corpus Chriſti eſſe in Sacramento altaris oſtendunt creaturæ irrationales. Cum enim ſacerdos quidam ferret corpus Chriſti, & ipſe in terram cadens illud amiſiſſet cum pyxide, qua portabatur, ecce apes de ſuis alueolis agminatim exeuntes, ſuoque Creatori honorem deferentes, eidem ſacrariolum ex ſua cera miro artificio compoſuerunt. Quod cum perdidiciſſet, illuc cum fidelium multitudine procedens, & pyxidem cum corpore Dominico inde eleuans, ipſum magna cum reuerentia ad eccleſiam reportauit.

Io. Garet. Cent. 15. ex Io. Ædio, an. 1506.

Apes ſacræ Euchariſtiæ ſacrarium conſtruunt.

VII. De apibus, quæ venerabili Eucharistiæ Sacramento in alueum coniecto sacellum & altare construxerunt.

Cæsar l. .c. 8. & ex eo Th Boz. to. 2.li.14.c.3. to.1.

Aliud refert Cæsarius de muliere quadam, quæ cum apes multas nutriret, & illæ non proficerent, imo passim morerentur, cum contra hoc remedium circumquaque quæreret, dictum est ei, quia si corpus Domini inter illas locaret, mox lues ipsa cessaret: quæ ecclesiam adiens, & se communicare velle simulans, corpus Domini sumpsit: quod statim à sacerdote recedens extraxit, & in vno ex alueolis illud locauit. Mira Dei potentia: vermiculi Creatorem agnoscentes de fauis suis dulcissimis hospiti dulcissimo capellulam miræ structuræ fecerunt, in qua altare eiusdem materię erigentes sacratissimum corpus super illud posuerunt: & benedixit Dominus operibus eorum. Processu temporis, cum fœmina idem vasculum aperuisset, expauit, currensque ad sacerdotem confessa est ei omnia, & quæ egit, & quę vidit. Tunc ille assumptis parochianis ad vasculum venerunt, apes circumuolantes, & in laudes Creatoris bombisantes abegerunt, capellulæ parietes, fenestras, tectum, campanile, ostium & altare admirantes, corpus Domini cum laude retulerunt. Licet autem admirabilis sit Deus in sanctis suis, mirabilior tamen in his minimis prædicatur.

S. Euchari-stiæ mirifi-cum sacel-lum ab api-bus constru-ctum.

VIII. De mellifluo apum in venerabilis Sacramenti laudem concentu.

Ex Thoma Cantiprat. l 2. apum, c. 4. p. 1. Tho. Boz. lib. 14. de sign. Eccl. ca. 2. to. 2.

Huic non absimile est quod auctor libri apum refert. Quidam fures, inquit, vt argenteum vasculum, in quo condita erat Eucharistia, auferrent, & illam secum rapuerunt, sanctissimum vero Christi corpus sub alueari proiecerunt. Post aliquot dies Dominus aluearis videt apes certis horis sexies dimissis operis ad cibus conuehendos, totas esse in quodam mellifluo concentu edendo. Cumque forte de media nocte exsurrexisset, conspicatur supra alueare illustrissimam lucem, suauissimeque præter omnem modum modulantes apes. Rei nouitate inusitata, & prorsus admiranda perculsus, Deique monitu intimo agitatus rem defert ad Episcopum. Is plurimis secum assumptis eo se conferens, aperto alueari videt vasculum elegantissime effectum è candidissima cera propè aluearis fastigium: in eo reposita erat Eucharistia, circa illud choros apum circumsonantes, & excubias agentes Acceptum igitur Episcopus Sacramentum maximo cum honore in templum reportauit: quo multi accedentes ab innumeris sunt morbis curati.

Suauis apũ modulatio corpori Christi exhibita.

IX. Ab apibus sacrosanctæ Eucharistiæ Sacramento reuerentia exhibetur.

Pet. Cluniacens. lib. 1. mira. ulo-rum ... & Pe... nis de ... mun. ... tera ... 8 n. 6

Huic simile exemplum refert Petrus Venerabilis Abbas Cluniacensis. Erat in Aruernico territorio rusticus quidam habens aluearia, in quibus examina apum melleam fauorum dulcedinem conficere solent. Quas iam dictus rustic⁹ euolare, aut emori, aut aliquo casu sibi deperire pertimescens: vsus prauo sortilegorum consilio, qui diabolica operatione etiam de beneficiis Dei maleficia facere consueuerũt, & (quod est dictu intolerabile) ipsis quoque diuinis Sacramentis per artes magicas abutũtur: accessit ad ecclesiam, & sumpto à sacerdote (vt mos est fidelium) corpore Dominico, illudque ore retinens, nec glutire volẽs, vt iam doctus fuerat, ad vnum de iam dictis aluearibus, in quo apes continebantur, accessit, atq; foramini, quod in eo erat, ore aptato sufflare cœpit. Nam dictum sibi fuerat, quod si corpore Domini ore retento, apibus in vase constitutis insufflaret, nulla deinceps moreretur, nulla recederet, nulla deperiret: sed omnibus integre conseruatis, de augmento fructus multo amplius, quam ante gaudere. Fecit igitur vt dictum est, & ore applicito flatum ad interiora toto conatu mittebat. Cumque auidus lucri anhelitum protrahens vehementer sufflaret, ipso linguæ & aeris impulsu iactum Dominicũ corpus iuxta vas illud ad terram corruit. Tum ecce omnis illa apum multitudo de intimis egressa ad corpus Domini sui reuerenter accurrit, atq; in morem rationabilium creaturarum de terra subleuatũ, habitaculis suis cum multa veneratione, homine illo conspiciente, induxit. Quod cernens homo, aut negligens, aut parui pendens quod acciderat, ad alia agenda, ad quæ domestica cura eum vocabat, gressum conuertit Sed dum iter ageret, repentino, & (vt ipse post narrabat) intolerabili timore turbatus, se nequiter egisse, tandem mente sanior cogitare cœpit. Vnde compunctus, imo vi interna compulsus, mox retro pedem tulit: atque in vindictam sceleris sui apes, quarum vitam operi nefario conseruare volebat, superiniecta multa aquæ violentia enecauit. Quibus extinctis, dum intima fauorum, quos sibi recondere & conseruare volebat, rimaretur: ecce (mirabile dictu) cõspicit corpus Dominicum, quod ex eius ore lapsum fuerat, in formam speciosissimi pueri, veluti cum recens nascitur, immutatum, inter fauos & mella iacere. Ad quod miraculum, vt dignũ erat, stupefactus intremuit: sed quid inde agere deberet aliquamdiu hæsitans, hoc apud se inuenit cõsilium: vt eum in manibus accipiens ad ecclesiam deferret, & quia sibi exanimis videbatur, nullo sciente, solus Deum puerulum tumularet. Quod dum aggressus esset, eumque in manibus sumens ad ecclesiam quasi secreto tumulandum portaret, subito ab indigue ferentis manibus inuisibiliter ereptus disparuit. Quæ nuper gesta, ipse quidem ita per ordinem proprio presbytero, presbyter autẽ suo Claromontensi Episcopo, ille vero mihi, ego quoque omnibus istud legentibus scribendo intimare curaui. Nec vero tanti piaculi ex toto in posterum dilata vltio fuit: sed in breui locus ante populosus, vario casu habitatore pereunte, in solitudinem redactus est.

Apes re... rent ... chari in ... conf... nem ... eam ... gne ... tis.

Iniur... cor-pori ... mi-nico ... Deo ... tur.

X. *De reuerentia ab asellis sacrosanctæ Eucharistiæ Sacramento exhibita.*

Annal. et.to.1.li. 1.1516.

Non alienum erit huc etiam afferre, quid in Veneta ditione, non multis annis antequam Venetias Patres Societatis appellerent, ad excitandam iacentem illorum temporum fidem erga sacrosanctũ Eucharistiæ mysterium mirabiliter euenerit. Narrabant cum illic essent, pro concione commemorare solitum Laurentium sacerdotem in Villa Salzan, cũ cælestem Eucharistiæ panem ad ægrotũ sine pompa comitatuque deferret asellos quosdam extra oppidum offendisse: qui cum Presbytero occurrissent, veluti sentirent, quod ille deferret, ex vtroque viæ latere repente discreti procubuerunt in genua. Sacerdotem vero ipsum vno puero comitatum rei nouitate attonitum, medium inter mites ambulasse quadrupedes: eas vero, quasi pompam ducerẽt præeuntem, fuisse sequutas: & Presbytero in ædes ingresso constitisse præ foribus, nec inde prius abiisse, quam is ab ægro reuersus eas ad sua pascua cum benedictione dimitteret. Id multis testibus diligenter interrogatis in publicas relatum est tabulas, & inde ortam in honorem tanti mysterii Sodalitatem ferũt. Quoniam autem Simon Rodericus, qui fuit vnus è decem, in eo se pago fuisse testatur & pro indaganda veritate, quam suis literis traderet, non mediocriter fuisse solicitum, placuit & nobis rem nostris litteris eo mandare libentius, quo grauiore ab auctore testeque manauit. Nec nouum diuinæ sapientiæ videri debet, voluisse Deum per animantes rationis expertes ipsos interdum homines erudire, cũ his affinia non ignoremus per Antonium Olysiponensem, & alios insigni sanctitate viros fuisse patrata: vt quam recusant homines ab hominibus disciplinam, eam accipere cogantur à bestiis, & qui fidei magisterio nolunt esse subiecti, subiiciantur in discendo iumentis.

TIT. VII. De sacra Communione in genere.

EXEMP. I. *Hostia quomodo non consecrata in Communione dignoscatur.*

Auctor vitæ .Odiliæ li. 1. c.28 qui vixit circa an. 1219. apud Ioan. Garetium.

Res est mira, quæ sequitur, & in laudem meritumque fidei ad Eucharistiæ præconium iugiter commendanda. Cum à sua matre vir beatus auditu multa perciperet, vera quidem omnia, sed difficilia ad credendum, quia rationis scrutinium videbantur excedere: ipse idem nec omnino volebat credere, nec è diuerso matris suæ penitus sermonibus derogare, Domini memor potentiæ, qui quondam asinam Prophetæ præferens, in ea, quæ voluit, os ipsius docuit, & aperuit ad loquendum. Vacillans itaque horum sub medio, magisq; tamen claudicans in credendo, ne ex verbis matris de cætero moueretur in dubium, certus de illius gratia subsequenti miraculo meruit confirmari. Cum igitur die quadam summo diluculo adhuc essent tenebræ, intra quandam cellulam in maiori existentem ecclesia, quæ sanctæ Crucis dicebatur Basilica, indutus sacris vir Domini paruulo sibi ad ministrandam astante puero celebrare intenderet, plures hostias, quibus suos aliquando communicaturus erat, illic super altare benedictum & portaticum, quod tunc ibi erat ante pedes calicis deposuit ex patena. Dicta vero oratione, Suscipe sancta Trinitas, & cætera, quæ sequuntur, hostiarum vna, tenebris visum arcentibus, ab altari benedicto intra corporale & pallam improuise lapsa est. Cumque peracto mysterio consecratas hostias in solenni vase, & ad hoc singulariter deputato reconderet, illam, quæ corruerat, inter pallam & corporale reperit, ignoransque vtrũ corpus Dominicum esset, eamque reponens secretius à consecratis paulalum sequestrauit. Cuius mater exinde iam elapsa hebdomada ipsum accersens: Volo, ait, fili, vt me communices, debilis enim sum. Qui scire cupiens præfatæ hostiæ veritatem, & de matris gratia plenius confirmari, attulit eam matri, & postulanti corpus Domini tribuit, ista dicens: *Corpus Domini nostri Iesu Christi proficiat tibi in remissionem, & vitam æternam.* Qua percepta, statim sine mora respondit mulier: Cur hanc, fili, hostiam corpus dixisti Dominicum? Neque enim hæc hostia à virtute spiritus fuerat penetrata, sed nec in corpus Christi mutata, suscepta tamen à Domino: Nam tu illam solum sanctæ obtuleras Trinitati. Tunc ille, tantis à simplici fœmina auditis mirabilibus, Dominum magnificabat, verbisque matris in reliquum fidem adhibuit firmiorem: in crastinumque mulier & manu filii sacram sumens hostiam, suum in hostia gauisa est suscepisse Creatorem. At cum verba matris eadem de supra dicta hostia aliquibus postea filius retulisset, mirabantur dicentes: Quomodo hæc talia scire potuit, cum ab homine non didicit? Nam etsi multis edocta magistris ex longo iam fuisset tẽpore, mirabile tamen esset, si audita ab aliis potuisset talia retinere.

II. *Eucharistia Sacramentum sumit ægra, quæ prius panis horrebat odorem.*

Maria Oegniacensis in ea infirmitate, qua sub mortem conflictabatur, tametsi nihil penitus edere posset, imo nec modici quidem panis odorem perferre, facile tamen & crebro Christi corpus sumebat: quod statim quasi liquescens, & in animam eius transiens, non solum illam confirmabat, sed etiam ægritudinem sine mora releuabat. Quandoque sumẽte illa tum Eucharistiam, facies eius quosdam ex se luminis radios vibrare & diffundere videbatur. Tentabatur aliquando num hostiam non consecratam sumere posset, sed illa mox à panis odore abhorrebat, & cum exiguam solum eius particulam

Iaco. à Vitria col.2. vita eius ca. 12. apud Sur, 23. Iunii.

culam dentibus attigisset, cœpit clamare, expuere, & perinde ac si pectus rumperetur, anhelare & cum ingenti anxietate singultire. Cumque diu præ dolore clamasset, & sæpius os aqua abluisset, magna noctis parte exacta, vix potuit quiescere.

III. *Per sacrosancta Eucharistiæ sumptionem probat Gregorius Papa innocentiam suam, & legitimam ad Pontificatum assumptionem.*

Ex Lamberto Scafnaburg. Bar. to. 11. An. ad an. 1077. 13. 14. & Io. Garet. cent. 11. ex oratione quã habuit Greg. ipse ad Henric. 4. Regem German.

Henricus Germanorum Rex à Romano pontifice olim excommunicatus, vere pœnitentis hominis speciem præ se ferens, à Gregorio VII. Papa Canusii in Longobardia ritu solenni absolutus est. Absolutione facta Papa Missarum solennia celebrauit: confectaque sacra oblatione, Regem cum cætera, quæ frequens aderat multitudine, ad altare euocauit, præferensq; manu corpus Dominicũ: Ego, inquit, iampridem à te tuisq; fautorib. litteras accepi, quibus me insimulabas sedem Apostolicã per simoniacam hæresim occupasse, & aliis quibusdã tam ante Episcopatum, quam post acceptum Episcopatum criminibus vitam maculasse, quæ mihi secundũ scita canonũ omnem ad sacros ordines accessum obstruxerunt. Et licet multorum idoneorum certa testium astipulatione crimen refellere queam, eorum scil. qui omnem vitæ meæ ab ineunte ætate institutionem integerrime nouerunt, & eorum, qui meæ ad Episcopatum promotionis auctores fuerunt: ego tamen ne humano potius, quam diuino niti videar testimonio, vt satisfactionis compendio omnibus scandali scrupulum de medio auferam, ecce corpus Dominicum, quod sumpturus ero, in experimentũ mihi hodie fiat innocentiæ meæ, vt omnipotens Deus suo me hodie iudicio vel absoluat obiecti criminis suspicione, si innocens sum, vel subitanea interimat morte, si reus. Hæc & alia, vt solenne est, præfatus verba terribilia, quib. Deum causæ suæ æquissimum iudicẽ & innocentiæ assertorem adesse precabatur, partẽ Dominici corporis accepit, & comedit: Qua liberrime absumpta, cum populus in laudes Dei innocentiæ eius congratulatus aliquandiu acclamasset, tandem imperato silentio conuersus ad Regem: Fac ergo, inquit, fili, si placet, quod me facere vidisti, &c. Si te innocentem nosti, & existimationẽ tuam ab æmulis tuis per calumniam falsis criminationibus impeti, libera compendiose & Ecclesiam Dei scandalo, & teipsum longæ concertationis ambiguo, & sume hanc residuam partem Dominici corporis, vt comprobata Deo teste innocentia tua obstruatur omne os aduersum te iniqua garrientium, & me deinceps causæ tuæ aduocato, & innocentiæ tuæ vehementissimo assertore, Principes tibi recõcilientur, regnum restituatur, omnes, quibus diu Respublica vexatur, bellorum ciuilium tempestates in perpetuum sopiantur, &c. Verum Gregorius eum absque aliqua de sua innocentia per eum facta contestatione sacra Eucharistia communicauit (vt testatur Domnizo in Mathilda) eum benedixit, pacem tribuit: & ad prandium inuitauit, benignissimeque refectum, & de omnibus, quæ facere oporteret, diligenter instructum cum pace ad suos dimisit.

SS. Eucharistiæ sumptione innocentiam suam probat Greg. VII.

Henr. IV. eandẽ purgationem defert Gregorius.

IV. *Communio corporis & sanguinis Domini Henrico IV. Imp. datur à Paschali II. in confirmationem pacis inter se initæ.*

Ex vit. I con 4. c Bar. to. 11 an. 111. 2

Anno Christi millesimo centesimo vndecimo corona Imperatoria decoratur idem Henricus IV. Rex Teutonicorum, portis omnibus Romanæ vrbis, ne quis ciuium eo adueniret, obseratis. Cumq; in Missa ad hostiæ cõfractionem venisset Papa, partem ipse sumens, reliquam Imperatori tradidit: dicens: Sicut pars ista viuifici corporis diuisa est, ita diuisus sit à regno Christi & Domini, qui pactum istud rumpere ac violare tentauerit: vel sic, vt Massonus ad Iuonis epistolas annotauit: Domine Imperator Henrice, corpus Domini natum ex Maria Virgine, passum in cruce pro nobis, sicut sancta Catholica tenet Ecclesia, damus tibi in confirmationem veræ pacis & concordiæ inter me & te. Amen. Anno Verbi incarnati millesimo centesimo vndecimo hoc confirmatum in Basilica sancti Petri decimo sexto Kalendas Martii, regnante in cœlis Domino nostro Iesu Christo cum Patre æterno & Spiritu sancto, Amen.

Commu nio d fi mandam pacis d

V. *Reges Galliæ strumis medicinam adhibituri sacram synaxin prius sumunt.*

Miraculum omnibus notum præterire nolumus, quod à Regibus Galliæ in sanando morbo, qui struma dicitur, & contagii species est incurabilis, perpetratur. Ille enim Dominus, ad cuius prouidentiam spectat suæ creaturæ remedium prouidere, inter innumerabiles herbarum medicinalium species, quas ad morborum nostrorum corporum curationem creauit, vt huic incurabili morbo hoc in tantis viris & Christianissimis, vt Galliæ Reges, & illorum successores sunt, non solum regni hæredes, verum etiam fidei sancti Ludouici eiusdem gloriosissimi Regis, remedium esse voluit. Quod autem id miraculum sit, ex eo conspicitur, quod sine emplastro, sine purgatione, sine sanguinis missione, nullaque alia medicina hunc morbum curant, ægrotos solum tangendo, & dicendo: Rex Galliæ te tangit, Deus te sanet. Huius autem miraculi die dicti Reges sacram sumunt hostiam, se omni deuotione parantes, vt Deus per eos hanc miram operetur sanitatem.

Idem lib. 6. 27

VI. *De Comite, qui ex iustitia filium occidit, ad cuius os per se hostia sacra accessit à Pastore negata.*

Th. Cantipr. Apum.

Comes quidam iustissimus iudex, vt certa relatione didicimus, in proprium filium & vnicum tale iudicium fecit. Decubuerat ipse Comes annis duo-

ſ. Simi-non idẽ, it Cæſar. c. 28.

duobus aut tribus languens: & vna dierum, filio eius virginem opprimente, clamor populi per ciuitatem validus excitatur. Quo clamore pater attonitus inquirit, quæ cauſa ſit. Negant Primates, qui aſtabant, ſed tandem minis territi intimant veritatem. Qua detecta, vultu diſſimulante, cum lacrymis petiit ab aſtante ſeruo cultrum exacutum & longũ, quaſi vellet ſibi vnguium excrementa reſcindi. Nec diu immoratus, cum vix ſex horarum ſpatio interiecto filium præcepit aduocari. Quo veniente, & propius accedẽte, dixit pater: Nunquid noſti, quod ſim dominus terræ, & tu me ſuperſtite & viuente, in confuſionem mei & tui opprimere virginem voluiſti: Abſit, vt te talem hæredem habeam, & te talem poſt me terræ dominum derelinquam. Hæc dicens, ſubito eum in corde cum cultro percuſſit. Nec quatuor dierum poſt hæc ſpatium interceſſit, cum ecce Comes ſibi mortem imminere proſpiciens, quendam ſecreti ſui conſcium mandauit Abbatem, cui cum confeſſus eſſet, & peteret corpus Chriſti, & nihil in confeſſione de filii occiſione tetigiſſet, Abbas nolens eum abſoluere vel communicare, quæſiuit, quare tantum ſcelus filicidii omiſiſſet? Cui Comes mira conſtantia reſpondens, dixit: Abſit, vt illum reputem paterni principatus hæredem, licet carne mea genitum, qui contra fas auſu nefario iuris violator exiſtens, ſe dignum fecit mortis iudicio, & omni iure ſucceſſionis indignum. Nec vere ego filiũ, ſed legum & patriæ iudex, legis & patriæ violatorẽ occidi. Tu autem Abbas vicarius iudicis Dei contra legem me iudicas, quæ Deuteronomii libro teſte, in necem proterui filii primas parentum manus eſſe præcepit. Vnde ad Chriſti iudicis tribunal appello, vbi ſine tua abſolutione facti huius aſtare volo, & certus eius iudicium expectare: hoc ſolum peto, vt pyxidem aperias Dominici Sacramenti, & me ſalutare Dei oculis tantum videre permittas. Quod vbi annuit Abbas, hoſtia ſalutaris mox ſe ori Comitis patenter infudit, & eum iuſtum prærogatiui examinis iudicem, & rectiſſimum vindicem ſcelerum comprobauit.

[Deu]ter. 21.

VII. *De Euchariſtia mox ſumpta ab adultis, qui ſunt baptizati.*

[...] antiquis [...] l. cibus [... Bar]on. tom. [...] An. Chri- 255. [C]ornelii [P.] oratio.

Cerealis conſularis cuſtos Cornelii Papæ II. rogauit beatum Pontificem, vt dignaretur venire in domum ſuam, atque viſitare vxorem ſuam, quæ annis quindecim iacebat paralytica: erat illi nomen Salluſtia. Ingreſſus eſt igitur Cornelius domum Cerealis cum duobus presbyteris, & vno clerico lectore. Dedit autem hanc orationem beatiſſimus Papa, dicens: Domine Deus, creator omnium viſibilium & inuiſibilium, qui dignatus es ad nos peccatores venire, vt nos ſaluos faceres; tu erige alliſam hanc famulam tuam, & dona ei miſericordiam tuam, ſicut cæco nato donaſti lumen, ad cognoſcendam gloriam tuam. Et tenens manum Salluſtiæ, erexit eam, dicens: In nomine Ieſu Chriſti Nazareni ſurge, & ſta ſupra pedes tuos. Quæ protinus ſurrexit clamãs, & dicens: Vere Chriſtus eſt Deus, & Dei filius. Et dixit tunc Cornelio: Per Chriſtum te coniuro, baptiza me. Et currens impleuit vas aqua, & attulit ei. Viſo tanto miraculo, milites quoque, qui erant cum Cereali, omnes ſe ad Cornelii pedes poſuerunt, timentes, atque petentes ſe quoque baptizari velle. Cornelius videns Dei manum in his omnibus, baptizauit eos, & obtulit pro eis ſacrificium laudis: & ſic participati ſunt omnes corpore & ſanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti.

Miraculũ.

Cerealis cũ tota familia baptizatur & communicat.

Tit. VIII. Exempla, quibus docetur Chriſti corpus poſſe ſimul ac ſemel eſſe in diuerſis locis & hoſtiis, ſimilitudine exemplorum, quibus conſtat idẽ corpus fuiſſe ſimul in diuerſis locis.

Exemp. I. *Apta ſimilitudine docetur Iudæus Chriſti Domini corpus variis in locis eſſe.*

Annales Fr. Minor. par. 2. lib. 2. c. 20. §. 1.

Refert F. Marcus de Liſbona in Chronicis Frat. Minorum, Troilum quendam inter Germanos virum prænobilem, affinem quandam habuiſſe ab impuro ſpiritu poſſeſſam: quæ priuſquam dæmonis ſubeſſet imperio vitæ fuerat exemplaris, cunctiſque pietatis ac Chriſtianæ diſciplinæ ornamentis exculta; quas virtutes ei dæmon eripere conabatur, nunquam tamen ipſi ingreſſum eccleſiæ, quoties vellet, aut cum marito commercium prohibebat. Dum hæc mulier conſummato Miſſæ ſacrificio, templo cum frequenti populi turba, in qua etiam erat Iudæus, aliquando egrederetur, accidit vt ſacerdos illac pertranſiret, ſacroſanctum Chriſti corpus, quod manibus præferebat, ægro miniſtraturus. Quod vbi aduerterunt omnes, in genua prouoluti Dominum adorauerunt, Iudæo excepto. Quod cũ obſeruaſſet mulier, mox exurgit, dictoque citius colaphũ ei impingit, hæc prolocuta: Infelix! Quidni ſupplex Deum omnium creatorem vna pariter venetaris? Cui ille: O mulier multos huic ſimiles Deos eſt reperire: ſingulis etenim ſingulos altaribus, dum ſacra myſteria peraguntur: adeſſe ꝓ comperto eſt, & tamen vnum ſolum ac verum Deum eſſe aſſeritis. Hæc vbi dixiſſet, mox à maligno ſpiritu, qui mulierem inuaſerat, cribrum Iudæi manibus impoſitum eſt, cum mandato, vt ſoli opponeret, & ſingulos ſolis radios per ſingula foramina perlucentes obſeruaret. Quod vt fecit ait illi mulier: Dic, agedum, an quod plures hic radios intueris, plures propterea ſoles eſſe dixeris, an vero vnicum? Nequaquam, inquit, quia omnes iſtos radios ab vno ſole procedere nemo ambigit. Sic, inquit mulier, in hoc altaris Sacramento agi ſcias: vnicus enim eſt Deus indiuiſibilis & immutabilis, ſeipſum licet pluri-

Iudæi irreuerentia erga Sacramentum.

Mulieris Chriſtianæ egregium facinus.

pluribus in locis sacrosancto Eucharistiæ Sacramẽto præsentem exhibeat. Sic denique factum vt à dæmone obstinata pertinacis Iudæi conuinceretur incredulitas.

II. *Gregorius Thaumaturgus licet absens adstitit Troadio pro fidei confessione pugnanti.*

Ex Gregor. Nyssen. in vita eius. Baron. tom. 2. annal. an. 253. n. 133. 134.

Cum tempore Gregorii Thaumaturgi maxime sæuiret Gentilium rabies in viros, mulieres & pueros, quibus Christi nomen erat venerabile, & ipse se per fugam, non sine Dei numine, populo conseruasset, animæ oculo intuens ea quæ fiebant, diuinum auxilium iis, qui sic decertabant pro fidei confessione, inuocabat. Cumque aliquando vna cum iis, qui cum eo erant, Deum oraret, repente angore & animi perturbatione plenus aperte præ se tulit iis qui aderant, à se spectaculum videri alienum, seque id ægre ferre, auresque obstruere tanquam sono aliquo ad eam perueniente. Et non exiguo interiecto interuallo, cum toto tempore, quod intercessit, inflexibilis mansisset & immobilis, tanquam propositum spectaculum bonum esset exitum assecutum ad suam rediit consuetudinem, & clara voce Deum laudauit, hymnum victorię & gratiis agendis appositum pronuncians; quem sæpe audiuimus Dauid dicentem in Psalmodia: *Benedictus Deus, qui non dedit eos in captionem dentibus eorum.* Iis autem admirantibus, quodnam fuerit hoc spectaculum, quod eius oculis subiectum est, fertur dixisse: Se illo tempore magnum vidisse casum, prostrato diabolo à quodam adolescente in certamine pro pietate. Iis autem quod dicebatur adhuc ignorantibus narrat illis apertius, quod illa hora quidam nobilis adolescens maiori fretus auxilio magnis sudoribus pro fide decertauit, à lictoribus productus ad Præsidem: nomen quoque adiecit eum nominans Troadium: & quod post multa, quę fortiter tulit, tormenta, fuit martyrii corona redimitus. Hæcque ita facta esse, vt ipse dixerat, ab eius Diacono exploratum atque inuentum est.

Gregor. absens præsto est certantibus pro fide.

Psal. 125.

Troadii Christiani certamen pro fide.

III. *Augustinus adhuc viuens Eulogio amico suo procul distanti ad exponendum locum obscurum in somnis apparet.*

D. Augustin. lib. de cura pro mortuis gerenda, cap. 11.

Nobis apud Mediolanum constitutis Carthaginis Rhetor Eulogius, qui meus in eadem arte discipulus fuit, sicuti mihi ipse, postea quam in Africam remeauimus, retulit, cum Rhetoricos Ciceronis libros discipulis suis traderet, recensens lectionem quam postridie fuerat traditurus, quendam locum offendit obscurum; quo non intellecto, vix potuit dormire solicitus. Qua nocte somnianti ego illi, quod non intelligebat, exposui. Imo non ego, sed imago mea, nesciente me, & tam longe trans mare aliquid aliud siue agente, siue somniante, & nihil de illius rebus omnino curante. Quomodo fiant ista nescio.

IV. *De Archidiacono, qui Ducis mandato iniuste captus ei in somnis viuus apparet.*

Greg. Turo. lib. de glor. marty. c. 7 apud Baro. tom. 6. ann. 508.

Quid vni ex Ducibus Theodorici Regis Italiæ ciuitatis Arelatensis custodiam agenti acciderit anno quingentesimo octauo, hoc loco non est pręterеundum, quod Gregor. Turonensis narrat his verbis: Aran, inquit, Theodorici Regis Italiæ Dux, dũ in Arelatensi vrbe resideret, extitit ei quidam Archipresbyter Parochiæ Nemausensis inuisus. Tunc feruens felle contra eum misit pueros dicens: Ite quantocius, & ligatis pedibus ac manibus adducite eum cum vi, vt cognoscat quod sim Dominus regionis huius. At illi non intellexerunt Archipresbyterum, putauerunt quod Archidiaconum iussisset adduci. Et ascensis equis venerunt ad vrbem: interrogantesque de Archidiacono, digito eis ostensus est. Erat enim hic Ioannes nomine, vir religiosus, & in Archidiaconatu suo studium docendi puerulos habens: apprehensumq; pueri Ducis, ligatis manibus ac pedibus sub aluo equi adduxerunt eum. Sed non desiit virtus martyris Bandelii alumno proprio subuenire. Pueri vero iuxta portam, Arelatensis scilicet ciuitatis, cum eo mansionem habuerunt, quia iam obseratis pro nocte portarum valuis ingredi non potuerunt. In ipsa vero nocte, Duce dormiente, adest ei Archidiaconus per visum dicens: Quid tibi, ô homo, culpabilis extiti, quod me in hanc humilitatem redactum cum tali iussisti iniuria accersiri? Vere dicam tibi, quia non effugies iudicium Dei. At ille expergefactus consternatusque metu, exclamat suis: Inquirite, si pueri, quos Nemansium direxim⁹, iam venerunt. Interrogantesque de muro vrbis, responderunt se adesse cum homine. Renunciãt nuncii quæ audierant: confestimque Dux ait: Exhibete ad me hominem, quem adduxistis. Quod cum factum fuisset, aspiciens eum Dux, timore perterritus ait: Archipresbyterum ego adduci præcepi, non Archidiaconum. Et prostratus ad pedes eius ait: Indulge, quæso, iniuriam delicti huius, quia non est in conscientia mea, vt hæc passus fuisses: & statim dignis honoratum muneribus remisit ad vrbem, quẽ in tanto honore pro ipsa martyris reuerentia dilexit in posterum, vt decedente vrbis illius sacerdote, ipsum sacerdotem mandarit institui. Sed nec Archipresbyterum amplius inquiri iussit. Hæc ille.

Archidiaconus Duci viuus in somnis apparet.

Dux culpam agnoscit, veniamque petit.

TIT. IX. De effectibus spiritalibus Sacramenti Eucharistiæ, siue sumptæ, siue non sumptæ.

EXEMP. I. *Caluinista ad populum concionaturus, præsente muliere Catholica, quæ eo die communicauerat, diuinitus obmutuit.*

Til. ... lib. ... Coll. sacr. ... cap. 47.

VIr quidam Caluinianę factionis habuit vxorem Catholicam, quam multis verbis inducere satagebat,

gebat, vt accederet concionem Caluinisticam. Illa cum diu reluctaretur, tandem asperioribus verbis & minis perculsa confessario suo rem aperuit, qui consensit, vt facta prius exomologesi, & percepta SS. Eucharistia, viro pareret, & vna saltem vice concionem adiret. Obsecuta est illa consilio confessarii, & Sacramentorum participatione munita ad concionem sese contulit. Mirabile dictu: Mox vt mulier concionem ingressa est, obmutuit concionator, nec verbum quidem effari porro potuit. Itaque subsistens ait: Oportet interesse hic hominem aliquem, qui comedit panem à Papistis benedictum. Equidem hac vice vlterius concionando non progrediar, alias officio meo plenius satisfacturus. Maritus concioni eidem intererat, & videns concionatorem ob præsentiam hominis, qui percepisset Eucharistiam, diuinitus obmutescere, domum reuersus quæsiuit ex vxore, num eo mane sumsisset Eucharistiam, quo concionem adiisset: illa factum non diffitente, mox agnouit fallaciam & imposturas istius doctrinæ, quippe quæ adhibita ad lucem Sacramentorum Ecclesiæ Catholicę sic euanesceret, & seipsam vanitatis coargueret. Nec mora, mandauit luculentum excitari ignē. Vxor ignara quid vellet maritus, metuebat ne quid atrocius in ipsam moliretur. Igne porro iam accenso, ille protinus vniuersos suos istius nocentissimæ farinæ libros collegit, in ignē conicit, & combussit, & ad Catholicæ Ecclesiæ gremium reuersus est.

...ti hære-
...com-
...tuntur.

II. *Sacramentum Eucharistiæ valet ad expugnandas dæmonum artes.*

...Luc. Pi-
...li. in me-
...de Com.
...14. ex Cæ-
...io.

Cæsarius in historia sua refert, magnum quēdam hæreticum morti addictum, cum ad supplicium deduceretur, risisse, proximumque igni, quo erat exurendus inuocato per artes magicas dæmonis auxilio, ignem subito extinxisse effusisque, quam ante, risisse. Certior ea de re factus Episcopus, allato sanctissimo Sacramento iterum accendi ignem iussit: cumque hæreticus rursum imploraret nomen dæmonis, ille respondit: Iam non possum te adiuuare, quia præsto est, qui plus me potest.

III. *Eucharistia præsentia dæmonum præstigia dissipata.*

...ho. Boz. n.
...de sig. Ec-
...cl. tom. 2. c.
...ex Io. Mi-
...randul. l. de
...rigib. P. Pet.
...hyr. p. 3. de
...æmon. c. 46.

Refert Ioannes Franciscus Mirandulæ Comes sacram Eucharistiam prodesse ad dæmonū machinationes & artificia dissoluenda. Fuit, inquit ille, in alpibus Rhetiis sacerdos quidam probus ante annos duodecim, cui cum foret opus ad ægrotum quēdam graui oppressum morbo Eucharistiam deferre, cum longius ille abesset, videretq; se non ita, vt oportebat, celeriter ad eum pedibus posse peruenire, ascendit equum, colloq; sanctissimum Christi corpus pixide inclusum satis honorifice alligauit: iter suum quanto ocyus accelerans: cum nōnihil processisset, obuium habuit quendam, quē vt equo descendens secum pergeret ad spectaculum quoddam mirabilissimum, inuitauit. Imprudens homo, & cupiditate rei tam stupendæ ductus paruit: vix equo se dimiserat, cum sensit se per aëra vna cum comite deferri, & breui tempore in altissimo montis cacumine statui: ibi amplissima & amœnissima planities erat arboribus vndique excelsissimis obsepta rupibusque horrendis circumcincta. In medio choros innumeros, ac varios ludos cuiusuis generis, mensas lautis ac diuersis ferculis instructas erat videre. Audiebantur etiam concentus quilibet omni suauitate affluentes. Denique aderant quæcumque animos hominū iucundissimis delinimentis tenere possent, & dulcedine perfusos intima demulcere solent. Obstupefactus improuisa re simplex bonusque sacerdos, neque eloqui præ admiratione, aut hiscere audens, pœne extra se positus, attonitusque hærebat. Tum socius, qui illum adduxerat, petiit ab eo, vellet ne Reginam quæ ibi aderat, supplex venerari, & munus illi aliquod offerre. In alto quodam solio Regina adsidebat effigie formosissima, regio cultu, & ornamentis mirificis ornata. Accedebant ad eam prosternentes se humi cuncti, qui aderant, bini, quaternive ordine pulcherrimo, & humi se prosternentes eam colebant varia munera offerentes. Ad mentionem Reginæ homo, cum videret eam sic fulgentem, & ministris plurimis cinctam, putauit esse matrem Christi, cœlique & terræ Reginam: neque enim suspicabatur vllas præstigias, dæmonumque spectra: alioquin eo non appropinquasset. Reputans igitur secum, quid illi dono daret, existimauit nihil ei gratius aut iucundius futurum munus quam filii corpus. Accessit, & ad pedes accidens in modum supplicis, arculam, in qua erat augustissimum Sacramentum, è collo detractam in gremio mulieris illius posuit. Mira res. Omnia continuo euanuere. Perculsus huiusmodi nouitate homo rudis, & præstigiis irretitum se videns, & in horroribus densissimis, & lustris destitutum conspiciens, opem diuinam tremens implorare vt è tantis ipsum anfractibus expediret. Cumque diu per loca inuia syluasq; vastissimas errasset, vix tandem pastorem reperit, à quo in viam ductus didicit se milliaria centū à loco abesse, quo Eucharistiam deferre cupiebat: ad suas tandem sedes reuersus totam rem detulit ad magistratum: contigit hoc imperante Maximiliano primo. Hæc Ioannes Franciscus. E quibus colligimus admirandos honorifice à quouis habitæ Eucharistiæ fruct⁹, per eam nimirum mala omnia & spectra fugari, ac singulas dæmonum machinationes & artificia dissolui: quæ hæreticis in bonum nullo vnquam tempore contigerunt, quippe qui à fructuosa & gratiosa hac cum Christi corpore communicatione longissime arceantur ac distent.

Sacramentum Eucharistiæ profligat immundos spiritus.

***
**

IV. *Corporis Christi præsentia in venerabil. Sacrament. fugat consessum dæmonum.*

Thom. Boz. tom. 2. lib. 14 de sign. Eccl. c.3. Th. Cantiprat. lib. 2. c.57. p.23.

Eadem prope alteri contigisse refert Thomas Cantipratanus: Anno, inquit, ab incarnatione Domini M.CC XXXI. prædicante in Theutonia Magistro Conrado contra hæreticos, & ab eisdem felici morte perempto: hæreticus quidam (vt per fratrem Conradum Prouincialem Fratrum Prædicatorum per Theutoniam ante multos annos accepi) seductus à dæmonibus fratrem quendam Ordinis Prædicatorum ad hæresim inuitabat. Quem cum videret instantissime renitentem, dixit fratri: Pertinax es valde in fide tua, nec tamen de hac, nisi per scripta quædam, aliquid certius inspexisti. Credere autem si velles dictis meis Christum tibi & matrem eius, & sanctos oculata fide monstrarem. Mox ille illusionem dæmonum suspicatus, volens tamẽ probare quid esset: Non immerito, inquit, tibi tunc crederem, si promissa duceres ad effectum. Gauisus hæreticus diem fratri statuit. Frater vero pyxidem cum Sacramento corporis Christi clam secum sub cappa portauit. Duxit ergo fratrem hæreticus in specu cuiusdam montis in amplum valde palatium, quod claritate mirabili relucebat. Nec mora, vbi in inferiorem partem palatii peruenerunt, viderunt thronos positos quasi ex auro purissimo, in quibus sedebat Rex fulgore corusco circumdatus, & iuxta eum Regina sereno vultu pulcherrima, & ex vtraque parte sedilia, in quibus seniores quasi Patriarchæ, vel velut Apostoli, astante permaxima multitudine Angelorum, & hi omnes luce syderea coruscantes, vt nihil minus, quam dæmones putarentur. Hos mox vt vidit hæreticus cadens in faciem adorauit. Dictus autem frater immotus stetit: sed tanto spectaculo vehementer obstupuit, & mox ad eum conuersus hæreticus: Quare, inquit, Dei filium intuens non adoras? Pronus accedens adora, quem vides, & ab ore eius fidei nostræ secreta suscipies. Tunc frater accedens propius, extraxit pyxidem, & obtulit Reginæ in solio sedẽti, dicens: Si regina es mater Christi, ecce filius tuus, quem si susceperis, te velut matrem Dei recognoscam. Cum hac protinus voce totum illud phantasticum euanescit, & adnihilato fulgore tantæ tenebrę densuerunt, vt vix frater cum ductore suo ad montis exitum regredi potuerint. Conuersus ergo hęreticus ad fidem rediit, & miram dæmonis astutiam stupefactus expauit.

V. *De præstigioso Albigensium hæreticorum miraculo ad præsentiam corporis Christi dissipato.*

Cæsar. lib. 9. c.12.

Narrat Cæsarius, eo tempore, quo Albigenses hæretici Eucharistiæ inesse verum Christi corpus negabant, hoc contigisse: Illi namque, vt fidem sibi conciliarent, arte dæmonum freti, super vndas pedibus illotis, vt omnes admirarentur, ambulabant. Id sciens presbyter quidam, cum quadam die ad huiusmodi spectaculum maxima multitudo conuenisset: accedit deferens in pixide Eucharistiam: cumque hæretici illi iam flumẽ ingressi super aquas incederent, cunctis audientibus dixit: Adiuro te, diabole, per eum, quem mecum gesto, ne fallaciis huiusmodi imponas huic populo. His dictis, cum nihilominus illæsi illi persisterent, presbyter Christi corpus pixide inclusum iactat in flumen, ac protinus machinæ impiorum subuersæ: infelices illi demersi, & flumine absorpti perierunt. Arcula porro Sacramenti ab Angelis sublata cum nusquam videretur, in lacrymis insomnem noctem traducens ob id presbyter, mane vidit illam super altari repositam.

VI. *S. Bernardus virum maleficiis dæmoniacis vexatum superposito eius capiti vasculo S. Eucharistiæ continente, perfectæ reddidit sanitati.*

Wilelm. Abb S.T. doric Rh. mens lib. c.10 vita Bernardi. Bream. c.4.

Virum pauperem non longe à monasterio habitantem vxor adultera maleficiis cruciabat. Sicut enim ei in ira, ac furore fuerat comminata, ita egerat per malignas incantationes, vt miser homo cõsumptis carnibus, nec posset mori, nec viuere permitteretur. Sæpius denique, & vocis vsum, & sensum omnem corporis amittebat, iterumque redibat, non ad vitam sed ad mortem prolixiorem crudeliter reuocatus. Adducitur tandem homo ad virum Dei in monasterio demorantem, & ei Tragœdia miserabilis explicatur, qui vehementer indignatus antiqui hostis malitiam tantum sibi in Christianum vsurpasse, vocans duos ex fratribus, ante sanctum altare hominem deportari, ibique superposito capiti eius vasculo Eucharistiam continente, in ipsius Sacramenti virtute à læsione Christiani iubet dæmonem prohiberi. Factum est vt præcepit, & miserum hominem post tantos cruciatus fides perfecta perfectę reddidit sanitati.

VII. *Matronam nobilem Eucharistia virtute inspectante omni populo à dæmone liberat D. Bernardus.*

In vita eiusdem Bern. lib. 2. Th. Boz. tom. 2. lib. 1. cap. 4. ann. 144.

Inter eos, qui vexabãtur Mediolani ab hoste maligno, mulier grandæua ciuis Mediolanensis, & honorata quondam matrona, vsq; ad Ecclesiã B. Ambrosii, & post beatum virũ à multis tracta est, in cuius pectore quamplurimis annis diabolus sederat, & iam ita suffocauerat eam, vt visu, auditu, & verbo priuata, frendẽs dentibus, & linguã instar promuscidis elephantinæ protendens, monstrum, non fœmina videretur. Sordida eius facies, vultus terribilis flatus fœtidus inhabitatoris satanæ colluuia testabantur: hanc cum aspexisset vir Dei nouit inhærentẽ ei, & inuiscatum diabolum, nec facile egressurũ de domo, q̃ tanto possederat tempore. Conuersus ad populum, (cuius innumera erat multitudo) orare iubet attentius, & Clericis, & Monachis secum iuxta altare cõsistentibus, mulierẽ ibidẽ iubet constitui, & teneri; illa vero reluctãs, & vi diabolica, nõ naturali re-

calci-

calcitrans, non sine aliorum iniuria ipsum Abbatem pede percussit, quem diaboli ausum mansuete ille contempsit, ad expulsionem, non indignatione iræ, sed pacifica & humili supplicatione Deum inuocat adiutorem, & ad immolationem hostiæ salutaris accedit: quoties tamẽ eandem sacram hostiam signat, toties ad mulierem quoque conuersus, eodem crucis signo edito, spiritum nequam athleta fortis impugnat. Nam & ille malignus, quoties aduersus eum signum crucis intenditur, percussum se indicans acrius sæuit, & recalcitrans contra stimulum, quid nam toleret prodit inuitus: Expleta autem oratione Dominica, efficacius hostem aggreditur vir beatus, patenæ siquidem calicis corpus Domini imponens, & mulieris capiti superponens, talia loquebatur: Adest, inique spiritus, iudex tuus, adest summa potestas, iam resiste, si potes, adest ille, qui pro nostra salute passus; *Nunc*, inquit, *princeps mundi eiicietur foras.* Hoc illud corpus est, quod de corpore Virginis sumptum est, quod in tumulo iacuit, quod de morte surrexit, quod videntibus discipulis ascendit in cœlum: in huius ergo maiestatis terribili potestate, tibi, spiritus maligne, præcipio, vt ab hac ancilla eius egrediens contingere eam deinceps non præsumas. Cumque eam inuitus deserens, & manere vltra non valens, atrocius afflictaret malignus, tam magnam iram, quam modicum tempus habens, rediens Pater sanctus ad altare fractionem hostiæ salutaris rite cõpleuit, diffundendamque in populum pacem ministro dedit, & confestim pax, & salus integra reddita est mulieri. Sic ille nequam, diuina mysteria quantæ sint efficaciæ, & virtutis, non confessione, sed fuga coactus ostendit: fugato diabolo, mulier, quam in tantorum sartagine tormentorum carnifex pestilens tanto tempore frixerat, mentis suæ compos effecta, reddidit sensibus, & ratione, reuoluta intra fauces lingua, Deum confessa gratias egit, & intuita curatorem suum, pedibus eius aduoluta est: ingens per ecclesiam attollitur clamor, omnis ætas iubilat Deo, personant æramenta, benedicitur ab omnibus Deus.

VIII. *De dæmone è corpore Energumenæ præsentia corporis Christi deturbato.*

Io. Molinet. in Chron. Belg. an. 1490.

Iohannes Molinetus in Chronicis Belgicis anni 1490. describens molestissimam multorum annorũ vexationem, quam propter vnius (quæ diu dæmonis succuba fuerat) Nonnæ peccatum, in innocentes virgines socias eius Quercetenses Deus satanæ permiserat: narrat multos ex illa legione, quæ religiosas inuaserat, & se hierarchiæ Serapinorum fuisse gloriabatur, hoc remedio pulsos ex energumenis. Cum enim Decanus Cameracensis, vir probus & doctus, vna cum aliis exorcistis accederet, peracta sacra communione: viuificam hostiam non ferens subito dæmon exclamabat: Ah, satis probe armati acceditis: panemne illum sumpsistis? Quem panem ais, improbe inferebat Decanus. Si nihil est aliud quam panis: maneto in hoc corpore obsesso: sin autem, vt nos credimus, verum est corpus Iesu Christi Saluatoris nostri, iubeo, confestim fugere ex hoc corpore, nec vllam ei amplius molestiam aude exhibere. Quo dicto (rem miram) energumena, vt magno leuata fasce molestiæ, confestim respirare, & alta voce Iesum vocare cœpit. Quod idem omnes faciebant ceteræ, quando, dæmone expulso, liberabantur.

IX. *Ad molestas dæmonum propellendas insidias valet communio.*

Ex Simeo. Metaphr. in vita S. Auxentii apud Sur. to. 1. 14. Febr.

Beatus Auxentius Abbas discipulum habebat nomine Basilium: hunc dæmones adeo male multarũt, vt pro exanimi, corpore toto saucius & confractus, ad Auxentium curru delatus fuerit. Abbas iussit eum surgere & venerandum corpus & viuificum sanguinem Domini nostri Iesu Christi sumere, & statim reuerti in locum suum: abiit, nec amplius eum tentator aggressus est.

X. *Gratiam Dei habentibus antidotum est Eucharistiæ perceptio aduersus dæmones.*

Amphilo. in vita S. Basilii.

Recens baptizatis Eucharistia data.

Cum Maximus Episcopus Hierosolymitanus Basilium Cæsariensem vna cum Eubulo, Magistro suo in Iordane baptizasset, tradidit illis viuificam communionem; rogauitq; Basilium idem Dei sacerdos, vt orans cibum caperet. Quod & fecit, dicens: Domine Iesu Christe, Deus noster, credo verba Euangeli tui, speroq; in benignitate tua cibum potumq; percipiens aduersus diabolum nobiscum confligentem, adfuturam nobis sancti Spiritus tui cooperationem. Stupens vero Dei sacerdos ad illius fidem, repetiit vna cum illis sanctam ciuitatem. Vbi cum annum vnum fecissent, de communi sententia venerunt Antiochiam.

Antidotũ contra dæmones.

XI. *De virgine qua porrecta Eucharistia, etiam à malo, quod dæmon afferebat, est liberata.*

Ex D. Prospero lib. de Promissio & Præd. dimidii tempor. cap. 6 apud Bar. to. 5. An. Do. 434.

Virgo simulacro impudice conspecto à dæmone obsidetur.

D. Prosper Aquitanicus, agens de signis Antichristi, & eius præcursoribus pseudoprophetis & impostoribus, quid Carthagine acciderit admiratione dignum de Eucharistia, narrat his verbis: Nostris, inquit, temporibus Aspare V.C. Consule Carthagini constituto, hoc signum diabolicum, monstruosumque, quod illic accidit, quis illius patriæ ciuis ignorat? Quædam iuuencula Araba natione, ancilla Dei habitum gestans, cum in balneo lauans simulacrum quoddam Veneris impudice respicere, & seipsam, eique consimilans, domicilium se diabolo præbuit. Statim ille leo, qui rugiens circuit, quem quærebat, inuenit. Meatus igitur gutturis ipsius occupans, nullum cibum, nullumque potum traiiciens per septuaginta ferme dies totidemque noctes ieiunium sibi diabolus, ex capto possessoque vasa exhibuit: hoc monstrum parentes puellæ per tot dierum spatia auferri posse sperantes, dum iuge malum vlterius tolerare nõ possunt, simul cum filia

sese ingesserunt sacerdoti, quæ acta erant, fideliter indicantes. Hoc tantū puella fatebatur, auem quandam noctis medio apparere quę sibi ore nescio quid infunderet, stupor tunc inerat cunctis, videre puellam nullis indiciis diuturni ieiunii fœdatam, nullo pallore seu tabe vel debilitate confectam, quin potius robustam succo viscerum, mole membrorum. Cumque incredibilia viderentur, quæ dicebantur, habito consilio, in monasterio puellarum, in quo reliquiæ Sanct. Stephani sitæ sunt, sacerdos puellam simul & præposito commendauit. Illic primo tantū die apparuisse illam auem asseruit, & sibi increpasse, quod neque fame, neque siti compulsa illum appeteret locum, quo sibi accedere non liceret. Per duas sane hebdomadas nihil cibi vel poculi sumens in monasterio mansit. Accidit autem vt decimus quintus Dominicus illucesceret dies, ascendente nobiscum sacerdote, vt matutinum illic sacrificium solito offerretur: puellam Præpositus ad altare perduxit, eo habitu & incessu quo solent rubore perfusæ ex epulis poculisque mulieres aduenire. Sed vt se illa prostrauit altari, clamore fletus sui cunctis astantibus gemitus lacrymasque induxit, quibus tantum malum auferendum præsens plebs Dominum exorabat: erat enim iam indecens murmur in populo. Peracto itaque sacrificio, cum eadem inter cæteras breuem particulam corporis Domini tinctam à sacerdote perciperet, semihora mandens traiicere nō valuit, nondum illo fugato, de quo dicit Apostolus: *Quæ consonantia Christi ad Belial*: Et iterum: *Non potestis calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum.* Manu igitur faciem eius sustentante sacerdote, ne sanctum proiiceret: à quodam Diacono suggestum est, vt calicem salutarem gutturi eius Pontifex applicaret. Quod factum est: statim vt locum illum, quem diabolus obsederat, Saluatoris imperio reliquit, Sacramentum quod ore gestabat, cum laude Redemtoris transglutiisse puella clamauit. Hinc lætitia, hinc voces in gloriam Dei, quod post octoginta & duos dies diabolo expulso, puella de potestate fuerat eruta inimici. Oblatio igitur rursum gratiarum actionis pro ea fit, sacrificiique percipiens certam partem prisco est reddita vsui. Tunc etiam dum hæc aguntur, spiritu diuino actus Diaconus eiusdem tituli, statuam illam sublatam confregit in puluerem, omnemque insidiantis astutiam superauit diuina maiestas.

2. Cor. 6. *1 Cor. 10.*

Virgo obsessa vi sacramenti liberata.

XII. *Ad remissionem peccatorum & consolationem magnam corpus Domini sumit Theoctistes.*

Ex Metap. in vita S. Theoctistæ. o. Garus. Cent. 7.

Cum Euboicus venator aliquando nauigaturus esset ad venationem, accepta in pyxide de parte diuinæ carnis Domini, eam tulit ad beatam Theoctistem Lesbiam. Cum autem venisset ad insulam, & declinasset in ædem Dei Matris, eam non offendit: an autem adesset & lateret, quoniam cum eo ascenderant quidam ex sociis: an vero abesset, nescit. Hoc autem sciebat, se eam non offendisse. Atque alii quidem profecti sunt in syluam venaturi: ipse vero clam reuersus est in templum, & protinus sacrosancta mulier, Theoctistes scilicet, apparuit, induta tunica, quam ab eo prius acceperat. Cum autem Euboicus se in terram proiecisset, accurrit illa, & cum lacrymis dixit eminus: Nequaquam hoc facias, ô homo, nequaquam facias diuinum donum afferens, ne vras me, diutino dedecore afficiens. Eum itaque tunica apprehensum erexit. Ille autem eduxit è sinu suo pyxidem cum carne Domini. Et cum illa in terram cecidisset, diuinum donum accepit, & lamentationibus & lacrymis terram rigans dixit: *Nunc dimittis ancillam tuam Domine, quoniam viderunt oculi mei salutare tuum.* Quoniam remissionem peccatorum meorum accepi: nunc abibo, quo tua me iubet potentia.

Luc. 2.

XIII. *Miram dulcedinem in sumptione Eucharistiæ percipit Boarus eques.*

Io. Nider l. Formicarii c. 12.

Noui (inquit Ioannes Nider in suo Formicario) aliquem militem Boarum nomine, generosum multum, & etiam apud sæculum prudentem virum in Herbipolensi diœcesi, qui mihi satis familiaris fuit & notus, & quæ sequuntur, vt sibi consulerem, patefecit. Cum enim fuisset aliquando iuuenis cum filiis procerum, satis male in quibusdam educatus est, non verbum Dei, sed fistulatores audire consueuit, prudentum & grauium virorum societates fugit, & verba blasphemiam Dei notantia vix aut nullatenus in ore continere potuit. Venit interea tempus, quo pro acquirenda militia ire debuit ad terram, quam Dei filius suo cruore & pedibus consecrauit: vbi cum aliis peregrinis per loca varia, in quibus Christus passus est, deductus est, & ab alto tunc per Dei gratiam visitari cœpit. Nam quasdam orationes crebro ob Dei reuerentiam dicere proposuit, & miles effectibus in terram propriam rediit, vbi in virum alterum est mutatus. Ex prædicationum enim auditione discere cœpit, quod lōge deuiasset à Deo, & militando antea diuersis guerris proximis nocuisset in mundo: confessionē sacramentalem omnium facinorum suorum fecit, & pro loco & tempore læsis secundum prudentum consilia satisfecit. Deinde non modo, vt antea semel, sed bis in anni spatio Eucharistiæ Sacramentum suscepit. Quo facto in secunda communicatione etiam deglutita iam sacrata hostia, quendam insolitum percepit saporem, dulcem quidem, & prout coniectare potuit, similem habentem odorem panis frumenti nouiter & optime depisti; sed cum de hoc miraretur, & cogitaret cibo sumpto materiali talem saporem & odorem debere recedere, illud non statim euenit, sed longo temporis tractu postea continuauit præfata perceptio, quæ tamen postremo desiit. Cœpit interea sequenti anno trina vice Eucharistiam sumere, in festiuitatibus videlicet maioribus, & in qualibet cōmunione se sapor & odor prædicti augmentauerunt in per-

Boarum miles mirum percipit in Eucharistiæ sumptione dulcedinem.

in perceptibilitate & continuatione, quousque deuenerunt ad tantam suauitatem, quod nulli rei dulci & suaui ea comparare poterat. Verberatus est interim Dei miles in sua conscientia, vnde hæc sentimenta prouenirent, anne à Dei munere, vel ab hostis antiqui versutia. In vitiis enim se habituatum esse sciuit, licet contritum iam se esse crederet de peccatis, quæ omnia animo reliquit: vnde testimonium conscientiæ se habere non vidit de tam insolita percepta dulcedine, quod à Deo esset. E diuerso vero operationẽ dæmonis adeo appropinquare Eucharistiæ effectui vix animo concepit: cumque diu in hac nutaret ambiguitate, euenit, Deo disponente, tempus, quo sermonem à quodam litterato audiuit, distinguentem inter virtuosam dulcedinem, quæ aliquando non sentitur in gustu, sed percipitur solum in vitiorum, quam facit, fuga, & inter sensibilẽ dulcedinem, quæ perceptibiliter animum iocundat, nonnunquam & corpus, qua dotantur & cibantur ideo aliquando debiles & infirmi à Christo, ne à cœptis desistant sanctis pœnitentiæ operibus. Quo audito miles se esse de secundo genere hominum coniecit, & deinceps acrioribus virtutum operibus operam dedit. Prius enim à multis quæsiuerat secreto prudentibus, quid de sentimento prædicto tenere deberet, sed tantummodo, vt tactum est, viro plene responsum fuit in prædicatione publica.

XIV. *Alteri prodest, pro quo sumitur Eucharistia.*

[Ia]cobo [...]on. Episc. [...] vita Ma- [...] Oegnia- [...] Io. Gare. [...] 13.

Accidit aliquando, quod quidam monachus tantum zelum acquirendæ, seu conseruandæ innocentiæ haberet: quod primos sensualitatis motus non solum reprimere, sed etiam sine veniali peccato vitam suam in perfecta puritate custodire studeret. Cum autem instigante diabolo aspiraret ad impossibile, in tam profundam desperationis foueam lapsus est, vt nec corpus Christi accipere vellet: pro cuius salute dum ancilla Dei Maria lacrymosis suspiriis Domino supplicare inter missarum solennia non destitisset: ille, quasi de longinqua regione ad se reuersus, corpus Christi deuote recepit, & sumpta salutari medicina, perfecte conualuit.

XV. *Virtute sumptæ Eucharistiæ conciliantur inimici.*

[E]x litteris So[c.] an. 1593. [P]rouincia [M]ediolan. §. [C]olleg. Genu[en]se & Tau[ri]nense.

[...]is Eucha[ri]stiæ.

Iurisconsultus à fratris filio luculentam acceperat plagam in facie. Nec vt ei parceret, cuiusquam oratione, vel auctoritate adduci poterat, nisi ille veniam suppliciter peteret, & sibi satis faceret. Contra adolescens ad ea descendere recusabat. Noster cum versato in omnes partes vtriusque animo nihil proficeret, ad extremum rogat vt ambo pariter ante sacrosanctam Eucharistiam paulisper supplicarent Deo. Haud ægre impetratum. Mira res dictu: vix ibi Deum parum perorarant, cum repente eorum animos diuina vis flexit. Ecce tibi dum adolescens patruum adire petendæ veniæ & satisfaciendi gratia parat, repẽte occurrit ei patruus, negat aliter sibi ab eo satisfieri velle, quam vt Christiane in posterum viueret.

XVI. *De vnione Christi & hominis Christiani inter se per sacræ Eucharistiæ perceptionem.*

Cum instaret tempus nobilissimi conuiuii, quo Mechtildis virgo dilectum animæ suæ Iesum percepisset in Sacramento corporis, & sanguinis sui communione, audiuit eum sibi dicentem: Tu in me, & ego in te, & in æternum non derelinquam te.

Ex l. 1. Reuel. S. Mechtild. c. 4. Io. Gare. cent. 13.

XVII. *De anima è purgatorio erepta per Eucharistiam ab alio sumptam.*

Ludouicus Blosius refert, quod anima cuiusdam defuncti cuidam Dei amico, in flamma ardoris immensi apparens, dixit: ea sola de causa tam diris cruciatibus torqueri, quod circa Dominici corporis perceptionem fuisset negligentior: addiditque, si vel semel venerabile Sacramentum deuote pro ipsa accipere dignaretur, se mox liberandam. Quod cum ille Dei amicus fecisset, sequenti die anima eidem sole fulgentior atque micantior apparuit, vnica illa dignissimi sacramenti huius perceptione ab intolerabilibus pœnis liberata, atque ad cælum & æternam beatitudinem euecta.

Lud. Blosius c. 6. Monilis spirit.

Eucharis. sumptione anima è purgatorio liberata.

XVIII. *Eucharistia sumpta mire compungitur initio suæ conuersionis Lyduuina virgo admiranda.*

Cum quidã vir Dei Ioannes Pot. tanquam à Deo missus venisset ad Lyduuinam virginem graui infirmitate cruciatam, cœpit eam hortari ad patientiam, commemorare ei Christi passionem, humilitatem, labores, & sudores: inuitare, vt nocte ac die, quoad posset, in iis meditãdis versaretur. Promisit illa se sic facturam: & tentabat quidem sensim animo versare vitam & passionem Saluatoris, sed quod necdum in ollulam suam missa esset farinula Elisæi viri Dei, qui Christus est, amara & insipida erat omnis eiusmodi cogitatio. Reditur igitur ad lamenta & querimonias, quippe mors erat in olla. Redit etiam ad illam Christi sacerdos Ioan. Pot: percunctatur quantum in libro charitatis profecerit. Respõdet illa: Tu quidem, mi pater, ad optimũ me studium hortatus es, sed mihi incompertum, nec sinit dolorum acerbitas sapere, quidquid de Domino Iesu cogitandũ suscipio. Ille vero cernens eius bonam animi voluntatem, gratulabundus ait: Labor improbus, carissima filia, vincit omnia. Oportet aliquam tibi vim adhibeas: frangas testam, & peruenies ad nucleum: perseuera, & vinces. Illa autem dicente, immodicos corporis & animi cruciatus id non sinere, vir Domini eam egregie animabat, multis modis eam confirmans, hortansque, vt contemneret inepta gaudia & oblectamenta breui peritura, formam corporis pro nihilo putaret, rediret in memoriam eorum, quæ passi sunt sancti Martyres, quam multi iocis, diuitiis & voluptatibus sponte sua caruerint, solo

Ex Io. Brugmano Lau. Sur. 14. Apri. par. 1. vita S. Lyduui. c. 4.

4 Reg. 4.

Lyduuinã instruit sacerdos.

Christo contenti, apud quem nunc summis opibus, honoribus, gaudiis, & deliciis sine fine perfruantur. Sed quia nihil, inquit, poteris viribus tuis, Christũ adspice pendentem in cruce, & veritatem doceberis, Christum audi, & sapiens eris. Christum tolera, & requiem inuenies. Christum imitare, & refectione suauissima perfrueris. His auditis, cœpit sancta virgo manum mittere ad fortia, cœpit intellectu & affectu sitire passionis torrentem. Porro autem tertio ad eam venit sacerdos Ioannes Pot afferens sacrosanctam Eucharistiam, vt solet ad ægrotos, qualis illa tunc erat: cumque eam ei præbuisset, sic locutus est: Hactenus ego te incitare conatus sum ad commemorandam passionem Domini tui: iam vero ille tibi loquetur. Quod si fortiter & constanter ei obtemperaueris, erit merces tua magna nimis. Vix ille verba finierat, & in tantas virgo prorupit lacrymas, vt diebus quindecim vix eas potuerit cohibere. Ab eo die, crescente morbo, confirmabatur spiritu, amarum omne ei dulcescebat, nec quicquam iam sapiebat, nisi solus IESVS, & hic crucifixus. Itaque passionem Christi in septem distinguebat partes, nec vllum temporis punctum sine eius commemoratione abscedere patiebatur, adeoque in hac sese exercebat, vt crebro nocte ac die vigilans, horologium exactum animo circumferre videretur. Ex ardenti autem passionis Christi meditatione adeo inflammata fuit, vt non se, sed Christum Dominum in se pati diceret. His igitur exercitiis edocta creuit in vtroque homine, donec octauum suæ ægrotationis attingeret annum. Magis autem magisque corporis putredo & vermium scaturigo aucta est, corporis etiam viscera magis ac magis marcescebant, & dolorib. innumeris virgo afficiebatur. Sed hæc omnia ferebat patientissime, & in summis doloribus non solum agebat gratias Deo, sed eos ipsos cruciatus augeri potius, quam minui peroptabat.

XIX. *Manducans Christum in Eucharistia transformatur in ipsum.*

Ex Dial. eius Io. Gar. cent. 14. qui vixit an. 1370.

Ad Catharinam Senensem ita Dominus ait: Vt autem plenius intelligas, quam ardenti desiderio cupiam vobiscum esse, vtque magis accendaris ad subigendam mihi copulandamque meæ voluntatem tuam: vide, & alta mente cõsidera, voluisse me, vt Vnigenitus meus incarnaretur, &c. Parasse insuper mensam maximi, & parum agniti Sacramenti, corporis ipsius & sanguinis, vt in cibum sumentes transformemini muteminique in me: ac sicut panis & vinum, quibus vescimini, in substantiam transeunt corporalem: ita & vos manducantes ipsum, qui mecum est, sub panis & vini specie, in substantiam spiritualem, & in meipsum conuertamini. Et hoc illud est, quod Augustino seruo meo his verbis dixi:

August.

Cibus sum grandium, cresce, & manducabis me: nec tu me mutabis in te, sed tu mutaberis in me.

XX. *Vt sacra Eucharistia virtute animentur fideles ad fortiter tolerandam tyrannorum rabiem.*

Lud. Grã. l. 4. catec. Dial. cantic. 8.

Cum *amor* vt scribitur in Canticis, *fortis sit vt mors*, quæ omnia vincit, ex suauissimo amore, qui nobis per panis cælestis virtutem communicatur, tantum in animabus nostris robur efficitur, vt propterea S. martyr Cyprianus, cum tyranni Ecclesiam persequebantur, hoc vnum curarit, vt anathematizati absoluerentur, & illis sacra communio administraretur: iis enim armis induti robustiores fiebãt. Dicebat autem eos in prælio non posse fortiter pugnare, qui his armis induti non essent.

XXI. *De mira cuiusdam patientia frequenti Eucharistiæ sumptione comparata.*

Bonsignor. Caccia. l. 1. de Communione. 26.

Bonsignorius Cacciaguerra tractatu de sacra Communione scribit, quendam ad eum virtutis gradum virtute Eucharistiæ peruenisse, vt incredibili quadam patientia filii sui decimum quintũ annum agentis, iniustissime & nulla prorsus data occasione occisi, mortem pertulerit. Cum enim mulio quidam mulum onustum deduceret, contigit adolescentem illum obuium fieri, qui, ne à mulo cõprimeretur, & eius pedibus conculcaretur, mulionem præmonuit, vt mulum aliquantũ remoueret: quod ille præstare contempsit, ideo adolescens muli sarcinam à se repulit. Vnde mulio ira commotus sic adolescentem percussit, vt biduo post è viuis excesserit. Postridie aũt obitus, pater adolescẽtis Cacciaguerram adiuit, cui exomologesi facta, ac sacra synaxi accepta dixit: Pater, maiore dolore afficior ob crimen istius homicidæ, quam propter proprii filii mortem: quod ille homicidium perpetrando Deum grauissime offenderit: at filius diligenter expurgatus & sancta communione refectus ad felicem, vt speramus, vitam emigrauerit. Egregium sane facinus, nullo eum persequi odio, qui filium morte affecerat, quem vnice amabat. Quod non aliunde, quam ab ipsa Eucharistiæ virtute, vt credibile est, proficiscitur.

XXII. *De alio admirabili eiusdem Sacramenti in muliere effectu.*

Idem ibid.

Libet & aliud mulieris Christianæ factum subiungere. Hæc crebro à marito cæsa, quod eum moneret, rogaretque ne impudicas mulieres ad ædes (quod solebat) adduceret, his rationibus productis: primum, quod Deus offenderetur: deinde, multa bona eo vitæ genere dilapidarentur: & ipsa, quod sua interesset, parui admodum faceret: tandem ille sic commotus fuit, vt graue vulnus capiti vxoris inflixerit, adeo vt eam occisam crederet; & audito vicinorum accursu, ne à Magistratu comprehenderetur, fugam meditans chlamydem arripit: sed pia illa domina, vere Christo plena, dixit: Ne fugam, mi marite, capias, nec timeas, Deus ignoscit tibi, vt & ego ex animo ignosco: omnino in Domino confi-

confido, nihil tibi mali euenturum. Si opus fuerit, te pro meo modulo excusabo. Credo hoc Sacramentum semel & iterum hebdomadatim acceptum plus in hac muliere effecisse, quam quiuis alius sibi ipsi efficere posset.

XXIII. *Qui ex hac vita migrant sacra synaxi pure muniti, ab Angelis deducuntur, propter reuerentiam Sacramenti.*

Quidam mihi narrauit (inquit Ioannes Chrysostomus) non ille quidem ab alio edoctus, sed dignus habitus, qui id & vidisset ipse, & audisset, quod qui de hac vita emigraturi sunt, si mysteriorum huiusmodi cum pura ac munda conscientia fuerint participes, spiritum efflaturi ab Angelis illorum animas satellitum more stipantibus, propter assumptum illud sacrum, hinc recta in cœlum abducuntur.

[Margin: ...6. de Sa-...tio.]

TIT. X. De miris effectibus corporalibus Eucharistiæ sumptæ.

EXEMP. I. *Liberalis corporis & sanguinis Christi Domini alimonia sustentabatur.*

SAnctus Liberalis Attinensis Episcopus, Heliodori discipulus, cuius ossa Taruisii posita honorantur, vitę merito concessum fuit (omne enim donum perfectum desursum est) vti Dominico quoque die spiritali alimonia corporis & sanguinis Christi, & sine vllo alio cibo reliquum tempus peragere. Itaq; quod ad animæ salutem sumptum erat, illius virtute etiam caro sustentabatur. In fortitudine ergo cibi huius peruenit vsque ad montem, qui Christus est, sublatus in cœlum, cum se de terris transferri postulasset.

[Margin: Pet. de ...tal. lib. 4. ...al. San-...um c. 93. ...r. Maru. c. 1. & 12.]

II. *Seuerus Abbas Dominico die spirituali & corporali cibo refectus per integram hebdomadam nihil sumebat.*

Seuerus Abbas natione Syrus, apud vrbem Agathensem, Dominico die mane sacram percipiebat communionem: vesperi vero panem cruce signatum ab amico destinatum sumebat, altero cibo animam alens altero corpus sustentans: reliquis autem hebdomadæ dieb⁹ cibo pariter ac potu vacuus perdurabat.

[Margin: ...de Na-...lib. 7. cap. ... Maru. ...4. c. 1.]

III. *Ludouicus Pius Imp. 40. dies absq; alio cibo sacra communione nutritus.*

Ludouicus Pius Imperator in supremo morbo, quo obiit, totos quadraginta dies ieiunus transegit, Eucharistiam solam quotidie sumens, vt qui adfuit ei rei scriptor testatur.

[Margin: ...om. Boz. ...n 2. lib. 15. ...ign. cap. 2.]

IV. *Eucharistia sola annos quindecim sustentatus est quidam Eremita.*

Circa annum Domini millesimum quadringentesimum sexagesimum quintum, quidam Eremita, valde pius, Nicolaus nomine, Suitensis, sola Eucharistia apud Heluetios prope Vnderualden singulis mensibus sumpta, annos quindecim, nullo prorsus alio sumpto cibo, vixisse traditur. Pietatis causa secesserat ab vxore ita consentiente, ac liberis: facie ipsa præferebat inediam perpetuam homo macilentissimus, quin cum ea res delata fuisset ad Constantiensem Episcopum, neque fidem adhiberet, iussissetque tria panis obola ab eo sumi, paruit quidem ille, sed ægre deglutire valuit. Tandem obiit opinione sanctitatis per prouinciam relicta, anno Domini 1478. vt Naucler. memorat gener. 50.

[Margin: ...non. Ma-...u episcop. — Vulturarius. dier. Canicul. coll. 4. ex Werne. in Fascicul. an. 1465.]

V. *De puella, quæ à sumptu Eucharistiæ ad biennium ieiunauit.*

In territorio Tullensi iuxta villam Commerciacum, puella quædam annorum circiter duodecim post sacram Communionem, quam in Pascha de manu sacerdotis accepit, sine omni victus desiderio plenum biennium vsque in tertium annum dimidium compleuit, nulla penitus corporis alimenta percipiens. Cœpit autem ieiunare anno Dominicæ incarnationis 823. à Pascha, & in anno 825. circa initium Nouembris, peracto ieiunio cibum sumere, ac cæterorum hominum more manducando viuere cœpit.

[Margin: Abb. Vrspergens. in Chro. Sigebert. an. 832. Aimon. n. 4. c. 113.]

VI. *Eucharistia sola diu sustentatur S. Ebrulphus.*

S. Ebrulphus Abbas octogenarius in grauē morbum lapsus, dies quadraginta septē vixit nihil prorsus esculenti aut poculenti sumens, præter aquam solam, & corpus & sanguinem Christi: qui nihilominus tanquam bene satur non cessabat prædicare fratribus verbum Dei. Rogantibus eum fratribus, vt saltem aliquid cibi caperet, respondit ille: Quęso, fratres, ne huius rei mentio fiat, mihi enim fastidium parit.

[Margin: In vita eius apud Sur. tom. 6. — Sola Eucharistia viuit Ebrulphus 47. diebus.]

VII. *Eucharistia sola aliquamdiu vixit Maria Ogniacensis.*

Maria Ogniacensis tametsi in sua infirmitate nihil penitus edere posset, imo nec modici panis odorem perferre, facile tamen, & quidem crebro Christi corpus sumebat, quod statim quasi liquescens, & in animam eius transiens, non solum illam confirmabat, sed etiam corporis infirmitatem sine mora reseruabat: quandoque sumente illa tum Eucharistiā facies eius quosdam ex se luminis radios vibrare & diffundere videbatur, nos quidem tentabamus aliquando, an hostiam non consecratam sumere posset, sed illa à panis odore mox abhorruit, & cum nisi exiguam particulam dentibus attigisset, cœpit clamare, expuere, & perinde ac si pectus rumperetur, anhelare, & cum ingenti anxietate singultire.

[Margin: Iac. à Vitriaco in histor. Occid. ca. 38. & in vita eius apud Sur. 23. Iun.]

VIII. *Sola Eucharistia diutissime sustentata est Catharina Senensis.*

Catharina Senensis virgo sanctissima, nonnullas quadragesimas nihil comedens, aut bibens præ-

[Margin: E vita eius apud Surium]

29. April. Th. Boz. lib. 15. de sign. Eccles.

ter aquam frigidam, Eucharistiam solam sumens traduxit: cuius efficacia non solum anima, sed etiam corpus vegetabatur, ita vt prorsus nulla etiam inesset cibi corporei appetentia. Vnde non modo vitam diuini Spiritus gratia, sed & vires robustas & incredibiles hauriebat.

IX. *Felix virgo Itala diu Sacra Eucharistia sine alio cibo nutrita.*

Ex Bonsignorio Cacciaguerra, in vita Felicis. Tho. Boz. to. 2. l. 15. c. 2. Lud. Gram. l. 2. in symbolum cap. 27.

Virgo quædam Felix nomine ex oppido Barbarani Romæ ætate nostra vixit. Hæc quinque totas quadragesimas sola Eucharistia transegit, eius vitã sanctissimam scripsit Bosignorius Cacciaguerra.

X. *Aliud eiusdem argumenti exemplum.*

Aliud de eadem subscribam, quod satis notum fuit, & à Pio Papa II. in diplomate canonizationis illius approbatum. Fuit autem illud, quod, præter altaris Sacramentum, à primo die cinerum vsque ad Pentecosten, quod tempus est trium mensium, sine cibo fuit; & ab illo tempore vsq; ad mortem eodem modo perseuerauit, licet propter scandalum, & magnas persecutiones, nonnullas manderet herbas; quarum succum tantummodo deglutiebat: & vbi comederat, penna ori imposita vomitum excitabat, & eundem eiiciebat, quod dum in ventriculo eum contineret, maxima molestia afficeretur. Hoc autẽ erat martyrii genus, quod hanc suam sponsam, dum vixit, sufferre ac perpeti voluit.

Altera Pars.

Tit. X. De variis aliis effectibus corporalibus Eu haristiæ.

Exemp. I. *De patre S. Gregorij Nazianzeni, qui in die sancto Pascha ab incurabili morbo sancta Eucharistia sumptione fuit liberatus.*

Ex Gregor. Nazianzen. Onuphrius Panuinus Veronens.

Gregorius Nazianzenus in Oratione de funere patris refert, patrem suum sacerdotem ardentissima & diuturna febri exhaustum ab ancilla aliquando synaxis tempore manu deductum in conuentum ecclesiasticum: in quo pro more Eucharistiam, sed paucissimis, & quibus tum per morbum potuit verbis consecratam, aliis & distribuerit, & ex ea participarit ipse quoque: reuersum vero ad lectũ, ciboque parum ac somno refectum, melius statim habuisse, ac pristinæ tandẽ sanitati ex integro fuisse restitutum.

II. *Mater Gregorij Nazianzeni panibus benedictis, & consignatis à filio sacrificante spiritualiter nutrita coualesit.*

Idem Gregor. in Orat. de funere patris.

Idem miraculum circa matrem aliquanto post contigit: quod ipsum etiam commemorare operæ pretium est; hanc quoque morbus inuadit, fortem alioqui fœminam & generosam, atque omni vitæ tempore commoda valetudine vsam. In multis autem doloribus ne sermonem longius producam, nihil eam perinde discruciabat atq; inedia, qua multos iam dies periculose affictabatur, neq; huius mali remedium vllum inueniebat. Quonã igitur modo eam Deus aluit? Non manna pluens, vt olim Israeli: aut petram frangens, vt sitienti populo fontem aperiret: aut per coruos pascens, vt illũ Heliam: aut per Prophetam in sublime raptũ satians, vt Danielem, cum fame in lacu vexaretur. Quonam ergo modo? Visum est ipsi, me, quem charissimum habebat (neq; enim quenquam nostrum alium, nec in somnis quidem præferebat) noctu repente superuenientẽ cum canistro, candidissimisq; panibus pro meo more benedictis atq; signatis eam aluisse, sicq; conualuisse, viresque collegisse. Ac nocturnæ visioni veritas respondebat. Ab eo enim tempore ad se rediit, spemq; meliorem concepit, quemadmodum & perspicuo argumento declaratum est. Nam cum postero die ad eam matutino ingressus primo solito hilariorem vidissem, deinde hæc consueta: Vt se noctu habuisset, ecqua re opus haberet, percunctatus essem: Tu me, respondit illa, sane incunctanter ac tranquillo vultu, nate, nutriuisti, ac postea rogas, ecquid valeo? Simulque nutu mihi ancillæ significabant, ne contradicerem, sed prompte respõsum hoc acciperem, ne patefacta rei veritate mœrore frangeretur.

Exod. 1[…] 3. Reg. […] Daniel […]

III. *De Gorgonia ad S. Eucharistiam orante, à membrorum omnium dissolutione, ac grauissimis cruciatibus, quibus angebatur, sanata.*

Gregor. Naz. Oratio in laudem sororis suæ Gorgonia.

Ad omnes huius miraculi fama permanauit, atque hæc historia cum admirandis aliis Dei operibus & viribus in omnium linguis auribusque versatur. Ægro erat soror mea Gorgonia corpore pessimeq; affecto, ac morbus insolens erat ac prodigiosus, & velut ebullitio quædam & feruor sanguinis, ac deinde eiusdem concretio, & torpor pallorq; incredibilis, ac mentis membrorumq; dissolutio, idque non per loca interualla, sed nonnunquam etiam admodum continue, nec malum hoc humanum esse iudicabatur. Nec vero tum separatim, tum etiam inter se de morbi ratione consultantium ars & industria depellendo dolori par esse poterat, nec parentum lacrymæ, quæ multum sæpe valuerant, nec publicæ preces & supplicationes, quas vt ꝓ sua quisque salute, vniuersus populus faciebat: omnes enim eo animo erant, vt illius salutem, suam esse salutem ducerent: quemadmodum contra, communem illius morbum, communem omnium morbum & calamitatem. Quid igitur magna illa anima, maximisque digna facit, & quam dolori medicinam adhibet? hic enim iam arcanum situm est. Desperatis aliorum omnium auxiliis, ad mortalium omnium medicum confugit, noctisque intempesta caligine obseruata, cum leuius aliquando

morbus

morbus vrgeret, ad altare cum fide procumbit, eumque, qui super illud colitur, cum magno clamore obtestans, omnibusque nominibus appellans, atque omnium rerum, quas vnquam mirifice gesserat, cōmonefaciens (nam vtriusq; testamenti historias callebat) tandem pia ac præclara quadam impudentia effertur: eam, quæ Christi fimbriam tangens sanguinis profluuium compresserat, imitatur, quidquid fecerit, audite: caput cum pari clamore vberrimisque lacrymis mulierculæ illius instar, quæ olim Christi pedes irrigarat, altari admouens, nec se ante ab eo discessuram minitans, quam sanitatem consecuta sit: ac deinde hoc suo pharmaco totum corpus perungens, & sicubi quippiam Sacramenti pretiosi corporis & sanguinis manus condiderat, id lacrymis admiscens rem admirandam! protinus se liberatam morbo sentit; atque, & corpore, & animo, & mente leuis abscedit, hanc spei mercedem consecuta, vt quod sperauerat, obtineret, animæque firmitate corpori firmitatem compararet.

IV. *Per sacram synaxim impetrat Catharina Senensis adolescenti sanitatem corporis.*

Granæ. ..de S. ..r.Se- ..3.

Aderant beatæ Catharinæ Senensi virgini duo piissimi adolescentes patria Senenses, ambo amanuenses eius; quorum alter Nerius, alter Stephanus vocabatur. Ex iis Nerius postea solitariam & prope anachoreticam duxit vitam: Stephanus iubēte post mortem sancta virgine, cum nihil minus cogitaret (vt ipse de se scribit) quam de monastico suscipiendo habitu Carthusianus factus est celebris, & valde religiosus. Cum autem esset sancta virgo Genuæ, Nerius horribili correptus est ægritudine & præ nimio dolore viscerum miserabiles edebat voces & eiulatus, reptabatque manibus & pedibus de lectulo in lectulum, tanquam aliquod leuamentum perpetuis illis cruciatibus reperturus. Indicantur hæc sanctæ virgini: illa iubet acciri medicos. Veniunt duo medici, fiunt omnia, quæ illi præscribunt: sed miser ille non modo nihilo melius, sed peius etiam habere cœpit, ita vt medici eius vitæ spem omnem abiicerent. Quod cum Stephanus audiuisset, ad virginem sanctam se confert, eius pedibus lacrymabundus aduoluitur, orat ne sinat socium suum in peregrino solo miserabiliter ex hac vita migrare. At illa; Cur sic, inquit, doles fili, si Deo visum est fratrem tuum ad suum regnū euocare? Stephanus perseuerat in precibus suis, dicit se nihil ambigere, quin, si velit, possit Nerio salutem obtinere. Vbi cras, inquit, me ad sacram communionē abire conspexeris, reduc mihi istuc in memoriam, & ego offeram Deo preces: tu vero rogabis Dominum, vt illas admittat. Abit Stephanus fiducia plenus, & altera luce virgini ad Missam eunti inculcat preces suas. Percepit sacram Eucharistiam, & more solito extra se rapta est: vbi autem ad se rediit, Stephanum illic exspectantem subridens ita alloquitur: Dominus nobis restituit Nerium, Stephanus celeriter abiit ad Nerium, eumque in Domino consolatur. Deinde paulatim remittitur morbi acerbitas, & Nerius totus reualescit. Ecce autem Stephanus, qui ei ministrauerat ægrotanti, ex multis corporis & animi molestiis, quas eius causa pertulerat, febres acres cum vomitu & intolerabili capitis dolore patitur: quia omnibus præcipue charus erat, omnes sanctæ virginis socii decumbenti assistunt. Sed virgo sacra non ferens eius afflictionem, ad decumbentem accedens; Præcipio, inquit tibi in virtute sanctæ obedientiæ, vt has febres deinceps minime patiaris. Abscessit febris, & Stephanus totus surrexit incolumis.

V. *Corpus Dominicum ori muti impositum linguæ vsum illi restituit.*

Post non multum temporis exigente causa Gothorum, vir quoq; beatissimus Agapetus huius sanctæ Romanæ Ecclesiæ Pontifex, cui Deo dispensante deseruio, ad Iustinianum Principem accessit. Cui adhuc proficiscenti quadam die in Græciarum iam partibus curandus oblatus est mutus & claudus, qui nulla verba edere, neque ex terra vnquam surgere valebat. Cumque hunc propinqui illius flentes obtulissent, vir Domini sollicite requisiuit, an curationis illius haberent fidem. Cui dum in virtute Dei ex auctoritate Petri fixam salutis illius spem habere se dicerent, protinus venerādus vir orationi incubuit, & Missarum solennia exorsus sacrificium in conspectu Dei omnipotentis immolauit. Quo peracto ab altari exiens claudi manum tenuit, atq; assistente & aspiciente populo, eum mox à terra in propriis gressibus erexit. Cumque ei Dominicum corpus in os mitteret, illa diu muta, ad loquendum lingua est soluta. Mirati omnes, flere præ gaudio cœperunt: eorumq; mentes illico metus & reuerentia inuasit.

Ex Grego. Magn. li. 3. Dial. ca. Contigit an. D. 560. lo. Garet. centur. 6.

Muto Eucharistia sumpta linguæ vsus restituitur.

VI. *Georgius Cappadox ligatus sumptione Eucharistiæ à catenis soluitur.*

Huc refertur, quod scribitur in vita Theodori Archimandritæ, qui imperante Phoca vixit, Georgiū Cappadocem, virum nobilissimum, ductum fuisse catenis vndique circumligatum iussu Imperatoris, cumque Theodorus petiisset, vt ab iis solueretur, donec illi daret Eucharistiam, militesque id sancto pernegassent diu multisque hoc petenti, accidit, vt eo sumente Eucharistiam subito mirabiliter vincula soluta sponte conciderent ad terram.

Th. Bozius to. 2. de sign. Eccl. l. 15. c. 2. ex Sur to 2.

Communione vincula soluta.

VII. *Satyrus S. Ambrosii frater Eucharistiam collo appensam habens incolumis in naufragio seruatur.*

Quid igitur obseruantiam eius erga Dei cultum prædicem? Qui priusquam perfectioribus esset initiatus mysteriis, in naufragio constitutus, cum ea, qua veheretur, nauis scopuloso illisa vado, & vrgentibus hinc atque inde fluctibus solueretur,

Ex D. Ambros. Episc. Mediol. in ora funeb. 1. de obitu

non

fratr. sui Satyr. tom. 3. operum Baro. to. 4. an. 383.

Eucharistiã in itinere deferendi vsus.

non mortem metuẽs, sed ne vacuus mysterio exiret è vita, quos initiatos esse cognouerat, ab his diuinũ illud fidelium sacramentum poposcit, non vt curiosos oculos insereret arcanis, sed vt fidei suæ consequeretur auxilium: etenim ligari fecit in orario; & orarium inuoluit collo, atque ita se deiecit in mare, non requirens de nauis compage resoluta tabulam, cui supernatans iuuaretur, quia fidei solius arma quæsierat. Itaque his se tectum atque munitum satis credens alia auxilia non desiderauit: simul & fortitudinem eius spectare licet, qui faciscente remigio non quasi naufragus tabulam sumpserit, sed quasi fortis ex seipso adminiculum suæ virtutis assumpserit. Nec deseruit spes, nec fefellit opinio, deniq; primus seruatus ex vndis, & in portum terrenæ stationis euectus, Præsulem suum, cui se crediderat, recognouit, statimq; vbi etiam cæteros seruulos suos vel ipse liberauit, vel liberatos comperit, negligens facultatum, nec amissa desiderans, Dei ecclesiam requisiuit, vt ageret gratias liberat9, & mysteria æterna cognosceret, pronuncians nullum referẽdæ gratiæ maius esse officium. Quod si homini non referre simile homicidio iudicatum est, quantum crimen est, non referre Deo?

Eucharistia à naufragio liberat.

VIII. *Vt Maximianus Epis. Syracusanus à periculo maris sacra Euch. sumptione sit præseruatus.*

D. Greg. M. li. 3. Dial. ca. 36. apud Baron. to. 7. an. 584.

Neque hoc silendum puto, quod omnipotens Deus super Maximianum famulum suum, nunc Syracusanum Episcopum, tunc autem mei Monasterii patrem, dignatus est monstrare miraculum. Nam dum iussione Pontificis mei in Constantinopolitanæ vrbis palatio responsis ecclesiasticis deseruirem: illuc ad me idem venerabilis Maximianus charitate exigente cum fratribus venit. Qui cum ad monasterium meum Romam rediret, in mari Adriatico nimia tempestate deprehensus, inæstimabili ordine atq; inusitato miraculo erga se cunctosque qui cum eo aderant, omnipotentis Dei & irã cognouit & gratiam. Nam cum in eorum mortem ventorum nimietatibus eleuati fluctus sæuirent, ex naui clauis perditis arbor abscissa est: vela in vndis proiecta: totumq; vas nauis cassatum nimiis fluctibus ab omni fuerat sua compage dissolutum. Rimis itaq; patentibus intrare mare, atq; vsque ad superiores tabulas impleuit nauem, ita vt non tam nauis intra vndas, quam vndæ iam intra nauem esse viderentur. Tunc in eadem naui residentes, non iam ex morte vicina, sed ex ipsa eius præsentia ac visione turbati omnes, sibimet pacem dederunt, corpus & sanguinem Redemptoris acceperunt, Deo se singuli commendantes: vt eorum animas benigne susciperet, quorum corpora in tam pauida morte tradiderat. Sed omnipotens Deus, qui eorum mentes mirabiliter terruit, eorum quoq; vitam mirabilius seruauit: nam diebus octo nauis eadem vsque ad superiores tabulas aquis plena iter proprium peragens enatauit: nono autem die in Cothronensis Castri portum deducta est, ex qua exierunt omnes incolumes, qui cum prædicto venerabili viro Maximiano nauigabant. Cumque post eos ipse quoque fuisset egressus, mox in eiusdẽ portus profundum nauis demersa est: ac si illis egredientibus præ pondere subleuatione caruisset, & plena hominibus in Pelago aquas portauerat, atque natauerat: Maximiano cum suis fratribus recedente, aquas sine hominibus in portu non valuit portare, vt hinc omnipotens Deus ostenderet, quia hanc onustam sua manu tenuerat, quæ ab hominibus vacua & derelicta super aquas non potuit manere.

Maximiani Episc. miraculum.

Hostia sacra à periculo maris liberat.

Naui plena portu duct.

Euch. port. secu. uiga.

IX. *Ad sedandam maris tempestatem Eucharistiam ad collum ferre solebat S. Byrinus.*

Apu. Decemb. Baro. an.

In Actis S. Byrini viri Apostolici, quibus & prædicationis eius tempora consignantur, nimirum anno trigesimo octauo ab ingressu Augustini in Angliam, ab aduentu vero Domini anno sexcentesimo quinto, ingens miraculum describitur: Ad littus Britannici freti arrepto itinere perueniens, ascensurus nauem diuina celebrat mysteria, sibi suisq; viaticum parans, salutaris hostiæ pia libamina Deo obtulit. Vrgente vero nauigationis articulo, ad nauem festinans introducitur: & insurgẽte vento, dum alta sulcarent pelagi, reminiscitur Byrinus, se rem præcipue caram amisisse, & nautis vrgentibus impeditũ, in littore, vnde abscesserat, reliquisse. Dederat enim ei Honorius Papa pallam, super quam corpus Christi consecrabat, & in qua corpus Dominicum inuolutum & ad collum suspensum semper secum ferebat, atque inter sacranda sacrosancta mysteria super sanctum altare ponere consueuit. Fide igitur armatus, in mare descendit Deum auctorem habens, per mare securus incedit, & recepto quod reliquerat, ad nauem regreditur: offendit autem illam quasi immobilem stantem, cum paulo ante per vndas maris velociter currentem reliquisset. Vt autem in eam ingressus est, nec vna quidem in vestimento eius aquæ gutta deprehensa est. Id nautæ videntes, flexis genibus, tãquam Deum eum adorauerunt, & complures ex eis ad fidem Christi, prædicante illo verbum Dei, conuersi sunt. Vides, inquit Baronius, perseuerasse hactenus apud fideles valde pios pristinũ illum morem, qui à S. Ambrosio describitur in funere Satyri fratris, portandi scil. in itinere, terra marique sacrosanctam Eucharistiam sudario inuolutam: quam piam consuetudinem sicut feruens religio introduxit, ita & religio æque sancta subduxit: suadebit illud tunc fides, quod postea reuerentia dissuasit. Vtrobique commendandi fideles, sicut in vtroque apparet Apostolorum prædicata fiducia, & cõmendata modestia: siue cum nolunt ad momentum carere Christi præsentia; siue, vt fecit Petrus, repellendo eum à se, cum dixit: Exi à me, quia homo peccator sum, Domine.

Eu. nau. secu. sole.

Ing. racu. Byr. Apo. Epi. cest.

Ioan. Luc.

X. *De*

X. *De puero Iudæo ab incendio virtute Euchariſt. ſeruato.*

l.4. Memoriæ prodidit poſt Euagrium Nicephorus
iſt.c. Calliſtus rem prorſus admirabilem, ac ſcitu dignis-
ſeb.4. ſimam, in hæc verba: Anthimo, inquit ille, è ſede
Greg. Epiſcopi deiecto in vrbe Imperatoria, & Mena loco
1. Mi- ipſius ab Agatone Papa electo, ac conſecrato, mi-
o. Ioa. raculum quoddam Conſtantinopoli dignum quod
e.to.2. memoretur, accidit. Conſuetudo à multo tempore
t.19. Imperatoriæ vrbi fuit, vt cum pluſculum de parti-
.to.7. bus immaculati diuinique corporis Chriſti reli-
. Ni- quum foret, pueros incorruptos ex iis, qui ad præ-
i.17. ceptores eunt in ludum litterarium, accerſerent, qui ieiuni reliquias illas ederent; quod quidem mihi quoque ſæpenumero, quum puer admodum eſſem, & maxime prima ætate in ſacris ædibus verſari ſtudio haberem, contigit. Tale quiddam ſub Mena quoque Patriarcha accidit. Cum pueris ad hoc delectis puer quoque viri religione Iudæi vitro conficiendo vitam tuentis adiunctus eſt. Puer is vbi diutius vltra ſolitam horam moratus domum venit, & cauſam tardioris reditus parentibus ipſum diligentius inquirentibus, quod ſcilicet cum pueris aliis diuinas partes ediſſet, renunciauit. Pater, audita re noua, furore percitus, fornacem, vbi vitrum cõformabat, ſuccendit, & arreptum puerum in illam prunis, flamma ſuffocata, candentem coniecit, ob huiuſmo-
…hariſtia di factum iratus, quamuis filius ſciens nihil admiſiſ-
…at pue- ſet. Porro mater, vbi puerum diutius non comparẽ-
ab in- tem quæſiſſet, neque inueniſſet, vrbem omnem cir-
dio. cumiit, perquam acerbe plorans, ac lugens, & die tertio ad officinam mariti conſiſtens, ingenti planctu, ſeipſam lanians, prolixiuſque ingemiſcens, filiũ è vocauit: materna ille voce agnita reſponſum dedit è camino. Tum mater oſtio furni fracto, cum miraculo maximo in mediis prunis puerum ſtantem vidit ita prorſus incolumem, vt ne capillum quidem flamma læſerit: & vbi cauſam incolumitatis quæſiuit, mulierem quandam illuſtrem, purpurea amictã ſtola frequentius ad ſe veniſſe, aquam ſibi infudiſſe, flammamque appropinquantem extinxiſſe, cibum etiam, cum eſuriret, præbuiſſe dixit. Hæc poſtquam Iuſtinianus cognouit, puerum cum matre diuino regenerationis lauacro adhibuit, Deoq; dedicauit. Hæc Euagrius, qui ſub hæc tempora vixit.

XI. *De puella nobili Louanienſi variis agitata doloribus ad venerabile Sacramentum Bruxellis priſtina valetudini reſtituta.*

…x libello Anno Domini M.D.XXIX. menſis Nouembris
.P. Theo- die 29. peregre inuiſunt venerabile Sacramentum
…rici Loer Bruxellas, herois Ioanna à Duffele annos nata cir-
…arthuſ. citer vnum aut viginti duos, nondum nupta, vir-
…olon. è guncula etiamnum, filia herois Iacobi à Duffele
…otariorum Licentiati Vicepræſidis, præfecturæ Louanienſis
…ublicis in- apud Brabantos, vna cum nouerca, aliiſque item
…rum, con- duabus comitata dominabus, iiſque cognatis. Quæ nimirum Ioanna à Duffele miſere circum præcordia diuexabatur, ex æquo manca atque claudicans ſcripto, & an.
in brachio, in manibus denique & in pedibus, cum 1532. in lucé
pes alter altero contractior breuiorque foret, am- edito.
plius trimeſtri ſpatio, ita vt in ſuris crurum tenus nerui contracti rigeſcerent, perinde ac ſi prægrandes fuiſſent fides. Quem porro morbum ex diutina contraxit ægritudine, qua iam pridem laborauerat, ac id temporis etiamnum laborabat. Ingreſſæ Bruxellas, in ædibuſq; Iaſparis Longeuillæ herois hoſpitio exceptæ, Ioannam à Duffele ſedili geſtatorio inſidentem à duobus viris curarunt perferendam in templum D. Gudilæ ſacrum: quandoquidem vno ſcipione non admodum bene ſine aliena ope poſſet perreptare. Aduectam igitur, venerabili Sacramento, præſentibus, quas dixi, comitibus, ęgre quidem, ſed tamen in gradum è regione Sacramenti collocarunt. Quæ ibidem, quum ad interuallum trium precationum Dominicarum deſediſſet, contemplando iuxta ac orando Euchariſtiam, extra ſe poſita, ſuiq; impotens facta nullum ſenſus indicium ederet, ita
ſpatio decem aut duodecim precationum Domini- Miraculũ.
carum humi procubuit. Deinde ſibi reſtituta citra vllius auxilium in pedes conſurrexit, haud aliter recta incedens, ac ſi nunquam laboraſſet infirmitate valetudinis aduerſæ: accidenſq; in genua coram venerabili Sacramento proxime loculamentum, ſiue, vt vocant, armarium Euchariſtiæ, amare flebat, agendo Deo gratias: alloquendoque D. Ioannem Bolaert ſacerdotem, cuſtodemq; eiuſdem Sacramẽti, ibidem hærentem ad excipiendas oblatiunculas, hanc verborum formam protulit: Domine, nõ ſum digna accipere eam, quam erga me Dominus noſter Ieſus Chriſtus oſtendit gratiam. Equidem ego in totum, laus Superis, reualui. Aderant tum circiter centum homines quorum plerique omnes præ lætitia lacrymabantur. Ioanna autem herois ipſa ſuis pedibus recta in id, quod ſupra diximus hoſpitium, vndique ſanata à claudicatione, cæteriſq; aliis languoribus properauit. Quæ natali D. Catharinæ eodem reuerſa in gratiarum actione, ſacroſanctam percepit Euchariſtiam: & vna cum patre, reliquiſq; cognatis, Miſſæ in honorem venerabilis Sacramenti eodem die ibidem maximo apparatu, pro perueſto more, cantatæ interfuit.

XII. *Catholicus vir cum aliquot hæreticis ſuſpenſus, ſed confeſſus & ſacra Euchariſtia refectus à morte ſolus liberatur.*

Laurentius Surius in Commentario ſub Anno Ex Chro. Su-
Domini 1567. egregium refert exemplum eo an- rij, ſub anno
no accidiſſe vltima Iunii. Cum patibulo, inquit, ſe- Dom. 1567.
ptem addicti iure fuiſſent apud Harlinghen Phri- Sim. Maiol.
ſiæ à gubernatore, ex iis vnus dumtaxat ad fidem Ep. Vultua-
Catholicam ſe recipiens peccata ſua cuidam Fran- rien. Coll. 20.
ciſcano Patri confeſſus eſt, petiitque Miſſam fieri, in ſeque ſacroſanctam Euchariſtiam ſibi porrigi. Quod cum factum eſſet, atque ille cum aliis ſuſpenſus iam ſpiritum exhalaſſe putaretur, animaduertit

Eucharistia ſumpta à ſuſpendio liber quidã fit rupto fune.

Præfectus eum etiamnum animam agere. Iuſſit igitur lictori, vt mortem vno adhuc ſaltu illi acceleraret. Quod cum ille tentaret, funis ruptus eſt, illeque humi collapſus, paulo poſt, tum à Deo tum à Præfecto ore titubante veniam & petiit, & impetrauit, traditusque chirurgo curandus diu ſuperuixit. Quotquot vero ſpectaculo illi aderant, miraculi loco iſthuc habuere, quod ſacroſanctæ Euchariſtiæ virtute à morte ſeruatus eſſet homo ille, & multi ſane in Pariſia hac re permoti quotidie ad Catholicam fidem rediere. Quæſitum etiam tum fuit; num funis firmus eſſet, num etiam ipſe homo ponderoſus eſſet? Inuentus eſt non modo ipſe, qui cecidit, leuior, verum etiam funis ipſe firmior.

XIII. *Baptiſmate carentibus pueris vita reddita per Euchariſtiam.*

Ex off. Eccl. Amſtelrod. Io Molan. in Natal. SS. Belgij 16. Mar. 1.

Euchariſtię ſacramentũ miraculis celebre Amſtelrodami.

Amſtelrodami in loco ſacro memoria Sacramenti ſacroſancti, quod inſigni miraculo claruit anno ſupra milleſimum trecẽteſimo quadrageſimo quinto, die decima ſexta Martii. Ab ægro enim cum phlegmatibus eiectum, & ignem miſſum, nec candorem amiſit, nec vllam læſionem à flammis accepit. Deinde ciſtæ impoſitum, ibi etiam ſtupendis miraculis claruit. Vnde aduocatus ſacerdos ſacroſanctum corpus ad parochiam detulit. Erat autem hoſtia reſurgentis Domini imagine conſignata, pedem alterum ſupra ſepulchrum, alterum introrſum defigentis. Domus autem, in qua primum miraculũ contigit, eſt deiecta, & in ſacellum ſacri loci commutata. In foro autem & cineribus, qui ex igne ſupererant, attactu corporis Dominici ſanctificatis, magnificum erectum eſt tabernaculum, in quod dicta ſacra hoſtia ex parochia delata annis plurimis in ſumma fuit veneratione. Ipſi autem cineris ſacri licet ad varia genera morborum profliganda ſubinde auferantur, vix tamen imminuti ſuaue adhuc olentes cernuntur. Cæterum anno quadringẽteſimo quinquageſimo ſecundo, cum magna oppidi portione conflagrauit etiam ſacri loci ſacellũ; ſed liquefactis circumquaque metallis, hoſtia glorioſo prodigio eſt conſeruata, cum arcula qua continebatur, & ſyndone byſſina, qua contra pulueres decidentes muniebatur. Quo miraculo excitati ciues ſacellum aliud ſplendidius erexerunt, magnifice dotarunt, & mirifice exornarunt. Vnde Dominus, qui honorantes ſe honorat, locum illum ſacrum, & venerabile Sacramentum multis miraculis illuſtrauit. Diuerſi enim qui ad hunc locum vota vouerũt, liberati ſunt à dœmonum impetitionibus, à naufragii extremis periculis, à vinculis in Barbaria, Hiſpania, & Gallia, à dolore partus, ab exulcerationum puncturis, & ab aliis miſeriis. Paruulis quibuſdam abſque baptiſmate mortuis vita eſt reddita, vt Sacramenti regenerationis participes ſaluarentur. Amiſſæ res ſunt recuperatæ. Furti ſuſpicione ſeſe maculantibus pax eſt reddita, dum huc precaturi properarent, & res palam appareret. Feſtum celebratur à clero & populo vſque ad prandium cũ ſolenni proceſſione, feria plerumq; quarta proxima feſto Diui Gregorii: rariſſime enim transfertur. Et omnis clerus dictæ vrbis habet ex indulto Vltraiectenſium Epiſcoporum proprium per totam octauã officium, excuſum Amſtelredami, vnde ſuperiora carptim annotauimus.

XIV. *Pueri defuncti corpus terra continere non potuit niſi adhibito Chriſti Domini corpore.*

Greg. Dial. an. 1

Quodam die, dum quidam ſancti benedicti puerulus monachus parentes ſuos vltra, quam deberet, diligens, atque ad eorum habitaculum tendens ſine benedictione de monaſterio exiiſſet, eodem die vt ad eos peruenit, defunctus eſt; cumque eſſet ſepultus, die altero proiectum foras corpus eius inuentũ eſt; quod rurſus ſepulturæ tradere curauerunt: ſed ſequenti die iterum proiectum exterius, atque inhumatum, ſicut prius inuenerunt. Tunc conciti ad Benedicti patris veſtigia currentes, cum magno fletu petierunt, vt ei ſuam gratiam largiri dignaretur. Quibus vir Dei manu ſua protinus communionem Dominici corporis dedit, dicens: Ite, atq; hoc Dominicum corpus ſuper pectus eius cũ magna reuerentia ponite, & ſic ſepulturæ eum tradite, quod dum factum fuiſſet, ſuſceptum corpus eius terra tenuit, nec vltra proiecit. Perpendis, Petre, apud Ieſum Chriſtum Dominum, cuius meriti iſte vir fuerit, vt eius corpus etiam terra proiecerit, qui Benedicti gratiam non haberet.

XV. *Pyxis lignea, in qua aſſeruabatur corpus Chriſti incendio circumquaq; ſæuiente, intacta permanſit.*

Io. Gest. Cent. 13. ann. 88. Rup. Tuitienſis li. de incendio oppidi Tuit. 4. & 5.

Circa annum Domini milleſimum ducenteſimum octogeſimum octauum, Renerus S. Laurentii libro de viris illuſtribus monaſterii ſui tradit eueniſſe, vt circumpoſitas Tuitienſi cœnobio graue incendium officinas corriperet, atque abſumeret. Vndique ſæuiebant immaniter flammæ, vt ipſum iam cœnobium ſubſideret periculo, niſi diuina irroraſſet miſeratio. Vt enim videre aliquibus datum eſt, ſidereæ deſuper claritatis perſona aſtitit, quæ ſui amictus ora, veluti quodam flabello, inſurgentes ignium globos euentilaret. Refugere igitur vapores, illæſa emicuit domus illa, impleto haud dubie, quod ad Dominum Propheta dicit: *Cum iratus fueris miſericordiæ recordaberis.* Parochiam vero eccleſiam depaſta ſunt incẽdia: ſed ibi nihilominus Chriſti glorioſe magnificata eſt dextera. Cum fuerit namque tanta conflagratio, vt etiam campanas liquefecerit eiuſdem eccleſiæ, armariolum tamen ligneum, quo in pyxide clauſum corpus Dominicum habebatur, corrumpi aduſtione non potuit, ſacroſanctum ſcilicet ſuum ſeruante Sancto Sanctorum, cuius caro requieuit in ſpe, cuius non derelicta fuit anima in inferno: cui datum eſt non videre corruptionem.

Abac. 3.

Pſalm. 15.

XVI. *De*

XVI. *De Saracenis ab obsidione Assisiensi corporis Domini præsentia ablegatis.*

Libet & hic aliud de virtute huius Sacramenti miraculum attexere. Illa tempestate, quam sub Imperatore Friderico in diuersis mundi partibus sustinebat Ecclesia, Vallis Spoletana de calice iræ frequentius imbibebat. Erant in ea pro ciuitatum expugnatione acies militum & Saracenorum examina velut apum constituta. Cumque Assisium, peculiarem Domini ciuitatem, hostilis simul furor irrueret, & iam ipsis portis exercitus appropinquaret, Saraceni, gens pessima, qui sanguinem sitiunt Christianum, & omne nefas impudentius audent, apud sanctum Damianum intra claustrum virginum confluxerunt. Liquescunt Dominarum corda timoribus, tremunt formidine verba, & apud Claram matrem referunt fletus suos. Quæ impauida corde, se infirmam ad ostium, præcedente sacratissimo corpore Christi, duci iubet: cumque se totam in oratione corã Domino prostrauisset, Christo suo cum lachrymis ait: Placet, mi Domine, inermes ancillas tuas, quas tuis amoribus innutrivi, manibus eccetradere paganorum? Custodi, Domine, precor, has famulas tuas, quas ipsa in præsenti articulo custodire non possum. Mox de nouæ gratiæ propitiatorio vox quasi pueri ilis ad eius aures insonuit: Ego vos semper custodiam. Mi Domine, ait, & hanc, si placet, protege ciuitatem, quia nos pro amore tuo sustentat. Dominus ad eam: Grauamina sustinebit, sed meo munere defendetur. Nec mora: statim enim canum illorum repressa pauescit audacia, & per muros, quos iam ascenderant, celeriter exeuntes Sacramenti & orantis virtute deturbati sunt.

...S. iussu ...ndri ...ntif. ...ipta, Zach. & Sur. ...g.

...poris ...isti præ ...a ab ...e libe- ...t Assisi-

XVII. *De puero mortuo & sepulto virtute sacrosancti sanguinis Christi vitæ restituto, & baptizato.*

Tertio Idus Nouembris feriis Diui Martini Turonensis Episcopi, anno Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo, pulchrum fit Brugis miraculum per sacratissimum sanguinem Domini. Mulier quædã infantem enixa, qui videbatur esse mortuus, non cessat inclamare sacrosanctum cruorem Christi: pro consolatione bonaque fide & fiducia sua, id omne quod petiit obtinuit: Nam post diem tertium quam erat sepultus, refossus infans vixit, & baptizatus est.

Meyer l. 9 ...na. Fläd. ...ann. Do. ...o.

TIT. XI. De iis qui indigne communicant.

EXEMP. I. *Eucharistiam exhorruit infans, qui gustauerat libamina idolorum.*

PRæsente ac teste meipso, accipite quid euenerit. Parentes forte fugientes, dum trepidi minus sibi consulunt, sub nutricis alimento paruulam filiam reliquerunt, relictam nutrix detulit ad magistratus. Illi ei apud idolum, quo populus confluebat, quod carnem necdum posset edere per ætatem, panem mero mistum, quod tamen & ipsum de immolatione pereuntium supererat, tradiderunt. Recepit filiam postmodum mater, sed facinus puella commissum tam loqui & indicare non potuit, quam nec intelligere prius potuit, nec arcere. Ignoratione igitur obreptum est, vt sacrificantibus nobis eam secum mater inferret. Sed enim puella mixta cum sanctis, precis nostræ & orationis impatiens, nunc ploratu concuti, nunc mentis æstu cœpit fluctuabunda iactari, & velut tortore cogente, quibus poterat indiciis conscientiam facti in simplicibus adhuc annis rudis anima fatebatur. Vbi vero solennibus adimpletis calicem Diaconus offerre præsentibus cœpit, & accipientibus cæteris locus eius aduenit: faciem suam paruula instinctu diuinæ maiestatis auertere, os labiis obturantibus premere, calicem recusare. Perstitit tamen Diaconus, & reluctanti licet de sacramento calicis infudit. Tunc sequitur singultus & vomitus. In corpore atque ore violato Eucharistia permanere non potuit. Sanctificatus in Domini sanguine potus de pollutis visceribus erupit. Tanta est potestas Domini, tanta maiestas. Secreta tenebrarum sub eius luce detecta sunt, sacerdotem Dei nec occulta crimina fefellerunt. Hoc circa infantem, quæ ad eloquendum alienum circa se crimen necdum habuit ætatem.

...D. Cypr. ...yt. serm. 5. de lapsis. D. Au. ep. 23. ad Bonifac. Episc. an. 260

II. *Aliud miraculum ex eodem Cypriano.*

At vero ea, quæ ætate prouecta, & in annis adultioribus constituta sacrificantibus nobis latenter obrepsit, non cibus, sed gladium sibi sumens, & velut quædam venena letalia inter fauces & pectus sanguinem admittens, angi & anima exæstuante concludi postmodum cœpit. Et pressuram, nõ iam persecutionis, sed delicti sui passa, palpitans, & tremens concidit. Impunitum diu non fuit, nec occultum dissimulatæ conscientiæ crimen: quæ fefellerat hominem, Deum sensit vltorem. Idem ibid.

III. *Aliud item miraculum ex eodem.*

Alia in balneis constituta (hoc enim crimini eius & malis deerat, vt & ad balneas statim pergeret, quæ lauacri vitalis gratiam perdidisset) illic ab immundo spiritu immunda correpta cecidit, laniauit dentibus linguam, quæ fuerat vel pasta impie, vel locuta. Postquam sceleratus cibus sumptus est, in perniciem suam rabies oris armata est. Ipsa sui carnifex extitit, nec diu superesse postmodum potuit, doloribus ventris & viscerum cruciata defecit. Idem ibid.

IV. *Lotharius Rex ob communionem male sumptam morte opprimitur.*

Anno Christi Domini 868. Lotharius Gallorum Rex Romam profectus est. Quo cum peruenisset, ab Hadriano Pontifice honorifice susceptus est. Cæsar Baro. Cardin. tom. 10. Annal.

an. Do. 868. 48. 49. 50. ex Regin. Chro. & Sigeber. an. 870.

Qui ab eodem Pontifice sciscitatus, si monita pii Patris Domini Nicolai cum omni vigilantia hactenus obseruata haberet, & præstitum iuramentum inuiolato fœdere custoditum? Qui ab illa deceptus, qui in veritate non stetit: qui non solum mendax est, sed etiam pater omnis mendacii, respondit, se ita omnia obseruasse, ac si diuinitus sibi essent imperata. Cumq; Proceres & Optimates, qui cum eo venerant, eadem testificarentur, nec vlla opposita persona inueniretur, qui aduersus regiam auctoritatem legitimum auderet controuersiæ inire certamen: vniuersalis Papa talia prosequitur: Si vestræ testificationis verbis veritas suffragatur, cum omni alacritate mentis omnipotenti Deo multiplices gratiarum actiones referimus Restat ergo, fili charissime, vt ad confessionem Sancti Petri accedas. Ibi Deo propitio, hostiam salutarem pro tua, non tam corporis, quam animæ incolumitate immolabimus; ex qua nobiscum te participare oportet, vt per hanc participationem membris Christi, vnde abscissus esse videbaris, merearis incorporari. Finitis igitur Missarum solennibus, inuitat summus Pontifex eundem Regem ad mensam Christi; acceptoque in manibus corpore & sanguine Domini, ita eum alloquitur: Si innoxium te recognoscis à prohibito atque interdicto tibi à Nicolao adulterii scelere, & hoc fixa mente statutum habes, vt nunquam diebus vitæ tuæ Waldradæ pellicis tuæ dudum à te repudiatæ misceaeris nefario concubitu, fiducialiter accede, & Sacramentum salutis æternæ tibi ad remissionem peccatorum profuturum percipe: sin autem tua conscientia te accusat, teque lethali vulnere sauciatum proclamat, aut iterum redire mente disponis in mœchiæ volutabrum; nequaquam sumere præsumas, ne forte ad iudicium & condemnationẽ tibi adueniat, quod fidelibus ad remedium præparauit diuina prouidentia. Qui mente captus, obduratus & obcæcatus absque retractatione communionem corporis & sanguinis Domini de manu Pontificis sumpsit, non expauescens illam sententiam, quæ dicit: *Horribile est incidere in manus Dei viuentis: Qui enim manducat, & bibit indigne, iudicium sibi manducat, & bibit.* Deinde conuersus idem Præsul ad sequaces & fautores Regis, vnicuiq; communionem obtulit in hæc verba: Si domino & Regi tu Lothario in obiecto adulterii crimine fauorem non præstitisti, neque consensum tribuisti, & Waldradæ, & aliis ab hac sede Apostolica excommunicatis non communicasti, corpus & sanguis Domini nostri Iesu Christi prosit tibi in vitam æternam. Igitur quisquis se læsum sciens ausu temerario communionem sub tali contestatione porrectam sumere præsumpsit, diuino iudicio percussus ab hac luce subtractus est, antequam subsequentis anni rediret principium. Perpauci qui se à communione subtraxerunt, vix mortis percussum euaserunt. Porro Lotharius Roma egressus morbo corripitur, & Placentiam ciuitatem perueniens diem clausit extremum sexto Idus Augusti. Tanta autem strages in præfati Regis populo facta est vt non peste periisse, sed hostili gladio corruisse virtus & nobilitas totius regni videretur, quæ eo tempore tantæ fœcunditatis erat, vt in morem densarum segetum pullulans veluti quoddam examen imperii fines impleuerit.

Cõtestatio Adriani Papę II. ad Lothariũ Galliæ Regẽ.

Heb. 10. *1. Cor. 11.*

Vltio diuina secuta delusores sacrilegos.

Lotharius Rex inopinate moritur.

V. *Eucharistia, sumenti fœmina Macedoniana, obdurescit in lapidem.*

Sozom. l... Eccl. l... Cedre... Zona... annal... Arca... Heno... Baro... ann. 40...

Vir quidam è Macedoniana hæresi vxorem eiusdem opinionis habebat. Hic cum Ioannem Chrysostomum, quomodo de Deo sentiendum esset, docentem audisset, dogma illius laudabat, & vxorem quoque, vt secum sentiret, hortabatur; cum vero illa magis nobilium mulierum sermonibus, quam illius consuetudini obtemperaret, & post frequentes admonitiones vir illius nihil effecisset; Nisi, inquit, in diuinis consors fueris, neque in vitæ communione posthac eris. Mulier, hoc audito, & consensum pollicita rem eam famulæ cuidam communicat, quam sibi fidam esse iudicabat, illiusque opera ad fallendũ virum vtebatur. Circa tempus autem mysteriorum (sciunt initiati quid sit, quod dico) illa quod accepit continens, quasi oratura procumbit, famula adstans clanculum illi dat panem, quem secum in manu attulerat. Hic cum dentibus admoueretur, in lapidem congelascit. Mulier perterrefacta metuens, ne quid sibi mali propter eam rem quæ diuinitus acciderat, contingeret, ad Episcopum cursu contendit, ac seipsum prodens lapidem ostendit adhuc morsi vestigia habentem, & materiam incognitam, coloremque admirabilem ostendentem, simulque veniam cum lacrymis petens viro suo cõsensuram se pollicetur. Quod si cuipiam hoc incredibile videtur, lapis ille testis est; qui etiamnum inter clinodia ecclesiæ Constantinopolitanæ asseruatur.

Hyp... mira... reda...

VI. *Sacræ communionis non est capax qui nondum est baptizatus.*

P. Lu... nell. l... cra co... nione...

Anno Domini 1563. Romæ adolescens quidam natione Turca annos natus viginti, qui Anconæ, vbi cum patre negociatore educatus fuerat, egestate compulsus sese ministerio cuiusdam viri nobilis addixit: quorum assidue templa ac sacra mysteria lubens adibat: & quia Italice loqui nouerat, ob id Christianus ab omnibus habebatur. Aliquot postea euolutis mensibus in grauem incidit morbum; cuius ratione ab hero compulsus est ad D. Ioannis Lateranensis Xenodochium diuertere: vbi ea lege admissus est, si ex more & instituto legum Nosocomei, ad confessionis & sanctissimæ communionis sacramentum sese præpararet. Is vero timore repulsæ perculsus, conditionem accepit tacito interim religionis Mahumetanæ scelere. Mirum dictu & auditu singulare! Mox vbi sacram communionem sumpsit, magnis & iteratis vocibus se baptistaum

munione indignus.

ſmum expetere clamitat, Turcam ſe profitens. Qui aſtabant exiſtimantes eum delirare, aut mentis impotem eſſe, ſocium Patris, qui tunc ibi erat concionandi gratia, accerſit loci Præfectus, vt ei ſilentium imponeret, & à clamoribus compeſceret. Sed fruſtra: tanta enim animi contentione baptiſmum expetebat, vt omnes facile intelligerent aliquid ſubeſſe myſterii: maxime quod aſſeuerarat ſe plane interius ardere, nec vlla alia ratione aut via iuuari poſſe quam per baptiſmi ablutionem. Re itaque bene perſpecta, & catecheſi prius præmiſſa, ablutus eſt. Primo aquæ contactu, & poſt ſacra verba prolata, lætus & alacer conquieuit; qui poſtridie puriorem Deo animam reddidit.

VII. *Indigne communicans Euchariſtiam deglutire non poteſt.*

Guilielm. Abbas in vita S. Bernardi: Agebatur, inquit, ſolennitas quædam præcipua, & frater aliquis quem pro ſecreta culpa ab altaris ſacri communione ſuſpenderat, notari timens, & ruborem non ſuſtinens, ad manum eius cum cæteris nimium præſumptuoſus acceſſit. Intuitus autem eum, quoniam cauſa latens erat, repellere hominem noluit, ſed intimo corde orabat Deum, vt de tanta præſumptione melius aliquid ordinaret. Itaque ſumens homo Euchariſtiam nō poterat ad interiora traiicere, & diu multumq; conatus, cum nullo modo præualeret, anxius & tremebundus clauſam ore ſeruabat. Expleta deniq; hora orationis patrem ſanctum traxit in partē, cuius pedibus aduolutus cum multis ei lacrymis ꝙ patiebatur aperuit, & aperto ore ipſam quoque Euchariſtiam oſtendebat. Increpans autem eum confitentem abſoluit, & ſine difficultate recepit Dominica Sacramenta.

VIII. *Excommunicationis vinculo irretitus, licet à peccatis abſolutus, communionis particeps fieri non poteſt.*

Aliud miraculum non minus illuſtre, certum & comprobatum ſcribitur in hiſtoria Pontificali. In vlteriori Hiſpania (inquit Auctor) in terra Formeſtæ Diœceſis Epiſcopatus Potentiæ accidit, vt homo nomine Pero Ferande quoſdam nummos cuidam deberet, cum nullam haberet viam exigendi ab eo, quoad ſententia excommunicationis ſibi obligauit, qua æs alienum diſſoluere coactus fuit. Cum autem exiſtimaret hoc modo ſatisfeciſſe, cenſuræ abſolutionem petere neglexit: ad mortis autem terminum peruenit hic homo: Sacerdos ad eum ſanctum Sacramentum pertulit multa gente comitatus, & ſolitis petitionibus factis, cum vellet ei ſacramentum adminiſtrare, quod in patena ex argento habebat, nulla via aut diligētia ab ea potuit amouere. Qua re, tam ille, quā cæteri, qui aderant, commoti omnes, foras vt irent ſacerdos iuſſit, exiſtimans fieri poſſe, vt id aliquo magno peccato accidiſſet, quod confitendum illi reliquum eſſet: hoc autem ab illo petiit, & audiuit ſe nullius peccati fuiſſe reum, quod minime confeſſus ſit. Tā igitur ſacerdos, quā ægrotus maxima moleſtia affecti ſunt, & ſacerdos ægrum interrogauit, nunquid in aliquā incidiſſet excommunicationem, cuius abſolutionē non eſſet conſecutus. Tunc ægrotanti in mentem venit ſua ſuperior negligentia, & abſoluto, alia hoſtia illi fuit adminiſtrata, vt illa prior ad perpetuam huius miraculi memoriam ſeruaretur: quæ adhuc extat in eadem patena ſine vlla corruptione. Viſitur hoc ſanctiſſimum myſterium à multis gentibus. Et ego (inquit Hiſtoricus) licet indigniſſimus, in meis manibus patenam maxima cum admiratione habui: cum viderem panis ſpecies incorruptas permanere ab hinc centum & viginti annis. In quo duo miracula cernuntur: alterum, quod hoſtia ſit ita patenæ affixa: alterum, tamdiu ſine corruptione eſſe.

IX. *Henricus Imper. Sacramento Communionis ſacrà abuti veretur.*

Malus erat Imperator Henricus, ſed tamen ſimile ſacrilegium committere exhorruit, inuitante illū ad ſimilem ſacramenti Venerabilis purgationem Gregorio VII. Pontifice. Cuius rei hiſtoriam narrat Lambertus Schaffnaburgenſis his verbis: Ita abſoluto eo (nempe Henrico Imperatore) excommunicatione Papa Miſſarum ſolennia celebrauit, confectaque ſacra oblatione Regem cum cætera, quæ frequens aderat, multitudine, ad altare euocauit, præferenſque manu corpus Dominicum: Ego, inquit, iam pridem à te, tuiſque fautoribus litteras accepi, quibus me inſimulabas, Sedem Apoſtolicam per ſimoniacam hæreſim occupaſſe, & aliis quibuſdam tam ante Epiſcopatum, quam poſt acceptum Epiſcopatum criminibus vitam maculaſſe, quæ mihi ſecundum ſcita Canonum omnem ad ſacros ordines acceſſum obſtruxerunt. Et licet multorum idoneorum certe teſtium adſtipulatione crimen refellere queam; eorum ſcilicet, qui omnem vitæ meę ab ineunte ætate inſtitutionem integerrime nouerunt, & eorum qui meæ ad Epiſcopatum promotionis auctores fuerunt: ego tamen ne humano potius, quam diuino niti videar teſtimonio, vt ſatisfactionis compendio omnem omnib. ſcandali ſcrupulum de medio auferam; ecce corpus Dominicū, quod ſumpturus ero, in experimentum mihi hodie fiat innocentiæ meæ, vt omnipotens Deus, ſuo me hodie iudicio vel abſoluat obiecti criminis ſuſpicione, ſi innocens ſum; vel ſubitanea interimat morte, ſi reus. Hæc & alia, vt ſolenne eſt, præfatus verba terribilia, quibus Deum cauſæ ſuæ æquiſſimum iudicē, & innocentiæ aſſertorē adeſſe precabatur, partem Dominici corporis accepit, & comedit. Qua liberrime aſſumpta, cū populus in laudes Dei, innocentiæ eius congratulatus, aliquandiu acclamaſſet, tandē impetrato ſilentio cōuerſus ad regē. Fac ergo fili, inquit, ſi placet, ꝙ me facere vidiſti. Principes Teuto-

Ex Lamb. Schaffnab in hiſt. an. 1077. P. Martin. Delr. lib. 4. diſquiſ. magic. to. 2. c. 4. qu. 3. an. Do. 1077.

Teutonici regni suis in dies accusationib. aures nostras obtundunt, magnam tibi molem capitaliũ criminum impingentes: pro quibus nõ modo ab omni rerum publicarum administratione, sed ab ecclesiastica etiam communione, & ab omnimoda vitæ sæcularis conuersatione vsque ad extremum spiritum te suspendi oportere existimant. Petunt etiam magnopere diem & locum statui, audientiamque præstari canonice discutiendis, quas aduersum te adferant, accusationibus. Et nosti optime humana plerumque vacillare iudicia, & in publicis disceptationibus nonnunquam falsa pro veris persuaderi, dum pro disertorum hominum ingeniis & dicendi copia & suauitate falsitas verborum phaleris adornata libenter auditur, & veritas nullis eloquentiæ nixa adminiculis contemnitur. Cum ergo tibi bene consultum cupiam, pro eo quod in calamitatibus suis supplex Apostolicæ sedis patrocinium expetisti, fac ꝙ moneo. Si te innocentem nosti, & existimationem tuam ab æmulis tuis per calumniam falsis criminationibus impeti, libera compendiose & Ecclesiam Dei scandalo, & teipsum longæ concertationis ambiguo, & sume hãc residuam partem Dominici corporis: vt comprobata Deo teste innocentia tua obstruatur omne os aduersum te iniqua garrientium: & me deinceps causæ tuæ aduocato, & innocentiæ tuæ vehementissimo assertore, Principes tibi reconcilientur, Regnum tibi restituatur, omnes, quibus iam diu respublica diuexerat, bellorum ciuilium tẽpestates in perpetuum sopiantur. Ad hæc ille inopinata re attonitus, æstuare, tergiuersari, &c.

X. *Eucharistiam indigne percipiens diuinam sentit vltionem.*

In vita eius l.3. apud Sur. tom.6. die 7. Nouemb.

Audi & aliud exemplum de indigne sumente sacram synaxin, quod habetur apud Surium in vita S. Engelberti Archiep. Coloniensis: Fœmina quædam (inquit) in Paschate cum cæteris sacrosanctam percipiens Eucharistiam, terribili Dei iudicio cœpit spumare, agitare linguam, nec tamẽ quicquam eloqui. Ante communionem sanissima uerat: indigne accedens ad sacramentum subito in tantum debilitata est, vt nullum membrum mouere posset. Ab ineunte enim ætate admodum dissolute vixerat, & multis onusta peccatis tam salutarem medicinam prorsus imparata sumpsit. Itaq; sacra corporis Christi communio non remedium ei attulit, sed tormentum. Periculosum est ægro obstipato vi medicina fortiter aluũ ciente, nisi prius sumat quippiam, quo peccans materia digeratur: Ita ergo peccator obstinatus & induratus, ne medicinam corporis Christi ad iudicium accipiat, peccatorum virus & noxios humores contritione & confessione prius digerere debet. Porro increscente in fœmina, de qua agimus, cœlesti animaduersione, in somnis visio ei oblata est, qua didicit se breui curatũ iri, si velit locum, vbi cæsus est Engelbertus Episcopus, adire. Difficulter igitur & cum magno labore venit ad locum, moxq; restituta surrexit è lecto, & cibum potumque sumpsit, Deoque gratias agens promisit se annuum censum Martyri illo in loco persoluturam.

Pœna indigne percipientis Eucharistiam.

Sanatus post pœnitentiam.

XI. *Diuinitus castigatur Iudæus volens mala intentione corpus Domini suscipere.*

Ex M... Sur. 1... tom.5.

Dum S. Syrus Ticinensis Episcopus Missarũ solennia aliquando celebraret, & copia filiorum eius, quos verbi semine, iuxta Apostolũ, Deo genuerat, deuota sanctis mysteriis interesset, audẽter Iudæus ecclesiam ingressus, maligno instigante spiritu, corpus Dominicum suscipere, atque in sterquilinium proiicere molitus est. Diu inter turbas fidelium ad manus viri Dei perueniens, ausu nefario immundo ore corpus suscepit Dominicum. Quod vt animo reiiciendi os aperuit, digna vltione percussus, sine affatu verborum, cunctis audientibus & videntib⁹, clamare cœpit. Volebat labia iungere, nec valebat: conabatur verba edere, sed lingua rigida officium loquendi non præbebat, & quasi ignitum iaculum in ore portans immẽsis torquebatur doloribus. Resonabat omnis illa ecclesia ineptæ vocis clamorib⁹, & tam egregii virtute miraculi Christi fidelium lætabatur conuentus: impleturque illud: Derisores ipse deridet. Et quod Apostolus ad Galatas scribit: *Nolite errare, Deus non irridetur. Quæ enim seminauerit homo, hæc & metet.* Iudæus ergo incredulus nec audierat, nec legerat ista præconia scripturarum, qui putauit Spiritus sancti deesse præsentiam: quem vir Dei suo conspectui præsentari præcepit, atque aduenienti dixit: Incredula & perfidiæ mens plena, quare tam iniqui hostis implesti consilium? Ecce quod clandestinus persuasor te miserum illexit vt faceres, cunctis fidelibus suis diuina virtus ostendit. Iudæus autem nimio dolore superatus, voces emittere absq; sermonibus non cessabat, habens in gutture suæ malitiæ cruciatum: quia secundum sanctissimi vaticiniũ Simeonis, vt incredulis est pernicies & ruina: ita fidelibus suis vita & exultatio est verbũ Dei. Nam subtilius adspectantibus mirabili ratione corpus Dominicum in ore videbatur Iudæi dependere, vt nec linguæ subter cõpagi insideret, nec desuper immundo adhæreret palato. Sed postulantib. fidelibus pro eius miseria, vir Dei Beatus Syrus manum tetẽdit, & sanctæ Eucharistiæ mysterium à sacrilego ore abstraxit, dicens: Ecce nũc liberatus es, de cætero caue huiusmodi simile ne facias, & ne vlterius repetere hoc præsumas. Iudæus autem pedibus eius aduolutus clamabat, se Christo Deo crediturũ, si sacri eum baptismatis vnda perfunderet, ac pio eius conuentui copularet. Tibi, inquit, vir Dei Syrus, tibi omnipotens refero gratias, qui Iudaicam perfidiam non dedignaris corrigere; sed ad tui vnigeniti fidem ampla pietate cõuertis. Baptizato autẽ illo, multi ex Iudæis credentes, cum eo sacro renati baptismate Christi fidelibus ac spirituali cætui sunt vniti.

Vltio I... dæun... pus D... ni ma... tentio... suscip... volen...

Gal. 6

Luc. 2

Mirabile quid.

Iudæu... credit in Christũ, & ... baptizati cũ aliis multis.

XII. *Hor-*

XII. *Horrenda vltio in indigne communicantem.*

[…] an- […] ciet. […] 85. in […] c. Me- […] §. […] Lu- […] f.

In valle Lucernensi mysteriorum diuinorum nec infrequens, nec inutilis vsus fuit, quæ vt vtilius etiã ab hominibus obeantur, prodigiis nonnunquam & miraculis admonentur. Quidam cum peccatum, quod conceperat, vomere præ pudore nõ posset, eo in confessione præterito contaminatissimo ore & spiritu sumere cœlestes dapes non dubitauit: sed dũ leuissimam hostiam illapsam in stomachum putat, sensit ponderosum veluti plumbum per fauces pectusque delapsum, quod intolerabili onere cor opprimens enecabat: quẽ dolorem mox etiam ardens febris excepit, & tormenta crescebant in corpore, dum animus resipisceret. Resipuit tandem, & à nostris excitatus ad spem peccata sua accurata confessione detexit: quib. animo liberato ponderibus, suo quoque pondere leuatum est corpus.

TIT. XII. Militibus sumendam esse Eucharistiam ante congressum cum hoste.

EXEMP. I. *Otto Germanorum Rex contra Vngaros congressurus sacra communione cum suis communitur & vincit.*

[…]n. tom. […] Annal. […]n. Chri- […] 5. 5. ex […]lrico, qui […] Ottonis […]lare ge- […] fideliter […]sit.

[…] garorũ […] nerosis- […]a in Ger- […]uiam ir- […]tio.

[V]dalricus […]pugna- […]r Augu- […]næ ciui- […]tis.

ANno incarnationis Domini nostri Iesu Christi nongentesimo quinquagesimo quinto tanta multitudo Vngarorum erupit, quantam tunc temporis viuentium hominum nemo se antea vidisse in vlla regione profitebatur, & Noricorum regionem à Danubio flumine, vsque ad Nigram syluam, quæ pertinet ad montana, simul deuastando occupauit, & cum Lycum transcenderet, & Alemanniam occuparet, ecclesiam sanctæ Afræ concremauit, & totam prouinciam à Danubio vsq; ad syluam deprædauit. & maximam partem vsq; ad Hilaram fluuium igne combussit: Augustam autem ciuitatem obsedit, quæ tunc imis sine turribus circumdata muris firma ex se ipsa non fuit. Sanctus autem Antistes magnam valde multitudinem optimorum militum secum intra septa ciuitatis collocatã habebat, ex quorum agilitate, & audacia ciuitas fortiter firmata Deo iuuante consistebat. Ille autem totum spatium noctis in oratione pernoctãs religiosas mulieres in ciuitate congregatas concitabat, vt vna pars earum cum crucibus ad Dominum deuote clamando intra circumirent, & altera pars clementiam sanctæ Dei Genetricis Mariæ pro defẽsione populi, & pro liberatione ciuitatis studiosissime pauimento prostrata flagitaret. Ipse autem minimam particulam noctis ante matutinam horam corpus requiei soporis indulsit, vt matutinis laudibus expletis, aurora primum irrumpente, salutaris sacrificii hostiam Deo libare licuisset. Ministerio sacro peracto, viatico sacro omnes recreauit, humilique admonitione persuasit, vt in fide recta persistentes spem suam in Domino componere nõ dubitarent, indicens eis omnigenam sponsionẽ consolationis, & annuncians Psalmographi Dauid verba dicentis: *Si ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es,* &c. Sic plane accidit secundum illud Apostoli: *Sancti per fidem castra etiam verterunt exterorum,* vt plane non minori virtute ipse Augustanam defenderit ciuitatem, quam Otto Rex eos pugnando deleuerit: de quo mox subiicit ista: Rex igitur cum tantum exercitum Vngarorum perspexisset, æstimauit non posse ab hominibus superari, ni Deus omnipotens eos occidere dignaretur, in cuius adiutoriũ confidens suorumque consolationibus Principum roboratus bellum viriliter cum eis agere cœpit, & cum mutua cæde vtrobiq; cecidissent, & his interfectis, qui ad occisionem à Deo prædestinati erant; gloriosa victoria Ottoni Regi à Deo, cui nihil est impossibile, data est, ita vt exercitus Vngarorum in fugam versus virtutem præliandi vltra non haberet. Et quamuis incredibilis numerus illorum occisus fuisset, tantus tamen adhuc exercitus eorum remanebat, vt hi qui de propugnaculis Augustæ ciuitatis eos venire conspexerunt, non pugna lacessitos eos redire existimauerant, donec prætereuntes ciuitatem vlteriora Lici fluminis litora festinãdo repetere cognouerunt. Rex autem cum suis eos sequens, & quibus se coniungere potuit occidens, vespertina hora diei peruenit ad Augustam.

[C]ōmunio [m]ilitũ ante congressum cum hoste.

Psal. 22.

Hebr. 11.

Ingens Ottonis victoria aduersus Vngaros.

II. *Saraceni diuinitus superantur à militibus sacro viatico communitis.*

Anno Domini 1040. cum Saraceni ex Africa venientes Messanam vrbem, quam Catalacus Præfectus Michaëlis Imperatoris tenebat, obsedissent, & iam ob victorias priores elati, & ideo negligẽtiores redditi essent, Catalacus ista intuens iussit sacrosanctum Missæ sacrificium primum offerri, inde vero milites omnes sacra Eucharistia participãdo muniri, moxque in hostes irrumpens, imparatos offensos omnes vel trucidauit, vel fugere coegit. Rem gestã sic accipe ex auctore: Quarta die qua consueuimus mediam Pentecosten celebrare, Catalacus cognomento Combustus, animaduersa negligentia & socordia Saracenorum, & vt illi sine vlla cura & solicitudine degunt, nihil curãtes eorum quæ intra muros fierent, suo exercitu confirmato, cum iussisset sacrificium incruentum perfici, simulq; cum omnib[us] particeps fuisset diuini Sacramenti, circiter prandii horam, apertis vrbis portis maximo impetu in aduersarios erumpit ebrios, & crapula onustos. Ipse primum ad tabernaculũ Apocaphar Insulæ Principis adequitans, & ille quidẽ statim interficitur, mollis, & facilis captu præ ebrietate, eiusq; tabernaculũ perrumpitur. Cadebant etiam alii Saraceni aceruatim pręebrietate labẽtes, & inopinato impetu nihil prorsus virtutis memores. Fuit igitur strages totius exer-

Baron. tom. 11. 1040. 3. ex Io. Curopalata, & Cedreno.

exercitus, cum Saraceni sese mutuo obterentes occiderent, ita vt cadaueribus complerentur planities, & proximæ conualles, & flumina: captaque sunt omnia castra auro, & argento, & margaritis, pretiosisque lapillis referta, quos (vt fertur) medimnis milites diuisere. Et ita omnis Sicilia, quæ breui tempore à Maniaco subacta fuerat, breui quoque negligentia, & vitio Ducum rursum in potestatem Saracenorum peruenit, cum sola Messana eo modo quo diximus, relicta fuisset, iterum recuperata est.

III. *Milites suos Henr. 9. Imp. ante prælium Eucharistia præmunire solebat, & Sanctos tutelares inuocare.*

Bar. to 11. An an. 1022 ex Petro Damian. & Bonfin. de reb. Hung. Deca 2. lib. 1.

Henricus IX. Imperator de Vltramontanis partibus veniens, prius quam ad bellũ proficisceretur, misit beato viro Romualdo legationem deprecatoriam, vt ad eum venire dignaretur. Eius itaque precibus ad Deum se commendans, ad victoriam aperuit sibi viam, imitatus Theodosium, qui dimicaturus aduersus tyrannos legationem primum misit ad sanctum Ioannem Anachoretam in Ægypto morantem. Qui enim in omnib. specimen dedit Christianissimi Imperatoris, sanctissimi plane Ducis in militibus ad bellum parandis omnes numeros pietatis absoluit: quippe qui sacratissima Eucharistia ante prælium communire soleret exercitum expiatione antea facta delictorum, adhiberetque patronos sanctos Martyres Laurentium, Georgium & Hadrianum, quos præuio Angelo præcedere consueuisse aliquando vidisset exercitum.

Communio ante prælium.

IV. *Guilelm. Northman Comes contra Haraldum dimicaturus sacra Euch. vult suos præmuniri & victor euadit.*

Ex Bar. to 1. An. an. 1066 8 ex Ingulpho eius temporis scriptore, & Matth. Westmonasteriens.

Guilelmus comes Northmanniæ, classe comparata in Angliam venit recenti victoria tumidum aggressurus Haraldum Tyrannum Regem Noruegiæ. Præcedentem vero noctem certaminis insumpsisse Guilelmi milites in confessione peccatorum suorum, & ad prælium sese muniuisse sacratissima Eucharistiæ sumptione, qui res tunc gestas prolixius prosequuti sunt, narrant: adduntque in ambiguo satis prælio Deum fauisse iustitiæ, Guilelmoq; tribuisse victoriam, pridie Idus Octobris, die ipsa, qua sancti Callisti papæ & martyris anniuersaria dies agitur in ecclesia.

V. *Milites belli sacri communicabant de corpore Christi Domini Ierusalem oppugnaturi.*

Io. Molan. in Nat. SS. Belgii, 15. Iul. 1. ex Guil. Tyrio.

Cum Duces exercitus belli sacri Ierusalem liberaturi ad terram sanctam proficiscerentur, in via Antiochiam Syriæ, quæ noua olim fuit gentilium Ierusalem, a decima die Octobris obsessam tertia demum die Iunii expugnarunt, opera potissimum Boemundi, qui inuento per amicum modo intrandi, primus intrauit, post quem Flandrensis & Nordmannus. Occupatam autem vrbem magnus princeps Corbagath obsidione vallauit, & clam vnam turrim occupasset, nisi viriliter ei restitisset Henricus de Ascha cum duobus cognatis: cum autem intus media premerentur, Petrus Eremita missus est legatus ad hostes, eisque renunciauit pugnam deposcere. Vnde vniuersæ legiones summo mane celebratis diuinis, & cælestis cibi munere satiatæ, per Dominum confortatæ eruperunt, & de hostibus triumpharunt vrbe iam in tranquillitate composita, versus Ierusalem tendentes multas vrbes occuparũt, & post variam fortunam, anno millesimo nonagesimo nono, septima Iunii ad vrbem sanctam & Deo amabilem Ierosolymam castra metatæ sunt. Cumque victus & aquæ penuria laborarent, ex communi decreto indictæ sunt Litaniæ, & assumptis crucibus & sanctorum patrociniis, Episcopi & Clerus nudis pedibus populum subsequentem vsque ad mõtem Oliueti præcesserunt. Vbi Petrus eremita, & Arnulphus familiaris Comitis Nordmanni populum exhortationis sermone ad longanimitatem animarũt. Octauo autem die humiliationis, obsidionis autem trigesima nona, eadem feria & hora, quibus Saluator ibi pro nostra salute mortem crucis subiit, vrbs capta est, Idibus Iulii, eo videlicet die, quo primitiua Ecclesia inde abiecta fuit, cum festum de dispersione Apostolorum celebratur.

Litan… dictæ… cessio…

VI. *Vt Constantius Constantini filius milites suos hortatus sit ad percipienda sacra mysteria ante certamen cõtra Magnentium.*

Theo. lib. hist. c. 3.

Laudatissimus Imp. Constantinus suos filios & milites pristino errore liberatos præceptis instituit veritatis, ita vt filii postea firmiorem reddiderint paternam doctrinam: extat enim laudabile factum Constantii eius filii, ex quo facile coniectura fieri potest de studio illius erga res diuinas. In bello enim contra Magnentium suscepto, toto suo exercitu in vnum coacto, omnes cohortatus est, vt diuina perciperent mysteria: semper enim incertum esse finem vitæ, multo autem maxime in bello, vbi tot vndiq; millia telorum, iaculorum, hastarum immitterentur, tot enses gladiique vibrarentur, aliæq; machinę instruerentur, de quibus violenta mors inferri soleret. Itaque vnumquemque preciosam vestem illam indutum esse oportere, qua maxime illa in vita opus sit futurum. Quod si quis, inquit, noluerit hoc tempore amiculum illud sibi circumdare, is nunc iam dimissus domum reuertatur: nam nisi mecum initiatis in bello sociis vti non volo.

VII. *Angli cum Gallis pugnaturi ad confessionem & communionem recurrunt, & victores fiunt.*

Ex Æn. Sylu. li. 3. Comm. in Panor. 50. an. 141

Henricus Anglorum Rex circumuentus ab exercitu Regis Gallorum, quæcunque obtinuisset in Gallia, dimittere voluit, si cum suis incolumis abire permitteretur. Negantibus Gallis, nocte subsecu-

ſecuta vocatis Centurionibus, & decanis militum: Neque fugere, inquit, commilitones, neque ab hoſtibus incolumitatem conſequi poſſumus, quamuis cedere regno Galliæ voluerimus: ſola nos arma tueri non poſſunt. Non eſt, cur numeroſum exercitum formidetis: iuſtam cauſam iuſtus Deus adiuuabit. Ite, & alterum alteri peccata veſtra confitemini, pauxillumq; terræ ob memoriam ſacramenti Euchariſtiæ Saluatoris alter alteri porrigite. Craſtina die liberabit nos Dominus ex manibus inimicorum. Sic dimiſſa concione, peractis quæ iuſſerat, curare milites corpora præcepit. Sequenti die, vt primum lux orta eſt, commiſſo prælio, incredibile dictu, octo millia Anglorũ ſexaginta millia hoſtium fudere: cæſa ingens turba, nobilitas Galliæ prope omnis capta, paucos fuga ſeruauit: eaque potiſſimum dies Gallorum opes fregit.

VIII. *Neapolitani rebus diuinis armati Saracenos Italiam denuo tentantes ſuperant.*

Anno Chriſti octingenteſimo quadrageſimo octauo, Saraceni poſt multas prædas in Italia factas, ad mare profecti naues conſcendere: verum ſæua coorta tempeſtatę iactati optatum tenere curſum nequiuere; ſed plerique fœdis factis naufragiis periere, ſanctis ipſis Apoſtolis iniquam templorum ſuorum direptionem præſenti ſuo numine punientibus. Superſtites autem ſuperioris prædæ dulcedine incitati, maiori nauium atque hominum numero comparato, Romam vnam iterum ſpectantes, in Sardiniam acceſſerunt. Hoc cognito, Neapolitani, Amalfitani, & Caietani certatim claſſe comparata Saracenis occurrere ſtatuerũt. Oſtiam progreſſi, aduentum ſuum Pontifici Leoni IV. nunciarunt, ſibi eſſe in animo prælio cum Saracenis conſerto, Romana templa, mœniaq; ab eo inſtaurata defendere. Pontifex, vt eos in bene agẽdi propoſito confirmaret, poſtridie, vniuerſo non ſolum Clero, ſed etiam populo comitante, Oſtiæ eis occurrit, & ſacris in Beatæ Aureæ, magna cæremonia, celebratis, precatuſque, vt quod de nouo bello Chriſtiani cogitabant, ſibi, atque Eccleſiæ bene ac feliciter eueniret, omnes humanis noxiis expiatos Corporis Domini noſtri ſacramento refecit: atque bona ſpe rei bene gerendæ repletos inde ad prælium diuina cum benedictione dimiſit. Itaque poſtridie illius diei, acri facto in eos impetu, tanto animorum ardore, tantaque alacritate pugnarunt, vt claſſe eorum diſperſa, aut in proximas Inſulas compulſa, pleroſq; aut fœde trucidarint, aut in ſeruitutem captiuos abduxerint. Clariſſima hæc de Saracenis, communib. hoſtibus, victoria, inſigne Romanis antiqui naualis triumphi ſpectaculum præbuit. Placuit etiam Romanis ciuibus, quoſdam ad terrorem, non longe à portu Romano, furca ſuſpendere, aduerſante tamen Leone, ob manſuetudinem & clementiam, qua potiſſimum inſignis habebatur: ſed multitudini obuiam ire, præſertim in tanto furore, non potuit.

TIT. XIII. A quibuslibet Chriſtianis ſub mortem ſacrum viaticum eſſe ſumendũ.

EXEMP. I. *Deipara Virgo ad cœlum migratura ſacram à filio percipit communionem.*

BEatiſſimæ Dei Genitrici virgini Mariæ iam iam ex hac vita migranti Chriſtus ipſe læto vultu ſacram miniſtrauit communionem, dicens: Accipe, chara mea, quod mox complebitur tibi in regno meo vna cum Patre meo.

P. Lauren. Mazelli lib. 6. de B. Virgin. c. 9.

II. *B. Magdalena hinc migratura Euchariſtia ſacramento muniri voluit.*

Maria Magdalena vitam agens in deſerto, cœleſtium ſpirituum ſocietate fruebatur: & tamen cum ſibi vitæ finem imminere cognouiſſet, Maximinum Epiſcopum iuſſit accerſiri, & percepta ab eo communione, ad cœlum migrauit.

In vita eius.

III. S. *Maria Ægyptiaca ante obitum ſacram ſumit Euchar.*

Cum Sancta Maria Ægyptiaca ex hac vita eſſet migratura, & corpus Chriſti Domini ſumptura, poſtulauit dici ſymbolum Apoſtolicum, & Dominicam inchoari orationem. Expleto itaque Pater noſter qui es in cœlis, ſicut mos eſt, & viuifica miniſteriorum ſuſcipiens dona, in cœlum extenſis manibus ingemiſcens cũ lacrymis, ita clamauit, Nunc dimittis Domine ancillam tuam ſecundum verbum tuum in pace: Quia viderunt oculi mei ſalutare tuum.

Laur. Sur. 9. April. ex Paul. Diac.

IV. *Serapion lapſus, ſed pœnitens, non poteſt mori niſi ſumpta Euchariſtia.*

Ex litteris Dionyſii ad Fabianum Epiſc. Antiochenum, Euſebius Cæſarienſis præter alias res geſtas, memorabile de Serapione exemplum habet, quod hic inſerendum putaui, in hæc verba: Erat quidam Serapion apud nos fidelis ſenex, qui licet magnam vitæ partem integre & incorrupte tranſegiſſet, tempore tamen perſecutionis præ imbecillitate animi lapſus eſt. Hic ſæpenumero in Eccleſiam denuo recipi ſupplex poſtulabat: ſed nemo, quia idolis ſacrificaſſet, eius poſtulationi aliquando auſcultauit. Quin in grauem morbũ delabens, triduo deinceps mutus, & abſque ſenſu vixit: quarto autem die paulum reuelatus nepotem ad ſe accerſit, ſicque alloquitur: Quouſq;, filii, me detinetis? Properate, obſecro, & me ocyus dimittite: aliquem ex presbyteris aduocate ad me. Quæ cum dixiſſet, iterum fuit mutus. Puer currit ad presbyterum: nox iam erat. Ille forte morbo vexatus accedere ad eum non poterat: ſed tamen quoniam à me quidem mandatum dabatur, vt, qui iam eſſent è vita migraturi, ſanctorum myſteriorum (dummodo peterent, & vel maxime ſi antea, dum integra valetudine erant, ſupplices

Euſeb. Cæſa. lib 6. hiſt. Eccl. c. 26. apud Baron. to. 2. an. 255. 32. 33.

petiuissent) participes fierent, sicque cum pace dimissi, & bona spe confirmati, ex hac luce decederent: puero exiguam quandam Eucharistiæ partem dedit, præcipiens, vt eam madefactam in os senis infunderet. Quam puer secum afferens rediit. Cum iam appropinquanti, priusquam cum eo quod gestabat, intraret ædes: Serapion denuo voce recuperata, dixit: Venisti, fili? tametsi presbyter non potest venire, tu tamen præsta quod tibi in mandatis dedit, & dimitte me abire. Particulam igitur puer, quam apportarat, madefactam in os senis infudit. Atque ille simulatque eam pedetentim per fauces demiserat, illico extremum spiritum edidit. An non igitur satis constat, eum fuisse reseruatum, & vsque eo in vitam mansisse, quoad esset penitus culpæ vinculis solutus? Et ita labe, qua erat idolis immolando aspersus, omnino deleta, posset pro multis bonis, quæ gessisset inuita, in numerum confessorum referri? hæc Dionysius apud Eusebium.

Eucharistia mittitur ad Serapionē morietem.

V. *Viaticum ab Honorato sumit D. Ambrosius ad feliciorem vitam profecturus.*

Baro. tom 5. Annal ad an. Christi 397. 31. ex S. Paulino.

Anno Christi Domini trecentesimo nonagesimo septimo, eo tempore, quo a nobis migrauit Diuus Ambrosius Mediolanensis Archiepiscopus ad Dominum, ab hora circiter vndecima diei vsque ad illam horam, qua emisit spiritum, expansis manibus in modum Crucis orauit. Nos autē labia illius moueri videbamus, vocem autem non audiebamus. Honoratus autem sacerdos ecclesiæ Vercellensis, cum in superiora domus se ad quiescendum composuisset, tertio vocem vocantis se audiuit, dicentisque sibi: Surge, festina, quia modo est recessurus. Qui descendens obtulit sancto Domini corpus: quo accepto vbi glutiuit, emisit spiritum, bonum viaticum secum ferēs, vt in virtute escæ anima refectior, Angelorum nunc consortio, quorum vitam vixit in terris, & Eliæ societate lætetur: quia vt Elias nunquam Regibus, vel vllis potestatibus, ita nec iste pro Dei timore loqui veritus est. Vt autem sciretur in cœlis viuere, cum corpus illius, peractis sacramentis diuinis, de ecclesia, ad quam fuerat deportatum, leuaretur deportandum ad basilicam Ambrosianam, in qua positum est, ita dæmonum turba clamabat, se ab illo torqueri, vt eiulatus eorum ferri non posset.

S. Ambros. migraturus communicat.

Dœmones cruciati præsentia corporis S. Ambrosii.

VI. *Diuo Ioanni Chrysostomo Archiep. Constantinopolitano morituro Petrus & Ioannes Apost. cibum cælestem ministrant.*

Niceph. Cal. lib. 13. histor. eccl. ca. 37. & Metap. apud Sur. 27. Ian. to. 1. an. 407.

Ioannes Chrysostomus in exilium missus, cum ad varia loca duceretur, vt transitione frequenti lasefactatus ille vitam misere finiret, tandem Pityuntem ex mandato ductus est. Oppidum id est grauis solitudinis ad finem maris Pontici situm, sæuissimis barbaris conterminum. Eo cum duceretur, & iam ad Deum migraturus esset, noctu ei oranti, qui vitæ eius duces fuerant, & Petrus & Ioannes Apostoli assistentes, perquam amice cum eo sunt collocuti: eique cum aduersus dœmones victoriam, tum postremo migrationem ad Deum, & quæ eum exceptura essent bonorum perceptionem cum lætitia annunciauerunt. Dein cœlesti & ineffabili eum esca pauerunt: ex quo postea nihil cibi sumpsit. Dicta hæc ab eis sunt, quibus ille eam secum versantib. concredidit. Hinc etiam ille ad maiora progressus est certamina. Illi porro, quibus magnus vir ducendus commissus fuerat, magnis itineribus proficiscebantur, aliquando immensis pluuiis exundantibus, aliquando solis radiis maxime vrentibus. Merces enim illorum crudelitati exercendę, maiorum dignitatum honores proposita fuerat. Sed enim quo pluribus obiectus est ærumnis, eo casibus omnibus, propter sanctiorem philosophiam, superior fuit, splendidusq; refulsit: quemadmodum in ignem flāma, si materiam copiosiorem sibi iniectam habeat. Cæterum Pityuntem videre non potuit, sicuti Epiphanii vaticinium prædixerat. Ad Comnenos autē Armeniæ quum venisset, ad templum Basilisci martyris ductus est, qui Episcopus fuisse, & sub Maximino Nicomediæ martyrii certamen obiisse dicitur. Ibi in somnis ei apparens martyr; Bono, inquit, animo esto, Ioannes frater, vtrumque crastina dies coniunget. Ille etiam custodi templi, vt locum oanni pararet, præcepit. Obitus eius in eam diem incidit, qua viuificæ Crucis exaltationē celebramus, mensis Septembris decimam quartam. Sic enim cōueniebat, eum, qui vitam omnem sub Cruce transegerat, & gloriam non in alia re, quam in Cruce Christi collocauerat, eam festo ipsius die deponere.

Apostoli duo Ioanni Chrysostomo obitum parent, cibo cælesti pascunt.

Basilius martyr I. Chrysostomo apparet.

VII. *Quanta animi & corporis demissione viaticum sumpserit B. Hieronymus vitam acturus.*

Ex Marco Marullo Spalat. li. ...

Diuus Hieronymus Ecclesiæ Doctor diem agens extremum sacrum Christi corpus dari petiit. Illud vero sumpturus, de lectulo humi se deponi fecit, saccoq; operiri. Tunc genibus prouolutus lacrymas fudit, pectus pugno percussit, & sic sanctam oblationem hausit.

VIII. *Adolescentem moribundum ad viaticum prius suscipiendum monent Apostoli Petrus & Paulus.*

Beda li. 3. histor. Angl. c. 14.

Eo tempore, quo Prouincia Australium Saxonū nomen Christi susceperat, multas Britanniæ Prouincias mortalitas sæua corripiebat. Quæ cum monasterium, cui tunc regendo reuerendissimus ac religiosissimus CHRISTI sacerdos vocabulo Eappa præfuit, nutu diuinæ dispensationis attingeret; multique, siue de his, qui cum Antistite illo venerant, siue de illis, qui de eadem Prouincia Saxonum nuper ad fidem fuerant vocati, passim de hac vita raperentur, visum est fratribus triduanum ieiunium agere, & diuinam suppliciter obsecrare clemētiam, vt misericordiam sibi dignaretur impendere, siue periclitantes hoc morbo à præsenti morte liberaret, seu raptos è mundo à perpetua animæ damnatione

tione ſeruaret. Erat tunc temporis in eodem monaſterio puerulus quidam de natione Saxonum nuper vocatus ad fidem, qui eadem tactus infirmitate non pauco tempore recubans in lectulo iacebat. Cum ergo ſecunda memorati ieiunii ac ſupplicationum dies ageretur, contigit forte ipſum puerum hora ferme ſecunda diei in loco, quo æger iacebat, ſolum inueniri, cui diuina diſpenſatione ſubito beatiſſimi Apoſtolorum Principes dignati ſunt apparere. Erat enim puer multum ſimplicis ac manſueti animi, ſynceraque deuotione ſacramenta fidei, quæ ſuſceperat, ſeruans. Salutantes ergo illum verbis piiſſimis Apoſtoli, dicebant: Noli timere, fili, mortem, pro qua ſolicitus es: nos enim te hodierna die ad cæleſtia regna ſumus perducturi. Sed primum expectare habes, donec Miſſæ celebrentur, ac viatico Dominici corporis & ſanguinis accepto, ſic infirmitate ſimul & morte abſolutus, ad æterna in cœlis gaudia ſubleueris. Clama ergo ad presbyterum Eappam, & dicito illi, quia Dominus exaudiuit preces veſtras, & deuotionem, ac ieiunia propitius aſpexit, neque aliquis de hoc monaſterio, ſiue de adiacentibus ei poſſeſſiunculis, hac clade vltra moriturus eſt. Sed omnes, qui alicubi de veſtris hac ægritudine laborant, reſurrecturi à languore ad priſtinam ſunt ſoſpitatem recuperandi, præter te ſolũ, qui hodierna es die liberandus à morte, & ad viſionem Domini Chriſti, cui fideliter ſeruiſti, perducẽdus in cœlum. Quod diuina vobis miſericordia, per interceſſionem religioſi ac Deo dilecti Regis Oſuualdi, qui quondam genti Nordan Humbrorum, & regni temporalis auctoritate, & Chriſtiani pietatis, quæ ad regnum perenne ducit, deuotione ſublimiter præfuit, conferre dignata eſt.

IX. *Lucianus martyr iam moriturus immolato in carcere ſuper pectore ſacrificio, communicat, alioſque ad id hortatur.*

[...] Call. [...]iſt. eccl. Baro. to. [...]n. 312. [...]ore [...]rio pro [...] vſus Lucian.

De Luciano martyre illud eſt decantatum: moriturum eum, quum vis tyrannica neque templi, neque ſacrarii copiam faceret, & vincula quoque atq; plagæ motum prorſus denegarent, in ſuo ipſius pectore diſcumbentem, horrendo illo operatum eſſe myſterio, ad eumque modum & ipſum participaſſe de immaculato ſacrificio, & aliis, vt itidem communicarent, ſuaſorem fuiſſe. Sacrum id in carcere perficiebatur, & eccleſiæ ſpecimen ſacer ille chorus, qui eum iam morientem ſtipabat, repræſentabat.

X. *Viaticum ad vitam æternam ſibi conferri petit D. Thomas Aquinas morti vicinus.*

[In v]ita eius [apud S]ur. to. 2. [...]t. die 7. [...] Caniſ. [...] de Dei[...]ca. 17. [...] 131.

Cum Diuus Thomas Aquinas in cœnobio Foſſæ nouæ diuerteret, & ex diuina reuelatione perciperet, ſupremum vitæ ſuæ diem non longe abeſſe, clara voce, multis audientibus, dixit ad ſociũ ſuum: Fili Reginalde, *Hæc requies mea in ſæculum ſæculi: hic habitabo, quoniam elegi eam.* Interea morbo ingrauescente cum ſentiret paulatim ſe viribus deſtitui, cum multa deuotione petiit ſibi ſacroſanctam Euchariſtiam exhiberi. Id vero ab Abbate & fratribus admodum reuerenter præſtitum eſt. Vt autem allata fuit Euchariſtia, tametſi fractis eſſet viribus, humi ſe proſtrauit, cum lacrimis & admirabili pietate orans Dominum. Interrogatus autem, vt habet cõſuetudo eccleſiaſtica, num crederet in ſacra illa hoſtia verum eſſe Dei filium, qui noſtræ cauſa ſalutis ex Virgine natus, & in cruce mortuus eſt, & reſurrexit: libera voce, & cum multa deuotione lacrymans, dixit: Ego plane credo, imo pro certo noui, hunc eſſe verum Deum & hominem Ieſum Chriſtum, æterni patris & virginis matris filium: & quod puro corde credo, etiã labiis ſyncere confiteor. Deinde illud viuificum accepit ſacramentum. Poſtero autem die etiam ſibi voluit Extremam Vnctionem adhiberi: vbi cum ad ſingulas verborum formas ſana mente reſpondiſſet, iunctis & ſurſum ad Deum erectis manibus, ſpiritum ſuum piiſſimo commendans Creatori, feliciſſime obdormiuit in Domino, hora quidem matutina, ipſis nonis Martii, anno à Chriſto nato 1274. vitæ autem ſuæ 50.

Humilis confeſſio Th. Aquin. morituri de Euchariſtiæ ſacramento. Viaticũm & extremæ Vnctionis ſacramentũ moriturus recipit D. Thomas.

XI. *Qua intention ſumenda ſit Euchariſtia in fine vitæ.*

Sciens Bruno Carthuſianorum Patriarcha, horam veniſſe, vt tranſeat ex hoc mundo ad patrem, conuocatis fratribus ſuis, ab ipſa infantia ſingulas ætates ſuas replicauit, & totius temporis ſui curſum ſcientia & ſententia dignum, proclamauit poſtea fidem ſuam de Trinitate protracto & profundo ſermone expoſuit, & concluſit ſic: Credo etiam ſacramenta, quæ ſancta credit & veneratur Eccleſia, & nominatim, panem & vinum, quæ conſecrantur in altari, poſt conſecrationem, verum eſſe corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti, veram carnem & verum ſanguinem, quæ & nos accipimus in remiſſionem peccatorum noſtrorum, & in ſpem ſalutis æternæ. Proximo inde Dominico die ſancta illa carne ſolutus eſt pridie nonas Octobris, anno Chriſti milleſimo centeſimo primo.

In vita eius apud Sur. to. 5. die 6. Octobris ex Frãciſ de Puteo Carthuſiano I.V.D. præſtantiſſ.

Profeſſio fidei Brunonis morientis de Euchariſtia.

XII. *Otto Germanorum Rex moriens communicat.*

De Ottone III. hunc in modum ſcribit Widichindus: Tertia feria ante Pentecoſten loco deuenit, qui dicitur Milleuu: proxima nocte iuxta morem diluculo de lecto conſurgens, nocturnis & matutinis laudibus intererat. Poſt hæc paululum requieuit. Miſſarum deinde officiis celebratis, pauperibus iuxta morem manum porrexit, paululum guſtauit, iterumque in lecto requieuit. Cum autem hora eſſet, proceſſit lætus, & hilaris ad menſam reſedit: peracto miniſterio, veſpertinis laudibus interfuit; peracto cantico Euangelii, æſtuari & fatigari iam cœpit. Quod cum intellexiſſent Principes circumſtantes, ſedili eum impoſuerunt. Inclinantem autem caput, quaſi iam defeciſſet, refocillaue-

Bar. tom. 10. Annal. anno Dom. 973. 3. ex l. 3. Witichin. & Ditmaro.

runt: expetitoque sacramento diuini corporis & sanguinis, & accepto, sine gemitu cum magna tranquillitate vltimum spiritũ cum diuinis officiis pietatis Creatori omnium tradidit; & inferius: Itaque defunctus est nonis Maii, quarta feria ante Pentecosten Imp. Romanorum, Rex gentium, diuinarũ, humanarumque rerum multa religiosa sæculis relinquens monumenta.

XII. *Eucharistia sacramento sub mortem muniri cupit Ludouicus Crassus Francorum Rex.*

Rober Gaguin lib 6. hist. Franc.

Ludouicus Crassus, cum mortem sibi imminere videret, compluribus accersitis Episcopis, postquã confessionis sacramento conscientiam emundasset, sacram sibi Eucharistiam conferri postulauit. Post hæc pauimentum tapete sterni iussit, ac super eum signum crucis ex cinere fieri, vbi & iaceret, & moretur. Decúbens igitur in tapete Rex defunctus est.

XIII. *Corpus Domini flexis genibus sumit Dauid Rex Scotorum moriturus.*

Hector Boethius lib. 12. hist. Scoto.

Dauid I. Scotorum Rex, quum vitæ terminum adesse sentiret indignum se reputans, ad quem corpus Christi deferretur, duobus sacerdotibus innitens ad templum venit, & peracta re diuina sermonem ad suos habuit de pietate in Deum, quã beneficus & salutaris ipsum colentibus esset. Mox in genua procidens, ardentibus precibus Christi corpus integra fide suscepit. Inde in cubiculum reductus, conuocatis Primoribus, nepotes suos illis iã extremo commendauit, datoq; singulis osculo, vt publicam semper vtilitatem tuerentur, precatus est: deinde commendata Deo anima sua, expirauit, anno regni 29. sepultus Doumfermilem in regio parentum sepulcro, addito insigni monumento.

XIV. *S. Lucia martyrio iam pressa sacram percipit communionem.*

Ex Martyr. Adon. Arch. Treuir. 13. Decemb.

Postquam Lucia Syracusana Virgo & martyr cõstanter suam castitatem contra lenones defendisset, tunc iudex Paschasius præcepit ministris suis, vt ignem copiosum circa eam accenderent; picem vero & resinam & feruens oleum super eam iactarent. Sed illa in nomine Domini nostri Iesu Christi immobil s ste[illegible]cens: Ego rogaui Dominum meum Iesum Chr[illegible]tum, vt ignis iste non dominetur mihi, quatenus tibi insultem plaudens in Domino, & impetraui ab eo inducias martyrii mei, vt credentibus tolleret timorem passionis, & non credentibus vocem insultationis auferret. Tandem gladio in gutture merso percussa, quamdiu voluit orauit, & turbam circumstantem allocuta est. Nec omnino mortua est, donec venientibus sacerdotibus, communionem Dominici corporis & sanguinis acciperet.

S. Lucia nihil læditur ab igne.

Communionis fit particeps in martyrio.

XV. *Quid morituro faciendum, cum sacram synaxim percipere nequit.*

Iac. à Vitri[illegible] Cardi[illegible] Occid[illegible] (li 9. c.38.

Cum bonæ memoriæ Mauritius Parisiensis Episcopus, iam quasi senio deficiens, nihil prorsus sumere valeret, & imminente morte viaticum sibi dari peteret; Canonici S. Victoris Parisiensis hostiam non consecratam ei attulerunt, non audentes Eucharistiam sibi ministrare, eo quod nihil poterat gustare. Ille vero diuina virtute, quod illi pia intentione fecerant, percipiens; non est, inquit, hic Saluator meus, quem ego cum summo desiderio postulaueram Illi autem vehementer admirantes Christi corpus illi attulerunt. Episcopus vero Christi præsentiam percipiens, cum lacrymis & deuotione, ore tantum osculando tetigit, & sic spiritum in pace Domino reddidit.

XVI. *Supplicio afficiendi sacro etiam viatico saginandi.*

Cedr[illegible] an. 1.[illegible] Imp.[illegible] Baro[illegible] an. 6[illegible]. Theod[illegible] neca[illegible] Pho[illegible] rann, [illegible] char[illegible] sumi[illegible]

Fama obtinet, inquit Cedrenus, Theodosium Mauritii Imp. filium ad Cosrhoen legatum, missis à Phoca ministris, Nicææ captum iussum necari, cum ad locum, cui nomen est Leucatæ, peruenisset. Theodosium porro petiisse, vt priusquam necaretur, diuinis impertiri posset mysteriis: Quod postquam impetrauit, actis Deo gratiis, lapidem à terra sustulisse, eoque ter pectus suum percussisse, ita orantem: Domine Iesu Christe, tu scis me nulli hominum iniuriam fecisse; nunc autem mihi euenit, vt tua iubet potentia. His dictis, caput ei fuit amputatum.

XVII. *S. Nicolaus Tolentinus viaticum aduersus hostes su[b] mortem sibi administrari optat.*

In via [illegible] c.12. [illegible] Sur. [illegible] Sep[illegible]

S Nicolaus de Tholentino ad extremum vsque spiritum sacro hoc Eucharistiæ alimento reficiebatur. Vnde in extremo vitæ discrimine, ipsoque agone constitutus, idipsum in viaticum sibi administrari petit; Vt tanto, inquit, viatico munitus, non deficiam in via ad cælestem patriam profecturus: & si ob demerita mea improbus Belial hostis meus mihi occurrerit, possim fidenter dicere; *Dominus mihi adiutor, & ego despiciam inimicos meos.* Et circũstantibus hinc inde fratribus, & vna cum illo orantibus, solenni absolutione percepta, cum profusissimis lachrymis corpus Dominicum sumpsit, ita dicens: *Benedictus, qui venit in nomine Domini.*

Psal. [1]17.

XVIII. *Philippicus desperata vita communionem sacram percepit.*

Pet. Canis[illegible] fr. [illegible] ex Cedren[illegible]

Georgius Cedrenus in historiarum compendio describens imperium Mauritii: Experrectus Mauritius statim accubitorem suum misit, qui Philippicum adduceret. Qui desperata ob id vita, prius communionem sacram expetiit, eaque percepta ad Imperatorem abiit, vxorem relinquens, quæ saccum induta, & cinere conspersa, eiulabat.

XIX. De

XIX. *De milite, qui mori non potuit, nisi percepta prius corporis Christi communione.*

li 9. ...orũ Miles quidam nobilis terram habens & castra, apud Federicum Imperatorem à multis accusatus est, quod multos spoliaret: quem cum sæpius citasset, & non comparuisset, tandem proscripsit, mandans suis, vt illum caperent. Qui cum lateret, non tamen minus rapinas exerceret, casu quodam ex officio captus, patibulo, secundum quod Imperator præceperat, appensus est. Tertia die miles quidam præteriens, cum vidisset illum, ait seruo suo; Deus, quam pulcher homo erat iste. Respondente puero; Vir ille nobilis est consanguineus vester; accesserũt propius, vt depositum sepelirent. Ad quos ille de patibulo clamauit; Deponite me, adhuc enim viuo. Æstimantibus illis, quia fantasma esset, subiunxit; Nolite timere, quia homo Christianus sum. Depositus vero sic ait: Modicum obsequii ego peccator Deo impendi, propter quod misertus est mei: singulis diebus tres orationes Dominicas, cum totidem veniis sanctæ Trinitati dicere consueui, Angelica salutatione præmissa: quinque vero orationes, cum quinque veniis, & Aue Maria, quinque vulneribus Christi: simili modo vnam orationem, id est, Pater noster, Angelo, cui commissus sum. Item eodem modo vnam corpori Christi, quod singulis diebus conficitur per vniuersum mundum quatenus in fine vitæ meæ tanto muniri viatico mererer. Quod & Dominus mihi præstabit sua misericordia: vnde rogo, vt vocetis mihi Sacerdotem, à quo illud suscipiã. Qui cum venisset, confessione præmissa, communicauit, moxque spiritum emittens, ad eum, cui incorporatus fuerat, feliciter migrauit: quem in cœmeterio sepelientes, tam grande miraculum diuulgauerunt vbique.

XX. *De ingenti adolescentis Indi post acceptam communionem ad vitam beatam desiderio*

it. anna. ...t ann. è Pro- ...Brasil. ...d. Ilbeor. Adolescens summo splendore generis inter Indos, vini abstinentissimus, & virginitatis studiosus in primis (quæ duo inter hos homines si quando reperiuntur, pro miraculo habentur) cũ ex continenti, vt Christianorum ritus regionesque cognosceret, aduenisset, earum captus amore, Christi miles efficitur. Is graui morbo oppressus, nullius vel familiaris sermones, ne pios quidem ac commodos, priusquam delicta confiteretur, admisit. Quamquam autem ex quo se ad Christum adiunxit, præcipuo quodam ardore sacrosancta Eucharistiæ mysteria semper coluit, nunquam tamen maiore, quam supremo vitæ die, cum accepto salutari viatico; Delectabat, inquit, hæc antea me vita; nunc autem, postquam Christus suo corpore me famelicum pauit, cur moror in terris: aut quid causæ est, cur non his vinculis expeditus cum Christo feror in cœlum? Atque in his verbis è custodia vinculisque corporis missus est.

TIT. XIV. De sacra communione sub altera tantum specie.

Christus Dominus agens de fructu Eucharistiæ, non semel, sed quater docet, vnam speciem sufficere ad salutem. Qui, inquit, manducat me, viuet propter me, &c. *Ioan. 6.*

Suo exemplo idem comprobauit: Nam ibidem multiplicauit panes, quibus saturauit turbam, remanentibus duodecim cophinis: nec vllum potum multiplicauit, neq; dedit. *Idem ibid.*

Testatur etiam Lucas Euangelista Christum Dominum sacram communionem sub specie panis tãtum duobus discipulis in Emaus proficiscentibus porrexisse: sic enim ait: *Et factum est, dum recumberet cum eis accepit panem, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorum, & cognouerũt eum: & ipse euanuit ex oculis eorum, &c. Et ipsi narrabant quæ gesta erant in via: & quomodo cognouerunt eum in fractione panis.* *Cap. 14.*

EXEMP. I. *Miraculo declaratur, quod vsus calicis non sit laicis necessarius in communione.*

Ecclesia iam à multis sæculis Eucharistiæ sacramentum sub specie panis tantum dispensare cõsueuit, ne simpliciores crederent, Christũ non contineri integre sub altera specie, vt aliquando contigit: Religiosus enim quibusdam petentibus & instantibus, vt sub vtraque specie Sacramentum sumerent, sacerdote quodam pio cantante, cum faceret fractionem, concauum patenæ totum visum est repleri sanguine. Ad quod obstupuerunt ipse & circumstantes: sed cum coniungeret partes hostiæ, totum visum est reintrare: & sic petitioni & tentationi illorum penitus fuit satisfactum. *Alexand. Alens. 4. p. q. 11. m. 2, ar. 4. §. 3*

II. *Corpus Domini sub specie panis olim à Christianis sumptum, ne quidem se ab indignis tangi sinit.*

Cyprianus sermone quinto de lapsis: Et cũ quædam, inquit, arcam suam, in qua Domini sanctum fuit, manibus indignis tentasset aperire, igne inde surgente territa est, ne auderet attingere: Et alius, qui & ipse maculatus de sacrificio à sacerdote celebrato partem cum cæteris ausus est latenter accipere: Sanctum Domini edere, & contrectare non potuit: cinerem ferre se apertis manibus inuenit. Documento vnius ostensum est: Dominum recedere, cum negatur: nec immerentibus ad salutem prodesse, quod sumitur, quando gratia salutaris in cinerem, sanctitate fugiente, mutetur. *D. Cypr. ser. 5. de lapsis.* Eucharistia ignẽ mittit, ne ab indigna sumeretur. Eucharistia in cinerem conuertitur in sumptu rũ indigne.

III. *Sub vna specie panis scilicet, communicauit olim Simeon.*

Theodoretus Cyri Episcopus, in Philotheo, siue in historia Sanctorum Patrum, in vita vigesima sexta quæ est Simeonis: Moysis, & Eliæ diuinorum virorum exemplo, commemorat, eum quadraginta *Theo. in hist. SS. Patrum 26. quæ est S Simeonis.*

dies

Ieiunium per integrã quadragesimam absq; cibo.

dies absque vllo cibo ieiunare decreuisse. Quare Bassum, qui ea tempestate oppidorum presbyteris præfectis multa loca circuibat, rogat, vt nulla re intra domunculam relicta, fores ipsas cæmentis obstrueret. Qui rei difficultate proposita, ab huiusmodi incepto deterrebat, violentamque sibi mortem consciscere quenquam, non esse virtutem, sed vitium, & primum & maximum, admonebat. His acceptis, vir Dei: Depone, inquit, ô pater hic decem panes, & aquæ lagenam: nam si corpus cibo indigere sensero, sumam illum. Recte, inquit ille. Mox pane & aqua depositis, fores obstruxit, vt iusserat. Post quadraginta dies reuersus Bassus, dirutis foribus ingreditur, panumque numerum, & vrnam aqua plenam ita, vt reliquerat, inuenit, ipsum autem iacentem, nec spirantem, & nec loqui, nec moueri potentem. Quare accepta spõgia labra illius primum madefacit, mox diuinorum mysteriorum symbola imposuit: quibus ille refectus surrexit, ac cibi aliquantulum sumpsit, lactucas scilicet, cichoria, aliaque huiusmodi, quas dentibus non admodum confectas demittebat in stomachum. Quam rem admiratus Bassus in proprium gregem se recepit, magnumque hoc miraculum suis enarrauit, quos plusquam ducentos habebat: illos tamen neque iumentum, neq; molas possidere, neq; allatas pecunias accipere, neque monasterii foribus, aut ad res necessarias parãdas, aut ad amicos inuisendos egredi, sed intus manere, & id tantum, quod Spiritus sancti gratia sibi missum fuisset, accipere volebat.

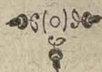
Eucharistia sacra sub specie panis reficitur Simeon.

IV. *Tempore D. Bernardi dabatur etiam communio apud altare sub vna duntaxat specie.*

Auctor vitæ S. Bern. lib. 1. c. 1.

Guilhelmus Abbas Sancti Theodorici, in vita Sancti Bernardi libro primo: Agebatur, inquit, solennitas quædam præcipua, & Frater aliquis, quem secreta culpa ab altaris sacri communione suspenderat, notari timens, & ruborem non sustinens, ad manum eius cum cæteris nimium præsumptuosus accessit. Intuitus autem eum, quoniam causa latens erat, repellere hominem noluit, sed intimo corde orabat Deum, vt de tanta præsumptione melius aliquid ordinaret. Itaque sumens homo Eucharistiam non poterat ad interiora traiicere, & diu multumque conatus, cum nullo modo præualeret, anxius & tremebundus clausam ore seruabat. Expleta denique hora orationis sexta, Patrem sanctum traxit in partem: cuius pedibus aduolutus, cum multis ei lacrymis, quod patiebatur, aperuit: & aperto ore ipsam quoque Eucharistiam ostendebat. Increpans autem eum, confitentem absoluit, & sine difficultate recepit Dominica sacramenta.

Eucharistia sub vnica tantum specie sumpta.

TIT. XV. De præparatione ad Communionem.

EXEMP. I. *Adolescens impuræ vitæ conscientia sacram Eucharistiam deglutire non potest.*

Ex Ven. rab. Abb. ... Pet. Clun. ... Commun ... 9. & ... li. 1. c. ...

Petrus Venerabilis Abbas Cluniacensis libro primo miraculorũ in Teutonicis partibus hoc contigisse refert: Erat (inquit) ibi iuuenis mundanæ vanitati deditus, & vt in illa ætate homines solent, voluptati frena relaxans. Cui cum diu deseruiret, contigit eum super quadam maritata muliere infamiæ nota aduri. Cumq; per aliquantulum temporis hac suspicione apud vicinos quosq; teneretur, accidit, vt incurreret tantam ægritudinẽ, quæ de vita eius homines cogeret desperare. Qui cum lecto decumberet, & iam iamque morti proximus fieret, inuitatus est ad eum more ecclesiastico presbyter, vt eius confessionem susciperet, & ei morieñti viaticum salutis humanæ præberet. Cum vero venisset, hortari eum cœpit, & commonere instanter vt peccata sua confiteri non erubesceret; crimenque illud, vnde specialiter infamatus fuerat, salubri cõfessione manifestaret. Acquieuit ille, & confiteri scelera sua studiose aggressus est. Quod dum explesset & rursus super præfato crimine a presbytero interrogaretur, mentitus est, dicens: Se inde nullatenus reum esse. Cumque presbyter diutina hominis infamia, suspicione actus, ab inquisitione non desisteret, ait ille: Sic (inquit) hoc Domini corpus, quod attulisti, ad salutem suscipere merear, sicut huius rei, quæ mihi obiicitur, aliquando culpam non incurri. Hac presbyter responsione credulus redditus, Dominicam ei communionem iam securus tradidit. Qua ore suscepta, glutiendi virtus ægro protinus ablata est. Nam cum paulo ante quibuslibet etiam grossioribus cibis facilis esset ad ima descensus, hoc paruissimum corporis Christi fragmen, non dicam stomachum, sed nec etiam guttur vel paululum, attingere potuit. Hoc sentiens ille, niti quantum potuit, cœpit, vt illud glutire valeret. Quod dum multoties conaretur, & frustrari semper suos conatus cerneret, coactus ipsa glutiendi impotentia, iuxta lectum, quo decumbebat, illud exspuendo proiecit. Cuius rei euentu valde territus, presbyterum, qui discesserat, ad se reuocari rogauit. Rediit ergo presbyter: & infirmum reuisens, cur se reuocasset, quæsiuit: At ille, spiritu Dei agente compunctus, confessus est se male egisse: se Deo mentitum fuisse, verumque, quod ante negauerat, esse. Quem cum multo gemitu pœnitentem & satisfacientem, is qui aduenerat presbyter intuens: compassus confitenti & mœrore confecto, eum, vt moris est, absoluit, atque rursus Dominico corpore refecit. Quo suscepto, cum tanta illud libertate glutiuit, vt vere tunc appareret,

pareret, non casu, ſed virtute diuina, ne ante hoc ſuſcipere poſſet, prohibitum fuiſſe. Poſt hanc igitur reatus confeſſionem, & corporis Chriſti perceptionem, paululum ſuperuiuens, in pace quieuit. Hoc non à duobus tantum, aut tribus teſtibus didici, ſed à Priore iam dicti loci, honeſto & fide digno viro, & fratribus eiuſdem monaſterii ac multis aliis, quorum quidam ſe hoc vidiſſe, alii à presbytero ſe audiſſe teſtati ſunt.

II. *De pœna communicantis poſt confeſſionem ficte factam.*

Erat pene eodem tempore (idem auctor inquit) frater quidam in monaſterio, quod in Francia apud Turrim ſuper Maternam ſub iure noſtro eſt, cui cura eiuſdem loci commiſſa fuerat. Qui diuturnæ ægritudinis neceſſitate coactus, Radulphũ tunc Abbatem monaſterii Catalaunenſis, propter medelam, tam animæ, quam corporis, quarum ille rerum non ignarus erat, ad ſe venire rogauit. Ad quem ille, charitate prouocatus, venire non diſtulit: & veniens mox ægrum viſitare curauit. Cumque non mediocriter eum grauari infirmitate cerneret, hortari eum ad confitendum cœpit. Quod ille ſe libenter agere profeſſus, confiteri peccata ſua, ſed non in ſimplicitate ſpiritus aggreſſus eſt: nam grauiora & mortifera ſtulto pudore reticens quotidiana tantum, & quę leuia videbantur, timore Dei poſtpoſito, fatebatur. Qua palliata confeſſione completa, corpus Dominicum ſibi afferri deprecatus eſt. Quo allato, & præſumptuoſo ore ſuſcepto, cum diu multumque illud traiicere conaretur, nec valeret: cum vino quod ſuſceperat, fruſta omnia comminuti corporis Chriſti, in vas, quod ori eius ſuppoſitum fuerat, refundere coactus eſt. Hoc caſu, immo diuino iudicio Abbas, qui aduenerat, permotus, & ægrum non plene confeſſione purgatum ratus: rurſus eum admonere cœpit, vt, ſi aliquod facinus reticuiſſet, vera ſibi confeſſione reuelare non erubeſceret Qui, & hortatu eius, & diuino inſtinctu compunctus, ad cor reuerſus eſt: & quicquid peſtis intus latebat, euomens, crimina, quæ ante letali pudore celauerat, vitali & vera confeſſione, non iam ficte, ſed veraciter, corde contrito & humiliato patefecit Cumque omni fæce iniquitatis per antidotum pœnitentię purgatus fuiſſet, & vera confeſſione per Abbatem prædictum abſolutionẽ meruiſſet, Euchariſtiam, quam prius reiicere compulſus fuerat, allatam deuote ſuſcepit, & abſq; vlla difficultate, vt ſaniſſimus aliquis, glutiuit. Et vt de miraculo omnis dubitatio tolleretur, qui particulam corporis Chriſti, quam glutire non potuit, reiicere per fruſta compulſus fuerat, poſt confeſſionem non ſolum corpus Domini, ſed etiam cibos alios abſque vllo impedimento ſuſcepit. Sic igitur confeſſione, abſolutione, Sacramenti ſuſceptione frater ille in Domino confortatus, tribus poſtea tantum diebus ſuperuixit, & ſic defunctus eſt. Hoc ab eodem Radulpho Abbate cognoſcens, cunctis legentibus, vel audientibus communicare curaui.

III. *Ante Euchariſtiæ ſumptionem agenda pœnitentia.*

Aiunt ſanctum Euthymium Abbatem aliquando dixiſſe quibuſdã fratribus, qui cum eo ſeorſum verſabantur, quod ſæpe videret terribilem Angelorum viſionem, vna ſecum Deo miniſtrantẽ & ſacra contrectantem, & quod in Dominici corporis ſumptione, aliquos quidem ex iis qui accedebant, videret ab ipſa illuminari, aliquos autem veluti obſcurari & morte affici, quicunq; ſcilicet erant indigni ea luce & ſplendore. Quamobrem non ceſſabat teſtificari fratribus, & illud Apoſtoli optime admonere, vt vnuſquiſque attendat & ſeipſum probet, & ſic cum tremore ſumat panem & calicem, cum bene ſciant, qui accedit, quod iudicium ſibi comedit & bibit, qui ea indigne ſumit. Propterea enim ſtatim quoque, cum hoc primum offert ſacerdos ſacrificium, multitudinem veluti præmunit, & iubet, vt caueat, Surſum habeamus corda, eis acclamans: & cum ab illis promiſſum acceperit, ſic audet deinceps offerre oblationem. Qua etiam perfecta, ille etiam rurſus manus in cœlum tollens, & oſtendens eſſe diſpenſatum pro noſtra ſalute myſterium, clara voce ſic dicit: Sancta Sanctis; perinde ac ſi dixerit quiſpiam: Quandoquidem ego ſum homo, æque ac vos patibilis, ignorans quemadmodum vnuſquiſque vixerit: propterea hoc ante aperte teſtificor, & hanc cõmunem probationem veſtræ ſuggero conſcientiæ: Si quis captus fuit ab odio, & iniuriæ acceptæ recordatione: Si quis ab inuidia, aut ira, aut ſuperbia: Si quis à maledicto, aut à turpi ſermone, aut ab improba cupiditate, aut ab aliquo alio vitio fuit comprehenſus, ne prius accedat quam per pœnitentiam à ſcelere fuerit expiatus. Hæc enim ſancta, inquit, non profanis, ſed ſanctis exhibentur.

Laur. Sur in vita eius 20. Ian ex Cyrill. monacho.

1. Cor 11.

Ante Euchariſtiæ ſumptionem agenda pœnitentia.

IV. *Ad ſacram communionem vt ſe parabat S. Margareta Hungarica.*

Corpus Chriſti in Sacramento altaris, deuotiſſime venerabatur ſancta Margaretha Virgo illuſtriſſima Regis Hungarorum filia, & ſub eleuatione illius in Miſſa flebat vberrime, & frequenter ab eleuatione vſque ad ſacram communionem, ſic præ deuotione manebat abſtracta à corporis ſenſibus, vt quaſi mortua videretur. Quando vero ſacram erat communionem perceptura, die præcedenti non ſumebat niſi panem & aquam, & tota nocte in orationibus permanebat. Sumebat autem ipſum Sacramentum cum magna deuotione, & multo lacrymarum imbre, atque interdum adeo rapiebatur in ſpiritu, vt ceu mortua videretur: nec raro viſa eſt inter cœlum & terram plus quam cubiti altitudine eleuata, nullis corporis ſenſibus vtens. Poſt acceptam vero Euchariſtiam, tenebat ab vna par-

In vita eius apud Sur. 20. Ian. ſcripta per Fr. Garinum S. Theolog. D.

Margareta Hungarica vt ſe ad cõmunionem parabat.

te mappulam ante facies ad communionem accedentium hoc fine, vt videret identidē corpus Christi. Ipsa quoque die, qua communicârat, persistebat continenter in precibus vsque ad noctem: & tunc cibo valde modico vtebatur.

V. *Christianus sit, necesse est, is, qui vult sacræ Communionis particeps esse.*

Ex P. Luca Pinello in medit. de Commun. n. 30.

Romæ anno 1563. in Xenodochio sancti Ioannis Lateranensis, adolescens quidam Turca annorum 20. qui Ancona, vbi aliquamdiu cum Patre mercatore Turca vixerat, huc perfugerat, aliud perfugium non habens, nobili cuidam seruire cœpit, quocum adibat templa, intererat sacro, & quia Italicam linguam callebat, ab omnibus reputabatur Christianus. Post aliquot menses tandem ægrotare cœpit: mittitur à Domino in Hospitale, recipitur cum cōditione, vt secundum Hospitalis leges, paret se ad confessionem & communionem. Adolescens, ne reiiceretur, conditionem acceperat, non patefaciens se esse religione Mahumetanum. Res mira! Simulatque corpus Domini sumpsit, maxima contentione animi postulauit baptismum, palam affirmando se esse Turcam. Præfecti Xenodochii existimantes eum alienatum à mente, vocarunt me, qui eram tūc comes Patris cuiusdam (qui festis diebus in Xenodochio concionabatur) vt redderem eum quietum. Adolescens repetiuit, quod dixerat, meque obsecrauit, vt porrigerem ei baptismum, se enim tantum ardorem interius sentire, vt diutius quiescere non posset. Sacellanus, re diligenter examinata, videns eum circumcisum, sacro baptismo hominem lustrauit, & mox tranquillior redditus est: ac postero die spiritum Domino reddidit.

VI. *Eucharistiam cum turpibus cogitationibus haud esse sumendam.*

Pallad. in hist. Lausiaca, c. 75.

Eulogius presbyter in offerendis Deo donis tantam accepit gratiam cognitionis, vt vniuscuiusque ex iis, qui accedebant (ad sacram synaxim) monachis, mentem cognosceret. Is cum sæpe vidisset aliquos monachos ad aram accessuros, eos retinuit, dicens: Quomodo audetis ad sancta accedere Sacramenta, cum habeatis malas cogitationes? Et tu quidem hac nocte animo versasti turpem fornicationis cogitationem: Alius autem in animo suo reputauit, dicens: Nihil referre, an peccator, an iustus accedat ad Dei gratiam: Alius etiam de dono dubitauit, dicens: Nunquid me accedentem sanctificabit? Parum ergo secedite à sanctis Sacramentis, & ex animo agite pœnitentiam, vt sit vobis remissio peccatorum, & sitis digni Christi communione: Nisi enim primum mundaueritis cogitationes, non poteritis ad Christi gratiam accedere.

Mentem communicātium cognoscebat Eulogius.

Cogitationes purgādæ ante cōmunionem.

VII. *Sacram Eucharistiam qui volebat olim percipere in Hispania, debebat Symbolum prius recitare.*

Apud ... tom. ... 189. ... Garc... 7. ex ... 3. To...

Reccaredus Rex Catholicus, Patres in Synodo Toletana consistentes allocutus, illud inter alia petiit, vt in omnibus Hispaniarum Prouinciis, quod in Synodo semel factum esset de Catholicæ fidei assertione, id semper repeti deberet in Ecclesiis, cum quisque eorum sacram esset sumpturus Eucharistiā. Hæc sunt eius verba: Hoc, inquit, adhuc necessario pro firmitate fidei Catholicæ, nostra Deo supplex instituere decreuit auctoritas, vt propter roborandam gentis nostræ nouellam conuersionem, omnes Hispaniarum & Galliciæ ecclesiæ hanc regulam seruent, vt omni sacrificii tempore ante communicationem corporis Christi & sanguinis iuxta Orientalium partium morem, vnanimiter clara voce sacratissimum fidei recenseant symbolum: vt primum populi, quam credulitatem teneant, fateantur, & sic corda fide purificata ad Christi corpus & sanguinem percipiendum exhibeant.

Syno... fide... sub... mu... reci...

VIII. *Communicaturo propositum adesse debet abstinendi à peccato in posterum.*

In vi... 2. p...

Quidam ex Patribus de aliquo referebat Episcopo, quod audiuisset duos de plebe sua viros nimiæ impuritatis adulteros. Rogauit ergo post oblationem consecratam vnusquisque ad Communionem accederet, singulorum facies nigras inspiciebat vt carbonem, & oculos eorum sanguine repletos: Alios vero vidit clara facie & vestibus albis indutos. Cum autē corpus Domini suscepissent, in quorundam vultibus, lumen: in quorundam flamma videbatur. Vt autem agnosceret de illis quorum crimina audiebantur, communionem illis porrexit, & vidit vnum ex eis clara facie & honorabili, albisque vestibus circumdatum: Alterum vero nigrum & horribili vultu. Et postquam diuini gratia mysterii perceperunt, illum vis luminis illustrabat: istum vero alium quasi flamma succendebat. Orauit autem Episcopus, de singulis, quę ei ostensa fuerant, se doceri. Astitit autē Angelus Domini dicens ei: Omnia, quæ de istis audisti, vera sunt: sed ille vnus in sordibus suis permanet, & in voluntate peccandi: ideo illum nigra facie & flamma succendi vidisti: Ille vero alter similis ei quidem erat, sicut audieras, sed ideo illum clara facie illustrari vidisti, quia recordatus de his quæ primum fecit, abrenuncians illis malis operibus cum lacrymis, Dei misericordiam postulabat, promittens, quod si ei fuissent remissa peccata, vlterius ad ea non rediret: ideoque deletis criminibus ad gratiam, quam vidisti, peruenit. Cum autem Episcopus gratiam Dei miraretur, quod non solum de tormentis tam turpis vitæ hominem eruisset, sed tanto etiam honore decorasset, Angelus dixit. Bene miraris: homo enim es: nam Dominus

Co... can... & m... gnu...

nus noster ac vester naturaliter bonus & humanus est cessantibus à peccatis : pœnitentibus enim per confessionem non solum peccata dimittit, sed etiam honore affecit dignos.

Tit. XVI. Quibus neganda sit communio.

Exemp. I. *Diuinitus castigatur Iudæus volens mala intentione Corpus Domini suscipere.*

a SS. & Inen . apud ..Sept

Cvm sancti Martyres Geruasius & Protasius martyrii certamen Mediolani subiissent, & sepulturæ à Christianis traditi essent, tunc quidam Christi fidelis, Liberius nomine, quandam detrahens particulam de eorum exuuiis, beatiss. Syro Ticinensi detulit : quas religiose suscipiens multa signa fecit: deinde extra vrbis mœnia ecclesiam in eorum memoriam construxit. Vbi dum aliquando celebraret Syrus põtifex, & copia filiorum eius, quos ibi Christo genuerat, sacris interesset mysteriis, audenter Iudæus, maligno instigante spiritu, templum ingressus, corpus Dominicum inter fideles de manu viri Dei ore immundo suscepit, & in lutum proiecit. Sed vbi os, vt eiiceret, aperuit, digna vltione percussus, sine affatu verborum, cunctis audientibus & videntibus clamare cœpit, habens in gutture suæ malitiæ cruciatum : quia iuxta Simeonis vaticinium, vt fidelibus vita & exultatio est verbum Dei: ita incredulis est pernicies & ruina. Nam subtiiius aspicientibus, miro modo corpus Domini in ore videbatur Iudæi dependere, vt nec linguæ subter compagi insideret, nec desuper immundo adhæreret palato : Sed postulantibus fidelibus pro eius miseria, vir Dei beatus Syrus sacræ Eucharistiæ mysterium à sacrilego ore abstraxit, dicens : Ecce nunc liberatus es, de cætero caue, ne quid simile facias: Iudæus autem pedibus eius aduolutus, clamabat, se in Christum crediturum, si sacri eum baptismatis vnda perfunderet: ac pio eius cœtui adscriberet. Tunc Syrus tibi, inquit, omnipotens Deus, gratias ago, qui Iudaicam perfidiam non dedignaris corrigere, vt ad vnigeniti tui fidem conuertantur. Eo autem baptizato, multi præterea Iudæi Christianorum albo adscripti sunt.

s haud a com io, ea ab- tur.

II. *Christianis palam inobedientibus haud dandam esse communionem.*

vita S. Firmini Ep. Am n apud .to.6.

Aduentante Quadragesimæ sacrosancto ieiunio plebs frequens aduenit in ædem B. Firmini Episcopi, & Martyris eo die, quo cineres ex Patrum pia traditione, quæ hactenus obseruabatur, fidelium capitibus imponuntur. Adfuit etiam B. Godefridus more suo nudis pedibus, & cilicio indutus: inter cætera sanctæ exhortationis verba omnibus interdixit esum carnium, donec Dominicæ resurrectionis solennitas adesset. Sed id multi surda aure accepere: nam proximo die Dominico carnibus abstinere noluerunt, dicentes: Episcopum de suo corde fingere dura, proferre inaudita : se assueta nec velle, nec posse relinquere: par esse non solum vti cibis, sed etiam abuti, & suauibus ætatem ducere oblectamentis. Non id latuit Episcopum, sed tempus exspectauit, quo posset opportune mulctam irrogare. Ipso igitur Cœnæ Dominicæ die populo ad memorati martyris Basilicam ad impetrandam peccatorum veniam confluente, eo venit sacerdotalibus vestimentis indutus : habet suo more concionem: Inter alia commemorat Adami inobedientiam, quod dum ab esu pomi sibi temperare non vult, vniuersum genus humanum damnationi obnoxium reddiderit, & in multas coniecerit calamitates. Dum pergit exprobrare illis, quod nihil, eius exemplo absterriti, noluerint obtemperare ipsi, imo Christo per ipsum prohibenti, ne carnes ederent : An ignoratis, inquit, in Euangelio dixisse Dominum de me meique similibus: *Qui vos audit, me audit : & qui vos spernit, me spernit* : Annunciaui ego vobis Christi voluntatem & iustitiam : vos me finxisse friuola dicere non reformidastis. Ergo vestra hac rebellione incidistis in pœnas contemptorum, & cum Adamo rei estis inobedientiæ. Certe meritas hodie luetis pœnas: hæc Episcopo dicente, certatim omnes se humi prosternunt, pugnis pectora verberant, palam fatentur culpam suam. Cum multis lacrymis petunt à Deo veniam eamque per Episcopum impetrare admodum submisse contendunt. Ille vero ait ad eos : Dignos pœnitentiæ fructus facite, & Christum propitium vobis reddere conemini. Interim tam impuræ transgressionis hæc mulcta esto, vt à sacrosancta Eucharistia vsq; ad secundam Paschatis feriam abstineatis, vt quod improba admisit temeritas : pia quandoque possit confessio abolere. Abeunt igitur cum multo rubore, & mœrore, atque inter se queritantur, quod pro momentanea delectatione tam solenni die communione priuentur. Porro Episcopus pastorali seueritate vtens presbyteris omnibus præcepit, ne quem ex iis, qui carnes comedissent, ad Eucharistiam sumendam admitterent. Volebat enim ea ratione eorum insolentiam reprimere & coercere, ne similia quandoque attentarent: Sed ecce ipso Dominicæ Resurrectionis sacro die fidelibus ad percipiendam Eucharistiam accedentibus, quidam ex mundi huius sapientibus, vel potius insipientibus, cum se reum sciret eius, quam diximus transgressionis, nec tamen abstinere vellet à sacra communione, muliebrem habitum induit, sexumque fœmineum adeo mentitur vt non aliud quam fœmina videretur. Vult hominum oculos fallere, sed omnia videntis Dei oculos fallere non potest. Vt post aliis insultare queat,

Luc. 10. — Eucharistiam contra Episcopi prohibitionem sumentis, vltio diuina.

quod Episcopo obtemperantes, in tanta hominum frequentia se passi sint, tanquam Ethnicos arceri à communione: accedit ad altare, non diiudicans corpus Domini, nec metuens Apostoli sententiam: eum, qui indigne illud manducat, iudicium sibi manducare. Per id tempus in Ecclesia, in qua isthoc accidit, quæque in B Remigii honorem constructa est, vir reuerendissimus Fulco sacerdotio fungebatur. Is hominem non agnoscens, admittit eum ad altare, porrigit ei Eucharistiam: sed ille diuina eum persequente vindicta, corruit: Acerrimis viscerum doloribus cruciatur, spumasque cruentas ab ore eiiciens, quod indignus sumpserat, cum multo sanguine, cunctis cernentibus, euomit. Accurrunt omnes, dolent vicem eius. (necdum enim aliud, quam fœminam credebant.) Fulco sacerdos prope exanimis aduolat: Sciscitatur vnde venerit, quæ sit, qua causa tam horrendam patiatur calamitatem. Non enim frustra id esse. Ille tandem collectis nonnihil viribus, fœmineo abiecto habitu declarat, quis sit. Nec enim dolor sinebat eum diutius dissimulare. Tum vero ait ad eum venerabilis presbyter Fulco: Qua tu mente aut fronte ausus es tam inauditum designare facinus, vt sexu ementito, contra egregii Præsulis Godefridi præceptum, tremendis te ingerere sacramentis non dubitares? Non tu æternos gehennæ cruciatus, & flammas inexstinguibiles formidare debuisti? His atque aliis à sacerdote dictis, ille miser summo pudore affectus: Heu me infelicem! ait, qui diu instar equi & muli per illicita diffluens, quidquid animo collibitum esset, impudenter admisi. Vnde tandem id consecutum est, quod Salomon ait: Impius, cum in profundum venerit peccatorum, contemnit. Itaque erecta ceruice, spreta Antistitis salutari prohibitione, huc accessi. Sed tandem vexatione dante intellectum auditui, re ipsa iam comperi facienda esse, quæ iubet Episcopus. Christus enim per eum locutus est. Hæc vt audiuit populus circumstans, valde horruit infandum scelus, laudauit Christi iudicia abdita in lucem proferentis, Godefridum Episcopum mire extulit. Exactius deinde iussa eius se facturum affirmauit. Hæc quidem dicta sint in terrorem eorum, qui spiritualium Patrum iussa contemnere non verentur.

1. Cor. 11.

Prou. 18.

III. *Mulier hæretica simulans se velle communicare, panem vulgarem loco Eucharistiæ ex composito sumit, sed eundem in lapidem conuersum persensit.*

Vir quidam sectator hæresis Macedonianæ eiusdem sectæ vxorem habebat: hic cum Ioanne Chrysostomum de sincera Dei religione differentem forte audisset, doctrinam amplexus, & vxorem quoq; vt sibi consentiret, hortatus est. At quoniam illa notarum mulierum solita consuetudine captiua teneretur, vt maritus, quamuis admonuisset sæpe, nihil tamen proficeret: Nisi, inquit ille, in religione mihi consors fueris, nec in vitæ quidem communione, posthac eris. Ibi mulier, data fide se id facturam, cũ ancilla quadam, quam fidam arbitrabatur, de hac re communicat: eamque sibi ad fraudem faciendam marito sociam adiungit. Itaque tempore communicationis (intelligunt autem qui Christo sunt initiati, quid dicam) illa, quod acceperat, continens, velut oratura procubuit. Famula autem interim astans furtim porrigit id quod manibus adueniens ferebat: quod quidem simulatque dentibus admotum fuit, in lapidem induruit. Tum mulier timore consternata, ne quid sibi grauius eueniret ob tantum miraculum in se diuinitus editum, cum festinatione ad Episcopum accurrit, seipsam iudicat, ac lapidem ostendit, qui manifesta vestigia morsus, sed materiam ignotam & inusitatum quendam colorem referebat. Cumque profusis lacrymis veniam impetrasset, cum marito deinceps concors vixit. Si cui autem hæc verisimilia esse non videntur: testis est ipse lapis, qui etiam hodie inter Constantinopolitanæ vrbis cimelia conseruatur.

Sozom. l. 8. hist. Eccl. c. 5. & Nicep. 18. c. 7 Bar. an. 400 to. 5.

Panis [la]pidem [fac]tatur.

IV. *Non baptizatis negandam esse communionem.*

Post mortem Edilberthi Regis Anglorum Christiani, cum filius eius regni gubernacula suscepisset, magno tenellis adhuc ibi ecclesiæ incrementis detrimento fuit. Siquidem, non solum Christi fidem recipere noluerat, sed & fornicatione pollutus est tali, qualem nec inter Gentes auditam Apostolus testatur, ita vt vxorem patris haberet. Quo vtroque scelere occasionem dedit ad priorem vomitum reuertendi iis, qui sub imperio sui parentis, vel fauore, vel timore regio, fidei & castimoniæ iura susceperant. Nec supernæ flagella districtionis perfido Regi, castigando vel corrigendo defuere: nam crebra mentis vesania & spiritus immundi inuasione premebatur. Auxit autem procellam huiusmodi perturbationis etiam mors Saberethi Regis Orientalium Saxonum: qui vbi regna perennia petiit, tres filios suos, qui Pagani perdurauerant, regni temporalis hæredes reliquit. Cœperunt illi mox idololatriæ, quam viuente eo aliquantulum intermisisse videbantur, palam seruire, subiectisque populis idola colendi liberam dare licentiam. Cumque viderent Pontificem celebratis in Ecclesia Missarum solenniis Eucharistiam populo dare: dicebant (vt vulgo fertur) ad eum, barbara inflante stultitia: Quare non & nobis porrigis panem nitidum, quem & patri nostro Saba (sic namque eum adpellare consueuerant) dabas, & populo in Ecclesia dare non desistis? Quibus ille respondebat: Si vultis ablui fonte illo salutari, quo pater vester ablutus est, potestis etiam panis sancti, cui ille participabat, esse participes: Sin autem lauacrum vitæ contemnitis, nullatenus valetis panem vitæ percipere. At illi: Nolumus, inquiunt, fontem illum intrare, quia nec illo opus nos habere nouimus: sed tamen pane illo refici volumus. Cumque diligenter ac sæpe ab illo essent admoniti, nequaquam fieri posse, vt absque purgatione sacrosancta quis oblationi sacrosanctæ com-

Bar. t[o.] nal. 61[.] Beda hist. Ang[l.]

Eccle[siæ An]glican[æ per]secuti[o] patitu[r.]

Regib[us im]piis no[n ba]ptizati[s ne]gatur [Eu]charist[ia.]

communicet: ad vltimum furore commoti aiebant: Si non vis assentiri nobis in tam facili causa, quam petimus, non poteris iam in nostra Prouincia demorari. Et expulerunt eum, ac de suo regno cum suis abire iusserunt. Qui expulsus inde, venit Cantium, tractaturus cum Laurentio & Iusto coepiscopis, quid in his esset agendum. Decretumque est communi consilio, quia satius esset, vt omnes in patriam redeuntes, libera ibi mente Domino deseruirent, quam inter rebelles fidei barbaros sine fructu residerent. Discessere itaque primum Mellitus & Iustus, atque ad partes Galliæ secessere, ibi rerum finem expectare disponentes. Sed non multo tempore Reges, qui præconem à se veritatis expulerant, dæmoniacis cultibus impune seruiebant: nam egressi contra Gentem Genuissorum in prælium omnes pariter cum sua militia corruerunt: nec sic, licet auctoribus perditis, excitatum ad scelera vulgus potuit corrigi, atque ad simplicitatem Fidei & Charitatis, quæ est in Christo, reuocari.

V. *Paruulis ante annum discretionis sacra Eucharistia non est administranda.*

Puer Achas ex Thorouth oppido Flandriæ oriundus, nondum ætatem septennem impleuerat: *& consummatus in breui expleuit tempora multa: placita enim erat Deo anima illius. Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ipsius, aut fictio deciperet animam eius.* Appropinquans ergo morti, confessus sacerdoti, sacramentum corporis Christi postulauit. Sed cum hoc propter generalis Concilii vetitum, ne in ætate tali puero conferretur, sacerdos facere non auderet: puer cum mira oris gratia, extensis in cælum manibus, dixit: Tu nosti, Domine Iesu Christe, quod meum summum desiderium est, te habere, petiui te, fecique quod debui, & spero confidentius, quod tui præsentia non frustrabor. His dictis, parentes circumsedentes & flentes consolatus est, & ad meliora prouocans, inter verba exhortationis, orationis, & laudis spiritum Deo reddidit impollutum. Post mortem eius cum ad sepulcrum illius stantes quidam de Fratribus, psalmum De profundis dicere voluissent, nullo conatu, nulla reiteratione, hunc finire, vel dicere potuerunt: Videlicet vt per hoc daretur intelligi, nullis sanctam, illam animam orationum suffragiis indigere.

VI. *Eucharistiæ Sacramentum per Iudicem condemnato non esse denegandum.*

Patres Concilii Moguntini inter alia decreta sancte etiam constituerunt: Ne sacratissima Eucharistia denegetur condemnatis per Iudicem ad vltimum subeundum supplicium.

VII. *Excommunicatos non esse capaces recipiendæ sacræ Eucharistiæ.*

De hac re miraculum valde illustre, certum & comprobatum, ex historia Pontificali huc adferam, In vlteriori Hispania in terra Formestæ Diœcesis Episcopatus Potentiæ accidit, vt homo nomine Pero Ferande quosdam nummos cuidam deberet, cum nullam haberet viam exigendi, ab eo, quoad sententia excommunicationis sibi obligauit, qua æs alienum dissoluere coactus fuit. Cum autem existimaret hoc modo satisfecisse, censuræ absolutionem petere neglexit: Ad mortis terminum peruenit hic homo: sacerdos ad eum sanctum sacramentum pertulit multa gente comitatus, & solitis petitionib. factis, cum vellet ei sacramentum administrare, quod in patena ex argento habebat, nulla via aut diligentia potuit ab ea amouere. Quare, tam ille, quam cæteri, qui aderant, commoti omnes, foras vt irent, sacerdos iussit, existimans fieri posse, vt id aliquo magno peccato accidisset, quod confitendum illi reliquum esset: Hoc autem ab illo petiit, & audiuit se nullius peccati fuisse reum, quod minime confessus sit Tam igitur sacerdos quam ægrotus maxima molestia affecti sunt: & sacerdos ægrotum interrogauit, nunquid in aliquam incidisset excommunicationem, cuius absolutionem non esset consecutus. Tunc ægrotanti in mentem superior sua negligentia venit, & absolutus, alia hostia illi administrata fuit, cum illa prior ad perpetuam huius miraculi memoriam conseruetur. Quod adhuc extat, & sanctissimum Sacramentum in eadem patena sine vlla corruptione est, tanquam si nunc tantum confectum esset. Visitur hoc sanctissimum mysterium à multis gentibus. Et ego, inquit historicus Illescus, licet indignissimus, in meis manibus patenam maxima cum admiratione habui, cum viderem panis species incorruptas permanere abhinc centum & viginti annis. In quo duo miracula cernuntur: Alterum, quod hostia ita sit patenæ affixa: Alterum, tamdiu sine corruptione esse. Quæ miracula non solum eo conducunt, vt nos ad adorationem & venerationem sanctissimi Sacramenti excitent, verum ecclesiasticarum censuram efficaciæ nos admoneant: ad hæreticorum sententiam improbandam, qui vtrumque negant.

ca.14. pag.85 Lud Crana. li.2. Catech. in Symb.

VIII. *Matricidis Eucharistia sacra quando ministranda.*

Matricida sic pœniteat, inquit Nicolaus pontifex: Per vnum annum integrum Ecclesiam non ingrediatur, sed ante fores basilicæ stans, orans & deprecans Deum, perseueret, vt tanto eripiatur piaculo. Completo anno introeundi in Ecclesiam licentiam habeat, tantum inter audientes stet, sed nondum communicet. Completis tribus annis sacræ communionis ei gratia concedatur: oblationes vero non offerat nisi prius aliorum septem annorũ curricula expleantur. Si autem ante annorum trium cursum, finis vitæ illius appropinquauerit, corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi particeps fiat.

Nicolaus Papa in Decret. suis de pœnit. tit.17.

Matricidis Eucharistia quando ministranda.

TIT. XVII. De frequenti Communione.

EXEMP. I. *De muliere in equam versa, quod diu à Communionis perceptione abstinuisset.*

Ex Pallad. auct. Græc. in hist. Lau. fac. sect. 17. c 19.

ÆGyptius quidam libidinosus captus amore cuiusdam mulieris ingenuæ, quæ viro nupserat, cum non posset eam inescare propter pudicitiam, & castitatem erga suum maritum Parthenicum, cõuenit improbus præstigiatorem, dicens: Aut eam incita, vt me amet, aut arte tua effice, vt eius maritus eam dimittat. Cum ergo præstigiator satis ab eo accepisset, vsus est suis præstigiis & incantationibus: & cum non posset eius animum mouere, vt ei assentiretur, effecit, vt videretur equa iis, qui eam intuebantur. Cum ergo foris venisset eius maritus, aspexit vxorem in forma equæ: cumque in suo lecto cubuisset, alienum ei videbatur quod in suo cubili equa iaceret. Flet ergo eius maritus & lamentatur, quod vxorem nõ inueniat: Et quod existimãs se alloqui bestiam, responsum non assequatur, præterquam quod solummodo eam videbat irasci: vnde magis angebatur animo, cum intelligeret eam esse suam vxorem, curiosis autem hominum artibus esse mutatam in equam. His de causis accersit vici presbyteros, & domum adducit, & iis eam ostendit. Sed nec ii cognouerunt calamitatem, quæ eis acciderat. Tribus ergo diebus, neque fœnum comedit vt equa: neque panem, vt homo, vtroque alimento priuata. Tandem vt Deus glorificaretur, & videretur virtus sancti Macarii, ascendit in cor mariti eius ducere eam in solitudinem ad sanctum virum. Et cum eam capistro ligasset vt equam, duxit in solitudinem. Dum appropinquassent, steterunt fratres prope cellam S. Macarii cum eius marito contendentes, & dicentes: Cur huc adduxisti hãc equam? Is autem dicit: vt misericordiam consequatur sancti oratione. Illi vero dicunt ad eum: Quid mali habet? Ille eis dicit: Quam videtis equam, illa est misera vxor mea: neque scio quemadmodum mutata sit in equam, & iam sunt tresdies, ex quo nihil comedit. Ii autem cum hæc audiuissent, referunt ad seruum Dei Macarium, eo iam intus pro illa orante: Ei enim Deus reuelauerat, ipsis ad eum venientibus. Et ideo orabat, vt sibi declararetur causa propter quam hoc euenerat. Respondit autem S. Macarius fratribus, qui ei renunciauerant: Adduxitne aliquis huc equam? Dicunt, ita. Is vero eis dicit: Equi vos estis qui habetis equorum oculos. Illa enim est fœmina, ita vt est creata, non transformata, sed sic solum apparens oculis eorum qui sunt decepti. Quæ cum esset adducta, aquamque benedixisset, & in eius nudum caput infudisset, super eius caput est precatus, statimque effecit, vt omnibus videntibus videretur fœmina: cum autem iussisset ei cibum afferri, fecit eam comedere. Et eam sic curatam dimisit cum suo marito, Deo agentes gratias. Eam autem admonuit vir Dei, sic dicens: Nunquam Ecclesiam deseras: Nunquam abstineas à communione Christi sacramentorum: hæc enim tibi acciderunt, quod iam quinque hebdomadis non accessisti ad intemerata nostri seruatoris sacramenta.

Mulier præstigiis apparet vt equa.

Pœna fœminæ, quæ quinque hebdomadis ab Eucharistiæ sumptione abstinuerat.

Ab Eucharistiæ participatione abstinere periculosum.

Aquæ bene dictæ vis.

Sacram frequen bonum

II. *Eorum nomina, qui ad sacram synaxin conueniunt, libro vitæ inscribuntur.*

Palla. in SS Patr. c. 72.

Ammona presbyter vir sanctus & valde humilis, aliquando offerens DEO cultum, videt angelum stantem à dextris altaris, & signantem fratres accedentes ad gratiam, & scribentem in libro eorum nomina. Cum autem non adfuissent aliqui in synaxi, vidit deleri eorum nomina, qui post tres dies sunt mortui.

III. *Elzearius Comes frequenter percipit Dominici corporis sacramentum.*

In Vita c. 8 & ap. Sur. die 27.

Elzearius Comes Arianus è Narbonensi Prouincia oriundus, illustris & nobilis genere: sed illustrior & nobilior sanctitate, inter ea præcepta, quibus familiam suam instituebat, volebat vt nobiles & milites, itemque virgines & matronæ qualibet hebdomada semel confiterentur peccata sua, & singulis mensibus deuote perciperent Eucharistiæ sacramentum: volebat item, vt viuerent caste & pure: qui secus facerent, eos sua domo expellebat: nolebat enim, vt quisquam pane suo vescerentur, quem sciret peccato mortifero implicatum, ne alios inficeret, & ne illius peccatum ipse fouere videretur. Omnibus diebus Dominicis quadragesimæ & aduentus, itemque magnis feriis totius anni, permultorumque aliorum Sanctorum, præsertim virginum, piissime communicabat. Retulit ipse quandoque Virgineæ coniugi suæ cum Christi corpus acciperet, videri sibi optimum saccarum se in ore habere, ac deglutire. Illa autem interrogante, quid id sibi vellet, respondit, existimare sese, velle Deum, vt crebro sacrosanctam Eucharistiam percipiat.

Frequenter com nicat E rius C adhuc nis.

IV. *Impius quidam irridens frequentem communionem qua ratione sit conuersus.*

Ex D. An nino 3. p. c. 13. in C

Circa annum Domini M.CC. tempore Innocentii Papæ III. fuit vir magnæ sanctitatis nomine Ioannes Bonus de Mantua oriundus. Is cum aliquando communionem perciperet, à quodam fratre, qui nulla pietate erga sacram Eucharistiam afficiebatur, immo de ipsa impie sentiebat, de huiusmodi frequenti sumptione ridebatur. Cuius errorem aduertens famulus Dei ei exprimens, confessus est, & non negauit incredulitatem suam. Tunc Ioannes duxit eum secum ad quendam fontem aquæ, & accipiens ex aqua illa cyatum plenum, dedit illi bibendum. Quam cum bibisset, confessus est nunquam tam suaue vinum in vita sua gustasse: & sanctus vir ad eum: Non vides tu, charissime frater mirabile factum. Si igitur per me miserum hominẽ aqua virtute diuina conuersa est in vinum tam suaue,

ue, quanto magis credere debes per verba sacerdotis, quæ sunt verba Christi, panẽ & vinum conuerti in substantiam corporis & sanguinis Christi: Ex tũc cessauit dubietas & error à mente fratris illius.

V. *Ad frequentem communionem Constantinopolitanos excitat S. Euphemia.*

Euagrio hist. c 3. n. tom. 6 451.

In honorem sanctæ martyris Euphemiæ basilica amplissima constructa est è regione Cõstantinopolis. Sæpenumero autem aut Episcopis, qui ordine illius orbis Ecclesiam rexerant, secundum quietem ipse martyr apparens, aut aliis quibusdam ob piam vitæ rationem nobilitatis accedens, iubet, vt ipsi templo festum deliciis & opiparis epulis celebrent, *Sacram scilicet Eucharistiã sumendo, Deumq; laudando.* Quod vbi significatum est Imperatoribus, Pontifici, & toti ciuitati: ad templum accedunt omnes, tam qui Reipublicæ clauum tenent, quam sacerdotes, magistratus, ac reliqua vniuersa multitudo quo efficiantur mysteriorum participes.

haristia sumẽ-

VI. *De Ludouico Imperatore, qui diuturno morbo affectus quotidie communicabat.*

d Baron. 9. An- ad ann. 7.

Ludouicus Imperator cum lecto affixus iam esset vitamq; cum morte commutaturus, adfuerunt eius consolationi venerabiles Antistites & alii Dei serui quamplurimi. Inter quos erat Hethius venerabilis Treuirorum Archiepiscopus Othgarius, Moguntię similiter Archiepiscopus, sed Drogo frater Domini Imperatoris Metensis Episcopus, necnon sacri Palatii Archicapellanus: Quem quanto sibi propinquiorem nouerat, tanto ei familiarius sua omnia & semet credebat. Per eundem quotidie confessionis munus, sacrificium spiritus contribulati, & cordis humiliati, quod Deus non despicit, offerebat. Cibus eius erat solummodo per dies quadraginta Dominicum corpus, laudante eo iustitiam Dei, & dicente: *Iustus es Domine.* At quia Quadragesimæ tempus nõn ieiunans exegi, saltem coactus idem ieiunium tibi exsoluam.

lo. Imp. tidie cata cõ- us communicat.

VII. *De sacrosancta Eucharistiæ perceptione non modo à Monachis & Sacerdotibus, sed etiam à sæcularibus frequentanda.*

lou. Blos. uil. spirit.

Sancta Virgo Gertrudis intellexit à Domino, q̃ illi non irreuerenter, nec indigne sumunt Eucharistiam qui eam pie sumunt ex desiderio honoris, laudis atque gloriæ Dei, quæ sane gloria diuina in hoc præcipue elucescit, quod summa illa maiestas tam indignis hominibus se communicare non dedignatur. Igitur pii quique sacerdotes, & etiam monachi ac moniales bonæ voluntatis, qui absque fictione Deum propriamque salutem quærunt, & suum ordinem sanctaq; Congregationis suæ statuta seruare student, ac humiles spiritualesque esse conantur, & tempus vtiliter traducunt: & quando sese negligunt, vel in aliquo delinquunt, sacerdoti suo pure confitentur, quicquid conscientia testatur esse peccatum: hi Deo satis confidere debent, sicque super eius misericordia & benignitate Sacramentum Eucharistiæ accipere, quoties ex ordine datur, vel ex bona consuetudine illud recipere solent. Similiter quotquot viri vel fœminæ seculares viuunt in aliquo statu qui à Deo & Ecclesia non discordet, siue sint in matrimonio, siue extra matrimonium, siue vendant, siue emant, seu quauis alia licita ratione victum sibi parent, si bona voluntate præditi ex Dei gratia perseuerant in bono & à grauibus culpis sese continent vitamque suam secundum Dei præcepta, ac sanctæ Ecclesiæ decreta dirigere volunt, peccataque sua humili corde sacerdoti confitentur: hi omnes de Dei misericordia confisi venerandum Eucharistiæ Sacramentum in solennitatibus, vel diebus à patre spirituali ipsorum statutis accipere possunt. Licet enim rebus externis multipliciter occupati sint, & in leuiores culpas sæpius cadant, pro viribus tamen sunt iusti in omnibus, ob idq; Deo placent. Inueniuntur autem nonnunquam inter eos, qui habitum secularem gestant, aliqui tam puri & feruentes, vel sancti, vt quotidie sacram communionem percipere possint.

Eucharistię perceptio sæcularibus etiam frequentanda.

VIII. *Melius esse Eucharistiam ex charitate percipere quam ex humilitate omittere.*

Lud. Blosius Monil. spirit. cap. 6.

Quum dicta Gertrudis admodum debilis desideraret diuinam percipere Eucharistiam, ad quam etiam diligenter se præparauerat: consilio tamen matris spiritualis, propter bonum discretionis illam nõ accepit. Et cum hoc Domino offerret in laudem æternam, Dominus se acclinans suscepit eam in sinum paternæ benignitatis suæ, eique dulciter blandiens, dixit: Quia deliberasti me omittere pure propter me, ego in gremio meo confouebo te. Tunc intellexit Gertrudis, hominem non displicere, sed placere Deo, quando ex discretione vel obedientia, non autem ex negligentia, intermittit sacram communionem. Igitur laudabile quidem est interdum ex humilitate ac sancto timore seu reuerentia abstinere à Sacramentali perceptione Eucharistiæ; sed multo melius ex charitate & diuinæ laudis bonique communis desiderio, siue ex speciali deuotione frequenter ipsam Sacram Eucharistiam accipere. Sane cum hoc præcellentissimum Sacramentum sit fons totius gratiæ, & medicina animæ, non leuiter quis ab eius perceptione se elongare debet, propterea quod saporem spiritalem & consolationẽ forte non sentit, aut quod grauibus importunisque tentationibus affligitur. Nam qui pie & humiliter communicat, prodest plurimum, non solum sibiipsi, sed etiã aliis viuis & mortuis: qui vero odio in proximum, vel quouis alio graui crimine detentus, sacram Eucharistiam percipere non meruit, æternam damnationem sibi acquirit. Omnino talis perditus est, nisi per pœnitentiam Deo reconcilietur.

IX. *Sua-*

IX. *Suauiter à Domino reprehenditur virgo quædam, quæ sorores à frequenti communione deterrebat.*

Ex lib. Spir. Monil. Lud. Blos. c. 6.

Orante aliquando sancta Gertrudepro quadam virgine Congregationis suæ, quæ zelo iustitiæ mota alias pias sorores verbis suis reddebat pusillanimes, atque à frequentiori sacræ Eucharistiæ perceptione deterrebat, respondit Dominus: Quum *deliciæ meæ sint esse cum filiis hominum*, & ego hoc Sacramentum ex summa charitate in meam commemorationem fidelibus suscipiendum reliquerim, atque etiam per illud cum eis vsque ad consummationem sæculi remanere velim, quicunq; aliquos, à mortali peccato immunes, verbis, vel suasionibus ab eius perceptione retrahit, is quodammodo impedit & interrumpit delicias meas, quas cũ illis habere possem. Similis enim est seueriori cuipiam pædagogo, qui à filio Regis ignobiles ac pauperes coætaneos eius (quorum consortio ipse Regis filius multum delectatur) durius repellit: iudicans magis congruere adolescentulo, vt regali fruatur honore, quam vt pila cum illis ludat in platea. Veruntamen si quis proponeret huiusmodi seueritatem de cætero deponere, ac vitare, ego non solum illi ignoscerem, verumetiam tam gratum hoc haberem, quam haberet gratum filius Regis, si pædagogus serenum blandumq; vultum præ se ferens, reduceret ad ipsum dilectos coætaneos eius ad ludendum cum eo.

Prou. 8.

Simile.

X. *Abbatissa negans S. Lutgardi communionẽ, in promptu castigatur.*

In vita eius apud Sur. to. 3. 6. Iun. c. 12.

Singulis diebus Dominicis, quemadmodũ hortatur Beatus Augustinus, Christi corpus percipiebat Lutgardis Virgo sanctissima: sed Agnes eius Abbatissa parum cauto vsa consilio, id ei interdixit. At pia Lutgardis: Ego quidem, inquit, mater charissima, libenter obediam tibi, sed certissime præuideo Christum hanc iniuriam in tuo corpore vlturum. Confestim Abbatissa intolerabili morbo afficitur, vt in Ecclesiam ingredi non posset: nec cessauit dolor per momenta increscens, donec indiscretionis suæ culpam agnosceret, & Lutgardem sineret pristino more vti. Aliæ quoque, quæ hac in re contra illam erant aduersatæ, aut notabiliter ex hac luce subtractæ sunt, aut humilitatis ductæ spiritu, se ad illam conuerterunt: nimirum dignus zelus sponsi in improbas sponsæ suæ perturbatrices.

XI. *De sacra Communione à Catharina Senensi frequenter suscepta.*

S. Antonin. 3. p. hist. tit. 23. c. 14. §. 8.

De frequentata à Catharina Senensi Eucharistia, istud refert Antoninus Archiepis. Florentinus: Erat, inquit, satis inter laicos vulgatum, quod Catharina ista quotidie communicabat, & ex Sacramento absque alio cibo vitam transigebat, sed quod pie dicebant & suspicabantur, vtique verum non erat: Non enim quotidie, sed frequenter Sacramentum sumebat. De qua etiam frequentatione cum quidam satrapæ, magis Philistinorum, quam Christianorum, murmurarent, rationib⁹ conuincebantur, quod primi Christicolæ quotidie cõmunicarent, etiam laici, vt patet in Actibus Apostolorũ, vbi dicitur: quod quotidie frangebant panem, & erant perseuerantes in doctrina Apostolorum, & communicabant in fractione panis, quod ab omnib⁹ exponitur de Eucharistia. Et cum semel quidã Episcopus argueret eam domesticæ de tanta frequentatione communionis, cum Augustinus dicat: Quotidie Eucharistiam sumere, nec laudo, nec vitupero, singulis tamen dieb⁹ communicandum hortor: Respondit virgo sacra in præsentia plurium: Ex quo Augustinus non me vituperat in dictis suis, quare tu Pater Reuerende, me vituperas? Sicque confusus tacuit.

Actor.

De Con. dist. 2.

XII. *Sæpe Eucharistiam percipiebat S. Christina virgo mirabilis in Hasbania.*

Thom. Ca. tipr in eius apud Sur. 2. c. 14.

Præstantissimum Dominici corporis & sanguinis Sacramẽtum crebro, maximeq; Dominicis diebus, cum multa deuotione percipiebat Christina Virgo mirabilis, ex eoque, vt ipsa aiebat, & corporis robur, & ingentem spiritus lætitiam capiebat.

XIII. *De cogendis aliquando monachis ad frequentem Communionem.*

Pallad. Lausiac. PP. cap. vita Abbat.

Gen. 19. Ioan. 6.

Quod oporteat nonnunquam cogere fratres ad refectionẽ, à Loth accepimus, qui coegit Angelos: & quod oportet, si fieri potest, monachos quotidie communicare Sacramentis: Qui enim se ab eis procul amouet, Deus quoq; procul ab eo recedit: Qui autẽ hoc facit assidue, assidue suscipit Seruatorem: est enim, inquit, vox salutaris: *Qui comedit carnem meam, & bibit meum sanguinem, manet in me, & ego in eo.* Hoc confert monachis salutaris passionis commemorationem continenter facientibus, quotidie etiam se præparare, vt omni ex parte digni sint qui suscipiant cœlestia Sacramenta: quandoquidem sic quoque consequimur remissionem peccatorum.

Per Sacramentum altaris sequitur remissio peccatorum.

XIV. *Quod frequens Eucharistiæ sumptio plurimum conducat ad consequendam vitæ Christianæ perfectionem.*

Greg. l. Epist. 4. apud tom. 11 Dom. 12. 13.

Gregorius VII. Pontifex Max. Mathildem Beatricis Ducissæ Tusciæ filiam, egregiæ indolis puellam, mense Februarii, nempe decimo quarto Kalen. Maii litteras dat, quibus eam ad sanctissimæ vitæ cultum quem susceperat, studiosissime persequendum hortatur. Meminit quoq; iisdem se alias commonuisse, vt ad perfectam Christianæ religionis vitam excolendam, in his duobus potissimum insistat, vt sacratissimam Eucharistiam frequenter accipiat, & erga Dei Genitricem propensiori amore sit affecta. Aurea plane sunt hæc Gregorii verba: Inter cætera, quæ tibi contra principem mundi arma, Deo fauente, contuli: (quod potissimum est) vt corpus

Perfectio Christi-

corpus Domini frequenter acciperes, indicaui: & vt certæ fiduciæ Matris Domini te omnino cõmitteres, præcepi. Deq; his pluribus agens ad finem, iſta de ſtudio frequenter ſumendi Euchariſtiam, & cultu erga Dei Genitricem exhibendo, hæc addit: Debemus, ô filia, hoc ad ſingulare confugere Sacramẽtum, ſingulare appetere medicamentum. Hæc ideo, chariſſima B. Petri filia ſcribere procuraui, vt fides ac fiducia in accipiendo corpus Domini maior tibi accreſcat. Talem quidem theſaurum, taliaque dona, non aurum, non lapides pretioſos amore patris tui, cœlorum videlicet Principis, à me tua requirit anima, licet ab aliis ſacerdotib⁹ longe meliora pro meritis accipere poſſis. De Matre vero Domini, cui te principaliter commiſi, & committo, & nunquam committere, quouſq; illam videamus, vt cupimus, omittam; quid tibi dicam? Quam cœlũ & terra laudare, licet vt meretur nequeant, non ceſſant: hoc tamen procul dubio teneas, quia quanto altior, & melior, ac ſanctior eſt omni matre, tanto clementior & dulcior circa conuerſos peccatores & peccatrices, &c. His Mathildis ſuffulta ſubſidiis, mirum dictu, quantum in Chriſtiana vita profecerit, quantum ſe ſuper cæteras fœminas exaltauerit, quantum etiam ſuper Reges & Principes eminẽtior apparuerit, & fortior ſit inuenta etiam robore militari.

TIT. XVIII. De Communione ſpiritali, eiuſque ſuſcipiendæ deſiderio.

EXEMP. I. *Cuidam communicandi deſiderio laboranti, nec valenti, hoſtia ſacra diuinitus defertur.*

REtulit nobis Dominus Bernardus de Lippa Abbas Liuoniæ, nunc Epiſcopus ibidem, rem ſatis glorioſam. Cum quidam, ſi bene memini, conuerſus, qui nuper fidem ſuſceperat, monachos communicare vidiſſet, & ſibi hoc minime licere cognouiſſet, ſtans contra altare communicandi deſiderio ſuſpirauit: Et ecce pius Dominus ſine ſacerdotis miniſterio, de altari per Sacramentum deſcendere dignatus eſt in os eius, qui mox hoſtiam aperto ore oſtendens, & cauſam tantæ gratiæ manifeſtãs, cunctos qui aderant, in ſtuporem conuertit: Eandem enim hoſtiam defuiſſe repererunt in altari. *r. lib. 9. culorũ, 37.*

II. *Catharinæ Senenſi communicandi deſiderio flagranti diuinitus adfertur particula oblati ſacrificij.*

Cum aliquando Catharina Senenſis iliaca infirmitate correpta eſſet, ſperaretq; nihilominus templum adire, ſummo mane indicat Raymundo confeſſario ſuo, vt ſacrum aliquãdiu differret, eo quod cuperet adeſſe, & ſacra ſynaxi refici. Verum quia nimium tardaret, miſit ad eum denuo, vt non diutius expectaret. Itaque rem ille diuinam aggreditur, & dum progreditur, Catharina dolorib⁹ alleuiata, accedit, inſcio tamen ſacerdote, & in loco remotiore ab altari, in quo fiebat ſacrum, ſe collocat. Poſt conſecrationem vero, cum frangeretur hoſtia, vna particula inſtar vnius fabæ ab eius conſpectu, Deo ita diſpenſante, ſubtracta eſt, duabus maioribus partibus hoſtiæ in manu remanentibus. Finita fractione, circumſpicit quærens particulam illam, ſed nec in calice, nec alibi reperire potuit. Ne vero quærendo adſtantes tædio afficeret, proſequitur, ac ſpecies Sacramenti ſumit. Completo ſacro, mandat ſacerdos miniſtro, vt neminem ad altare accedere ſineret, donec particulam paulo accuratius quæſiuiſſet. Cum ergo veſtibus ſacris exutus fuiſſet, aduenit Carthuſianus, qui cupiebat eum cum Catharina conuentum. Adeunt illam vterque ſimul, & dum Carthuſianus cum illa de negotio tractat, Raymundus ibi præſens ſolito triſtiorem ſe oſtendit. Catharinæ triſtitię cauſam interroganti, libere ille expoſuit, amiſſionem videlicet particulæ hoſtiæ ſacræ. Et illa: Quæſiuiſti, inquit, diligenter? Quæſiui, Reſpondit ille. Tum illa ſubridens ait: Non erat neceſſe te propterea triſtari. Equidem arbitror, infit ille, te mihi illam abſtuliſſe. Et illa: Non mihi, inquit, vitio vertas, quia non ego, ſed alius abſtulit. Hoc tamen ſcias velim, quod nunquam inuenies. Tum faſſa eſt ſibi diuinitus delatam fuiſſe: Dum enim ſociæ meæ, inquit, nollent, vt communicarem, ne ipſis moleſtiam adferrem, acquieui: recurri interim ad benigniſſimum ſponſum meum Ieſum Chriſtum, qui ſublatã particulam ad me detulit; ideoque noli contriſtari, ſed potius gaude in ipſo cum gratiarum actione. *Antonin. Chron. 23. cap. 14.*

III. *Laurentius Iuſtinianus in Miſſa abſtractus Virgini abſenti communicare optanti Euchariſtiam miniſtrat.*

Laurentius Iuſtinianus Venetiarum Patriarcha, vixit Eugenio IV. ſedente. Referam autem quod illi contigit; vt pio ſanctæ Virginis de communione recipienda deſiderio ſatisfaceret. Verba auctoris hæc ſunt. Sacra, inquit, Virgo quædam erat magnæ ſanctitatis; hæc per multos annos abſtinentia, vigiliis, orationibus ſteterat ante Dominum: Accidit autẽ, vt ſolennitate corporis Chriſti, neque ſorores aliæ, neque ipſa communicare diuinis myſteriis poſſent; & cum ægre ferrent, & illa in primis ſanctiſſima mulier, oratum Laurentium mittunt, quia prope eſſet monaſterium, vt ſi gratiam communicandi eo die habere non poſſent, ipſe ſaltem dignaretur, dum celebraret pro ancillis ſuis orare. Promittit Laurẽtius. Quum autem celebraret ad populũ, poſt eleuatum Sacramentum, factus eſt extra ſeipſum, detulitque eum ſpiritus ad illam mulierem in cella clauſam, & contemplationi vacantem; quæ forte tunc miro deſiderio communicandi teneretur, & ſacra illi myſteria communicauit, ſiue in corpore ſiue extra corp⁹, Deus ſcit, ab oculis quidem totius populi non diſceſſit, donec ad ſeipſum reuerſus ab illo pietatis officio, reliquum Miſſæ peregit. *Thom. Boz. lib. 15. de Signis Eccleſ. c. 4. ex Bernar. Iuſtin. in vita eius cap. 8. apud Sur. 8. Ianuarij.*

IV. *Mirabile Catharinæ Senens. communionis sacræ desiderium, & effectus mirabilior.*

Raymund. Capuan. in vita eius.

Sancta Catharina Senensis tanto ardebat sacræ communionis desiderio, vt nisi ea frueretur, animi deliquio pre amore oppressa concideret. Ex ipsa autem Eucharistia tanta cœlestium copia in eius mẽtem dimanabat, vt alimẽtum omne stomachus eius reiiceret, & si quid per vim ingestum esset, rursus violenter per os reiiceret.

V. *Moribundo Eucharistiam desideranti, & habere non valenti cœlitus à B. Francisco defertur.*

D. Bonauen. in vita S. Francisci cap. 3. de miraculis.

Bartholomæus Caietanus ciuis, cum ad constructionem cuiusdam Ecclesiæ B. Francisci non modicum desudaret, ruente trabe quadam infirmiter posita, eiusque opprimente ceruicem, fuit grauiter cõquassatus. Ipse vero mortem sibi sentiens imminentem, vti erat vir fidelis & pius, à quodam fratre viaticum postulauit. Quod frater ille tam celeriter afferre non valens, quia mori subito credebatur, beati

Augustinus.

Augustini verba protulit, dicens ei: Crede & manducasti. Sequenti vero nocte B. Franciscus cum vndecim fratribus illi apparuit, & inter vbera portans agniculum ad lectum eius accessit, vocauitq; illum ex nomine, dicens: Bartholomæe, noli timere, quia non præualebit aduersum te inimicus, qui te in meo seruitio voluit impedire. Hic est agnus, quem tibi dari petebas, quem & propter bonum desiderium suscepisti; Cuius etiam virtute consequeris vtriusque hominis sospitatem. Et sic per vulnera manum ducens, ad opus quod cœperat, eum redire præcepit. Qui valde mane consurgens, & iis qui eum seminecem reliquerant, incolumis & lætus apparens, admirationem intulit & stuporem. Sed & ipsorum mentes ad beati Patris reuerentiam & amorem, tam exemplo sui, quam sancti miraculo excitauit.

VI. *S. Mechthildis affligitur ex eo quod à diuinis suspensa priuata sit communione, sed ibi Christus eam consolatur.*

Ex lib. 1. Reuelat. cap. 4. Io. Garet. senten. 13.

Cum instaret tempus nobilissimi conuiuii, quo sancta Mechtildis dilectum animæ suæ, Iesum percepisset in sacratissimi corporis & sanguinis sui cõmunione, audiuit eum sibi dicentem: Tu in me, & ego in te; & in æternum non derelinquam te. Eo tempore, quo Canonici, vicem Episcopi gerentes, congregationem pro quadam pecuniæ summa, grauiter affligẽdo à diuinis suspendissent, in die Assumptionis gloriosæ Virginis, cum hæc Dei famula nimio affligeretur dolore propter carentiam Dominici corporis, visum est illi Dominum abstergere lacrymas ab oculis eius, dicens ei: Hodie mirabilia videbis. Cum autem instaret hora sacratissima, quo eleuanda erat hostia, visus est eleuare hostiam, quasi in aurea pyxide clausam, & sindone velatam. Per quod significabatur, hoc Sacramẽtum omni humano, siue angelico intellectui esse absconditum.

TIT. XIX. De Eucharistia in Ecclesiis asseruata.

EXEMP. I. *Olim in columba aurea asseruabatur Sacra Eucharistia.*

Ex Amphilo. Episc. Basilii apud ... die ...

S. Basilius Cæsareæ Cappadociæ Archiepiscopus creatus regebat Ecclesiam diuina fretus prouidentia. Elapso autem aliquanto tempore rogauit diuinitus sibi dari gratiam, sapientiam, & intellectum, vt propriis sermonib⁹ posset illi incruentum offerre sacrificium, & vt adueniret in se Spiritus sanctus. Post sex igitur dies velut in ecstasi factus, septimo die adueniente in illum Spiritu sancto, cœpit ministrare Deo per singulos dies. (Interpres habet ministrare, vnde satis cõstat, in Græco haberi λειτουργεῖν, quod nos vertere possumus missam facere, vel sacrificare) atque aliquo interiecto temporis spatio, fide & oratione cœpit propria manu ministerii (id est, liturgiæ, sic enim euidenter apparet in Græco legi) mysteria scribere. Porro nocte quadam veniens ad eum Dominus, in visione cum Apostolis, propositionem panis faciens in sancto altari, excitauit eum, dicens: Secundum petitionem tuam repleatur os tuum laude, vt propriis sermonibus offeras sacrificium incruentum. At ille non ferens oculis visionem surrexit cũ tremore; & accedens ad altare, cœpit dicere, simul etiam scribere in charta: *Repleatur os meũ laude;* vt Hymnum dicat gloriæ tuæ Domine Deus, qui creasti nos; & adduxisti in vitam hanc, & cæteras orationes sanctæ liturgiæ, vel sancti ministerii.

Psal.

Eleuatio Eucharistiæ in Missa.

Et post finem orationum, exaltauit panẽ, sine intermissione orans, & dicẽs: Respice Domine Iesu Christe Deus noster, de sancto habitaculo tuo, & veni ad sanctificandum nos, qui sursum cum Patre sedes, & hic inuisibiliter nobiscum ades. Dignare potẽti manu tua tradere nobis, & per nos omni populo tuo sancta sanctis. Populus respondit: Vnus sanctus, vnus Dominus Iesus Christus cum sancto Spiritu, in gloria Dei Patris, Amen. Diuidens autem panem in tres partes, vnam quidem sumpsit cum timore multo; alteram vero reseruauit, vt cum ipso sepeliretur: tertiam reposuit in columba aurea, eamque pendere voluit supra altare.

Asseruatio Euchristiæ.

Porro Eubul⁹, & primi è Clero astabant ad templi fores, videbantque lucem intelligibilem in templo; & viros gloriosos & illustres, candidis amictos vestibus: cumque audirent voces populi Deum glorificantis, & Basilium cernerent altari assistentem, stupefacti in visione corruerunt in facies suas glorificantes Deum. Exeunte autem Basilio, ad illius pedes se deiecerunt: illoq; sciscitante, quid sibi vellet isthæc adoratio, & illorum præsentia, indicauerũt ei visionem admirabilem; quam in templo vidissent. Tum ille gratias agens Deo sine intermissione, quod fecisset mirabilia; accersiuit aurifabrum, iussitque confici columbam ex auro, in

qua

qua eam, quam diximus, repoſuit portionem, ſuſpendens eam ſupra menſam ſanctam, in ſpecie ſanctæ columbæ illius, quæ apparuit in Iordane Domino baptizato.

II. *Ad confuſionem Seuerianorum miraculum fit in communione aſſeruata.*

rato Sophr. Bar. to. m. Ecc. hriſti .4.25. ozius 4. c.5.

Cum veniſſem Seleuciam conuenimus Abbatem Theodorum Epiſcopum eiuſdem ciuitatis. Ille aũt narrauit nobis dicens: Sub ſanctæ memoriæ Dionyſio huius ciuitatis Epiſcopo, prædeceſſore meo tale quid contigit. Vir quidam erat in hac ciuitate negotiator, valde religioſus & diues, ſed hæreticus: erat enim de Seueri ſectatoribus: habebat autem ſeruum fidelem quendam ſanctæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ communicantem. Hic ſecundum prouinciæ conſuetudinem, die ſancto Cœnæ Dominicæ, ſumptam Communionem inuoluit in linteo mundiſſimo, & in armario repoſuit. Cõtigit autem, vt poſt ſanctum paſcha vir ille fidelis mitteretur Conſtantinopolim negotii cuiuſdam gratia; dimiſſa per obliuionem ſancta communione in armario: dedit autem eius clauem Domino ſuo. Quadam vero die aperiens armarium Dominus, inuenit linteolum, inuolutaſque in eo ſanctas particulas communionis. Contriſtatus eſt autem in hoc, & hæſitabat quidnam de illis faceret. Nam ex illis communicare nolebat eo quod eſſent ſanctæ Eccleſiæ Catholicæ; ipſe vero Seuerianæ hæreſis. Et tunc quidem dimiſit eas in armario, vt erant, cogitans: quia rediturus eſſet ſeruus & ſumpturus eas. Cum autem veniſſet Cœna Domini, nec ſeruus ille rediiſſet, voluit eas Dominus ipſius comburere, ne rurſus & in ſecundum annum ſeruarentur. Apertoque armario, vidit omnes ſanctas particulas culmos & ſpicas germinaſſe. Vnde ingenti timore comprehenſus, in nouo admirandoq; ſpectaculo, ſumens ſanctas particulas, & cum omni domo ſua clamans, Kyrieeleiſon, conuenit ad ſanctam Eccleſiam, ad ſacroſanctum ac venerabilem Epiſcopũ Dionyſium. Hoc autem magnum & terribile & omnem rationem, omnemque mẽtem excedens miraculum, non vnus, aut duo, aut tres, vel pauci aliqui viderunt, ſed omnis eccleſia, ciueſque, ruſtici & indigenæ, qui continentem ambulant, & qui nauigant viri, & alii omnes: & illi quidem clamabant: Kyrieeleiſon: Cæteri autem aliter Deum laudabant: Omnes pariter Deo gratias agebant, pro ineffabilibus eius mirabilibus. Plurimi ergo ex hoc miraculo credentes, adiecti ſunt ſanctæ Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ.

raculum aſſerua- Euchari- a & con- rſis Seue- nis.

III. *Euchariſtiam ſacram ſeruare & ad collum ſuſpenſam ferre ſolebat S. Byrinus.*

Apud Sur. 3. Decemb. & Bar. to. 8. Ann. an. Chriſti 635.

Sanctus Byrinus in Angliã ab Honorio Papa miſſus, cum perueniſſet ad litus freti Britannici, nauem aſcenſurus, diuina celebrat myſteria, ſibi ſuiſq; viaticum parans, ſalutaris hoſtiæ pia libamina Deo obtulit. Vrgente vero nauigationis articulo, ad nauim feſtinans introducitur: Inſurgente vento, dum alta ſulcarent pelagi, reminiſcitur Byrinus, ſe rem præcipue caram amiſiſſe, & nautis vrgentibus impeditum in littore, vnde abſceſſerat, reliquiſſe. Dederat enim ei Honorius Papa pallam, ſuper quam corpus Chriſti conſecrabat, & in qua corpus Dominicum inuolutum, & ad collum ſuſpenſum ſemper ſecum ferebat, atque inter ſacranda ſacroſancta myſteria ſuper ſanctum altare ponere conſueuit. Fide igitur armatus in mare deſcendit, Deum auctorem habens per mare ſecurus incedit; & recepto, quod reliquerat, ad nauem regreditur: offendit autem illam quaſi immobilem ſtantem, cum paulo ante per vndas maris velociter currentem reliquiſſet: vt autem in eam ingreſſus eſt, nec vna quidem in veſtimento eius aquæ gutta deprehenſa eſt. Id nautæ videntes, flexis genibus, tanquam Deum eum adorauerunt, & complures ex eis ad fidem Chriſti, prædicante illo verbum Dei conuerſi ſunt.

IV. *Vtraque ſacræ Euchariſtiæ ſpecies olim in loco ſecretiore templi ſeruabatur.*

Cum D. Ioan. Chryſoſtomus ferias Paſchales aliquando exul cum Epiſcopis multis, presbyteris, aliiſque eccleſiaſtici ordinis in publico lauacro, cui Conſtantinum nomen erat, celebraret, manus militaris ab Arcadio miſſa confertim ipſo magni ſabbati die iam ad veſperam vergente, in eccleſiam irrũpit, Clerum omnem vna cum eo per vim eiecit, & armis baptiſterium circumuallatum eſt; lauacra ipſa ſanguine repleta, & ſacri latices purpureo ſanguinis colore infecti. Verum, ne in hoc quidem ærumna hæc conſtitit: Sed vbi ſanctum repoſitũ eſt, eo milites ingreſſi, quorũ nonnulli, ſicuti accepimus, Chriſtianis ſacris initiati non erant; penitus omnia perluſtrarunt; & ſanctiſſimus Chriſti ſanguis, in tanto ſcilicet tumultu, in eorum, qui dicti ſunt, militũ veſtimenta effuſus. Omnia denique perinde atque in barbara captiuitate per audaciam acta ſunt. Plebs ad ſolitudinem eiecta, & populus vniuerſus extra vrbem egit. Eccleſiæ in tanto die feſto vacuæ hominibus fuere, ac plures quam quadraginta Epiſcopi cũ eo communicantes, vna cum populo & clero præter cauſam omnem pulſi ſunt.

Ex Epiſt. D. Io. Chryſ. ad Innoc. Papam. Nicep. Call. hiſt. Eccl. cap. 19.

V. *Hæreticos Acephalos olim etiam conſeruaſſe Euchariſtiam.*

Tempore, quo Zeno & Anaſtaſius imperii adminiſtrationem ſuſceperũt, Acephali orti ſunt, quorum Dux Seuerus Antiochenus fuit, ob eam cauſam ſic dicti, quod ſub Epiſcopis & ſacerdotibus non fuerint. Proinde Epiſcopis & ſacerdotibus, apud eos defunctis, neque baptiſmus, iuxta ſolennem & receptum Eccleſiæ morem apud eos adminiſtratus, neque oblatio, aut res aliqua diuina facta, miniſteriumue eccleſiaſticum, ſicut mos eſt, celebratum eſt. Communionem vero illi à plurimo tempore aſſeruatam habentes, feriis Paſchalibus in minutiſſimas inciſam partes conuenientibus ad ſe hominibus dederunt.

Ex Niceph. Call. li. 18. Eccl. hiſt. cap. 45.

Conſeruatio Euchariſtiæ etiam apud hæreticos.

VI. Mi-

VI. *Miraculum circa corpus Domini in arca communionis causa reseruatum.*

Ex to. 2. D. Cypriani lib. de lapsis.

Diuus Cyprianus Carthaginensis Episcopus post enumerata aliquot, in libro de lapsis, eorum exempla, qui iam idolorum sacrificiis maculari, ante exomologesin criminis factam, indigne communicarant, narrat sic de quadam fœmina: Cum quædam (inquit) arcam suam, in qua Domini sanctum fuit, manibus indignis tentasset aperire, igne inde surgente deterrita est, ne auderet attingere.

VII. *Ad altare, in quo asseruabatur Eucharistia, procumbit Gorgonia petitura sanitatem.*

Greg. Nazia. in orat. fune. sororis suæ Gorgoniæ.

Gregorius Nazianzenus in oratione funebri sororis suæ Gorgoniæ: Laborabat soror corporis ægritudine, & admodum male affecta erat morbo inconsueto, ac plane peregrino. Cum iam de omnibus aliis desperasset, ad omnium confugit medicum, noctisque captata solitudine, cum illi morbus paruas concessisset inducias, ante altare cum fide procubuit, ac illum, quem venerabatur, magna voce ac omni inuocauit conamine, eique miracula cuncta, quæ olim fecerat, in memoriam reduxit: nam & vetusta & noua callebat. Tandem impudentia quadam pia & pulchra impudens facta, illam imitabatur, quæ ob tactum fimbriæ Christi à fluxu sanguinis est sanata. Et quidnam facit? Super altare caput reclinat, ac cum simili clamore & lacrymarum profluuio, instar illius, quæ olim pedes Christi rigauit, opem implorat; & non antea se cessaturam est comminata, quam sanitatem fuisset adepta. Inde totum

Miraculũ.

corpus pharmaco illo suo perunxit. Et si alicubi manus ex venerando corporis & sanguinis Christi sub exemplari quid recondiderat (proh miraculum!) discessit, cum confestim de corporis salute facta est certa, tam anima, quam corpore ac mente releuata, mercedem spei sumens, id quod sperauerat, animæ sanitatem, corporis etiam bonam valetudinem nacta.

VIII. *De viatico in pixide pro decedentibus reseruando.*

Conc. Turo. 4. cap. 4.

Concilium Turonense IV. quod circa annum Domini 798. est celebratum, statuit, vt omnis presbyter, hoc est, animarum pastor, habeat pixidem aut vas tanto sacramento dignum, vbi corpus Dominicum diligenter recondatur in viaticum recedentib. à sæculo, semperque sit super altare, obsecrata propter mures, & nefarios homines: & de septimo in septimum diem semper mutetur. Illa à presbytero sumatur, & alia, quæ eodem die consecrata est, in eius locum subrogetur, ne forte diutius reseruata, mucida, quod absit, fiat.

IX. *Eucharistia præcipitur asseruari in altari, sed non intra imagines.*

Conc. Turo. 2. c. 2. apud Bar. to. 7. an. 570.

In Concilio quoque Turon. II. decretum est, vt corpus Domini in altari, non in imaginario ordine, sed sub crucis titulo componatur: nempe, inquit Baronius, vt digniorem sibi vendicaret locũ, non inter sacras imagines super altari poni solitas, sed sub ipsa cruce, quæ in meditullio ipsius altaris poni consueuit. Ea propter Felix Episc. Bituricensis, qui huic synodo interfuerat, tertioque loco subscripserat, ipse perelegans vas aureum ad sacratissimam Eucharistiam conseruandam turris instar fabrefieri curauit, quod Venantius Fortunatus hoc epigrammate celebrauit:

In tab... culo p... fissimo... char. c... diend...

Quam bene iuncta decent, sacrati vt corporis Agni
Margaritum ingens aurea dona ferant.
Cedant chrysolitis Salomonia vasa metallis:
Ista placere magis ars facit atque fides.
Quæ data, Christe, tibi Felicis munere sic sint,
Qualia tunc tribuit de grege pastor Abel.
Et cuius tu corda vides, pietate coæquas
Par viduæ merito, quæ dedit æra duo.

Venan... Fortun... Bar to... Appen...

TIT. XX. De Eucharistia in supplicatione honorifice deportata.

EXEMP. I. *Pius V. sacrosanctum Christi corpus in supplicatione ipsemet, licet æger, pedes circumfert.*

Laur. Sur. Chr. 156[6].

PIus V. Pontifex Maximus, anno Dom. millesimo quingentesimo sexagesimo sexto, in festo sacramenti sacrosancti Eucharistiæ, licet fractis esset viribus, & medicorũ opera vteretur; attamẽ vere pius Pontifex, non sella pro more gestatus, nec corona Pontificia ornatus, sed cũ maxima populi ædificatione pedibus ingrediens, illud præstantissimum corporis Christi voluit circumferre sacramentum.

Pius V... cumfe... charist...

II. *Carolus V. Imp. religiosissimus supplicationem, in qua venerabile sacramentum gestabatur, sua suorumque Principum præsentia honorat.*

Idem ib... an. 153[0]. Roueru... tan. li. 3 memora... lium eo... anno.

Carolus V. Imperator cum ad celeberrima illa comitia Augustana aduentasset, postridie, h. e. decimo quarto Calendas Iunii, pro veteri laudabilique Ecclesiæ more, ipso nimirum die corporis Christi, solennis supplicatio per vrbem habita est, in qua gestanda erat sacrosancta Eucharistia, quã sua inclyta præsentia, & suorum Principum cœtu frequentissimo, cum Hispanis & Belgicæ Principibus cum eximia quadam in Deum pietate, & haud vulgari splendore concelebrare, paribusq; votis frequentare voluit. Multũ egit per suos, cum Saxone & Lutheranis Principibus, vt publicæ illi processioni interessent, sed hoc ab iis impetrare non potuit, cum fere ad meridem cum illis egisset: persuaserunt enim illis ipsorum concionatores idololatriæ crimen admitti ab iis, qui Eucharistiam adorarent: negant enim Christum esse in Eucharistia extra tempus sumptionis. Fuit ea horrenda blasphemia, sed illi in sua sententia tanquã in magna luce permanserunt. Eucharistiam gestabat Cardinalis Moguntinus, à dextris Rege Ferdinando, à sinistris Ioachimo Brandeburgico Principe eum deducẽtibus Ante Eucharistiam præcedebant Principes sæculares, itemque Clerus cum aliis

Cæsar ... terest p... cessioni

Luthera... rum im... tas & bla... sphemia

aliis permultis. Post eam sequebatur Carolus Imperator nudo semper capite, tametsi sol esset ardentissimus, in manu ferens quadrifidam facem ardẽtem: quod idem fieri voluit à cunctis Proceribus & Principibus. Imperatorem sequebantur omnes Archiepiscopi & Episcopi. Vmbellam ipsam, sub qua portabatur sacrosancta Eucharistia, vicissim gestabant seni Principes sæculares. Porro longissima processione diuersi generis musici concinebant in laudem Dei. Omnibus rite peractis, Cæsar valde acerbe tulit Lutheranorum Principum detractionem, iussitque, vt quam primũ altera die cum publica fide Augusta excederẽt: sed Principum Catholicorum precibus ab ea sententia se deduci passus est. Fuit certe hic Princeps lõge optimus, semper egregia in Deum pietate, ita vt omnibus perspicuum esset; eum non tam suis viribus aut opibus, quæ quidem erant amplissimæ, quam præpotentis Dei auxilio & fauore niti. Et quia ipse diuini honoris & cultus admodum studiosus fuit, propterea vbique fere euidentissimis præpotentis Dei auxiliis mirifice fruebatur, adeo vt ipsi etiam Turcarum potentissimo Tyranno eius prosperitas formidolosa fuisse dicatur: non enim debent Christiani piorum Principum prosperos successus fato vel fortunæ adscribere; quod quidam faciunt ethnico quodam spiritu parum Christiane, cũ ex diuina prouidentia omnia pendeant, & Deus amplissimis verbis sæpe polliceantur in scriptis diuinis, se glorificaturum eos, qui ipsum glorificant. Nec iis obstat, quod sæpe diuersum euenisse legimus. Expedit enim interdum etiam aduersis iactari flatibus pios, ne rebus nimium ad voluntatem fluentibus superbia intumescant.

III. *Ob impiorum risum & subsannationem haud abstinendum à circumgestatione venerab. Sacramenti in processione.*

Anno Domini 1562. cum Dominici corporis festus instaret dies, ad maiorẽ Christo Iesu honorem tribuendum, maioremq; tanti mysterii memoriam & venerationem excitandam, statuit, non publice tantum, quam Metropolitanus Clerus præclaro cũ ordine, pretiosa veste plurima, coronis, ob solis æstum & nudorum capitum munimen, quernis habere solet, processioni adesse, sed suis etiam manibus venerabile sacramentum gestare. Dissuadebant plurimi: aiebant rem hisce temporibus esse nouam, suspicionis plenam, hæreticorum vicinorum, imo & intestinorum visibus & sannis obnoxiam. Sed quo illi magis dehortabantur, eo ille magis ad Christianam pietatem exercendam excitabatur, ita vt cum res vicinis in locis increbuisset, maximi fuerũt vel ad spectandum, vel ad explorandum concursus. Ipsa igitur Theophoriæ sacræ luce circumgestauit Archiepiscopus arcam testamẽti noui sacerrimam, sacrosanctum Domini corpus, Catholicis exultantibus, Deum Archiepiscopumq; laudantib. hæreticis obstupescentibus, partimque probantibus, partim improbantibus. Ex illo autem tempore cœpit, quem hodie videmus, mos, vt à circumfusis hæreticorum vrbibus & pagis Moguntiam ad sacra ista Christophoria spectanda concurrant tam multi.

IV. *Miraculum circa cereos in honorem venerabilis Sacramenti in processione deportatos.*

Cum aliquando P. Guardianus Franciscanus Cõuentus S. Barbaræ Castellonii, processionem iuxta religionis morem Dominica infra octauam corporis Christi per claustrum tantummodo fieri decreuisset, cogereturque à deuota Communitate Conuentus septa egredi, atque ad oppidum vsq; processionaliter progredi, ac ipsum totum lustrare, venerabile Sacramentum sic ex quadam simplicitate affatus est; Sanctissime Domine, processio quidem iuxta populi votum fiet, sed quicquid cerę consumptum fuerit, tu eris soluendo. Mira res! E viginti quatuor, qui per quatuor horas & amplius arserunt, nihil penitus imminutum fuit.

Franciscus Gonzaga de Origine Seraphicæ religionis part. 3. in Prou. Valentiæ Conuentu 14.

TIT. XXI. De cælestibus sacræ communionis ministris.

EXEMP. I. *Christus Dominus Angelorum turba comitatus communionem dat S. Dionysio Areopagitæ.*

CVm S. Dionysius martyr carcere cum sociis Rustico & Eleutherio propter Christum detineretur, post multas ibi ad populum, qui eo irruperat, exhortationes, Dominica Missarum solennia, vt confirmarentur participatione corporis & sanguinis Domini fideles, velut iam in cælis positus celebrauit: hora namque, qua frangebatur panis sanctus, quo ipse & populus communicare debebant, resplenduit lux de cælo super eum, & omnes, qui ibi aderant, qualem nemo eorum antea viderat: in qua veniens apparuit ei Dominus Iesus Christus, etiam cunctis videntibus, quibus est datum videre, cum multitudine Angelorum; & accipiens panem sanctum dedit illi, dicens: Accipe hoc, mi chare, quod mox complebo tibi vna cum Patre meo, quoniam mecum est maxima merces tua, & his, qui audierint te, salus in regno meo. Nunc facias fortiter, & memoria tua erit in laude: dilectio autem, & benignitas, quam semper habes, pro quibuscunque petierit, impetrabit.

In Vita eius apud Sur. c. 29. de 9. Octo. & Io. Garetium cent. 9. ex Hilduino Abb. 840.

Missam in carcere celebrat S. Dionysius. Communionem ministrat Christus Dionysio.

II *Christus Dominus sacram corporis sui Eucharistiam suis ipse manibus porrexit S. Honorato.*

Ne tam admirabilis sacramenti homines mortales tantum ministros esse putaremus, nonnunquam etiam ab excellentiore, hoc est, vel ab ipso Christo, vel spiritali creatura ministratum legimus Honorati quarti post Firminum Episcopi Ambianensis exemplo disci potest. Is dum missam aliquando celebraret, cum ante se in altari sacram hostiam attentius considerasset, iam sumere volens, manibus con-

Pet. de Nata. lib. 1. Cat. Sanct. 86. Mar. Spalat. lib. 4 c. 12. ex Breuia. Ambian.

tingere hæsitabat. Itaque depictæ ibi imaginis Christi manu sublatam, sibique porrectam hausit, sumere non recusans, quod diuinitus dabatur. Et certe dignus fuit à Christo communicari, qui se tactu etiam eius indignum iudicauit. Ab omni deinceps inquinamento carnis illæsus permansit.

III. *Eucharistiam dedit Angelus Marco monacho.*

Pallad. in hist. Lausiaca. c.20. Soz. li 6.c 29 Angelus sacramenti minister. Marcum ferunt (ait Sozomenus libro sexto historiæ Ecclesia.) etiam in ætate iuuenili admodum fuisse placidum, prudentem, & sacrarum scripturarum memorem, denique vsque adeo Deo charum, vt Macarius affirmarit, quod cum presbyter Cellimorum esset, abs se nunquam acceperit, quæ sacerdotes initiatis ad mensam sacram dare decet, sed Angelus ei dederit, cuius se manum ad iuncturam vsque tantum vidisse dixit.

IV. *Onuphrius singulis Dominicis sacram synaxim ab Angelo percipit.*

Pet. de Nata. l.5.c.106. Mar. Marul.l.4.c 12. Io. Garetius cent. 4. circa an. 381. Onuphrius confessor, seruus Dei, per annos sexaginta in eremo vastissima & profundissima Ægypti hominibus mansit incognitus. Ex quibus, triginta annis vsus fuerat solis palmæ fructibus, & herbarũ radicibus pro cibo: aliis vero triginta, pane cælico sibi per Angelum ministrato: vbi multas diaboli insidias perpessus fuerat, quas tamen omnes Dei gratia superauerat. Addiditque Paphnutius Abbas, qui desertum illud circuiens eum reperit, qualiter singulis Dominicis diebus Angelus Domini sacram ipsi Eucharistiam diuinitus deferebat.

V. *De Maioro Episcopo, cui Angelus ter venerab le Sacramentum administrauit.*

Pet de Nata. li.9.c.103. Maiorus Episcopus apud insulam Sargiam Britanniæ Sampsoni in Dolensi Episcopatu successit, in quo dum verbis & exemplis populum Domini laudabiliter pasceret, in somnis ab Angelo monitus Episcopatui cessit, & eremum petiit. Is virgo perpetuo permanens, solo pane hordeaceo contentus, feria quarta & sexta nullum capiebat cibum, & semper ferebat cilicium. Cui in vigilia Paschæ oranti Angelus ter apparuit, eique obitus sui diem prenunciauit, de cuius manibus sanctus vir Eucharistiam tertia vice visibiliter sumpsit.

VI. *Diuo Bonauenturæ sacra administratur Eucharistia per Angelum.*

In vita eius c.12. per Octauianum de Martinis V.l. Doctorem apud Sur. Iulii 14. to 3. Chr. Francis. 2.p.li.2.ca.2. 1.Cor.11. Sanctus Bonauentura Cardinalis & Episcopus Albanensis, adhuc in minoribus agens, demissæ mentis humilitate potius, quam ex iniustitia plurib. diebus abstinuerat perceptione sacratissimi corporis Christi, veritus ne si illud indignus sumeret, iudicium sibi manducaret & biberet. Cumq; die quadã in Missa deuotus adesset, Deus respiciens ad illius humilitatem, particulam consecratæ hostiæ, de manu celebrantis per Angelum acceptam, illius ori clementer immisit. Respexit enim ad humilitatem serui sui, propter quam beatus ab omnibus gentibus prædicatur; eique hoc singulari beneficio indicat, vt omnem sæpe celebrandi scrupulum amoueat, & cũ Creatore suo, à quo amabatur, familiariter conuersaretur.

VII. *De muliere, quæ communionem ab Angelo percepit.*

Bertranda Carmara Carpentoractensis, mulier sanctæ vitæ, & diuinarum rerum valde perita fuit. Ea cum in quadam solennitate ad perceptionem corporis Dominici se deuote præparasset, & sacerdos per incuriam vel obliuionem hostiam pro illa consecrare neglexisset, diuina benignitas eam miro quodam modo consolata est. Cum enim Missæ illius sacrificio admodum pie interesset, & Christi corpus spiritaliter ederet, Angelus Domini partem hostiæ consecratæ accipiens ab altari ei sumendam præbuit: presbyter vero Christi corpus percipere volens, cum illam hostiæ partem non reperiret, licet multo studio hinc inde eam perquireret, magno animi dolore affectus est, donec à Bertranda didicit, quid ipsi Dominus præstitisset.

VIII. *Columba Secundo militi communicaturo sacramentum defert.*

Non minori admiratione dignum, nec minus ad huius sacramenti spectans dignitatẽ illud fuit, quod in vita Faustini & Iouitæ martyrũ legimus: hi namq; cum Secundum militem Mediolani baptizassent, & communione quoq; membrum Ecclesiæ facere voluissent, nec haberent panem, ex quo sacramentum conficerent, à columba alite rostro delatum accepere, eique sumendum porrexerunt, sacrum esse minime dubitantes, qui sic afferebatur. Quoniam autem in columbæ figura Spiritum sanctum apparere solitum Euangelia testantur, hoc ideo contigisse potuit, vt credamus, sicut credimus, ibi Deum Patrem, ibi Spiritum sanctum esse, vbi filius est, cum trium personarum simplex vnicaque substantia separari non possit. Quem ergo honorem toti Trinitati exhibendum censes, huic vni sacramento deferre nõ dubites, non visibilem eius figuram tantummodo oculis attendens, sed sub visibili figura inuisibilem veritatem alta mente contemplans.

IX. *D. Thomas Apostolus iam diu beatus dignis sacram præbet communionem.*

Anno Domini millesimo centesimo vigesimo venisse dicitur Ioannes Patriarcha Indorum, narrãs Calisto Papæ, & Cardinalibus, Prælatisque aliis in consistorio publice, qualiter S. Thomas Apostolus omni anno communicet populum manu sua, dignis Eucharistiæ sacramentum porrigens, quam & retrahit ab indignis.

X. *Stanislaus Koska religiosus Societ. Iesu ex Angelorum manibus S. Barba assistente S. percipit Eucharistiam.*

Cum

Cum Stanislaus Koska nobilissimus adolescens Polonus desiderium seruiendi Deo in Societate Iesu concepisset, vti ipse retulit cuidã Patri, per dimidium annum, nescio quem metum, ne confessario cor suum aperiret, semper illũ prohibuisse narrabat. Tandem cum sibi ipsi vim intulisset, atq; cum lacrymis desiderium aperuisset, tantam esse consequutũ longo tempore spiritus lętitiam, vt animo vix capere potuerit. Post aliquod tempus, cum in aduersam valetudinem incidisset, visum sibi esse in cubiculo canem nigrum terribilem, qui in eius pectus ter insiliebat, ac eum suffocare nitebatur. Quem cũ semel atq; iterum Deo supplicans, ac signo crucis se muniens à pectore depulisset, tertio Dei auxilio sic reiecit, vt neq; insiliret amplius, neq; compareret. Interea morbum esse auctum, ac à medicis præsentib⁹ desperatam fuisse suam valetudinẽ: recepisse autem non multo ante suam ægritudinem diem festum S. Barbaræ, in cuius vita legerat, quod qui se illi deuotum commendaret, sine sacra Eucharistia non esset ex hac vita migraturus, quo die sese orationi dedisse, confessum esse, & sacris mysteriis communicasse, ac sancte supplicasse, vt illius intercessione, cum ex hac vita illi egrediendum esset, sine viatico non discederet, ab eadem in illa ægritudine idem precatum esse; pauloque post vidisse duos Angelos sanctissimum Sacramentum in medium deferre, ac ex manibus ipsorum illud suscepisse. Denique cum medicorum consilio auxilia defecissent, deinceps sibi visum esse gloriosissimam Virginem ad se venire, ac in lectulo suo infantem deponere, cuius conspectu recreatum pristinam incolumitatẽ breui recuperasse.

TIT. XXII. De Missæ sacrificio in genere.

EXEMP. I. *Præclarum D. Andreæ Apost. testimonium de veritate sacrificij Missæ, & corporis Christi in Eucharistia.*

CVm S. Andreas Apostolus constanter ꝑ Christo Ægeæ Proconsuli sese opposuisset, eumque S. Crucis mysteriũ fuse docuisset, tum dixit Ægeas: Ista verba illis narrare debes, qui tibi credunt: mihi autem nisi hoc consentias, vt sacrificium diis omnipotentibus offeras in ipsa cruce, quam laudas, te fustigatũ affigi præcipiam. Andreas respondit: Omnipotenti Deo, qui vnus & verus est, ego omni die sacrifico, non thuris fumum, nec taurorum mugientium carnes, nec hircorum sanguinem; sed immaculatum agnum quotidie in altari Crucis sacrificio: cuius carnes posteaquam omnis populus credentium manducauerit, & eius sanguinem biberit, agnus qui sacrificatus est, integer perseuerat, & viuus: & cum vere sacrificatus sit, & vere carnes eius manducatæ sint à populo, & vere sanguis eius sit haustus; tamen (vt dixi) integer permanet, & immaculatus & viuus. Ægeas dixit: Quomodo potest hoc fieri? Andreas respondit: Si vis discere quomodo hoc potest fieri, assume formã discipuli, vt possis doceri quod quæris. Ægeas dixit: Ego à te tormentis exigam huius rei notitiam Andreas dixit: Miror te hominem prudentem tam stulte locutum. Ergo tu tormentis putas me diuina pandere sacrificia? Audisti mysterium crucis, audisti mysteriũ sacrificii. Si credideris Christum filium Dei, qui crucifixus est à Iudæis, verum Deum esse, pandam tibi quo ordine occisus viuat agnus: qui cum sacrificatus fuerit, & comestus, integer tamen, & immaculatus in suo regno permanet. Ægeas dixit: Cum sit occisus, & ab omni populo (vt asseris) deuoratus, quomodo integer perseuerat, & viuus? Andreas respondit: Si credideris ex toto corde tuo, discere poteris: si nõ credideris, penitus nunquam tu ad indaginem huius veritatis attinges.

II. *De miraculo quod contigit S. Wulfranno in mari sacris operanti.*

Dum nauigaremus in Frisiã, positis nobis in medio mari, quod adiacet regioni Morinorum, adfuit hora, in qua sacrificium Deo victimæ salutaris immolandum erat. Tunc iactis anchoris, nauis immobilis persistebat: & celebrante sancto Pontifice Wulfranno Missarum solennia, ventum est ad locum, vbi minister patenam Præsuli porrigere debuit, extensaq; manu exspectabat horã, qua susciperet eam. Sed dum minister eam abluere vellet, in mare ex eius manibus collapsa est. Finita vero oratione, imperat Diacono, vt in eum, in quẽ patena ceciderat, locum mitteret manum. Quo facto ab imo maris eadem patena diuinitus reuecta eiusdem ministri manui inhæsit. Quod vidẽtes nautæ, cæteriq; nauis comites, Dominum cunctipotẽtem totis visceribus præcordiis collaudauerunt, qui per seruum suum tale dignatus est operari miraculum. Sicq; commixtionem corporis & sanguinis idem sanctus Præsul faciens, nomenq; Saluatoris glorificans, sacrosancta Missarum solennia compleuit. Languore corporis, quem diu protraxerat, per dies ingrauescente; septimo die, postquam obitum suum Dominici corporis & sanguinis perceptione muniuit, soluta est ab ergastulo corporis anima sancta. Hæc Wando Abbas ad Ionam de his, quæ ipse vidisset.

Ionas Abbas qui vixit ann. 729. in vita S. Wulfrani. Ioan. Garetius centur. 8. & Baron tom. 8. ann. 700.

Miraculum de patena in mare demersa supernatante. Missę sacrificium in mari celebratum.

III. *Constantinus Imper. Missam in castris celebrari curabat.*

Constantinus Imperator in palatio extruxit Ecclesiam: & tabernaculum ecclesię figurã exprimens, cum contra hostes prœlio contenderet, secum circumferre consueuit, ad eum finem, vti neque sibi in solitudine vitam agenti, neque exercitui deesset ædes sacra, in qua quidem deberent Deum laudibus efferre, precibus solicitare, & sacra mysteria percipere: nam Sacerdotes & Diaconi, qui secundum Ecclesiæ institutum ista munera obirent, tabernaculum assidue secuti sunt. Ex eo tempore militares Romanorum ordines, qui iam vocantur Numeri, singuli sibi tabernaculũ separatum construxerunt, habue-

Sozomen. lib. 2 histor. Eccl. cap. 8.

Missæ celebratæ sub Constantino Magno.

habueruntq; ſecum Sacerdotes & Diaconos ad rem diuinam faciendam deſignatos.

IV. *Sanctus Barlaam olim in ſuo hoſpitio Miſſam celebrabat, aliisq; ſacram ſynaxim porrigebat.*

Io. Damaſc. in vita Barlaam & Ioſaphat ca. 12. Effectus Euchariſtiæ.

Damaſcenus in vita Barlaam & Ioſaphat: Alii (loquitur de Monachis) inter ſe conſtructis ædiculis, Dominicis diebus ad vnam & eandem Eccleſiam conueniunt, ac diuina myſteria, hoc eſt, incruentũ puri corporis, ac pretioſi ſanguinis Chriſti ſacrificium percipiunt: quæ quidem Dominus piis in peccatorum remiſſionem, ac tum animi, tum corporis illuminationem, & ſanctificationem donauit. Cum idem Barlaam Regis filium baptizaſſet, ſuper eum Spiritus ſancti gratia venit: cumq; ad ipſius cubiculum rediiſſet, atque incruenti ſacrificii ſacrum peregiſſet, immaculata Chriſti myſteria ipſi impertiuit. Poſteaque ille ſpiritu exultabat, Chriſtũ Deum laude atque gloria afficiens.

Idem cap. 19. Barlaam Miſſam priuatam celebrat.

Idem ibidem cap. 39. Miſſam eſſe ſacrificium.

Item capite trigeſimo nono: Barlaam deinde ad quoſdam fratres longo interuallo ab ipſo diſſitos eum (Ioſaphatum) amandat, vt ea, quæ ad ſacroſanctum ſacrificium conficiendũ accommodata erant, afferret. Cum igitur longinquum illud iter fortiſſimo animo confeciſſet, atque ea, quæ ad ſacroſanctũ ſacrificium opus erant, attuliſſet, diuiniſſimus Barlaam incruentum ſacrificium Deo obtulit: perceptisq; Chriſti ab omni labe puris myſteriis, ac Ioſaphato item impertitis, ſpiritu exultauit.

Barlaam imminente morte Miſſam celebrat.

V. *Diaconorum manibus pro altari ad celebrandum vtitur Theodoretus.*

Theod. c. 20. hiſt. SS. Patrum in vita S. Maris.

Theodoretus in hiſtoria ſanctorum Patrum ſcribit in vita ſancti Maris: Cum longo tempore diuinus Maris deſideraſſet videre offerri ſpiritale & myſticum ſacrificium, rogauit, vt diuini doni illic fieret oblatio. Ego vero lubenter parui: & iuſſi ſacra vaſa afferri, pagus cum haud longe aberat: & pro altari vſus Diaconorum manibus myſticum, diuinũ, & ſalutare obtuli ſacrificium. Ille autem omni ſpiritali implebatur voluptate, & exiſtimabat ſeipſum cœlum videre: dicebatq; ſe nunquam tãtam cœpiſſe lætitiam. Ego autem cum ab eo valde fuerim dilectus, putaui me & ei iniuriam eſſe facturum, ſi non etiam mortuum laudauerim, & aliis, ſi non hanc optimam philoſophiam eis propoſuerim imitandam.

VI. *Admirandis ſignis diuinitus oſtenditur S. Spiritus in Miſſæ ſacrificio præſentia.*

Baron. tom. 10. Annal. ann. Domini 878. 43. ex Niceta.

Cum Dei amore & Spiritus feruore ſacram oblationem in altari offerebat S. Ignatius Epiſcop. Cõſtantinopolitanus, vt in ipſomet altari ſacro aperta Spiritus ſancti aſſiſtentiæ argumenta cernerentur: videbatur diuinus & ſacer ille panis totus alteratus, totus inſtar cœleſtis carbonis factus gratia cœleſtis ignis micans. Viſa eſt etiam aliquando ſancta Crux, quæ ſuper altare ſacrum ſita eſt, concitata & eleuata; & dum ſacer panis exaltaretur, frequenter paulatim moueri eadem Crux videbatur, ſancti videlicet Spiritus obumbrationem hoc pacto ſignificans. Die vero Paſchatis præcipue, ita vehementer Crux ipſa commota eſt, vt omnes Sacerdotes & Pontifices, præſertim aliarum Patriarchalium ſedium, ob miraculum hoc perterriti, magna voce clarificauerint Deum multo tempore.

VII. *Miſſæ ſacrificium digne, decenterq; oblatum Deo eſſe valde gratum.*

Cum S. Euortius Aurelianenſis Epiſcopus rem ſacram aliquando faceret, ecce ipſa hora confractionis panis cœleſtis, cum ex more ſacerdotali hoſtiam eleuatis manibus tertio Deo benedicendam offerret, tanquam nubes ſplendida apparuit ſuper caput eius, & manus porrectis digitis tertio oblatam benedicẽs. Rite autem peracto ſacrificio, dixit vir ſanctus ad eos, qui aderant, incipiens ab Epiſcopis vſq; ad extremum è plebe: Dicite, quæſo, beatiſſimi fratres, num quod miraculum ſub ſacrificio videritis? Illis negantibus, ſubdiaconus Baudilius, cuius tum erant miniſterii vices; Vidi ego, inquit, ſed præ timore vix auſus ſum eloqui. Videbatur mihi, te eleuante hoſtiam, manus de nube, quæ operuerat caput tuum, tertio benedicere Deo oblatam. Epiſcopus ait: Beatus, frater chariſſime, cui tanta ſunt myſtica oſtenſa. E populo quoq; duo reperti ſunt tantæ viſionis participes, Eluſinus pœnitens, & Procopia caſtimonialis: quib⁹ Epiſcopus dixit: Beati eſtis etiam vos; quia non caro, & ſanguis hæc reuelauit vobis, ſed Deus, qui in cœlis eſt. His vero compertis, omnis Eccleſia clamauit: Gratias ibi agim⁹, Domine Deus noſter, qui abſcondiſti hæc a ſapientib⁹ & prudentibus, & reuelaſti ea paruulis, quorum Angeli te ſemper vident in cœlis ſedẽtem: & feciſti nobiſcum mirabilia; ſicut locutus es per os ſanctorum tuorum Prophetarum, qui à ſæculo ſunt.

VIII. *Dextera manus diuinitus apparens cum S. Vdalrico Epiſcopo Sacramenta ſanctificare conſpicitur.*

Nec prætereundum puto, qualiter cœleſtis ſigni viſione ſanctum Vdalricum Epiſcopũ Auguſtanum voluerit Dominus mirificare. Nam in ipſa ſolenni die ſancti Paſchæ, multa fratrum caterua adſtante, dum ſanctus ſacerdos diuina celebraret myſteria, dextera quædam apparuit ſuperna, quæ cum ipſius dextera diuina ſanctificauit Sacramenta. Expletis vero Miſſarũ ſolenniis, quidam Henricus presbyter, qui eo die Cantoris officium agens tanto interfuit miraculo, ſequens Epiſcopum vſq; in cubiculum, ad eius pedes cecidit, atq; in præſentia populariũ perſonarum eãdem viſionem minus caute explanauit. Cui vir Dei: Melius, inquit, tibi eſſet tacere, quã talia in aures vulgi proferre. Mox ille rubore perfuſus exiit, & in veſtibulo cubiculi reſidens tantas lacrymas emiſit, vt ex illarum ſuffuſione cogeretur lucis huius

huius suspẽdia sustinere. Vir autem Dei memor suæ fragilitatis cauebat fauorem humanæ laudis, ne caderet in pręcipitium elationis, semper gratias agens Deo super inenarrabili eius dono.

TIT. XXIII. De missis priuatis.

EXEMP. I. *Missas celebrat priuatas S. Apollinaris S. Petri Apostoli discipulus.*

[...]a eius Sur.

HAbitauit Beatus Apollinaris Rauennæ in ædibus Tribuni, & quotidie veniebant ad eum multi è populo, quos ille secreto docebat, dicens, vt crederent in Iesum Deum cœli & terræ; credentesque baptizabantur. Multi quoque nobiles tradebãt ei filios suos, vt sacris literis ab eo erudirẽtur. Iis autem, qui iam in Christum credebant, Missas & baptismata faciebat in domo Tribuni cum discipulis suis. Itaque intra duodecim annos duos ordinauit presbyteros, Adhæretum & Calocerum: Marcianum vero nobilissimum virum, & Leucadium Philosophum, Diaconos fecit: & sex clericos constituens, cum illis diu noctuque Domino Psalmos cãtabat. Crescente autem fama eius, & quod annunciaret Iesum, multiq; in Christum credidissent, iam latere non poterat. Nunciatum est ergo de illo Saturnio Duci, qui eum adduxit ad Pontifices Capitolii Rauennatis: interrogauitque ex eo, quid sibi vellet. Respondit vir sanctus: Christianus sum. Dux ait: Et quis est Christus? Apollinaris respondit: Filius Dei, per quem creatura omnis viuit, in cœlo, terra & mari. Dux ait: Illene ergo te misit ad nos, vt euertas cultum nostrorum Deorum; An ignoras sacrũ nomen Iouis, qui magnus est habitator Capitolii vrbis huius, cui te oportet supplicem fieri? Beatus Apollinaris respondit: Quis sit ille habitator nescio, nec tẽplum eius noui. Pontifices dixerunt: Veni ergo, & vide magnificum fanum, mirificeq; exornatum. Videbis illic inuictissimi Iouis simulacrum. Cum ergo in Capitolium intrasset Beatus Apollinaris, subridẽs ait Pontificibus: Hæc tam multa aurea & argentea ornamenta rectius in pauperum vsus erogarentur, quam coram dœmonibus appendantur.

II. *Diuus Ambrosius Archiep. Mediolan. rem sacram in loco priuato facit cum miraculo.*

[...]aulin. in [...]a eius a Sur. to. 2.

Cum Sanctus Ambrosius Episcop. Mediolanensis, trans Tyberim apud quandam clarissimam inuitaretur, vt sacrificium in domo offerret, quædã balneatrix, quę paralytica in lecto iacebat, cum cognouisset ibidem esse Domini sacerdotem, in sellula se ad eandem domum, ad quam ille inuitatus venerat portari fecit, atq; oranti & imponenti manus vestimenta attigit: quæ cum exoscularetur, statim sanitate recepta ambulare cœpit, vt impleretur illud dictum Dominicum ad Apostolos: *Etiam maiora his facietis, credentes in nomine meo.* Quod tamen signum sanitatis vt mirabile fuit, ita etiam nec occultum.

[...]n. 14.

III. *In ædibus priuatis non posse fieri sacra mysteria absque Antistitis licentia.*

Iustinian. Imp. in auth. Colla. 5. ti. 12

Quanto sanctius & reuerentius de tremẽdis hisce mysteriis sensit laudatissimus Imperator Iustinianus, qui in authenticis suis constitutionibus sic ait: Et priscis sancitum est legibus, nulli penitus esse licentiã domi, quæ sacratissima sunt agere; sed publice sinere procedere incredulitatem & Dei culturam, secundum sanctionem de his sacratis actibus traditam. Et nos etiam hanc in præsenti ponimus legem, quam cum omni cautela tenere volumus. Omnibus enim interdicimus magnæ huius ciuitatis habitatoribus, magis autem etiam totius nostræ ditionis, in domibus suis habere quasdam quasi orationum domos, & in his sacra celebrare mysteria, & huic fere quædam Catholicæ & Apostolicæ traditioni extranea. Sed si quidem domos ita simpliciter aliqui habere putant oportere, in sacris suis, orationis videlicet solius gratia, & nullo celebrando pœnitus horum, quæ sacri sunt mysterii; hoc eis permittimus. Inuidia enim nulla est, si volunt circa hæc habere habitacula quædam, & in eis tanquam in sacris orare: aliis autem omnibus abstinere, nisi tamen in iis voluerint aliquos inuitare clericos, hic quidem sanctissimæ maioris ecclesiæ, & sub ea sanctissimarum domuum, voluntate ac probatione sanctissimi Archiepiscopi ad hoc deputatos, in Prouincia vero Deo amabilium Episcoporum. Hæc & plura his ibi Iustinianus Imperator. Porro an, & quatenus licitum sit in priuata domo habere capellam siue sacellum, videatur Innocent. in cap. Ad hæc, de election. Bald. in Margarita, verbo, Capella, versicul. final Concil. Tridentin session. 22 decreto 1. de reformat.

IV. *Celebrans in domo, aut prædio suburbano sine Clericis, dominium amittit, & ecclesiæ applicatur.*

Idem Imp ibidem. Collat. 9 tit. 6. de tit. eccl. §. Si quis in sua domo.

Si quis in sua domo, aut in suburbano ecclesiasticum ministerium ministrare præsumpserit, aut aliis celebrare concesserit, sine clericis sanctissimo locorum Episcopo subiacentibus, iubemus hanc domũ, aut suburbanum, aut prædium, vbi tale aliquid delinquitur, locis illius sanctissimæ Ecclesiæ vendicari per Deo amabilem Episcopum, & œconomũ eius, & ciuilem Iudicem locorum. Si vero nesciente locorum domino, eius curatores aut conductores, aut emphyteutæ contrarium aliquid exerceri permiserint, dominum quidem loci nullum præiudicium, aut dispendium sustinere; eos autem, qui hoc fecerint aut fieri permiserint, ex Prouincia, vbi hoc commissum est, ex belli, rebus eorum loci illius sanctissimæ ecclesiæ vendicandis.

TIT. XXIV. De Missa frequenter celebranda.

EXEMP. I. *Missas celebrare etiam graui infirmitate detentus non cessat Gregorius Papa.*

Io. Diac. in vita eius lib. 4. c. 67. apud Sur. 12. Martij, tom. 2. ex epist. 35. lib. 8.

S. Gregorius Pontifex Romanus non omittebat, etiamsi esset infirmus, rem sacram facere: id constat ex epistola, quam ipse scripsit Eulogio Patriarchæ Alexandrino in hęc verba: Transacto anno suauissima sanctitatis vestræ scripta suscepi, quibus pro ægritudinis meæ nimietate respondere nunc vsque non valui. Ecce enim iam biennium pene expletur, quo lectulo teneor, tantisq; podagræ doloribus affligor, vt vix in diebus festis vsque ad horarum triū spatium surgere valeam, & Missarum solennia celebrare. Mox autem cum graui compellor dolore decumbere, vt cruciatum meum non possim gemitu interrumpente tolerare; qui dolor interdum lentus est, interdum nimius, sed neq; ita lentus, vt recedat; neque ita nimius, vt interficiat.

II. *Diuus Ambrosius quotidie celebrare solebat.*

Baron. tom. 4. Annal. an. Dom. 375.

D. Ambrosius Mediolanensis Antistes, ipso in Episcopatum ingressu, sic vitā instituit, vt curam rerum domesticarum Satyro fratri reliquerit, sese vero totum spiritualibus Ecclesiæ curis penitus mancipauit. Erat Satyrus frater adeo spectatæ virtutis, vt in rebus agendis ac moderandis ipsum habere consueuerit consultorem & arbitrum. Ad sacrificium celebrandum ita assiduus erat (quod ipse testatur) vt quotidie illud egerit, summa præuia animi præparatione. Quolibet vero die Dominico (vt auctor est S. Augustinus) in ecclesia pro concione populum docendum susceperit: cætera autem munia ecclesiastica sic strenue solus obierit, vt, quod ait Paulinus, circa baptizādos ipse solus impleret; quod post eius obitum vix quinq; Episcopi perficere potuerunt.

Orat. 1. ad Missam, & ep. ad Sororē. Lib. 5. conf. c. 13. In vita S. Paulini.

III. *Quomodo S. Gudvvaldus Archiepisc. assidue Missæ sacrificium obtulerit; & ei sacrificanti Angeli apparuerint.*

Bredemb. lib. 1. Collat. sacr cap. 21. & Sur. 6. Iulii, tom. 3. in vita S. Gudvvaldi Archiepisc. & Confess. ann. 500 scriptæ.

Solebat S. Gudvvaldus Missas assidue celebrare. Quanta autem puritate se tanto ministerio præpararet, diuinitus reuelatum est. Ieiuniis, vigiliis, precibus præmissis, cum sacro altari virginitatis bysso, & charitatis purpura adstaret indutus, atque ad cœlestia suspensus, cœli aperti sunt, & visio mirabilis ei exhibita est. Descendunt ad eum sancti Angeli, adstant consolationis gratia sacrificanti, tremendis intersunt mysteriis, vna cum illo laudes, depromunt Deo, cum ingenti reuerentia. Ille ceu splendida lucis columna stat sanctasanctorum tractans, agnum Dei immolans, iunguntur cœlestia terrenis, terrena cœlestibus, mortalibus immortales: pro tanta gratia diuinitus mortalibus collata immortales gratulantur.

IV. *De Cassio Narniensi Episcopo, qui singulis diebus mysteria sacra pertractabat.*

Gregor. M. hom. 37. in Euang.

Multi vestrum, fratres charissimi, Cassium Narniensis vrbis Episcopū nouerunt: cui mos erat quotidianas Deo hostias offerre, ita vt pene nullus dies vitæ eius abscederet, quo non omnipotenti Deo hostiam placationis immolaret. Qui cum sacrificio valde etiam concordabat vita, nam cuncta quæ habebat in eleemosynis tribuens, cum ad horam offerendi sacrificii venisset, velut totus in lacrymis defluens, semetipsum cum magna cordis contritione mactabat. Cuius & vitam, & exitum à quodam venerabilis vitæ Diacono, qui fuerat ab eo nutritus, referente cognoui. Aiebat enim, quod quadam nocte eius presbytero per visum Dominus astitit, dicens: Vade, & dic Episcopo: Age quod agis, operare quod operaris, non cesset pes tuus, non cesset manus tua: natali Apostolorum venies ad me, & retribuam tibi mercedem tuam. Surrexit presbyter, sed quia è vicino Apostolorum natalitius dies imminebat, tam propinqui exitus diem Episcopo nunciare pertimuit. Alia nocte Dominus rediit, eiusque inobedientiam vehementer increpauit, atque eadem iussionis suæ verba retexuit. Tunc presbyter surrexit, vt pergeret; sed rursus infirmitas cordis impedimento facta est indicandæ reuelationis. Et ad admonitionem quoq; iteratæ iussionis obduruit pergere, & quæ viderat, manifestare neglexit. Sed quia magnam mansuetudinem contentæ gratiæ maior sequi solet ira vindictæ, visione tertia Dominus apparens, iam verbis addidit verbera: & tam districta cæde mactatus est, vt in eo duritiam cordis emollirent vulnera corporis. Surrexit ergo erudit[9] ex verbere, perrexit ad Episcopum, eumque iam ex more iuxta beati Iuuenalis Martyris sepulchrum ad offerendum sacrificium consistentem reperit, secretum à circumstantibus petiit, seque eius pedibus strauit. Cumque eum vbertim flentem Episcopus vix ad se leuare potuisset, lacrymarum causas cognoscere studuit. Ille vero relaturus ordinem visionis, prius vestimento ex humeris deuoluto, detexit plagas corporis, vt ita dicam, testes veritatis, & culpæ mōstrauit quanta animaduersione districtionis membra illius accepta verbera liuore inflicto sulcauerāt. Quæ mox vt Episcopus vidit, exhorruit, & quis sibi talia facere præsumpsisset, cum magnæ obstupefactionis vocibus inquisiuit. At ille respondit; hæc se pro seipso fuisse perpessum. Excreuit cum terrore admiratio, sed nullas iā presbyter inquisitioni eius moras adiiciens, secretum reuelationis aperuit, eique iussionis Dominicę, ea, quę audierat, verba narrauit, dicens: Age quod agis, operare, quod operaris, non cesset manus tua, non cesset pes tuus: natali Apostolorum venies ad me, & retribuam tibi mercedem tuā. Quibus auditis, Episcopus se in orationem cum magna cordis contritione prostrauit, & q oblaturus sacrificiū ad horam tertiam venerat, hoc pro extensæ orationis magnitudine ad horam nonam

Missa quotidiana per fui... dabilis

Punitio magna... gnus est qui sæpius Dei gratiā cōtempsit.

nam

nam vsque protelauit. Atque ex illo tam die magis magisque aucta sunt ei lucra pietatis: factusque est tam fortis in opere, quam certus ex munere: quippe qui eum, cui ipse debitor fuerat, ex ea promissione iam cœperat habere debitorem. Huic autē consuetudo fuerat, singulis annis natalitio Apostolorum die Romam venire. Iamq; ex hac reuelatione suspectus venire iuxta morem noluit. Eodem ergo tempore solicitus fuit, secundo quoq; anno vel tertio in mortis suæ expectatione suspensus, quarto, quinto quoq; & sexto similiter. Qui desperare iam de veritate reuelationis poterat, si verbis fidem verbera nō fecissent. Cum ecce septimo anno vsque ad expectati natalis sacras vigilias incolumis peruenit, sed leuis hunc vigiliis calor attigit, atq; ipso die natalitio filiis suis se expectantibus, Missarum solennia implere se posse recusauit. Illi vero, qui de eius erant pariter egressione suspecti, simul ad eū omnes venerunt sese vnanimiter adstringentes, vt die eodem nequaquam acquiescerent Missarū solennia celebrari, nisi pro eis apud Dominum idem Antistes suus intercessor accederet. Tunc ille compulsus, in Episcopii oratorio Missas fecit, & manu sua corpus Dominicū pacemque omnibus tribuit. Qui cuncto ministerio oblati sacrificii peracto, ad lectulum rediit, ibiq; iacens, dum sacerdotes suos ac ministros circumstetisse cerneret, quasi vale vltimū dicens, de seruādo inter eos vinculo charitatis admonebat, & quanta debuissent concordia inter se vniri, prædicabat. Cū subito inter ipsa sanctæ exhortationis verba, voce terribili clamauit, dicens: Hora est. Moxque assistētibus ipse suis manibus linteum dedit, quod ex more morientium, sibi contra faciem tenderetur. Quo tenso, spiritum emisit, sicq; sancta illa anima ad gaudia æterna perueniens, à carnis corruptione soluta est. Quem fratres charissimi, quem vir iste in morte sua imitatus est, nisi eum, quem in vita sua fuerat contemplatus? Dicens enim, Hora est, de corpore exiit, quia Iesus peractis omnibus cum dixisset; *Cō summatum est, inclinato capite tradidit spiritum.* Quod ergo Dominus ex potestate, hoc egit famulus ex vocatione. Ecce quotidianę hostię illa cum eleemosynis & lachrymis missa legatio, quantam cum Rege veniente gratiæ pacem fecit.

Ioan. 19.

V. *D. Thomas Aquinas Missæ sacrificium offerre quotidie, & aliud postea eodem die audire solebat.*

Admiranda fuit Sancti Thomæ Aquinatis viri sanctitate, & doctrina clarissimi, inter orandum animi pietas, & deuotio; cum enim se daret rerum diuinarum contemplationi, adeo persepe visus est mente in Deum sublimiter excessisse, vt corpus pariter in aere suspensum videretur. Præcipua autem deuotione afficiebatur erga illud præstantissimum Eucharistiæ sacramentum, solebatque quotidie Missæ offerre sacrificium, nisi aduersa valetudine esset impeditus: nec hoc contentus, etiam alterius fratris Missam auscultabat, cui etiam vt plurimum ipse inseruiebat. Sub ipso autem sacrificio, tanti sacramenti amore ebrius, non raro in Deum rapiebatur, totus lacrymis perfusus.

VI. *S. Laurent Iustinian. Venetiarum Patriarcha etiam frequenter solebat celebrare.*

Sanctus Laurentius Iustinianus Patriarcha Venetus, vt legimus in vita eius octauo die Ianuarii, ex quo die factus est sacerdos, quotidie Missam celebrabat, nisi valetudine impediretur. Solebat enim dicere, quod qui cum posset Domino suo frui, non frueretur, facile se declarare, Domini sui curam non habere. Idem fecisse quoque legimus S. Odilonem, teste Petro Damiano in vita eius.

Bern. Iustin. in vita Laur. Iustiniani c. 9. apud Sur. 8. Ianuarij.

Laur. Iust. quotidie sacrificat.

Tit. XXV. De beneficiis & effectibus variis sacrosancti sacrificii Missæ in viuentium gratiam.

Exemp. I. *De prædio ab infestatione malignorum spirituum per oblationem sacrificij corporis Christi liberato.*

Vir tribunitius Hesperius, qui apud nos est, habet in territorio Fussalensi fundum Cubedi appellatum, vbi eum afflictione animalium & seruorū suorum domum suam spirituum malignorum vim noxiam perpeti cōperisset, rogauit nostros me absente presbyteros, vt aliquis eorū illo pergeret, cuius orationibus cederent. Perrexit vnus, obtulit ibi sacrificium corporis Christi, orans quantum potuit, vt cessaret illa vexatio, Deoque protinus miserante cessauit.

D. Aug. de Ciu. Dei ad Marcellinū lib. 22. c. 8.

II. *De quodam, cuius vincula soluebantur, quoties pro anima eius absolutione ab eius coniuge oblatæ fuissent hostiæ.*

Multos, vt arbitror, vestrum, fratres charissimi, contigit nosse hoc, quod volo ad memoriam vestrā narrando reuocare. Non longe à nostris fertur tēporibus factum, quod quidam ab hostibus captus longo transductus est: cumq; diu teneretur in vinculis, eum vxor sua, cum ex eadem captiuitate non reciperet, extinctum putauit. Pro quo iam velut mortuo hostias hebdomadibus singulis curabat offerre. Cuius totiens vincula soluebantur in captiuitate, quotiens ab eius cōiuge oblatæ fuissent hostiæ pro animæ eius absolutione. Non lōgo post tempore reuersus, admirās valde suæ indicauit vxori, quod diebus certis, hebdomadibus singulis eius vincula soluebantur. Quos videlicet dies eius vxor, atq; horas discutiens, tunc eum recognouit absolutum, cū pro eo sacrificium meminit oblatum. Hinc ergo, fratres charissimi, hinc certa consideratione colligite, oblata à nobis hostia sacra, quantum in nobis soluere valeat ligaturam cordis, si oblata ab altero potuit in altero soluere vincula corporis.

D. Gregor. Magn. hom. 37. in Euangelia, & li. 4. Dialog. c. 57.

Captiui vincula soluuntur tempore oblationis.

III. *De Baraca nauta per salutarem hostiam SS. Eucharistiæ liberato à naufragio.*

Idem lib. 4. Dialogorum c. 57.

Ex alia etiam re, quæ nobis ante annos septem gesta est, certissime confirmatur: Agathus enim Panormitanus Episcopus, sicut fideles mihi ac religiosi viri multi testati sunt, atq; testantur, cum beatæ memoriæ antecessoris mei tẽpore iussus esset vt Romam veniret, vim nimiæ tempestatis pertulit, ita vt se ex tãto vndarum periculo euadere posse diffideret. Nauta vero illius, Baraca nomine, qui nunc eiusdem Ecclesiæ clericatus officio fungitur: post naualem carabum regebat, ruptoque fune, cum eodem carabo, quem regebat, inter vndarum cumulos repente disparuit. Nauis autem, cui Episcopus præerat, tandem post multa pericula ad Osticam insulam fluctibus quassata peruenit. Cumque die tertio Episcopus nautam, qui ab eo abreptus in carabo fuerat, in nulla maris parte videret apparere, vehemẽter afflictus mortuum credidit, sed per obsequium, charitatis vnum quod mortuo debebat, impendit: & omnipotenti Deo pro absolutione eius animæ offerre sacrificium victimæ salutaris iubet: quo oblato, reparata naue, perrexit ad Italiam. Cumque ad Romanum portum venisset, illic nautam reperit, quem mortuum putabat. Tunc inopinata exultatione grauisus est, & eum, qualiter tot diebus in illo tanto maris periculo viuere potuisset, inquisiuit, qui videlicet indicauit, quoties in illius tempestatis fluctibus cum eodem quem regebat, fuisset carabo versatus, qualiter cum illo vndis pleno natauerat, & quotidie eo à superiori parte deorsum verso ipse carinæ eius supersederat, adiungens, cum diebus ac noctibus hoc incessanter faceret, iamque eius virtus funditus ex fame simul & labore cecidisset, quo eũ ordine diuina misericordia seruauerit, indicauit. Etenim quod etiam nũc vsque testatur, dicens: Laborans in fluctibus, atque deficiens, subito mentis põdere sum grauatus, ita vt neque vigilare me crederẽ, neque depressus somno essem: & ecce in eodẽ medio mari me posito quidam apparuit, qui mihi panẽ ad refectionem detulit. Quem mox vt comedi, vires recepi, nec longe post nauis transiens affuit, quę me ab illo vndarum periculo suscepit, atque ad terram deduxit. Quod scilicet Episcopus audiẽs, requisiuit diem, atque illum fuisse diem reperit, quo pro eo presbyter in Ostica insula Deo omnipotenti hostiam sacræ oblationis immolauit.

IV. *Virtute sacrificij Missæ vincula captiui Iunnæ soluuntur.*

Vener. Bed. lib. 4. Eccles. histor. Gentis Angl. cap. 22 ann. Do. 679. Ioan. Garetius Centur. 7.

Beda libro quarto Anglicanæ historiæ scribit: In prælio, quo occisus est Rex Elbuini, memorabile quoddam factum esse constat, quod nequaquam silentio prætereundum arbitror, sed multorum saluti, si referatur fore proficuum. Occisus est ibi inter alios de militia eius, iuuenis vocabulo Iunna, qui cum die illo & nocte sequente inter cadauera occisorum similis mortuo iaceret, tandem recepto spiritu reuixit, ac residens, sua vulnera, prout potuit, ipse alligauit. Deinde modicum quiescens, leuauit se, & cœpit abire, sicubi amicos, qui sui curam agerent, posset inuenire. Quod dum faceret, inuentus est, & captus à viris hostilis exercitus, & ad dominum ipsorũ, Comitẽ videlicet Edilredi Regis, adductus. A quo interrogatus, quis esset, timuit se militem fuisse confiteri, rusticum se potius & pauperem, atq; vxorio vinculo colligatum fuisse respõdit, & propter victum militibus adferendum in expeditione se cũ sui similibus venisse testatus est. At ille suscipiens eum, curam vulneribus egit, & vbi sanari cępit, nocte eum, ne aufugeret, vinciri præcepit, nec tamen vinciri potuit. Nam mox vt abiere, qui vinxerant, omnia sunt eius vincula soluta. Habebat enim germanum fratrem, cui nomen erat Iunna, presbyterum & Abbatem monasterii in ciuitate, quæ hactenus ab eius nomine Iunnacesti cognominatur. Qui cum eum in pugna peremptum audiret, venit quærere, si forte corpus eius inuenire posset: inuentumque alium illi per omnia simillimum, putauit ipsum esse, quem ad monasterium suum deferens honorifice sepeliuit, & pro absolutione animæ eius sæpius Missas facere curauit. Quarum celebratione factum est, quod dixi, vt nullus posset eum vincire, quin cõtinuo solueretur. Interea Comes, qui eum tenebat, mirari, & interrogare cœpit, quare ligari nõ posset, an forte litteras solutorias, de quibus tabulæ ferunt, apud se haberet, per quas ligari nõ posset? At ille respondit, Nihil talium artium nosse. Sed habeo fratrem, inquit, presbyterum in mea prouincia, & scio, quia ille me interfectum putans pro me Missas crebras facit; & si nunc in alia vita essem, ibi anima mea per intercessiones eius solueretur à pœnis. Dumque aliquanto tempore apud Comitem teneretur, animaduerterunt, qui eum diligentius considerabant, ex vultu & habitu, & sermonibus eius, quia nõ erat de paupere vulgo, vt dixerat, sed de nobilibus. Tũc secrete aduocans eum Comes, interrogauit intẽtius vnde esset, promittẽs nihil ei male facturum pro eo, si simpliciter sibi quis esset, proderet. Quod dum ille faceret, ministrum se Regis fuisse manifestans, respondit: Et ego per singula tua responsa cognoueram, quod rusticus non eras. Et nũc dignus es morte, quia omnes fratres & cognati mei in illa sunt pugna interempti: nec tamen occidam, ne fidem, quã promisi, præuaricem. Vt ergo conualuit, vendidit eum Londoniæ Fressoni cuidam, sed nec ab illo, nec cum illuc duceretur, vllatenus potuit alligari. Verũ cum alia atque alia vinculorum genera hostes imponerent, cumque vidisset qui emerat, eũ vinculis nõ potuisse cohiberi, donauit ei facultatem sese redimendi, si posset. A tertia autem hora, quãdo Missæ fieri solebant, sæpissime vincula soluebantur. At ille dato iureiurando vt rediret, vel pecuniam illi pro se mitteret, venit Canticam ad Regem Lodheri, qui erat filius sororis Edildridæ Reginæ, qui & ipse quondam eiusdem Reginæ minister fuerat, petitq;

D. Wil... Lindan... Panopl. ... ang. ca...

Missarum celebratione liberatur captiuus.

& ac-

& accepit ab eo precium suæ redemptionis, ac suo Domino pro se, vt promiserat, misit. Qui post hęc in patriam reuersus, atque ad suum fratrem perueniēs, replicauit ex ordine cuncta, quæ sibi aduersa, quę in aduersis solatia prouenissent, cognouitq; referente eo, illis maxime temporibus sua vincula fuisse soluta, quibus pro se Missarum fuerant celebrata solennia. Sed & alia quę periclitanti ei commoda contigissent, & prospera per intercessionem fraternam, & oblationem hostiæ salutaris, cęlitus sibi fuisse donata intellexit. Multique hæc à præfato viro audiētes, accensi sunt in fide ac deuotione pietatis ad orandum, vel eleemosynas faciendas, vel ad offerendas Domino victimas sacrę oblationis, pro ereptione suorum, qui de seculo migrauerant. Intellexerūt enim, quod sacrificium salutare ad redemptionem valeret & animæ & corporis sempiternam.

...mæ ...pore ...tæ quo ...do à pœ solutæ.

V. *De captiuo Missæ oblatione sæpe vinculis soluto.*

...ntius & ...tap. in ...alo. Eleemosyna ij a... Sur to. 1. Baro. to. 8. ...ma'. anno ...

Cum lethalis morbus aliquando inuasisset ciuitatem, maximæ curæ erat Ioanni Patriarchæ Alexādrino accedere ad ægrotorum visitationem, & eorum, qui decedebant, sepulturam. Sępe autem etiam assidebat iis, qui emittebant animam, & eorum oculos suis tegebat manibus. Iubebat synaxes quoque celebrare pro iis, qui dormierant, asserens & affirmans defunctis multum prodesse, quæ pro iis fiunt, commemorationes, & sacra ministeria. Ad fidem autem faciendam eorum, quæ dicebantur, tale quid etiam narrabat, quod factum fuerat, non ita multo ante. Dicebat enim, quod à Persis quidam abductus captiuꝰ, in custodia, quæ appellatur Lethe, asseruabatur vinctus. Lex autem erat apud Persas, vt qui coniecti erant in eam custodiam, nūquam reuocarentur, & ea ratione consentaneum est, eam fuisse vocatam Lethen, id est, obliuionem. Illinc autem cum quidam potuissent aufugere, & in Cyprum venire, affirmarunt parentibus adolescentis, eum esse mortuum in custodia. Illi vero tres quotannis synaxes celebrabant, tanquam eo mortuo. Quatuor anni præterierant; cum filius illinc aufugiēs redit domum. Quem cum parentes, nō tanquam, qui fugisset à custodia, sed tanquam, qui surrexisset à mortuis cum magno stupore aspexissent, & fuissent in effabili voluptate repleti, & alia faciebant & dicebant, quæ anima, quæ talem vidisset, faceret & diceret; & quemadmodum ei tanquam iam mortuo fecerant iusta, quæ fiunt mortuis: & cum eū docuissent, quinam essent ii dies, nempe dies sanctorum Theophaniorum, & dies salutaris Paschæ, & dies sanctæ Pentecostes; hæc cum ille audisset, & in memoriam reuocasset, parentibus affirmabat, quod iis ipsis diebus relaxabatur à vinculis, aduētu cuiusdam, qui gestabat lampadem, & fruebatur omni securitate, diebus autem sequentibus tenebatur vinculis, sicut prius.

...issa pro ...functis ...lebrata, ...uentibus ...odest.

...is sacrificii Missæ.

VI. *De illo, qui terra obrutus per sacrificia & orationes Ecclesiæ ab Angelo pascebatur.*

Thom. Boz. lib. 1. d Sig. Eccl. Dei c. 2. ex Petr. Cluniac. li. 2. c. 2.

Nullo modo omittamus quod Petrus Cluniacēsis literis mandauit; adscribam verba ipsius: Est in Gratianopolitano Episcopatu locus in venis subterraneis plurimum ferri habens, quod multo incolarum & rusticorum sudore assidue eruitur; ac fornacibus coctum, & expurgatum per circumiacentes terras fabris ferrariis, vel quibuslibet pro lucro venditur. Inde & villa, quam iidem homines iuxta incolunt, Ferraria nuncupatur. Solent autem huiusmodi homines, dum terrę abdita fodiendo perscrutantur, spe maioris lucri longius procedere, & per subterraneos specus pertinaciter maiorem ferri materiam perscrutari. Huic operi dum quodam tempore quidam rusticus indefessus instaret, intima terræ fodiendo acriter rimaretur, repente maxima moles terrę delapsa aditum, per quem ingressus fuerat, obturauit: quia tamen fodiendo longius processerat, ac multum post se spatii exhausta terra inane reliquerat, mortem euasit: & velut in domo clausa, ac validis munitionibus vndique circumsepta, egredi quidem non potuit, incolumis tamen permansit: sed tenebris tam tenebrosi carceris circūseptus, spe omni euadendi sublata, ac velut in amplo sepulcro sepultus, mortem ipsam adhuc viuens iam cernere existimabat. Quem iam per aliquot dies vxor sua mortuum credens ad animam eius spiritualibus beneficiis adiuuandam conuersa est: vnde per annum integrum omni hebdomada vnam ei Missam a sacerdotibus celebrari faciens, & pro eo panem & cādelam offerens, salutari sacramento, vt mos est Ecclesiæ, animæ defuncti mariti subuenire satagebat. Vna tamen in anno hebdomada extitit, qua mulier aliis intenta negotiis, Missam, vt proposuerat, marito prouidere neglexit. Ecce totius anni pæne emēso spatio, rursus fossores metalli officio assueti, irrequieti instantes, ad locum, quo iam dictus rusticus adhuc viuēs latebat, paulatim fodiendo peruenīūt: quorum dum voces, & malleorum sonitus iam appropinquantium rusticus inclusus audisset, quantis potuit nisibus vociferari cœpit: cuius illi vocem audientes, & (vtpote artis illius periti) hominis subterranei esse cognoscentes, sese inuicem cohortati sunt, & ad eum tandem post multum fossionis laborem peruenerunt: quem accensis luminibus curiose circumspiciētes, illum esse, quem anno iam præterito ibidem obrutum esse sciebant, agnouerunt. Admirati, & vt par erat, tantæ rei nouitate stupefacti, quomodo illic viuere potuisset, instantissime inquirebant; at ille respondit: Isto, quem modo remouistis, terræ obice foramini, per quod intraueram, obiecto, cum hoc carcere, quem videtis, retentus fuissem, atque aliquātis diebus sine cibo & lumine permansissem, subito mihi iam pæne deficienti, cū pane simul & lumine quidam adstitit, qui me cōfortatus, & ad cibum capiendum admonens, tetras tenebras illa candela, quā ferebat, clarissime illustrabat. Eo pane per spatium septem aut octo dierū, (vt mihi videbatur) refectus, totidem diebus illa candela illu-

illustratus, & famis periculum euadebam, & huius fossæ tenebras euitabam. Post septem vero vel octo dies, rursus ille, qui prius, cum recenti pane, & renouato lumine adueniebat, eaq; mihi dimittens recedebat. Hoc per vnius, vt mihi videbatur, anni excursum, æquo pene temporis interuallo, nunquam facere destitit, excepto vnius hebdomadæ spatio, quo mihi præsentiam suam, munusque solitum, nescio qua de causa, subtraxit. Hoc illi ab eo audientes, & quod pro illo vxor eius per totum illum annum fecerat, ad mētem reuocantes, cuncta ei protinus exposuerunt: deinde hominē de cauernis illis subterraneis educentes, vxori propriç, viciuis omnibus, & populo ad tantum spectaculum concurrenti, mirum dictu, post annuam sepulturam, incolumem reddiderunt, qui simul congregati, & quod mulier pro eo fecerat, & quod ille de se narrabat examinantes; eisdem diebus panem, quo reficiebatur; candelam qua illustrabatur, & in illo specu oblata fuisse inuenerūt, quibus mulier pro eius requie & Missā celebrari faciebat, & sacerdoti Missam celebranti panem simul, & candelā offerebat. Glorificantes ergo Dominum, & non minus quam pro mortuo suscitato, vt vere dignum erat, gratias agentes, quantum recta fides Deo placeat, quantum fidelium oblationes vel sibi, vel aliis prosint, quantam super omnia salutem salutaris hostia Deo oblata dignis operetur, luce clarius agnouerunt.

VII. *A diutini morbi molestia curatur Princeps Anglus virtute Missæ ab Anselmo celebratæ.*

E vita B. Ansel. Arch. Cantuar per Edicerum Angl. Sur. 21 Apr. to. 2. & Bredemb. lib. 1. Collat. c. 11.

Vnus ex Principibus terræ Anglicanæ diuturna languoris molestia vexatus fuerat. Hic, agnito Anselmum in ecclesia Beati Stephani missam ex more celebraturum, festinauit illo, arbitratus sibi ad recuperandam sanitatem vtile fore, si Missa tanti viri, ac benedictione meruisset potiri Fateor, vidimus hominem suorum manibus innixum ecclesiam introeuntem, mortuo, quam viuenti similiorem; sedit, & finita Missa, egressus est. Nobis vero, nec quis, vel vnde, aut cur aduenerit, scientibus atq; curantibus, idem vir, euolutis paucis diebus, ad patrē venit flexis genibus ei pro adepta sanitate gratias agens. Ad quod cum obstupesceret, indicauit ordinem gestæ rei, confirmans, quod ab ea hora, qua se Missæ illius præsentauit, omni doloris vexatione depulsa, sanitati restitutus sit. At ille nihil ad se hoc pertinere, sed ipsius fidei ac meritis Beati Martyris, ad quē diuertit, ascribendum asserens, quæ saluti animæ illius competerent, eum instruxit, & familiarem sibi effectum, correctiori vitæ, vt post multorum testimonio comperimus, reddidit.

VIII. *Missæ sacrificio sanatur febricitans, & simul oculi dolore laborans.*

Petr. Maffæus Bergomas lib 14. histor. Ind.

Primarii viri vrbis Armuziæ in India filius febri grauissima laborabat: eidem erat oculus diuturna tabe putrid⁹ & sæuo tumore diruptus: duplici malo multis adhibitis effectu nullo remediis, cum in humana ope iam nihil esset spei, mœrens pater Gasparē demisse obtestatur & obsecrat, vti pro salute charissimi filii, tam periculose ægrotantis, litare dignetur. Fecit ille: neque diutius dilatum è cœlo beneficium est: eo ipso, quo salutarē hostiam obtulit, die, nō solum æquatis humoribus vniuersa febris abiit, sed etiam delapsis ex oculo maioribus squamis plane restitutum est lumen. Tum parens, accito festine Gaspari, liberatum vtroque simul morbo iuuenem, vix præ lætitia sui compos, ostendit: agitque gratias immortales, quod sibi pariter ac nato spiritum lucēque reddiderit. At Gaspar, modesto vultu, constantique sermone, Deiparæ Virgini, cuius votiuum erat sacrum, tantam virtutem, adeo insigne miraculum tribuit. Idem pro amico pæne iam animam agente rogatus fecit: ille, sacro vix dum absoluto, cōualuit.

Missæ sacrificium sanat ægrot[os].

IX. *Missæ sacrificio triginta ægri mirabiliter curantur.*

Thom. Bo[zius] lib. 5. [de] sig[nis] Eccl. c. 2. [...] li. 15. c. [...] [An]nal. 1583.

Anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo tertio, in insula Cusu apud Iapones, erant in domo quadam Funai circiter ægroti triginta: Missā celebrari in eo loco, in quo morabātur, supplicesperiuerunt. Concessum est illis. Sacrificio peracto, repente omnes è lecto sani surrexerunt.

X. *De puero claudo à S. Launomano Abbate sacrificio Missæ pristinæ valetudini reddito.*

In vit. S. Launomani Abb. qui vixit anno 620. Bredemb. lib. 1, ca. 39.

Quodam die claudus quidā Sancto Launomano Carnotēsi Abbati oblatus est in ipsis monasterii foribus, idque ab illius ægri parente, qui ad eius genua se demittens, cū lacrymis exclamauit: Homo Dei, miserere mei, & huic puero tuis precib. redde pristinam sanitatem, aut donec is viuat, tuo sumptu, hic illi victus quotidianus ex officio misericordiæ subministretur. Cui ait vir Dei: Vnde mihi hæc virtus, qua tuo filio possim salutem restituere? Creatoris hoc opus est non creaturæ: interim vero potens est Deus, nec difficile est illi præstare fidei tuæ hoc ipsū quod petis, sustine parumper, ac vna cum filio tuo accipe benedictionem, ac deinde recipere te licebit ad locum, vnde huc venisti. Itaq; sancto viro Missæ sacrificium offerente, & sub ipso sacrificio pro pueri salute Dominum obsecrante, solenni peracta prece, fragmento panis benedicti (sic enim loquitur historiæ huius auctor) & patrem refecit, & puerum curauit, simulque ambos dimisit.

XI. *Missæ sacrificio impeditur Robertus Gallorum Rex, quo minus posset inuadere castrum.*

Baro. t. 10. Ann. Eccl. an 998. [n.] 6. ex Glab. li. 2. c. 8.

Anno Domini duodemillesimo nouis motibus contigit Galliam agitari. Ascendit Robertus Rex in Burgundiam cum magno exercitu pugnatorum, ducens etiam secum Richardum Rothomagorum Comitem, cum triginta millibus Northmannorum, quoniam Burgundiones ei fuere rebelles, nolentes eum suscipere in ciuitatibus & castris, quæ fuerant Ducis Henrici, eius videlicet auunculi; quin potius sibi in proprias diuisere partes. Deueniens quo-

quoq; Rex primitus cum omni exercitu ciuitatem Antiſiodorum, eam obſidione circũdedit. Qui diu ibi crebris aſſultibus fatigatus recedens, non aduerſus eam præualuit, quæ fertur nunquam fraude, vel hoſte fuiſſe *decepta Relicta namq; ciuitate, Rex cum vniuerſo apparatu bellico conuertit ſe ad caſtrum beati præſulis Germani expugnandum, quod munito aggere præpollens hæret ciuitati: vallauerat enim illud Landrici Comitis exercitus, nec non eiuſdem loci familiares viri, hoſtium ſiquidem metuentes ſacri gregis diremptionem. Occurrit interea furenti Regi Odilo venerabilis Abbas Cluniacenſis monaſterii, cupidus interuenire inter partes vtraſque: ſic quidem vt Regi exhiberetur honorificẽtia, ſolidaretur cõcordia Principum, pax patriæ firmaretur Qui minus poſſe fieri cernens quod decreuerat, hortabatur. Fratres octo tantummodo, qui ad Confeſſoris cuſtodiam relicti fuerant (nam cæteros cum ſuo Abbate, Hilderico nomine, iuſſio Regis inde exire compulerat) vt orationi inſtarent aſſidue, ſi forte Domini pietas eos, pariterque locum à tanta obſidione dignaretur eripere.

Sexto igitur obſidionis die illuceſcente, nimio Rex arreptus furore, indutus lorica, ſimul & galea, omnemque exercitum dictis acuens, habens etiam ſecum Hugonem eiuſdem vrbis Pontificem, ſolum ex omni Burgundia parti Regis fauentem. Eidem namque Regi in procinctu iam conſtituto occurrit venerabilis Abbas Odilo, illum increpans, eiuſque Primates redarguens, cur aduerſus tantum Dei Põtificem, ſcilicet Germanũ, hoſtili manu inſurrexiſſent, cui ſpecialiter (vt in geſtis illius inuenitur) vſui fuit, Dei auxilio, & bella compeſcere plurima, & Regum ferocitati obſiſtere. Cuius verbis minus auditum præbentes, quo tendebant, peruenerunt, cingenteſque ſupra dictum caſtrum in coronæ modũ, certatim illud expugnaturi inierunt. Alternis quoq; partibus diu multumque decertantibus, domus ſuæ parti Dei ſubito affuit præſens auxilium Nam eiuſdẽ caſtri vniuerſa capacitas ita repleta eſt hora prælii teterrima nebula; vt nemini hoſtium à foris peruius foret iaculandi aditus, cum ab intro repugnantibus cernerent ſe graui cæde proſterni; ſicque cum ſuorum, maxime Northmannorum conciſione dimiſerunt caſtrum incolume: quos, licet tarde, pœnituit aduerſus magni meriti locum arma ſumpſiſſe. Contigit etiam, vt hora, qua Regis exercitus aduerſus locum ſacrum certamen inire cœpiſſet, vir religioſus Giſſebertus, eiuſdem loci monachus, ſuper altare Beatæ Mariæ ſemper Virginis, quod decẽtius cæteris in vertice eiuſdem conſtat eccleſiæ (quemadmodũ hora diei tertia quotidie cõſueuerat) Miſſarum ſacramenta celebrare inciperet: quod ſcilicet factum ſatis cælitus præſtitæ congruit victoriæ. Sequenti igitur die egrediens Rex inde proceſſit, igne cremando res hominum præter ciuitates & caſtra tutiſſima, vſq; ad ſuperiores Burgundiæ partes. Qui in Franciã rediens, poſt hæc tamen, licet tardius, ad ſe reuerſis Burgundionibus, proſpere vniuerſam obtinuit regionem. Hucuſque Glaber.

XII. *Miſſæ ſacrificio mulier à dæmonio liberatur.*

Mediolani in eccleſia S. Ambroſii adducta ad diuum Bernardum fuit mulier multis annis obſeſſa, ſicque deformata, vt monſtrum, non fœmina, videretur. Conuerſus ad populum iuſſit omnes attentius orare: Miſſamque, iuſſa prope altare conſtituta fœmina teneri, auſpicatus; quoties de more ſacro ſalutarem hoſtiam ſignabat, toties ad mulierem quoque conuerſus, eodem ſigno crucis edito ſpiritum nequam Athleta fortis impugnat. Expleta autem oratione Dominica, efficacius hoſtẽ aggreditur. Patenæ ſiquidem calicis ſacrum Domini corpus imponens, talia loquebatur: Adeſt ille, qui pro noſtra ſalute paſſurus; Nunc, inquit, princeps mundi eiicietur foras. Hoc illud corpus, quod de corpore Virginis ſumptum eſt, quod in ſtipite crucis extenſum eſt, quod in tumulo iacuit, quod de morte ſurrexit, quod videntibus diſcipulis aſcẽdit in cœlum. In huius ergo maieſtatis terribili poteſtate, tibi ſpiritus maligne, præcipio; vt ab hac ancilla eius egrediens, contingere eam deinceps non præſumas. Cumque eam inuitus deſerens, & manere vltra non valens, atrocius afflictaret, tam magnam iram, quam modicum tempus habẽs: rediens ſanctus pater ad altare, fractionem hoſtiæ ſalutaris rite compleuit, diffundendamq; in populo pacem miniſtro dedit, & confeſtim pax & ſalus integra reddita mulieri. *Ex lib. 2 vitæ D. Bern. cap. 3.*

XIII. *De muliere maleficio affecta virtute Miſſæ pro ea à Petro Tarentaſio Abb celebratæ liberata.*

Sancti Symphoriani dicitur caſtrum Lugdunẽſis eccleſiæ paucis ab vrbe millibus diſtans; vbi vir fidelis, & religioſorum officioſus ſeduluſque ſuſceptor, magnæ conuerſationis pariter & opinionis Abbatem ad hoſpitium aliquando, quaſi vim faciendo, pertraxit. Huic iuuencula erat filia miſerabili incommoditate laborans; egerat enim quædam mulier malefica per nequitiam inuidæ ſocrus inducta, vt languore tabeſceret deſperato, nec viri ſui præſentiam, nec adſpectus vllatenus toleraret. Affectione muliebri genitrix perſuaſa, vt ſatanas ſatanam eiiceret, famoſum quendam maleficum accerſiuit. Adfuit, explorauit, agnouit, & mulierculam afferẽs inferatã, terit arborum cortices, pocula verbis & herbis infecta propinat; mordet etiã dentibus propriis brachiũ miſeræ mulieris. Res mira, res noua, res (ni fallor) hactenus inaudita. Ab illo quidem languore conualuit: ſed interdum ex corde procedere ſentiens velut acus, cruciabatur atrociter, donec per morſuram brachii, quam nulla cicatrix obduxerat, acus educeret vis occulta. Crudele remedium, ſed huiuſmodi congruebat auctori. Plures in hunc modũ quam triginta per temporum interualla prodierant: quædã, vt vulgo dicitur, excapſetæ, quædam admittendis filis idonea foramina præferentes. *In vita S. Petri Tarentaſii à Gaufrido conſcripta apud Sur to. 3. Maij 8. c. 23.* Res omnino ſtupenda.

Præ-

Præterea prædictus Abbas ad domum, vbi hęc actitabantur, aduenit. Celebris est persona; cuius hoc opus, & alia non indigna admiratione narrantur: sed parcendum adhuc superstiti, & nomen credidit reticendum. Huic pater anxius miserabilem exhibet filiam, nec sine lachrymis lugubrem explicat tragœdiam. Eadem hora fit fides dictis, & sentiens acum mulier gemebunda deplorat. Iam peruenerat ad foramen, solitus iã præcesserat cruor, iam cœperat apparere, iam particula eius exierat. Et accedens vnus ex fratribus laicis, eidem Abbati deseruiens, cruentam extraxit, annis pluribus ad testimonium conseruandam. Orat Abbas, & locum vulneris tangens, in virtute fidei pollicetur, nec ferrum vltra nec chalybem inde processurum. Factũ est: sed mutata materia est, malitia nondum prorsus exstincta. Cœperunt lignei sudes paruuli, quales vulgo brocas appellant, ex quercino robore, vel fraxinei, pro ferreis acubus egredi, crassiores spinis, & modice lõgiores. Nec vnius tamen omnes, sicut nec acus fuerant, lõgitudinis vel crassitudinis erant. Sedecim in hunc modum intra annum & paucos menses ex muliere ligna prodierunt. Adfuit demum reuerendus Petrus Antistes, cui diuinitus seruabatur tanti miraculi plenitudo. Offertur mulier missarum solennia celebrãti, sicut præceperat vespere præcedenti. Eadem hora septimum decimum lignum ex muliebri corpore egreditur, quod sub oculis omnium Sacellanus extraxit. Confitentem itaque mulierem Præsul absoluit, & sacram ei tradens Eucharistiam ab omni deinceps cuiuscunq; materiei progressu iubet esse securam. Sic ab omnibus iam præstigiis liberata adhæsit viro, filiosq; procreauit. Et, vt dicitur, hodieq; superstes virtutem prædicat, quam in se ipsa meruit experiri.

XIV. *De tribus cæcis, quibus tempore sacrificij Missæ, & sancti Martini ope lumen restitutum est.*

Seuer Sulpit. li. . Mirac. S. Martini c. 12

Inter miracula B. Martini Turonensis Antistitis habetur, quod Vltrogotha Regina, auditis miraculis, quæ ad locũ fiunt, vbi sancta eius membra quiescunt; tanquam sapientiam Salomonis expetiit corde deuoto prospicere. Abstinens ergo se à cibis & somno, pręcurrentibus etiam largissimis eleemosynis, peruenit ad locum sanctum, ingressaque basilicam timens & tremens, nequaquam audebat adire sepulcrum, indignam se esse proclamans, nec ibidẽ posse, obsistentibus culpis, accedere. Tamẽ deducta vigiliis nocte & orationibus, ac profluis lacrymis, mane oblatis muneribus multis, in honorem beati Confessoris Missas expetiit celebrari. Quæ dum celebrantur, subito tres cæci, qui ad pedes beati Antistitis longo tempore priuati lumine residebant, fulgore nimio circumdati, lumen, quod olim perdiderãt, receperunt. Quo facto, clamor in cœlum attollitur magnificantium Deum. Ad istud miraculum currit Regina, currit & populus, mirantur omnes fidẽ mulieris, mirantur gloriam Confessoris. Sed super omnia collaudatur Deus noster, qui tantam virtutem prestat sanctis suis, vt per eos talia operari dignetur, tale inter reliqua luminaria huic mundo beatum Martinum immensum sydus attribuens, per quem eius tenebræ refulgerent: qui vere sicut oliua fructifera, per singulos dies, factis exhibet gloriam Domino, & conuersionibus iustorum.

Missæ in honorem S. Martini celebratæ.

Miraculum ex Dei virtute a[...] in uocatione S. Martini factum.

XV. *Sacra Missæ oblatione immensa locustarum multitudo interimitur.*

Georgius Presbyter vita S. Theodori; apud Sur. [...] Apr. ex Metaph.

In loco Mazaniæ, qui est ad Siberim superiorem sub climate Mnozeniæ, ingruebat mense Iunii tanta locustarum multitudo, vt nebulæ instar totam regionem operiret, frugesq; & fruct⁹ omnes deuoraret. Quam quidem calamitatem incolæ conspicientes, audienteſque miracula, quæ S. Theodorus Archimandrita effecerat, supplices ad eum accesserunt, & ad pedes eius prostrati, rogarunt vt veniret, & precibus suis tantam à se calamitatem expelleret. Profectus cum illis peruenit ad Catholicã ipsorum ecclesiam Sancti Euenici, in eaque de more mansit. Postridie vero supplicem populum in agros dimisit præcepitque, vt quodam in loco consisteret, & Dei misericordiam imploraret. Ipse vero tres accipiens locustas in manu sua, pro populo Dominum obsecrabat: atque interim tres illæ locustæ in manu eius mortuæ sunt. Et gratias agens Deo, dixit ad populum: Reuertamur in ecclesiam, filii: Deus enim celeriter misericordiam suam nobis ostendet. Reuersi igitur in sancti Euenici templum, diuinum sacrificium peregerunt. Postero autem die in agros egredientes, locustas omnes mortuas inuenerunt, & Deum collaudauerunt.

Locustæ virtute Missæ interfectæ.

XVI. *De adolescente ad restim fere redacto, auditione tamen Missæ ex carcere, libertate donato.*

P. Io. Bonif. de Inst. pueri Christiani ca. 3. i. Constanti. ne de Religione.

P. Ioannes Bonifacius, libello de Institutione Christiani pueri adolescentiæq;, hoc adducit exemplum: Cum in publica custodia, ait, facinorosi plurimi asseruarentur, illorum vnus tam desperato fuit animo, tamque perdita & vesana lingua, vt Deum ipsum, à quo sati generatique sumus, pessimis cõuitiis lacesseret, seque pro impio infideliqué iactaret, non quod inferos esse abnueret, in quos se detrudẽdum fatebatur; sed quia de Dei clementia diffideret, a quo se esse relictum & destitutum impudentissime & insanissime querebatur. Hũc adiit religiosus quidam vir, & amice consolatus, audiendæ rei diuinæ auctor suasorque fuit: fore enim, vt si suam causam Deo, cui omnia sunt curæ, commendet; res hominis perditæ & afflictæ recreentur, ad portumq; perueniat malorum fluctibus vel omnino repressis, vel aliqua ex parte sedatis. Paruit obstinatus ille: cumq; in sacello carceris res diuina peracta esset, vinctusq; præsens fuisset, secuta est die postero libertas hominis, cui ex ipso altari Christus benignissimus liberationem pæne est visus polliceri; tantumque medicina illa profuit, vt corporis animique salutem ipsa vna præstiterit.

XVII. *Missa*

XVII. *Missa celebrata in honorem S. Sigismundi Regis sæpe liberat frigoriticos, siue quartanarios.*

…eg. Tur. de …oria Mar- …c.75. …r.to.7 an. 6.

Sigismundus Burgundiæ Rex ab Clodomero Rege cum filiis captus, interfectusq; eius iussu, Agaunum, vbi pro facinore pœnitentiam egerat, delatus est, ibiq; sepulturæ mandatus. Quem in consortium Sanctorum ascitum, ipsa res, quę geritur manifestat. Nam si qui nunc frigoritici, qui & quartanarii dici solent, in eius honore Missas deuote celebrent, eiusque pro requie Deo offerant oblationem, statim compressis tremoribus, restinctis febribus, sanitati pristinæ restaurantur.

…issæ et- …n olim in …norem …nctorum …lebra- …ntur.

TIT. XXVI. Missæ sacrificium etiam defunctis in purgatorio detentis prodesse.

Mac.12.

Iudas Machabæus, missa Hierosolymam pecunia iussit sacrificia & oblationes fieri pro iis, qui in bello ceciderant.

EXEMP. I. *De Fratre Bertrando apparitione defuncti deterrito ob neglectum pro defunctis sacrum.*

…vita S. Do…inici per …atrē Theo…ricum de …poldia li. …ca.8. & …br.S.Dom. …1.c.27. …nd Sur. …ugust.5.

FRater Bertrandus Ordinis S. Dominici Religiosus, vir sanctus, & primus Prouinciæ Prouincialis Prior, solebat fere quotidie missam pro peccatis celebrare. Sciscitāte autem ex eo F. Benedicto, viro prudēte, cur raro pro defunctis, frequentissime pro peccatis celebraret, ille respondit: Vita defuncti de sua salute certi sunt: nos in periculis fluctuamus. Ait illi F. Benedictus: Si sint duo mendici, alter membris sanis, alter iis carens, vtri potissimum opitulaberis? Respōdit: Illi sane, qui se minus iuuare potest. Tum Benedictus: Nimirum, inquit, ii sunt defuncti, quib. nec os est ad confitendum, nec manus ad operandū: sed nostram opem postulant. Viui autem peccatores, & os, & manus habent, & possunt iis sibi consulere. Sed cum à sententia sua non deduceretur Bertrandus, sequenti nocte quidam terribilis defunctus apparuit ei, & fasce lignorum mire eum compressit, atque decies, & eo amplius, eum ea nocte excitans, perterruit & vexauit. Igitur prodeunte aurora F. Benedictū ad se vocat; narrat totius noctis historiam: inde religiose & lacrymabundus ad aram accedens, pro defunctis sacrificium obtulit, idemque deinceps sæpius fecit.

…issam pro …efunctis …elebrare …ocetur fra…tBertran…us.

II. *Per sacra hostiæ oblationem à Centumcellensi presbytero factam iuuatur anima in purgatorio detenta.*

…Greg. Dia. …4.c 55.

Si culpæ post mortem insolubiles non sunt, multorum solet animas etiam post mortem sacra oblatio hostiæ salutaris adiuuare: ita vt hanc nonnunquam ipsæ defunctorum animæ expetere videātur. Nam vir sanctus, vitæque venerabilis Felix Episcopus Portuensis, à quodam presbytero, qui vsq; ante biennium vixit, & in Diœcesi Centumcellensis vrbis habitabat, atque ecclesiæ sancti Ioannis, quæ in loco, qui dicitur Tauriana, sita est, præerat: cognouisse asserit, quod idem presbyter in eodem loco, in quo aquæ calidæ vapores nimios faciunt, quoties corporis necessitas exigebat, lauari consueuerat. Vbi dum die quadam esset ingressus, inuenit quendam incognitum virum ad suum obsequium præparatū, qui sibi de pedibus calceamenta abstraheret, vestimenta susciperet, & exeunti de calorib. sabana præberet, atque omne ministerium cum magno famulatu perageret. Cumq; hoc sæpius fieret, idem presbyter die quadam ad balnea iturus intra semetipsum cogitans dixit: Viro illi, qui mihi solet deuotissime ad lauandum obsequi, ingratus apparere nō debeo: sed aliquid me necesse est ei pro munere portare. Tunc duas secum oblationum coronas detulit. Qui mox vt peruenit ad locum, hominem inuenit, atque ex more eius obsequio in omnibus vsus est. Lauit itaque, & cum iam vestitus voluisset egredi, hoc quod secum detulerat, obsequente sibi viro pro benedictione obtulit, petens vt benigne susciperet, quod ei gratia charitatis offerret. Cui ille mœrens afflictusque respondit: Mihi ista quare das pater? panis iste sanctus est, ego hunc mādúcare non possum. Ego etenim, quem vides, huius loci dominus aliquando fui, sed pro culpis meis hic post mortem deputatus sum. Si autem mihi præstare vis, omnipotenti Deo pro me offer hunc panem, vt pro peccatis meis interuenias. Et tunc exauditum te esse cognosce, cum huc ad lauandum veneris, & me minime reperreris. In quibus verbis disparuit, & qui homo esse videbatur, euanescendo innotuit, quia spiritus fuit. Idem vero presbyter hebdomada continua se pro eo in lacrymis afflixit, salutarem hostiam quotidie obtulit, & reuersus post ad balneum eum iam minime inuenit.

Balneanti ministrat defunctus.

Oblatio Missæ defunctis vtilis.

III. *Iustus monachus sacrificiis triginta Missarum à pœnis purgatorii liberatur.*

Idem ibid.

Neque hoc silendum puto, quod actum in meo monasterio ante hoc triennium reminiscor. Quidam namque monachus Iustus nomine, medicinali arte fuerat imbutus, qui mihi in eodem monasterio constituto sedule obsequi, atque in assiduis ægritudinibus meis excubare consueuerat. Hic itaque languore corporis præuentus ad extremum deductus est. Cui in ipsa sua molestia frater germanus, nomine Copiosus, seruiebat; qui ipse quoq; nunc in hac vrbe per eandē Medicinæ artē temporalis vitę stipēdia sectatur. Sed prædictus Iustus cū iam se ad extremū peruenisse cognouisset, eidē Copioso fratri suo, quia occultatos tres aureos haberet, innotuit. Quod nimirum fratribus non potuit celari, sed subtiliter indagantes, atque illius omnia medicamenta perscrutantes, eosdem tres aureos inuenerunt absconsos in medicamine. Quod mox vt mihi nuntiatum est tantum malum de Fratre, qui nobiscum communiter vixerat, æquanimiter ferre non valui, quippe quia eiusdem mei monasterii semper regula fuerat, vt cuncti fratres ita communiter viuerent, quatenus

Copiosus Iusti monachi frater.

Nummi tres vbi inuenti.

eis ſingulis nulla habere propria liceret. Tum nimio mœrore percuſſus, cogitare cœpi, vel quid ad purgationem morientis facerem, vel quid ad exemplum viuentibus fratribus prouiderem. Pretioſo igitur eiuſdem monaſterii Præpoſito ad me accerſito dixi: Vide, vt nullus ex fratribus ſe ad eum morientem iungat, nec ſermonem conſolationis ex cuiuslibet eorum ore percipiat, ſed cum in morte cõſtitutus fratres exquiſiuerit, ei ſuus carnalis frater dicat, quia propter aureos, quos occultatos habuit, à cunctis fratribus abominatus ſit: vt ſaltem in morte de culpa ſua mentem ipſius amaritudo trãſuerberet, atque à peccato quod perpetrauit, purget. Cum vero mortuus fuerit, corpus illius cum fratrum corporibus non ponatur, ſed quolibet in ſterquilinio foſſam facite, & in ea corpus eius proiicite: iique ſuper eum tres aureos, quos reliquit, iactate, omnes ſimul clamantes: *Pecunia tua tecum ſit in perditione*, & ſic eum terra operite. In quibus vtriſq; rebus, vnam morienti, alteram vero voluit prodeſſe fratribus viuentibus: vt & illum amaritudo mortis à culpa ſolubilem faceret, & iſtos auaritiæ tanta damnatio terreret, atque à culpa prohiberet; quod ita factum eſt. Nam cum idem Monachus perueniſſet ad mortem, atq; anxie ſe quæreret commẽdari fratribus, & nullus è fratribus ei applicari & loqui dignaretur, ei carnalis frater, cur ab omnibus fratrib⁹ eſſet abominatus, indicauit. Qui protinus de reatu ſuo vehementer ingemuit, atque in ipſa ſua triſtitia è corpore exiuit, qui ita eſt ſepultus, vt dixerã: ſed Fratres omnes ex eadem eius ſententia cõturbati, cœperunt ſinguli extrema quæque, & vilia, & quæ eis habere regulariter ſemper licuerat, ad medium proferre vehemẽterq; formidare, ne quid apud eos eſſet vnde reprehendi potuiſſent. Cum vero poſt mortem eius triginta iam eſſent dies euoluti, cœpit animus meus defuncto fratri compati, eiuſque cum dolore graui ſupplicia penſare, & ſi quod eſſet ereptionis eius remedium quærere. Tunc euocato ad me eodẽ Pretioſo monaſterii mei Prepoſito, triſtis dixi: Diu eſt, ꝙ frater ille qui defunctus eſt, in igne cruciatur: debemus ei aliquid charitatis impẽdere, & eum, in quãtum poſſumus, vt eripiatur adiuuare. Vade itaq;, ab hodierna die, diebus triginta cõtinuis offerre pro eo ſacrificium ſtude, vt nullus omnino prætermittatur dies, quo pro abſolutione iſtius hoſtia ſalutaris non offeratur. Qui protin⁹ abſceſſit, & dictis paruit. Nobis autem alia curantibus, atq; dies euolutos nõ numerantibus, idem frater qui defũctus fuerat, nocte quadam fratri ſuo germano Copioſo per viſionem apparuit. Quem ille cum vidiſſet, inquiſiuit, dicens: Quid eſt frater, quomodo es? Cui reſpondit: Nunc vſque male fui, ſed iam modo bene ſum, quia hodie communionem recepi. Quod idem Copioſus pergẽs protinus indicauit fratribus in monaſterio. Fratres vero ſollicite computauerunt dies, & ipſe dies extiterat, quo pro eo trigeſima oblatio fuerat impleta. Cumq; & Copioſus neſciret, quid pro eo fratres agerent, & fratras ignoraſſent, quid de illo Copioſus vidiſſet, vno eodemq; tempore, dum cognoſcit ille quid iſti egerant, atque iſti cognoſcunt quid ille viderat, concordante ſimul viſione & ſacrificio, res aperte claruit, quia frater, qui defunctus fuerat, per ſalutarem hoſtiam euaſit ſupplicium.

Prouidum Gregorii factum.

Sepultura aſininaproprietario deſtinata. *Act* 8.

Monachus proprietari⁹ abominabilis.

Vnius correctio multorum emẽdatio.

Compaſſio & charitas Benedicti erga animã in purgatorio.

Trentenarium pro defuncto Iuſto.

Iuſtus defunctus Copioſo fratri ſuo apparet.

Oblatione hoſtiæ Iuſtus defunctu[s] pœnis [libe]ratur.

IV. *Quantum Miſſæ ſacrificium proſit animabus in Purgatorio detentis.*

Sanctus Nicolaus Tolentinas Ordinis Fratrum Eremitarum S. Auguſtini religioſus, ſacerdotio initiatus ad eremum Vallimauenſem, quæ eſt iuxta Piſas, à Prouinciali Priore tranſmittitur. Vbi eximia pietate & deuotione prõptus & ſollicit⁹, mane quotidie Miſſam celebrabat. Cum vero nocte Dominicæ proxime ſequentis, quo die pro hebdomadario erat ſummũ ſacrificiũ oblaturus, in lecto parumper obdormiſſet, ſpiritus quidã voce magna, & multo eiulatu vocat eũ, ita dicens: Frater Nicolae, vir Dei, reſpice in me. Ille reſpiciens in eum, & quia viuentem nouerat, agnoſcere eum ſtudens, ſed nõ valens, ocyus percunctatur, quiſnam ſit: Reſpõdit ſpiritus; Ego ſum anima Peregrini Auxinienſis, quem viuentem nouiſti ſeruum tuum, cruciorq; in hac flamma. Deus enim non deſpiciens contritionem meam, nõ pœnis ſempiternis, quas vt homo fragilis cõmerueram, ſed locis Purgatoriis pro ſua miſericordia me addixit. Te igitur impenſius oro, vt pro mortuis Miſſam celebres, vt eripiar ex his flammis. Vir beatus ait: Adiuuet te Saluator meus, cuius ſanguine redemptus es; ego enim, qui ad ſummum ſacrificium ſolenniter faciẽdum hoc præſertim Dominico die, cuius officiũ mutare non licet, deputatus ſum; Miſſam pro defunctis dicere non poſſum. Tum ille: Veni, inquit, venerãde Pater, & vide nũ te deceat precibus tantæ, tamq; miſeræ multitudinis, à qua miſſ⁹ ſum, aſſenſum negare, meq; miſerum tam inhumaniter repellere. Duxit ergo eum ad alteram eremi partem, paruamq; illam apud Piſas planitiem ei oſtẽdit: & ecce videt promiſcui ſexus, diuerſæ ætatis, & Ordinis innumeram multitudinem, hunc in modum ipſum deprecantem: Miſerere pater, miſerere turbæ tuum auxilium expectantis. Si enim ꝓ nobis dignat⁹ fueris Miſſas celebrare, maxima pars noſtrũ ex his tormentis atrociſſimis eripietur. Euigilans autem vir ſanctus, magna commiſeratione permotus, cum multis lacrymis pro illis omnibus Saluatorem hominem deprecabatur. Mane vero coram Priore loci illius proſtratus reuerenter, vt iactantiã vitaret, non rem totam, vt viderat, ſed illorum importunas preces expoſuit, orans, vt ipſius bona venia liceret ei tota illa hebdomada pro mortuis Miſſas celebrare. Victus Prior importunis eius precibus alium loco eius ſubſtituit. Ita ille tota hebdomada, & ſacrificiũ obtulit pro defunctis, & die ac nocte, pro multitudine, quam viderat, cum lacrymis inſtantiſſime Dominum rogauit. Itaq; ea hebdomada tranſacta,

rurſus

In vita [...] cap. 4. [...] Sur. S[...] 10. tom[...]

Purga[...] addicta [...] nima.

Anim[...] purga[...] Miſſa[...] gunt.

Miſſæ [...] defun[...] die D[...] nico n[...] facile [...] branda[...]

Miſſæ [...] nariæ d[...] ctos iuu[...]

rursus ei apparet spiritus peregrini supradicti, & pro impetrata misericordia gratias agit, asserens bonam illius multitudinis partem, cum ipso diuina misericordia, & ipsius sacrificiis, precibusque ac lacrymis, à pœnis acerbissimis liberatam, in cœlos feliciter euolasse.

V. *Visum de defunctis in Missa ad pacem currentibus.*

Cantipr. 2. Apum. 3.33.

In Austriæ partibus, sicut per Abbatissam quandã piam & religiosam audiui, quidam sanctissimæ vitæ Cisterciensis Ordinis monachus fuit, qui in Missa celebrata pro mortuis, ante participationem corporis Christi, cum diceret: *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, dona eis requiem*, audiuit voces clamantium à remotis; Festinate, festinate pacem suscipere, quia iam Missa propinquat ad finem. Qui mox vt stabat Christi corpus tenens in manibus, fit raptus in spiritu, & vidit innumerabilium animarum multitudinẽ festinantem ad pacem; & aliis recedẽtibus percepta pace, alias clamantes; Festinate, festinate, quia iam Missa propinquat ad finẽ. Sic monachus stetit à prima fere hora diei vsque ad horam nonam, præstolãtibus aliis, & mirantibus, quid stans haberet immobilis. Tandem ergo reuersus ad se, finiuit Missam; & præcipiẽte Abbate, cunctis, quid vidisset, expositis, & post paucos dies ipsemet monachus vitam finiuit. His lector auditis, quis saluo tamẽ meliori iudicio, dubitare potuerit, quin Spiritu S. commodius ordinante, in Ecclesia Dei antiquitus sit statutum, vt in Missa pro fidelibus defunctis, nec pax precetur viuentibus, neque detur, sed tantum, vt requiescant in pace, pro iisdem defunctis oretur.

[Pa]x non [da]tur in [M]issa de[fu]nctorum.

VI. *Ob neglectas Missas in locis purgatoriis detinetur anima religiosi defuncti.*

[C]hron. S. [F]ranc. par. 2. [l]ib. 4. c. 7.

Sunt nonnulli, qui pro animabus defunctorum pietatis officia intermittunt, quod animas iisdem non indigere arbitrentur. Verũ non ita eos bene facere declarat sequens historia è Chronicis S. Francisci desumpta. Vbi sic habetur: Legimus de quodam Fratre mortuo, cuius vita Angelica potius quam humana putabatur. Nam cum eiusdem monasterii Lector tres Missas pro defunctis legi solitas pro ipso nõ legeret, quasi iisdem non indigeret, quadã vice defunctus ille Lectori apparens de tribus missis pro se legendis eum admonuit; quippe qui ad purgatoriũ condemnatus summopere iisdem indigebat: subiũgensque pœnas, quas pateretur, dixit: Nemo facile credat, quam strictum sit Dei iudicium, quantoque rigore peccata castiget.

Purgatorii pœnæ quãtæ.

VII. *Sacrificio Missæ S. Malachiæ soror è locis purgatoriis fit libera.*

D. Bernard. in vita S. Malachiæ c. 6. apud Sur. 5. Nouembr. tom. 6.

Sanctus Malachias Episcopus Hyberniæ carnalem Sororis suæ exhorrescebat vitam, & tanto zelo, vt se deuouerit non visurum eam in carne viuẽtem. At illa carne soluta, solutum est votum: & cœpit videre in spiritu, quam in corpore noluit. Quadam nocte audiuit per somnium vocem sibi dicentis, sororem eius stare foris in atrio, & ecce per totos triginta dies nihil gustasse. Qui euigilans, cito intellexit, cuius escæ inedia marceret. Et diligẽter discusso numero dierum, quem audierat, ipsum esse reperit, ex quo pro ea panem de cœlo viuum non obtulisset. Tum ille, qui Sororis non animam oderat, sed peccatum, beneficentiam, quam intermiserat, rursum adoritur. Neque id frustra. Non multo post visa est illi peruenisse ad limen ecclesiæ, nedum tamẽ posse intrare: apparere etiam in veste pulla. Cumque illa perseueraret, curans, ne qua die solita stipe frustraretur: secundo vidit eam in veste subcãdida, admissam quidem intra ecclesiam; sed altare contingere non permitti. Tertio tandem visa est aggregari cœtui candidatorum, & in veste candida. Vides lector, quantum valeat deprecatio iusti assidua? *Vere regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Nonne tibi videtur Malachiæ oratio vicem quodammodo effractoris exhibuisse cælestibus portis, quãdo peccatrix mulier fraternis obtinuit armis, quod suis meritis negabatur: Hanc vim, Iesu bone, tu qui pateris, facis, validus & pius ad saluandum, faciens misericordiam, & potẽtiam in brachio tuo, & in Sacramento tuo seruans Sanctis, qui in terra sunt, vsque in consummationem sæculi. Hoc plane Sacramentum potens peccata consumere, debellare obuias potestates, inferri cœlis reuertentes de terra.

Soror defuncta apparet S. Malachiæ.

Missæ & preces defunctis cõferant.

Matth. 11.

Vis sacram. Eucharistiæ

VIII. *Diuus Thomas Aquinas sacrificio Missæ sororem è Purgatorio liberat.*

In vita eius apud Sur. 7. Martij to. 2. & D. Anto. 3. p. Chron. tit. 23. c. 7. paragr. 7.

Cum quodam tempore S. Thomas Aquinas in preces incumberet Parisiis, soror eius apparuit, seq; in locis Purgatoriis cruciari dixit, orans, vt sacrificia & preces pro ipsa Domino offerret. Curauit vir sanctus, vt Fratres pro ea facerent vt petierat. Interiecto inde aliquanto temporis spatio, Romæ illi rursus se visendam obtulit, indicans se à pœnis liberatam viuere in beata vita. Interroganti autem Sanc. Thomæ de duobus fratribus suis, respondit illa, Landulphum quidem adhuc teneri in locis Purgatoriis, Arnoldum vero habitare in cœlis: addiditque: Tu quoque frater, breui nobis iungeris, sed maior te gloria expectat, quam nos, ob susceptos pro Ecclesia labores.

TIT. XXVII. De piis sacrificii Missæ ministris.

EXEMP. I. *De pio S. Thomæ Herfordensis Ep. in celebrando erga Christum passum affectu.*

In vita eius c. . apud Sur. 2 Octob.

S. Thomas Herfordensis in Anglia Episcopus, vir cibi & potus abstinentiæ deditissimus, & castissimus, tanta animi pietate & deuotione rebus diuinis intererat, vt intuentium fidem & mores informaret; tanta in Missæ sacrificio lacrymarum ab eius oculis copia manabat, ac si coram se Christum Dominum in carne humana patientem vidisset.

II. *Nicolaus III. Pontifex Max. Missam lacrymans celebrabat.*

Io. Naucl. votum 2. Chronographia Gener. 43. an. Dom. 1278.

Scribunt historici, neminem ante Nicolaum III. Papam religiosius sacrificare visum, cũ semper dum solennia ageret, lacrymas funderet: erat enim religionis obseruantissimus, dotibus animi & corporis ornatissimus, adeo vt multa fecerit, plurima intentauerit suam prudentiam & animi magnitudinem ostendentia. Vacantibus ecclesiis nullus Pontifex celerius ac maturius consuluit; notarios & tabellarios, vtpote sanguine pauperum & litigantium viuentes, à se vt pestiferos amouit.

III. *Ad rem sacram faciendam quomodo se præparabat Cardinalis Hosius.*

Stanislaus Rescius li. 3. de vita Hosii c. 16. & 19.

Stanislaus Hosius Episcopus Cracouiensis, Cardinalis, magnus veritatis assertor, Missæ sacrificium quotidie per omne vitæ suæ tempus, vel offerre, vel sacerdotem offerentem aspicere consueuerat, adeo vt ne in magna corporis debilitate & languore à veteri suo instituto recedendum putaret. Pridie vero illius diei, quo Missæ sacrificium celebrare decreuerat, tribus tantum panis bucellis sese recreabat; vsq; ad sexagesimum ætatis suæ annum. Deinceps cibo paulo copiosiore coactus est fractas ętate laboribusque vires reficere. Ante Missam, nullis vnquam negotiis operam dare volebat, sed soli meditationi vacabat, reliquis omnibus curis & cogitationibus ab animo procul explosis. Quamobrem in ipso sępe diluculo, qualecunq; tandem cœlum esset, ad ecclesiã accedere consueuerat. Cui aliquando medicus; Malus, inquit, aer est, nocebit. Ille vero, Sed Deus, respondit, bonus est, iuuabit.

IV. *Quanta cordis compunctione & lacrymarum profusione sacrum faciebat S. Cuthbertus.*

Ex venerab. Beda lib. 4. c. 28. Sur. 20. Martij.

S. Cutbertus Episcopus Lindisfarnensis, tantum compunctioni erat deditus, tantum cœlestibus ardebat desideriis, vt Missarum solennia celebrãs, nequaquam sine profusione lacrymarum implere posset officium: sed congruo satis ordine, dum passionis Dominicę mysteria celebraret, imitaretur ipse quod ageret, seipsum videlicet Deo in cordis contritione mactando, sed & astantes sursum corda habere, & gratias agere Domino Deo nostro, magis ipse cor, quam vocem exaltando; potius gemendo, quam canendo admoneret.

V. *Francisci Borgiæ pietas in Missa.*

P. Pet. Ribadeneira li. 4. de vita eius c. 4. n. 14. Luc. 19. Iob. 3.

Franciscus Borgia tertius Societatis Iesu Generalis, sacris operaturus, horas aliquot precationi impẽdere, seq; probe excutere solebat. Quotidie item rite confessus rem diuinam faciebat. In media Liturgiæ parte, lacrymas illi vbertim fluere solitas obseruatum. Post sacrum, gratias diutius Deo agere; quod velut in Zachæi domum diuertisset: vt nõ nisi ægre ad prandium, & cum suspiriis, Iobi atque Bernardi exemplo, duceretur.

VI. *De ardore Francisci Xauerij tempore sacrificij Missæ.*

Horatius Tursell. vita eius l. c. 5.

In Francisco Xauerio Indorum Apostolo, super cætera in sacro faciendo pietatis ardor præcipuus eminebat, vtiq; cum ad consecrandam Eucharistiam sumendamque ventum erat: tum enim; manantibus gaudio lacrymis ora complebat, sinumque. Tantus porro diuinæ pietatis sensus in pronunciatione, vultu, totoque corpore eminebat, vt in circumstantes redũdaret, eosque pia quadam admiratione defigeret, rerum omnium oblitos. Nec defuerunt, qui cõfirmarent, eum dum rem diuinam faceret, sublatum paululum à terra, sublimemque ab se visum. In Missæ porro sacrificio conuersionem ethnicorum præcipue à Christo Domino per eius mortem illorum causa obitam, enixe petere cõsueuerat. Ad eam rem quoque precationem ab se compositam frequenter adhibebat. Ea erat huiusmodi: Æterne rerum omnium effector Deus; memento abs te animas infideliũ procreatas, easque ad imaginem & similitudinem tuam cõditas. Ecce, Domine, in opprobrium tuum his ipsis infernus oppletur. Memento Iesum filium tuum pro illorum salute atrocissimã subiisse necem. Noli, quæso, Domine, vltra permittere, vt filius tuus ab infidelibus cõtemnatur; sed precibus sanctorum virorum, & ecclesiæ, sanctissimi Filii tui sponsæ, placatus, recordare misericordiæ tuæ, & oblitus idololatriæ & infidelitatis eorum, effice vt ipsi quoque agnoscant aliquãdo, quem misisti Dominum Iesum Christum, qui est salus, vita, & resurrectio nostra; per quem saluati & liberati sumus: cui sit gloria per infinita sæcula sæculorum, Amen. Sub sacrum porro gratiis Deo rite actis, solenne illi erat, certam pro mortuis recitare precationem, vt etiam cum pro viuis faceret, subleuaret animas eorum.

Ardor Xaverii in sacro faciendo.

Oratio Xaverii pro conuersione infidelium.

VII. *Diuina mysteria haud temere esse pertractanda.*

Sophron. Prat. spir. c. 27.

Decem fere millibus passuum ab vrbe Ciliciæ Ægina, villa quædam est, nomine Mardandos, in qua templum est Sancti Ioan. Baptistæ. In hac senex quidam presbyter sedebat, summi apud Deum meriti, magnarumque virtutum. Quadam vero die, villæ ipsius habitatores accesserunt ad Episcopum, accusantes senem, ac dicentes: Tolle à nobis senem hunc nam molestus nobis est. Dicit eis Episcopus: Quid vobis facit. Dicunt ei: Accedit Missam celebrare die Dominico, nunc hora tertia, nunc autẽ hora nona, vt sibi visum fuerit; nunc seruat solennem ac legitimum ordinem sanctæ oblationis. His compertis, Episcopus assumens senem seorsum, ait illi: Quid ita facis, senior? An ignoras sanctæ Ecclesiæ statuta? Ait senex: Vera prosequeris, & recte dicis: Verum quid agam, ignoro: die enim Dominico post nocturnos hymnos, prope altare sedeo, & quousque videam Spiritum sanctum altari obumbrantem, sancta Missarum solennia non incipio. Cum autem aduenisse Spiritum sanctum aspicio, tũc ego sacra officia cõsumo. His auditis, Episcopus admiratus virtutem senis, conuocat habitatores villæ, satisfaciensque illis dimisit eos in pace.

Pastor a... marum ... stra accusatur.

Mysteria diuina sancte tractanda.

TIT.

TIT. XXVIII. De impiis sacrificii Missæ ministris.

EXEMP. I. *De quodam sacerdote indigne celebrante, cui tertio corpus Dominicum communicare volenti fuit ablatum.*

lib.1. vitæ Petri Clun. c.2. Brev. l.1. c.4.

IN Teutonicis partibus presbyter quidam, dũ religiosam vitam agere videretur, & pæne quotidie sacra Missarum solennia celebraret, dumque sibi minus caute prouideret, hostis antiqui insidias incurrit, & in turpem, sed occultam peccati foueam, carnis delectationem delapsus est. Sanctimonialem namque quandam dum inprimis visitationis gratia adiret, ad postremum assiduitate colloquii & incauta familiaritate allectus miserabili casu in illam incurrit. Qui cum post lapsum ad cor redire, & quam citissime redire debuisset, propriis fæcibus delectatus diu conuerti distulit, & peccatum peccato adiũgens, vsum peccandi fecit, sicq; longum funem, quo arctius stringeretur, assidue peccando contexuit. Cumque in luto scelerum volutaretur, non verebatur tamen ad altare Domini irreuerenter accedere, & sacramenta redemptionis nostræ, Missam frequentius celebrando, temerare. Quod cum longo tempore, Dei abiecto timore, agere nõ formidaret, iram pariter & misericordiam Domini, vt subiecta declarant, erga se miserabiliter persensit: nam cum & scelus non desereret, & sacra diuina impuris manibus (vt sæpe dictũ est) attrectaret, contigit quadã die, dum vsq; ad perceptionem sacri corporis Christi, totam de more Missam explicasset, iamque se ad sacramenta sumenda pararet, repente caro Christi cum sanguine, tam immundum vltra non ferens habitaculum, ab ipsius iam pæne tenentis manibus euanuit, admirans ille & obstupescens, ab altari citissime, Missa finita, recessit. Cumque indignationem Domini, tam euidentis signi ostensione, circa se cõmotam cognosceret, volens tamen hoc certius probare, secundo Missam aggressus est. Cui vniuersa, vt prius, peragenti, cum ad sacramenta sumenda ventum esset, simul omnia, vt prius subtracta sunt. Iam vero, vt dignum erat, in metum & trepidationem non modicam perductus, vt de toties repetito miraculo iam absque vlla hæsitatione certissimus redderetur; tertio quoque, quod iam bis contigerat, attẽtare veritus non est: sed cum, omnibus, vt ante peractis, iam sollicitior, quæ apposita erant, oculis obseruaret, & manibus contrectaret, osq; ad sumendũ aptaret; subito oculis, manibus, & ori, tertio inuisibiliter sublata disparuerunt. Tandem igitur, tam euidenti miraculo tremefactus presbyter, se pessime egisse, seque terribilem Dei iram incurrisse absque vlla dubitatione cognoscens, & qualiter euadere à tanto periculo posset, sollicitus cogitare cœpit. Vltimum ergo peccantibus remediũ esse sciens pœnitentiam ad eam toto corde confugit, & proprium Episcopum adiens, ei cuncta quæ fecerat, quæque contigerant, cum lacrymis multis patefecit, impositumque sibi ab eo laborem pœnitendi, toto animi nisu, tam deuote, quam cõstanter exercuit. Ieiuniis namque & vigiliis, verberibusque & variis cruciatibus, iumentũ lasciuiens, hoc est, corpus suum, secundum Apostolum, fatigans, qui concupiscentias suas sequendo, reprobus factus fuerat; eas in seipso damnando, electorum numero adiungi laborabat. In qua corporis & cordis cõtritione multo tempore emenso, cum eius mentem de venia præsumere securior iã conscientia suaderet, adiit Episcopum, & quid egerit indicans, vtrum, vt ante consueuerat, ad sacra accedere auderet, consuluit. Qui nõdum plane Deo reconciliatum metuens, vt adhuc pœnitentiæ insisteret admonuit, quatenus dignis pœnitẽtiæ fructibus Deo exhibitis, purgatior & securior congruo tempore, altaris sacramenta, non ad iudicium, sed ad salutem percipere posset æternam. Acquieuit ille salubri admonitioni; & ad propositum pœnitentiæ reuersus, tota carnis & spiritus virtute ad fores diuinæ pietatis pulsabat, & spiritu contribulato, lacrymisque indeficientibus iram Domini in misericordiam conuerti cogebat. Quid multa? Lõgo rursus temporis spatio in hac pœnitudine transacto, ad Episcopum rediit, eique vt patri, secreto cuncta pandens, vt sacramentorum particeps esse mereretur, suppliciter deprecatus est. Cuius conuersionem iam Deo acceptam, tam ex his, quæ ab eo audierat, quam ex his, quæ in eo videbat, confidens, vt sacerdotale officium aggrederetur, assensit. Quod ille, de Domini bonitate, & conscientiæ testimonio confisus, non iam præsumptione, sed deuotione implere curauit: accedens itaque ad altare, totumque se lacrymis, & contritione cordis immolans Deo, vsque ad perceptionem Sacramẽtorum vniuersa rite peragens peruenit. Et ecce nouo, & inaudito nostris dumtaxat sæculis miraculo, trium antedictarum Missarum panes, qui indigne sumere volenti sublati fuerant, cœlitus allati sunt, eoq; iam diuino iudicio ad hæc sumenda digno facto, ante eum super altare positi apparuerunt. Cumque etiam oculos in calicem admouisset, conspexit pæne vsque ad summitatem sanguine repletum, & illarum Missarum detrimenta ad istius perueniſſe augmenta. Admiratus igitur, & toto hominis interioris iubilo Deo gratias agens suamque pœnitentiam susceptam, ac Domini maiestatem placatam agnoscẽs, certus factus est de Domini misericordia, & qui vnum apposuerat, quatuor panes, imo vnum Christi corpus, & sanguinem cum multa, vt dignum erat, exultatione percepit.

II. *De sacrosancta Eucharistia refugiente manus adulteri.*

Greg. Tur. lib.1. de Glor. Martyr. c 86.

Deflemus scelera nostra, ait D. Gregorius Turonensis Episcopus, & plangimus, cum nos mundos esse nescimus, & ad ipsum altare Domini accedẽtes, auden-

audenter ſanctum corpus eius & ſanguinem, cum ſimus actu polluti, potius ad iudicium ſumimus, quã vt veniam conſequamur. Nam recolo, quod in mea adoleſcentia geſtum audiui Dies Paſſionis erat Polycarpi martyris magni, & in Ricomagẽſi vico ciuitatis Aruernæ eius ſolennia celebrabãtur. Lecta igitur paſſione cũ reliquis lectionibus, quas Canon ſacerdotalis inuexit, tempus ad ſacrificium offerendum aduenit; acceptaq; turre Diaconus, in qua miniſterium corporis Dominici habebatur, ferre cœpit ad oſtium, ingreſſuſq; templũ, vt eam altari ſuperponeret, elapſa de manu eius ferebatur in aera, & ſic ad ipſam arcã accedens, nunquã eam manus Diaconi aſſequi potuit: quod non alia credimus actum de cauſa, niſi quia pollutus erat in conſcientia: ſæpi⁹ enim ab eodem adulteria ferebantur commiſſa. Vni tantum presbytero, & tribus mulieribus, ex quibus vna mater mea erat, hæc videre licitum fuit, cæteri non viderunt. Aderam fateor & ego tum temporis huic feſtiuitati, ſed hæc videre non merui.

Euchariſtia manus adulteri refugit.

III. *De vltione diuina in Sacerdotem diuina miniſteria temere tactantem.*

Ex eod. Gregor. ibi. c. 87.

Sic & Epachius presbyter, dum temere, quæ indignus erat agere, præſumpſiſſet, cum diuino iudicio ſolo proiectus occubuit. Hic enim dum Dominici natalis vigilias celebrare eccleſiam expetiſſet, per ſingula horarum momenta egrediebatur è templo Dei, ac in domo ſua pocula laſciua ſpumantibus pateris hauriebat, ita vt affirmarent multi, eum poſt galli cantum in in ipſa nocte vidiſſe bibentem. Sed cum eſſet ex genere Senatorio, & nullus in vico illo Ricomagẽſi ſuperius memorato, iuxta ſæculi dignitatem haberetur nobilior, celebrare Miſſarũ ſolennia expetitur. Nec dubitat miſer vino madefactus appetere, quod ieiunus quiſq; non ſine metu poteſt terrente conſcientia explicare. Verum vbi explicitis verbis ſacris, cõfracto corporis Dominici ſacramẽto, & ipſe ſumpſit, & aliis diſtribuit ad edendũ: mox equini hinnitus ad modum vocem emittens, ad terram ruit, & ſpumas, cũ ipſa myſterii ſacri particula, quam dentibus comminuere non valuit, ab ore proiiciens, inter manus ſuorum ab eccleſia deportatur. Nec caruit vltra hac epilepſiæ infirmitate; ſed per ſingulos lunares curſus incrementis, decrementiſque hæc ſemper pertulit, quia ab hauſtu nimio vini minime infelix abſtinuit.

Ieiunium neceſſariũ ad rem ſacram faciendam.

IV. *Cancro affligitur ſacerdos luxurioſus, indigne communicans.*

Palladius D. Euagrij diſci. in hiſt. Lauſ. ſect. 17.

Presbyter cancro laborans curari petit.

Cum Palladius Euagrii diſcipulus aliquando acceſſiſſet ad Abbatem Macarium, inuenit extra eius cellam iacentem quendam vici presbyterum, cuius caput ita erat exeſum à morbo, qui dicitur cancer, vt etiam ipſum os totum appareret in vertice. Is acceſſit ad ipſum, vt curaretur; nec eum admittebat ad colloquium. Rogaui autem eum, dicens: Miſerere huius miſeri: & ſaltem da ei reſponſum. Is vero mihi reſpondit dicens; Eſt indignus qui curetur; amandata eſt enim diſciplina eius. Quod ſi velis eum curari, perſuade ei, vt deinceps abſtineat à miniſterio ſanctorum ſacramentorum. Ego autem ei dico: Quamobrem quæſo? Is vero dicit: Fornicãs ſacrum miniſterium peregit, & ideo caſtigatur. Nunc ergo, ſi metu deſiſtat ab eo, quod auſus eſt facere per contemptum, Deus ipſum curabit. Poſtquam ergo dixi ei qui affligebatur, iureiurãdo eſt pollicitus, ſe nõ amplius ſacrificaturum. Tunc eum accepit, & dixit ei: Crediſne eſſe Deum, quem nihil latet? reſpondit ille: Maxime. Deinde ei dicit Macarius: Non potuiſti Deum illudere? Dicit ille: Non potui, Domine mi. Dicit ei Macarius; Si agnoſcis tuum peccatum, & Dei diſciplinam, propter quam hæc ſubiiſti, corrigitor in poſterum. Qui confeſſus eſt peccatum, & ſpopondit ſe non amplius peccaturum, neque altari miniſtraturum, ſed ſortem laicam amplexurum. Deinde ſic ſanctus ei manus impoſuit: & paucis diebùs fuit curatus capillique ei creuerunt, & ſanus domum rediit Deum glorificans: egit autem magno quoque Macario gratias.

Sacr... toru... mini... ne in... fit ſa... imm...

Conf... pecc..., votu...

V. *Sacerdos diuina indigne tractans myſteria, quo miraculo ad correctiorem vitam redactus ſit.*

Ex a... Anon... 27. S... Nouẽbr...

In vita Hugonis Lincolnienſis Epiſcopi, qui ante trecentos annos virtutibus Paſtoralibus ornatiſſimus apud Anglos floruit, ſic Surius ex antiquo ſcriptore: In villa, inquit, quadam Sacerdos erat vitæ valde diſſolutæ; quem hoc ordine diuina bonitas ad pœnitentiam vocauit. Celebrans ille Miſſarum ſolennia, manibus cœpit indignis Regem tractare maieſtatis: cumq; ad illum veniſſet locum, vbi hoſtia frangenda erat, ſanguis protinus emanauit; territus ille vitam mutauit in melius, cunctiſque audire volentibus factum publicauit. Accidit autem beatum Hugonem per eam villam iter facere, ſacerdotemq; accerſitum, nõ propter miraculum, ſed ob vitæ ſanctitatem, de quibuſdam ſpiritalis vitæ ſtudiis interrogare. Tanta enim pœnitentiæ auſteritate priſtinam vitam iam correxerat, vt ſanctum eum fama cunctis proclamaret; cumque ſancto Epiſcopo narraſſet prodigium, quod ipſi acciderat, hortatus eſt eum, vt cruorem ipſum tanquam veritatis teſtem inſpiceret, ſed penitus nõ acquieuit: quinimo famulis ſuis idem ſuggerentibus ita fertur reſpondiſſe: Habeant ipſi ſigna infidelitatis ſuæ; nobis autem, qui vere credimus, ſub ſpeciebus ſacramentalibus verũ corpus & ſanguinem Chriſti contineri, ſigna quid proderunt: Quoſdam etiam abire volentes, vt viderent, durius obiurgabat, quod non deuotione, ſed curioſitate id facerent: ſiquidem ſcriptum nouerat: *Beati qui non viderunt, & crediderunt.*

Sang... corp... Chri... fluit. Sace... diſſo... pœn... vnde

Curi... tem a... non ... tem.

Ioan. ...

VI. *Epiſcopi Argentinenſis leuitatem in Miſſæ ſacrificio vltio diuina ſequitur.*

Ruper... Abba... Tuitie...

Cum quidam Epiſcopus Argentinenſis Miſſarum ſolennia celebrare aggrederetur, vbi ſe ad populum

vertit,

…S. He-…c. 8. a-…ur. to. 2. …6.

uertit, dicturus de more, Pax vobiſcum: Imperatorem intendẽs, tanto riſu ſolutus eſt, vt funditus oblitus eſſe videretur, ad quid ſe conuertiſſet: vbi vero ad prandium ventum eſt, cunctis pariter confidentibus, percutitur morbo pleuretico, interque manus ad proprium delatus hoſpitium, die decimoquarto reddidit ſpiritum. Viderat autem ante annos ſeptem vt ſolitus erat narrare, viſionem: videlicet adſtitiſſe ſibi ſenem quendam, veſte purpurea, pontificalique redimitum infula, qui ſe profitens eſſe Kilianũ. Tale, inquit ille, mihi profudit oraculum: Age per hos ſeptem annos qualia Epiſcopum decent opera: quia non longius à Domino vitæ ſpatium poſitum eſt. Quomodocunque ille viſionem acceperit, qualiterque ſe præparauerit, qualiſcunque in illa hora ſuæ mortis inuentus fuerit, recte nimirum ſapienti, huic talis, vt dictum eſt. Illius exitus meditationem mortis renouauit & auxit, magnumque fuit temperantiæ eius indicium, quod pro tẽpore flendi, differendo ſuis vel ſibi tempus gaudendi, triſtibus exequiis priuatus intereſſe maluit.

…itas E-…opi in …ſa exhi-…mox …igatur.

VII. *De quodam ſine ordinibus celebrante, cuius manus ſacer ignis d uorauit.*

Cæſario …terbachẽ-…b. 9. c. 10.

Abbas Daniel de Sconania mihi narrauit, quod Clericus quidam, dum Pariſiis ſtuderet, horrendum ſatis ſpectaculum in eccleſia ſanctæ Mariæ Dei genitricis populo præbuit: nam ſacer ignis pæne man⁹ eius deuorauerat: quem ſecretius cum campanarius interrogaſſet, cuius eſſet ordinis, & ille reſpondiſſet: Sacerdotii, ſubiunxit; Nunquam ſacro Chriſmate manus iſtæ perunctæ ſunt. Sentiens ille ſpiritu Prophetico ſe deprehenſum, confeſſus eſt culpam.

VIII. *Quidam ſine ordinibus celebrans videt Crucifixum lacrymantem.*

…m ibid …b. 61.

Diaconus quidam Steinueldenſis, de ordine Premonſtratenſi, Gerardus nomine, apoſtatans, circa quatuor tempora ſe ordinem ſuſcepiſſe finxit ſacerdotalem, & Coloniæ in Baſilica Sancti Michaelis, quæ in portu Martis poſita eſt, quaſi primam Miſſam inſtruente eum Sacerdote, miſerrimus celebrauit. Ego eidem Miſſæ tunc ſcholaris interfui, & multas recepi oblationes. Cõfeſſus eſt poſtea Sacerdoti, qui ei aſtitit, à quo ego audiui, quod quotiesſe conuertit ad populum crucifixum contra ſe ſtantem viderit lachrymantem: eſt enim eadem imago antiqua, & ſculpta, magna ſatis. Nam pius Dominus, qui olim fleuit ſuper malitia ruituræ ciuitatis Hieruſalem, etiam de præſumptione tanta lacrymari dignatus eſt. Ex lacrymis vero imaginis Chriſti cõſiderãs magnitudinem culpæ, pœnitentia ductus ſedem Apoſtolicam petiit, & in eadem via finiit vitam.

IX. *Matrona quædam dubia de valore Miſſæ per ignarum aut indignum ſacerdotem celebratæ miraculo confirmatur.*

Thom. à Kempis in Vita Henrici Franc. c. 7.

Quia ſermo de venerabili Miſſæ ſacrificio incidit, hic referam factum de quodam ſacerdote in partibus Friſiæ, ſed minus laudabilis vitæ. Siquidem bonæ memoriæ fratre noſtro Alardo narrante cognoui, quod erat cum eo quidam presbyter paruæ ſcientiæ, & famæ non claræ. Iſte cum Eccleſiam intraret, vt diuina celebraret, honeſta quædam matrona, quæ eius imperitiam cognouit, cœpit intra ſe de eo ſuſpecte cogitare, ac murmurando dicere; Quid tu, imperite, vis facere? & quomodo tu, indigne, poteris tam magnum ſacramentum conficere? Hæc ea cogitante, presbyter cœpit celebrare, & diuina myſteria tractare, & conſecrare. Factum eſt autem, dum venerabile ſacramentũ ritu eccleſiaſtico conſecratũ eleuaretur, & omnis populus hoc flexis genibus fideliter adoraret, matrona ſupradicta vidit in eleuatione apertis oculis figuram hominis Chriſti, nimium ſtupida & perplexa. Finita itaque Miſſa, hanc viſionem alteri ſacerdoti ſecrete expoſuit, & quid mali de celebrante antea cogitauerat humiliter confeſſa eſt. Qui diligenter rei geſtæ ordinem & viſionem examinans matronæ reſpõdit: Hoc Deus pro tua ſalute fieri permiſit, ne de cætero male de ſacerdotibus cogites; nec de vera conſecratione dubites; licet malæ famæ ſint, & indignæ vitæ. Illa hæc audiens firmam fidem tenuit, & Deo iudicium de ſacerdotibus commiſit.

X. *Propter peccata Diaconi retardatur tempore Miſſæ deſcenſus Spiritus ſancti.*

Narrat Ioannes Euiratus, ſiue Sophronius in Prato, de Epiſcopo Rumellæ celebrante Miſſam coram Agapito Papa. Hic Epiſcopus, qui Spiritus Sancti deſcenſum, hoc eſt, vt ego reor, vim diuinam tranſmutantem oblata in corpus & ſanguinẽ Chriſti ſignis viſibilibus cognoſcere ſolebat; tũc minime videbat: proinde conſecrationem haud terminabat. Sciſcitatur Agapitus ex Epiſcopo moræ cauſam. Reſpondit ille, Diaconum, qui flabellum tenebat, eſſe remouendum ab altari. Remouetur. Eo remoto ſolita ſigna apparuerunt, Papa vidente: & alia miracula ſecuta ſunt, quę Epiſcopi ſanctitatem declararunt, & Diaconi peccatis atque improbitate fuiſſe retardata docuerunt. Sophron. Prat. ſpirit. c. 150.

XI. *Aliud eiuſdem rei exemplum.*

Epiphanius Conſtantiæ Cypri Epiſcopus nunquam ſacra myſteria perficiebat, donec vidiſſet viſionem, quæ ſtatim ei reuelabatur poſt prolata quędam verba. Cum vero aliquando tertio protuliſſet verba illa, nulla ſeſe obtulit viſio. Cum autem lugens oraſſet, vt eius rei cauſa indicaretur, primus obſeruat in fronte Diaconi, qui à ſiniſtris ventilabrũ tenebat miniſtratorium, leprã apparere. Quod nulli manifeſtum erat Epiſcopus itaque accepto de manu Diaconi ventilabro, dixit: Vade, fili, domum, ne modo ſumas diuina myſteria. Ipſe autem ſtatim egreſſus iuit domum; datque Epiphanius alteri diacono

Metap. in vita eius ca. 38. apud Sur. 12. Maij.

Lepra in fronte percutitur rebus ſacris indignus Diaconus.

cono ventilabrũ: cumque verba consueta protulisset, mox apparuit visio. Accersito autẽ Diacono dimisso, sciscitatur ex eo lepræ causam. Qui respõdit, ea nocte propria fuisse vsum vxore. Tunc monuit Clerum Epiphanius, vt qui vxores haberent, essent tanquam non habentes. Ex eo tempore non ordinabat amplius eos, qui habebãt vxorem, sed viros sanctos, qui vitam viuebant monasticam, & viduos viros probatos. Licebat tum videre Ecclesiam, tanquam pulchram sponsam ornatam sacerdotio.

Epiphanius cælibes vult esse Diaconos.

XII. *Propter impietatem Diaconi latet in Missa D. Io. Chrysostomi descensus Spiritus sancti.*

Metaph. in vita S. Ioan. Chrys. Arch. Constantin. apud Sur. 27. Ianuar.

Hoc loco minime etiam prætermittẽdum, quod de S. Ioanne Chrysostomo celebratur. Hic enim cum inter diuina mysteria panem consecratum extolleret, totus à Deo afflatus (quid autem horum est incredibile in tam sancta anima?) quibusdam signis videbat Dei Spiritum ad dona proposita descendere. Cum autem vnus ex ministris, qui ei assistebant, in quandam mulierem ex iis, quæ desuper solebant despicere, oculos coniecisset, & curiose aspexisset, Magno Ioanni depulsa fuit visio Spiritus sancti. Ille autem non ignorauit, sed ministrum continuo è sua statione mouit. Ipse vero tum pristina sua visione non est frustratus.

Eucharistię eleuatio in Missa. Impietas ministri impedit descensum Spiritus S.

TIT. XXIX. De sacrificii Missæ contemptoribus.

EXEMP. I. *De Michaelis Imperatoris diuina mysteria per ludibrium repræsentantis funesto interitu.*

Constantinus Manasses in Annal. & Michael Glycas 4. parte Annal. Baron to. 10. 862. 1.

MIchael tertius Imperator, cognomine temulentus, quem scriptores Annalium, ob mores perditos & dissolutissimos, alterum Phaethontem, Neronem & Sardanapalũ vocant, cũ in omne flagitiorum genus sese venundaret, ad hunc tandẽ velut scelerum omnium apicem & coronidem progressus est, vt post quotidianos in omni turpitudine profectus etiam aduersus sacrosancta mysteria, Seraphis ipsis venerabilia, vir nequissimus debaccharetur; quippe acrem synapi succum in craterem fundens sacrum illud formidabile repræsentabat, ludens (vt dici solet) in iis, quæ ludum, iocumque non admittunt, & ridens in minime ridiculis. Ita viuẽtem Michaelem mater videns, & Imperatorem Romanum factum esse ludicrum, totis visceribus & animo cõmouebatur, eumque verbis castigabat, corrigebat, exhortabatur. Sed (quod prouerbio dicitur) cũ mortuo colloquebatur, & admonitiones apud surdum cantillabat, ac tandem mater à filio regia expellitur. Basilius vero postea ad Imperium prouectus, cum Michaelem ceu vinosum ac temulẽtum damnasset, gladio viscera eius ad D. Mamantis ædem, vt Glycas commemorat, traiecit. Talem impius ille tremẽdorum mysteriorum profanator sortitus est exitum, matris persecutor, Dei contemptor, Imperii dissipator, à talibus viperis venenum suum mutuãtur aspides nostrorum sacramentariorum: sicque fere accidit, vt qui sunt sacrilegio pares, morum turpitudine sint similes.

Michaelis impietas in sacra mysteria. Matris monita respuit. Matrem persequitur Michael Imp. Funestus impii Michaelis interitus.

II. *De quibusdam laicis Missæ sacrificium per ludibrium celebrantibus, eorumque diuina vltione.*

Ex libello German. Colon. anno 157[illegible] excuso [illegible] de [illegible] Collat [illegible] c. 60.

Verissimis ac fide dignissimis testibus narratum, ac literis mandatum legimus, anno Domini 1574. in Autumno, ciuitate Hollandiæ Gouda contigisse, vt Catholicus quidam ciuis grauiter decumberet. Irriserunt eum quidam Caluinisticæ sectæ, dictitantes per ludibrium, leuius & facilius eum defungi posse, si Missam prius audiuisset. Nec mora, quidam ex illis, Hermannus Aldarech, profert habitum sacrum, quo Ecclesia Catholica in tremendis mysteriis vti cõsueuit, eodemq; induitur. Paratur mensa, expediuntur cætera, quæ in sacris mysteriis vsurpari consueuerunt: adest subornatus Diaconus & Subdiaconus. Canitur Introitus, & quædã aliæ preces, vsurpantur omnes pæne per ludibrium cæremoniæ Ecclesiasticæ. Vbi peruentũ est ad canticũ, Agnus Dei, ecce festinus accurrit minister sacrificantis, exponit vxorẽ eius coarctari doloribus partus. Ille sacrificium sine cauda & sale offerens nõ sustinuit eo persistere, donec absolueret, sed protinus excusso habitu, Missaque facta (vti aliquando ad D. Ioan. Voss. Altenanum, Melanchthonem dixisse ex ipso Altenano intellexi) sese festinus domum proripuit. Inter eundum nuntiatur ei, vxorem duos gemellos enixam. Faustum hoc nuntiũ: mox vt domum ingressus est, conuertitur in luctum; vterque enim filiolus extinctus est. Vxoris deinde cubiculum ingressus, eam cũ morte conflictari, & paulo post defungi videt. Ipse quoque postridie peste corripitur, cũ omnibus, qui vel ministerio, vel cantu, immo etiam sola presentia sacrificio vel tacite vel expresse suffragati erant, omnesque eadem lue moriuntur. Catholicus vero ex infirmitate decumbens conualuit.

III. *De insigni miraculo, quod pueris Apamiensibus contigit, qui ruri verba consecrationis protulerunt.*

Ioa. Moschus euiratu Prati spiritualis c. 196. [illegible] li. 1. c. 64

Narrauit nobis Gregorius Aphricanæ Prouincię Præfectus, fidelis vir, & Monachorum & pauperum amator, bonisque omnibus semper congaudens: In Prouincia, inquit, mea (erat Apamiensis secũdæ Syrorum Prouinciæ, ex oppido, quod dicitur Torax) ager est ab vrbe quasi quadraginta millibus distans, qui Gonagus dicitur: in hoc, siue in eius finib. pueri pascebant pecora: & vt solet pueris cõtingere, puerili consuetudine voluerunt ludere. Cumq; luderent, dixerunt ad inuicem: Venite, celebremus Missam, & offeramus sacrificium & cõmunicemus, sicuti semper in sancta ecclesia presbyter facit. Quod cũ placuisset omnibus, constituunt ex eis vnum in ordine presbyteri, duosq; alios pueros in ministrorum officio, veniuntque ad saxum quoddam (erat enim in

planitie)

planitie) ac supra saxum in morem altaris apponunt Panem, & vas testium cum vino. Assistuntque, vnus quidem coram altari, qui fungebatur officio presbyteri, medius; duo vero alii hinc, atq; hinc, veluti ministri. Et ille quidem sanctæ oblationis verba dicebat; illi vero fasciolis, quæ ferebantur, pro flabellis vtentes, auram faciebant: qui vero presbyteri fungebatur officio, ideo sanctæ oblationis verba sciebat, quia cōsuetudo fuit in Ecclesia, vt pueri in Missis ante sacrarium assisterent, primiq; cum Clericis communicarent sanctis Christi Dei nostri venerandisq; mysteriis. Quoniam vero quibusdam in locis alta voce consueuerunt presbyteri sancti sacrificii rationes pronuntiare, pueri, vt propius adstantes, sæpius eas audiendo didicerant. Cum igitur omnia secundum Ecclesiasticam consuetudinem fecissent, priusquam panes frangerent ac cōmunicarent, ignis cœlitus delapsus, quæ proposita erant, consumpsit omnia, saxumq; totum combussit, ita vt nihil omnino, neq; saxi, neque eorum, quæ fuerant proposita, relinqueretur. Hoc repente factum cum pueri vidissent, in terram omnes præ timore corruerunt, ac diutius semiuiui permanserunt, neq; erumpere vocem, neq; de terra surgere valentes. Cum vero non redirent domum hora, qua consueuerant reuerti, sed pauidi in pauimento iacerent, exierunt parentes eorum, vt viderent cuius rei gratia consueto legitimo tempore non reuertissent. Egressi autem pueros omnes humi iacentes inuenerunt, neq; agnoscentes aliquos, neq; loqui se alloquentibus valentes. Parētes itaq; semiuiuos eos adspicientes, vnusquisque filium suum assumentes domum retulerunt, videntesque pueros in huiusmodi excessu diutius durantes, mirabantur nimium causam, stupentes eorum omnino ignorantes, nec discernere valentes, sępiusque illos per totum diem interrogantes, responsum nullum ab eis accipere potuerūt, & quæ illis acciderant, scire omnino nequiuerunt, donec dies illa, & nox tota præteriit. Tunc enim & pueri paulatim in seipsos reuersi cuncta illis retulerunt, quę gesta fuerant, & quæ illis contigerant. Assumentes vero parentes suos, & loci ipsius omnes habitatores, egressi sunt, & locum eis ostenderunt, in quo mirabilia ista contigerant, vestigia quædam elapsi ignis indicantes. Audientes vero quæ facta fuerant, & ipsis indiciis rerum admoniti, in ciuitatem cucurrerunt, cunctaque Episcopo ciuitatis nuntiarunt. Qui perculsus magnitudine & nouitate miraculi, cum omni clero festinus accurrit: vidensq; pueros, & rursus ab eis quæ euenerant audiens, & cœlestis ignis vestigia intuens, pueros quidem omnes cōtinuo in monasterium immisit, locum vero monasterium fecit latissimum, supra locum autem ignis ecclesiam cōstruxit, & sanctum erexit altare.

IV. *De funesto interitu cuiusdam hæretici contumeliosi in tremendum Missæ sacrificium.*

…lm Brelemb. lib. 7. Coll. sac. c. 63

Contigit prope ciuitatem Hardervvikum, Catholicum quendam in die Cinerum agere in diuersorio inter hæreticos; qui cum ientaculū sumerent, & Catholicum inuitarent, vt cum ipsis ientaretur, isque antiqui ieiunii religione ductus renueret; illi hominem dicteriis & contumeliis exceperunt, dictitantes; si sacrum audisset, iam faciliorem fore ad ientandū. Euestigio quidam ex illis prosiliens: Ego, inquit, operam hanc illi præstitero, arreptumq; orbem mensarium eleuauit in despectum tremendi sacrificii SS. Eucharistiæ moxq; eleuata in altum brachia obriguere, vt ad se reducere non posset; pauloque post in eodem loco exspirauit.

V. *De præcone Euangelico in Ecclesiæ Catholicæ cærimonias, & eleuationem SS. Eucharistiæ contumelioso, eiusq; diuina vltione.*

Anno Dominicæ incarnationis 1578. Siluæducis Brabantiæ contigit (sicut à viro admodum fide digno, qui id temporis Siluæducis fuit, accepimus) vt quidam nouorum dogmatum præco in ecclesia parochiali D. Petri Apostoli concionaretur: qui cum inter cætera eleuationem SS. Eucharistiæ miris cachinnis & contumeliis exagitaret, aliasq; Catholicæ Ecclesiæ cærimonias effreni verborum petulantia proscinderet, mox in ipso suggestu, inter ipsa prophanæ sermocinationis ludibria diuinitus morbo corripitur, animamque non multo post exhalat, & clam à suis sepelitur.

Idem ibid. c. 64.

VI. *De vindicta diuinitus irrogata cuidam Lutherano fœde se gerenti in tremenda Missæ mysteria.*

Cum Petrus Phaem, Germanus, Societatis Iesu Sacerdos, in ciuitate Elbinga, vbi concionabatur contra Lutheranos, aliquando celebraret, & sacram Eucharistiam eleuaret, ausus est homo quidam turpissimus, depositis in medio templo caligis (ô mores Lutheri cacangelo dignissimos!) obscœnissimas corporis sui partes (quæ nisi tegātur etiam in occulto, apud homines honestos turpe ducitur) altare versus exponere. Sed audaciam hominis secuta est vltio diuinitus irrogata; nam illico in eodem loco concidit, cum pes vnus cespitasset, sociorumq; manibus in proprias sedes deportatus graues pœnas suę in Deum contumeliæ persoluit.

Stanislaus Roscius lib. 2. vitæ Cardinalis Hosii c. 20.

VII. *De vltione diuina in militem loci sacri, vbi Missa fiebat, profanatorem.*

Hæreticus militum præfectus, cum profligato per duellum exercitu, Secusio recederet, in templū sancti Lazari non longe dissitum secessit, ibique in contumeliam religionis Catholicæ ad altare ventris onus egessit; sed diu tulit facinus impune. Digredienti ab arce sclopus cor impio homini è medio pectore auellit.

Ex Annal. Societ. ann. 1594. Colleg. Taur. Prou. Medic.

VIII. *Prohibentur laici sacrosanctam Eucharistiam administrare.*

Burchard. Episcop. lib. 5. cap. 30. ex Concilio Remensi, circa ann. 874.

Peruenit ad nostram notitiam, quod quidã presbyteri in tantum parui pendant diuina mysteria, vt laico aut fœminæ sacrum Domini corpus tradant ad deferendum infirmis: & quibus prohibetur, ne sacrariũ ingrediantur, nec ad altare appropinquent, illis sancta sanctorum committuntur. Quod quam sit horribile, quam detestabile, omnium religiosorũ animaduertit prudentia. Igitur interdicit per omnia Synodus, ne talis temeraria præsumptio vlterius fiat, omnimodis Presbyter per semetipsum communicet. Quod si aliter fecerit, gradus sui periculo subiacebit.

TIT. XXX. De Angelis tremendo Missæ sacrificio adstantibus.

EXEMP. I. *Tempore sacrificij Missæ præsens est Angelorum multitudo magna.*

D. Chrysost. lib. 6. de sacerdot.

CVm sacerdos Spiritum S. inuocauerit, sacrificiumq; honore ac reuerentia plenissimum perfecerit, communi omnium Domino manib⁹ assidue pertractato, quæro ex te, quoto illum in ordine collocabimus? quantam autem ab eo integritatem exigemus? quantam religionem? Considera enim, quales manus illa administrantes esse oporteat: qualem linguam, quæ verba illa effundat; qua denique re nõ puriorem sanctioremque esse conueniat animam, quæ tantum illum, tamq; dignum spiritum receperit. Per id tempus & Angeli sacerdoti assident, & cœlestium potestatum vniuersus ordo clamores excitat, & locus altari vicinus in illius honorem, qui immolatur, Angelorum choris cinctus est. Id quod credere abunde licet vel ex tanto sacrificio, quod tum peragitur. Ego vero & commemorantem olim quendam audiui, cum diceret senem quendam, virum admirabilem, ac cui reuelationũ mysteria multa fuissent diuinitus detecta, sibi narrasse, se tali olim visione dignum habitũ à Deo esse, ac per illud quidem tempus derepente Angelorum multitudinem conspexisse (quatenus aspectus humanus ferre poterat) fulgentibus vestibus indutorum, altare ipsum circumdantium: denique sic capite inclinatorum, vt si qui milites præsente Rege stantes videant.

Visum de Angelorũ præsentia.

Ibidem.

Item & alius quidam mihi narrauit, non ille quidem ab alio edoctus, sed dignus habitus qui & vidisset ipse, & audisset, quod qui de vita hac emigraturi sunt, si mysteriorum huiusmodi cum pura ac munda conscientia fuerint participes, spiritum afflaturi, ab Angelis, illorum corpora satellitum more stipantibus, propter assumptum illud sacrum hinc rectà in cœlum deducantur.

Recte communicantiũ corpora ab Angelis deducuntur in cœlum.

Idem Chrys. homil. 63. ad pop. Antioch. & hom. 3. ad Ephes.

II. *Christum in Eucharistia adorant Angeli.*

Cogitemus, quod illum sursum sedentem, qui ab Angelis adoratur, hunc degustamus. Cõsidera quæso, mensa regalis est apposita, Angeli mensæ ministrantes; ipse Rex adest, & tu adstas oscitans? Sordescunt tibi vestimenta, & nihil est tibi curæ. At pura sunt; igitur adora & communica. Dum profertur sacrificium, & Christus immolatur & ouis Dominica: cum audieris, oremus omnes communiter, cũ vela videris detrahi, tunc superne cœlum aperiri cogita, & Angelos ascendere.

III. *Diuinis adstant mysteriis Angeli splendidissimis pretiosissimusq; vestibus amicti.*

Ex N[...] A[...] in ep[...] A[...] nasta[...] Baro[...] Anna[...] 407.

Ioannes Chrysostomus sacerdos admirandus ecclesiæ Constantinopolitanæ, immo vero totius orbis splendor, vir animi perspicacis, omni fere tempore videbat domum Domini refertam Angelorũ cœtu, & tunc inprimis, cum diuinum & incruentũ sacrificium offerebatur. Quo quidem tempore, stupore & lætitia plenus, rem præcipuis amicis spiritualibus priuatim enarrauit. Cum cœpisset, inquit, sacerdos sanctum sacrificium seu oblationem facere, plurimæ statim ex illis Virtutibus è cœlo descendentes, stolis indutę splendidissimis, nudis pedibus, intentis oculis, pronæ altari magno cum silentio & reuerentia, quoad venerãdum illud mysterium expletum fuit, circumsteterunt. Deinde huc illuc singulæ per totam domum diffusæ, Episcopis, Presbyteris & Diaconis distributionem corporis & pretiosi sanguinis ministrantibus adhæserunt, satagentes & sedulo adiuuantes.

Missæ [...] celeb[...] Ange[...] assist[...] Ange[...] in co[...] bus a[...] ptis r[...] tia in [...]

IV. *Euthymius vidit sæpe Angelorum turbam vna secum Deo sacrificantem.*

Ex C[...] Erem[...] ta S. [...] mii. [...] retius [...] 6. ant[...] 503.

Ex hominibus excessit quidam Theodosius, à Ruba vero ad Lauram redit magnus Euthymius; & aliquando quidem vno sabbatorum, ille quidẽ Deo ministrabat, & ei incruentum obtulit sacrificium: Domitianus autem adstabat ad dexteram cum mystico illo ventilabro, cũ iam esset peragenda ter sancti glorificatio, Terebonque Saracenus, & Chrysippi frater Gabrielius, alter quidem prope, alter vero stans intra aram, ô magnam Christe tuam in Euthymium gratiam! vidẽt ignem veluti in quodam diffusum linteo desuper descendentem, quin etiam ipsum Euthymium, & cum eo Domitianum intus complexum, sic circa ipsos permansisse ab initio, ter sancti vsque ad completum ministerium. Terebon autem metu correptus, & exterritus ab ara recessit: & non amplius audacter & temere ingressus est adyta, sed in templi constitit vestibulo, cum magna in synaxin reuerentia, vt mihi postea narrauit Cyriacus Anachoreta, qui hæc audierat à Terebone & Gabrielio, qui viderunt. Aiunt vero eum quoque aliquando dixisse Fratribus quibusdam, qui cum eo seorsum versabantur, quod sæpe videret terribilem Angelorum visionem vna secum Deo ministrantẽ, & sacra contrectantem, & quod in Dominici corporis sumptione, aliquos quidem ex iis, qui accedebant, videret illuminari; aliquos autem veluti obscurari, & morte affici, quicunque scilicet erant indigni ea luce.

Missa [...] cruen[...] sacrifi[...]

S. Euth[...] vidit [...] Angel[...] cum D[...] sacrific[...] tes.

V. De

V. De quodam Abbate simplice, qui cum Sacramentum offerret, Angelos videbat, & cur ab iis monitus.

…br. Prati …c.199.

Narrauit quidam Patrum, quod senex quidam mundus & sanctus existens, cum offerret Sacramentum, videbat Angelos sibi dextra læuaq; assistentes. Porro hic ab hæreticis cõsecrationis ritum perceperat, & veluti simplex, & rudis diuinorum dogmatũ, quando offerebat, in simplicitate & innocentia, dicebat quæ non decebant secundum rectam fidem, ignorans, quod falleretur. Per diuinã igitur dispensationem perrexit ad eum diaconus quidam peritissimus diuinorum dogmatum. Contigit autem sanctum senem præsente illo sacrificium offerre. Dixit autem ei Diaconus; Verba, quę in offerendo dixisti, rectæ fidei non sunt, sed hæreticorum, & prauæ opinionis hominum. Senex autem confidens, quoniam videbat Angelos, dum offerebat, non intendit his, quæ dicebantur à Diacono, sed contempsit. Diaconus autem persistebat dicens: Falleris, Abba: non enim admittit fides Catholica ista, quæ dicis, neque mater Ecclesia. Cum autem videret Diaconi constantiam in se arguendo senex, atq; in oblatione salutari sanctos Angelos, vt consueuerat, intueretur, ait eis: Diaconus iste mihi hæc, & ista dicit, quomodo se habet veritas? Dicunt ei Angeli; Ausculta ei, nã vera loquitur, & recte illa prosequitur. Dixit autem eis senex: Quare vos nõ dixistis mihi? Dixerunt autem illi Angeli: Deus ita disposuit, vt homines corrigantur.] Aduertendum autem hic est, hunc simplicem Patrem potius ex Dei misericordia, quam ex vi illorum verborum sacram Eucharistiam confecisse, si illa formam corrumperent.

…mplex …idã sacri…ando An…elos videt. …ormam …onsecra…onis cor…mpens …onetur & Diacono …ab Ange…s.

TIT. XXXI. Vt angeli sancti sacerdoti celebranti aliquando ministrent.

EXEMP. I. *S. Osvvaldo Ep. sacrificanti adest Angelus, eique ministrat.*

In vita eius apud Sur. c. 16. Octob. 15. circa an. Do. 1170.

CVm Beatus Osvvaldus Episcopus Wigorniensis adhuc iuuenis in Floriacẽsi Monasterio monasticam vitam sanctissime coleret, iuxta locum, in quo orare solebat, crypta quædam erat, ad cuius fores duodecim pauperes quotidianum victum à monasterio percipiebant; atque ex iis vnus sancto Osvvaldo sacras hostias offerenti ministrabat. Quadã ergo die, cum vir sanctus post Euangelium recitatum oculis in cælum erectis oraret, minister eius vidit reuerendi vultus personam, candidissimum panem, sed exiguum, inter manus, quas vsque ad caput suum porrectas habebat, digno cum honore tenentem. Ea visione licet mire perterreretur, sustinuit tamen, nec subitam arripere fugam voluit. Sed cum eundem panem cum Sacerdotis in Missa processu paulatim crescere, atque ad insolitam molem prouehi cerneret, vltra illic hærere non ausus extra ostium aufugit. Itaq; solus remansit Osvvaldus presbyter, & qui videbatur, à dextris ei assistens Angelus. Interim minister identidem caput ostio templi inserens, quid circa altare gereretur, trepidus explorabat: cumque seruus Dei; *Per omnia sæcula sæculorum*, & quædam alia pro consuetudine diceret, nec ille respondere auderet, audiuit Angelum ad singula respondentem, eiq; officiose ministrantem. Peracto sacrificio, minister introspiciens, & Angelũ iam videns, trepidus ad virum Dei accessit, causam fugæ suæ exposuit, sciscitans ab eo, num ipse quoque Angelum vidisset. Tum ille: Equidem vidi; inquit, & audiui ea, quæ dicis. Sit benedictum nomen omnipotentis Dei, qui me tua opera destitutum, in sacro ministerio suo non deseruit. Interdixit autem ei, ne, dum esset in viuis, cuiquam eam visionem aperiret.

II. *Diuo Gregorio Magno sacris operam nauanti respondent sancti Angeli.*

Io. Diacon. in vita Gregor. Magn.

Cum aliquando die Paschæ in ecclesia sanctæ Mariæ Maioris Gregorius primus Pontifex maximus celebraret; & *Pax Domini sit semper vobiscum*, dixisset Angelus Domini alta voce respondit: *Et cum spiritu tuo.* Propter quod Papæ ipsa die ibidem celebrãti, &, Pax Domini &c. dicenti nihil respondetur.

III. *Angelus Domini Proculo Ep. sacris operam danti opitulatur.*

Petrus Episcop. Aquilinus lib. 1. Cat. Sanct. c. 15.

Proculus Episcopus & martyr è Syria Romã venit tempore Iustini Imp. totamque Romanam prouinciam percurrens Christum prædicabat, miraculis ac vitæ sanctitate refulgens: is cum die quadam rem sacram faceret præsente Valẽtino Episcopo Itemensi, Angelus Domini acceptum de altari calicem in aera videntibus omnibus subleuauit, ac deinde in altari resposuit sanguine consecrato. Sanctus autem Presbyter de mandato Angeli sanguinem consecratum libauit.

IV. *Angeli laudant Deum vna cum S. Gudvvaldo mysteria diuina tractante.*

In vita eius apud Sur. c. 6. Iunii. Gudvvaldo sacrificanti apparent Angeli.

S. Gudvvaldus Archiepiscopus, vir sanctus solebat Missam quotidie celebrare. Quanta autem puritate se tanto ministerio prępararet, diuinitus reuelatum est. Ieiuniis, vigiliis, precibus pręmissis, cum sacro altari virginitatis bysso & charitatis purpura adstaret indutus, atq, ad cœlestia suspensus cœli aperti sunt, & viso mirabilis ei exhibita est. Descendunt ad eum sancti Angeli, adstant consolationis gratia sacrificanti, tremendis intersunt mysteriis, vna cum illo laudes depromunt Deo cum ingenti reuerentia. Ille ceu splendida lucis columna stat sancta sanctorum tractans; agnum Dei immolans: iunguntur cœlestia terrenis, terrena cœlestibus, mortalibus immortales: pro tanta gratia diuinitus mortalibus collata immortales gratulantur.

V. *Fr. Ioanni Parmensi Franciscano sacra mysteria peragenti ministrat Angelus.*

Ex to. 2. Chr. Fr. Minorum lib. 1. c. 57.

Cum Frater Ioannes de Parma Ordinis S. Francisci Religiosus, sese Generalatu abdicasset, precibus contendit, vt sibi à Generali, in locum eius suffecto daretur facultas petēdi solitudinem Greccio in Prouincia Romana sitam, vt ibi à populi strepitu liberius Deo vacaret, vitamque cœlestibus parem spiritibus traduceret. Cellæ eius, quam totos fere triginta annos inhabitauit, adiacebat angusto quidē spatio delubrum, in quo sacris operabatur ministrante eiusdē Ordinis non vulgaris pietatis Religioso. Factum est autem, vt hic diuturnioribus antelucanis precationibus fatigatus, ita somno oppressus iaceret, vt hora etiam ministrandi sacro proxima nihilominus condiretur. Interea vir sanctus ministrum perquirit, nec reperit; sacris se accingit peragendis, spe ministri proxime morte suo venturi. Hora constituta aderat, nec comparebat Frater; adest Angelus, & fit minister, vultu ac veste referens Religiosum. Sacrificio ad finem perducto, adhuc quiescens Frater in somnis se à Fr. Ioan. accersitū percipit. Excitatur, Sacerdotem adit, & ait; Placetne, Pater mi, sacrum facere? Tum vir Dei cognouit, Angelum, non Religiosum, sacro ministrasse.

TIT. XXXII. De Missa pie & frequenter audienda.

EXEMP. I. *Quam sit vtile & summe expediens rem sacram sæpius deuote frequentare.*

Ex Ænea Syluio Iulius Mazarin. Societ. Iesu in Ps. Miserere. Iob c. 7.

AB Ænea Syluio, qui postmodum Papa factus Pius II. dictus est, ad hanc rem exemplū de nobili quodam Illyrico refertur. Hic enim cum assidua & valida admodum tentatione ad suspendium agitaretur; adeo vt cum Iob dicere posset; *Elegit suspendium anima mea*, post varios conflictus, & mille attentatos modos, tandem pium quendam Religiosum pro efficaci remedio consuluit. Qui vbi narrantem suam miseriam audiuit, statim fraudem & artem diaboli agnouit, ac memor quod quidam discipulus S. Augustin. ad instantiam cuiusdam nomine Hesperii Missam celebrans dæmones à domo, quam insederant, fugasset, nobili illi consuluit, vt singulis diebus Missam audiret. Placuit ei consilium, & electo aliquo Sacellano prompte idem executus est, & à molesta illa tentatione liberatum se sensit. Contigit autem postea Sacellanū ad prouincias amici sui in viciniam euocari, & hac occasione Missam domini sui negligere; qui licet eam audire optaret, non potuit tamen alibi tam facile inuenire, ideoque ad locum illum vicinum contendit; sed tarde incedenti, passionibus & cogitationibus æqualiter onerato rusticus quidam occurrit; qui cum eum cogitabundum ac timidum aduertisset, rogauit, quo tenderet. Eo autem respondente, se Missam quærere, subiunxit alter: Frustra itaque progrederis, iam enim dicta est. Quod responsum adeo melancholiam nobilis istius concitauit, vt prostrato vultu se ad pedes rustici abiecerit; qui attonitus ac ridens ei dixit: Tu mihi sagum tuum da, & ego omne meum meritum, quod audiendo sacrum adeptus sum, transferam. Placuit nobili conditio; & permutatione facta, plenus gaudio & deuotione ad ecclesiam abiit. Rusticus nouo lucro lætus, simul cum sago tentationem illam diabolicam induit, quæ nobilem illum exagitare solebat: adeoque in eo vehemens & efficax fuit, vt eodem mane cum laqueo vitam suam finire coegerit. Quem reuersus ab ecclesia nobilis in via suspensum reperit, & diuina voluntate suspendii causam intellexit, ideoque consilium illud religiosum approbans, in solita sua deuotione progressum fecit, ac obtentam iam animæ serenitatem & pacem eodem modo conseruare conatus est.

Lib. 22. de ciuit. c. 8.

Meritum vnius alteri applicari potest.

II. *Aulicus adolescens supplicio ignis innocenter afficiendus, audiendo sacrum liberatur.*

Ex 2. C. Franc. li. c. 28. §. C. techis. ... Gran. ib. c. 27. pra 10.

Rem maxime cognitione dignam, quæ in vita sanctæ Elisabeth Reginæ Lusitaniæ scribitur, hoc loco silentio non inuoluam. Habebat hæc Regina puerum omnibus virtutibus ornatum, & præsertim fidelitate, perquem eleemosynas faciebat; alium quoque perditis moribus habebat, qui de hoc studioso puero ea ad Regē detulit, vt ipse Rex eum interficere decreuerit. Ex quo iussit cuidam calcis artifici, vt cum tali die & hora ad eum misisset quendā puerum, eum in calcariæ ignis medium proiiceret. Puerum igitur die & hora dicta illuc misit. At cum solitus esset in ecclesiam ingredi, cum campanæ sonitum audiebat, qua significabatur hostiæ ad populum ostensio, & ibi permanere vsque ad finem, tantum spatium in nonnullis ecclesiis consumpsit, ita Deo disponente, vt hora data præterierit. Tunc Rex rei exitum cum scire vehementer desideraret, alium puerum misit, qui fuerat calumniator, ad calcis artificem, sciscitatum, num perfecisset quod à Rege sibi impositum fuerat. Ille autem hunc esse puerum existimans, de quo Rex locutus erat, in cōplexu cepit, & in calcariam proiecit. Hoc modo summus ille Iudex innocentis causam tutatus est, & reum debito supplicio affecit, & in eum illud malum conuertit, quod ipse aliis moliebatur, vt facere solet. Hoc casu Rex veritatem agnouit, & pœna huius tam inopinati exitus alterius pueri innocentiam, & alterius improbitatem cognouit. Hoc non vt miraculum, sed vt historiam cognitione dignam narraui.

III. *De pietate Alphonsi Regis in rem sacram, aliasque res diuinas.*

Anton. norm. in proœmio l. 4. de Gest. Alp. Reg.

Alphonsus Siciliæ atq; Aragoniæ Rex, virtutum omnium viua quędam imago, tum maxime religione, id est, vera illa sapientia, qua potissimum à brutis animalibus distinguimur, aliis longe superior atque celebrior fuit. Christum etenim verum & singu-

larem

larem Deum sibi colendum vnice delegit, sanctissima eius mandata ac præcepta custodiens; neque remorabantur eum ardua, vt sunt Regum negotia, quin quotidie diluculo surgens orationes, quas vulgo vocant horas, in interiore sacello genu flexus cũ gemitu ac suspirio ad Deum ipsum effundat. Inde in templum prodiens iam die lucescente, Missas (sic enim mysteria diuina vocamus) admiranda deuotione quotidie audit & videt: ieiunia omnia nobis indicta inuiolabiliter obseruat. Mariæ Virginis vigilias, & quæ septem gaudia appellant, aqua duntaxat & pane solo traducit; nonnunquam nec pane aut aqua libata. Veneris præterea ac Sabbati quoque die, in Christi Saluatoris ac Virginis Mariæ reuerentiam ieiunio affligitur: cumque sit ipse in vestitu cæteroque corporis cultu moderatior, in extollendis tamẽ exornandisque sacerdotibus atque aris, omnes omnium, qui vnquam fuerunt aut sunt, cultus, & elegantias excedit, auro, gemmis, margaritis, vnionibus immensi pretii omnia collucent ac micant. Qui vero musici in tota Europa insignes habebantur, ingenti mercede accersebantur, quotidieque in tẽpli choro Dei & Sanctorum laudes, diuinaque officia concinentes audiebantur, lenta & hebetia corda, si quæ adessent, ad Dei amorem excitantes, excitata iam incitantes & inflammantes.

[margin: ...tas Alfonsi Regis erga diuina.]

IV. *Comes Castellæ visus est in pugna vexillum prostrauisse, & solus victoriam contra Mauros obtinuisse, cum tamen in ecclesia plures Missas audiret.*

Aliud exemplum in Hispanorum historia propositum de beneficio his concesso, qui Missæ sacrificio deuote intersunt, non reticebo. Erat Comes Castellæ Garsias Ferdinandez filius insignis Comitis Ferdinandi Gonçalez in oppido, quod nuncupatur Stantistenam de Garmaz. Venit contra eum Rex Cordubæ nomine Almançor cum ingenti Maurorum exercitu. Decreuit vero Comes Castellæ in crastinum pugnam inire cum Mauris. Summo ergo mane Comes cum suis sacro audito in pugnam prodiere. Sed inter nobiles milites quidam erat, qui dicebatur Pascual Viuas, cui tanta inerat à multis annis affectio ad Missæ sacrificium, vt cum semel in ecclesiam intrasset, ab ea nõ exiret, donec omnes Missas, quæ in illa celebrabantur, audiret. Hic ergo solus armis circumdatus in ecclesia, quæ diuo Martino sacra erat, mansit, donec octo Missæ celebratæ sunt; is enim numerus sacerdotum Religiosorum in ea erat domo. Minister vero eius ante ecclesiæ ianuam erat tenens domini sui equum, lanceam & scutum; & incusabat dominum, quod ad pugnam non prodiret. Reportata insignis victoria à Mauris est: sed omnibus visum est, solum Pascualem Viuas eam obtinuisse, quia ille vexillum Maurorum prostrauit, & antesignanum eorum occidit, & plurimos alios, ita vt ei soli victoria tribueretur, cum ille in ecclesia fuisset, nec pugnasset; pugnauit vero eius loco Angelus Dei in eius figura: Parta victoria Comes Castellæ accersiri iussit Pascualem Viuas, vt ei gratias referret pro obtenta victoria. Ille vero in ecclesia erat, nec præ pudore ad Comitem venire volebat. Adductus tandem est, apparueruntque in armis eius & equo, ictus & vulnera, quæ visa fuerant in eo, qui eius personã susceperat in prælio. Ex quo omnibus manifestum factum est, propter viri illius singularem deuotionem ad Missæ sacrificium, Angelum loco illius pugnasse, ac hostes profligasse, quia tunc penitus deuicti Mauri fuere, cum octaua Missa finita fuit. Sicut ergo audiente illo sacrum, Angelus eius personam suscepit, & melius pugnauit, quam ille pugnasset; ita audiente te deuote sacrum, Angelus negotia tua geret, melius quam tu.

[margin: ...hist. Hispan. to. Oso... tom. 4. ...c. de sacrificio Missæ.]

V. *Quam sit sanctum & meritorium quotidie Missam audire.*

Thomas Cantipratanus B. Thomæ Aquinatis condiscipulus narrat de quodam Andrea Daco, qui Ierosolymis cum esset peregrinus, & rediturus cum sociis ciuibus suis, noluit cum illis ante Missæ auditionem inde discedere: sed illis abeuntibus restitit in ecclesia: & post Missam, cum properaret, vt se illis associaret, equiti occurrit inuitanti, vt in equi clunes ascenderet. Vbi dormiscens se esse in patria, & ante fores paternas euigilans reperit eodem die. Cui ductor valedicens significauit, hoc illi beneficium collatum ob religionem in audienda Missa.

[margin: *Th. Cantip. li. 2. Ap. c. 40 paragr. 3.* — Missam audire quam meritoriũ.]

VI. *Eques nobilis, qui Missæ intererat, videtur in torneamento pugnare, & vincere.*

Cæsarius narrat de equire nobili, cui Walterus de Birbach nomen erat; qui quotidie Missam audiebat, etiam quo die pugnaturus erat in torneamento. Quam dum audiret, inchoato torneamento, visus est ipse pugnare ac vincere, cum tamen ipse Missæ interesset eadem hora; & licet esset in statu peccati; tamen Deus remunerabatur honore temporali bonum opus Missæ audiendæ.

[margin: *Cæsar. lib. 7. Mirac. ca. 39.*]

VII. *Elzearii Comitis familia Missam quotidie audire cogitur.*

Sanctus Elzearius Comes Ariani, qui continentissime per totam vitam cum Delphina coniuge vixit, rebus diuinis ita addictus erat, vt non contentus esset ipse quotidie Missæ sacrificio præsto adesse; sed etiam familiam suam vniuersam curabat vnam ad minimum, nullo intermisso die, integram audire.

[margin: *Auctor vitæ eius cap. 18. apud Sur. 27. Septemb.* — Familia optime instituta.]

VIII. *Pietas & religio Wenceslai Regis erga sacrificium Missæ.*

S. Wenceslaus Boemorum Rex non contentus erat Missæ sacrificio quotidie præsto adesse, sed etiam messis & vindemiæ tempore, oblitus quasi dignitatis suæ, metebat, & vindemiabat, quæ pro sacrificio Sacerdotum manibus afferret.

[margin: *In Vita eius.*]

IX. *Stanislaus Hosius lecto licet affixus, exurgebat tamen, vt sacrum flexis genibus in loco designato audiret.*

Stanislaus Roscius lib. 3. vitæ Hosii, cap. 19.

Stanislaus Hosius Cracouiensis Episcopus, magnus veritatis assertor, Missæ sacrificium quotidie per omne vitæ suæ tempus vel offerre: vel offerentẽ Sacerdotem aspicere consueuerat, adeo vt ne quidem in magna corporis debilitate & languore à veteri suo instituto recedendum putaret. Et cum domi, obtenta in loco priuato celebrandi facultate, sacrificium offerretur, adduci non patiebatur, vt vel medicorum consiliis, vel amicorum precibus, languens & exhaustum, atque deficiens corpusculum in lecto contineret; sed ad locum, vbi Missa fiebat, ita vt poterat, secedebat. In quo genibus flexis, & manibus in cælum eleuatis, vim lacrymarum profundens, Domini misericordiam tota mentis animique contentione implorabat. Cum vero à quodam ex suis moneretur, vt in sella potius sedens, quam in genua prouolutus, & in pectus incumbens offerentem Sacerdotem aspiceret, paulo concitatius & præter morem respondit: Ne me, inquit, facias delicatulum: sic par est, vt ego, quem debeo cultum & reuerentiam, Deo meo exhibeam. Suadentibus etiam amicis & domesticis, vt in lectulo suo diuinum Missæ sacrificium audiret, cum quadam ignorantiæ & incogitantis cõsilii exprobratione respondens; Minime conuenit, inquit, vt ad cibum sumendum è lectulo surgam, ad Deum laudandum prostratus in lecto iaceam.

X. *Sacrum quotidie audiendum, nec facile interrumpendum, Thomæ Mori exemplo docemur.*

Thom. Stapleton in vita eius cap. 6.

Tho. Mori pietas.

Sacrum integre audiendum.

Thomas Morus, martyr regni Angliæ Cancellarius, quod ad Dei cultum attinet, religiosam pæne vitam ducebat: singulis dieb. ante alia negotia quæcunque (studiis interdum valde matutinis exceptis) sacrum audiebat. Quod quidem quotidianum pensum ita defixum habebat stricteque obseruabat, vt à Rege ipso forte accersitus, quum sacro audiendo intenderet, ad Regem iterum & tertio vocatus venire noluerit, donec totum absolutum fuisset: vocantibus & vrgentibus eum, vt relicto sacro Regem accederet, respondens: Se meliori domino obsequium præstare & perficere prius oportere. Quod memorabile factum plane simile est ei, quod Carolo Magno Imperatori exhibuit sanctus Ludgerus primus Episcopus Monasteriensis vir sanctissimus De quo supra par. 1.

XI. *B. Elizabeth cum maxima suiipsius abiectione Missæ sacrificio interesse solebat.*

Theodoricus Turingus li. 2. de vita eius cap. 11. Io. Garet. Centenar. 23 ann. 1257.

Consueuit beata Elizabeth ab adolescentia sua cum humilitate maxima Missarũ semper sacris mysteriis interesse. Oculis namque fidei excellentiam ineffabilem intuens Sacramenti, ad propriæ conditionis paruitatem respiciens, ornatũ corporis exteriorem, capitis, pectoris, brachiorum, digitorũ, cæterorumque membrorum intra Missæ officium soluit, imminuit, inclinauit, vel penitus remouit. Hora vero Euangelicæ lectionis & Canonis, & qua Dominicum corpus & sanguis immolatur à Sacerdote, & sumitur, hãc humiliationem præcipue studuit exhibere. Flagrabat enim erga Sacramentum hoc feruore omnium medullarum stupore admirans grandi illam charissimam dignationem, & dignissimam charitatem.

XII. *Cur Symbolum Constantinopolitanum in Ecclesiis Catholicorum post Euangelium in Missa cantetur.*

Cum Romanorum Presbyteri ab Henrico I. Imp. dum Romę esset, interrogarentur, cur post Euangelium, vt in aliis Ecclesiis fiebat, Symbolum nõ canerent; Me, inquit Berno Augiensis, assistente audiui eos eiusmodi respõsum reddere videlicet, quod Romana Ecclesia non fuisset aliquando vlla hæreseos fæce infecta, sed secundum S. Petri doctrinam in soliditate Catholicæ fidei permaneret inconcussa, & ideo magis iis necessarium esse illud Symbolum sæpius cantando frequentare, qui aliquando vlla hæresi potuerunt maculari.

Berno Au- giens. l. de rebus ad M- sam sp- tibus, Bar. to. Anna- 1014.

XIII. *Vt soliti sint olim Poloni gladium distringere, dum recitaretur Euangelium in Missa.*

Non videtur silentio prætereundum esse, quod sub Miescissa Polonorum Principe, qui regnauit triginta quinque fere annis, honorifice Posnaniæ sepultus anno à Christo nato nongentesimo nonagesimo nono, inoleuit mos apud Polonos, vt homines equestris ordinis in templis, dum Sacerdos apud altare stat, vnde recitaturus sit Euangelium, gladios medio tenus stringerent, quasi profitentes Euangelii & Religionis defensionem Choro autem respondente; Gloria tibi Domine, rursus reconderent, Diuque hic mos mansit in Polonia.

Marti- Crom- lib. 3. de reb. Polo. an. 999.

XIV. *De silentio tempore Missæ ab astantibus seruando.*

Refert Cæsarius de monacho Cisterciensis Ordinis, qui in celebrãda Missa deuote, eleuabatur à terra; sed dum festinanter & sine deuotione celebrabat, vel cum strepitu circumstantium impediebatur, ei gratia illa subtrahebatur. Vnde colligit auctor maxime prodesse deuotioni sacrificãtium summum in Missa silentium: Si enim Sacerdos legalis oraturus pro salute populi, solus ingrederetur sancta sanctorũ, & omnis populus, vt de Zacharia legitur, foris esset expectans hora incensi, ne orantem impediret; quanto magis sacerdos gratiæ, qui non iam corruptibile pro vna gente sacrificium, sed pro totius mundi salute offert Deo Patri Filium, summam in altari pacem exigit & silentium? Tum refert beatum Ambrosium post Euangelium monere consueuisse populum, vt à tussi & omni inquietudine se temperaret, ne quoquo modo Sacerdotẽ verba Canonis recitantem, & sacrificium offerentem impedirent. Hanc consuetudinem adhuc retinet Ecclesia Mediolanẽsis tempore solennioris Missæ, in qua Archidiaconus ad populum cõuersus ante Euangelii lectionem, voce contẽta ex Ambone proclamat:

Cæsar. l. 1. Mirac. 30.

Silen-

Silentium habete. Cui reſpondet alius è choro: *Habete ſilentium.* Huius moris meminit, vt vſitatæ rei, S. Iſidorus in libro primo de Eccleſiaſticis officiis. Innuit & S. Ambroſius in præfatione pſalterii, cum ait: Quantum laboratur in eccleſia, vt fiat ſilentiū, cum lectiones leguntur.

dor. lib. 1.c.10. mbroſ. in Pſalte-

TIT. XXXIII. De Miniſtro Sacerdotis in Miſſa.

EXEMP. I. *S. Iacobus Apoſtolus Stephano miniſtrante Euchariſtiam conficere ſolebat.*

S. Iacobus Apoſtolus primus fuit Epiſcopus Hieroſolymorum à B. Petro conſtitutus. Hic priuſquam diſpergerentur Apoſtoli & diſcipuli Domini in orbem terrarum ad Euangelium diſſeminādum, Hieroſolymis Euchariſtiam conficere ſolebat, illiq; S. Stephanus hac in re velut Diaconus miniſtrabat.

natius id tur ad ōnē Diam ſuum ens. tephanº bo Atolo in' ſa mirat.

II. *Diuus Thomas ſac. o ſuo peracto alterius etiam Miſſæ ſæpe miniſtrabat.*

De D. Thoma Aquinate Doctore Angelico Ordinis Fr. Prædicatorum legitur, quod præcipua erga præſtantiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum deuotione afficeretur, ſoleretque quotidie Miſſæ offerre ſacrificium, niſi aduerſa valetudine eſſet impeditus. Nec hoc contentus, etiam alterius Fratris Miſſam auſcultabat: cui etiam vt plurimum inſeruiebat. In ipſa vero pretioſi corporis eleuatione, & oſtenſione ad aſtantes, legere ſolitus traditur illud ex Cantico SS. Auguſtini & Ambroſii: *Tu Rex gloriæ Chriſte. Tu Patris ſempiternus es Filius,* &c. vſque ad finem.

r. Sur. in eius, d.e lart. Iu- Clichto. de S. m.

III. *Hermannus quidam iam ſenex Miſſa diſcit miniſtrare.*

Fuit in ciuitate Svvollenſi meo tempore (inquit Thomas à Kempis) ciuis quidā Hermannus de Geuet nomine, diues, & honeſtus, pius & miſericors ſuper pauperes, atque in hoſpitali ſancti Spiritus fidelis infirmorum & egenorum procurator. Hic quadam turbatione orta in ciuitate contra eum, & quoſdam conciues eius, confugit ad monaſterium noſtrum in monte S. Agnetis Virginis hoſpitandi gratia. Qui pro ſua probitate, & manſuetudine ſuſceptus eſt, & benigne tractatus cum multa charitate & fraterna beneuolentia. Modico autē tempore tranſacto, didicit Confiteor legere, & Sacerdoti ad Miſſam miniſtrare, licet iam ſenex eſſet, & litteras penitus ignoraret. Quod cum tanta diligentia & deuotione fecit, vt aliis aliunde occupatis, ſæpe bis vel ter vno die Sacerdotibus ad Miſſam libenter & alacriter miniſtraret. Siquidem Venerabili Patri noſtro Wilhelmo Vornikem tunc temporis Priori domus noſtræ, ſpirituali amatori ſanctæ Agnetis, frequenter inter ſummam Miſſam, choro canente, ipſe retro in eccleſia ſuperpellicio indutus magno cum affectu miniſtrauit. Nondum enim ſua reſignauerat; ſed ſicut hoſpes & amicus fidelis inter Fratres in ambitu clauſtri habitabat.

mas à np. par. 3. . ad Noos, exem-

IV. *Quanti ſit meriti & præmij libenter ſacra miniſtrare.*

S. Mechthildis Virgo vidit animam cuiuſdā conuerſi in magna claritate, eo quod ſpeciali deuotione, & diligenti ſtudio, vbicunque poterat, ad altare ſeruiebat, & Sacerdotes cum omni miniſterio prouocabat.

Ex lib. 4. Spirit. gratiæ S. Mechthildis.

V. *Aliud eiuſdem argumenti exemplum.*

De Petro quodam iuuene religioſo ita Cæſarius: Quadam etiam vice, cum miniſtraturus Domino Carolo Abbati quondam Villarienſi confeſſionem dixiſſet, & abſolutionem de more deuotius accipere t, audiuit vocem de cœlo dicentem ſibi: Dimiſſa ſunt omnia peccata tua. Alio etiam tempore, cum ſacriſtæ Miſſam celebraturo ipſe aſtaret, & lampas extincta fuiſſet, lumen aliunde afferre volens, ſed anguſtia temporis præoccupatus non valens, flatu lampadem reaccendit.

Cæſar lib. 8. Mirac. c. 13.

VI. *Item aliud.*

In Chronicis Fratrum Eremitarum S. Auguſtini narratur de Ioanne Reatino inſignis virtutis iuuene, qui ſacerdotibus omnibus indifferenter ad Miſſam ſumma cum diligentia libentiſſime miniſtrabat. Per aliquot autem ante obitum dies ad eum veniens Philomela quotidie ante feneſtram ſuauiter canebat: & interrogatus quid ſibi ea vellet, reſpondebat iocoſe, ſponſam eſſe ſuam inuitantē ſe ad Paradiſum. Hic die quadam ad Miſſam miniſtrans vidit ſuper altare lucem diuinam; & eadem die cœpit decumbere, & magna cum deuotione ſpiritum reddidit Creatori.

Ioſ. Pamph. il. in Chronic. Eremit. S. Aug. § Thomas de Argent.

VII. *De iis qui non libenter Miſſæ inſeruiunt.*

Si tanta eſt huius miniſterii vtilitas, non recte faciunt, qui vel ob negligentiam, aut indeuotionem, aut falſam exiſtimationem ab eo ſe ſubtrahunt. Noui, inquit Iacobus Aluarez de Paz, aliquos in litterariis ſtudiis nonnihil progreſſos, & ſuſceptioni ordinum proximos, qui erubeſcebant ſuperpellicium induere, & Miſſæ ſacrificio miniſtrare, quorum miſeram vitam, & lugendam immortificationem dolebam. Tam cæci enim erant, vt alia minora miniſteria, qualia ſunt legere aut diſputare, ſuſcipiant, & hoc beatorum ſpirituum miniſterium detrectent, quaſi indecentius eſſet ſeruo Dei Sacerdoti, quam magiſtro lectionem interroganti reſpondere: aut inhonorabilius librum Miſſalem ex vna in aliā partem transferre, & vrceolos miniſtrare, quam Fratribus in triclinio ſeruire. Hi prorſus videntur indigni Ordinibus, ad quos aſpirant; & ſatis oſtendunt, ſe non tam ſcientiis, quam ſuperbiæ ſtuduiſſe, & non ſapientiam, quæ ædificat; ſed loquacitatem, quæ inflat, comparaſſe.

P. Iac. Aluarez de Paz Toletan lib. de vita religioſe inſtituenda cap. 9.

TIT. XXXIX. De ſacris veſtibus ſacerdotalibus.

Exod.28.

Præcepit olim Dominus, vt ſummus Sacerdos, cum ſacerdotio fungeretur, ſacris veſtibus indueretur.

EXEMP. I. *De S. Præſule Bonito, qui à B. Virgine ad ſacra operandum inuitatur, & ab eadem ſacra veſte donatur.*

Vincentius Spec. hiſt. & Surius in vita S. Boniti 15. Ianuar. pag. 365.

SAnctus Preſul Bonitus Aruernenſis, cum cor ſuū totum dediſſet, vt perfecte Ieſum & eius matrem diligeret, quadam die templum B. Michaëlis cum turba intrauit, & in angulo Baſilicæ, licet inter multos, ſolitudinem cordis ſibi fecit. Conſummatis myſteriis, quique in ſua redierunt, & ipſe ſolus in latibulo ſuo remanſit: & cuſtodes, ne quis remanſiſſet, perſcrutati ſunt Eccleſiam, ſed Dei nutu ſancti viri non potuerunt inuenire latebram, qui obſeratis iam eccleſiæ foribus eo ſecurius, quo ſecretius effudit in ea animam ſuam, factusque in agona prolixius orans, vidit huiuſmodi viſionem: Ecce repente de cœlo ſonuit quaſi vox dulcis cantilenæ, & micantibus luminaribus, lumen templi cœpit tremere, tanquam intrante multitudine. Aſpiciebat vir ſanctus, & ecce Virgo Maria intrabat cum candidato ſanctorum Angelorum, & ſanctorum hominum; & chorus ille cœleſtis decantabāt Dominæ, eiuſque Filio: ipſa quoque vocem ſuam exercuit in Chriſti præconio. Et ſic quidem per medium chori facta eſt illa proceſſio: cumq; ventum fuiſſet ante altare, quæſitum eſt à quibuſdam Sanctorum, quis haberet Miſſam celebrare. Et inquit B. Virgo: Adeſt Bonitus Præſul vere bonus & ſatis dignus, cui hoc officium debeat committi. Audiens hoc ille pauebat, & retrahebat ſe, cuius rei lapis, qui ei ceſſit, adhuc ſeruat indiciū. Tandem quæſitus & inuentus eſt, deductus & præſentatus illi beatæ congregationi; & miniſtrantibus ſanctis veſte nuptiali ornatus eſt, ac diuino altari applicatus. Et poſtquam dedit in celebratione ſancti operis decus, ac decenter conſummauit, beata Virgo vale faciens dilecto ſuo, pro munere cœleſtē veſtem ei dedit. Res eſt nota ſatis, & apud Aruernēſes admodum celebris, maxime autem in ciuitate Aruerniæ, quæ dicitur Mons-clarus, & vſque hodie monſtratur populo veſtimentum illud cœleſte, cuius materies & contexturæ modus à nullo hominū dignoſci poteſt, & eſt eximii candoris, miræque leuitatis ac lenitatis.

Veſtium ſacerdotaliū vſus Deo & B. Virgini gratus.

II. *Veſtium ſacerdotalium, quarum vſus eſt in Miſſa, contactu pellitur dæmon.*

Hier. Emſer. in vita S. Bennonis c. 3.. apud Sur. 16. Iunij, tom. 7.

Caſula, qua indutus fuerat Diuus Benno Miſnenſis Epiſcopus, & baculus paſtoralis, tanquam recens depoſita, ſecum in ſepulcro inuenta ſunt abſq; omni cinerefactione; quæ etiam nō paruam à ſanctiſſimo corpore virtutem attraxere. Nam matrona quædam Diœceſeos Miſnenſis ex villa Pretitzindorff prope Fribergam noſtra hac tempeſtate dęmonio arrepta, ad ſepulcrum eius adducta, cum nullis dæmon exorciſmis ab ea fugari poſſet, induta eſt tandē huius ſancti caſula, & datus in manu baculus paſtoralis. Quo facto exclamat dæmon: Nunc tempus eſt vt egrediar, relinquam tamen hoſpitæ meæ ſignum, quo mei perpetuo meminerit: moxq; aperto altero mulieris crure terribiliter eliſus eſt. Foramen autem quod ille fecerat, nulla medicorum arte ſanabile. Mulier adhuc hodie geſtat, & vt metuendum eſt, donec vixerit non abolebitur.

Caſula D. Bennonis incorrupta. Per caſulam D. Bennonis fugatur dæmon.

III. *Veſtibus ſacris quæ reuerentia competat.*

Oſbertus in vita eius c. 32. apud Sur. 19. die Maij.

Cum S. Dunſtanus Archiep. Cantuarienſis inter ſacroſancta Miſſarum ſolennia ſacras manus extenderet, & Deum Patrem omnipotentem, vt Eccleſiā ſuam Catholicam pacificare, cuſtodire, adunare, & regere dignaretur toto orbe terrarum, interpellaret, columba niuea, multis intuentibus, de cœlo deſcendit; & donec ſacrificiū conſumptum eſſet, ſuper caput eius expanſis alis & quaſi immotis ſub ſilentio manſit. Percantata Miſſa, ab altari Archiepiſc. digreditur. Miniſtris autem eius pro ſigno quod acciderat, his & illis innuentibus, & alios ex Fratribus miniſterio Pontificis adfuturos ſuſpicantibus, ipſi ſe in diuerſa tollunt, ac virum immēſis adhuc ex præſentia gratiæ Dei lacrymarum imbribus madentem ſolum relinquunt. Et ecce dum caſulam, qua inter ſacra veſtiebatur, deponeret: nec vllus adeſſet, qui eā ſuſciperet, diſponente Deo, ſuſpenſa pependit in aëre, ne cadens in terram ſeruum Dei à ſua turbaret intentione.

IV. *Veſtes ſacras & vaſa ſacra non poſſe pignorari, vel alienari, præterquam in redemptionem captiuorum.*

Iuſtinian. Imp. in Sancimus, C. de Sacroſanct. Eccleſiis.

Sancimus, nemini licere ſacratiſſima atq; arcana vaſa vel veſtes, cæteraque donaria quæ ad diuinam religionem neceſſaria ſunt, vel ad venditionem, vel hypothecam, vel pignus trahere; ſed ab iis, qui hæc ſuſcipere auſi fuerant, modis omnib⁹ vendicari, tam per religioſiſſimos Epiſcopos, quā per œconomos, necnon & ſacrorum vaſorum cuſtodes, nulla eis actione relinquenda, vel ſuper recipiendo pretio, vel fœnore exigendo, pro quo res pignoratæ ſunt; ſed huiuſmodi actionibus reſpuendis, ad reſtitutionem eorum omnibus modis coarctari. Sin autem conflata ſunt, vel fuerint alio modo immutata, vel diſperſa, nihilominus vel ad ipſa corpora, vel ad ipſa pretia eorum actionem competere, ſiue per in rem, ſiue per condictionem, ſiue per in factum actionem; cuius tenor in multis & variis iuris articulis ſæpe eſt admiſſus, excepta videlicet cauſa captiuitatis & famis in locis iis, in quibus hoc (quod abominamur) contigerit. Nam ſi neceſſitas fuerit in redemptione captiuorum, tunc & venditionem præfatarum rerum diuinarum, & hypothecam & pignorationes fieri concedimus: quoniam non abſurdum eſt, animas hominum quibuſcunque vaſis vel veſtimentis præferri, & hoc obtinere non ſolum in futuris negotiis, ſed etiam in iudiciis pendentibus.

De Sacramento Pœnitentiæ.

Eſt autem Pœnitentia Sacramentum, in quo remiſſio peccatorum & à reis petitur, & à Sacerdotibus tribuitur. Concil. Florent.

TIT. XXXV. De vſu & neceſſitate Pœnitentiæ.

Pœnitentiæ Sacramento opus eſt, vt homo poſt baptiſmũ relapſus, & inimicus Dei factus, per hoc Sacramentũ remiſſione peccatorum accepta Deo reconcilietur, & ex mortuo viuus, ex impioq; iuſtus efficiatur.

Confeſſionem his verbis indicat S. Lucas: *Multi credentium veniebant, confitentes & annunciantes actus ſuos.*

EXEMP. I. *Confeſſionem generalem ab adoleſcentia peragit B. Eligius.*

Audoenus [...]ſc. Rho[...]mag. in [...] vita l. 1. apud Sur. [...].6. [...]or. 6.

DIuus Eligius Nouiomẽſis Epiſcopus, cum iam virilem ageret ætatem, cupiens ſe vas exhibere ſanctificatum, ac metuens, ne aliqua ſuum delicta pectus fuſcarent, omnia ab adoleſcentia ſua coram ſacerdote cõfeſſus eſt acta, ſicque ſibi auſteram imponens pœnitentiam, cœpit fortiter colluctationi carnis ſpiritus feruore reſiſtere, in laborib⁹ ſcilicet, ſecundum Apoſtolum, in vigiliis, in ieiuniis, in caſtitate, in patientia multa, & charitate non ficta.

II. *S. Engelbertus Epiſcopus peccata ab ineunte ætate confitetur.*

[...] vita eius [...]ud Sur. to. [...]lib. 2. 6. 4. [...]ou. die 7.

[...]onfeſſio [...]cramen[...]lis S. En[...]elberti.

S. Engelbertus Epiſcopus Colonienſis, aſſumens aliquando Epiſcopũ Mindenſem in ſacellum ſuum, ſolus ſoli cœpit confiteri omnia peccata ſua a b ineunte ætate, cum tanto imbre lacrymarum, vt totũ pectus eius infunderent, & cordis maculas crebris ſtillicidiis, vt ſperamus, diluerent: cumq; Dominus Mindenſis ei diceret: Timeo adhuc latere in conſcientia veſtra, quod mihi dictum non ſit, reſpondit beatus ille: Dominus ſcit, ex induſtria me nihil ſubticuiſſe. Poſtea tamen plenius cogitans de peccatis ſuis, ſummo mane in priorem locum ducens confeſſorem ſuum, in ſpiritu humilitatis & in animo contrito, quod memoriæ occurrerat, rurſus cũ tantis lacrymis confeſſus eſt, vt in tanto viro lacrymarum gratiam mirari non ſufficeret Mindenſis Epiſcopus. Sic ſe contritione cordis coram Domino mactauit, & oris confeſſione mundauit, antequam morte afficeretur.

III. *Pœnitentia motus Carolus Rex per preces S. Ægidii ſcelerum ſuorum veniam conſequitur.*

Bergomen- Carolus Franciæ Rex virtutum B. Ægidii fama commotus, miſſis Legatis eius cõſpectu colloquioque frui voluit. Ægidius, cognita Regis voluntate, eum adiit, & ſermonem de mundi contemptu familiariter haut ſine fructu inſtituit: nam Rex cum occulti ſceleris cuiuſdam conſcientia ligatus ad illum vſque diem Dei iudicium non extimeſceret, tunc ſubito horrore percuſſus ſupplex Ægidium rogauit, vt iratum ſuis ſceleribus numen precibus pacatum reddere dignaretur. Ea Regis ſupplicatione motus Ægidius, proxima deinde Dominica agni oblaturus ſacrificium, intentius Deum pro Rege precatus eſt: & ecce ſub ipſo (vt vocant) canone Angelus Domini in altari ſcedulam depoſuit, quæ Regi admiſſi ſceleris veniam ſpondebat; ſi tamen iuſto dolore tactus melioris deinde vitæ frugem præſtaret. Eam ſcedulam ſanctus Abbas Regi legendam tradidit, eumq; ſeueris monitis ab omni peccato abſterruit: & ſic demum donis muneribusq; ad pauperum cõſolationem affectus ad monaſterium rediit.

ſis lib. 10. Pet de Natal. lib. 8. Catal. 18 & Zachar. Lipeleo 1. die Septemb.

Caroli Regis pœnitentia.

IV. *Hoſpes S. Franciſci admonitione eius ad pœnitentiam & confeſſionem inductus, in menſa ſubito ſpiritum exhalauit.*

In vita S. Franciſci c. 10. per S. Bonauent.

S. Bonauentura in vita B. Franciſci refert aliud his verbis: Alio quoq; tempore, cum poſt reuerſionem ipſius de vltra mare Celanum prædicaturus S. Franciſcus accederet; miles quidam ſupplici cum deuotione cum inſtantia magna inuitauit ad prandium. Venit itaq; ad militis domum, omnisq; familia pauperum hoſpitum exultauit in ingreſſu. Ante vero quam cibum ſumerent, iuxta ſolitum morem, vir mente deuotus offerens Deo preces & laudes, oculis ſtabat eleuatis in cœlum. Oratione completa benignum hoſpitem familiariter aduocatum in partem ſic alloquutus eſt: Ecce frater hoſpes, tuis victus precibus, vt manducarem, domum tuam intraui: meis nunc cito monitis acquieſce, quoniam non hic, ſed alibi manducabis: confitere nunc peccata tua veræ pœnitentiæ dolore contritus; nec in te remaneat quidquam, quod veridica confeſſione non pandas. Reddet tibi Dominus hodie vicem, quoniã tanta deuotione ſuos pauperes ſuſcepiſti. Acquieuit continuo vir ille ſermonibus ſancti, ſocioque ipſius vniuerſa peccata in confeſſione detegens diſpoſuit domum ſuam, & ad mortem ſuſcipiendam ſe quantum valuit, præparauit. Intrauerunt tandem ad mẽſam, & incipientibus aliis manducare, hoſpes ſubito ſpiritum exhalauit, iuxta verbum hominis Dei repentina morte ſublatus; ſicque factum eſt hoſpitalitatis gratia promerente, vt iuxta verbum veritatis, Prophetam recipiens mercedem Prophetæ acciperet, dum per ſancti viri prænunciationem prouidit, quatenus armis pœnitentiæ præmunitus perpetuam damnationem euaderet, & in æterna tabernacula intraret.

Merces hoſpitalitatis.

Matth. 10.

V. *De pœnitentia peccatoris nullo modo reſpuenda.*

Sophron. prat. spirit. c. 31.

Duo senes abierunt ab Ægis in Tharsum, venientesque in stabulum, vt requiescerent (erat enim æstus) per dispensationem Dei inuenerũt ibi tres adolescentes habentes secum vnam meretricem. Senes ergo seorsum sederunt, vnusquisq; ex eis accipiens sanctum Euangelium legebat. Meretrix vero, quæ erat cum adolescentibus, vt vidit senem legentem, relictis illis, accessit ad senem, seditque iuxta illum. Senex autem illam reiiciens, dixit: Multum ô felix, impudens es, quæ verita non fuisti accedere ad nos, ac sedere. At illa: Ne, quæso Pater, ne abomineris me, neque abiicias: etsi enim omni peccato plena sum, non tamẽ repulit venientem ad se meretricem Dominus & Saluator omnium Christus Deus noster. Respondit ei senex: Sed meretrix sic nõ permansit. Tum ipsa: Spero in Filium Dei viui, quia ab hodierno die neq; ego permanebo in peccato hoc. Relinquens igitur adolescentes, & sua omnia, secuta est senes istos. Miserunt autem illam in monasterium prope Æga ciuitatem. Hanc ego iam anum vidi magnæ prudentiæ fœminam, ex cuius ore ista didici. Erat autem illi nomen Maria.

Conuersio Mariæ meretricis. *Ioan. 8.*

Contritionis verę exemplum.

VI. *Confessionis gratia mori non permittitur qui erat igne fere consumptus.*

Ex Theodorico Gorgomens. Sur. tom. 6. 4. die Decemb. an. 1448.

S. Barbaræ inuocatio in mediis flammis.

Martino V. Pontifice anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo octauo, accidit, stupendum miraculum cuiusdam nomine Henrici Kock, Traiectensis viri in Hollandia degentis; cuius domus cũ incendio absumeretur, ille effugiens nudus, primo motu periculum animaduertens, deinde suam pecuniam incendio absumi posse, rediit intra incendia, etiam nudus, pecuniam extracturus, se crucis signo muniens, & D. Barbaram inuocans, licet ab imo pedum vsq; ad verticem fuerit adustus, nec minus intus, quã extra in corpore torridus, assatiq; cadaueris speciem magis, quam hominis præ se ferret, cum verenda eius ignis vorax absumpsisset & hiantibus in inguine vulneribus, etiam exta nudarentur cremata; nates quoq; & clunes iam flamma vorauerat: præcordia, venter, pectus, axillę, collum, ac scapulæ, non modo adusta, sed inflexibilia quoque, & vt ferrum rigida erant: à vertice deniq; capitis capilli cum carnibus defluentes, & ossa nudantes in genis hærebant, adeoq; fuit crematus, vt ossibus vix modica adhæreret caro tanquam Æthiopis nigra. Nam præter oculos, linguã & cor, quæ per crucis signum, ac B. Barbaræ intercessione diuina miseratione adhuc in suo vigore viuebãt, nihil in eo manebat reliquum. Erat autem illi magna animi anxietas, quod absq; Sacramentis moreretur. Quæ res causa fuit, vt viuere, Deo miserante, permitteretur. Elapsus igitur tanto incendio, horrenda, quam diximus, specie, domum filiæ petit: accurrentesque omnes ad spectaculum hortabatur ad rerum contemptum humanarum, prædixitque, se, acceptis Sacramentis, mox obiturum. Hiabant viscera, erantque in eo omnia mortua, vt ad contactum nil doloris sentiret. Adfuit interim Sacerdos confessioneq; peracta absolutus, inuocato Dei nomine, animam efflauit. Hæc qui adfuit, narrauit confessarius Theodoricus Gorgomensis, oculatus testis.

VII. *De milite cultui B. Virginis addicto, in bello interfecto, eius auxilio ad pœnitentiam reseruato.*

Anton. Bonfinius Hung. Decad. 3. ann. 1415.

Non est ad hanc rem aliud prætermittendum exemplum omni memoria dignum, ob summam illam præcipue diuinæ pietatis erga nos benignitatem, quam B. Maria Virgo se diligentibus solet conciliare. Anno enim Domini circiter millesimo quadringentesimo decimo quinto, & tertio circiter post cladem ad Nicopolim Sigismundo Imperatore à Turcis acceptam, cum multi in eum campum descenderent, emissam inter ossa subinde vocem audierunt, Iesu Christi Saluatoris, & Mariæ Virginis nomina intonantem; loquaxque inter cadauera caput inuẽtum; quod vbi homines sibi adesse nouit: Quid tam inquit, stupidi hic statis viri, Christianus ego sum, & magnæ matri Diuæ Mariæ semper addictus, inexpiatus inconfessusque in hoc bello occubui. Maria mater me æterni supplicii reum esse non patitur. Hic me adhuc linguæ compotem seruauit, vt & delicta fateri, & animam sacris rite Apostolicis lustrare queam. Proinde sacerdotem, qui confessionem exaudiat, & me expiatum reddat, accersite quæso. Rogatus, cur tantum à Virgine beneficium promeruisset, respondit, sibi peculiarem in eam fuisse in vita deuotionem, & septena eius festa quotannis reuerendissime celebrasse, religiosisq; ieiuniis, pane duntaxat & aqua decorasse. Quare accersito à pago proximo Sacerdote confessionem rite transegit: & impetrata errorum omnium remissione, acceptaq; nouissima lustratione, repente conticuit, perpetuoque quieuit.

Ieiunium in pane & aqua in vigiliis B. Virginis.

VIII. *De muliere mortua vitæ restituta implendæ pœnitentiæ causa.*

In vita S. Francisci c. 15.

D. Bonauentura Cardinalis in vita S. Francisci sic narrat: In castro, inquit, Montis Marani prope Beneuentum, mulier quædam S. Francisco peculiari deuotione cohærens viam vniuersæ carnis intrauit. Conuenientibus autem Clericis nocte ad exequias, & vigilias cum psalteriis decantãdas, subito cunctis cernentibus erexit se mulier super lectum: & vnum de astantibus Sacerdotem, patrinum videlicet suũ, aduocat dicens: Volo cõfiteri, pater, ego enim mortua duro eram carceri mancipanda, quoniam peccatum, quod tibi pandam, necdum confessa fueram; sed orante (inquit) pro me sancto Francisco, cui, dũ viuerem, deuota mente seruiui, redire nunc ad corpus indultum est mihi, vt illo reuelato peccato sempiternam promerear vitam. Et ecce vobis videntibus, postquã illud detexero, ad promissam requiem properabo. Tremens ergo trementi Sacerdoti confessa post absolutionem receptam quiete se in lecto collegit, & in Domino feliciter obdormiuit.

Exequiæ & vigiliæ defunctorum olim canebantur.

Miraculum ingens in approbationem confessionis factæ Sacerdoti.

TIT. XXXVI. Pœnitentiam non esse prorogandam.

EXEMP. I. *Cum salutis dispendio vitæ emendationem procrastinat quidam miles.*

FVit quidam temporibus Coenredi, qui post Edilredum regnauit, vir in laico habitu atque officio militari positus, sed quantum pro industria exteriori Regi placens, tantum pro interna suimet negligentia displicens. Admonebat ergo illum sedulo, vt confiteretur, & emendaret, ac relinqueret scelera sua, priusquam subito mortis superuentu tempus omne pœnitendi & emendandi perderet. Verum ille licet frequenter admonitus spernebat verba salutis, seseque tempore sequenti pœnitentiam acturum esse promittebat. Inter hæc tactus infirmitate decidit in lectum, atque acri cœpit dolore torqueri. Ad quem ingressus rex (diligebat enim eum) multum hortabatur, vt vel tunc antequam moreretur pœnitentiam ageret commissorum. At ille respondebat: Non se tunc velle confiteri peccata sua, sed cum ab infirmitate resurgeret, ne forte exprobrarent sibi sodales, quod timore mortis faceret ea quæ sospes facere noluerat. Fortiter quidem, vt sibi videbatur, locutus, sed miserabiliter, vt postea patuit, dęmoniaca fraude seductus est. Cumque morbo ingrauescente denuo ad eum visitandum ac docēdum rex intraret, clamauit statim miserabili voce: Quid vis modo? Quid huc venisti? Non enim mihi aliquid vtilitatis aut salutis potes vltra conferre. At ille: Noli, inquit, ita loqui, vide vt sanum sapias. Non, inquit, insanio, sed pessimam mihi conscientiam certus præ oculis habeo. Et quid, inquit, hoc est? Paulo ante, inquit, intrauerunt domum hāc duo pulcherrimi iuuenes, & resederunt circa me, vnus ad caput, & vnus ad pedes. Protulitque vnus libellum perpulchrum, sed vehementer modicum, ac mihi ad legendum dedit: in quo omnia quæ vnquam bona feceram intuens scripta reperi, & hæc erant nimium pauca & modica. Receperunt codicem, neque aliquid mihi dicebant. Tunc subito superuenit exercitus malignorum & horrendo vultu spirituum, domumque hanc & exterius obsedit, & intus maxima ex parte residens impleuit. Tunc ille, qui & obscuritate tenebrosæ faciei, & primatu sedis maior esse videbatur eorum, proferens codicem horrendæ visionis, & magnitudinis enormis, & ponderis pœne importabilis, iussit vni ex satellitibus suis mihi ad legendum deferri. Quem cum legissem, inueni omnia scelera, non solum quæ opere vel verbo, sed etiam quæ tenuissima cogitatione peccaui, manifestissime in eo tetris esse descripta literis. Dicebantque ad illos, qui mihi assederant, viros albatos & præclaros: Quid hic sedetis, scientes certissime, quia noster est iste? Responderunt: Verum dicitis, accipite & in cumulum damnationis vestræ ducite. Quo dicto statim disparuerunt. Surgentesque duo nequissimi spiritus habentes in manibus furcas, percusserunt me, vnus in capite, & alius in pede. Qui videlicet modo cum magno tormento irrepunt mea viscera in interiora corporis mei, moxque vt ad inuicem peruenient, moriar, & paratis ad rapiendum me dæmonibus in inferni claustra pertrahar. Sic loquebatur miser desperans, & non multo post defunctus pœnitentiam, quam ad breue tempus cum fructu veniæ facere supersedit, in æternum sine fructu pœnis subditus facit. De quo constat, quia (sicut beatus Papa Gregorius de quibusdam scribit) non pro se ista, cui non profuere, sed pro aliis viderit, qui eius interitum cognoscentes, differre tempus pœnitentiæ dum vacat timerent, ne improuiso mortis articulo præuenti impœnitentes perirent. Quod autem codices diuersos per bonos siue malos spiritus sibi vidit offerri, ob id superna dispensatione factum est, vt meminerimus, facta & cogitationes nostras non in ventū diffluere, sed ad examen summi Iudicis cuncta seruari, & siue per amicos angelos in fine nobis ostendenda, siue per hostes. Quod vero prius candidum codicem protulerunt angeli, deinde atrum dæmones, illi perparuum, isti enormem, animaduertendū est, quod in prima ætate bona aliqua fecit, quæ tamen vniuersa praue agendo iuuenis obnubilauit. Qui si è contrario errores pueritiæ corrigere in adolescentia, ac bene faciendo à Dei oculis abscondere curasset, posset eorum numero sociari, de quibus ait Psalmus: *Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata.* *Psal. 31.*

[Be]da lib. 5. [hi]st. Angl. [c.] 14. an. [7]04.

[...]sto Dei [iu]dicio mo[ri]ens miles [a]bsoluisscitur [...]i, qui vi[u]ens obli[t]us est Dei.

II. *De quodam, qui ad castigatiorem vitam reuerti differens, licet sæpius admonitus, vidit deputatum sibi pœnarum locum apud inferos.*

Fuit quidam Frater positus in monasterio nobili, sed ipse ignobiliter viuens. Corripiebatur quidē sedulo à Fratribus, ac maioribus loci, atq; ad castigatiorem vitam conuerti admonebatur: & quamuis eos audire noluisset, tolerabatur tamen ab eis longanimiter ob necessitatem operum ipsius exteriorū: erat enim fabrili arte singularis. Seruiebat autem multum ebrietati, & cæteris vitæ remissioris illecebris, magisque in officina sua die noctuq; residere; quam ad psallendum atq; orandum in ecclesia, audiendumque cum fratribus verbum vitæ concurrere consueuerat. Vnde accidit illi (quod solent dicere quidam) quia qui non vult ecclesiæ ianuam sponte humiliatus ingredi, necesse habet in ianuam inferni non sponte damnatus introduci. Percussus enim languore, atq; ad extrema perductus, vocauit Fratres, & multum mœrens ac damnato similis cœpit narrare, quia videret inferos apertos, & satanam immersum in profundum tartari: Caiphan quoque cum cæteris, qui occiderunt Dominum, iuxta eum flammis vltricibus contraditum. In quorum vicinia, inquit, heu misero mihi, locum aspicio æternæ perdi-

Idem Beda lib. 5. Angl. hist. c. 15. an. Christi 704

Visio terribilis ostensa impœnitenti.

perditionis eſſe præparatum. Audientes hæc Fratres cœperunt diligenter exhortari, vt vel tunc poſitus adhuc in corpore pœnitentiam ageret. Reſpondebat ille deſperans: Non eſt mihi modo tempus vitam mutandi, cum ipſe viderim iudicium meum iam eſſe completum. Talia dicēs ſine viatico ſalutis obiit, & corpus eius eſt in vltimis monaſterii locis humatum, neque aliquis pro eo vel Miſſas facere, vel pſalmos cantare, vel ſaltem orare præſumat. O quam grandi diſtātia diuiſit Dominus lucem & tenebras! Beatus protomartyr Stephanus paſſurus mortem pro veritate vidit cœlos apertos, vidit gloriam Dei. Et vbi erat futurus ipſe poſt mortem, ibi oculos mētis ante mortem, quo lætior occumberet, miſit: at contra faber ille tenebroſæ mentis & actionis, imminente morte vidit aperta tartara, vidit damnationem diaboli & ſequacium eius. Vidit etiam ſuum infelix inter tales carcerem, quo miſerabilius ipſe deſperata ſalute periret; ſed viuentibus, qui hæc cognouiſſent, cauſam ſalutis ſua perditione relinqueret. Factum eſt hoc nuper in Prouincia Berniciorū, ac longe lateque diffamatum, multoſque ad agendam & non differendam ſcelerum ſuorum pœnitudinem prouocauit. Quod vtinam exhinc etiam noſtræ fiat lectione narrationis.

Act 6.7. Antitheſes de S. Stephano, & perdito monacho.

III. *Adoleſcens vanitati adductus, vt reſipiſceret ſæpe monitus, tandem ſine confeſſione moritur.*

D. Anton. Archiep. Flo. 2.p. ſua Sum. tit. 9 c. 13. parag. 5.

Quidam adoleſcens nobilis, & huius ſæculi reb. affluens, vt refert D. Antonin. 2. part. ſuæ Sum. cum vanitatibus & laſciuiis admodū deditus eſſet, quotidie mane hanc orationem ad Deum præmittebat, vt eum ſine præuia monitione emori non ſineret. Cum ſemel hanc orationem fudiſſet, apparuit Angelus dicens, eum exauditum, nempe ſine prænuncio haud moriturum. Vnde ſecurior factus magis magiſq; voluptati indulſit. Sed non diu poſt, quodā die mane ſurgens dolorem capitis ſenſit, atque ideo domi ſe continet. Socii adueniunt eum ad delicias auocaturi: non acquieſcit: corripit eum febris, ac lecto affigit: monetur à conſanguineis, vt de more cōfiteatur; reſpondit, infirmitatem non eſſe ad mortē, & proinde non oportere confiteri, ſed breui liberatum iri. Inualeſcit morbus, moneturque iterum ab amicis de confeſſione; reſpondit, Omnino ſe ea mēte eſſe, ſed vt melius inſtituat, velle expectare, donec alleuietur. Recrudeſcit morbus, & cum ad id præſtandum a ſuis importune rogaretur, reſpondit; ita ſe grauatum, vt vix ſciret quid diceret. Demum appropinquante morte, Angelus ei apparuit dicens: tempus eſt, vt egrediatur anima tua de corpore, finis tuus venit. Conqueritur iſte dicens: Dominus decepit me, quia promiſit, quod non morerer ſine præmonitione. Immo, inquit Angelus, ſæpe fuiſti monitus: nam cum acceſſit infirmitas, ea fuit prænuncia mortis. Cum à conſanguineis tibi diceretur, vt confitereris: fuit alia monitio, & iterum alia, cum à ſacerdote dictum fuit; noluiſti audire, ideo nō datur tibi plus temporis, oportet vt moriaris. Sic ſine confeſſione mortuus eſt.

IV. *Diuinitus monetur Indus, vt confiteatur, qui confiteri nimium protrahebat.*

Fr. Go... de Ori... raphi... lig. p. 4 ... uent. 6

In conuentu S. Bernardini Xulchiulci adductus eſt ad Fr. Iacobum de Sande Indus æger, vt eius peccata audiret; qui cum adducentes reprehenderet, quod non prius adduxiſſent hominem pœne mortuum, ſubiunxit Indus. Ne turbare Pater, quia ipſe nolebam, tametſi propinqui ad confitēdum me frequenter hortarentur. Sed hac nocte, qua hora ad matutinas preces ſignum edebatur, cum ob ægritudinem vigilarem, magnus domum meam ſplendor de cælo ingreſſus eſt, Chriſtumq; vidi Cruci affixū, quemadmodum pingi ſolet, magna ad me iracundia inquientem: Quid, peccator, ceſſas, nec ad confitēdum pergis? Scito, inquit, te hodie eſſe moriturum, & quanquam condemnari ob crimina tua debebas, miſericordia tamen mea ſeruabere, dummodo ſtatim confitearis. Audiuit igitur eum Religioſus, eademque illa hora defunctus eſt.

V. *De milite defuncto diu poſt mortem puniendo, ob dilatam, dum viueret, pœnitentiam.*

Thom... tipr li. ... pum c. ...

Venerabilis & Deo digni Magiſtri Bonifacii quōdam Lauſanēſis Epiſcopi veridica relatione cognoui, quod quidam nobilis ſuæ diœceſis venatum circa montes Alpium pergens, familiam ſuam inclinata iam die cum canibus perdidit, ſoluſque in ſylua eſt relictus. Illo vero horrente ſolitudinem, & ſi quid audiret, diutius expectante; tandem duos ex canib. latrantes auſcultat; quos venabulo inſonante confortans, reptando manib. & pedibus, ad locum conatur aſcendere, vbi latrantes caniculos audiebat. At vbi cum difficultate peruenit, inuenit locum planum, pulchrum valde atque gramineum inter mōtes, in quo quaſi hominem magnum & elegantem forma, facie tenus proſtratum videns, duas clauas ferreas ad vtrumque latus iacentis horrentibus oculis intuetur. Hunc * miris plagis ac vulnerib. cruentatum dicti duo canes venatici latratibus circuibant; ſed mox ad conſpectum domini ſui militis obmuteſcunt. Miles itaque poſt horrorem, aſſumpto ſpiritu, proſtrato dixit: Si ex parte Dei es, loquaris mihi & quis ſis aut vnde veneris, edicito. Cui ille; Ex parte, inquit, Dei ſum, & ordinatione diuina tibi talis appareo, vt in me miſero pœnitentiæ ſumas exemplum. Miles fui viuens, peccator immaniſſimus ea tempeſtate, qua Richardus Rex Angliæ contra Philippum Regem Franciæ prælia concitauit. In illa ergo expeditione, quę à Brabantigenis in Pictauiam & Gaſconiam facta eſt, ego infeliciſſimus luxuriis & homicidiis debacchabar, nec in his alicui conditioni, vel ſexui flexus miſeratione peperci. Medio igitur tempore validiſſimam febrem acutam incurri, & tamen nec tunc contritus ſum, nec confeſſus; nec Chriſti corporis ſacramēta ſuſcepi. Inſtante aūt

* multi...

hora

hora mortis, obmutui; & ecce * super speratum, misericordia diuina præuentus sum, & valida cordis contritione permotus. Qui licet loqui non possem, excussi tamen lacrymas, & in his propitiante Deo vitam finiui: nec mora, defunctus duobus dæmonibus traditus sum nequissimis, instar * clauarum istarum ferrearum tormentis vsque in diem iudicii cruciandus. Et hodie quidem per ascensum montium istorum miseram animam meam impulerunt, & iterum per abrupta eorum eam cum dictis clauis ferreis præcipitem depulerunt. Scias tamen, tormentum istud tam magnum & tam diuturnū, spe veniæ, quam in fine mundi habiturus sum, mirabiliter releuari. Nec mora, vbi ille spiritus verba ista finiuit, corpus, quod videbatur aereum, cum dictis clauis ferreis quasi fumus euanuit, miles autem, qui hæc viderat & audierat, à rapinis pauperum, & mala vita conuersus, correctius amodo vixit, & multos alios peccatores ad exempla pœnitentiæ sua narratione permouit.

[margin: .supra / n,aut / is quā / aueram. / ormen- / quæ si- / a sunt / is fer- / vt tor- / ntum ca / ur.]

VI. *Diues quidam nimio diuitiarum amore captus, sub mortem confiteri negligens misere exspirat.*

[margin: *ucas Pinellus li.1.de ra vita s ex M. perto de io.*]

Quidam morti vicinus diuitiis plus æquo addictus maxima cœpit affici anxietate, quod tātas iam congestas videret esse relinquendas, & nūc in hanc, nunc in illam lecti spondam se voluens suspirabat, nonnunquam etiam leonis instar rugiebat. M. Robertus Licius, qui tunc ei aderat, exhortari eum cœpit, vt animæ suæ prouideret, iam scilicet tempus esse confitendi, communicandi, ac reconciliandi se Deo. Ille vero totus terrenis ac temporalibus bonis suis intentus: O quantum, inquit, insumpsi molestiarum ad conquirendas hasce diuitias, & nunc alii iis perfruentur? M. Robertus nihilominus eum admonere, vt de anima sua (quod id pluris referret) solicitaretur, reliquis omnib. rebus à corde quam longissime remotis: sed nimius ille erga diuitias affectus alio eum cogitationes suas vertere nō permisit, quare in priori persistens sententia: O diuitiæ meæ, inquit, quibus vos relinquo? quis vos possidebit? atq; ita citra confessionem miserrime expirauit.

VII. *De diuina vindicta in quosdam confessionis auricularis contemptores, vel potius dilatores.*

[margin: *Ian. Cop... l.2. contra oppugnatores imag. ...*]

In contemptores, vel dilatores confessionis recētia exempla, eaque tristia sunt edita. Fuit enim, qui admonente sæpius vno ex Patribus Societatis Iesu, noluit tamen confiteri, qui repentina morte, quam ei prædixerat, ablatus est. Lusitani præterea ad arcē quandam oppugnandam profecti, nulla prius peccatorum confessione præeunte, grauissimas negligentiæ suæ pœnas experti sunt. Quas & alio tempore duo senserunt, quorum alteri feles & mures nigerrimi tanto numero, tamque horribiles noctu apparuerunt, tantumque misero timorem, ne ab eis deuoraretur, incusserunt, vt ad imaginē Christi, quam in cubiculo habebat, confugere, & supplex ab eo negligentiæ suæ veniam, presensque salutis remedium postulare, celeremq; confessionem primo quoque tempore expediendam promittere cogeretur. Mox animalia illa discedunt, sed tanto strepitu excitato, tantoque tumultu, quasi ædes ipsas demolitura viderentur. Alter vero huiusmodi terrore correptus est, vt omnes, quos obuios habebat, tormenta in se explodere, quibus interficeretur, existimaret.

[margin: ...iuina vl... o in dila... res con... fessionis.]

VIII. *De aliis Confessionis neglectoribus diuinitus castigatis.*

[margin: *Ex lit. an. Soc 1595. in Coll. Barcin. Prou. Aragon.*]

Sub an Dom. 1595. accidit, vt in oppido quodam omnes confiterentur, preter paucos, qui diuitiis freti, quasi Deus illorum opes vereri deberet, religionē illam neglexere; & tanta cælitus in eorum prædia & olivueta dimissa tempestas est, vt non solum præsentis anni fructus interierint; sed etiā fractis deiectisq; arboribus, ad insequentes quoque annos fuerit calamitatis damnum peruenturum, cum vicinorum agros procella ne quidem attigerit.

IX. *Non omnis ea pœnitentia, quæ ad mortem differtur, vera esse ac salutaris ostenditur.*

[margin: *P. Lucas Pinellus li.1. de altera vita cap. 5.*]

Eius rei exemplum, quod Parisiis accidit, cōmemorabo. Canonicus quidam Cathedralis ecclesiæ omni diuitiarum genere affluens subinde gulæ peccato delinquebat. Qui cum peccatorum suorum confessionem, vitæque emendationem in longum tempus distulisset, tandem in morbum lapsus metu mortis confessus est, simulque aliis ecclesiæ sacramentis perceptis, ad extremum mortuus est, & honorifice cum solenni pompa sepultus; quippe qui nobilis erat, & multis diuitiis circumfluens. Vnde plerique ipsum in singulari apud Deum fauore ac gratia fuisse arbitrabantur. Paucis vero post diebus cuidam amicorum apparens damnatum se asseruit. Qui ait: Quomodo? nonne Ecclesiæ sacramenta recepisti? Ita, inquit ille, sed mero mortis timore ea recepi, & nisi è viuis excessissem, ad priores meas delicias rediissem.

X. *Pœnitentiam in fine vitæ respuit monachus qui dæmoni sese deuouerat.*

[margin: *Pet. Dam. to. 3. Bibliotheca Patrū.*]

Huic vicinum est quod ex epistolis Petri Damiani Cardinalis depromitur. In Perusino monasterio, inquit, sancti videlicet Saluatoris, cui nuper ipse præfui, monachus paulo ante fuerat, nomine Gunizo, astutus nimis, sæcularibus contentionibus vehementer intentus. Hic dum & in immutandis Abbatibus, & fratrib. perturbandis æstuans non quiesceret, ad hoc vsque peruenit, vt diaboli ad superandos æmulos patrocinium quæreret, & eius ditioni se etiam corporaliter manciparet: cui tamen seductor spiritus exigenti ante promisit, quod tertio die priusquam moreretur, suum exitum sibi nunciaret. Credit infelix, & diu postmodum viuens ita sub hac deceptoria securitate permansit. Tandem in ęgritudinem lapso adest fideiussor iniquus, & post futurū, sicut spoponderat, obitum innotescit. Protinus aduoca-

[margin: Pactum cū dæmone irritum.]

uocatis ille fratribus, cũcta hęc, quæ cum nequiſſimo pepegerat ſpiritu, per ordinem narrat; cumq; illi inſtarent dicentes; Eſto cõfeſſus, age pœnitentiam, repente ille obdormiuit: & ſiue pulſantibus, ſiue clamantibus, euigilari non poterat. Si vero vel illi conticeſcerent, vel aliud quid præter pœnitentiam loqui vellent, mox ille expergefactus, inuicem loquebantur. Sed rurſus audito nomine pœnitentiæ, protinus obrigeſcebat inſenſibili ſopore correptus, donec horrendæ morti traditus ad eum, cui deuotionem fecerat, ſit deuolutus. Poſtmodum vero per plures noctes nigra canum turba non ceſſauit ſepulturæ eius aſſiſtere, & quaſi depoſitum cuſtodire, ita vt non minimo videntes horrore concuterentur.

Pœnitentiam reſpuit monachus dæmoni deuotus. Canes ad tumulum impœnitentis monachi.

TIT. XXXVII. De Contritione I. part. Pœnit.

Quæ eſt dolor animi peccata ſua deteſtantis, & ad meliorem vitam aſpirantis.

EXEMP. I. *Dux quidam è vulnere moriturus militibus ſuis abſente ſacerdote, peccata ſua detegit, magna cum ſpe veniæ.*

Baro. to. 11. Ann. Eccl. an. 1015. 4.

ERneſtus Alemanniæ Dux, Luitpoldi filius, caſu in venatione ſagitta emiſſa vulneratus, interiit, ſummæ pietatis ſpecimen exhibens fidelibus cunctis; quod memoratu dignum verbis iſtis Ditmarus deſcripſit. Hic, quia mortem ſibi imminere perſpexit, ſocios vocat, & vt reo parcerent, ſupplicat. Et quia hic tunc presbyterum, cui ſua confiteretur peccata, non habuit, vnum ex militibus huius vice propius accedere iuſſit. Quem cum adeſſe perſpiceret, per eum vocauit alios: Omnes, inquit, accedite, & commortalis veſtri peccatoris facta aure cordis percipite, & qualiter curentur, vnanimiter ſuccurrite, abſentibuſq; cunctis fidelibus peccatricem meimet animam quæſo commendate, & vxorem meam, vt honorem ſuum ſeruet, & mei non obliuiſcatur, admonete. Hæc dicens, in quoſcunque vnquam ſe aliquid deliquiſſe recordari potuit, cunctis præſentibus ignouit, & mox de hac luce XI. Kalend. Iunii diſceſſit. Hic iuuenis, vt ſpero felicem habet animam, cui (ſicut ipſe viuens teſtatus eſt) plus placuit coram multis hic erubeſcere, quam coram omnipotenti Deo latere &c.

II. *De muliere, quæ vi contritionis in media concione obiit, ac reuixit, vt peccata confiteretur.*

P. Hier. Platus l. 1. de bono ſtatus Religioſi c. 5.

In Franciſcanorum hiſtoriis legimus non longe poſt illius Ordinis initia contigiſſe, quod tempore, quo Bertoldus vir eiuſdem familiæ inſignis in Germania inter prædicandum Dei verbum acrius in vitium quoddam inuectus eſſet; mulier, quæ eo vitio tenebatur, pœnitentiæ ac contritionis vi in media concione mortua concidit. Verum cum omnibus in preces procumbentibus, paulo poſt reuixiſſet, narrauit mortis cauſam, iuſſamq; ſe ad corpus redire, vt peccatum illud confeſſione expiaret; adiecit etiam tum alia multa, quæ viderat, tũ illud in primis horribile, & dictu etiam mirabile; cum ipſa ad Dei tribunal acceſſiſſet, adducta ſimul eſſe ſexaginta animarum millia, quæ in omnib. mundi partibus fidelium & infidelium variis caſibus exceſſerant ex hac vita, atque ex his omnibus tres tantũ addictas purgatorio, reliquas omnes ad ignem æternum damnatas: vnum autem ex Franciſcanis fratribus eodem ipſum quoq; temporis articulo defunctum per purgatorii quidem locum tranſiſſe, ſed tantum nõ modo ibi diutius non commoratum, verum etiam par animarum, quæ præcipua cum eo amicitia fuerant coniunctæ, ſecum in cælum abduxiſſe.

III. *De quodam, qui vehementiſſime contritus vitam cum morte commutauit.*

Th. Cn lib. 2 de niuer c. par. 7

Quod noſtro tempore in Galliæ partibus accidit, fideliſſima relatione traditum non ſilebo. Ad illum venerabilem virum Magiſtrum Petrum de Corboel Senonẽſem Archiepiſcopum quidam peccator, qui propriam filiam violenter oppreſſerat, confeſſionis gratia venit: confeſſus igitur in maxima & mirabili contritione & lacrymis, quæſiuit ſi vnquam poſſet vllo dolore vel pœna à Domino veniam impetrare. Cui Præſul: Ita, inquit, indubitanter, ſi tanti mali pœnitentiam ſubire volueris: at ille vehementer exclamans. Volo, inquit, etiamſi mille mortes me ſuſtinere volueris. Collacrymatus ergo infelici, immo iam feliciſſimo peccatori: Et ego, inquit, ſeptennem tantum tibi pœnitentiæ pœnam impono. Tunc ille; Quid eſt, ait, quod Pœnitentiam mihi flagitioſiſſimo ſeptennem tantum iniungis, qui ſi viuerem vſq; ad finem mundi, tantum facinus pœnis innumerabilibus diluere non valerem? Cui præſul: Vade, inquit, & tres dies tantũ in pane & aqua ieiuna. Tum amplius ille plorans & contundens ſe, rogabat, vt pœnitentiam iniungeret ſalutarem. Supra modum ergo admiratus, & exhilaratus Antiſtes, tandem definitiue præcepit homini, vt abiret, & vnum Pater noſter diceret, ſciretque pro certo peccatum ſibi eſſe remiſſum. Nec mora: dirum ille emittens eiulatum, & in terram procidens expirauit. Nec dubia fides, ſicut Deo dignus Epiſcopus poſtea prædicauit, quin idem pœnitens ſine vlla alia purgatorii pœna validiſſima tantum cõtritione purgatus ad gloriam euolauerit.

IV. *Veræ pœnitentiæ formam eſſe dolorem de commiſſis peccatis, cum firmo propoſito abſtinendi de cætero, hoc exemplo oſtenditur.*

Sophr. ſpir. c.

Mimus quidem erat in Tharſo Ciliciæ nomine Babylas. Erant autem illi duæ concubinæ; nomẽ vni Cometa, nomen alteri Nicoſa. Viuebat autem luxurioſe, agens omnia, quæ illi dæmon ſuggeſſiſſet. Die vero quadã ingreſſus eccleſiam audiuit per diſpenſationem Dei ſanctum Euangelium legi. Erat

autem

[...]h.3.

autem iſta lectio: *Pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnum cœlorum.* Compunctusque cœpit cum lacrymis horrere, ac ſe miſerum dicere pro his, quæ peccauerat. Confeſtim igitur egreſſus extra Eccleſiam vocauit duas amicas ſuas, dixitque illis: Scitis, quomodo vobiſcum luxurioſe vixerim, vtque nunquam alteram plus quam alteram dilexerim. Itaque veſtra ſunt omnia, quæcunq; ego acquiſiui. Accipite ea, & diuidite inter vos. Ego enim ex nunc abrenuncio ſeculo, & efficior monachus. Illæ autem ex vno ore reſponderunt ei cum lacrymis: Ad luxuriã, & animarum noſtrarum interitum communicauimus tibi; nunc vero quando hoc Deo placitũ opus facere vis, dimittis nos, & id ſolus facis? Profecto nõ ita erit, ſed etiam in bono communicabimus tibi. Atque ita Mimus quidem incluſit ſe in vna turrium ciuitatis. Illæ vero venditis omnibus ſuis, erogatisque pauperibus, accipientes & ipſæ religioſum habitum fecerũt ſibi prope turrem cellulam, & ſeipſas pariter incluſerunt. Hunc & ego vidi, & ab eo valde ædificatus ſum: eſt enim vir valde humilis, & clemens, atque miſericors.

[...]uerſio [...]ylæ Mi- [...]& con- [...]inarum [...]itum [...]um in- [...]bant o- [...]religio-

V. *De peccato homicidii per contritionem remiſſo.*

Sophron. [...]t. ſpirit. [...]1.

Erat ſenex quidam, qui ante modicum tempus defunct⁹ eſt, Pardus nomine, genere Romanus. Hic dum eſſet iuñior, mulio fuerat. Die quadam igitur abiit Hierico cum mulis, & cum eſſet in Xenodochio, inuentus eſt illic puer paruulus, quem agente diabolo mulus calce percuſſit, & occidit, ignorante hoc Abbate Pardo. Afflictus vero multũ ſuper hoc Abbas Pardus abiit in Arnonem, & effectus eſt Anachoreta lugens ſemper, dicens: Ego feci homicidiũ, & vt homicida in iudicio damnatus ſum. Erat autem illic prope torrentem leo, diebusq; ſingulis ibat Abbas Pardus ad cubile leonis ſtimulans & prouocans leonem, vt exurgeret & deuoraret eum. Leo autem nihil omnino eum lædebat. Videns autem ſenex, quia nihil proficeret, ait in ſeipſo: Dormiam in via, per quam leo pergit ad fluuium, nam cum tranſibit, vt eat ad bibendum, deuorabit me. Cum ergo iaceret ecce leo poſt paululum venit, & quaſi ratione præditus eſſet, cum omni quiete tranſiliuit ſené, neque omnino eum tetigit. Tunc ſenior certior factus eſt, quod Deus remiſiſſet illi peccatum; & veniens rurſus in monaſterium ſuum vixit in magna continentia, ædificans omnes vitæ ſuæ exemplo vſque ad diem obitus ſui.

[...]micidæ [...]catum [...]ntritione [...]letũ, qua [...]ione co- [...]itum.

VI. *Victorinus deflens peccata ſua audit ea ſibi dimiſſa eſſe.*

[...]Gregor. [...]mil. 34. in [...]angel.

Noſtris modo temporibus Victorinus quidã extitit, qui alio quoq; nomine Æmilianus appellatus eſt, non inops ſubſtantiæ iuxta mediocritatem vitæ. Sed quia plerunque regnat in rerum opulentia carnis culpa, in quodam facinore lapſus eſt, quod debuiſſet valde pertimeſcere, ac de ſuæ mortis immanitate cogitare. Reatus ergo ſui conſideratione compunctus erexit ſe contra ſe, mundi huius omnia reliquit, monaſterium petiit. In quo nimirum monaſterio tantæ humilitatis, tantæque ſibi diſtrictionis extitit, vt cuncti Fratres, qui illic ad amorem diuinitatis excreuerant, ſuam cogerentur vitam deſpicere, dum illius pœnitentiam viderent. Studuit, namque toto mentis adniſu cruciare carnem, volũtates proprias frangere, furtiuas orationes quærere, quotidianis ſe lacrymis lauare, deſpectum ſui appetere, oblatam à Fratrib⁹ venerationem timere. Hinc itaque nocturnas Fratrum vigilias præuenire conſueuerat. Et quia mons, in quo monaſterium ſitum eſt, ex vno latere in ſecretiore parte prominebat, illuc conſuetudinem fecerat ante vigilias egredi, vt ſe quotidie in fletu pœnitentiæ quanto ſecretius, tanto liberius mactaret. Contemplabatur namq; diſtrictionem venturi iudicis ſui, & iam eidem iudici concordans puniebat in lacrymis reatum facinoris ſui. Quadam vero nocte Abbas monaſterii vigilans hunc latenter egredientem intuitus, lento foras pede ſecutus eſt. Quem cum in ſecreto montis latere cerneret in oratione proſtratum, expectare voluit quando ſurgeret, vt ipſam quoque longanimitatem orationis eius exploraret; cum ſubito lux emiſſa ſuper eum fuſa, qui in oratione proſtratus iacebat: tantaque ſe illo in loco claritas ſparſit, vt tota pars regionis illius ex eadem luce candeſceret. Quam Abbas vt vidit, intremuit, & fugit. Cumque poſt longum horæ ſpatium idem frater ad monaſterium rediiſſet, Abbas eius vt diſceret, an ſuper ſe effuſionem tanti luminis agnouiſſet, requirere eum ſtuduit, dicens: Vbi fuiſti, frater? At ille latere poſſe ſe credens, in monaſterio ſe fuiſſe reſpondit: Quod negans Abbas compulit eum dicere quid vidiſſet. At ille videns ſe eſſe deprehenſum, hoc quoq; quod Abbatem latebat, aperuit, adiungens: Quando ſuper me vidiſti lucem deſcendere, vox etiam pariter venit dicens: *Dimiſſum eſt tibi peccatum tuum.* Et quidem omnipotens Deus peccatum eius potuit tacendo laxare. Sed loquendo per vocem, radiando per lumen, exemplo ſuæ miſericordiæ noſtra ad pœnitentiam voluit corda conuertere. Miramur fratres chariſſimi, quod perſecutorem ſuum Saulum Dominus de cœlo proſtrauit, de cœlo allocutus eſt: ecce noſtris quoque temporibus, peccator & pœnitens vocem de cœleſtibus audiuit. Illi dictum eſt; Quid me perſequeris? Iſte vero audire meruit: Dimiſſum eſt tibi peccatum tuum. Longe eſt inferior meritis peccator iſte pœnitens quam Paulus; ſed quia adhuc in hac re de Saulo loquimur crudelitatem necis anhelante, liceat audenter dicere: Quod Saulus propter ſuperbiam, vocem increpationis: iſte vero propter humilitatem, vocem conſolationis audiuit. Hunc quia humilitas ſtrauerat, diuina pietas erigebat: illum quia ſuperbia erexerat, diuina ſeueritas humiliabat. Habete ergo fiduciam, fratres mei, de miſericordia Conditoris noſtri, cogitate quid faciatis, recogitare quid feciſtis.

Carnis culpa plerumque regnat in rerum opulentia.

Victorini cuiuſdam inſignis pœnitentia.

Luce diuina perfunditur Victorinus in lacrymis.

Peccatum Victorini dimiſſum diuinitus pronunciatur.

Saulem perſecutorem ſuum Dominus de cœlo alloquitur. *Actor. 9.*

Iudicẽ miſericordem his lacrymis adire debemus.

Largito-

Largitorem supernæ pietatis aspicite, & ad misericordem Iudicem, dum adhuc expectat, cum lacrymis venite.

VII. *De salutifera contritione Philippi Comitis Namurcensis.*

Cæsar. lib. 2. Mirac. c. 18.

Ante triennium defunctus est Philippus Comes Namurcensis, vir potens & nobilis, filius Balduini Comitis Flandriæ. Antequam autem moreretur, tam ei Dominus contulit in infirmitate contritionem, quanta non fuerit visa nostro tempore in aliquo. Quatuor Abbatibus nostri Ordinis solebat sæpe confiteri, & cum tanto lacrymarum imbre, vt omnes ad lacrymas prouocaret. Nec ista ei sufficiebant, quin laqueum collo suo iniiceret, rogaretque confessarios suos, vt se traherent in plateam, dicens: Sicut canis vixi, dignum est, vt moriar sicut canis. Filias fratris sui Balduini Comitis, qui factus fuerat Rex Græciæ, tradiderat Regi Franciæ, cuius filiam duxerat vxorem. Quidam dicebant, quod eas vendidisset; de quo facto plurimum dolebat. Deportari se iussit in pauperrimam domum suæ ciuitatis, in qua pauper spiritu migrauit ad Dominum. Volens autem pius Dominus tantam eius remunerare contritionem, miraculis eum glorificare dignatus est, tanquam dilectum confessorem. Sepultus est in ecclesia S. Albani martyris: in qua ipse instituerat Collegium Canonicorum, de suis reditibus iusta stipêdia adhuc sanus ordinans. Tantis vsque hodie signis coruscat, vt de remotis regionibus infirmi ad eius tumbam confluerent sanitatem recepturi, ipsamque terram circa sepulcrum effodientes secum pro benedictione deportarent. Natura sat mansuetus erat & humilis, tamen gratia miraculorum extremæ eius contritioni, quæ maxima fuit, potius asscribenda est, quam pristinæ conuersationi.

Lacrymæ cõtritionis multum valent apud Deum.

Contritionis merces diuina.

TIT. XXXVIII. De Confessione II. parte Pœnitentiæ; & de eius integritate, alisque conditionibus.

Canisius.

Confessio apud Sacerdotem de criminibus peragitur omnibus, quæ post examinatam sedulo conscientiam in mentem homini veniunt.

EXEMP. I. *Ab initio Ecclesia secretam peccatorum confessionem in vsu fuisse.*

Sozomen. lib. 7. hist. Eccl. cap. 16. apud Baron. tom. 1. ann. 56.

SAcramentalem peccatorum confessionem Sacerdotibus secreto factam fuisse testatur Sozomenº Græcus historicus his verbis: Etenim cum prorsus non peccare naturæ sit humanæ diuinioris; pœnitêtibus autem, quamuis frequenter deliquissent, veniam dare Deus iusserit, & ad impetrandam denique veniam confiteri peccata necessarium sit; odiosum, vt credibile est, sacerdotibus ab initio visum fuit, tanquam in theatro, audiente Ecclesiæ multitudine, delicta pronunciare: Presbyterum itaq; aliquem vitę integritate quam maxime spectabilem, secretorum etiam tenacem ac sapientem huic officio præfecerunt: cui accedentes qui peccarant, acta vitæ suæ confitebantur. Ille vero pro cuiusque delicto, quid aut facere singulos, aut luere oporteret, interminatus absoluebat, vt à seipsis commissorum pœnas exigerent.

II. *Dionysius Areopag. Demophilum carpit, quod pœnitentem absque absolutione remisisset.*

Dionys. Areopag. ep. 8. ad Demophilum monachum.

Dionysius Areopagita B. Pauli discipulus Demophilum monachum obiurgat, quod sacerdotem ad fontem gratiæ & misericordiæ redeuntem nimis acerbe à se reiecerit non absolutum; postquam enim ei Christi benignitatem erga peccatores, qui etiam in humeros impositam ouem fert, quæ vix ab errore resipuerat, obiecit, sic ait: Tu autẽ eum etiam, qui se ad sacerdotem submisisset, & abiecisset ad eius genua, impium & peccatorem haud scio quomodo contra te præsens calce detrusisti. Deinde ille quidem rogabat, seque medicinæ peccatorum causa venisse fatebatur: tu autem non modo non exhortuisti, verum etiam bonum sacerdotem prouectus audacia maledictis vexasti, miserum eum appellãs, qui pœnitentem atque facinorosum iustum efficeret: & ad extremum, exi, sacerdoti dixisti, cum tui similibus: quodque nefas est, in adyta ingressus es, & sancta sanctorum violasti. Nunc igitur nostra accipe. Nefas est sacerdotem à ministris, qui te superiores sunt, aut à tui ordinis monachis corrigi & reprehendi, siue aliquid impie in diuina facere videatur, siue aliquid aliud eorum, quæ vetant leges, fecisse arguatur.

III. *De quodam, qui integre confitens pie moritur.*

Pet. Damianus ep. ad Desiderium Abbatem lib. 2. ep. 15.

Circa annum Domini millesimum Petrus Damianus de miraculis sui seculi insigne refert exemplum de integritate Confessionis: Hugo, inquit, Cluniacensis Abbas, cum ad suum me monasteriũ perduxisset, frater quidam senex in infirmorum domo ingrauescente totius corporis tumore languebat. Hic porro cum Abbatis comperisset adesse præsentiam, lætus effectus diuinam cœpit implorare clementiã: Domine, inquit, quem nullũ latet occultum, quæso, si quid reatus in me est, quod non sum hucusque confessus, tu mihi misericorditer in memoriã reuoca, quatenus Abbati meo, dum præsens est, pure cõfitear, atque ab eo, qui ius hoc in me præ cæteris habet, iudicatus absoluar. Hoc dicto huiusmodi vox auribus eius insonuit: Certe est, certe est aliquid in te, quod confessus adhuc non es. Cumque ille vocem solam audiret, sed à quo procederet, non videret, orando subiunxit: Exprime Domine manifeste quid hoc sit; vt cõfessus corrigam quod erraui. Porro vox eadem peccatum quoddam sicut quærebat, signanter expressit, quod ille à se commissum recognouit, & Abbati festinanter accito, facta confessione pur-

ne purgauit; paucisque post diebus in sancta pace defunctus est.

IV. *Vnicum incantationis peccatū in confessione omissum in extremis laboranti obiiciunt dæmones.*

ud Laur. r.31. Mar tom.2.

In vita S.Guidonis Confessoris de quodam Bertholdo scribitur, cum propinquus morti tarde admodum animam efflaret, conscientiæque stimulis pungeretur, benignitate Dei & precibus S.Guidonis sibi redditus est. Rogantibus autem fratribus, quid sub iis tam diuturnis mortis angorib⁹ vidisset? Vidi, ait, dæmones aduersum me sæuientes, & peccatum quoddam mihi obiicientes. Cum enim in sæculo degerem, nonnisi vnam didici incantationem, qua vsus fui; sed ea iam plane etiam ex animo exciderat. Hanc solum illi mihi procaces spiritus horrendum in modum obiecerunt; sed virtute Christi atque orationibus sanctissimi Patris Guidonis, vestrisq; profligati, tristes abscesserunt. Deinde accepta pœnitentia in pace perpetua illico quieuit.

cantatio- peccatū confes- ne omis- morie- obtrudi-

V. *Peccati mortiferi reticentia in confessione sacra Eucharistiæ perceptionem impedit.*

lib.1. Mi culorum tri Vene bil.cap.5.

Frater quidam in monasterio, quod in Francia apud turrim super Maternam sub iure nostro est, diuturnæ ægritudinis necessitate coactus, Rodulphum tunc Abbatē monasterii Catalaunensis, propter medelam tam animæ, quam corporis, quarum ille rerū non ignarus erat, ad se venire rogauit. Ad quem ille charitate prouocatus venire non distulit, & veniens mox ægrum visitare curauit. Cumq; non mediocriter eum grauari infirmitate cerneret, hortari eum ad confitendum cœpit. Quod ille se libenter agere professus, confiteri peccata sua, sed non in simplicitate spiritus aggressus est. Nam grauiora & mortifera stulto pudore reticens, quotidiana tantum, & quæ leuia videbantur, confitebatur. Qua palliata confessione completa, corpus Dominicum sibi afferri deprecatus est. Quo allato, & præsumptuoso ore suscepto, cum diu multumq; illud traiicere conaretur, nec valeret cum vino, quod susceperat; frusta omnia comminuti corporis Christi in vas, quod ori eius suppositum fuerat, refundere coactus est. Hoc casu, immo diuino iudicio Abbas, qui aduenerat, permotus, & ægrum non plene confessione purgatum ratus, rursus eum admonere cœpit, vt si aliquod facinus reticuisset, vera sibi confessione reuelare non erubesceret. Qui & hortatu eius, & diuino instinctu compunct⁹, & ad cor reuersus est, & quicquid pestis intus latebat euomens, crimina, quæ ante lethali pudore celauerat, vitali & vera confessione, non iam ficte, sed veraciter corde contrito & humiliato patefecit. Cumque omni fæce iniquitatis per antidotum pœnitentiæ purgatus fuisset, & per Abbatem absolutionem meruisset, Eucharistiam, quam prius reiicere cōpulsus fuerat, allatam deuote suscepit, & absque vlla difficultate, vt sanctissimus aliquis deglutiuit. Et vt de miraculo omnis dubitatio tolleretur, qui particulam corporis Christi, quā deglutire non potuit, reiicere per frusta compulsus fuerat, post confessionem, non solum corpus Domini, sed etiam cibos alios absq; vllo impedimento suscepit. Sic igitur confessione, absolutione, sacramenti sumptione frater ille in Domino confortatus, tribus postea tantum diebus superuixit, & sic defunct⁹ est. Hoc ab eodem Rodulpho Abbate cognoscens cunctis legentibus & audientibus communicare curaui.

lliata cō- ssio mo- chi im- dit Eu- aristiæ erceptio- em.

ucharistiā ntegre cō- essus absq; ifficultate umit.

VI. *De muliere defuncta, quæ vt peccata confiteretur meritis S.Francisci ad vitam rediit.*

S. Bonau. in vita eius c. 15. apud Sur. 4. Octobr. & Bellarm. l.3. de pœnit. c. 12. contr. 4.

In castro Montis Marani prope Beneuētum, mulier quædam S. Francisco peculiari deuotione cohærens viam vniuersæ carnis intrauit. Conuenientibus autem Clericis nocte ad exequias & vigilias cum psalteriis decantandas, subito cunctis cernentibus erexit se mulier super lectum, & vnū de astantibus sacerdotem, patruum videlicet suum, aduocauit, dicens: Volo confiteri Pater; ego enim duro carceri mancipanda, quoniam peccatum, quod tibi pandam, necdum confessa fueram. Sed orante, inquit, pro me S.Francisco, cui, dum viuerem, deuota mente seruiui, redire nunc ad corpus indultum est mihi, vt illo reuelato peccato, vitam promerear sempiternam. Et ecce vobis videntibus, postquam illud detexero, ad promissam requiem properabo. Trementer ergo trementi Sacerdoti confessa, post absolutionem receptam, quiete se in lectulo collegit, & in Domino feliciter obdormiuit.

Insigne miraculum pro approbatione cōfessionis.

VII. *Peccata, quæ voluntarie in confessione celantur, tandem aliquando summa confusione manifestabuntur.*

Io. Ægidius in lib. qui dicitur Scala cœli. Guill. Papin. tract. 1. super Confiteor, & Sp. exempl. dist. 9.

Licet hic adferre exemplum, quod adfert Ioannes Ægidius, siue Ioannes Iunior Ordinis Prædicatorū, in suo libro, qui dicitur Scala cœli: Duo Prædicatores ibant per viam, quorum vnus erat Pœnitētiarius Domini Papę, & sanctus homo; & alter multum innocens & pius. Cum ergo irent per viā, & ad quoddam castrum venissent, in quo erat mulier, quæ adulterium cōmiserat cum quodam de parentela sua; & propter enormitatem peccati & erubescentiam humanam vndecim annis absq; confessione tenuerat, illa dum vidisset istos Fratres extraneos in ecclesia celebrantes, dixit intra se: Isti non cognoscent te, nec vnquam redibunt ad partes istas, & ideo istis dices peccatum. Celebrata Missa ad Pœnitentiariū accessit, & stante socio ex opposito, cum peccata sua confiteretur, ad quamlibet expressionem vnius peccati vnus bufo exibat de ore eius, & saltando exibat Ecclesiam. Tandem confessis omnibus peccatis, cum venisset ad illud, præ verecundia noluit confiteri, & dum absolueretur à Pœnitentiario, & ipsa vellet recedere, socius Pœnitētiarii vidit, quod omnes illi bufones cum vno alio maiori & enormiopis formæ turmatim ingressi sunt os mulieris, &

ris, & ventrem. Recessit mulier non confesso peccato, recedunt & fratres. Et cum per vnam leucam iuissent, socius Pœnitentiarii ei reuelauit visionem, quam viderat de muliere confitente. Qui territus & tristis dixit: Celauit aliquid in confessione. Et cum redissent, vt eam conuerterent, eam suffocatam & mortuam inuenerunt. Qui contristati modo mirabili cum ieiunio & orationibus cœperunt implorare diuinam clementiam, vt dignaretur ostendere, quid significaretur per visionem ostensam. Tertia die apparuit eis mulier equitans super draconem, & duo serpentes crudeles accingentes collum eius, sugentes eius vbera, duo bufones terribiles erant super oculos eius, ac de ore eius ignis sulphureus expirabat; duo canes deuorabant crudeliter manus eius: & duæ sagittæ ignitæ immittebantur per aures eius; in capite eius lacertæ stabant. Quam cum vidissent fratres, territi corruerunt. Tunc illa: Nolite timere amici Dei; nam ego sum illa maledicta; quæ fui vobis alia die confessa. Et quia celaui in confessione tale peccatum, sum adiudicata perpetuo huic pœnæ. Tunc Pœnitentiarius: Adiuro te per Deum viuum & verum Christum, vt informes me de duobus dubiis. Primum est, quid significat hæc diuersitas pœnarum? Tunc illa: Lacertæ capitis sunt in punitionem ornamentorum capitis: bufones oculorũ in punitionem corruptorum aspectuum: sagittæ ignitę in punitionem diffamationum, cantationum, & immundorum verborum: Serpentes sugentes vbera, in punitionem, quia sustinui immundos tactꝰ; sed crudelitas canum in punitionem actuum immundorum, & quia bona dedi, de quibus sustentari pauperes poterant Christi, meis amatoribus; equito super draconem, qui inexpressibili dolore cruciat, & comburit omnes tibias, & omnia viscera mea in punitionem immundarum operationum. Tunc pœnitentiarius: Rogo, vt soluas secundum dubium meũ, scil. quę sunt peccata, ex quibus gentes hodie magis damnantur. Tunc mulier: Hodie per viam peccati ad infernum descendunt mulieres per quatuor genera peccatorum; per peccatum luxuriæ, per peccatum vani ornatus & pictionis; per peccatum sortilegii, & per erubescentiam confessionis. Cum ergo interrogaretur, an posset iuuari, draco cum mirabili cruciatu subito eleuans eam ad infernum portauit.

VIII. *Petrus Fauerius Carthusianus post confessionẽ grauiter à dæmone tentatus, & desperationi proximus, à B. Virgine confirmatur.*

Ex Annal. Carthusia. Henric. Grauius in Prat. exempl.

Inter alumnos S. Brunonis Carthusianæ familiæ principis, quidam fuit Petrus cognomine Fauerius, qui ob vitæ merita, pręclaramq; prudentiam, sanctę Crucis domum Prior, vt vocant, gubernauit: postea familiæ totius lites & negotia tractauit, quod in eo sedulitas cum officiosa fide coniuncta luceret: cumque in vrbe quadam, ad quam commissi muneris necessitas venire coegerat, ægrotaret, morboque in dies ingrauescente vltimum vitæ tempus immineret, Dei beneficio Hubertus, & is Carthusianus, & cuiusdam monasterii Præfectus, eodem peropportune peruenit. Huberti aduentus Fauerio iucundissimus accidit, animiq; lætitiam illis verbis declarauit: Tempestiue admodum, mi frater, accedis, pollinctor videlicet meus, & funeris ac sepulturæ minister egregius. Ei igitur peccata confessus viaticum sacrosanctum accepit, & oleo litus extremo sese ad moriendum præparabat. Cæterum Huberto quietis atq; otii causa paulisper secedente, in ægrotum, qui solus erat, malus dæmon inuadit, occasionum & captator, & versutus inuentor veniebat grandis libri sarcina onustus; in quo delictorum Fauerii omnis latebat historia; eumque diabolus morituro Fauerio cũ risu & cachinno prælegebat. Monachus suæ familiæ causarum litigator obstupuit, idque vnum in præsentia respondit, quæ exprobrasset commemorassetque, se esse delicta confessum, & in Sacramenti illo foro sententia sacerdotis absolutum, proinde obmutesceret, atq; illa relegere desineret, quibus æternus iudex clementer ignouisset. Redarguit Satanas confessionem inualidam esse, vbi de multis, quæ rem circumstant, quæque nominatim explicari debent, tacuisset. Negat fieri posse, vt hostiles manus effugiat, qui, quæ erant dicẽda, & subtiliter explicanda, prætermisit. Ægrotus vehementer expauit, ac desperationi proximus de animi salute diffidebat, cum misericordiæ parens & periclitantium adiutrix opportuna, sanctissima Deipara, lumine circumamicta, quod vix acies ferret humana, & manibus ac brachiis formosissimum puerum amplexa conspicitur, hisque ægrum verbis affatur: Quid times, animumque despondes? in portu nauigas, omnia tibi ab hoc pulcherrimo puero peccata condonantur, tibiq; esse remissa confirmo. Hæc vbi cacodæmon audiuit, fractus debilitatusq; diffugit, ipsaq; cœli Regina cum paruulo illo, sed totius orbis & rectore & effectore filio discessit. Restitit reuixitq; Fauerius, & animum confirmauit, qui pæne desperauerat. Redeunti paulo post collegæ Huberto vtramque visionem patefecit: deinde matutinis precibus absolutis, ægrotus alta voce pœnitentiæ septem psalmos pronunciauit, languescentibus viribus Hubertum ad precum partem aduocauit, amboque litanias recitarunt. Vt autem ad illud ventum est; Omnes Sancti & Sanctæ Dei, intercedite &c. Fauerius dextræ manus intento indice, lætus exclamauit: Omnes sancti, qui hic adestis, intercedite pro nobis. Et in his verbis vitæ cursum atque periodum feliciter terminauit.

Præmium integræ confessioni.

IX. *De pœna cuiusdam fœminæ, ob peccatum præ pudore in confessione sacramentali impie occultatum.*

Seraphin. Razius in hortulo exemplor. tit. de confess. cap. 3. &

In Italiæ quadam ciuitate quondam fuit nobilis fœmina, quæ, prout exteriori sua conuersatione prę se ferebat, ab omnibus tanquam sancta reputabatur. In eleemosynis liberalis erat, ecclesias frequẽtabat, & familiam suam in timore Domini gubernabat.

Cum

Gabr. Inno Cano. Regul. Lateran.

Cum ergo sub tali pietatis nomine apud omnes bene audiret, vbi ad extremũ vitæ peruenit, post mortem reliquit inter alias filiam vnam valde piam & deuotam, quæ pro dilecta sua matre in dies singulos particularem apud Deum fundebat orationem. Post autem aliquot septimanas, cum ipsa sola esset quadam die in cubiculo, dictæ puellæ accidit, vt subito, eoque insuſitato corriperetur tremore membrorum. Et conuertens oculos ad ostium cubiculi, vnde ipsi videbatur audiuisse strepitum, percepit monstrum horribile visu porci excoriati speciem præ se ferens, ignem & fœtorem grauissimum vndequaque emittens. Vnde cum graui timore consternata surrexisset à loco orationis, ad dicti cubiculi fenestras citissime cucurrit, vt se deorsum præcipitaret, & sic tam cruentæ bestiæ præsentiam euitaret. Verum audiens illa vocem quandam in hæc verba post se emissam: Siste gradum, filia, siste gradum, ipsa à Deo cõfortata immota substitit, audiendi causa, quid informe & horrendum istud monstrum proponere vellet. Quod voce humana talibus cum ea sermonibus egit. Nunc intelligas, filia, me esse eheu! infelicem, & maledictam matrem tuam, quæ non obstante vita irreprehensibili & inculpata, necnon & pia conuersatione mea, quam semper in præsentia hominum duxi, nihilominus tamen propter enormia quædam & detestanda peccata, quæ cum patre tuo fœdissime perpetraui, & præ verecundia nunquam confessa sum, æternis inferni ignibus deputata sum; & propterea nullas pro me deinceps ad Deum fundes preces. Cumque filia ab ea petiisset, qualia forent inferni tormenta, respondit: Priuationem visionis diuinæ præ omnibus maximam esse: & postea cogitationem, qua apprehendunt damnati se nunquam liberandos à pœnis. Quibus adiunxit damnatorum exercitium, blasphemare & maledictis prosequi d uinam iustitiam, quæ eos tam acriter hisce cruciabat & torquebat suppliciis. Denuo interrogata de tempore interiecto à die mortis eius, vsque ad tempus, quo in eam dãnationis suæ definitiua prolata est sententia, in hunc modum respondit: Statim vbi separata fuit anima eius à corpore sine præuia cõfessione debita, rapta fuit ante tribunal IesuChristi per malignos spiritus; & cum ipse eam iracundo vultu inspexisset, iudicasset, atque maledictionis sententiæ addixisset, fuit in instanti per cacodæmones præcipitata in inferni teterrimum barathrum: & cum ipsam monuisset, ne quid eam vlterius interrogaret, aliquos saltus faciendo super arcas & scamna, quæ lecticam circumstabant, & eisdem sua vestigia imprimens tanquam quoddam ferrum candens foret, ab iisdem dæmonibus de nouo ad infernum transportata fuit. Puella autem damnatione matris admodum afflicta, posteaquam quibusdam linteis hæc fœtida vestigia cooperuisset, simulq; cubiculum obserasset, confestim ad ecclesiam se contulit, ac conuocari fecit Prædicatorem, qui toto quadragesimæ tempore habuerat conciones ad populum, Patrem videlicet Damianum Bousfole territorii Cremonensis, cui rem totam, prout acciderat, plene enarrauit. Quo facto, sese transfert ad dictum cubiculum, & vbi vidit monstri vestigia, simulque fœtidum percepit odorem, locum benedixit, & filiam consolatus est, quæ illi fecit licentiam hoc exemplum publice annuntiandi. En malum, quod ei accidit, qui integre non confitetur, & præ verecundia peccatum aliquod enorme omittit.

X. *Iosbertus de Firmitate, cum sine intellectu & loquela iaceret, precibus D. Bernardi obtinuit gratiam peccata sua cum dolore confitendi.*

Cum Bernardus aliquantos iam in Claraualle explesset annos contigit virum nobilem, & ipsius quoque secundum carnem propinquum, Iosbertum de Firmitate, quod est oppidum proximum monasterio, grauiter infirmari, qui subito præoccupatus amisit intellectum, pariter & loquelam, vnde & filius eius Iosbertus iunior, & omnes amici eo magis affligebãtur dolore, quod sine confessione & viatico vir magnificus & magnifice honoratus obiret. Cucurrit nuncius ad Abbatem; neque enim tunc in monasterio erat. Venit, & inuenit eum iam triduo sic iacentem. Compassus autem homini, sed & mortis lacrymis filii eius, simul & lugentium cæterorũ, confisus est de misericordia Dei, & sermonem magnificum protulit dicens eis: Notum vobis est, quod in pluribus homo iste grauauit ecclesias, oppressit pauperes, offendit Deum: si mihi creditis, vt ecclesiis restituantur ablata, & vsurpatæ in grauamen pauperum consuetudines dimittantur, loquetur adhuc, & suorum confessionem faciet delictorum, diuina quoque suscipiet sacramenta deuotus. Mirantur omnes, lætatur filius, familia omnis exultat. Quicquid præcipit homo Dei, firmiter ei promittitur, & impletur. Cæterum frater eius Gerhardus & Galdricus auunculus, non parum territi & turbati secretius eum super tali promissione conueniunt, durius arguunt, acrius inuehuntur. Quibus breuiter simpliciterque respondens: Facile, inquit, facere potest Deus, quod difficile credere vos potestis. Itaque post secretam orationem ad oblationẽ sacrificii immortalis accedit. Quo offerente nuncius superuenit, qui indicaret præfatum Iosbertum libere iam loquentem rogare obnixius, vt vir Dei festinaret ad eum. Cui etiam post oblatum sacrificium venienti cum lacrymis & gemitu peccata confessus diuina sacramenta suscepit. Ex quo miraculo, & Confessionis necessitatem, & vim diuini sacrificii simul intelligimus.

Guillelm. Abb. in vita S. Bern. li. 1. c. 9.

XI. *Ferdinandus quidam Hispanus cum peccatum reticuisset, à dæmonibus comprehensus, & exanimatus, à P. Cornelio ad vitam reuocatur, & confessionem cum maximo dolore prætexit.*

Ex Ann. Societ. ad an. Do. 1552.

Non est hoc loco digna res literis supprimenda. Vtebatur in religiosæ vitæ tirocinio tanquam magi-

magistro P. Cornelio Ferdinandus quidam Hispanus, eique sua deponebat in confessione peccata; sed cum in idem peccatum mala consuetudine sæpe recideret, verecundia impeditus, expositis reliquis; illud vnum in homologesi reticebat. Visus est fraudẽ diuino instinctu sensisse Cornelius, qui ne temere sua perperam enuncianti peccata manus imponeret, hominem duplici corde simulationis insimulans, affirmauit eius animam multitudine dæmonum obsideri, qui & os ei, ne peccata funditus aperiret, obstruerent; & præcordia, ne dolorem susciperent, occuparent. Qua Ferdinandus obiurgatione proditus, ipsa facinoris conscientia permisceri se totum sensit, in eaque perturbatione videri sibi videbatur geminata quodammodo omnia, rotarique domesticum ædificium; & vniuersa circumagi. Cum fari vellet, omnino non poterat, magnam dæmonum vim eructans, quorum tenebris menti atque oculis offusa caligine exanimis repente corruit, vt mortuum omnino Cornelius crederet, nullo in eo animæ vitæque vestigio animaduerso. Sic exanimato, & ad terram afflicto videbatur ingẽs numerus insidiantium dæmonum suam comprehensam animam Christo sistere, prolatoque suorum indice peccatorum eum grauiter accusare, & vt suam suo quasi iure repetere. Erat autem ea specie Christus atque figura, quam in eius anastasi depingenda nobis pictores exprimunt, crucis insignibus supra solem splendida, & vulnerum cicatricibus rutila; vultus autem eius, innumerabili beatorum circumstante corona, grauis & iratus in reum: ex altera parte, cernere sibi Cornelium iuxta corpus vacans animo videbatur, qui Christi proiectus ad genua, pro suo in vitam reditu, vt peccatorum pœnas lueret, supplicaret: Christum autem ipsum dextera signo crucis expresso, supplicantis precibus annuisse, continuoque suam à Cornelio animam exceptam vlnis ad exanime corpus visum esse reduci. Quod dum faceret; insequentem à tergo dæmonem inhibere conatum; sed aduersæ crucis obiectu à Cornelio fugatum: vt autem restitutam in suum corpus animam reus vidit, sentire sibi visus est exustum vndique corpus totum, perinde ac si ex inferorum reuerteretur incendiis. Obiiciebantur hæc illi, cùm Cornelius stratus suppliciter ante Deum has mittebat pro discipulo voces: Eya, benignissime Domine, fac vt huius reuertatur anima in corpus eius, & absoluatur à peccatis, & pro iis dignam peragat pœnitentiam. Ea prece fusa, accedit Pater ad exanime corpus, digitosque iacentis adducit, mortui nomen inclamans; ad eius vocem recurrit illico ad suum anima corpus: & qui iacebat humi, se tollens flere cœpit vberius, in eo fletu perseuerauit aliquantisper, dum lacrymis saturus institutam peccatorum confessionem longe accuratissime, maximaque doloris significatione pertexuit. Quorum ille nexibus absolutus, nunquam sibi visus est lætior, nunquam in vita tranquillior. Ex eo tempore noxia fax corporis, qua molestissime inflammari consueuerat, tota relanguit. Hæc ex ipso authographo Ferdinandi, Cornelii chirographo subsignato, qui rem cum Dei laude, & posterorum bono coniunctam litteris testandam censuerunt.

XII. *Subticens scelera in confessione districto gladio in somnis terretur, & integre confessus liberatur.*

Ex lit. an. 1584. Flo. Osor. con. 2. de Conf. to. 4.

Ex litteris annuis Societatis accepimus, hoc, quod nunc scribam, anno Domini 1584. accidisse. Quidam cum plures annos grauia in confessione scelera reticeret, per quietem se vidisse narrabat, ardentem in se distringi gladium ad aspectum horribilem: se vero perterrefactum sustulisse clamorẽ, Deoque, vt sibi ignosceret, supplicasse, promissione facta integre confitendi. Tunc gladius in vaginam reconditus est, nec vspiam amplius apparuit. Visi fidem facit accurata confessio, & è concepta formidine examinatio tanta, vt tanquam mox expiraturo sacramenta nouissima sint adhibita. Sed vt in confessione pestem euomuit, momento conualuit. Hoc vero in Hispania accidit in ciuitate Toleti. Hoc discrimen, quod ille vidit, omnibus imminet, qui non recte confitentur; ad quos omnes Psaltes ait: *Nisi conuersi fueritis, gladium suum vibrauit, arcem suum tetendit, & parauit illum; & in eo parauit vasa mortis, sagittas suas ardentibus effecit.*

Discrimen imminet reticenti crimina in confessione.

Psal. 7.

XIII. *De infelici morte puellæ ob confessionem sæpius sacrilege repetitam.*

Ex Ann. Societ. an. 90. & 91. Thyræus Soc. part. de locis infest. ca. 1. de fusius apud P. Delrio.

In Prouinciæ Peruanæ ea parte, quæ Ititanorum est, Catharina sedecim annorum puella, ob violatã sacrilegio sæpius confessionem infelicem mortem obiit, & post mortem multarum turbarum atq; tumultuum fuit causa. Mox vt animam exhalauit, fœdum cadauer remansit, tam tetri odoris, vt seponendum fuerit sub dio, ne domum inficeret. Eodẽ tempore mansuetus alioquin equus & placidus sic furere cœpit, vt calcib. arietaret in murum, & hac illacq; percursaret, vinculis abruptis. Auditi canum latratus & inquieti discursus. Adolescens quidam extra lectum brachiis extractus: vna ex ancillis calce in humerum percussa, cuius plures ad dies manserunt vestigia. Post sepulturam, in famulam ingredi cupientem cubiculum, vbi illa erat, vas deiectum est de tabulato superiore: & maior pars oppidanorũ conspexit vim magnam laterum tegularumque magno fragore dispergi per ædes. Neque hoc satis. Domina coram decem aut duodecim mulieribus, semel, iterumq; ac tertio rapta est pede altero (nec apparebat raptator) itidem famula, quæ Catharinæ familiaris fuerat. Cum in cellam vestiariam iret ancilla, vt promeret vestem, videt Catharinam extollentẽ sese vasi prensando. At ipsa cum clamore repente se proripit: cæterum vas in parietem proiectum, diffractum est quassu ingẽti. Cum Domina strepitu excitata intraret cellam, dimidiatus later magno impetu in murũ est impactus. Postridie impressa in pagina Christi effigies de cruce pendentis apte applicata est glutine

tine in pariete vestiarii ; statimque cunctis inspectantibus euulsa tres in partes conscissa est. Eodem die cum in horto cœna esset, magna pars lateris decidit in lancem, & conturbauit mensam.

TIT. XXXIX. De fructu & vtilitate Confessionis sacramentalis.

EXEMP. I *Per veram confessionem peccata latronis cuiusdam prorsus delentur.*

SCribit Ioan. Climacus, antiquissimus ac doctissimus Pater, in libro, qui dicitur Climax; Cum latro quidam, inquit, monachus futurus, peccata omnia confiteretur, conspectum fuisse à spirituali quodam sanctoque viro procerum quendam ac terribilem, qui conscriptam chartam & calamum tenebat: & cum latro ille humi prostratus peccatum confitens pronunciaret, hoc ille calamo delebat. Qua visione intelligi voluit Deus, quod ibidem Climacus scribit, per temporalem confessionem eos, qui confitentur, ab æterna confusione liberari.

II. *Hæreticus, candentis ferri combustionem passus, & ad supplicium damnatus est, qui dum peccata confitetur, manus ambusta sanatur.*

In Cameraco ciuitate Episcopali, infra hoc quinquennium plures hæretici comprehensi sunt; qui omnes timore mortis suam perfidiam negauerunt. Missus est ab Episcopo clericus, qui negantes per candens ferrum examinaret, adustos hæreticos esse sentētiaret. Exanimati sunt omnes, & combusti, qui cum traherentur ad pœnam, vnus ex iis vir nobilis sanguine reseruatur à clerico ad vitam, si forte illum quoquo modo reducere posset ad pœnitentiam; cui sic dixit: Homo nobilis es, misereor tui, & compatior animæ tuæ: rogo & moneo, vt adhuc de tanta perfidia resipiscas, & de errore ad veritatem redeas; ne per mortem temporalem mortem incurras æternam. Ad hæc ille respondit: Experimento didici me errasse. Si sera pœnitentia mihi prodesse posset, non renuerem confiteri. Cui cum ille diceret, pœnitentiam veram nunquam esse seram; vocauit sacerdotem, confessus est homo errorem suum, ex toto corde Deo promittens, si vita cōcederetur, satisfactionem. Vt autem pius Dominus vim ostenderet confessionis; mox vt pœnitens cœpit peccata sua confiteri, cœpit & ipsa combustura in manu pœnitentis paulatim minui; quæ in tantum, in quantum confessio profecit. Medietate confessionis peracta, media pars plagæ sanata est: vt autem confessionem totam compleuit & virtus ipsa confessionis combusturam tam in colore, quam in dolore deleuit, & manus pristinam sanitatem recepit. Vocatus est vir a iudice ad ignem: ad quem clericus: Quare eum vocatis? Vt ardeat, inquit, eo quod in examinatione combustus sit: tunc clericus, ostēdens manum eius sanissimam, liberauit eum à pœnis, cæteris igne consumptis.

III. *De homine facinoroso desperato, qui à P. Leone ad spem reuocatur, & post confessionem omnibus angoribus liberatur.*

Ex Anna'. Societ. an. 1554. to. 3.

Admiranda facinorosi perditique hominis, virtute confessionis, resipiscentia fuit sub R.P. Leone Conimbrigensi Rectore. Is peccatorum turpitudine ac multitudine quodammodo obrutus atq; oppressus ferre se ipse non poterat; & vt sui ipsius iudex & carnifex esset, sibimet exitium atq; pernitiem veniæ desperatione parabat: venenum hauserat, & plenam hebdomadam sine cibo transegerat, vt per inediam vitam finiret. Cumq; multis indagatis sui interimendi viis, nulla Deo prohibente, & miserente procederet, ad extremum se Satanæ dedidit, totusque ei sese & animo & corpore mancipauit. Mox eius tyrannidem, cuius mancipium se fecerat, est expertus; tot tantisque ex illa die corporis doloribus tortus; tot animi cruciatus angoribus, vt ad eius inconditas voces, & miserabiles vlulatus omnis vicinitas expauesceret. Ea re cognita Religiosi Cœnobitæ quidam auctores fuere propinquis atque domesticis, vt æger deduceretur ad nostros. Quem vt Leo Rector aspexit, & quem miser deuenisset in locum percunctando cognouit, ad diuina præsidia se contulit, preces indixit suis, & ipse supplex humilisque Deo misericordiam elicuit. Deinde aggressus hominem de spe deiectum erigit, & ad spem reuocat, agit de animo componendo, & saucio pectore persanando, reditum in gratiam cum offenso Deo, qui benignus & misericors esset, & placabilis super malitia, pollicetur, modo humilem per confessionem, & anteactæ vitæ detestationem, virus euomat peccatorum: quod vt pacatius faciat, liberationem etiam angorum atque dolorum, quibus conflictabatur, exorat, inducias impetrat, & spe bona completum excipit confitentem. Ab ea confessione omnia de cętero ei fuere tranquilla, conualuitq; corpore pariter, & animo, initoque vitæ melioris initio; perseuerantiam magna spe salutis æternæ ad extremum vsque retinuit.

Desperatio.

Desperabundus.

IV. *Tentatio gulæ confessione patefacta illico marcescit.*

P. Platus l. 1. de bono statu Religiosi cap. 24. ex Coll. Cassia. 2. cap. 10.

Quod serpens teterrimus velut è tenebroso & subterraneo specu, virtute confessionis protractus ad lucem, confusus quodammodo & dehonestatus aufugiat, id confirmat Cassianus hoc illustri Serapionis abbatis exemplo, quem ait hoc de seipso narrare solitum: Cum adolescens esset, in eam prolapsus consuetudinem, vt gulæ intemperantia victus, panem vnum occulte comederet: cumque hoc vitium quotidie defleret, & quotidie tamē recideret, demum aliquando in plurium patrum consessu, interioribus stimulis adactum, produsse in medium, suam-

Gulæ vitium exomologesi deletum.

ſuamque hanc culpam coram omnibus profeſſum eſſe. Tum vero ipſius magiſtrum, prudentem hominem, & ſpiritualem rerum gnarum, iuſſiſſe eum bono eſſe animo, quoniam aduerſarium, à quo antea ſuo ſilentio victus eſſet, nunc præclara illa cõfeſſione certiſſime triumphaſſet; quibus verbis vix ab eo finitis, quandam quaſi ſulphuream facem ex iuuenis ſinu, in quo antea panem condere conſueuerat, exiliſſe; quæ tanto locum illum fœtore replerit, vt vix vllus conſiſtere poſſet: id autem ab omnibus ſic acceptum eſſe, vt intelligerent, dæmonem eſſe, qui ſuperatus abſcederet; idque Serapionem ipſum ſæpe teſtatum eſſe, ſe ab illo temporis puncto nunquam deinde amplius in vita ſua vllam furtiui illius deſiderii vel minimam titillationem ſenſiſſe.

V. *De muliere ab iracundiæ morbo per confeſſionem liberata.*

Ex D. Bernardo in vita S. Malachiæ.

D. Bernardus in vita Malachiæ viri ſanctiſſimi, quam ipſe litteris mandauit, vbi fœminam quandã ſancti viri precibus à morte ad vitam fuiſſe reuocatam commemoraſſet, aliam deinde refert, quæ iracundiæ & furoris morbo ſic obnoxia erat, vt & fratribus & filiis etiam, cæteriſque omnibus intolerabilis exiſteret. Itaque dolentes filii tum pro illa, tum pro ſeipſis, trahunt illam ad præſentiam Malachiæ, lacrymabilem cum fletu querimoniam deponentes. Vir autem ſanctus & periculum matris, & incõmodum miſerans filiorum, ſeorſum aduocat illam; fueritne confeſſa aliquando peccata ſua, ſolicite percũctatur. Reſpondit: Nequaquam. Confitere, inquit: paret: & ille iniungens pœnitentiam confitenti, oranſque ſuper eam, vt Dominus omnipotens det illi ſpiritum manſuetudinis, in nomine Domini Ieſu, ne vltra iraſcatur, iubet. Tanta deinde manſuetudo ſecuta eſt, vt pateret omnibus, non eſſe aliud, quam admirabilem mutationem dexteræ Excelſi. Fertur adhuc hodie viuere, & tantæ eſſe patientiæ & lenitatis, vt quæ omnes exaſperare ſolebat, nullis modo exaſperari damnis, contumeliis, & afflictionibus queat.

Mulier iracunda confeſſione miteſcit.

VI. *Indus quidam ebrietati deditus ſpectro horribili moloſſi ſpecie perterritus, & rite confeſſus meliorem ingreditur viuendi rationem.*

Ex lit. annuis Societ. an. 1584. Collegii Paſcuar. Prouin. Mexican.

Erat Indus, cum cæteris vitiis atque omni dedecore infamis, tum ebrietate potiſſimum. Hunc bene morata vxor, egregiaque Chriſtiana monebat aſſidue, caueret diuinas iras: ſed vbi ſenſit nullum admonitionibus reliqui locum, precata à Deo eſt, vt curam coniugis ipſe ſuſciperet, cæcamque mentem pro ea qua ſolet benignitate, nullis etiam laceſſita meritis illuſtraret. Non ſpreuit diuina bonitas æquas mulieris preces. Vir cum maxime iaceret in luto, noctuque ambularet in publico, ecce tibi ſathanas, cui ille ſe non ſemel addixerat, horribili moloſſi ſpecie, vaſto oris hiatu ad deuorandum expeditus: ac niſi candidi quidam, vt ipſe teſtabatur, adoleſcẽtes, eximiæ pulchritudinis accurriſſent, immanemque belluam ab eius corpore continuiſſent, confecta res eſſet. Hoc ille viſo perterritus, & pæne alienatus à ſenſibus, ſimul ac commodum fuit, ſemianimis venit ad noſtros, adeo pauidus, vt quoties gradum faceret, ſibi enormes illas fauces videretur incidere. Expoſuit peccata cum deteſtatione fletuque plurimo, vix vt fari præ ſingultibus poſſet. Expiatione autem animi facta, abiit illa formido & ille pauor: eamque ingreſſus eſt vitam, vt nemini dubium eſſe poſſit, quin id ei viſum diuinitus ſit obiectum.

Spectrum horribile moloſſi inſtar.

Ebrietati deditus Indus quomodo reſipiſcit.

VII. *Exomologeſi facta immunis fit quidam ab infeſtationibus dæmonis.*

Ex iiſdem litteris an. 1585. in Prouincia Rheni.

Confeſſionis beneficio non modo liberantur mortales à ſpectris, ſed etiam à dæmonis infeſtationibus. Vir ſiquidem honeſtus ac clarus, cum aſſiduas dæmonis pateretur iniurias (petebatur enim crebro lapidibus, nec quies vlla domi foriſque dabatur,) cum multa ac varia fruſtra tentaſſet, deniq; leuationem aliam præter eam, quam ei ſacerdos noſter attulit, non inuenit. Monuit pater prius delendas eſſe maculas peccatorum, ſi ſe tranquillum reddere, & à dæmonibus tutum vellet. Cum paruiſſet, & cum reliqua ſe familia frequenti confeſſione purgaſſet, tandem Chriſto dæmon, & luci tenebræ conceſſerunt.

VIII. *Per confeſſionem liberatur quidam à diutino languore & triſtitia.*

Th. Cantip. li. 2. Apum ca. 50.

Erat vir multis notus & clarus in Burgundiæ partibus, qui quidem aliquanto tempore in iuuentute ſynceriter conuerſatus, poſtea à virtute tepeſcens, cœpit ad vitia declinare. Nec mora, ſqualenti mente tabeſcens incidit in languorem: nec tamen Dei manum caſtigantis agnouit, ſed mala malis accumulans, pallore vultus & macie, quaſi homo ignis æterni miſerabiliter habilitabatur ad pœnam. Cumque nulla medicorum cura proficeret, nec ſaltem ei languentis vitæ cauſam aliquis aperiret; tandẽ in ſe reuerſus, ſolam miſeriæ corporalis cauſam, languorẽ animæ, diuina miſeratione præuentus, pœnitens intellexit. Confeſſus ergo cum lacrymis cuidã ſanctiſſimo ſacerdoti, ſtatim vbi beneficium abſolutionis accepit, ſimilitudinem fere bufonum habentium in facie, ſed diuerſificata poſterius, ſeptem animalia cute teterrima, & parua, quaſi vitiorum ſeptem dæmonia, de ſe ſimul eiecit. Mira res, vix modico temporis ſpatio interiecto, in tabem animalibus reſolutis reflorere cœpit caro prorſus & facies pœnitentis, menteque & corpore integerrime ſoſpitatus multis poſtea profuit ad exemplum.

IX. *De milite cæco ab oculorum cæcitate per confeſſionem liberato.*

D. Bonau. in vita S. Franciſci ca.

In Zachanto, quod eſt caſtrum iuxta Ananiam, miles quidam Gerardus nomine oculorum lumẽ ex toto perdiderat. Accidit autẽ, vt duo fratres Minores ab exteris partibus venientes, ad domum ipſius hoſpi-

[...]de Hospitalitatis [...]ritum.

hospitaturi diuerterent. Suscepti itaq; deuote propter reuerentiam S. Francisci à familia tota, & cum omni benignitate tractati, gratias agentes Deo & hospiti, ad locum fratrum deuenêre vicinum. Nocte igitur quadam, B. Franciscus vni fratri illorum in somnis apparuit dicens: Surge, festina beneficia rependere pietatis. Cæcus quidem effectus est suis promerentibus culpis, quas pœnitentiali non studuit confessione purgare. Disparente quoque patre frater festinus surrexit, vt mandatum cum socio celeriter adimpleret: venientesq; ad hospitis domum, cuncta quæ viderat alter, per ordinem narrauerunt eidem. Stupuit vir ille non modicum, & vniuersa, quæ dicebantur vera esse confirmans, compunctus ad lacrymas, confessus est libens. Tandem correctione præmissa, interiorique homine taliter renouato, exteriorem continuo recuperauit adspectum. Huius miraculi fama circumquaque diffusa, non solum ad reuerentiam Sancti, verum etiam ad confessionem humilem peccatorum, & hospitalitatis gratiam plurimos incitauit.

[...]cus mi[...]per con[...]ionem [...]asur.

X. *De Archidiacono Treuirensi Confessionis pharmaco à febri liberato.*

[...]g. Turo. Gloria [...]fessor. [...]93.

Est apud vrbem Treuerim in suburbano S. Maximinus, ad cuius tumulum sæpe cernuntur miracula gloriosa; inter quæ istud minime subticendũ: Cum Archidiaconus a Nicetio vrbis ipsius Episcopo pro adulterii crimine pulsaretur, Sacramento se ad huius sancti sepulcrum purificari expetiit; ingressusq; primum cryptæ limen restitit quasi stupens: dehinc descendens per gradus, ad aliud ostium venit, cumque ad tertium accedere vellet, protinus febre correptus, ingressum amplius figere non audens, crimẽ quod imputabatur, in discrimine mortis positus, est confessus, deprecans populum, vt pro se, vel sancti Antistitis, vel Episcopi sui suffragia flagitaret: sed statim vt confessus fuit, ab impulsu febris erutus, sui Antistitis est in charitate receptus.

XI. *Negligens confessionem toties in morbum labitur; & confessus, toties liberatur.*

[...]oann. Bo[...]acius de [...]lit. Pueri [...]ristiani [...]Orat. de [...]lig.

His addendum illud recentius, quod P. Ioannes Bonifacius in oratione de Religione commemorat: Coniectum, inquit, in vincula maleficum quendam pius quidam sacerdos, vti se peccatorum pondere leuaret confitendis ipsis sæpe admonebat; cumque identidem rogatus parere nollet, vereri se sacerdos dixit, ne Deus talem, ac tantam confitendorum criminum puniret tarditatem. Secuta mox fuit tam periculosa febris, vt sibi iam iam esse moriendum vinctus putaret: vocatoque ad se eodem illo, qui consilium dederat, sacerdote, vitæ lapsus omnes aperuit, peractaque confessione releuari se morbo sensit ægrotus, vsque adeo vt postridie è lecto surgeret, pedibusq; incederet. Id cum sacer homo vidisset, rogare facinorosum illum morbo liberum cœpit, vt se gratum immortali Deo ostenderet propter recuperatam sanitatem, habendæq; gratiæ optimam esse rationem dixit, si videlicet Christi hospes esse vellet, atque conuiua. Sacerdoti iusta petenti minime parere voluit vinctus, obstinationisq; pœnas confestim dedit, morbo, quo paulo ante solutus fuerat, redeunte. Tunc homo pertinax graue esse scelus intellexit, hortatori suo non obedire, cum præsertim idipsum Deus duplicato indicio mõstrauisset; quare tertium diuinæ vltionis telum exspectandum nõ censuit, confessusque iterum cœlesti se pane recreauit. Hæc posteaquam fecit, non solum ex furente illa iactatione febris emersit; verum etiam legitimæ potestatis iussu exiuit è custodia, in qua mensibus nouem macie & squallore confectus vixerat: quam etiam perpetuam futuram esse credidit.

[...]oricitans [...]t con[...]ionem [...]tam cu[...]ur.

Ingratus in febrim iterum lapsus liberatur per confessionem.

XII. *Quomodo peccatum confessione deleatur, manifesto miraculo visibiliter commonstratur.*

Scribit Cæsarius, adolescentem quendam Parisiis operam studiis nauantem, post diutinam & nefariam vitam, iuxta receptũ morem litteris incumbentium, & omnigenas tentãtium artes, solummodo vt tempus fallant, tandem in votis habuisse sacramentaliter scelera sua expiare; at confusus coram sacerdote ea exprimere erubescebat. Prudens pœnitentiarius plurima tentauit media dissoluendis & præcidendis pudoris immensi nexibus. Quæ inania, quanquam plurima adhibuisset, aduertens, salutari inito consilio, monuit scriptis exarare peccata. Quo peracto, hortatus est mansuete, ea ore proferre: cumque nihilominus non auderet, eo præsente & audiente, perlegit pœnitentiarius, defluentibus interim ab oculis pœnitentis non lacrymis, sed lacrymarum riuulis, & ab ore erumpentibus non suspiriis, sed flammis. Quibus perlectis, de eius licentia consulendum duxit confessarius Superiorem super iniungenda pœnitentia: erant enim atrocia, & enormia multa crimina: atq; delato & explicato de ipsius consensu coram Prælato scripto, ne quidem apex aut character vnus visus est: nam Deus lacrymis & pœnitentia adolescentis, necnon misericordi sua pietate deleuerat, & eluerat mendas pridẽ in charta exaratas, *purgationem peccatorum per semetipsum faciens.*

Ex Cæsario P. Iul. Mazarinus in Psal. Miserere, conc. 28 Italice, & Latine redditum per P. Henric. Paludanum Franciscanum.

Hebr. 5.

XIII. *De decem hæreticis apud Argentinam examinatis & combustis, quorum vnus dum esset per confessionem sanatus ac liberatus, per mulierem deceptus, rediuiuo incendio damnatus est.*

Circa annum Domini 1215. contigit (quod idem Cæsarius habet) monitu Conradi Decani Spirensis, de Argentinensibus hæreticis, qui decem numero ferri candentis iudicio conuicti, incendio demum adiudicati sunt, sed vnius repetita confessio, iterataque perfidia gemino quoque miraculo inclaruit. Ita ergo Cæsarius: Die statuto cum hi, quos dixi, ducerentur ad ignem, quidam ex comitantibus vni eorum dicebat: Miser damnatus es, age vel nunc pœnitentiam, peccata tua confitendo, ne post incẽdia

Cæsarius lib. 3. c. 17.

dia corporis, quæ momentanea sunt, animam tuam ignis gehennalis æternaliter comburat. Cui cum ille diceret: Considero quidem me errasse, sed timeo pœnitentiam tantę necessitatis minus acceptam esse Deo. Respondit: Ex corde tantum confitere, Deus est misericors, & pœnitentiam suscipiet. Mira res: mox enim vt homo confessus est perfidiam, manus eius, quam fretum prius velut ream adusserat, plenā recepit sanitatem. Tardante eo in confessione, cum à iudice vocaretur ad pœnam, confessor eius iudici respondit: Non iustum est, vt homo innocens damnetur iniuste. In cuius manu dum nullum vestigium combustionis reperiretur, dimissus est Habebat idem homo vxorem non longe à ciuitate manētem, horum quę dicta sunt, prorsus ignaram, ad quā cum venisset gaudens, dixissetq; Benedictus Deus qui me liberauit hodie ab interitu corporis & animæ, causam ei exponens, respondit illa: Quid fecisti ô miserrime? quid egisti? vt quid propter momentaneum dolorē recessisti à fide tua sana & sancta? magis debueras, si fieri posset, centies corpus tuum incendiis subiicere, quam à tam probata fide semel recedere. Sed quem non seducat vox serpentina? Immemor ille beneficii sibi diuinitus collati, immemor tam euidentis miraculi, consilio vxoris acquieuit, & errorem pristinum resumpsit. Deus vero nō immemor vindictæ pro tanta ingratitudine, manum plagauit vtriusque. Renouatum est incendium in manu hæretici, & quia coniunx auctrix extitit resumpti erroris, consors facta est rediuiui doloris. Tam vehemens erat incendium, vt ossa manuum penetraret, & cum vti non auderent clamoribus in villa, quos vis extorsit doloris, fugerunt in nemus vicinū, illic vt lupi vlulantes. Quid verbis immorer? Proditi sunt, in ciuitatem reducti sunt, simulq; in ignem, non dum plane extinctum, missi, & in cinerem redacti.

TIT. XL. De satisfactione, tertia parte Pœnitentiæ.

Satisfactio quid? Conc. Trid. sess. 14. c. 9.

Satisfactio autem est actio, vel punitio criminū à nobis commissorum, vel sponte suscepta, vel sacerdotis arbitrio pro grauitate delicti imposita.

EXEMP. I. *Quanta pœnitentia in satisfactionem criminis sit Ottoni III. Imp. iniuncta.*

Petrus Damian. Cardinal. in vita S. Romualdi Abb. apud Sur. to. 3. 19. Iunij, & Carolus Sigon. li. 7. de Regno Ital.

OTTO tertius Imperator Crescentium nobilem & primarium virum, quod Pontifici infestus vim & arma intulisset, occidi iussit; cui tamen vitam & salutem spoponderat. Quod suum scelus cum ad pedes S. Romualdi Abbatis, ea tempestate sanctitatis opinione celeberrimi, prostratus in sacra confessione retexisset; satisfactionis & pœnæ nomine iussus est nudis pedibus in Garganum proficisci montē in Apuliæ Prouincia regnoque Neapolitano situm, vbi Michaëlis Archangeli memoria, propter maxima in eo loco ab ipso accepta beneficia, pie frequētatur & colitur. Paruit mandatis Imperator, & per quadraginta dies solenni ieiunio destinatos, horrido atque aspero sacco indutus, duro in strato cubauit, aliisque pœnitentiæ operibus corpus afflixit: vt eius temporis scriptor grauissimus Petrus Damianus Cardinalis in vita S. Romualdi refert.

Pœnitentia insignis Ottonis III. Imperatoris.

II. *Pœnitentiam iniunctam pro homicidio non persoluens, eandem homicidij labem incurrit.*

Leo Ostien. lib. 2. [illegible] & 15.

Mortuo Pandulpho Capuæ Principe, eius vxor Aloara dicta, non secus ac si maritus viueret vniuersæ illi regioni præerat & dominabatur. Hęc dominii zelo, vel potius satanica inuidia occupata instigat duos filios suos, qui remanserant, vt interficerent vnum ex Comitibus, nepotem illius existētem, quasi potentia præstantem, & ab omnibus honoratum. Quod illi effecerunt: ipsa enim illius consanguinea, cum illum allocutura ad se vocasset, & ipse absque malitia ad eam intrasset, occasionem opportunam eius rei nacti eius filii prosilierunt in ipsum, & gladio interfecerunt. Horum mater pœnitētiam simulando, accersit supplex B. Nilum ad se, tanquam acceptura ab eo peccati dignā pœnitentiam. Beatus vero Nilus eius precibus annuens cum ad ciuitatem venisset, currebant omnes ad vias publicas, vt viderēt reuerendum eius aspectum, & obtinerent eius benedictionem. Venit itaq; B. Nilus ad palatium Aloaræ. Quæ cum illum vidisset, tremens facta procidit ad pedes eius, errorem suum confitendo, vt veniam obtineret. Ille vero cum ipsam subleuasset: Ne facias hoc, dixit, quoniam ego etiam homo sum peccator, nec habeo facultatem ligandi soluēdi: vade ad Episcopos, qui hæc iudicare possunt, & quodcunq; tibi dixerint illi, facito. Illa vero respondit: Episcopis peccatum meum confessa sum, & illi præceperunt mihi, vt psalterium legerem ter in hebdomada, & eleemosynas facerem indigentibus. Precor etiā sanctitatem tuam, serue Dei, vt à te audiam, quod vtile est, & veniam obtineam peccati mei. Beatus Nilus respondit: Psalterium percurrere, & dare eleemosynam, tibi, & indigentibus vtilitatem adfert; illi vero, qui occisus est, salutem non confert, neque mœrorem eorum, qui plorant interitum eius, soluet: quid enim tantum das, quātum offendisti? Si vero omnino volueris etiam à me humili consilium accipere, & facere voluntatem Dei; ecce dico tibi: Trade vnum ex filiis tuis propinquis defuncti, vt de eo faciant quodcunque voluerint: & ita à peccatis eris absoluta. Dixit enim Deus, quod ex *manu hominis fratris eius requiram animam*, ipsius videlicet hominis. Et, *quicunq; fuderit sanguinem hominis, pro illius sanguine sanguis ipsius fundetur*. Ad quæ illa respondit: Non possum hoc facere: vereor enim, ne aliquo pacto ipsum occidant. Tunc Beatus Nilus zelo diuino plenus respondit: Hoc dicit Spiritus sanctus: sanguis filii tui effundetur pro illo sanguine, quem tu in-

Proditio perpetrati homicidii.

Satisfactio pro perpetrato homicidio qualis.

Num. 35.

Genes. 9.

tu iniuste effudisti, & peccatum hoc non delebitur è domo tua in sæculum: nec vllus amplius ex semine tuo imperabit huic ciuitati. Sed eiicietur & conculcabitur ab hostibus suis, eo quod confisa es potentiæ tuæ, & non didicisti quod Dominus pauperes facit & ditat, humiliat & subleuat. Quibus illa audi- [margin: .Nili incorruptio.] tis cœpit flere, & lamentari, & cum implesset manus suas auro, offerebat illud beato Nilo, putans se illũ ita placaturam. Ille vero ab omni affectu alienus, reuera neque lacrymis mulieris fractus, neque captus auri copia, neque potentiam eius veritus, cum disrupisset cubiculi velum, vt ceruus prosiliens, abiit, memor illius: *Ne communices peccatis:* &, *Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ.* [margin: Matth.10. .Tim.5.] Nec multum temporis intercessit, & eius prædictio effectum est consecuta: filius enim iunior prædictæ Aloaræ principatus zelo maiorem fratrem in ecclesia orantem gladio interfecit. Ille vero econtra à Rege Francorum hac de causa vinctus agebatur. Et tandem breui tempore tota illorum superbia defecit, & eorum potentia periit.

III. *De pœnitentia Theodosii Imperatoris ob cædem Thessalonicensium à se factam.*

[margin: Paulinus in vita S. Ambrosii, & Theodor. l. 5. c. 17. & 18. hist. Eccles.]

Theodosio Imperatori, post immanem Thessalonicensium occisionem & cædem ira ob improbe necatos præfectos stimulante perpetratam, Mediolanum reuerso, & in sacrum templum properanti, Ambrosius, summa constantia & sanctitate Pontifex, extra sacra vestibula obuiam processit, atque grauissimis verbis, maiestate quadam plenissimis, eum aditu templi tam diu prohibuit, quoad agnitã culpam pœnitentiæ lacrymis obliterasset. Cui obsecutus Imperator ab ingressu sacrarum ædium se abstinuit; & ad palatium cum gemitu & lacrymis regressus, in luctu squaloreq; per octo menses fuit, & errorem suum ac facinus tot lamentis tantoque dolore detestatus est, vt, qui Theodoretum rem gestã sigillatim enarrantem attente legit, non mediocriter obstupescat, seque ad pietatem vehementer excitari sentiat. Refert igitur hic historicus, quodam die, cum Imperator consideret in palatio lamentis se dedens, Ruffinum aulæ magistrum, magna apud eum auctoritate, vtpote admodum familiarem, ad eum accessisse, fletusq; causam rogasse; cui Imperator lugens acerbius ac maiorem in modum flens, in hæc verba respondit: Tu quidem, Ruffine, ludis; nam quantis ipse in malis verser, non sentis: ego vero gemo, & meam ipsius deploro calamitatem, dum mente complector, quam facilis aditus ad sacrum templum seruis & mendicis pateat, liberque illis ad Dominum suum deprecandum detur introitus; mihi autem non modo ad illum locum, verum etiam ad cœlum ipsum accessus præclusus sit. Nam venit mihi in mentem sententia à Domino prolata, qui palam dixit: *Quodcunq; ligaueritis super terram, erit ligatum & in cœlis.* [margin: Matth.18.] Ad quẽrum Ruffinus; Curram, si placet, ad Episcopum, eique supplicabo persuadeboque vt te absoluat. At non est, inquit Imperator, tibi morem gesturus: noui enim adeo iustã æquamque Ambrosii sententiam, vt non metu potestatis Imperatoriæ sit legem diuinam violaturus. Tandẽ dilapso octo mensium spatio, ad ianuam templi se confert Theodosius, non vt templum ingressurus, sed obsecraturus Ambrosium, vt sibi peccatorũ veniam misericorditer impertiret. At Ambrosius eius aduentum dixit esse tyrannicum, eumq; ipsum contra Deum insanire, & illius leges proterere. Tum Imperator: Non obstinato animo leges sancitas impugno, neque sacra vestibula per nefas introire cupio; sed oro, vt mihi soluas vincula, & proponas tibi ante oculos clementiam illius, qui est Dominus omnium, ne mihi occludas ianuam, quam ille omnibus, quos peccatorum suorum pœniteat, patefecit. Cui Ambrosius: Quam tu, inquit, pœnitẽtiam post tam graue scelus admissum ostendis? quæ medicamenta ad vulnera tam difficilia curatu sananda adhibuisti? Tuum est, respondit Imperator, medicamenta ostendere, eaque temperare, & vulnera, quæ ægrius curantur, obligare; meum autem, quæ sunt adhibita, accipere. Cum ergo omnibus sancti & inuicti Antistitis hortationibus in aures ac animum admissis, quæcunq; sibi mandata essent, lubens fecisset; vinculis solutus in sanctum templum ingreditur fidelissimus Imperator; nec stans, aut genu nixus, sed pronus humi abiectus, capillum manibus lacerans, frontem ferire, lacrymarum guttis solum rigare, veniamq; supplex petere cœpit, versum illum Dauidis recitans: *Adhæsit pauimento anima mea, viuifica secundum verbum tuum.* [margin: Psal.118.]

IV. *Chilpericus Rex & Fredegundis Regina pœnitentes, & pro peccatis satisfacientes à tribulationibus liberantur.*

[margin: Greg. Turo. lib. 5. histor. Franc. c. 34. apud Baron. tom. 7. ann. 583.]

Anno 583. ingenti peste Gallias depascente, Chilpericus Rex grauiter ægrotauit. Quo conualescente, filius eius iunior necdum ex aqua & Spiritu S. renatus, ægrotare cœpit: quem in extremis videntes baptismo abluerunt. Quo parumper melius agente, frater eius senior nomine Clodobertus ab hoc morbo corripitur: ipsumque in periculo mortis Fredegundis mater cernens, sero pœnitens ait ad Regem: Diu nos male agentes pietas diuina sustentat: nam sæpe nos febribus & aliis morbis corripuit, & emendatio non successit: ecce iam perdimus filios: ecce iam nos lacrymæ pauperum, lamenta viduarum, suspiria orphanorum interimunt, nec spes remanet cui aliquid congregemus. Thesaurizamus, nescientes, cui congregemus ea: ecce thesauri remanent possessore vacui, rapinis ac maledictionibus pleni. Nunquid non abundabant promptuaria vino? Nunquid non horrea abundabant frumento? Nunquid non erant thesauri referti auro, argento, lapidibus preciosis, monilibus, vel reliquis imperialibus ornamentis? [margin: Pœnitentia Chilperici Regis, & Reginæ Fredegundis.] Ecce quod pulchrius habebamus, perdidimus: Nunc si placet, venite, in-

cendamus omnes descriptiones iniquas: sufficiat fisco nostro, quod suffecit patri Regique Clotario. Hæc effata Regina, pugnis verberans pectus, iussit libros exhiberi, qui de ciuitatibus suis per Marcum venerant: proiectisque in ignem, iterum ad Regem conuersa: Quid tu, inquit, moraris? Fac quod vides à me fieri: vt etsi dulces natos perdimus, vel pœnam perpetuam euadamus. Tunc Rex compunctus corde tradidit omnes libros descriptionum igni, conflagratisque illis, misit, qui futuras prohiberet descriptiones. Post hæc infantulus iunior, dum nimio labore tabescit, extinguitur. Clodobertum vero cõponentes in feretro Suessionas ad basilicam, S. Medardi duxerunt, proiicientesque eum ad sanctum sepulcrum vota vouerunt pro eo: sed media nocte anhelans iam & tenuis spiritum exhalauit. Multa postea Chilpericus Rex ecclesiis, siue basilicis, vel pauperibus est largitus, & in meliorem frugem mutatus.

V. *De dura pœnitentia cuiusdam Comitis Germaniæ.*

Th. Cantip. li.2. apum c.51.2. In Germaniæ partibus quidam nobilis Comes, sed ferus pauperum spoliator, ex misericordissima pietate diuina graui infirmitate correptus est, & amarissima pœnitentia contritus omnia ad restitutionem posuit quæ habebat, & irremediabilibus lacrymis quotidie lectum rigans, angelos ac sanctos Dei ad impetrandam sibi misericordiam inuocabat. Satisfactionis illustre exemplum. Decumbens vero corpori suo tantum supplicium ingerebat, vt talos pedum & crura fricaret ad lignũ, & cutem & carnem ac neruos violenta assiduitate diuelleret. Aquam frigidam in hyeme tanquam ad bibendum acceptam clam pectori superfundebat, & membris, vt ex hac glaciali frigore torqueretur. Nec diu post hæc in agona positus tanto spiritu repletus est, vt sicut Christus de publicano Euangelistam: ita de isto faceret Prophetam. *Matth.9.* De seipso enim prædixit, quod sine purgatorio ad requiem euolaret: & eo mortuo, ac Henrico Rege defuncto, tota Thuringia maximis calamitatibus subiaceret. Quod ita factum vidimus.

VI. *De homicida ob peccati grauitatem ab Episcopo Romam pro pœnitentia petenda remisso.*

Ex Actis Concilii Lemouicensis Bar. to.11. ad an.1034. 24. Referam vero ad ædificationem, quod dudum de illo milite Vascone, qui iubente Duce Vasconum* Sancto seniorem suum decollauit, inuitus tamen & terrore Ducis, & perterritus id egit, interminante irato Duce, & dicente: Nisi istum occideris occidã te. Vno ergo ictu Seniorem proprium decollauit: & grauissimo dolore repletus ad Episcopum suum pœnitentię causa recurrit. Cui ille compassus dixit: Debueras pro Seniore tuo mortem suscipere, antequã illi manus aliquo modo inferres, & martyr Dei pro tali fide fieres: sed grauissimum reatum egisti, & nobis inauditum. Nescio tibi consilium ferre pœnitentiæ, sed vade quanto citius ad Papam Romanum, (Benedictum IX.) si tibi ille pœnitentiam concedit, & ego gaudeo & confirmo: si te ille abiecerit, nunquam nec à me, nec ab aliquo inuenies pœnitentiam. Quod ille concitus impleuit, & cum testibus detulit secum litteras Episcopi sui. Et cum Apostolicus secunda Paschali feria apud sanctum Petrum sacra agens post euangelium resedisset, cœpit ille reus ante eum in conspectu totius Ecclesiæ grauissime plorans & suspirans exclamare, dicens, Pœnitentiam volo domine, pœnitentiam volo domine. Et Apostolicus iis, qui dextra, læuaque ei assistebant, ait: Requirite pro qua culpa. Ille inquisitus nihil aliud dicebat, quam, Creatorẽ meum offendi, Creatorem meum offendi. Cui Apostolicus: Cur, inquit, Episcopum tuum non expetebas? Et ille: Episcopus meus me misit ad te. Tunc testes Apostolico suggesserunt culpam, atque litteras Episcopi protulerunt. Sic Apostolicus Episcopo, qui à dextris eius stabat, locutus est dicens: Recogita auctoritatem diuinam, quali pœnitentia hic mortuus possit viuificari. Et Episcopus ait: Dominus dixit in Euangelio: *Omnis qui reliquerit domum, vel fratres, vel sorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros,* &c. nimirum, vt seculo renuncians peteret monasterium, vbi ad obitum vsque in perpetua viueret pœnitentia.

** Sanco.*

Pœnitens homicida Romam mittitur.

VII. *De pœnitentia à Boleslao Rege in satisfactionem criminis fratricidii assumpta.*

Cromer. l. hist. Pol. Seuerior fuit Boleslai Regis pœnitentia, qua se afflixit, quod Sbignem fratrẽ iussisset interfici; quãuis cõtumacia, rebellione, & fastu eius prouocatus, & consilio suorum, qui prudentia humana nitebantur, impulsus hoc facinus admisisset. Verba, quibus factum explicat Martinus Cromerus accuratus & elegans rerum Polonicarum scriptor, hæc sunt, a quibus ne latum vnguem recedam. Post hæc Boleslaus, quamuis magnus in ornatum templorum, & in alimenta Sacerdotum atque egenorum impendiis atque donationibus, iugique precatione & lacrymis, & aspero tenuique victu & cultu corporis, cilicio pro veste vtens, & cinere sese adspergens, ægrotorumque mendicorum pedes subinde manibus suis abluens, admissum in Sbignem fratrem facinus sedulo expiaret; cum aliis satisfaceret, tamen ipse sibi non satisfaciebat, nisi & laborem longæ molestiæq; peregrinationis adiiceret. Itaque solenne Christianis quadraginta dierum ieiunium pane tantum & aqua gustandis, cilicium indutus cum exegisset, paucis sacerdotibus, & aliis piis hominibus comitatus ad Ægidii tutelaris diui sui sepulcrum peregrinationem priuati habitus suscepit; atque id iter magna ex parte nudis pedibus confecit, nullum templum, nullum monasterium, nullum egentium domicilium, neminem denique Sacerdotem, aut mendicũ præteriens, quin liberalitatis & magnificentiæ quidpiam in eum depromeret. Narrat idem auctor, eum vere proximo in Hungariam ad D. Stephani sepulcrum alteram peregrinationem, eamque religiose, & pedestri etiam itinere obiisse.

VIII. *Pro criminis immanitate pœnitenti iniungitur à summo Pontifice pœnitentia.*

Ant. Bonfi. reg. Hunga. decad. 2. lib. 1. & Sur. in vita S. Emerici 4. Nou.

Pœnitentia iniuncta pro modo peccati.

His adiiciam & illud. Regnante Ladislao religioso Vngarorum Rege, Conradus quidam natione Germanus, homo flagitiosissimus, tandem magno Dei beneficio cõpunctus, cum se ad meliorem frugem recipere cuperet Romam adiit, Pontifici peccata sua cum ingenti cordis contritione confessus animæ salutarem ab eo petiit medicinam. Pontifex ad immanitatem criminum eius obstupescens hac eum mulctauit pœna; vt loricam ferream ad nudum corpus quinis catenis ferreis adstringeret, & chartam, in qua eius peccata enormia scripta erant, Põtificis annulo obsignatam, ad loca, in quibus sancti quiescerent, secũ circumferret, donec diuinitus catenæ dissoluerentur, & scriptura chartæ penitus obliteraretur. Fecit homo vt erat iussus (nihil enim arduum videtur ex animo peccata lugẽti, & cum Deo in gratiam redire cupienti) inuisit loca sacra, etiam Hierosolymam & Saluatoris sepulcrum. Tandem in Pannoniam venit vbi beati Regis Stephani tum celebre nomen erat. Orat ad sepulcrum eius; nec inde recedere constituit, donec ruptis vinculis & charta deleta, sentiat Domini misericordiam impetrasse. Cum autem multum fatigato inter orandum somnus obrepsisset, à prima enim hora vsque ad nonam in preces incubuerat, sanctus Rex ei apparens: Surge inquit, amice, & Emerici filii mei monumentum, quod iuxta est, adito: ille enim, quod carnis seruanda integritate præcipuum apud Deum gratiam promeruerit, facinorum tuorum veniam tibi impetrabit. Ex eorum enim numero est, *qui non inquinauerunt vestimenta sua, sequunturque Agnum quocunque ierit, & ante thronum Dei cantant canticum nouum.* Excitatus ille mox ad B. Emerici sacellum se confert, fundit ibi preces, atque opinione celerius dissiliunt ferrei nexus: charta resignata nullum habet literæ scriptæ vestigium. Ad sonitum cadentium catenarum accurrunt æditui, & complures alii, quibus ille omnia ordine exponit. Mirantur omnes, laudant Deum, & B. Emericum; referunt cuncta ad Ladislaum Regem. Is, conuocato concilio, de Beato Emerico Sanctorum Catalogo ascribendo cum Episcopis & regni Proceribus confert. Iam enim etiam ex remotissimis regionibus eo concurrebant homines pro grauissimis rebus vota nuncupantes. Post triduanum ieiunium honorifice eleuatum eius corpus.

S. Emerici ope veniã obtinet pœnitens.

Apoc. 14.

Insigne miraculum ad B. Emerici tumulum.

IX. *Quidam flagitiosissimus præ immanitate scelerum nolens confiteri, ex impositione leuis satisfactionis, conteritur, paratus confiteri, & plane satisfacere.*

Sur. in vita S. Lyduuinæ ca. 6. p. 2. 14. April.

Quidã vir flagitiosissimus, præ immanitate scelerum suorum nulli Sacerdoti confiteri voluit: tandem eo adductus est, vt paratum se offerret ad dicẽdum peccata sua Lyduuinæ, vt ea rursus illa Sacerdoti confiteretur. Etsi a. totis viribus se opponeret Lyduuina; at ille tamen turpia flagitia sua ei detexit: illa rursus consentiente viro, confessa est sacerdoti, tanquam propria ea deflens, petiitque sibi imponi satisfactionem. Postea redit ad eam ille vir, vti promiserat, aitque ad eam: Puto te confessam omnia peccata mea, dic iam qualem me vis agere pœnitentiam; libens enim obediam tibi. Et Lyduuina; Confessa sum, inquit, peccata tua: vnum autem hoc abs te peto, vt in lecto tuo bene strato cubes nocte vna supinus, & neque in dextram, neque in sinistram partem te vertas quouis modo. Accipit ille pœnitentiam siue satisfactionẽ, quasi subridens ob leuitatem oneris. Opportuno inde tempore sternitur lectus molliter, cubat ille delicatulus in molli strato: sed simul atq; se reposuit, cœpit affici tædio, corpus sentit quasi quibusdam compungi aculeis, adeo vt nunquã tam male se cubasse diceret, licet interim sano esset corpore, sola vertendi se in hanc vel illã partem libertate priuatus. Cum sic ergo magno affectus tædio iaceret, corporisque sui incolumitatem, lecti mollitiem, temporis breuitatem, scelerum suorum immanitatem, æternas gehennæ flammas, aliaq; multa cogitaret, & tam exigua molestia victum se cerneret, ait apud se: O me peccatorum omnium, quos habet hic orbis, miserrimum. Incolumis iaceo hic delicate & molliter, & tamen ea sola causa, quod non licet mihi breui spatio quo libitum est corpus vertere, somn⁹ fugit ab oculis meis. Mutatus est igitur ab eo tempore, factusque est promptus ad agendam pœnitentiam, ad confitendum peccata sua, & ad quæuis dura & aspera perferenda promptissimus.

TIT. XLI. De admirabili quorundam pœnitentia sponte assumpta.

Achab sponte sua cilicium ad carnẽ induit, & dormiuit in sacco. De quo Dominus ad Eliam: Nõne vidisti Achab humiliatũ coram me? quia igitur humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus eius. 3. Reg. 21.

Sanctus Iob insipienter loquutus est, idcirco seipsum reprehendit in cinere & fauilla. *Iob. c. vlt.*

EXEMP. I. *Admirabilis pœnitentia quorundam à Io. Climaco narratur.*

Io. in. Clim.

PRo hac re carcerem illum admirabilem pœnitẽtium apud Climacum de pœnitentia ingredere, ibique singulorum vultus, ora, gestum, voces, lacrymas, verbaque considera: quanto animi impetu atque ardore pœnitentiæ tabulam in fluctibus amplexati sint, quam testudineo gradu nos ad illam feramur, intuebere. Quosdam, ait Climacus, vidi noctibus totis vsque mane sub dio stare peruigiles, pedesque immobiles tenere: cumque somno miserabiliter oppressi agitarentur, vim naturæ inferre, increpare, ignominiisq; & contumeliis afficere, atq; excitare. Alios miserabiliter in cœlum intuentes, & illinc adiutorium cũ gemitu, & suspiriis, & vocibus

inuocantes. Alios in oratione existentes, ac reorum in morem vinctis post terga manibus, humi luridas facies inclinantes, indignosq; se, qui in cælum aspicerent, vociferantes. Nonnullos in pauimento strato cilicio & cinere sedentes: alios iugiter pectora tundentes. Plurimi; vt in mortibus solet fieri super animabus suis vlulatum diræ vocis emittebant. Alii ex intimo corde rugiebāt, atq; intra os gemitus sonum cohibebant. Interdum vero cum se continere non possent, repente exclamabant. Vidisses in illis æstuātes linguas instar canū ex ore procedentes. Ex his alii sub ardentissimo Solis æstu seipsos cruciabāt. Alii contra, acerrimo frigore seaffligebant. Quidam modicum aquæ degustantes, ne omnino siti exarescerent, ita quiescebant. Nonnulli cum panis exiguum quid accepissent reliquum manu lōgius proiiciebant, indignos se qui rationali cibo vescerentur asserentes, quippe qui irrationabiliter egissent. Quem apud illos locum risus habere poterat? quem otiosus sermo? &c Hæc ex multis pauca. Nam totum illud caput gemitibus suspiriisque hominum ex intimo corde veram pœnitentiam agentium plenum est.

II. *Aliud eiusdem argumenti exemplum.*

Idem Climaci ibid. Quidam monachus, eo quod in peccatum incidisset, ab Abbate multis & precibus & lachrymis impetrauit, vt ad agendā pœnitentiam in carcerem illum pœnitentium damnaretur. Proiecit se, inquit Abbas, in pauimentum, apprehendit pedes, multisque illos lacrymis vbertim rigans petiit se ad custodiam damnari. Extorsit carcerem lacrymis: ita vero se mœrore in eo torsit, vt intra paucos dies doloris gladio transfixus occubuerit. Doloris gladio, ait Abbas, percussus in corde, quem diuina charitas acuerat, octauo postquam in carcerem peruenerat die, migrauit ad Dominum, petens, ne sepultura frueretur. Quem ego, vt sane dignissimum, in patrum sepulcro sepeliui. Nec defuit, qui certissime cognosceret, non eum ante à pedibus meis resurrexisse, quam Deus illi propitius ignosceret.

Pœnitentię dolore trās fixus quidam obiit.

III. *De Mose monacho, qui post multa peccata magnam per se subiit pœnitentiam.*

Hist. tripar. lib. 8. histor. Eccl. c. 1. Moses Maurus cum seruus esset, propter culpam expulsus è domo est; qui postea latrocinio deditus in Ægypto homicidia multa cōmisit. Postmodum vero conuersus, repente philosophiæ anachoreticæ virtute repletus est. Cumq; pro prioris vitæ feruore phantasiis adhuc libidinum moueretur, multa abstinentia domabat corpus suum, panem solūmodo comedens, & multum operis efficiens. Sex autem annis per totam noctem stans orauit, neq; genibus inclinatis, neque oculis somno clausis. Insuper etiam noctu circumibat cellulas monachorum, & lagenas singulorum aqua implebat, cum procul aut decem, aut viginti, aut triginta stadiis aqua maneret. Qui licet ita domaret corpus, priorem tamen valetudinem non amisit; fertur enim, cum quatuor latrones eius inuasissent hospitium, comprehēdisse omnes atque ligasse, suisque humeris impositos ad ecclesiam perduxisse, in voluntate monachorū ponens, quid de illis facere vellent. Fuit ergo in summa philosophia, & terribilis dœmonibus & presbyter in Scythia constitutus. Vixit annis pæne septuaginta quinque.

IV. *Quomodo contrariis morbis contraria sint adhibenda medicamenta.*

Audoen. Rotomag. Ep. in eius vita apud Sur. 1. Dec. l. 1. c. 7. Sanctus Eligius, dum iuuenis esset, teste Audoeno eius sodali, locuples erat, pulcher & omnib. charus. Vestibus vtebatur sericeis auro & argēto pertextis, cinguloque gemmis & lapidibus pretiosis splendido: consuetudine vtebatur Principum in aula regia, ipsique adeo Regi coniunctissimus. Postquam autem Deus cor eius tetigit, & perfectæ pœnitentię desiderium in illud immisit, sic prorsus fecit, vt conatus & studia eius omnia superiori vitæ essent cōtraria: nam vestimenta byssina & aurea conuertit in cilicium, cingulum gemmis fulgens in funem rudem; ludos aulicos & otia in nocturnas preces & vigilias, sodalitatem optimatum regni in familiaritatem peregrinorum egenorum, infirmorum, captiuorum aliorumq; hominum miserabilium; quibus omnia officia seruilia, etiam dum ad Episcopatum, inuitus licet, euectus esset, detulit, aquam manibus effundendo, easque exosculando, cibum potumque mensæ inferendo, pedes calida abluendo, & alia id genus charitatis opera exercendo.

V. *Quas æstus molestias perferat Olympius Abbas, vt liberaretur à pœnis inferni.*

Sophron. Prat. spir. c. 141. Olympius Abbas in specu iuxta Iordanem sedem delegerat, in quo & ardoribus solis valde vrebatur, & culicum morsu miserabiliter configebatur. Rogatus autem, quomodo æquo animo tam incommodum locum perferre posset, respondit: Se æstum patienter ferre, vt liberari posset ab ardoribus inferni: culicum vero morsum, ad præcauendum vermē conscientiæ damnatos in perpetuum morsurum.

VI. *Quomodo Potamius Episcopus seipsum pro admisso peccato castigauerit.*

In Conc. Tolet. 10. pro Potamio Episc. In Concilio Toletano decimo memoriæ proditum, Potamium quendam Episcopum Brachiensem extitisse, qui cum semel tantum tactu fœmineo, vt loquitur Concilium, sorduisset, ipse se primum in ergastulo, nullo cogente, inclusit, atque nouem mensium pœnitentiam egit: deinde Concilio, quod Toleti celebrabatur, libellum accusatorium contra se porrexit, quo peccatum admissum prodebat spōte. Patres vero Concilii perpetuam pœnitentiam, quoad viueret iniunxerunt, vt nimirum perpetuo in abiectis officiis deseruiret; nihilominus affirmarunt humanius ac benignius cum ipso actū, quam antiquorum Canonum seueritas pateretur. Egregium sane pœnitentiæ exemplum Potamius hic præbuit optimeq; sibi consuluit: nam, vt ait Iob; *Qui timet* pruinam,

Egregium pœnitentiæ exemplum.

Iob. 9.

pruinam, irruet super eum nix. Qui enim exiguas pęnas breuesque austeritates reformidant, in pœnas atrocissimas ac lógissimas ignis purgatorii vel æternæ gehennæ sæpe incurrunt. Salutare ergo consiliū est, & peccata maximo dolore, quantumcunq; leuia detestari, & sibi ipsi pœnam aliquam imponere.

VII. *De horribili septenni pœnitentia Aureæ Virginis ob arrogatum sibi Diaconi officium.*

...ron. in ...spir.

Virginum lampades extinguentur, si pœnitentiæ oleum in vasis suis habere neglexerint. Aurea Virgo, Parisiensis monasterii Præposita, quoniā inter Missæ solennia Diacono Euangelium inepte admodū legenti stolam eripiens, ipsa sibi apponere, & eius officio defungi ausa fuerat, semet arrogantiæ accusans dignitatem deposuit, annosque septem à cella sua non discessit. Ibi etiam sedile sibi faciendum curauerat; cuius pars quæ humero tenus confidentem hemicyclo amplexabatur, in summo clauorum cuspidibus ad Psalmorum numerum dispositis horrescebat. In eo sedili illa cum psallere vellet, sese collocabat, & dextro lateri innixa quinquaginta Psalmos perlegebat: sinistro totidem, & totidem in tergo resupinata, pungentibus quaqua versum ferreis aculeis. Dum ergo paulo insolentioris facti pœniteret, sponte passa est præsidentiæ depositionem, cellæ carcerem, legendi laborem, sedēdi dolorem; ad hæc quotidiana ieiunia, noctesque peruigiles. Hinc saltem discant, quæ aliis præsunt, quali pœnitentia expiari debeant, si deliquerint. Quia multum quidem imputandum est illi, etiam cum leuiter peccat, à quo subditi viuendi exempla petunt.

VIII. *Assumpta pœnitentia ad exhortationem B. Frācisci, à multis calamitatibus liberatur populus.*

...Bonau. ...vita S. ...ncisci ...

Cum aliquando Beatus Franciscus moraretur in eremo Græciæ, loci illius indigenæ malis multiplicibus vexabantur. Nam & luporū rapacium multitudo, non solum bruta, sed & homines cōsumebat; & grando annua tempestate blada, & vineas deuastabat. Dum igitur sic afflictis præco sacri Euangelii prædicaret, dixit ad eos: Ad honorem & laudē Dei omnipotentis fideiubeo vobis, quod pestilentia omnis abscedet, & respiciens vos Dominus multiplicabit in bonis temporalibus, si mihi credentes miseremini vestri, vt vestra cōfessiōne pręmissa, dignos faciatis pœnitentiæ fructus. Iterum hoc annuncio vobis, quod si beneficiis ingrati ad vomitum conuersi fueritis, innouabitur plaga, duplicabitur pœna, & maiori in vos ira desæuiet. Ab illa vtique hora, pœnitentiam ad exhortationem ipsius agentibus illis, cessauerunt clades, periere pericula, nec molestiæ quicquam lupi intulere, vel grandines. Immo, quod maius est, si quando vicinorum arua grando peruaderet, istorum terminis appropinquās terminabatur ibidem, aut in partē aliam diuertebat. Cessauit grando, seruauerunt & lupi pactum serui Dei, nec contra pietatis legem in homines ad pietatem conuersos attentauerunt amplius desæuire, quamdiu, iuxta cōdictum, contra piissimas Dei leges impie nō egerunt. Pie igitur sentiendum est de pietate viri beati, quæ tam miræ dulcedinis & virtutis fuit, vt domaret ferocia, domesticaret syluestria, mansueta doceret, & brutorum naturam homini iam lapso rebellem ad sui obedientiam inclinaret. Vere hæc est, quæ cūctas sibi creaturas confœderans, valet ad omnia, *promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & futuræ.* 1. Tim. 4.

(marg.: ...tæ pœni...tiæ vis.)

TIT. XLII. De felici pœnitentium successu.

Aaron frater Moysis, post pœnitentiam à Domino eligitur in summum sacerdotem. Exod. 28.

Maria pœnitentiam agens liberatur à lepra, ac prophetiæ dono, vt prius, decorari meruit. Num. 12.

Israelitæ pœnitentiam agentes remedium consequūtur contra ignitos serpentes. Num. 21.

Samaritæ à Syris obsessi pœnitentia & humiliatione eos fugant. Reg. 4. c. 6.

Dauid Rex cum commissa defleuisset, veniam impetrauit. Reg. 2. c. 12.

Achab spōte sua cilicium ad carnem induit, & dormiuit in sacco: de quo Dominus ad Eliam: Nonne vidistis humiliatum Achab corā me? Quia igitur humiliatus est mei causa, non inducam malū in diebus eius. Reg. 3. c. 17.

Iob de se ait: Insipienter loquutus sum, idcirco me reprehendo, & ago pœnitentiam in cinere & fauilla. Iob. 42.

Machabæi ciliciis præcincti, &c. victoria contra Timotheum potiti sunt. 1. Mach. 10.

Matthæus publicanus, pœnitens ad Apostolatum vocatur. Matth. 9.

Petrus negator, postea pœnitens princeps constituitur Apostolorum. Matth. 26. Ioan. 21.

Zachæus publicanus etiam pœnitens Iesum meretur hospitio excipere. Luc. 19.

Latro pœnitens de cruce volat ad paradysum. Luc. 23.

Maria Magdalena, quæ diu fuerat serua peccati, nitendo meruit effici discipula Christi. Luc. 7.

Adolescens prodigus per pœnitentiam reuersus, osculo & conuiuio à patre excipitur. Luc. 15.

Samaritani verbo Dei per Philippum nunciato pœnitent, & baptismum suscipiunt. Act. 12.

EXEMP. I. *Marcellinus Papa post pœnitentiam assumptam ob commissum à se idololatriæ crimen martyr efficitur.*

MArcellinus Pontifex natione Romanus, in immensa illa Diocletiani Imperatoris persecutione terrore perterritus, deorum simulachris thus adhibuit. Cuius peccati mox illum tantopere pœnituit, vt Sinuessam Campaniæ vrbem, ad Concilium plurimorum Episcoporum (centum videlicet octoginta) squalidus, puluerulentus ac cilicio indutus venerit; vbi lachrymis profusis scelus suum palā confessus est. Quem tamen damnare ausus est nemo,

(marg.: Breuiarium Romanum 26. April. & Platina de vitis Pontificum.)

nemo, sed omnes vna voce clamarunt: Tuo te ore, non nostro iudicio iudica: nam prima Sedes à nemine iudicatur: Petrum quoq; Apostolum propter eandem animi infirmitatem deliquisse, & à Deo similibus lachrymis veniam impetrasse. Marcellinus Romam reuersus Imperatorem adit, grauiter eum accusans, quod se ad tantam impietatem impulisset. Quam ob rem ille Marcellinum vna cum tribus aliis Christianis, Claudio, Cyrino & Antonino, capite plecti iubet. Quorum proiecta corpora cum triginta sex dies iussu Imperatoris sepultura caruissent, B. Marcellus à Sancto Petro in somnis admonitus, Presbyteris & Diaconis, hymnis ac luminibus adhibitis, honorifice sepelienda curauit in cœmeterio Priscillæ via Salaria.

II. *S. Bonifacius in pœnitentiam sepeliendorum martyrum curam suscipit, ac propter ea post multa tormenta martyrio coronatur.*

Breuiar. Ro. 14. Maii. Bonifacius ciuis Romanus, quod cum Aglae nobili matrona impudice versatus esset, tanto illius intemperantiæ dolore captus est, vt pœnitentiæ causa se ad requirenda & sepelienda Martyrum corpora contulerit. Itaque relictis peregrinationis sociis, cum Tarsi multos propter Christianæ fidei professionem variis tormentis cruciatos vidisset, illorum vincula osculatus eos vehementer hortabatur, vt constanter supplicia perferrent, quod breuem laborem sempiterna quies consecutura sit. Comprehensus igitur ferreis vngulis excarnificatus est: cui etiam inter manuum vngues & carnem acuti calami sunt infixi, plumbumque liquefactum in os eius infusum. Quibus in cruciatibus ea vox tantum Bonifacii audiebatur: Gratias tibi ago Domine Iesu Christe Fili Dei. Mox in ollam feruentis picis demisso capite coniectus est. Vnde cum inuiolatus exiisset, ira incensus Iudex eum securi percuti iubet.

III. *Per pœnitentiam vltro susceptam consequitur Edmundus temperati animi gratiam.*

In vita eius apud Suriū. Sanctus Edmundus Cantuariensis Archiepiscopus, vti legitur in eius vita à grauibus auctoribus conscripta, adhuc adolescentulus, sese gestando cilicium & ieiunando mortificabat, idque crebro in pane & aqua. Grandior autem factus zona ex setis equinis consuta astringebat lumbos, caligis vtebatur cilicinis, nec carnibus, nec piscibus vescebatur; solo pane, vilique cibo contentus, sitim eousque tolerabat nonnunquam, vt labra dirumperentur; ad quietem nocturnam nec lodicibus, nec stragulo, nec puluino vtebatur. Sed propriis tantum vestibus tectus alicubi considebat: idque per totos triginta annos fecit. Euectus deinde ad Archiepiscopatum, nihil ab hac pœnitentiæ seueritate subtraxit, immo etiam potius auxit, tantumque a Deo donum omnes animi perturbationes temperandi & subigendi consecut⁹ est, vt cum sæpenumero grauissimis afficeretur iniuriis & probris à compluribus, atque etiam ab ipso Rege, & ecclesiæ propriæ Canonicis, nulla ira concitaretur, nullo mœrore tabesceret; sed potius ex intimis animi præcordiis exultaret, ipsisque calumniatoribus tam comiter & affabiliter rationem factorum suorum redderet, ac si eximio aliquo beneficio ab illis donatus fuisset.

IV. *D. Martinus ad arma pœnitentiæ confugit, vt apud Valentinianum Imp. voti compos fiat.*

Anno Dom. 375. antequam Valentinianus Imp. è vita migraret, S. Martinus simul ac creatus est Turonensis Episcop. ad eundem Imperatorē se contulit. Quid vero apud eum egerit, Seuer⁹ narrat in hæc verba: Eodem ferme tempore, quo primum Episcopus datus est Martinus, fuit necessitas adire Comitatum. Valentinianus tum maior rerum potiebatur. Is cum Martinum ea petere cognouisset, quæ præstare nolebat, iussit eum palatii foribus arceri. Etenim ad animum illius immitem ac superbum vxor accesserat Ariana, quæ totum illū à sancto viro, ne ei debitam reuerētiam præstaret, auerterat. Itaq; Martinus, vbi semel atq; iterum superbum principē frustra adire tentauit, recurrit ad nota præsidia; cilicio obuoluitur, cinere conspergitur, cibo potuq; abstinet, orationes dieb⁹ noctibusq; perpetuat. Septimo vero die astitit ei Angelus, iubet eum ad Palatiū ire securum, regias fores quantumlibet clausas sponte referandas, Imperatoris spiritum superbum molliēdum. Igitur istiusmodi præsentis Angeli cōfirmatus alloquio, & fretus auxilio palatium petit. Patent limina, nullus obsistit: postremo vsq; ad Regē, nemine ꝓhibente peruenit. Qui cum venientem eminus videret, infrendens, cur fuisset admissus, nequaquā assurgere dignatus est astanti, donec regiam sellam ignis operiret, ipsumque Regem ea parte corporis, qua sedebat, adflaret incendium. Ita solio suo superbus excutitur, & Martino inuitus assurgit: multumque complexus, quem spernere ante decreuerat, virtutem sensisse diuinam emendatior fatebatur: nec expectatis Martini precibus, prius omnia præstitit, quam rogaretnr. Colloquio illum atq; cōuiuio frequenter asciuit. Postremo abeunti multa munera obtulit, quæ vir beatus, vt semper paupertatis suæ custos, cuncta reiecit. Hæc Seuerus. Eadem quoque Venantius Fortunatus carmine cecinit.

Ex [illegible]eue Sulp[illegible].li Dia[illegible]g.d Ma[illegible]in. Ba[illegible]to. ann[illegible]75 Pet[illegible]ib 11.[illegible]ue

Ad [illegible]æl pœ[illegible]te coniugi Ma[illegible]ini co[illegible]ra len[illegible]n.I

Ma[illegible]ini ab [illegible]mp. ce[illegible]nui ho[illegible]ora

V. *De adolescente, qui pro peccatis pœnitentiam agens vicit dæmones, gratiam Dei ac miraculorum donum promeruit.*

Pa[illegible]adiu hi[illegible]r. [illegible] sia[illegible] se[illegible]

Narrat Palladius de quodam adolescente, qui, propterea quod multa & grauia peccata commisisset, Dei nutu compunctus venit ad sepulchra, priorem vitam suam deflens pronus cecidit in faciem, & non audens vocem emittere, nec Deum nominare, neque supplicare, ipsa quoque vita seipsum indignum existimans. Et cum ante mortem se inclusisset in sepulcris mortuorum, & vitam suam duceret, gemebat ex profundo cordis. Cum iam præteriisset

teriiſſet hebdomada, noctu ei aſſiſtunt dœmones, qui eius vitæ prius damnum attulerant, clamantes & dicentes: Vbi eſt ille ſceleſtus & profanus, qui libidinibus & laſciuiis exſatiatus, nunc nobis intempeſtiuus, temperans & honeſtus repente apparuit? & quando non poteſt amplius, tunc vult eſſe Chriſtianus, & probis compoſitiſque moribus. Ecquidnam tibi boni amplius futurum expectas, cum ſis noſtris malis impletus? Non hinc cito exurges? Non venies ad ea, quæ ſunt nobiſcum conſueta? Te manent ſcorta & caupones, &c. Noſter es, in noſtrum ordinem es relatus: exercuiſti omnem iniquitatem. Tu es nobis omnibus obnoxius, & audes fugere. Non aſſentieris? Non reſpondebis? Non ſimul egredieris? Poſtquam autem ille conſtans in fletibus ne aures quidem eis præbebat, nec verbum reſpondebat, cũ diu vrgentibus dæmonibus: poſtquam, inquam, nihil effecerunt eadem ſæpe repetentes, eum acceperunt, & totum eius corpus male multarunt, grauiter flagris cædentes. Cum vero ita torſiſſent, abierunt eo ſemiuiuo relicto. Ille autem nihilo ſecius immobilis iacebat, rurſus gemẽs vbi ad ſe rediit. Cum autem eius neceſſarii eum inueſtigaſſent, & inueniſſent, & cauſam eius, quod ipſi acciderat, didiciſſent, coegerunt, vt domum rediret. Is autem, cum vim ei ſæpe intuliſſent, reſtitit. Rurſus ſequente nocte peius, quam prius, affecerunt dæmones, & ne ſic quidem eius conſanguinei perſuadent, vt emigret, dicens; ſatius eſſe mori, quam viuere in talibus vitæ maculis. Tertia nocte propemodum è viuis exceſſit, cum crudeliter dæmones eum excepiſſent, & ad extremum vſque ſpiritum vexaſſent. Cum autem vidiſſent, eum non exceſſiſſe, abierunt eo relicto exanimi: & recedendo clamabant, dicentes: Viciſti, viciſti, viciſti. Neq; ei amplius mali quidquam occurrit: ſed in impuriſſimo ſepulcro pure habitauit, quoad vixit, puram exercens virtutem, Deo gratus, & virtutibus, & miraculorum affectu, adeo multos in admirationem induxerit, & ad cœlum adduxerit & æmulationem rerum ſanctarum; eiſque factum quod dicit Scriptura; *Omnis, qui ſe humiliat, exaltabitur.*: humilitas enim omnium virtutum primum eſt fundamentum.

…mones …ltant …itenti.

…14.

TIT. XLIII. De Indulgentiis.

Rogauerunt Corinthii B. Paulum, vt inceſtuoſo excommunicato, & ſeriam pœnitentiam agẽti ignoſceret, & condonaret quod ſupererat pœnitentiæ. Annuit B. Paulus, & iuſſit vt ipſi nomine ſuo indulgerent. Cui, inquit, aliquid donaſtis, & ego: nam ego quod donaui, ſi quid donaui, propter vos in perſona Chriſti, vt non circumueniamur à Sathana.

Cor. 2. …heodoret. D.Tho. …eum lo- …m.

EXEMP. I. *Sylueſter I. Papa viuis & defunctis ſuo tempore indulgentias conceſſit.*

SYlueſter Papa, qui ante annos M.CC. Eccleſiæ præfuit, Romæ in ſacello ſanctæ Crucis in Hieruſalem, legitur ad petitionem ſanctæ Helenæ ſacellum illud conſecraſſe, & multis ſanctorum reliquiis ornaſſe, multiplicemque peccatorum veniam viſitantibus indulſiſſe. Conſtat quoq; ex antiquiſſimis monumentis, in ſacello S. Mariæ liberatricis apud Capitolium altare eſſe priuilegiatum ex conceſſione eiuſdem Pontificis, & omnibus in eo celebrantibus ab eo conceſſum, vt vnam animam è purgatorio liberare poſſint.

comment. to. 4. hiſt. 7. q. 20. de Indulgent. pũct. 2. Indulgentiarum vſus & antiquitas.

II. *Indulgentiæ à B. Gregor. Magno adduntur Stationibus Romanis, & claui S. Petri mittendæ ad Necaredum Viſigotthorum Regem.*

Gregorius Magnus, vt habetur lib. 7. Epiſtolarum, ad Necaredum Viſigotthorum Regem miſit paruulam clauem, quæ D. Petri Apoſtoli corpus tetigerat; & habebat parum ferri de catenis Petri, vt quod collum illius, inquit, ad martyrium ligauerat, veſtrum ab omnibus peccatis ſoluat. Quod non videtur aliter poſſe intelligi, aiunt Doctores ſcholaſtici, quam de plenaria Indulgentia, quam vna cũ claue illa benedicta miſit Gregorius. Eundem quoque Gregorium, qui præfuit ante annos mille, Stationes Romanas additis Indulgentiis inſtituiſſe referunt D. Thomas & alii in 4. diſt. in 20. vel certe eas in ordinem redegit, cum iam ante eſſent inſtitutæ, vt confirmant Onuphrius Panuinus in Tractatu ſuo de Stationibus.

Greg. Mag. li. 7. ep. 219.

III. *De Indulgentiis in fauorem animarum è purgatorio igne eruendarum à Paſchali I. conceſſis, & de earum effectu.*

Paſchalis I. Pontifex Maximus, qui ſedit ante annos ſeptingentos, celebrantibus quinque Miſſas in templo S. Praxedis Romæ in ſacello, quod dicitur ad Columnam, in qua Chriſtus fuit flagellatus, cõceſſit liberationem vnius animæ è purgatorio. Ipſemet Pontifex ibidem pro anima ſui nepotis quinq; Miſſas celebrauit. Quib. finitis viſibiliter vidit eam in paradiſum deferri à beata Virgine. Quam indulgentiam ſequentes vndecim Pontifices confirmarunt, quemadmodum antiquiſſima monumenta, quæ in templo S. Praxedis habentur: teſtantur.

Ex antiq. monum. Romæ in templo S. Praxedis. Indulgentiarum beneficio anima è purgatorio liberatur.

IV. *S. Leo Papa III. ad inſtantiam Caroli Magni Imp. locus Deo dicatis Indulgentias confert.*

S. Leo Papa III. anno Dominicæ incarnationis 803. cum magua ſolennitate ſuorum Cardinalium, Archiepiſcoporum, & Prelatorum ad Imperatorem Carolum in Germaniam veniens, & ab eodem Imperatore imperialiter cum ſuis ſuſceptus, inter multa pietatis ſuæ opera, inſtantia eiuſdem sereniſſimi Imperatoris, & Regis Aquiſgrani in palatio dedicauit eccleſiam perpetuæ Virginis Mariæ, donans eandem Eccleſiã multis Indulgentiis. Et infra. Et Coloniæ Agrippinæ, tam ad ſanctum Martinum, quam in Capitolio, altaria cõſecrauit, & multa alia monaſteria, & altaria, & capellas per Alemaniam, & Galliam conſecrauit, vbique multas Indulgentias conferendo. Et

S. Ludger. in epiſt. de S. Suuitberto, poſt eius vitam à S. Marcellino deſcriptam cap. 9. apud Sur. to. 1. Indulgentiæ in dedicationibus eccleſ. altarium, & feſtis Sanctorum.

do. Et infra: Obtulit idem sanctus Papa eidem ecclesiæ speciales indulgentias cunctis fidelib. celebrantibus festum Sancti Svvitberti Episcopi, & ad diuina confluentibus.

V. *Indulgentias particulares concessit suo tempore Sergius Papa II.*

Robert. Bellarm. l. 1. de Indulg. cap. 3.

Indulgentiæ particulares.

Sergius iunior Pontifex, qui sedit circa annum Domini 844. concessit indulgentiam trium annorum, & trium quadragenarum visitantib. ecclesiam Sancti Martini in montibus in die festi eiusdem ecclesiæ, vt constat ex memoria eius rei, quæ extat in marmore inciso literis antiquissimis in eadem ecclesia: vt nulla fingi possit suspicio fraudis.

VI. *Militibus Cruce signatis contra infideles euntibus plenariæ à summis Pontificibus concessæ fuerunt indulgentiæ.*

Vrspergensis Abbas in Chron. ann. 1099. D. Bernard. initio lib. 2. de Considerat. & auctor. lib. 3. cap. 4.

Vrbanus II. Pontifex Romanus cœpit sedere anno millesimo octogesimo octauo. Is in Cõcilio Claramontano plenariam concessit indulgentiã omnibus Cruce signatis, qui sponte aduersus infideles orientales arma sumebant ad recuperandam Terram sanctam. Eugenius III. quoque, qui Pontificatum gessit anno millesimo cẽtesimo quadragesimoquinto, per literas generales concessit eandem Crucem accipientibus, & proficiscentib. ad bellum istud sacrum Hierosolymitanum, indulgentias plenarias, iniunxitque S. Bernardo, vt eas prædicaret populis, eosque ad bellum illud accenderet. Paruit S. Bernar. Pontifici, & prędicationem suam innumerabilibus, & maximis miraculis confirmauit, vt ipsemet indicat initio lib. 2. de Consideratione. Et copiosius li. 3. cap. 4. de vita eius.

VII. *De indulgentiis ab Vrbano quarto concessis pro festo venerabilis Sacramenti.*

In Clemen. vnica de reliq. & vener. SS. Breuiar. Rom. feria 6. infr. 8. Sacram. li. 5. & 6.

Romanus Pontifex Vrbanus IV. qui ante annos CCC.XL pie statuit institutionis festi Sacramenti memoriam prima quinta feria post octauam Pentecostes à cunctis fidelibus celebrari, vt illa feria, & per octauas sequentes, eiusdem salutaris institutionis honorificentius agatur memoria, & solẽnitas de hoc celebrior habeatur, loco distributionum materialium, quæ in ecclesiis Cathedralibus largiuntur existentibus Canonicis horis nocturnis, pariterque diurnis, præfatus Romanus Pontifex eis, qui huiusmodi horis in hac solennitate personaliter in ecclesiis interessent, stipendia spiritualia Apostolica largitione concessit, quatenus per hæc fideles ad tanti festi celebritatem auidius & copiosius conuenirent.

VIII. *De Indulgentiis B. Francisco Assisio diuinitus pro populo concessis.*

Ex 1. to. Chr. Frat. Mino. li. 2. c. 1. 3. & Breuiario proprio eo-

Quanquam Beatus Franciscus omnes ecclesias semper, quoad vixit; summopere dilexit, maximoque in honore habuit; præcipuo tamen studio, singulariq; religione ædiculam illã prope Assisium coluit: quæ ecclesia tum Sanctæ Mariæ Angelorum, tũ Portiunculæ nominatur: idq; multis de causis. Primum propter eius incredibilem in beatissimam Matrem Dei pietatem, maximamque in sanctos Angelos obseruantiam; dein quod non solum ex aliis cognouisset, in eo sacello sæpe suauissimos Angelorum concentus audiri, ex quo etiam agnomen accepisse putabatur, sed etiam ipsemet expertus esset, eorumque aspectu, colloquio, ac solatio potitus esset. Postremo, quod ea esset ecclesia tam longe à Domino præparata, in qua Ordinem suum inchoaret. Quam idcirco ecclesiam Portiunculæ appellari voluisset, quod esset futura mater & caput pusilli gregis Fratrum Minorũ. Quamobrem mirum in modum cupiebat, vt ab omnibus in summa veneratione haberetur. Cum igitur nocte quadam oraret in habitaculo suo supradictæ ecclesiæ proximo, significatum est ei diuinitus, in ipsa esse Dominum Iesum, eiusq; sanctissimã Matrem cum ingenti multitudine Angelorum. Quo nuncio, incredibili affectus lætitia confestim surrexit, & summa cum religione delubrum ingressus, cum primum ineffabilem illã Filii Dei maiestatem & gloriam aspexit, ante conspectũ eius procubuit; eumq; quam maxima potuit animi submissione ac pietate adorauit. Quem Dominus benignissime appellans admonuit, vt ab eo aliquod beneficium pro salute hominum peteret. At ille adiutus patrocinio Matris, cuius opem implorauerat, supplex petiit, vt omnib. ecclesiam illam introeuntibus concederet veniam & Indulgentiam omnium peccatorum suorum, quorum confessionem Sacerdoti fecissent. Respondit Dominus, id sibi placere, præcepitque illi, vt eius Vicarium adiret, & ab eo suo nomine Indulgentiam illam postularet. Mane igitur Beatus Franciscus, comite Fratre Massæo profectus est Perusiam, vbi tunc erat summus Pontifex Honorius III. Ad quem ingressus mandatum exposuit, rogans, vt quod placebat Christo, cuius ipse in terris locum ac personam tenebat, id ipsi non displiceret. Pontifici primo parum honesta visa res est, quę petebatur: tum quod ea omnino libera, hoc est, sine oblationibus: tum quod maxima, eademq; absoluta ac perpetua petebatur. Dicebat enim opus esse, vt is qui scelerum suorum condonationem assequi vellet, eam aliqua ex parte mereretur; negabatque Romanam Curiam huiusmodi Indulgentiam concedere solere: Cardinales etiam, qui aderant, illius concessioni aduersabantur: fore enim dicebant, vt Indulgentiæ Terræ sanctæ, & sanctorum Petri & Pauli negligerentur. Tandem intelligens Pontifex diuinã voluntatem, concessit eam B. Francisco, plenariam quidem & liberam ac perpetuam, sed vnius duntaxat diei naturalis cuiusqueanni, hoc est, à vesperis Calendarum Augusti vsq; ad vesperas sequẽtis diei, qui est anniuersarius dies consecrationis supradictæ ecclesię. Et cum ei diploma dare vellet, ille sibi satis esse dixit verbum ipsius: Dominum enim opus suũ per seipsum diuulgaturũ ac magnificaturum. Quod quidem mirabiliter euenisse cernimus.

runcula Fra... Augusti Dedicatio Ecclesiæ Mariæ Angelorum. An... circiter

Ecclesia Francisci ... Mariæ Angelorum & ... tiuncula ... cta.

Apparitio Christi, Matris ... & Angelorum.

Indulgentias Christo ostendit B. Francisco.

Easdem Honorius III. ... repulsam patitur.

Pontifex Honorius plenariam Indulgentiam B. Francisco concedit.

IX. *De*

IX. *De Indulgentiis diuinitus in templo de Portiuncula B. Francisco Assisiati concessis.*

[illegible]nal. [illegible]ncisc. li. 1. c. 5.

Celebris huius & eximiæ Indulgentiæ supradictæ toto pæne orbe Christiano diffusa fama, ingens hominū multitudo vndiq; excitata cōfluebat ad D. Mariæ de Portiuncula dedicationis festum diem. In eorum igitur numero, centū viginti circiter è Sclauoniæ partibus festi pie colendi, ac Iubilæi obtinēdi causa, mari se commiserant. Qui cum ad Anconæ portum nauim appulissent, & sacras ædes in ea vrbe celebres religiose visitassent, in religiosorū virorum cœnobium quoddam inciderunt, vbi æditu⁹ cum eis pretiosarum sacrarumque reliquiarum copiam ostendisset, ex eis quæsiuit, quonam peregrinationis ergo proficiscerentur? Hi, ad D. Mariæ de Angelis, responderunt, cuius solēnis appeteret dies. Hic æditus; O miseri & infelices, inquit, magna isthæc vestra stoliditas, tot vos tantisque obiicere laboribus atque periculis nullo vestro emolumēto. Indulgentia enim, quæ ibi fertur, nulla est; nam ne vnius quidem è Pontificibus concessionis illius Bulla apparet. Non ego vestram suggillo profectionem pietatis, ac venerationis causa susceptam ad sacrám ædém D. Virginis; hoc tantum dico, si ad Indulgentias attenditis, irritam illam esse ac vanam. Si mihi fidem adhibueritis, itineris compendium multum feceritis. Hæc enim ecclesia multis Indulgentiis ditata est, longeque maioribus, quam eæ sint, quas quæritis. His lucrandis attendite, & tam remotæ viæ laboribus supersedete. Ad fidem vero eorum, quæ dictitabant, astruendam, multas illis bullas, & priuilegia à summis Pontificibus isti ecclesię impertita exhibuit. His stimulis ita perculsi sunt peregrinorum animi, vt vlterius non progredi plane decreuerint. Itaque pietatem omnem Indulgentiis huius ecclesiæ consequendis impēdunt, mox iter reflexuri. In iis vero fœmina quædam religiosissima erat, quæ cæteris in suscepto itinere constantia prælucebat. Quid, inquit, Domini mei? miror vos vnius sententia & opinione tam facile a cœpto desistere: vultisne sic laborum pręmium, quos in tanto itinere subiistis, prorsus deperdere? Ego quidem erubescerē, & puderet me. Exite, si vobis ita videatur; mihi certe fixum est in proposito perstare, etiāsi nulla ibi esset Indulgentia; quicquid sit, visitabo sacram B. Mariæ de Angelis ædem, ac votum meum complebo: speroque B. Virgini gratum fore. Quare iter perficiam, cui me dedi. Sola itaque discedit. Verum, ne sola peregrinaretur, Deus permisit eam à recta via aberrare, quod ei anxietatem magnam peperit: ignorabat enim quomodo ad amissam semitam redire posset. Itaque ei sic anxiæ augustus quidam senex veneranda canitie, religiosa veste amictus adest, & ait: Ne timeas, filia; tibi enim sancte denuncio, tutā te pro salute animæ tuæ inuenisse viam, amissosque socios illico adfuturos: à tuo enim ab ipsis recessu sententiam mutarunt. Ipsa ergo retro aspiciens, eos ingenti animi gaudio perfusa aduenientes animaduertit. Omnibus in vnū collectis senex dixit, optime factum esse, quod iter incœptum prosecuti fuissent: veras enim ibi esse Indulgentias, seque eas cōfirmanti Pontifici Honorio testem adstitisse oculatum; scire insuper eas ipsius Dei ore concessas: ea propter alacres fidentesque pergerent. Eos demum cohortatus, ne in posterum in hoc fidei defectu delinquerent, disparuit, & magna animi lætitia perfusos reliquit. Vt Assisium peruenerunt, rem gestam cunctis exposuerunt. Ipsi vero Indulgentias consecuti læti, Deoque gratias agentes domum reuerterunt. Contigit autem dictam fœminam solam remansisse morbo distentam, quo etiam naturæ debitum exoluit. Demortua comitibus suis iam mare nauigantibus videndam se præbuit: Nihil, inquiēs, metuite, ego enim illa sum vestra itineris comes, quæ Assisi defuncta sum. A B. Virgine ad vos mittor, vt de Indulgentia illa plenaria, qua nunc fruor, certiores sitis. Quod cum dixisset, ex oculis eorum euanuit. Multi ex iis peregrinis, qui fœminam illam in naui conspexerant, postmodum sæpius iter illud Indulgentiarum gratia feruentiores repetierunt, quæ sibi accidissent enarrantes, immo & sociæ sibi factam apparitionem. Sicque, nulla licet Bullæ forma appareret, quia B. Franciscus id neglexerat, variarum nihilominus nationum populi iter hoc sanctum non omiserunt, nisi vel bello, vel peste, à tanto bono prohiberentur. Deus enim, qui illam cōcessit, quique se gratia illam prosecuturum promisit, instigat animas ad quærendam ibi salutem. Quod etiam pluribus aliis reuelatum est.

Indulgentiæ ad ædē B. Mariæ de Angelis B. Francisco concessæ.

Indulgentiæ S. Francisci con[illegible]mantur.

Fœmina defuncta so[illegible] in m[illegible] apparet.

X. *Indulgentiæ quātum valeant reuelatione cognouit S. Brigitta, & quod per eas, qui in charitate decedunt, soluuntur à peccatis, & à pœnis.*

Ex lib. 6. Reuelat. S. Brigittæ cap. 102.

Domina quędam de Suetia, cum longo tempore Romæ infirmaretur, dixit quasi subridendo, sponsa audiente: Fama, inquit, est, quod in hoc loco est absolutio a culpa, & à pœna; sed Deo nihil est impossibile, pœnam enim experior ego. Tunc subsequente mane sponsa audiuit in spiritu vocem dicentem sibi: Filia, hæc mulier grata est mihi, & quia deuote vixerat in se, & quia filias suas enutriuit mihi, sed adhuc tantam contritionem non habuit in pœnis, quantam delectationem habuit, & habuisset in peccatis, nisi charitate mea refrenata fuisset. Ergo quia ego Deus vnicuique prouideo in sanitate, & in infirmitate, sicut vnicuiq; expedire video, ideo nec in minimis verbis ab aliquo irritari vel iudicari debeo, sed vbique timeri & venerari. Dic etiam ei, quod Indulgentiæ Ecclesiarum vrbis Romæ maiores sunt apud Deum, quam sonant, quia hi qui perfecto corde veniunt ad istas Indulgentias, non solū remissionem peccatorum habebunt, sed etiam gloriam æternā. Nam homo, etiamsi millies se occideret pro Deo, non esset condignus ad minimam gloriam, quæ datur sanctis. Et licet homo nō sufficit vi-

Indulgentiarum merces.

uere ad tot millia annorum, tamen quia pro infinitis peccatis infinita debentur supplicia, quæ homini impossibile est satisfacere, & implere in hac vita; ideo propter Indulgentias relaxantur multa, & grauissima pœna & longissima commutatur in minimam. Et hi qui habitis Indulgentiis cum charitate perfecta, & contritione vera decedunt de hoc mundo, soluuntur non solum à peccatis, sed etiam à pœnis, quia ego Deus non solũ dabo sanctis & electis meis quæ petunt, sed & duplicabo, & centuplicabo propter charitatem: ideo moneas istam infirmam ad patientiam & stabilitatem; quia ego faciam ei quod vtilius sibi est ad salutem. Huius dominæ animam vidit S. Brigitta ascendentem sicut igneam, cui occurrerunt plures Æthiopes, à quorum conspectu anima quasi perterrita facta est, & quasi tremula, & statim videbatur quasi Virgo pulcherrima venire ei in auxilium, quæ dixit Æthiopibus: Quid vobis cum anima ista, quæ est de familia nouæ sponsæ filii mei? Et statim Æthiopes fugientes sequebantur à longe; cumq; anima venisset ad iudiciũ, dixit Iudex: Quis respondet pro anima ista, & quis est aduocatus eius? Et statim videbatur Beatus Iacobus adesse, dicens: Ego, Domine, teneor respondere pro ea: nam bis in magnis laboribus fuit ad memoriam meam: O Domine, miserere ei, quia voluit, & non potuit. Cui Iudex: Quid est, quod voluit, & non potuit? Cui Iacobus: Voluit, inquit, seruire tibi toto corde; sed non valuit, quia infirmitate retenta infirmabatur. Tunc Iudex ait ad animam: Vade, quia fides tua, & voluntas saluabit te. Et statim anima egressa est à conspectu Iudicis exultans, & quasi stella splendens, omnibus astantibus dicentibus: Benedictus sis tu Deus, qui es, & eras, & eris: qui nõ amoues misericordiam tuam sperantibus in te.

XI. *Crucem olim suscipientes ad bellum sacrum plenariam accipiebant indulgentiam.*

Thom. Cantipr. Apum, lib. 2. c. 3. 10 De Indulgentia, quæ crucem suscipientibus prædicatur, nullus fidelium dubitare permittitur, quin integraliter vere pœnitentes & confessi Indulgentiã recipiant omnium peccatorum, & in ea desiderii voluntate, qua pro fide, si se obtulerit locus, mori gestiunt, totaliter à pœna simul absoluantur & culpa. Certa ergo mihi fides de his omnibus est, & nihil hæsito de hoc, quod summus Pontifex noster per Legatos auctoritatis suæ mandauerit faciendum.

TIT. LXIV. De Confessionis ministro.

EXEMP. I. *Diuus Ambrosius, dum Confessiones exciperet, pœnitentium culpas deflere solebat.*

Paulinus Presbyter in eius vita apud Sur. 10. 1. April. 4. S. Ambrosius Episcopus Mediolanensis solebat gaudens cum gaudentibus, & flens cum flentib[9] esse: siquidem quotiescunque illi aliquis, ad percipiendam pœnitentiam, lapsus suos confessus esset, ita flebat, vt & illum flere compelleret: videbatur etiam sibi cum iacente iacere. Causas autem criminum, quas illi confitebantur, nulli nisi Domino soli, apud quem intercedebat, loquebatur, bonum relinquens exemplum posteris sacerdotibus, vt intercessores apud Deum sint magis, quam accusatores apud homines. Nam & secundum Apostolum, circa huiusmodi hominem confirmãda charitas est, quia *2. Cor.* ipse sui accusator est: nec exspectat accusatorem, sed præuenit, vt confitendo suum alleuet ipse delictum, nec habeat quod aduersarius criminetur. Ideoque Scriptura dicit: *Iustus in principio sermonis accusator est sui.* *Prouer. 18* Vocem enim eripit aduersario, & quasi dentes quosdam, paratos ad prædam criminationis infestę, peccatorum suorũ confessione confringit, dans honorem Deo, cui nuda sunt omnia, & qui vult vitam magis peccatoris, quam mortem: *Ezech. 8.* nam ipsi pœnitenti non sufficit sola confessio, nisi subsequatur & emendatio facti, vt pœnitens non faciat pœnitenda.

II. *Vt se gesserit S. Hugo Episcop. erga pœnitentes.*

In vita eius apud Sur. tom. 2. 1. April. Eodem modo se gessit S. Hugo Episcop. Gratianopolitanus, vt refert auctor in vita eius. Clementer enim pœnitentes humiliterq; suscipiens, patientissime audiebat, aliquando flens ipse cum flentibus, aliquando vero ad lacrymas suis eos excitans fletibus; quod vno liquebit sufficienter exẽplo. Vir Deo charus Gaulterius cognomẽto Calnesius, qui apud nos in monachatu diu laudabiliter vixit, & obiit, solebat referre, quod cum in seculo positus suas ei cõfiteretur offensas (erat enim in ecclesia Gratianopolitana literis & honore præclarus) incubuerit ipse super caput eius, & tantam vertici lacrymarum infuderit copiam, vt madefactis capillis, deorsum etiã riuuli per confitentis ora defluerent. Porro mulierum confessiones non minus caute, quam benigne suscipiebat. Non enim in angulis, aut obscuris, aut secretis locis eas audire solitus erat, sed potius vbi à pluribus conspici posset: & aurem quidem satis familiariter applicabat: oculorum autem in alteram partem vertebat aspectum, auditum solum, propter insidias diaboli, huiusmodi negotiis asserens applicandum.

III. *Vt Confessarius pœnitentium peccata deflere debeat, & confessionis sigillum seruare teneatur.*

Ionas totum in vita eius apud Sur. 29. M. Eiusdem quoq; generis est quod de S. Eustachio Abbate Luxouiensi legitur: hic enim gaudebat cum gaudentibus, & flebat cum flentibus: quoties enim ei aliquis ob recipiendam pœnitentiam lapsus suos esset confessus, ita flebat, vt & illum flere compelleret. Causas autem criminum, quas pœnitens illi cõfitebatur, nulli nisi Domino soli, apud quem intercedebat, loquebatur; bonum relinquens exemplum posteris sacerdotibus, vt intercessores apud Deum magis sint, quam accusatores apud homines. Nam *Sigillum confessionis seruandum.* secundum Apostolum circa huiusmodi hominem confirmanda charitas est: quia ipse sui accusator est, *2. Cor.* nec exspectat accusatorem, sed præuenit, vt confitendo

fitendo suum abluat delictum. Humiliat etiam animam suam, sicut Dauid sanctus; qui postquam audiuit à Propheta, Dimissum est peccatum tuum, humilior factus est in emendatione peccati, ita vt cinerem sicut panem manducaret, & potum suum cum fletu misceret.

2. Reg. 12.
Psal. 101.

IV. *Cur lacrymas effunderet F. Franciscus Brixiensis pœnitentium Confessiones excipiendo.*

Francisc. Gonzaga de Origine Seraphicæ relig. p. 2. Cõuẽtu. 9. Prouin. S. Frãc.

Francisci Brixiensis Ordinis S. Francisci Religiosi conuentus S. Bartholomęi Apostoli, prope Fulgineum, ad proximos, fideiq; domesticos tanta extitit charitas, vt si alicuius minus vere pœnitẽtis sacram confessionem sibi aliquando excipere cõtigisset, lacrymis obrueretur, vt ipsum ad perfectam pœnitentiam, iustamque erratorum compũctionem adigeret. Cumq; à quodam sibi familiari fratre semel importunius, quid ipse aliorum peccata atq; impœnitentiam curaret, quaue de causa tãtopere fieret, interrogaretur? Respondit, cuiusq, veri fidelis esse, in Deum Opt. Max. offensiones & piacula commissa deflere, atque cuique, maxime vero Minoritæ, qui peccata populi comederet, de proximo suo mandatum esse.

V. *Pœnitentes in Confessione non esse nimis acerbe vel immodeste reprehendendos.*

Mar. Marul. li. 4. c. 11 ex Cass. coll. 2. c. 13.

Sacerdoti cauendum, ne qua nimis acerba increpatione conturbet confitentem, & vulnꝰ quod leni fotu curandum est, durius contrectans exasperet, ac supputare cogat, ne forte & ipsi contingat, quod cõtigisse seni cuidam in Ægypto refert Ioann. Cassianus: qui monachum adolescentem cum in confessione audisset libidinis incentiuis identidem vrgeri, immoderata reprehensione prope ad desperationẽ compulit, indignum monachi nomine contestans, cuius pectus impudicis cogitationibus patere potuerit. Sed mox ipse iusto Dei iudicio eadem tentatione tam vehementer inquietari cœpit, vt hic senex, sicut & ille iuuenis, iam ad seculum redire secum in animo versaret. Cæterum sapientia ac sanctitate præditus Apollo Abbas, iuuenem vultu demissum cernens, cum tristitiæ causam didicisset, blanditer consolatus est, docens nõ esse malum fœda cogitatione impugnari, sed vinci: nam se quoque idem sæpe passum, Deo tamen adiuuante nunquam succubuisse. Deinde senem, iam relicto, in quo ætatẽ egerat, tugurio, vagum profugumque ad se aduocans, vt rediret admonuit, & iam suam expertus imbecillitatem, alienæ misereri disceret, nõ irasci. Post hæc pro illo precatus tentationem oratione abegit. Improuidus igitur iste confessionis auditor, nonne & se, & confitentem perditum isset? Nonne cæcus cæcũ ducens, ambo in foueam corruissent, nisi Apollo Domini miserantis nutu manum suam vtrique supposuisset? Sapienter itaque ab Apostolo præceptum est: *Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spiritales estis, huiuscemodi instruite in spiritu lenitatis, considerãs teipsum, ne & tu tenteris. Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi.*

Galat. 6.

VI. *Qua sensuum cautela & circumspectione mulierum confessiones sint excipiendæ.*

In vita eius apud Sur. 1. die Apr. to. 2

S. Hugo Episcopus Gratianopolitanus, cuius vitam scripsit Guido, vir venerabilis, & quintꝰ magnæ Carthusiæ Prior, circumspectione valde admiranda suscipiebat. Verba auctoris referã, quoniam vtilissimam animabus doctrinam cõtinent. Porro, inquit, mulierum confessiones non minus caute, quam benigne suscipiebat. Nõ enim in angulis, aut obscuris aut secretis locis eas audire solitus erat, sed potiꝰ vbi à pluribus conspici posset. Et aurem quidem satisfamiliariter applicabat, oculorũ autem in alteram partem vertebat aspectum; auditũ solum, propter insidias diaboli, huiusmodi negotiis asserens applicandum. Quam videl. oculorum custodiam incredibili semper, & vbique circumspectione seruabat, ita vt cum potentes ac nobiles mulieres (iuxta illud Apostoli, *Cui honorem, honorem*) ad colloquium honorifice hilariterq; frequenter susciperet, multa coram se, diuque tractantium facies penitus non videret. Dicebat enim, cogitationes illicitas difficillime pos se vitari, nisi quis corporis sensus vigilantia multa compresserit: intrare autem, secundum Prophetam, mortem per has quasi fenestras, & ingredi domos nostras.

S. Hugo quantus oculorum custos.

Rom. 15.

Ierem. 9.

VII. *Pannosorum & ægrorum confessiones æque atque aliorum esse audiendas.*

Ex literis annuis Soc. anni 1584. in Coll. Taurin. Prouin. Mediolan.

In Collegio Taurinensi, dum Societatis Sacerdos in excipiendis cõfessionibus tenuissimo cuique daret operam, tanta est diuinæ dulcedinis vbertate cõpletus, vt nunquam se meminerit expertum esse maiorem. Voluit nimirũ Dominus in hoc homine declarare, quantũ iis sacerdotibus delectetur, qui in eo obeũdo munere pannosos homines ęque ac diuites amplectuntur: nam inter olentes paganorũ animas, pædoremq; agrestis amictus, suauitatem quandam admirabilis iucunditatis sensit: idq; cum in templo nostro non semel, tum multo illustrius in Nosocomio quodam, cum ęgrum tractaret insanabilem, atque vlceribus deformatum, quo qui accederet, propter intolerabilis odoris fœditatem erat nemo. Ad eum ille non sine egregia horrentis naturæ victoria ingressus, vbi agere cum ægro cœpit, & os ad os propius admouere, tantum abest, vllo amplius perfunderetur horrore, vt omnes odorum suauitates admoueri sibi ad nares opinaretur: eas vero intimis sensibus dulcedines hauriret, vt ab ægri complexu diuelli postea non posset. Nec vero ita studetur domesticæ sanctitati, vt in communem animorum salutem nihil otii deriuetur.

Personarũ acceptio non est in confessione

VIII. *Quam inique suos absoluunt pœnitentes Lutherani.*

Ex histor. Liuonica anni 564. à Tilman.

In bello Liuonico reperitur historia, quam hisce verbis vir equidem præstanti pietate ac summa erudi-

Bredemb. descriptio: Franciscus Costerus tractat. de indulgentiis. eruditione D. Tilmanaus Bredembachius commemorat. Quodam in pago, inquit, tribus milliaribus ab vrbe Torpatensi dissito, quidam Lutheranus ecclesiastes ann. 1555. triginta circiter agricolas ad genua prouolutos habebat, quos, confessione facta, sacramentali absolutione à peccatis exoluere debebat. Mandat igitur, omnes Deo confiteantur, solidum, siue nummulum (quem confitentes Parocho dare consueuerant) altari imponere iubet: deinde certam absolutionem promittit, pœnitentiam & satisfactionem cõmentum essePapisticum, hanc neutiquam requiri. Erat autem inter confitentes quidam præ aliis simplici ingenio, qui Domino suo iumentũ furto abegerat. Hic absolutionem consecutus domum lætabundus reuertitur, gaudium ex felici cõfessionis successu cõceptum protinus in vxoris sinum effundit. Metuebam, inquit, cum parochum confessurus accederem, ne iuberet abductum taurum restituere, aut gehẽnæ incendio me furtum luiturum minaretur: iam autem vno recepto solido, omnes mihi noxas ignouit. Non multo post, idem alium furatur bouem, & in ipso facinore deprehensus, fatetur, neutiquam se illud admissurum fuisse, si non tam facilem se præbuisset parochus in delictis ignoscendis: eaque res plurimos ad grauissima facinora stimulabat, adeo vt summam in domestica familia perfidiam patresfamilias persentiscerent, ac tam exitiales istius euangelii fructus grauiter abominarentur.

IX. *Voluntas bona sufficit pœnitenti, si copiam Confessarii necessitate non habuerit.*

Ex lib. 6. Reuelat S. Brigittæ. c. 115. Quidam de diœcesi Aboensi venit Romam, ignorans idioma Sueuicum: quem cum nullus Romæ intelligeret, nec confessorem habere posset, consuluit dominam, quid ageret. Tunc domina in spiritu audiuit; Iesus Christus filius Dei loquitur. Homo ille, qui te consuluit, plorat, quod non habeat auditorem confessionis suę. Dic ei, quod sufficit ei voluntas. Nam quid profuit latroni in cruce? Nonne voluntas bona? Aut quid aperit cœlum, nisi voluntas volendi bona, & odiendi mala? Quid vero facit infernum, nisi voluntas mala & affectus inordinatus? Nunquid non Lucifer bene creatus fuit? Aut ego ipsa bonitas & virtus, creaui malum aliquid? Nequaquam. Sed postquam Lucifer abusus est voluntate, & mouit eam inordinate, factus est ipse inordinatus, & voluntate mala malus. Propterea iste pauper stet stabilis, & nõ retrocedat. Et cum ad patriam suam redierit, quærat, & audiat salubria animæ suæ à sapientibus, & voluntatem suam submittat, & obediat magis consilio iustorum, quam suæ voluntati. Sin autem & interim morietur in via, erit ei, sicut dixi latroni; *Eris mecum in paradiso.* *Luc. 23.*

TIT. XLV. De recidiuante.

Pharao Rex Ægypti post promissa & fœdere pro populo Dei dimittendo frequentius violata, tandem cum vniuerso exercitu suo maris rubri fluctibus obrutus miserrime periit. *Exod. 14. Chrys. hom. 4.*

Dauidem cum vxore Vriæ peccantem sola morte pueri natipuniuit Deus; eundem paulo post numerantem populum, peste & multorum millium nece percussit. *2. Reg. 12. & 24.*

Achab de sublata vinea Naboth ab Elia increpatus & pœnitentiam agens veniam consequitur: sed postea ad impietatem rediens, & Micheam Prophetam carceri mancipans, in bello occiditur. *3. Reg. 21. & 22.*

EXEMP. I. *Vt non fiat recidiuum, occasio fugiẽda est.*

Diuus Ambrosius libro de Pœnitentia memoriæ prodidit, fuisse iuuenem peccatorem, qui meretrici adhærebat. Hic à Deo afflatus pœnitentiam egit; sed vt illam perfectam faceret, in aliud oppidũ migrauit: cumque se iam fortem videret, & oporteret ipsum ad priorem ciuitatem redire, in eam remeauit: & offendit mulierculam illam, cui prius adhæserat. Illa intuita illum est; ille vero, quasi eam non agnosceret, pertransibat. Cui illa. Ego sum illa, quam habuisti. Cui ille; Ego iam non sum ille, qui prius fui. Hic vere pœnituerat, qui in alterum mutatus fuerat. *D. Ambr. lib. 2. de pœnitent.*

II. *Ad vomitum reuersus pœnitens quidam mox lapsu domus opprimitur.*

Tempore quo Beatus Franciscus Assisias Reate iacebat infirmus, Præbendarius quidã nomine Gedeon, lubricus & mundanus, infirmitate graui correptus, lectulo decubans, cum ad eum fuisset delatus, lacrymose rogabat, cum simul adstantibus, vt ab ipso crucis signaculo signaretur. Ad quem ille: Cum vixeris olim secundum desideria carnis, non veritus iudicia Dei, quomodo te cruce signabo? Verum propter deuotas intercedentium preces, signo te crucis signaculo in nomine Domini. Tu autẽ scito te grauiora passurum, si ad vomitum redieris liberatus: nam propter peccatum ingratitudinis semper peiora prioribus inferuntur. Signo itaque crucis super eum facto, statim qui contractus iacuerat, surrexit sanus, & in laudem Dei prorumpens: Ego, inquit, sum liberatus. Insonuerunt autem ossa renum eius, audientibus cunctis, veluti cum manu ligna sicca fraguntur. Paucis autem interlapsis temporibus, Dei oblitus, corpus impudicitiæ reddidit. Cumque sero quodam cœnasset in domo cuiusdam Canonici, nocteq; illa dormiret ibidem, subito super omnes corruit tectum domus. Cæteris autem euadentibus mortẽ, solus ille miser interceptus atque interemptus est. Iusto igitur Dei iudicio *facta* pœna. *Sunt nouissima hominis illius peiora prioribus*, propter *S. Bonau. in vita B. Francisci c. 11.* *Crucis signo curatum fuit B. Francisc.* *In peccata relabentes*

pter

Luc. 11.

pter ingratitudinis vitium, Deique contemptum, cum de ea accepta venia gratum esse oporteat, & duplo displiceat flagitium iteratum.

III. *De decem hæreticis per candens ferrum examinatis, & ob pertinaciam exustis, vno dempto, qui tamen postea relapsus etiam exustus est.*

Cæsarius Mirac. lib. c.17. Del-Rio to.1. disquis. magic. lib.4. cap.4. sect.3.

Decem hæretici in ciuitate Argentina, quæ & Strasburg, comprehensi sunt; qui cum negarent, per iudicium candentis ferri conuicti; sententia incendii sunt damnati. Die statuto, cum ducerētur ad ignem, quidam ex comitantibus vni illorum dicebat; Miser, damnatus es, age vel nunc pœnitentiam, peccata tua confitendo, ne post incendia corporis, quæ momentanea sunt, animam tuam ignis gehennalis æternaliter comburat. Cui cum ille diceret: Considero quidem me errasse, sed timeo pœnitentiam tãtæ necessitatis minus acceptam esse Deo: respōdit, Ex corde tantum confitere: Deus est misericors & pœnitentiam suscipiet. Mira res: mox enim, vt homo confessus est perfidiam, manus eius plenã recepit sanitatem. Tardãte eo in confessione, cum à iudice vocaretur ad pœnam, cōfessor eius iudici respondit: Non iustum est, vt homo innocēs damnetur iniuste. In cuius manu dum nullum vestigium combustionis reperiretur, dimissus est. Habebat idem homo vxorem non longe à ciuitate manentem, horum quæ dicta sunt, prorsus ignaram, ad quam cum venisset gaudens, dixissetque; Benedictus Deus, qui me liberauit hodie ab interitu corporis & animæ, causam ei exponens: respondit illa; Quid fecisti ô miserrime? Quid egisti? Vt quid propter momentaneum dolorem recessisti a fide tua sana & sancta? Magis debueras, si fieri posset, centies corpus tuū incendiis subiicere, quam à tam probata fide semel recedere. Sed quem non seducat vox serpentina? Immemor ille beneficii sibi diuinitus collati, immemor tam euidentis miraculi, cōsilio vxoris acquieuit, errorem pristinum resumpsit. Deus vero non immemor vindictæ, pro tanta ingratitudine, manum plagauit vtriusque: renouatum est incendium in manu hæretici, & quia coniux auctrix extitit resumpti erroris, consors facta est rediuiui doloris. Tam vehemens erat incendium, vt ossa manuum penetraret, & cum vti non auderent clamoribus in villa, quos vis extorsit doloris, fugerunt in nemus vicinum, illic vt lupi vlulantes. Quid verbis immorer? proditi sunt, in ciuitatem reducti sunt, simulque in ignem nondum plene extinctum missi, & in cinerem redacti.

Nota hæreseos pertinaciam.

Renouati peccati pœna renouata.

IV. *De horrenda vindicta diuina in recidiuantem.*

Thom. Cantipr. lib.2. cap.30. 9.

Quidam de Episcopatu Cameracensi cum sacerdote suo accedens ad me, rogabat vt eum absoluerem, quem recidiuantem per annos plurimos absoluerã, & pœnitentiam ei iniūxeram salutarem. Quem cum ad diœcesanum Episcopum mittere vellem, quasi grauius affligendum, à sacerdote rogatus sum, vt tali conditione absoluerem pœnitentem, vt flexis genibus coram nobis rogaret Dominum, vt si postmodū recidiuaret in scelere, eum mox vindicta diuina puniret. Consensi ergo conditioni, & heu mihi misero, quod consensi: mox ille flexit genua, & vindictam in se recidiuantē precatus est. Absolui eum, recessit gaudens; sed feria tertia aut quarta post Pascha instigante Diabolo, passus est reciduum, moxque horrifice clamans; Vindicta Dei super me, vindicta Dei super me, vt mihi postea sacerdos retulit, amarissima morte mulctatus est.

Pœna horrenda in recidiuum.

V. *Apta similitudine docetur, ad vitia neutiquam esse redeundum.*

Ioan. Turpin. Episcop. Rhemensis in vita Caroli Magni c.14.

Postquam Carolus Magnus in bello Pampilionensi Aigolandi Saraceni exercitum centū millium deleuisset, quidam milites Christiani gazarum cupidi mortuorum, nocte illa retro redierunt Carolo ignorante in campum belli, in quo mortui iacebãt, & auro argentoque ac diuersis gazis onustti ad Carolum redire cœperunt: illico Altumaior Cordubæ, qui erat absconditus inter montes, cum aliis Saracenis, qui de bello fugerant, peremit illos omnes, nec vnus quidem ex eis remansit, & erat numerus illorū qui interficiuntur, circiter mille. Hi vero typum gerunt fidelium pro peccatis certantium, sed postea ad vitia redeūtium; quia sicut illi postea inimicos suos deuicerunt, ad mortuos cupiditatis causa redierunt, & interficiuntur ab inimicis: sic fidelis quisque, qui vitia sua deuicit, & pœnitentiam accepit, ad mortuos, id est, ad vitia iterum redire non debet, ne forte ab inimicis, id est, à dæmonibus interficiatur, & sicut illi ad aliena spolia reuertentes præsentem vitam perdiderunt, & turpiter perierunt; sic religiosi quoque, qui seculum dimiserunt, & ad terrena negotia postea inflectuntur, vitam cœlestem perdunt, & mortem perpetuam amplectuntur.

VI. *Negligens agere gratias Domino Deo pro beneficio per confessionem accepto mox in eundem morbum relabitur.*

Ioan. Bonif. Institutione Christiana in Orat. de Religione.

His recentius addendum, quod P. Ioannes Bonifacius profert in Oratione de Religione: Coniectum, ait, in vincula maleficum quendam pius quidam sacerdos, vti se peccatorum pondere leuaret confitendis ipsis, sæpe admonebat; cumque identidem rogatus parere nollet, vereri se sacerdos dixit, ne Deus talem ac tantam cōfitendorum criminum puniret tarditatem. Secuta mox fuit tam periculosa febris, vt sibi iamiam moriendum esse vinctus putaret, vocatoque ad se eodem illo, qui consilium dederat, sacerdote, vitæ lapsus omnes aperuit; peractaque confessione releuari se modo sensit ægrotus, vsque adeo vt postridie è lecto surgeret pedibusque incederet. Id cum sacer homo vidisset, rogare facinorosum illum morbo liberū cœpit, vt se gratum immortali Deo ostenderet propter recuperatam sanitatem, habendæque gratiæ optimam esse ratio-

nem dixit, si Christi hospes esse vellet atq; conuiua. Sacerdoti iusta petenti minime parere voluit vinctus, obstinationisque pœnas confestim dedit, morbo, quo paulo ante solutus erat, redeunte. Tunc homo pertinax graue esse scelus intellexit, hortatori suo non obedire, cum præsertim idipsum Deus duplicato iudicio monstrauisset; quare tertium diuinæ vltionis telum expectandum non censuit, confessusque iterum cælesti se pane recreauit.

TIT. XLVI. De frequenti Confessione.

EXEMP. I. *Qualibet sexta feria peccata Sacerdoti confitetur pater S. Birgittæ, eiusque filius.*

In vita S. Birgittæ viduæ apud Sur. tom. 4. Iul. 23. c. 13.

Birgerus S. Birgittæ pater solebat ipse singulis sextis feriis peccata sua humiliter confiteri, sæpissime his vtens verbis: Ita me qualibet sexta feria cōparare volo erga Deum, vt quicquid cæteris diebus ille mihi præstiterit, ferre æquo animo possim. Memor erat illius sententiæ; Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. Fecit cōsimiliter filius eius, quoad vixit, qui etiam post confessionem secreto acerrimis flagellis cæderet corpus suum, vt paratus in flagella, Christum flagellatum in suo glorificaret corpore, & cum vitiis & concupiscentiis iugiter crucifigeret carnem suam.

II. *Feria quaque sexta admodum profuit Vlphoni Birgittæ marito peccata confiteri.*

Lud. Blos. Monil. spir. cap. 5.

Christus, audiente S. Birgitta, ait: Ei qui spiritum & gratiam meam adipisci ac retinere desiderat, vtile est, crebro peccata & negligentias suas coram sacerdote confiteri, vt expurgetur. Et cum ipsa Birgitta videret animam mariti sui Domini Vlphonis in purgatorio, dixit; O felix anima, quid tibi præcipue ꝓfuit ad salutem? Ille respondit: Confessio mea, quam feriis sextis (dum sacerdotis copiam habebam) facere solitus sum, cum firmo me emendandi proposito. Ipsamet Birgitta, vt in eius vita scribitur ca. 11. ab infantia pro more habuit, singulis sextis feriis confiteri peccata sua; sed sæpius eo minime contenta, quolibet die crebro confitebatur etiam leuicula verba & cogitationes.

III. *Etiam propter leues culpas vtile est frequenter confiteri.*

Ibidem.

Quædam monastici ordinis Virgo, quæ pie admodum vixerat, veniens ad mortis horam, purgari ante exitum debuit ab hac culpa, quod quandoque gratiam sacramentalis confessionis neglexisset. Nonnunquam enim quum aliæ sociæ Virgines ad confessionem coram sacerdote faciendam sese præparent, illa nullū in conscientia sua grauioris culpæ sentiens remorsum, minime satagebat per verba sacerdotis absolui saltem à puluere venialium culparum, sine quibus humana vita non ducitur, sed simulabat se interdum dormire, quando sacerdos confessiones recepturus aderat.

IV. *De sabbatina confessione patris Virginis Lyduuinæ.*

Io. Brugm. in vit. Lyduuin. ... 1. apud Sur. 14. April.

Ioannes auus Lyduuinæ virginis sane admirandæ, vir fuit vitæ laudabilis, rectus & timens Deum; & qui defuncta vxore permansit viduus, corpusque attenuauit inedia, biduanis ac triduanis ieiuniis hebdomadatim illud afficiens, eique effœto non nisi panem, & aquam præbens, Domino fideliter seruiens die ac nocte. Confitebatur semper peccata sua sabbati die, orabat multum, animi piissima suauitate liquescens, & sacrosanctam Eucharistiam feruentissimo amore, decimo quinto quoque die percipiebat.

V. *Frequens confessionis sacramentalis vsus vbi, quando, & per quem primum restitutus.*

Pe. Maff. 2. de vita Ignatii c.

Anno post Christum natum millesimo quingentesimo trigesimo octauo, Ignatius Loiola, aliique Patres, sua quisque prouincia bene gesta, Roma (vti decreuerant) circa mediam Quadragesimam cōuenere. Tecto recepti sunt à Quirino Guartzonio ciue Romano, ad villam Minimorum fratrum cœnobio proximam. Ibi in summa omnes egestate precario victitantes, communi consilio ad rem Christianam pro viribus adiuuandam aggressi, permissuq; Antistitum varia Vrbis templa sortiti, concionibus primum ciuitatem ad omne officium atque virtutem vehementer accēdere: deinde etiam veteri Ecclesiæ instituto plebem puerosq; Christiana catechesi (quę iamdiu obsoleuerat) vicatim erudire instituerunt. Ac licet piis eorum studiis dæmon omni conatu se opponeret; tamen partim exemplo vitæ; partim assiduitate dicendi hortandique, cum alia multa propediem assecuti sunt, tum vero præcipue, vt sacræ Confessionis & Eucharistiæ frequens vsus (quo nihil est humano generi salutarius) diaboli fraude iampridem extinctus, magno vtique Christianæ Reipublicæ commodo, in principe magistraq; orbis terrarum Ecclesia reuiuisceret. Ex quo deinde paulatim effectum est iisdē scilicet adiutoribus, nō solum vt in Italia, Gallia, Hispania, cæterisque Catholicis Europæ regionibus, verum etiam in ipsa India, atque adeo in vltimis terris, vbi paulo ante ferales dæmonum dapes & nefaria sacra viguerant, iam nunc, ingenti bonorum gaudio, per pœnitentiæ sacramentum frequenter elutis animi sordibus, diuina passim conuiuia celebrentur.

VI. *Religiosus renuens crebro confiteri retrorsum abit.*

S. Anton. 3. p. Tit. ... c. ... para. ...

Habitum religionis Ordinis Sancti Francisci susceperat quidam Frater, qui exterius eximiæ sanctitatis videbatur, sed tamē admodum singularis. Hic ita districte silentium obseruabat, vt non verbis, sed signis & nutibus confiteretur. Cumque vt sanctus ab omnibus laudaretur, eo veniens B. Franciscus, dixit:

[...]ebra cō-[...]ione de-[...]untur [...]monis [...]es.

dixit: Sinite Fratres, nec mihi diabolica figmenta in eo laudate. Moneatur ſemel & bis in hebdomada confiteri: quod ſi non fecerit, diabolica tentatio eſt, & fraudulenta deceptio. Monentibus ergo illum fratribus, digitum imponebat ori ſuo, & caput excutiens ſe nullatenus confeſſurum afferebat. Non poſt multos dies ad vomitum rediens, religionem dimittens in flagitioſis actibus vitam finiuit.

VII. *De pœna Comitis ob frequentem confeſſionem neglectam.*

[...]lchard. [...]b. in vita Bertini a-[...]d Sur. & [...]ch. Lip. 5. [...]ptemb.

[...]altbert. [...]omes cur[...] [...]nas luit.

Waltbertus Comes Arkenſis, prope Audomarū, ſpectata probitate ac pietate vir, vitæ ſuæ curſum ex conſilio fere Bertini moderabatur. Delicta namque ſua apud eum oris cōfeſſione expiabatur, eratque ipſi & Rogentrudi eius vxori à confeſſionibus beatus Pater. Qua de cauſa ad eum crebro vētitabat, & ſalubres admodum de æterna ſalute ſermones conferebat, eiuſq; deinde potitus benedictione domum cum gaudio redibat. Quodam vero die in eccleſia S. Audomari reliquiis inclyta, precibus abſolutis domum contendit, neglectaque conſueta Bertini benedictione, equum conſcendit, ſe medio in itinere ex equo in petroſam collapſus humum omnib. pæne membris grauiter quaſſatus, è femore penitus confracto in vltimum vitæ diſcrimen venit. Interim mittitur à Waltberto nuncius velox beati viri opem imploraturus. Bertinus mittit vinum per Dodonem eoque faucibus eius pæne moribundis ingeſto, optata protinus ſanitas rediit.

TIT. XLVII. De falſa ſeu ſimulata quorundam Pœnitentia.

[...]xod. 8.

Pharao plagis Dei in eum ſænientibus mira pollicebatur; aſt vbi diuina manus fiebat remiſſior, mutata ſententia relabebatur, & iterum diuinitus puniebatur.

[...]en. 25.

Eſau pœnituit de peccato vendita primogenitura, ſed male; quia lacryma non erant pœnitentia, ſed animi violenti, & indignationis interna.

[...] Mach. 9.

Simulata Antiochi pœnitentia.

Antiochus Rex ſceleſtiſſimus, cū ſub finem vita grauiſſimas pœnas lueret ob afflictam à ſe Iudaorum gentem; templum ſacrilegio ſpoliatum, & caleſtis numinis contemptum, admiſſa quidem agnouit, defleuit, ac reſtituere promiſit; miſericordiam tamen nō eſt conſecutus, nec ab agritudine conualuit, quia propter dolores, quib. torquebatur, pœnitentiam egit.

[...]atth. 27. & Grat. de pœn. diſt. 3. [...] Iudas c. 36

Iudas pœnituit, ſed male; laqueo namq; ſe ſuſpendit: mala enim pœnitentia nulli veniam tribuit.

EXEMP. I. *Fruſtra agit pœnitentiam, qui non eſt, nec vult eſſe membrum Eccleſia Catholica.*

[...]reg. Tur. [...]iſt. l. 8. vlt. apud Bar. to. [...]n. 585. 5.

ANno 585. Leuuigildus Rex Hiſpaniarū ægrotare cœpit: ſed (vt quidam aſſerunt) pœnitentiam pro errore hæretico agens, & obteſtans ne Arianorū hæreſi quiſquam reperiretur conſentaneus, in legem Catholicam tranſiit, ac per ſeptem dies in fletu perdurans pro his, quæ contra Deum inique molitus eſt, ſpiritum exhalauit: verum etſi facti pœnitens, quod tamen Catholicus omnino deceſſerit, haud ſatis certis probatur aſſertionibus: etenim exe-crabilis eius memoria remanſit poſteris.

II. *Goiſuintha Regina Ariana ſimulat ſe eſſe Catholicam, tandem ſimulatio eius diuinitus detegitur.*

Regina Goiſuintha prædicti Leuuigildi Regis coniux, nouerca Reccaredi Regis, Arianæ perfidiæ addictiſſima, ſiue rubore compulſa, ſiue timore cōuicta, ſimul cum aliis Catholicam fidē profeſſa, abdicare Arianam hæreſim videri voluit, cum tamen intus Arium haberet incluſum: nam etſi cum aliis orthodoxis vt orthodoxa ad ſynaxim conueniret, atque ſicut alii communicaret, ſecreto tamen ſacratiſſimam Euchariſtiam ex ore reiiciebat: quæ, & nihil ſolicitius procurauit, quam vt proditione aliqua Reccaredum è medio tolleret: inuenitque eiuſdem ſuæ ſententiæ Arianum itidem hominem, dignitate Epiſcopum, nomine Vdilam, ſiue Vldidam, qui in necem Regis pariter conſpiraret; ſed coniuratione detecta, Arianus Epiſcopus mulctatur exilio; Regina vero, Deo vltore, citius ex hac vita luitura pœnas æternas præripitur. *Ioan. Ar. apud Baron. tom. 7. ann. 585. 12.*

III. *Alexandri Imperatoris poſt B. Martinam ſupplicio affectam infructuoſus dolor.*

Alexander Imperator cum Beatam Martinam Virginem nobilem Senatorum progenie procreatam, poſt varia & dira ſupplicia feciſſet decollari, & viſis ab ea multis miraculis; eadem die percuſſus eſt dolore cordis, & carnes ſuas comedebat gemens, & dicens: Miſerere mei Deus Chriſtianorū, quia nomē tuum perſecutus ſum; ſicut feci, mihi reddidiſti. *Martinus Tolonus an. 216.*

IV. *Galerius Imperator graui vlcere preſſus pœnitentiam agere cogitur, ſed fruſtra.*

Galerius Imperator in Oriētis & Ægypti partibus maxima crudelitatē & veſania tyrannidē exercebat, & ſolutus luxu, atq; omnium diſſolutionum genere fluitans, turpiſſima ſuis militibus præbebat exempla, ita vt nullum vel breue oppidum, abſque adulterio nobilium matronarum, quæ per loca fuiſſent reperta; vel corruptione virginum, præteriret. Qui cum per decem annos tam crudelis extitiſſet, ipſum auctorem ſcelerum vltio diuina corripuit, & ille lætis & ſaginatis carnibus incedebat ſuperbus: ſubito in prælatis viſceribus ſupinatiſque deſcendit in profundiora. Deinde vulnus acceptū totos intrinſecus viſcerum ſeceſſus tabe ſerpente depaſcitur: ſed cum medici morbum non poſſent curare, eos iuſſit interfici. Quorum vnus ait ei: O Imperator, non humanus eſt morbus iſte, nec à medicis curabitur, ſed recordare, quanta in ſeruos Dei egeris, & quam profanus Chriſtianis extiteris, & intelliges vnde tibi poſcenda ſint remedia: nam & ego quidem, ſi vis, cum cæteris mori potero; tu autem *Vrſpergenſ. an. 311. Carolus Sigon. li. 2. de imperio Occidentali, an. 311.*

a m di-

& medicis non curaberis. Tum Galerius scelerum suorum immanitatem recordatus, se errasse confitetur, & legem scribit, vt non solũ à Christianis desinat persecutio, & arceatur omnis iniuria, verũ reędificari permittantur eorum ecclesiæ, vt solitis cultibus & orationibus vacantes, pro ipsius salute excelso supplicent Deo: sed tamẽ instigante Diabolo, non est passus per sex menses nostros in pace subsistere, & protinus, quanquam potuit, noluit de Ecclesiæ perturbatione desistere.

V. *Maximinianus fistula & vermibus perdomitus resipiscit, & fauorem Christianorum scribit.*

Euseb. lib. de vita Constantini c. 50.

Maximinianus simulatque ecclesias expugnare cœpit, prius quam animum suum iustorum & piorũ hominum cruore inquinauit, vltio diuinitus illata in eum inuasit: & ex ipsa carne exorsa peruasit, ad animum. Ex improuiso enim in illis corporis partibus, quas natura cõtexit, nascitur apostema: deinde in interioribus corporis recessibus, vlcus purulentũ & fistulosum: atque horum intolerabilis morsus intima depascebatur viscera, quæ quidem infinita vermium multitudine redundarunt: vnde fœtor lethalis & pestifer efflatur: quandoquidem vniuersa corporis moles, ex nimia eius, antequã incidit in morbum, helluatione & ingluuie, in immensam pinguedinem erat commutata; quæ tunc putredine contabefacta intolerabile & plenum horroris spectaculum (vt fertur) propius accedentibus exhibuit. Atq; demum tot ac annis malis colluctans, conscientia scelerum, quæ contra Ecclesiam admisisset, perculsus, deinceps Deo suam culpam confiteri, a persecutione contra Christianos inchoata desistere, legibusq; & edictis Imperatoris ecclesias illorum exædificare maturat: consuetas preces, quæ pro ipso ante fieri solent, eos iam etiam obire mandat. Atq; iste quidem ob persecutionis flammam, quam contra Christianos accendisset, tales pœnas persoluit. Verum ille spectator istarum rerum factus, earundemque cognitionem accurate experientia cõsequutus, derepente venit in omnium obliuionem. Neq; pœnam irrogatam, neque iustitiam Dei supplicium sumentem memoria repetiit.

VI. *Maximinus postquam inauditis tormentis Christianos cruciasset, dum similibus à Deo punitur, tyrannidem suam confessus est, tamen non veram egit pœnitentiam.*

Idem ibid. c. 51. & 52.

Maximinus quoque priorem in scelerum certamine superare enixe contendens, nouorum contra Christianos suppliciorum inuentione sese insolenter extulit: nam neque ignis, ferrum, neq; claui impacti, neq; agrestes belluę, aut maris vortices illi satisfacere potuerunt: sed præter hæc omnia, peregrinum quoddam supplicii genꝰ suopte ingenio excogitare studuit, legemque tulit, vt sensus illi, quibus lumen percipimus, prorsus labefactarentur. Crebræ igitur multitudines non virorum solum, sed puerorum etiam & mulierum, cum haberẽt aciem oculorum dextrorum, & pedum cõmissuras ferro & cauteriis adeo penitus debilitatas, vt ipsis nullo post vsui esse possent, ad metalla amandabantur excruciãdæ. Quarum rerum causa non diu post istum quoq; iusta Dei vltio occupauit. Nam cum spe in dęmonibus, quos Deos esse censebat, collocata, & innumerabilibus armatorum copiis confisus, ad prælium committendum progressus esset; tunc Dei ope, qua niti debuerat, destitutus, primum apparatum regalem parum sibi congruentem cœpit exuere: deinde timide ignaueque in multitudinem irrepere, tũ fuga salutem quærere. Postremo clanculum occultatus, in agris & vicis habitu famulari se posse latitare censuit. Cęterum excelsum obtutum diuinæ prouidentiæ, quæ rerum curam gerit vniuersarũ, minime subterfugit. Nam posteaquam sperauit vitam suam esse in tuto locatã, ignito Dei telo percussus, pronus decubuit, toto corpore plaga cælitus delapsa ita exhausto, vt vniuersa pristinæ formæ effigies omnino deleretur, quippe ossa exsiccata, & instar simulacrorum extenuata, tantummodo ei superfuerũt. Quin etiam cum Dei plaga vehementius incenderetur, eius exilierunt oculi; & sede propria elapsi, illum cæcum dimiserunt. Quæ igitur primus cõtra Dei martyres excogitauerat supplicia, eadem ipse iustissima sententia sustinuit. Qui demum, dum adhuc his malis conflictatus spiritum ducebat, Christianorũ Deo se confiteri, & suas quas contra Deum pugnas susceperat, palam elocutus, palinodias pari ratione cum superiore canere: legibus etiam & edictis euidenter suum errorem de diis, quos sibi colendos delegisset, aperire cœpit, solumque Deum Christianorum verum esse, ipsa experientia se comperisse testatus est. Ista scelera, eorundemq; mercedem ipse reuera pro certo compererat; tamen velut crassa quadam caligine menti offusa cæcatus, in eisdem quasi volutatus hæsit.

Maximini crudelitas in Christianos.

Vltio diuina in Maximinum

Talionis pœna.

VII. *Ferri candentis miraculo ficta deprehenditur cuiusdam pœnitentis confessio.*

P. Maximil. Delrio Disquisit. Mag. l. 4. c. ... qu. 4. sect. ... ex Cæsar. lib. 10. c. 35.

Cæsarius refert, piscatorem fuisse in episcopatu Traiectensi, qui cum quadam fœmina multo tempore fuerat fornicatus. Et quia eius peccatum nimis erat notorium, tempore quodam in Synodo imminenti accusari timens, statim ad Sacerdotẽ veniens, magis, vt post patuit, timore pœnę, quam amore iustitiæ, peccatum confessus est: consilium quæsiuit & inuenit. Si habes, inquit Sacerdos, firmum propositum nunquam peccandi cum illa, candens ferrum secure poteris portare, ipsumque peccatum negare. Spero autem quod virtus confessionis liberabit te. Quod ita factum est, cunctis stupentibus, quib. factum innotuerat. Læsus tum ab igne nõ fuit, inquit auctor: sed cum postea peccati iterandi in recidiuam voluntatem incidisset, & gloriaretur, se non magis adustum fuisse à ferro illo candenti, quam ab aqua fluminis, in quo tum nauigabat, aquamque manu hauriret, ferri candentis vicem egit aqua algida, & manum adussit, pelle tota detracta.

TIT.

TIT. XLVIII. De Scrupulis.

Scrupulus est anxia quædam animi formido de bonitate, vel malitia operis, ex leuibus causis orta.

EXEMP. I. *Prudentis viri consilio acquiescens scrupulosus mox scrupulo liberatur.*

(*…docus Dahodertus …sinem Paneseon …bristianorum è vita Bernard. …Antonin. …fi. Sum. …t.3.c.10.§. …Pet. Ribadeneira …b.1. de vita …Ignatii c. …Pet. Maff. …id.*)

RElgiosus quidam Ordinis S. Bernardi ita aliquando conscientiæ scrupulo premebatur, vt ne quidem rem sacram facere auderet. Cui tandem D. Bernardus dixit: Vade, Frater, in fide mea, & fac sacrificium, quod scio scrupulum tuum, quem falso putas, nullum esse. Vnde Frater obediens & consilio acquiescens, sacrificium fecit, nec amplius scrupulum sensit.

II. *Ignatius Loyola conscientiæ scrupulis stimulatus qua ratione tandem liberatur.*

Oranti aliquando Ignatio Loiolæ, & in piis exercitationibus religiose versanti, exarescebat repente nonnunquam animus, & in eas angustias incidebat, vt se explicare vix posset, sibiq; displiceret, vt diuini spiritus suauitatem minime sentiret. Rursus tanta & tam copiosa diuinę consolationis vis affluebat, vt in eius luce præcedentis mœstitiæ caligo ne apparet quidem. Quod ille discrimen varietatemq; attendens, admirabundus, & rei nouitate perculsus; Quid hoc, inquit, rei? quam nos viam ingredimur? quod militiæ genus arripimus? Sed interim ita scrupulorum stimulis pungi, & peccatorum suorum cōscientia torqueri cœpit, vt lacrymas dies cum noctibus iungeret, semper anxius, semperq; solicitus. Etsi enim quam accuratissime omnia præteritæ vitę crimina fuerat confessus, illa tamen semper cura extimulabatur: Num hoc confessus sum? num illud bene explicaui? num satis aperte, quæ ad rem pertinebant, adieci? num aliquid vel affinxi, vel omisi? Quibus quidem aculeis adeo vexabatur, vt nusquā acquiesceret, nullis orationibus, vigiliis, ieiuniis, flagellis denique leuaretur: sed mœrore prostratus, & quadam acerbi doloris carnificina exanimatus, & confectus iaceret, ad sacratissimam Eucharistiam de more, quasi ad sacram anchoram confugiebat; sed cum ori iam admoueretur panis viuificus, scrupulorum vi, & subito quasi ventorum concursu abreptus, surgebat, lacrymis se gemitibusque penitus dabat, & ad Dominum clamabat: *Domine vim patior, responde pro me.* Et, *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* Occurrebat quidem vnum illi remedium, idque præsentissimum, si spiritalis pater, cui conscientiam suam, & internos animi motus omnino aperiebat, tranquillo se, pacatoque animo esse iuberet, & Domini nostri Iesu Christi nomine mandaret, ne exactæ vitæ peccata amplius confiteretur. Sed tamen, ne à se profecta medicina sanitatem non faceret, sed dolorem augeret, spiritali hoc patri dicere non audebat. Cum igitur a-

(*…gnatius …uomodo …actus scru…pulosus.* — *Isai. 38.* *Rom. 7.*)

liquamdiu hanc mētis vexationem pertulisset, quodam die tam grauiter, dolenterq; ab iis scrupulorum tormentis est habitus, vt omni solatio destitutus se totum orationi traderet, & fidei feruore succensus, clara magnaq; etiam voce clamaret: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Domine vim patior, responde pro me.* Succurre Domine, subueni Domine. Emitte manum tuam de alto Domine, misericordia mea, refugium meum, liberator meus; protector meus in te spero, quia nullam ab hominibus, nullam à creata vlla natura pacem aut requiem inuenio. Attende & fac: illumina faciem tuam; ostende mihi viam, in qua ambulem, quia Deus meus es tu. Quod si vel catulum præceptorem mihi, & perturbatæ mentis pacificatorem dederis, ego vero non recuso; libenter illum ducem, illum vitæ magistrum te auctore sequar. Inter hæc rursus vehementissima hominem cogitatio inuadebat, vt ex cellula, vbi erat (nam ex hospitali pauperum domo in Dominicanorum cœnobium emigrarat) sese præcipitem daret. Sed ille: Non faciam, non te offendā Domine: *quia tu es Deus meus, fortitudo mea; quare me repulisti, & quare tristis incedo, dum affligit me inimicus? dum dicitur mihi quotidie, vbi est Deus tuus?* In has voces erumpenti, & præ dolore gementi venit in mentem cuiusdam sancti viri, qui, vt nescio quid à Deo impetraret, tamdiu cibo abstinuit, donec illud consequeretur. Ad cuius imitationem statuit non prius cibum vllum, aut potum capere (nisi forte mors illi immineret) quam optatā mentis tranquillitatem inueniret. Quocirca septem integros dies ita ieiunus fuit, nihil vt omnino gustaret; cum tamen interea vel de quotidiana precatione (cui septenas flexis genib⁹ horas vacabat) vel de verberationibus, quas ternas in dies singulos vsurpabat, vel de aliis vsitatis instituti ipsius officiis, nihil idcirco remitteret. Et cum se viribus adhuc integris minimeque debilitatum videret, & progredi longius vellet, prohibitus à Confessario est, ac vehementer deterritus, iussusque cibum capere, cum die Dominico suo more illi peccata sua, & quid etiam fecisset, indicasset. Paruit Confessario neganti absolutionem se daturum, ni cibum sumeret, & hortanti vt peccata sua, de Dei benignitate confisus, ab illo sibi remissa pie crederet, ne repugnare Deo velle videretur, eoque se die, & proximo liberum sensit: tertio vero post die oppugnatus iterum est, sed oppugnationis is finis fuit, vt disiectis tenebris, quas rebus clarissimis diabolus obducere conabatur, & reddita diuina luce, quasi apertis oculis, è somno excitatus, magna animi claritate constantiamque anteactæ vitæ memoriam obliuione obruere, & obducta peccatorum vulnera amplius in confessione non refricare decerneret; tantamque mentis tranquillitatem, spirituum discretionem, atq; scrupulosarum mentium curandarum gratiam a Deo est consecutus, vt nemo fere hac ægritudine affectus sanitatem ab Ignatio non inueniret. Neque enim

(*Scrupulorū tormentum quam magnum.* — *Rom. 7.* *Psal. 143.* *Psal. 17.* *Psal. 42.* — *Obediendo Confessario à scrupulis liber fit Ignatius.*)

enim sibi solum probatur, sed nobis etiam erudiebatur Ignatius. Probat enim Deus cum omnes milites suos, tum eos maxime, qui reliquorum duces futuri sunt, humiles & probatos consolatur, *ut possint & ipsi consolari eos, qui in omni pressura sunt.*

2. Corinth. 2

III. *Lutgardis Virgo scrupulis vexata quomodo per opilionem liberata.*

Io. Cantipr. ità auctor lib. 2. cap. 14 apud Sur. 16. Iunii.

Lutgardis Virgo pia ex celeberrima Tungrorum ciuitate orta, mirum in modum ad omnem animi perfectionem anhelabat. Cum preces horarias legeret, in id summopere incumbebat, vt non solum malas, sed etiam bonas cogitationes à se excluderet, &, quod in mortali corpore fieri nō potest, iis solis, quę proferret, animum occuparet. Cum vero id assequi non posset, grandes in eius pectore orti sunt scrupuli, & quasi nihil dixisset, cœpit singulas horas bis terve repetere. Adeo autem eius animam hæc res affligit, vt nullus amicorum eam posset consolari. Fiebant preces, vt Dominus eam ab iis scrupulis liberaret; & ecce præter omnium exspectationem, instar Amos Prophetæ, induxit Dominus opilionem ouiculas sequentem, & posuit verbum in ore eius: qui mox relictis ouibus, homo plane rudis, tredecim milliaria conficiens, venit Aquiriam, accersitaque Lutgarde, cæteris audientibus, dixit: Hæc dicit Dominus: Nullo deinceps in dicendis precibus dolore aut scrupulo angaris: placēt Deo preces tuæ, & gratæ sunt in conspectu meo. His dictis repente aufugit, nec dabatur opportunitas inquirendi quisnam esset; postea tamen scitum est; nam Dominus ipse dixit Lutgardi: Nihil posthac formides, ego nunc in te supplebo defectum. Tum illa Dominum vtrobique locutum sentiens, tranquillitati se dedit, nec vllum postmodum ea in re passa est scrupulum.

Scrupulis vexatur Lutgardis.
Amos 7.

Per opilionem à scrupulis liberatur.

IV. *Scrupulos interdum manere etiam in deuotis vsq; ad finem vitæ.*

Io. Niderius lib. 3. Formicarii cap. 12.

Virginem quandam multum deuotam fuisse mihi constat in ciuitate Nurembergensi Bambergensis Diœcesis, quæ Kunegundis vocabatur. Hæc viuebat more castarum bonarumq; Virginum, in victu, vestitu, sæculi fuga, & in iis quæ ad Dei cultum pertinebant, sine querela, sed adeo timida & scrupulosa in conscientia erat, vt vix meminerim in hoc parem reperisse. Nam post puram & integram à se sæpe factam confessionem sacramentalem, frequenter grauibus stimulabatur scrupulis de insufficienti confessione, vt timebat, transacta. In minimis rebus, vbi nullum vel modicum peccatum erat, mortalis criminis lapsum verebatur adesse, & ita nulla pace in domo conscientiæ fruebatur; quicquid enim egit aut omisit de genere bonorum operum, in his semper peccatum notabile adfuisse suspicabatur. Cœpit itaq; ex his inordinatis timoribus in sexu fragili naturalis sua complexio labi plurimum, & dietim vires decrescebant corporis, quia se semper esse plenam peccatis grauibus non definitiue iudicabat, sed verebatur. Timuit ipse, timuerunt Confessores eius & non minus cohabitantes Virgines, si in eo statu scrupulosissimæ conscientiæ deprehenderetur prope mortem, fortassis desperationis laqueo ab hoste maligno raperetur. Intuentes igitur viri prudentes, & animarum medici corporis defectum redundare in animæ graue periculum, dicebant Virgini, eam in periculo versari perdendi vsum rationis, & nullo modo ad ieiunia Ecclesiæ, sicut sana esset, teneri: sciebant enim quod labor quotidianus, quo grauabatur, nam quia pauper, aliis Virginibus famulabatur & præterita ieiunia, ac abstinentiæ castitati seruandæ satis erant. Sed ad ista maior tristitia cor eius inuadebat, cum intueretur se priuari instrumētis virtutum, quibus communiter plebs fidelium vtitur. Obediuit tamen discretis Confessoribus, licet inuita, & non sine pusillanimitate maxima. Tandem vero natura deficiente, lecto decubuit, & terminum vitæ propinquare agnouit. Et ecce diuina arridente gratia ante triduum circiter suæ mortis, omnis scrupulus, timor & pusillanimitas plene animam eius reliquerunt, ita vt sumptis Ecclesiæ sacramentis, in pace dormiret, quam singulariter Dominus tunc in spe constituerat. Nam Virgines adstantes ab ea quęrunt, Num te conscientia adhuc arguit, quod languente corpore ecclesiastica ieiunia non seruaueris? Quibus illa, Animum, inquit, semper habui paratum ad ieiunium, sed quia animarum medici, Dei vicem agentes, ista inhibuerunt, eis obediui, nec ex eo tempore turbor, sperans Christi benignitate, eius redempta sanguine saluari; & sic in Domino quieuit.

Kunegundis Virgo scrupulis vnde agitata.

Sub m[orte] scrupu[lis li]beratu[r].

Psal. 4.

TIT. XLIX. De quotidiano examine conscientiæ.

EXEMP. I. *Vt ad duplex examen quotidie faciendum nos hortetur S. Ephræm Syrus, vir sanctissimus.*

S. Ephr[æm] tom. 3. [...] Ascet.

S. Ephræm Syrus, omnium, quos in hac re obseruauerim, antiquissimus, ad duplex examē quotidianum nos hortatur: Diebus, inquit, singulis, vespere & mane diligenter considera, quo pacto sese habeat negotiatio tua, ac mercimonii ratio. Et vespere quidem ingressus cubiculū cordis tui examina teipsum, ac dicito: Putasne hodie in aliquo Deum exacerbaui? Nunquid verba otiosa protuli? Num per contemptum negligentiamq; peccaui? Num in re aliqua fratrem irritaui? Num alicuius famam detractionibus laceraui? &c. Deprehensisque peccatis gemitum, dolorem, & lacrymas iubet superfundi. Postea de matutino examine addit: Et facto iam diluculo rursus eadē tecum meditare, & dicito: Quomodo, putas, ista mihi nox præteriit? Lucratus sum in ea mercimonium meum? Nunquid improbæ ac sordidæ cogitationes inuaserunt me, atque illis libenter immoratus sum.

Examen conscien[tiæ] quomodo faciendu[m].

II. *Modum examinis etiam tradit S. Dorotheus.*

Doroth. tr. 11.

S. Dorotheus illo procul dubio recentior, hoc duplex examen tanquam documentum à maioribus acceptum tradit: Quo pacto, inquit, per ſingulos dies noſipſos purgare, & propemodum expiare debeamus exactiſſime docuerunt maiores & patres noſtri: nempe vt veſperi ſedulo quiſque perquirat & inueſtiget, quomodo pertranſierit diem illum. Rurſus mane examinet, quomodo exegerit noctem illam: & pœnitentiam agat, ac reſipiſcat coram Deo, ſi quo pacto, vt fieri poteſt, peccatum aliquod admiſerit.

III. *Idem tradit D. Bernardus.*

Bern. lib. vita ſolitaria, & act. de 8. punct. n. 8.

Ex Latinis D. Bernardus hortans fratres de Monte Dei ad mores componendos, proponit examen tanquam iudicium quoddam: Nemo, inquit, te plus diligit: nemo te fidelius iudicabit. Mane præteritæ noctis fac à temetipſo exactionem: & venturæ diei tu tibi indicito cautionem. Veſpere diei præteritæ rationem exige: & ſuperuenientis noctis fac indictionem. Sic diſtricto nequaquam tibi aliquando laſciuire vacabit.

IV. *Codicillis ſeu libellis vtebantur olim viri pii ad notandos quotidianos defectus.*

Climac. grad. 4. de obedientia.

De hac re quoque illud habemus antiquitatis exemplum: legimus enim apud Climacũ in hunc modum: Eum vero, qui parandæ fratribus refectioni præerat, cum curioſius inquirerem, hoc facere animaduerti. Ad eius latus cum appenſum cingulo breuem libellum conſpicerem, didici eum quotidie cogitationes ſuas in eo notare, haſque omnes nunciare Paſtori ſolitum. Non ſolum autem illum, ſed & alios quam plures id facere ibidem perſpexi. Et infra: Optimus, inquit, ille trapezita eſt, qui quotidie veſpere, lucrum ac detrimentum omnino computat. Quod ſcire manifeſtius non poteſt, niſi horis ſingulis in tabulis omnia denotet.

V. *Ad examen meridianum quibus rationibus exhortetur Monachos D. Bonauentura.*

D. Bonauen. in regula Nouitiorum.

Examinis meridiani meminit D. Bonauentura ſic ſcribens: Cum pulſatur campanella ad menſam vel ad comedendũ, ſtes in ſilentio, & examina teipſum quomodo in oratione, vel lectione, vel in ſeruitiis laboraſti, vt præparatas eleemoſynas poſſis ſecura conſcientia manducare; nam peccatores, tibi eleemoſynas largiuntur, non vt loquaris de partibus vel de guerris; vel maneas otioſus, ſed vt pro eis inceſſanter ad Dominum fundas preces. Quod ſi te inueneris otioſum ſtetiſſe, aut dixiſſe illicita, timeas cum dolore cordis, ſciens quod de eleemoſynis acceptis oportebit te reddere rationem villicationis tuæ; & vſque ad ſecundam pulſationem cogita ſupradicta, ſemper pro benefactoribus exorando.

Examen meridianũ.

VI. *B. P. N. Ignatius ſedulus admodum erat in excutienda ſæpius in die conſcientia.*

Iac. Aluarez. de Paz. lib. 3. p. 3. de Adept. virtutum cap. 11.

Recentius eſt, quod de B. P. N. Ignatio magno vitæ ſpiritualis præceptore traditur. Ipſe enim iam ſenex, ac grandæuus, & tantis donis cumulatus, tantaque vitæ ſanctitate ornatus, libellum habebat, in quo ſuos defectus quantumcunq; exiguos annotabat. Quem moriens quaſi teſtamento reliquit: ad eius n. caput ab iis, qui ei decumbenti aſſiſtebant, inuentus eſt: vt viri ſpirituales diſcant, quanto feruore, quantaq; cura ſit animæ ratio exquirenda. Idem quoque, vt auctor vitæ eius teſtatur, in ſingulas horas ſeſe colligebat, & à reliquis animum in Deum auocabat; conſcientiamque ſuam diſcutiebat diligentiſſime: & quid cogitaſſet, quid dixiſſet, quid egiſſet, quidve omiſiſſet, examinabat. Quod ſi negotium intercederet grauius, vel occupatio aliqua tanta, quæ piæ conſuetudini impedimentum adferret; proxima hora, vel certe primo quoque tempore, interpoſitam moram compenſabat.

Libello vtebatur P. Ignatius pro notandis defectibus.

Pet. Ribad. li. 5. in vita eius ca. 1.

De ſacramento extremæ Vnctionis.

TIT. L. De extremæ Vnctionis ſacramento non contemnendo vel negligendo.

EXEMP. I. *De ſancto Reginaldo beati Dominici diſcipulo à B. Virgine ſub mortem inuncto.*

P. Hier. Platus lib. 1. de bono Stat. Relig. c. 21. ex Theodorico de Apoldia in vita S. Dominici. lib. 2. ca. 2.

Reginaldus vnus ex B. Dominici diſcipulis, cum moneretur, vt ſe extrema Vnctione, vt moris eſt, ad luctã cum dæmone præpararet: Ego, inquit, hanc luctam minime reformido; quin potius lætus expecto: iam enim dudum mater miſericordiæ me inunxit, in qua plurimum confido, & ad quam cupide proficiſcor. Quod autem ſe prius ab ea inunctum dicebat, id ita habuerat Cum ante annos multos grauiſſime ægrotaret, vigilanti de nocte apparuit Regina cæli cum aliis duabus Virginibus, ipſaque ad eum accedens iacentis oculos, aures, os & manus vnguento, quod attulerat, propriis illis manibus liniuit, denique & pedes in præparationem Euangelii, vt ipſamet, quaſi ex formula orans, adiunxit.

II. *De extrema Vnctione diuinitus B. Lydvvina adminiſtrata.*

F. Io. Burgmannus in eius vita apud Sur. 7. April. parte 3. ca. 11.

B. Lydvvina poſt diutinã corporis ægritudinem, cum iam tenderet ad interitum, accerſitis domeſticis omnibus, condonari ſibi ab illis petiit, ſiqua ratione quenquam ex iis offendiſſet. Illi vero cum ea pariter lacrymantes; Tu nos, inquiebant, chariſſima ſoror, nulla re offendiſti: immo vero virtutum omnium & patientiæ nobis exemplar fuiſti: oramuſque, vt cum ad ſponſum tuum perueneris noſtri memor eſſe velis. Inde primo Paſchatis orto die immẽſo repleta gaudio eſt, & in Chriſti reſurgentis gloriam, obiter quidem, ſed modo ineffabili abſorpta, rogauitq; Dominum, vt tandem vernaculam ſuam tot annis caſtigatã dignaretur, poſita carnis ſarcina, trahe-

trahere in odorem vnguentorum suorum, & è carcere mortis huius educere. Cumq; sola esset, cunctis domesticis absentibus, & summo mane, ipso Paschatis die contemplationi vacaret, vidit ad se venientē Dominum Iesum cum sanctissima matre sua, & duodecim Apostolis, multisq; & sanctis & Angelis. Sedit autem Christus ad lectuli eius dexteram, beatissima Maria ad sinistram, aliis in orbem honestissime eam cingentibus. Vidit etiam mensulam ornatam, & in ea ceu sacri olei vasculum elegantissimū, crucem quoque pulcherrimam & cereum valde luculentum totum cubiculum mirifice illustrantem. Erat tum corpus virginis innumeris angorib. à vertice vsque ad pedes oppressum & afflictum: & ecce sentit ab ipso Saluatore sacerdotalibus induto vestibus, loca corporis sui omnia perungi: quæ in morituris sacra oleo vngi solent: sed nulla Saluatorem audit verba proferentem: inde Christus ponit in manu eius cereum, eumque tenet cum matre sua, cruce illic inuisibiliter permanente donec exhalaret spiritum. Cum autem inuncta esset, rogauit Dominum, vt extremum vitæ eius finem tot doloribus & afflictionibus cumularet, vt à corpore exiens anima sine purgatorio mox ad illum possit euolare. Respōdit Dominus: Ita fiet, filia, vt petis: post biduum cātabis alleluia cum aliis virginibus in regno patris mei. Atque his dictis disparuit. Mansit autem apud eam Angelus eius, cum quo valde familiariter loquebatur.

S. Lydvvinæ in extremis apparet Christus cum Apost. & aliis sanctis.

III. *S. Malachias Archiep. moriturus oleo sacro se inungi iubet.*

D. Bernardus in vita eius. D. Bernardus describens mortem Malachiæ Episcopi Hyberniæ sic ait: Nec longe aberat dies ipsa, cum tali loqueretur B. Malachias. Interea iubet se sacro oleo vngi. Exeunte conuentu fratrum, vt solenniter fieret, non tulit vt ad se ascenderent: ipse descendit ad eos. Iacebat siquidem in solario, domo superiori. Vngitur & sumpto viatico, fratrum se orationibus, & fratres commendans Deo, ad lectum reuertitur.

IV. *Extrema Vnctione munitur Elzearius Comes animam Deo redditurus.*

In vita eius apud Sur. ca. 33. to. 5. Sept. 27. Sanctus Elzearius Comes Arianus in vitæ agone constitutus, grauissimos eosque perpetuos dolores patientissime spe futurorum tolerabat: spiritus eius iugiter coniunctus cum Deo fuit, volebatque nihilominus etiam bona audire, iubebatque Christi passionem sibi legi, nec lingua etiam à diuinis cessabat laudibus, crebro repentens illum versum: *Dominus opem ferat illi super lectum doloris eius: vniuersum lectum eius versasti in infirmitate eius.* (*Psal. 40.*) Sumpto autem Dominico sacramento, cum sacro oleo vngeretur, & versum illum dicerent; *Per sanctam Crucem & Passionem tuam, libera eum Domine.* Ipse eundem ter repetiuit, & addidit: Hæc est spes mea, in hac volo mori.

V. *Sacram Vnctionem petit sibi administrari tempestiue Hedvvigis Ducissa Poloniæ.*

S. Hedvvigis Poloniæ Ducissa, priusquam in eum morbum incideret, qui ei vitæ finem attulit, accito ad se fratre Matthæo Cisterciensis instituti, qui tunc ei à sacris cōfessionibus erat, extremæ Vnctionis sacramentum ab eo sibi petiit ministrari. Id vbi sanctimoniales compererunt, non mediocriter cōsternatæ sunt, haud obscure inde colligentes, propinquare iam tempus migrationis eius à corpore: præsertim cum non ignorarent illam non temere id petere, quæ spiritu prophetico polleret. Dolebant igitur & perturbabantur, quippe quæ matrē, ipsas in Christo fouentem atque diligentem, perdere formidarent. At soror Adelheidis pro singulari familiaritate ad eam accedens: Domina, inquit, cur sacram Vnctionem expetendo nostros affligis animos, cum sis incolumis; nec vlla in te mortis signa visantur? Neque enim hoc sacramentum ministrari solet, nisi vbi de ægroti periculo metus est. Cui illa respondit: Scio, Adelheidis, scio ita esse, vt dicis, & morem Ecclesiæ bene tu explicas: sed est tamen, quod hic aduertere te oporteat. Cum enim extremæ Vnctionis sacramēto homo moriturus tanquam armis spiritalibus contra spiritales nequitias muniatur, eiusmodi præsidium cum summa deuotione accipiendum est. Ego autem, etsi incolumis adhuc sum, tamen mox secus habitura sum, vereorque ne, increscente morbi dolore, tam salutare auxilium cum tanto possim deuotionis feruore percipere, quanto par est animam ad Dominum properantem. Ita ergo satisfactum eius desiderio, & oleo sancto vncta est: nec diu post in morbum incidit, nec sacramentum hoc denuo percipere voluit. Sed hoc tamen, quod hic diximus, admirandum potius est, quam imitandum: cui spiritus Domini per reuelationem tribuit efficaciam, & in quo, vt pie creditur, sancte deuotio dispensauit.

Ex Engelberto Cisterciensi Monacho Sur. 1[...] Octob. to.

Vnctio[nem] extr. sib[i] ministra[ri] rogat S. Hedvvi[s] adhuc sa[na].

Extrem[a] Vnctio [pro]pugnacu[lum] est adue[rsus] diabolu[m].

VI. *Extremam Vnctionem propugnaculum esse aduersus diabolum.*

Ex litter[is] annuis [...] an. 1585. [...] dom. Pro[...] Prou. Au[...] Vir quidam primarius Brunensis ciuitatis in Austria, cum non sat's ex virtute atq; officio vitam egisset, admonitus graui morbo, nec vt corporis, sic animi salutem in discrimen vocaret; ad obeundum supremum diem, nostrorum adiutus ope, comparare se cœpit. Ergo actam ad id tempus ætatem in mentem reuocas, sacerdotiq; quidquid apud Deum offenderat, dolenter explicat. Cum autem ingrauesceret morbus, salutare viaticum postulauit, & mox etiam, quod in his locis perrarum est, Vnctionis vltimæ sacramentum: semperque nostros adesse voluit, qui se contra diaboli fraudes suis sermonibus confirmarent. Ita pio mortis genere minus laudabilem vitam, id quod raro accidit, terminauit.

VII *Luget Malachias Archiep. quod sine extrema Vnctione obierit nobilis quædam fœmina.*

B. Bernar[dus] in vi[ta] sancti M[a]lachiæ. Petrus de N[a]talibus l. 1[...] c. 27. Sur[.] Nouem. c.[...] Habitabat vir nobilis in vicinia Benchorensis monasterii: cuius vxor cum infirmaretur ad mortem, rogatus Malachias, vt descenderet priusquam moreretur, infirmam vncturus oleo descendit, &

intra-

intrauit ad eam. Quo viso exultat illa, spe animata salutis. Et cum pararet vngere eam, visum est omnibus differendum potius vsque mane: erat enim vespera. Acquieuit Malachias, & data benedictione super ægram, exiuit cum his qui secum erant. At vero post modicum subito clamor factus est, planctus & strepitus multus per totam domum, si quidem insonuit quod mortua esset. Accurrit Malachias tumultu audito: & secuti sunt eum discipuli eius. Et accedens ad lectum, vt certo comperit expirasse, consternatus est animo, sibi imputans, quod fraudata gratia sacramenti obierit. Et eleuatis in cælum manibus, Obsecro Domine, inquit, insipienter egi: ego peccaui; qui distuli, non ista, quæ voluit. Hæc dicens, cõtestatus est in audientia omnium, nullam se recepturum consolationem, nullam daturum requiem spiritui suo, nisi quam abstulerat, liceret restituere gratiam. Et stans super eam, tota nocte laborabat in gemitu suo: & pro oleo sancto, largo imbre lacrymarum perfundens mortuam, vicem illi Vnctionis, quam poterat, exhibebat. Ipse quidem sic. Ad suos autem: Vigilate, inquit, & orate. Itaque in psalmis illi, ille in lacrymis, noctem duxerunt peruigilem. Et mane facto, exaudit Dominus sanctum suum, quia spiritus Domini erat postulans pro eo, qui postulat pro sanctis gemitibus inenarrabilibus. Quid plura? Aperit oculos quæ fuerat mortua, & vt solent, qui de graui somno euigilant, fricans sibi manibus frontem & tempora, super lectum se erigit, & agnito Malachia, inclinans deuote salutat eum. Et verso luctu in gaudium, & stupor apprehendit omnes, & qui viderunt, & qui audierunt. Sed & Malachias gratias agens, benedixit Dominum. Et vnxit eam nihilominus, sciens in hoc sacramento remitti peccata, & quod oratio fidei saluet infirmum. Post hæc abiit ille, & illa conualuit, & viuens incolumis tempore aliquanto, vt gloria Domini manifestaretur in ea, peracta pœnitentia, quam sibi Malachias iniunxerat, in bona confessione iterum obdormiuit; & migrauit ad Dominum.

...ema ...tio Ec- ...æ sacra ...tum ...fert gra...

...extre- ...m vn- ...onem re ...titur ...catum.

VIII. *De Ruperto Rege, qui ob humanum timorem Vnctionem differens fere à dæmone superatur.*

Fuit nostro tempore Rex Romanorum Rupertus, qui ante sui electionem re, & nomine Clemens extitit, & post diutina & sancta sua opera in lethali quadam infirmitate prope à dæmone victus occubuit: nam in infirmitatem grauem incidit, & sumpto Eucharistiæ sacramẽto se dietim ab sanctæ Vnctionis oleo callide, ne reciperet, subtraxit: hauserat enim, vbi nescio, diabolicum hunc instinctum (vt videbatur) quo quidam superstitiosissime credunt, se post huiusmodi sacramenti susceptionem omnino migrare oportere. Distulit igitur Princeps recipere sacramentum propter mortis periculum: & doctores diuini & humani iuris, quos semper dilexit, verbis virum hortabantur, & sibi suadebant ne omnino * desineret tam salubre animæ & corporis antidotum. Obtinuerunt tamen tandem illi diuina arridente gratia intentum: cumque præsentibus litteratis clericis inungeretur Princeps, & orationes, quæ de sanitate sonant vtriusq; hominis multiplicarentur, ait satis alacriter: Reuera, si hoc sacramentum sciuissem tãtum pro vtroq; valuisse homine, quemadmodum iam audio, dudum ipsum deuotissime postulassem. Fuit enim litteratus satis; qui conualescens postmodum multis annis Romanum gubernabat sancte imperium, & tandem feliciter perseuerans in bonis operibus vita functus est.

Nider. li. Formica- ca. 11.

...ctionẽ ...tremam ...gligens ...periculo ...mæ ver- ...ur.

...ifferret.

Sacramẽtũ extremæ Vnctionis vtilitas.

TIT. LI. De effectu sacramenti extremæ Vnctionis.

EXEMP. I. *Maria Oegniacensis in perceptione extremæ Vnctionis ingenti consolatione afficitur.*

CVm Maria Oegniacensis beatissima Virgine ipsam præmonente, extremam Vnctionem acciperet, Apostoli omnes præcipue adfuere, & B. Petrus claues ostendẽs pollicebatur se illi cæli ianuam patefacturum. Porro Christus signum crucis, vexillum victoriæ suæ, ad eius pedes fixit: cumque in diuersis locis vngeretur, in ipsa sacramenti eius perceptione sancti Spiritus operationem cum ingenti singulorum locorum illustratione persensit. Quidam etiam amici & noti eius, qui iam pridem obierant, eius consolandæ causa ad eam missi sunt; Ioannes Dinantinus, qui iam cum Christo regnabat, & frater Richardus de Menesar vir sanctus & bonus, qui etiamnum pœnas luebat purgatorias.

Iacob. à Vitriaco Cardinal. li. 2. vita eius ca. 12. apud Sur. 23. Iunii.

Christus cum sanctis præsens est dum ministratur Vnctio extrema.

II. *Vnctionis extremæ aliæ præclaræ virtutes.*

Dum præsente Maria Oegniacensi Vnctionis extremæ sacramentum ægroti perciperent, illa Christum cum sanctorum multitudine adesse sentiebat, ægrotumque illum misericorditer corroborantem, dæmones expellentem, animam purgantem, seque, dum membra eius vngerentur, quasi in lumine per totum corpus eius diffundentem.

Idem Iac. à Vitriaco Episc. Acon. & Card. li. 2. ca. 4. Maria Oegniacensis apud Sur. 23. Iunii. & Bred. li. 3. c. 32.

III. *Æger mentis inops oleo sacro inunctus valetudinem recuperat.*

Æger magno febris æstu conflictatus, inter confitendum vrgente morbo, de potestate mentis exierat. Iam de sua salute actum esse, sempiternis se suppliciis apud inferos damnatum clamitabat, nullius orationem auribus admittebat. Sacerdos, qui aures ei dabat, vbi furorem eius animo obstrepere animaduertit, ad diuina præsidia, vbi deessent humana, confugiendum existimauit. Ita domesticos monet, vt sacrum oleum, quod æger, priusquam insaniret, postulauerat, celeriter adferendum curarent. Mira dictu visuq; res! simulatque sacro rite inunctus est oleo, mentis sanitatem, paulo post etiam corporis valetudinem recuperauit. Ita in extremæ Vnctionis sacramento extremum salutis auxilium inuenit.

Ex litt. an. Soc. Iesu. an. 1599. in Colleg. Lugdun.

Olei sacrĩ vnctione cõualescit æger.

IV. *Centum anni ignis purgatorii destinantur cuidam respuenti sacramentum extremæ Vnctionis.*

Nicolaus Dionys. in Gemma Prædicantium. tract. 2. Destructorii p. 2.

Quidam vir magni meriti in extremis laborans, cum interrogatus fuisset, num sancto oleo perungi vellet, respondit: Nolite, obsecro, talia dicere, quia omnes qui inunguntur, statim moriuntur. Atque his dictis, spiritum reddidit. Cum autem linteaminibus inuoluendus esset, vt sepulturæ mandaretur, spiritum resumpsit, & oculos aperiens locutus est, dicens: Quia extremæ Vnctionis sacramentum salutare abhorrui, centum annis purgatorii ignibus iusto Dei iudicio torquebor: si autem vnctus fuissem, vtique de hac ægritudine conualuissem: sacra enim Vnctio non est mortis acceleratio, sed dilatio. Sicque verbis finitis animam exhalauit.

De Sacramento Ordinis.

Ordo est sacramentum nouæ legis à Christo institutum, quo potestas spiritualis traditur, & gratia confertur ordinatis ad obeunda mysteria ecclesiastica.

TIT. LII. De Sacerdotii dignitate, & quanta cum humilitate & reuerentia ea sit suscipienda.

EXEMP. I. *S. Ephræm Syrus à S. Basilio Magno presbyter ordinatur.*

Amphiloc. Iconii Episcop. in vita eius.

S. Ephræm. S. Basilio suum exponit desiderium, vt sc. loqui possit Græce.

Psal. 144.

CVm aliquando Ephræm Syrus, tum Diaconus, visendi gratia venisset ad Basilium Magnum, dixit ei: Pater summe honorande, vnam abs te deposco gratiam, & hāc mihi annuas velim. Ad quem Basilius: Iube, & dic, quæ videntur tibi: multa enim tibi debeo, ac maxime propter tui ad me aduentus laborem, quem sumpsisti. Et Ephræm ad ipsum: Noui, sancte Pater, quod quæcunq; poposceris à Deo, præbebit tibi. Cupio autem, vt pro me roges ipsum, vt loqui queam Græce. Cui magnus Basilius: Rem postulasti, quæ meas excedit vires, sed quia bona cum fiducia, ac in fide petis, veni Pater venerabilissime, & deprecemur ambo Dominum: potens est n. Deus facere voluntatem tuam. Scriptum est enim: *Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & saluos faciet eos.* Et orantibus illis ad plurimas horas, ac tandem ab oratione surgentibus, ait Magnus Basilius: Cur domine Ephræm, non accipis sacram ordinationem Sacerdotii, quæ conuenit tibi? Cui Ephræm per interpretem: Quia, inquit, peccator sum. Et responsum est ei à Magno Basilio; Vtinam & ego talis peccator essem. Dixitq; ad eum: Flectamus genua, & cum humi essent prostrati, imposuit manus sancto Ephræm magnus Pontifex: recitansque orationem Diaconi, dicit ad ipsum: Iube nos surgere. Atque tunc soluta & illustrata eius lingua, dixit sanctus Ephræm Græco sermone: Σῶσον, ἐλέησον, ἀνάστησον καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς τῇ χάρι-τι. id est, Salua, miserere, resuscita, & tuere nos Deus tua gratia, & impleta est scriptura: *Tunc saliet sicut ceruus, claudus, & aperta erit lingua mortuorum.* Loquente ergo ipso, & è vestigio Græce, omnes eadem hora glorificarunt Deum, qui omnia potest, & exaudit preces timentium ipsum. *Isa. 35.*

II. *Rupertus diuinitus monetur, vt sacros ordines suscipiat.*

Rupert. 12. in Plat. li c.37. de stat. rel

Rupertus Monachus, qui postea Abbas Tuitiensis fuit, hoc de se ipso, bonus vtique testis, ita commemorat; Cum a superioribus suis vrgeretur, vt sacris initiaretur, & ille constanter indignitatis suæ conscientia recusaret, accidisse sibi nocturnum visum, quo plane intellexerit, Deo auctore id fieri. Visum enim esse sibi videre altare quoddam, & in eo imaginem Saluatoris crucifixi viuentis, & oculos apertos in se defigentis, cuius adspectu totus incensus, cum amplexum eius ardentissime expeteret, sed ab altaris crepidine, quod magnum, & altum erat, prohiberetur, sensisse se tamen à Domino interno instinctu inuitari: quare cum accessisset, medio altari scisso, viam ad Dominum parauisse, tumque se fidenter eum tenuisse, atque arctissime amplexum, osculatumque esse; ipsum autem Saluatorem, quo profundius oscula admitteret, diuinū os suum apertum, & hians præbuisse: simul etiam factū esse, vt inter eos amplexus, tum diuino amore maiorē in modum inflammaretur, tum etiam Sacerdotii, quod antea fugiebat, desideriū sui inspirari senserit, quod simul ac illuxit, cum suo Abbati indicasset, paulo post cum omnium gaudio exequutum esse.

III. *Abbas Isaac Ordinem sacerdotii fugiens, asello indicante proditur.*

Ex Vit part. 2.

Consilium habuerunt inter se seniores Patres, & oēs monachi habitatores in eremo Scythiæ, & consenserunt, vt beatus Isaac presbyter eis ordinaretur in ecclesia, quæ in ipsa eremo sita est; vbi conuenit die & hora statuta multitudo monachorum, qui in illa eremo conuersantur. Audiens aūt supra dictus Abbas Isaac huiusmodi consilium, fugit in Ægyptum, & abscondit se in quodā agro inter fruteta, arbitratus se indignum esse honore presbyterii. Quam plurimi aūt fratrum sequebantur, vt comprehenderent eum. Cum autem applicuissent ad vesperum in eodem agro fatigati de itinere (erat enim nox) dimiserunt asellum, qui eis sumptus portabat, in itinere, vt pasceret. Cum autem pasceretur asellus, peruenit in locum, vbi dictus Abbas latitabat. Cumque illuxisset dies, requirentes monachi asellum peruenerunt ad eundē locum, vbi senior se occultauerat: & admirantes valde dispensationem diuinam, cōprehendentes ligare & constringere eum voluerunt, & ita perducere. Venerabilis autem senior nō permisit, dicens: Iam non possum cōtradicere vobis; quia forsitan

stan voluntas Dei est, vt licet indignus suscipiam ordinem presbyterii.

IV. *Baculum ab Angelo Dei recipit Eremita in testimonium sacerdotii suscipiendi.*

Eremita quidam, vt ex Annalibus Hannoniæ cõstat, ad Diaconatus ordinem iam prouectus cœpit postmodum pensiculatius profundiusq; discutere, num ad dignitatis sacerdotalis gradum idoneus esset: metuebat enim se imparem: proinde ad orationem confugit, imploraturus Domini Dei nostri opem, vt pro sua clementia & bonitate dignaretur inspirare, quid pro maiore sui nominis gloria, & animæ suæ salute sibi faciendum esset. Ei sic oranti apparuit venustissima facie vir candida veste amictus, baculum in forma Crucis manu gestans; quem affatur hunc in modum: Charissime frater, cur ita dubi⁹ es? hunc tibi trado baculum in signum sacerdotii suscipiendi. Istud autem pro certo habeas, quod quæcunque ligaueris super terram, erunt ligata & in cœlis, &c. His dictis disparuit, & vir sanctus acquieuit.

V. *Pompeius Columna sacris initiari renuens à parẽte defuncto flagellatur.*

Pompeio Columnæ bellicæ laudis, quam sacræ dignitatis auidiori, & obstinato animo sacerdotales honores (ad quos eum patruus Prosper hortabatur) repudianti, per quietem apparuit Hieronymus pater, minaci, & seuera fronte, acribus itidẽ castigans verbis, & dextra quatiens flagellũ, eum scil. nudum vehementissime percussurus, ni exemplo propinquorum iussis obtemperaret; atque vt in fatis esset, sacris initiaretur. Itaq; Pompeius post multos æstus fluctuantis animi, cum paterno ostento, & patruorum imperiis parendum foret, valde mœstus, & reluctante quidem genio protonotarius creatur, superinductaque lintea striatæ stola apud Ioannem Cardinalem patruum familiæ magister est effectus.

VI. *B. Franciscus Assisias cur sacerdotio decorari renuerit.*

Beatus Franciscus Fratrum Minorum antesignanus, cum esset Diaconus, ita afficiebatur erga augustissimum Eucharistiæ Sacramentum, tantaq; illud reuerentia prosequebatur, vt ne indigne celebrando contaminaret, semper hæserit, num eam dignitatem assumeret; licet ab aliis non parum impelleretur, ac adeo vrgeretur, vt effugiendi modũ vlterius non inueniret. Ad arma itaque spiritualia consueta confugit, hoc est, ad orationem, qua petiit à Domino ea de re consilium. Quo facto, missus est Angelus ad eum cum phiala lucida in manu limpidissimo liquore plena, atq; ita dixit: Vide, Francisce; quicunque vult fieri sacerdos, & sacramenta administrare, ita purus esse debet in anima, sicut liquor iste. Post quæ verba, noluit vnquam postea fieri sacerdos, qui tantam animæ suæ puritatem non putauit: maximi interim faciens Diaconi dignitatem, quippe quæ ad sacerdotalem proxime accedat.

VII. *In primitiis celebrandis non pompam seu apparatum magnum, sed humilitatem Deo placere & B. Virgini.*

Andreas Episcopus Fesulanus Ordinis Carmelitarum, vt virtutibus ardens, & in dies magis magisque sanctitate pullulans, ad sacros Ordines admittitur. Corfini omnes statuunt, vt primam Missam Andreas celebraturus, oblationem magnis apparatib⁹, ingentiq; pompa celebraret. Sed ille, vbi hoc audiuit, habita prius licentia à Prouinciali, secessit septimo miliari ab vrbe in Conuentum Syluarum, ibiq; deuotissime sacerdotii sui primitias offerenti Beata Maria Virgo cum comitatu Angelorum apparuit, dicens: Seruus meus es tu, quia ego elegi te, & in te gloriabor: & hæc dicens paulatim in auras se eleuauit. Andreas stupore perculsus, non elatione extollitur, sed magis per humilitatem nitebatur se dignũ seruum efficere, humanas laudes fugiens studio bonarum artium sibi immortalitatem parabat.

In vita eius apud Sur. 6. die Ian.

Pompam declinat S. Andreas Episcopus in celebrandis primitiis. B. Maria apparet Andreæ Fesulano.

VIII. *Ordines sacros indigne suscipientes diuinitus puniuntur.*

Fuit apud nos (inquit Notgerus de miraculis B. Ramacli agens) clericus, monasterio nostro ad multa vtilis & accommodus. Is in nostro contubernio viuebat nobiscum familiariter & impense charus. Contigit autem Comitissam quandam venerabilem pro salute sua non parui pretii fibulã auream ad cœnobium nostrum (ita enim vouerat) mittere. Inde malignus dæmon, qui diligenter hominum animos explorat, in quæ vitia procliuiores sint, occasione arrepta, huius clerici mentem pertentat. Ille vero suggestionem non respuens, oculos ad fibulam adiicit, eamq; clam suffuratur. Non diu post Abbas noster Rauengerus dum quosdam è nobis ad sacros Ordines vult promoueri, ad Episcopum nos mittit, adiuncto nobis etiam clerico, de quo agimus. Erat tum Quadragesima. Etsi autem ille tanti sacrilegii sibi esset conscius; nulla tamen id neq; confessione, neque pœnitentia expiauit, sed confidenter nobiscum proficiscens, Diaconus ordinatus est, non attendens, quod scriptum est: *Mundamini, qui fertis vasa Domini:* cum vtique eos, qui corporis & sanguinis Dominici vasis tractandis adhibentur, mundos & probatis moribus esse oporteat. Absoluto deinde sacrificio & precibus vespertinis, nos ad hospitium imus, producta ieiunia soluturi. Ibi inter edendum confrater noster cadit, frendet dentibus, mire ac misere se collidit, nosque admirabiliter obstupefactos cogit laboranti sibi adesse. Mox à mensa surgimus, permulta remedia summa beneuolentia adhibemus: sed frustra omnia, diuino iudicio, in eum ius sibi diabolo vendicante. Tota nocte discruciamur animis, & valde afflictamur. Tandem benignus Deus, nolens apud exteros tam fœdum

Notgerus l. 2. de mirac. S. Remaoli Epis. Traiectens. cap. 11. apud Sur. 3. Septemb.

Esai. 52.

Sacrilegii horrenda pœna.

fœdum casum nobis cedere ad ignominiam, profligato dæmone, prestitit, vt nobiscum incolumis rediret. Et integra tum hebdomada nullam sensit maligni illius infestationem. Qua Dei benignitate ille abusus noluit facinus suum confiteri; eaque incuria reddidit hostem valentiorem. Nam cum Completorii preces Dominico die persolueremus, acrius à dæmone corripitur, nec iam succurrebat nobis, quo pacto ei opitularemur; quod incerti essemus, num Satanæ vexatio illa esset. Attamẽ præ fraterna commiseratione noctibus vicissim apud eum vigilabamus, visusque est nobis crebrius, quam olim Saul, exagitari. Interim brachium dextrum, quo rapuerat aurum, penitus exarescit. Nobis dubitantibus, an casu id acciderit, vel diuina animaduersione, Abbas rem altius perpendens, nequaquam censuit id casui tribuẽdum, sed hominem dixit diaboli laqueis constrictum teneri. Mouebat eum, quod statim à sacris acceptis Ordinibus, diuinitus punitus esset, & vnde animæ remedium capiẽdum erat, id ei versum esset in perniciem. Nouerat scriptum, grauius eum condemnari, qui indignus suscipit, quod non meretur. Sicut ergo in Iudam temere percipientem corpus Domini satanas intrauit, quem constat furem fuisse: ita colligebat Abbas, etiam hunc fortassis aliquo sacrilegio contaminatum, quod ea fere hora atrocius cruciaretur à dæmone, qua fuisset sacris initiatus, hortabaturq; fratres, vt cum illa vexatio remitteret, caute ab eo expiscarentur, num quid eius conscientiam grauaret. Fratres Abbatis iussa capessunt, clanculo ex eo sciscitatur, si quid habeat, quod animum angat. Ille ad voces eorum modo rubore, modo pallore suffunditur: tandemq; licet pudibundus, suam culpam & agnoscit, & pure confitetur, orans vt apud Abbatem pro ipso velint intercedere. Fratres referunt omnia ad Abbatem. Abbas iustitiã misericordia temperat, nec vult addere afflictionem afflicto. Prohibet etiam, ne eius crimen in publicum proferatur; indicit fratribus, vt pro illo ieiuniis & precibus, & Missarum celebrationi incumberent. Quid multa? Reualescit Frater, restituitur brachiũ, dæmõ prorsus ab eo eliminatur: noster mœror multiplex multa consolatione permutatur.

1.Reg.16.

Ioan.12.& 13.

Sacrilegus culpam agnoscit.

Is precibus Fratrum à dæmone fit liber.

IX. *De sacrilego ad sacros Ordines minime promouẽdo.*

In Actione secunda Concilii Lemouicensis, post quam de impedimentis actum est, quibus prohibetur aliquis ad sacros Ordines promoueri, recitatur, quod Benedictus IX. Antistes Romanus ad Odilonem Abbatem Cluniacensem rescripsit: Ille qui adhuc viuens est, qui Stephanum Episcopum dolo occidit, cum non inueniret pro tanto crimine pœnitẽtiam, Cluniacum cœnobium petiit; monachus ibi effectus est; qui legere & cantare tanquem peritus clericus sciens, ab Odilone Abbate cogitabatur offerri Episcopo ad gradus altaris. At prouidenter tractans venerandus Abbas, literis directis ad Papam Romanum, consultum expostulat, & crimen monachi intimat. Cui Apostolicus talia remandat: Impossibile est talem ad aliquem gradum prouehi, neque etiam offerre oblationem ad manus sacerdotis, ne forte pro eo vno in plures furor Domini descendat. Sed nec communionem sanctam accipere potest: in exitu autem vitæ pro misericordia ei viaticũ detur. Ita hactenus ille viuit in pœnitentia, non offerens, non communicans.

Ex Actis Concilii Lemouic. Baron. tom. 11. ann. 1034. 24.25.

Crimin ad ordin non pro hendi. Viaticu facinoro ministra dum.

X. *Ordinem sacrum assumens Clericus inobediens mox à dæmone obsidetur.*

Tempore S. Benedicti, Aquinensis ecclesiæ Clericus à dæmonio vexabatur, qui à venerabili viro Constantio ecclesiæ eiusdẽ Antistite per multa fuerat Martyrum loca transmissus, vt sanari potuisset. Sed sancti Dei martyres noluerunt ei donum sanitatis tribuere, vt quanta esset in Benedicto gratia demonstrarent. Ductus est itaq; ad omnipotentis Dei famulum Benedictum, qui Iesu Christo Domino preces fundẽs antiquum hostem de obsesso homine protinus expulit; cui sanato præcepit, dicens: Vade, & post hæc carnem non comedas, ad sacrum vero ordinem accedere nunquam præsumas. Quacunque autem die ad sacrum ordinem accedere temerarie præsumpseris, statim iuri diaboli iterum mancipaberis. Decessit ergo Clericus sanus, & sicut terrere solet animam pœna recens, ea quæ vir Dei præceperat, interim custodiuit. Cum vero post annos multos omnes priores illius de hac luce migrassent, & minores suos sibimet superponi in sacris Ordinibus cerneret, verba viri Dei quasi ex longo tempore oblitus postposuit, atq; ad sacrum ordinem accessit; quem mox is qui reliquerat, diabolus tenuit, eumq; vexare, quousque animam eius excuteret, non cessauit.

Gregor. 2. Dial. 16.

Ad ord sacros gerens queDe cation nitur nitus.

XI. *Bigamus offerens magnam oblationem pro necessitate pauperum non admittitur ad Ordines, tum propter bigamiam, tum propter speciem Simoniæ.*

Cum anno Domini 615. magna multitudo eorũ, qui manum Persicam effugerant, confugisset Alexandriam, & esset magna alimenti penuria, maxime quod nec in illo tempore Nilus ascendisset, vt consueuerat, & pecuniæ Ecclesiæ essent cõsumptæ, coactus est Ioannes Ep. Alexandrinus mille libras auri mutuas accipere ab aliquibus. Cum autem eas quoque consumpsisset, agitabatur magna sollicitudine, & Dei orabat benignitatem, vt in rebus dubiis aliquam viã excogitaret. Sed etiamsi ad tantã redactus fuisset inopiam; non fuit tamen victus à calamitate, non diuinas leges & sacras cõstitutiones affecit dedecore, nec intermisit commissum sibi gregem accurate regere. Itaq; cum quidam Clericus ex iis, qui secundas nuptias contraxerant, abundans diuitiis, vellet consequi gradum Diaconatus, resciuisset autem has Patriarchæ angustias, & arripuisset tempus tanquam opportunum, si pecuniis leuata inopia, assequeretur id quod desiderabat, chartã tradit beato Ioanni,

Leont. i ta Ioan. leemosy apud B tom. 8. a 615. 2.

Bigami lim nõ moueb tur ad cros or nes.

Ioanni, quæ ſic habet: Cum accepiſſem anguſtias, in quas redacta eſt munifica dextera Domini mei, non exiſtimaui oportere me quidem degere in deliciis & rerum abundantia, dominum autem meum redactum eſſe in anguſtias. Sunt autem apud me frumenti quidem multa millia, auri autem centũ libræ & quinquaginta: eas velim per te dare Chriſto; ſi tamen iudicatus fuero dignus eius Diaconatu per ſanctam tuam ordinationem: inuentum eſt enim alicubi dictum eſſe apud Apoſtolum, ex neceſſitate, legis quoq; fieri translationem Eum ergo ſeorſim acceſſit Patriarcha, non volens multis præſentibus eũ [...citur ...rdinib⁹ ...nia-] afficere dedecore, & dicit ei: Tua quidem oblatio, ô fili, eſt magna, & huic tempori neceſſaria; ſed eſt vitioſa, & propter hoc ipſum non admittenda. Non ignoras enim, quod oues quæ ex lege offerebantur, [...t.22.] ſi non eſſent vitii expertes, etiamſi eſſent magnæ, nõ [...ſ.4.] poterant admitti ad ſacrificium. [....7.] Qua de cauſa nec munera Cain fuerunt accepta. [...6.2.] Illud autem, ex neceſſitate etiam fieri legis translationem, hoc ab Apoſtolo dictum eſſe ſcimus de lege veteri. Quid enim tibi videtur quod ſitum eſt apud Fratrem Domini Iacobum? ſic autem habet: Qui totam legẽ impleuerit, in vno autem lapſus ſit, eſſe omnium reum. Fratres autẽ noſtros pauperes, etiamſi nos verſemur in inopia, qui aluit Deus vſque in hodiernum diem, ipſe eorum quoq; de cætero curam geret, ſi modo [....6.] nos eius mandata ſeruemus immobilia. Quid enim quod facere non poſſit? aut quid ſit difficile ei, qui quinque panes in deſerto aliquando multiplicauit, ſi decem modios, qui ſunt in meo horreo, benedixerit, eos in magnam augere multitudinẽ? Quamobrem tibi, ô fili, conueniet id, quod Simoni dictũ [...r.2.] eſt in Actis: *Non eſt tibi pars, neq; ſors in hac parte.*

TIT. LIII. De Sacramenti Ordinis administro.

[...it.8.] *In veteri lege Moyſes (qui vere Sacerdos & Pontifex erat ex Dei inſtitutione) primus ordinauit Aaron, & filios eius Leuitas in Sacerdotes abſq; conſenſu vel conſilio populi.*

[...g.25.] *Saul, non expectato Samuele, obtulit ſacrificiũ, male ſibi vendicans quod eſſet tantum ſacerdotum, ob idque regni atq; vitæ priuatione mulctatus.*

[...eg.6.] *Oza cum calcitrantibus bobus arcam Dei geſtantibus, eam ad caſum inclinatam, ne corruerẽt, tetigiſſet, eius rei cauſa ſtatim à Deo percuſſus interiit.*

[...aral. 16.] *Ozias Rex, quia ſacerdotale vſurparat officium, lepra perfunditur.* [...on. tom.]

[...nn. 45. ex ...eph. lib. ...p. 15. & ...hanaſ. in ...opſi.] *Diuus Petrus Marcum Euangeliſtam per manuum impoſitionem ordinauit, diuinaq; admonitione, vt maxime idoneum ad Euangelium prædicandum, Alexandriam Ægypti vrbem Leſbiam & Pentapolim miſit.*

[...on. to. 1.] *Apollinaris cum eodem Petro Apoſtolorum Principe Antiochia Romam venit: à quo ordinatus Epiſcopus, Rauennam ad Chriſti Domini prædicandum Euangelium mittitur.* *ann. 44. 27.*

D. Paulus creauit Timotheum Epheſiorum Epiſcopum, & Titum Cretenſium. *ex Metaphr. 29. Iunii. Athan. in Synopſi.*

Idem Paulus & Barnabas fuere ordinati Epiſcopi per manuum impoſitionem. *apud Baron. to. 1. ann. 57. 187. Actor. 13.*

EXEMP. I. *Epiſcopus ab Epiſcopo ordinatur duobus aliis aſſiſtentibus.*

ORientales Saxones fidem, quam olim, expulſo Mellito Antiſtite abiecerant, Oſvvi inſtantia, qui Rex erat mediterraneorum Anglorum, iterum hac arte receperunt. Hic enim Sigbrechtum Saxonum Regem frequenter adibat, ac hortari ſolebat ad intelligendum, Deos eſſe non poſſe, qui hominum manibus facti eſſent; ſed Deum potius credendum maieſtate incomprehenſibilem, omnipotentem & æternum, qui cœlum & terram & humanum genus creaſſet: cuius voluntatem qui diſcerẽt, & facerent, æterna ab illo præmia eſſent percepturi. Hæc & huiuſmodi multa cum Rex Oſvvi Regi Sigebrechto amicabili & quaſi fraterno conſilio ſæpe inculcaſſet, tandem amicorum conſenſu credidit, & baptizatus eſt. Ipſe igitur æterni Regis ciuis effectus, poſtulauit ab Oſvvi Rege; vt aliquos doctores daret, qui gentem ſuam ad Chriſti fidem conuerterent, ac fonte ſalutari abluerent. Miſit illi virum Dei Cedd preſbyterum, dato illi ſocio etiam presbytero: qui cum ibi multam Domino Eccleſiam congregaſſent, rediit Cedd ad Sinanum Epiſcopum ſuum. Quem vbi in opere Euangelii proſperum feciſſe progreſſum comperit, mox creauit eum Epiſcopum in gentem Orientalium Saxonum, vocatis ad ſe in miniſteriũ ordinationis aliis duobus Epiſcopis. Qui accepto gradu Epiſcopatus rediit ad Prouinciam, & maiore auctoritate cœptum opus explens fecit per loca Eccleſias; Presbyteros, & Diaconos ordinauit, qui ſe in verbo fidei & miniſterio baptizandi adiuuarent. Cumque tempore non pauco in præfata Prouincia, gaudente Rege, congaudente vniuerſo populo, vitæ cœleſtis inſtituto quotidianum ſumeret incrementum, contigit ipſum Regem, inſtigante omniũ bonorum inimico, propinquorum ſuorum manu interfici, quod Euangelica præcepta deuoto corde ſeruaret, quod factas ab inimicis iniurias mox obſecrantibus placita mente dimitteret.

Beda lib. 3. hiſt. Anglic. 21. & 22. apud Aloyſ. Lipom. to. 2.

Ordinatio Epiſc. celebratur ab vno Ep. duobus aliis aſtantibus.

Presbyterorum ordinatio ad Epiſcopos pertinet: nõ omnes ergo ex æquo ſacerdotes.

II. *De Antiocho orthodoxo qui à Iouiano Epiſcopo Ariano conſecrari noluit.*

Cum Diuus Euſebius presbyter orthodoxus poſt multa certamina, & certaminibus reſpondentes victorias martyrum quoq; morte clauſiſſet diem ſuũ, conuenit de more gentis illius concilium. Aduenit & Iouianus, qui tum Pergenſis Epiſcopus erat. Hic modico fuerat tempore coniunctus cum Arianiſtis. Cum autem victi ſuffragiis ſuis diuo Euſebio Antiochum ſufficerent, adductumque ad menſam diuinam cogerent genua flectere, & ipſe conuerſus

Theodor. lib. 4. hiſt. Eccl. c. 15.

Euſebius Orthodox⁹ ab Ep. Ariano conſecrari renuit.

vidisset Iouianum quoq; imponentem manum capiti suo, repulit illam, petiitque, ne interesset numero consecrantium se, quod sufferre manum administram blasphemiæ sacrorum posse se negaret.

III. *Moyses Saracenorum episcopus ordinandus respuit Lucium Arianum.*

Idem eodem lib. cap. 22. Ruffin. 2. c. 6. Socrat. 4. cap. 29. Sozom. 6. c. 38. Baron. to. 4.

Ab Ep. hæretico ordinari non vult Moyses eremita.

Mauuia Ismaelitarum siue Saracenorum Regina, oblita sexus sui, & animum induta virilem, prædas egit in vicinia Romani Imperii. Hæc post non paucos conflictus fœdere facto lumen accepit cognitionis diuinæ; itaq; petit, vt Pontifex mittatur genti suæ Moses quidam, qui in finibus Alexandriæ ac Palæstinæ moraretur. Hac Valens petitione delata, ad se iubet adduci diuinum hominem Alexādriam, atq; ibi Pontificali gratia insigniri, propter eius loci vicinitatem. Quo quum deductus fuisset, cerneretq; Lucium (Ep. hæreticum) imponere sibi manũ velle: Absit, inquit, vt tua me manus consecret. Te enim inuocante Spiritus gratia non venit. Tum Lucius: Vnde hāc coniecturam, inquit, facis, cum hoc dicis? Non, inquit ille, coniecturam sequens dico, sed certo scio: pugnas enim cũ Apostolicis dogmatis, & contraria illis doces; cumque blasphemia verborum scelera coniungis factorum. Cui enim impio non fuit per te insultandi ecclesiasticis cœtibus occasio? Quis laude dignus vir nō est exactus? Quā feritatem barbaricam non obscurarunt quotidiana ausa tua? Hæc ille confidentissime dicebat, audiebaturque à Lucio iugulaturiente. Quem cupidum cædis inferendæ metus coercebat, exorituri iterũ belli paulo ante sepulti; itaque iubet ad alios episcopos deduci quos ipse postulasset. Tum suscepta cum admirabili fide gratia Pontificali, proficiscitur ad eos qui accersiuerant, quib[9] Apostolica doctrina ac miraculis ad veritatem viam dux fuit.

IV. *De ordine sacerdotali olim etiam collato ab episcopo per impositionem manuum.*

Histor. SS. Patr. Theodoret. c. 15.

Accepsemas, cuius fama late sparsa est per Orientem, cum in domuncula se ipsum inclusisset, sexaginta annos transegit, neq; videns, neque loquens; sed in seipsum conuersus, & Deum visione apprehendens, illinc omnem accipiebat consolationem. Cum autem se ad hinc migrandum pararet, prædixit, quod post quinquaginta dies vitæ finem esset accepturus; excepit autem omnes qui vellent eum videre. Cum autem ecclesiæ quoque venisset Antistes, eum quidem vrgebat vt iugum acciperet presbyteri; Noui, dicens, ô pater, & tuæ Philosophiæ altitudinem, & quanta sit mea paupertas. Sed cum mihi sit credita Pontificatus administratio, ex hac, non ex illa ordine manus imponēs. Accipe ergo, inquit, donum sacerdotii mea quidem dextra ministrante, sanctissimi autem Spiritus gratia suppeditante. Ad hæc fertur dixisse paucis post diebus hinc migraturus: De his, inquit, minime decertabo: si enim diutius essem victurus, omnino fugissem hoc graue & terribile onus sacerdotii, pertimescens reddendam depositi rationem. Quoniam autem non ita diu abhinc recedam, iis quæ hic sunt relictis, iussis non inuitus pareo. Statim ergo nullo ducente, hic quidem flectens genua, expectabat gratiam: ille vero manũ imponens, erat administer spiritus. Cum autem accepto sacerdotio vixisset paucos dies, vita vitam mutauit.

Ordinatio sacerdotalis ab Ep. fit cum manuum impositione.

Onus sacerdotii grauissimum.

V. *De columba in ordinatione D. Chrysostomi eius capiti insidere visa.*

Simeon Metaph. in vita Ioan. Chrysostomi apud Sur. 27 Ian. Leo Augustus orat. de vita eius apud Baron. tom. 4. an. 456. 7. [illegible]

Flauianus Patriarch. Antioch. ab Angelo monitus Io. Chrys. sacerdotem instituit. Columba insidet capiti Ioan. Chrysost. Matth. [illegible]

S. Ioannis Chrysostomi sacerdotio annuisse diuinum numen, signisq; suffragatum Spiritum sanctũ, qui res ab eo gestas fideliter sunt prosecuti, testantur, vt inter alios Leo Augustus, cum ait: Flauianus autem cum vigilaret, vt consueuerat, quadam nocte videt diuinum accessisse angelum, qui ei iubebat ordinare Ioannem, dicens eum futurum nouum vas electionis: Ecce, dicens, ego ei de hoc mandatum dabo, & obediet. Ad quem quidem cum accessisset angelus, ei mandauit: prius narrauit futura, & quæcunque par est facere eum, qui diuinus sit futurus minister. Cum vero adesset hora ordinationis, & incruentum perageretur sacrificium, & inferius adesset multitudo innumerabilis, & angeli desuper intuerentur, manum imponente Episcopo & preces dicente consuetas, dicitur factum esse illud maxime nouum spectaculum. Alba columba (vt in baptismo Christi) repente deuolans, quomodo illic supra Iesum meum & Deum, in honorem eius, cui manus hic imponebatur, stetit supra eius caput. Hoc admiratione quidem affecit eos, qui tunc aderant: simul autem attrahit eos, qui audiunt. Admiratur vniuersa, non solum quæ circum circa sita est regio, sed etiam vniuersa, quæ extra fines procul remota est, Syria. Sic omnes apud se cogitabant: Quidnam ergo erit Ioanni, quod ab initio ei apparuit gloria Domini? Atq; ex iis sic suum honorat ministrum Rex cœlestis, qui facit admirabilia, ad honorem & gloriam suorum ministrorum.

VI. *De reuelatione Leoni Papæ facta de impositione manuum.*

Sophron. prat. spirit. c. 149. apud Baron. tom. 6. an. 4[illegible]6.

Quid reuelatum sit Leoni Papæ de impositione manuum, ita scribit Sophronius: Cum descendisset Abbas Amos Hierosolymam, & Patriarcha ordinatus esset, venerunt omnes monasteriorum eremi Abbates, vt adorarent eum: inter quos adfui & ego cum Abbate meo: cœpitque Patriarcha dicere Patribus: Orate pro me, Patres: magnum enim onus & intolerabile mihi iniunctum est, sacerdotiique dignitas me terret immodice, Petri & Pauli similium est regere rationales animas: ego autem infelix & peccator sum: plus enim quam cætera timeo ordinationis sarcinam. Nam inueni scriptum, quia beatissimus & Angelis æqualis Leo Papa, qui Romanorum ecclesiæ præfuit, quadraginta dies perseuerauit ad sepulcrum Apostoli Petri, vigiliis & orationibus

nibus insistens, petensque ab Apostolo, vt pro se apud Deum intercederet, vt dimitterentur sibi peccata sua. Impletis diebus quadraginta, apparuit ei Apostolus Petrus, dicens ei: Oraui pro te: & dimissa sunt tibi omnia peccata tua, præterquam impositionis manuum. Hoc solum abs te requiretur, siue bene, siue fortasse male egeris.] Sed quid est, inquit Baronius; Omnia tibi sunt dimissa peccata præter manuum impositionem? Num peccata ex parte dimitti possunt? Minime gentium, si ad culpam referas. Cæterum quoad pœnam, dici debent dimissa fuisse S. Leoni peccata. Quod enim facile sit in his peccare, etiam prudentem Episcopum, iure S. Apostolus monet ita Timotheum: *Nemini cito manus imposueris, neque communicaueris peccatis alienis.* Illis ergo remanebat S. Leo delictorum pœnis obligatus, quæ illi perpetrassent, qui ab eo indigni promoti fuissent ad ordines. Tunc namque dicuntur Præsules communicare peccatis alienis, dum indignis conferunt ordines & ministeria. Quod si hæc nunc in viridi, in arido quid fiet? Leone quis sanctior, atque prudentior, vt tantum periculum liber transiliat?

[Margin: Leoni ...id reuela... m à B. Pe... o. — ...eccata ...ua ratione ...parte di... ...issa. — *Tim. 5.* — ...eccata a... ...ena.]

TIT. LIV. De iis qui ad dignitatem Episcopalem diuinitus sunt electi.

EXEMP. I. *Amphilochius ab Angelis Dei sacris initiatur, & Episcopus ordinatur.*

[Margin: *Niceph. Cal hist. li. 11. hist. eccl. c. 20*]

DE Amphilochio, qui Iconii Ecclesiæ præfuit, permulta sunt consideratione & memoria digna. Fuit enim senex simplex, in quo doctrina & vita ex æquo inter se ita certarent, vt aliquot etiam ediderit libros. Sed enim diuina gratia alias aliter res nostras dispensans, & ordinans, incredibili quodam modo mirificum naturæque captum excedens, atq; nouum in hoc viro exhibuit prodigium. Siquidem ad eum in solis locis philosophātem, propter excellentem & vitam & doctrinam eius Angelos Deus misit, qui mystica & arcana benedictione & Episcopali arrogatione eum dignati intellectuali modo consecrarunt. Ad hunc quoq; non longo post tempore eligendum atq; ordinandum in eum locum Episcopi conuenere. At vbi ex eo cognouerūt, ab Angelis Dei consecrationē eum suscepisse, data de tam sacra & diuina gratia Deo gloria, vt Pontificem Dei & Euangelii præconem, fideq; defensorem, cum timore reuerenter hominem admisere; & solita salutatione atque osculo ei impertito, ea quæ Episcopalis functionis sunt, administrare & exequi permisere.

[Margin: *Euseb. li. 6. hist. eccl. c. 22. apud Baro. to. 2. an. 238.*]

II. *De Fabiano Papa signo columbæ diuinitus apparentis ad summum Pontificatum electo.*

Anno Redemptionis nostræ ducentesimo trigesimo octauo, post Anteri summi Pōtificis mortem, aiunt Fabianum vna cum aliis ex agro Romam cōmigrasse, ibique sua collocasse domicilia; vbi diuina & cœlesti gratia largiente, ad cleri administrationem mirandum in modum euectus est. Nam cum omnes fratres, causa diligendi eius qui Episcopatum gereret, in ecclesia conuenissent, & multi de multis illustribus & præclaris viris ad illud munus obeundum idoneis cogitarent: quamquam Fabianus, qui tum forte præsto erat, nemini in mentem venerat, derepente tamen columbam è sublimi deuolantem, quæ similitudinem Spiritus sancti super Saluatorem in specie columbæ descendentis repræsentare videbatur, eius capiti insedisse memorant: ac propterea populum vniuersum pariter vno sacrati Spiritus instinctu commotum, magna cum alacritate, & vno animorum consensu, eum dignum eo dignitatis gradu acclamasse, & absque mora abreptum illum in sede Pontificia collocasse.

[Margin: Fabianus non sine miraculo Pontifex designatur Romanus.]

II. *Ioannes Angelus Cardinalis columba volitante futurus Pontifex indicatur; qui Paulus IV. dictus est.*

Mortuo ante annos quinquaginta Paulo IV. Præsule maximo, ex familia Caraffarum, cum in locum eius alius creandus esset Pontifex Romanus atque ea de causa iam inter se Cardinales in Conclaui deliberarent, ecce super sedem Iohannis Angeli Cardinalis Medicæi, qui postea Pius IV. dictus est columba circum libere volitans, tandem consedit. Quam rem haud aliter prudentes interpretati sunt, quam ecclesiæ Primatum illi portendi.

[Margin: *Ascan. Capric. in Anal. Ital.*]

IV. *Gregorius Pastoralem curam fugiens diuinitus manifestatur.*

Gregorius Magnus ad summum Pontificatum euectus, cum literæ Imperatoris de cōfirmatione electionis Romam delatæ essent, fugam meditatur, infirmitatis suę conscius. Quia vero palam egredi portas ciuitatis non poterat, à negotiatoribus exponēdum se, dissimulato (vt fertur) habitu, callidus impetrauit; siluarum saltus expetiit, cauernarum latibula requisiuit. In quibus, dum ab omnibus summa sollicitudine quæreretur, indicio columnæ fulgidæ super se iugiter è cœlo dependentis agnoscitur, capitur, trahitur, & apud beati Petri Apostolorum Principis templum Pontifex consecratur.

[Margin: *Io. Diaco. in vita eius li. 1. c. 44. Greg li. 6. epist. 4. vet. edit. Bar. to. 8. an. 590.* — Gregorii fuga diuinis signis impeditur.]

V. *In electione S. Remigii in Ep. Rhemensem signum diuinum apparet.*

Non prætereundum hic est, vt magnus ille Rhemensis ecclesiæ Episcopus Remigius Francorum Apostolus nominatus, defuncto eiusdem ciuitatis Episcopo Gennadio, immaturus æuo, moribus autem senior, populi voce, comprouincialium episcoporū consensu, diuino cooperante suffragio, in Rhemensem Episcopum ex inferioris clerici militia assumptus fuerit, annum ætatis agens vigesimum secundum Res ita in rebus ab eo gestis describitur. Cum Remigius ad viginti & duos ætatis annos peruenit, defuncto Gennadio Archiepiscopo in hac vrbe Rhemensi, omnium generaliter votis ad Pontificii culmen rapus fuisse dignoscitur potius, quam electus.

[Margin: *Hincmar. Episc. in vita S. Remigii apud Sur. 13. die Ian. to. 1. & Bar. to. 6. an. 471* — Remigius creatur Rhemensis episcopus.]

Fit ergo concursus populi, diuersi quidem sexus & dignitatis, necnon & ætatis, sed vnius atque eiusdẽ sententiæ: cuncti hunc vere dignum, & qui populis præfici deberet, acclamabant. Vir autem beatissimus his angustiis depressus, nimiis afficiebatur angoribus; quia nec fugæ locus vsquam patebat, nec populo, vt ab intentione cœpta resipisceret, vllo modo satisfacere poterat. Diuini namque erat voluntatis, vt qui omnium saluti profuturus erat omnium acclamationibus eligeretur; & qui vnitati fidei cum iam fidelibus, & futuris fidelibus erat prouisurus, vnione cuncti populi ad sedem eueheretur sacerdotalis honoris. Sanctissimus autem vir cum his acclamationibus se vrgeri conspiceret, de infirmitatis & ætatis suæ tempore conqueri cœpit: & quia Ecclesiasticus ordo infirmam ætatem ad hanc non reciperet dignitatẽ, voce publica fatebatur: timebat enim, ne immatura ætas, inimici versutiis impugnata, aliquid contraheret sinistri. Sed diuina gratia & voces populorum constantissime in eius fecit perdurare electione, & sanctum virum ab antiqui hostis protexit malignitate. Quod ad hæc (ait Baronius) de ætate pertinet, accidisse interdum cognoscitur, vt cum in aliquo eminentissima virtus atque scientia egregia cerneretur, de minori ætate ratio minime haberi soleret; vt vidimus accidisse S. Ioanni Chrysostomo, qui non nisi fuga sibi consulere potuit, ne eiusdem ætatis Episcopus ordinaretur. Sed hæc haud facta esse absque diuino suffragio, quæ ab eodem auctore subduntur, ostendunt his verbis: Et cum populi acclamaret frequentia, & sanctissimus vir magna reniteretur constantia; placuit omnipotenti Deo, ei manifestissimis manifestare indiciis, quod ipse de eo haberet iudicium. Etenim cum modo prædicto reniti conaretur, videntibus cunctis qui aderant, descendit subito radius noui luminis super ipsius sancti viri verticem, ac si ipse Sol de cœlo motus super eum cecidisset; & quia illuminandarum lux parabatur animarum, ipse quoque cum ad hoc opus asciceretur, lumine debuit declarari visibili. Et paulo post: Placuit etiam omnipotentiæ diuinæ huic miraculo aliud etiam addere ad ostensionem meritorum beati viri. Etenim radio illo se illustrante, sensit capiti suo vnguinis sacri infusum liquorem, quo totum eius delibutum est caput.

Signum diuinum in electione Remigii ostensum.

Remigius episcopus diuinitus inungitur.

VI. *In electione alicuius ad dignitatem quid præcipue spectandum.*

In electione Præsulis hic error interdum cõmititur, vt propria potius spectetur vtilitas, quam vt diuini obsequii ratio habeatur. Vnde plerumque fit eos ita punitos esse à Deo, vt à quibus potissimum omnia sperabant, & quibus hac spe immerito suffragati erant, ab iis non modo nihil præmii referrent, sed male etiam tractarentur. Iusto vtique Dei iudicio, vt & ipsi per quæ peccarant plecterentur, & alii discerent eorum exemplo, ac tam euidenti, tamque præsenti pœna deterrerentur. Quod aperte declaratum est in Alexandro VI. Pontifice, qui cum quorundam Cardinalium suffragatione suam magis quã Ecclesiæ vtilitatem spectantium, ad Pontificatum prouectus esset, pro magnis commodis, quæ sibi spoponderant, magnas cuncti ab eo calamitates acceperunt. Ita enim memoriæ proditum est, omnes, qui illi in dignitate adipiscenda fauerant, non multo post alios alias pœnas luisse, partim exilio, partim teterrimo carcere, partim etiam capite damnatos; quin etiam multos Romanos proceres, quorum propinqui Cardinales illum extulerant, variis ex causis, vel sublatos, vel bonis exutos.

Hier. Plat. de dignitate & officio Cardin. c. 31.

In electione quid præcipue spectandum.

VII. *De Eutychio Ep. Constantinopolitano diuinitus declarato.*

Regnante Iustiniano Imperatore, seruus Dei Menas regiæ vrbis Patriarcha, ad sanctorum Patrum vitam migrauit. Cuius obitus nuncio ad Christianissimum Imp. perlato, multi certatim incredibili studio conabantur amicos Imperatoris promissis & muneribus corrumpere, vt hominib. indignis Pontificatum deferret: sed qui omnia facit & mutat, quique scrutatur corda & renes Deus, cor Imperatoris ad virum dignum inclinauit Itaq; sancto Clero sacroq; Senatui libere consilium suum exposuit Christianæ religionis studiosissimus, & in congregandis sanctis Episcopis diligentissimus Imperator, affirmans se de illo diuinam visionem vidisse: Cum enim, inquit, in æde sancti Petri Principis Apostolorum, in qua Senatus habebatur, me somnus complexus esset, in quiete vidi Principem Apostolorum mihi magnum Eutychium ostendentem, dicentemque; Fac vt hic sit Episcopus. Hæc cum ita se habere iureiurando affirmaret Imperator, omnes ipsius contentionem ac studium, quod diuino quodam splendore vultus declarabat, conspicientes vno animo, eademque mente, ante tempus conclamarũt: Dignus est, dignus est. Dum igitur illi omnia ordine, & ex diuinorum Canonum præscripto contigissent & tempus esset, vt sacrarum manuum impositione & initiatione consecraretur pater & magister ipsorum, adducitur ad sanctum altare, qui multos ad illud sacerdotes atq; Pontifices erat adducturus, precibus, manu, & diuinis ac venerandis oraculis consecratur, sancto Spiritu inungitur: vel potius sanctificatus ipse vicissim præsentes omnes Pontifices sanctificat: ouis errantis typum super humeros tollit: in sedem sublimem ascendit, in solio sedet; atque Pastorum Principem Christum in cœlũ reuertentem imitatur: dicit enim populo vniuerso, Pax vobis: & ab omnibus illud vicissim accipit.

In vita Eutychii a Eustathio ... contempo... neo conscri... pta, apud Metaph. & Sur. 6. Apr... to. 2.

D. Petri Apostoli apparitio

S. Euthchius creatur Epi... Consta...

VIII. *De signo diuinitus demonstrato in electione S. Ambrosii Ep. Mediolan.*

Accidit quiddam simile in ecclesia Mediolanensi memoratu dignum. Mortuo namque Episcopo Auxentio, qui ab Arianis fuerat ordinatus, Mediolanenses iterum propter electionem Episcopi turbabantur. Erat autem multa inter eos concertatio, aliis alium

Socrat. Hist. Eccl. li. 4. ca. 30.

alium eligere satagentibus. Cum autem eam ob rem orta esset seditio, veritus eius Prouinciæ Præfectus, consularem habēs dignitatem, nomine Ambrosius, ne absurdum quid in ciuitate ex ea perturbatione fieret, ad ecclesiam compescendæ seditionis gratia occurrit. Cum autem in ipsius præsentia populus quiesceret, & ipse multis vtilib. adhortationibus inconditos multitudinis impetus compesceret, subito fit omnium consensus, vociferanturque, Ambrosium dignum esse Episcopatu, illumque cuncti ordinari petunt: nam hoc solo pacto vniendum fore populum, & fidei concordiam amplexurum. Quoniam igitur præsentibus tunc Episcopis consensus iste populi diuinitus videbatur esse datus, absque vlla cunctatione Ambrosium apprehendunt; & baptizatum (erat enim adhuc catechumenus) mox ad Episcopatus sacerdotium prouehunt, licet detrectantem, & Valentiniano Imperatori, quæ gesta essent, significant; Imperator, cum populi consensionem admiratus, tum opus Dei, quod factum erat, agnoscens, significat Episcopis vt Deo seruiant, qui hunc ordinari iubeat. Esse enim electionem illius Dei magis quam hominum. Ad hunc itaque modum ordinato Ambrosio, Mediolanenses, qui antea diuisi fuerant, propter ipsum ad vnitatem redierunt.

IX. *S. Vulstanus in Episcopatum diuino oraculo territus consentit.*

hist. Roger. Bar. to. Ann. ad 1161. 72.

Anno Christi Domini millesimo cētesimo sexagesimo primo, Legati sedis Apostolicæ in Angliam ad Eduardum Regem missi agunt, vt sanctus Vulstanus Wigorniensis ecclesiæ Episcopus eligeretur. Res vero gesta ita à Rogerio describitur: Contigit namq; eo tempore & Legatos Apostolicæ sedis eius electioni interesse, Armenfredum scilicet Sedunensem Episcopum, & alium, qui à domino Papa Alexandro pro responsis Ecclesiasticis ad Regem Anglorum Eduardum missi, regio præcepto Wigorniæ per totam fere Quadragesimam degebant, expectantes responsum suæ legationis vsque ad curiam regalem proximi Paschæ. Hi videntes, dum ibi morarentur, eius laudabilem vitam, in eius electionem non tantum consentiebant, imo tam Clerum, quam plebem maxime ad hanc instigabant, suaque auctoritate electionem firmabant. Illo vero obstinatissime renuente, seque indignum acclamante, & cum sacramento etiam affirmante, se multo libentius decollationi, quam tam altæ ordinationi succumbere velle; cum sæpe à viris religiosis super hoc conuentus ad consentiendum minime persuaderi posset; tandem à viro Dei Vulsis incluso, qui tunc plus quadraginta annis solitariam vitam egisse noscebatur, acriter pro inobedientia & obstinatione correptus, diuino etiam oraculo territus, consentire cum maximo cordis dolore compulsus est; & Episcopatu suscepto, Dominico die, quo sanctæ Mariæ Natiuitas celebratur, consecratus, vita & virtutibus clarus, Wigorniensis ecclesiæ Præsul effulsit. Consecratus est ab Adredo Eboracensi Archiepiscopo, eo quod Stigando Doroberniæ Archiepiscopo officio Episcopali tunc à Domino Papa interdictum erat, quia Roberto Archiepiscopo viuente Archiepiscopatum suscipere præsumpserat. *Interdictū.*

X. *Athanasius diuinitus vocatur ad Episcopatum.* *Sozom. l. 2. hist. Eccl. c. 14.*

Alexander Episcopus Alexandriæ, cum iam de vita decessurus esset, suum in Episcopatu successorē Athanasium reliquit, diuina quadam impulsione, mea quidem sententia, ad ei suffragādum inductus: siquidem ferunt illum, cum conatus fuerat fugere, inuitum ab Alexandro ad Episcopatum illum capessendum compulsum fuisse. Cuius rei testis est Apollinarius Syrus, qui ita scribit: Neque postea à bello destitere impii, sed vti in initio aduersus beatum huius viri magistrum arma sumpserant; & iste non aliter atque filius patri, ei aduocatus aderat; ita post in hunc ipsum, vt primum in Episcopatum successisset, impetum fecere. Qui tametsi aufugeret, ne in illo gradu locaretur, diuinitus tamen denuo repertus est: quandoquidem diuinis quibusdam indiciis præsignificatum fuerat beato illi viro, qui Episcopatum administrauerat, non alium, quam hunc eius successorem fore. Nam cum ex hac vita vocaretur, essetque iam morti vicinus, Athanasium, qui neutiquam aderat, nominatim appellat. Atque vbi eius gentilis, qui forte aderat, cum nomen illud audiret, respondisset, obticuit ille, quasi eum non vocasset. Rursus vocat Athanasium: & quia sæpius hoc fecisset, ille alter Athanasius, qui aderat, deinceps silentio vsus est. Siquidem ille, qui aberat, significabatur. Quod etiam beatus ipse Alexander more Prophetæ aperte indicauit, cum diceret: Athanasi, putas te posse effugere, non tamen effugies. Quibus verbis ostendit, eum ad certamen vocatum esse. Hæc de Athanasio scribit Apollinarius.

TIT. LV. De iis qui vocati dignitates refugerunt ecclesiasticas.

EXEMP. I. *Fugit Roma Cardinalis Victor, ne Pontificiam dignitatem suscipere cogeretur.*

Hier. Plat. de Cardinalis dign. c. 30

Victor III. post Gregorii Septimi mortē omnium voce, & approbatione ad Pontificatum expetitus, semper recusauit, atque hanc ob causam diu distulit ad vrbem accedere. Cum autem post menses aliquot hanc illorum voluntatem deferbuisse existimaret, raptus est repente ab omnibus ordinibus, & in ædem S. Luciæ perduct⁹, & veste purpurea ornatus, cum renitenti alba vestis imponi non potuisset. Sed ille post dies quatuor Tarracinam profectus, Pontificio ornatu deposito, professus est nolle se Pontificem esse, neque amplius adduci potuit, vt Romam rediret, donec anno proximo, qui fuit annus Domini M. LXXXVII. in Capuano conuentu, cui ipse quoque vt vnus ex aliis intererat, vrgentibus,

tibus & obsecrantibus denuo Episcopis, & Cardinalibus, multisque Principibus, & quidem ad eius genua suppliciter prouolutis, vix denique se vinci passus est.

II. *S. Ephræm Syrus amentiam simulat, ne ad dignitatem Episcopalem promoueretur.*

Sozo. lib. 3. hist. Eccl. ca. 15. apud Bar. to. 4. an. 378.

Ad dignitatis Episcopalis fugam cuiuis satis esse potest Ephræm Syri exemplum, quod à Sozomeno narratur his verbis: Quodam tempore quidam ei ad Episcopatum gerendum suffragati comprehendere hominem conantur, vti ad locum, in quo crearetur Episcopus, deducerent. Quod simul vt intellexit, in forum cursitat, atque incomposite incedendo, vestem lacerando, & cibum palam capiendo, se furere monstrat. Vbi vero hi, qui eum comprehenderant, illum è mentis potestate exiuisse arbitrarentur, & appetitio, qua ad eum constituendum Episcopum ferebantur, restincta esset, ille idoneum tempus nactus clam aufugit, & tantisper latitauit, dum alter eius loco creatus esset Episcopus.

III. *De Nilammone, qui potius delegit mori, quam fieri Episcopus.*

Sozo. hist. Eccl. l. 8. c. 19. & Bar. to. 5. an. 403

Hierapoleos Episcopo vita defuncto, ciues (vt accepi) elegerunt Ecclesiæ suæ Antistitem Nilammonem, virum bonum, & qui ad monasticæ vitæ fastigium conscendisset: is habitabat ante ciuitatem in domuncula, in quam se ipse concluserat, ianua lapidibus obruta, eo proposito vt sacerdotium auersaretur. Theophilus itaque Episcopus Alexandrinus veniens, hortabatur, vt ordinationem à se oblatam acciperet. Apud quem ille quamuis frequenter se excusans, nihil obtinuit. Tandem instanti: Cras, inquit, ita facias, si placet, ô Pater, vt ego hodie res meas ante disponam. At cum Theophilus postridie ex condicto venisset, atque eum fores aperire iussisset: Age vero (inquit Nilammon) oremus primum. Quo laudato, Theophilus quidem orauit, sed Nilammon inter orandum hanc vitam reliquit. Hoc autem & Theophilo primum, & iis etiam, qui cum illo foris stabant, ignotum erat. Verum cum paulatim tereretur dies, quia sæpenumero intentius vocantes non audiret, deiectis qui ad ianuam erant lapidibus, repererunt hominem mortuum. Inuolutũ igitur quibus oportebat, publica sepultura dignati sunt; ac templum etiam supra illius sepulcrum indigenæ construxerunt, & summa eum solennitate adhucdiem mortis eius celebrant. At Nilammon quidem ad hunc modum mortuus est; si tamẽ mortem dicere oportet, quam ille subire maluit, quam Episcopatum suscipere, quo se indignum esse ob ingenii modestiam censuit.

Ecclesia Nilammoni erecta, & dies festus statutus.

IV *S. Ammonius eremita aurem sibi præcidit, ne fieret Episcopus.*

Niceph. Eccl. hist. lib. 11. c. 37.

Quum Ammonius ad Episcopalem consecrationem adducẽdus esset, & ad eos multa, qui illum eius rei gratia conuenerãt, dixisset, neq; tamen eis quod volebat persuasisset, amputata sibi auricula dextra: Vel nunc demum, inquit abite, quandoquidem deinceps etiam volentem Ecclesiæ constitutio non recepit. Sacerdotem namque integrum atque immutilatum esse oportet. Atque vbi qui ex præcipuis ad ipsum missi erant, ab eo discederent, & à Iudæis quidem talia obseruari & magni fieri, Ecclesiam autem Dei paruipendere, si modo animo & moribus saluus, commodusque sit Episcopus, inter se dicerent: ad eum reuersi, comprehendere tentarunt. Ibi ille, si vim ei inferre pergerent, linguam quoque sibi recisurum esse adiurauit. Quibus minis illi perpensis, in loco suo virum magnum reliquerunt. Et ex eo tempore Ammonius παρώτης, quasi aure carentem dicas, cognominatus est.

Pallad. hist. Lausiac. c. Socr. l. 4. ca. 23.

Ammonius cur παρώτης dictus

V. *Goar vir sanctus insanabili morbo affici potius eligit, quam Episcopatum susciperet.*

De Goare item magno Dei famulo ita scriptum est; Cum à Sigiberto Rege ad Treuirensem Episcopatum vocaretur, postquam recusando nihil se proficere vidit, triginta dierum inducias postulauit, quos in perpetuis precibus consumens hoc à Domino impetrauit, vt insanabili morbo corriperetur. Quo factum est, vt reliquum vitæ lectulo affixus peregerit; idque ille pro magno videlicet beneficio acceperit.

Ex Sur. in Iulio Hier. Plat. e Card. d. n. off. c. 3.

Goar mauult corpus tuo morbo laborare quam Episcopus.

VI. *S. Fulgentius ne fiat Episcopus fugit, & latet, donec arbitratur prouisum omnibus Ecclesiis, sed non effugit, & rapitur ad Episcopatum.*

Hier. Plat. li. 1. de bono status religiosi c. 38

B. Fulgentius cum audisset Catholicos, in Ecclesiis omnibus pastore orbatis, aduersus Trasamundi edictum Episcopos instituere decreuisse, fugit ex monasterio, tamque diu latuit multis populis ipsum inquirentibus, donec ab vno conscio admonitus est, omnibus Ecclesiis iam esse prospectum. Verum vbi ad cœnobium reuersus est, vniuersa Ruspensis multitudo, quæ casu quodam adhuc Præsule carebat, eum inuadunt, rapiunt, & Pontificem esse non rogant, sed cogunt. Is vero, in illa sua molestia, hoc primum à Ruspensibus beneficii loco postulauit, vt monasterium ædificaret, in quo deinde ita Felici Abbati subiectus vixit, vt quiuis ègrege, cum in iis, quæ ad domesticam disciplinam spectarent, ex illius ductu, atque obedientia plane penderet; & tamen interea de pastorali cura in populo regendo, assidueque pascendo nihil remitteret.

VII. *Quam ægre Antoninus Florentinus Archiepiscopatum susceperit.*

Hier. Plat. li. 1. de bono stat. relig. ca. 38

Antoninus quoque cum Florentinam Ecclesiam sibi ab Eugenio IV. mandatam cognouisset, ex ipso itinere Neapolitano, in quo tunc erat fugam meditatus est in insulam nescio quam. Idq; iam cœperat, cum à propinquis Senas retractus, ibi litteris, obsecrationibus, deprecatoribus etiam adhibitis, omnẽ mouit lapidem, vt euaderet, donec Pontifex pæne substomachans, anathema etiam comminatus est.

Tum

Tum vero, concilio aliquot doctorum hominum aduocato, cum omnes ita sensissent, nō ei licere diutius salua conscientia reluctari, in faciem procidens, multumque illacrymans, pastorali sarcinæ humeros subiecit; quam tamen ita suscepit, vt religiosam non abiiceret. Nam neque de vestitu, neque de victu quidpiam mutauit, suamque domum quasi monasterium instituit, in qua & culinam sæpe adire, ollas purgare, & alia id genus famularia ministeria sæpe obire mos ei erat, quo iis, quasi solatiis, pontificias molestias temperaret.

VIII. *Petens consilium ante prælationem acceptandam, & illi acquiescens, non acceptando saluatur, alioquin damnandus.*

...ud D. ...ron. de ...ula Monachorum tom. 4.

Hic minime pertranseundum exemplum, quod sancto quodam mihi referente sene in eremo ex veritate didici. Cum iuuenis quidā sancto proposito & vita, electus foret ad Episcopale fastigium, quo grauius periculosiusve nequit aliud cogitari, patruum suum quendam, virum vtique sanctum, & prophetiæ spiritu plenum, eremi in cella, vt eum ex hoc cōsuleret, adiit non incautus. Audita itaq; narratione nepotis, vir sanctus nō verbis, sed signis potius percunctanti respondit: & ne contra Apostolum, qui desiderantem Episcopatum in bono opere laudat, contra iret dissuadendo, & ne iuuenem periculo exponeret suadendo. Iussit itaq; senex quadratum discum à terra vehementer pedibus eleuatum ascendere iuuenem, & quater per quatuor disci latera supinum reuoluere semetipsum vsque ad horā casus: sicque casu imminente, si altera succederet reuolutio, mandauit vt extra summitatem disci adhuc se volueret iterato. Cui cum nepos se non posse, ex timore casus, responderet, illico eum fecit descendere, & per quandam latam planitiem diutius volutare. Cumque ex multitudine volutationum, vtrisque fastidium eueniret; Surge (inquit senex) & perge quo vis, facito quod tibi securius cernitur. Dedignatus namq; iuuenis abscessit, & alteri sancto seni, patrui deliramentum putans, factum retulit, à quo de periculo præeminētiæ edoctus, electioni renunciauit, vt teneret quod est tutum. Qui post modicum felici obitu ex seculo exiens, hilaris & iucundus apparuit patruo: Gratias, inquit, pater, tibi refero, ex dissuasione Episcopatus: nam scito, quia nunc essem de numero damnatorum, si fuissem de numero Episcoporum.

TIT. LVI. Quibus sint præbendæ ecclesiasticæ conferendæ.

EXEMP. I. *Moses populi Israëlitici Dux non filios proprios, sed alium ex alia familia ad Principatum promouet.*

...Hieron. ...cap. ad ...tium.

D. Hieronymus egregie de hac re illud ex sacris litteris profert, quod cum Moses posset successores Principatus filios suos facere, & posteris suam velut hæreditariam relinquere dignitatē non hos tamen elegit, sed Iosuem ex aliena familia; atq; etiam ex aliena tribu, vt disceremus, has dignitates non sanguini deferendas esse, sed vitæ. At nunc, inquit, cernimus plures hanc rem beneficium facere, vt non quærant eos in Ecclesia erigere columnas, quos plus cognoscant Ecclesiæ prodesse; sed quos vel ipsi amant, vel quorum sunt obsequiis deliniti, vel pro quibus maiorum quispiam rogauerit; &, vt deteriora taceam, qui vt Clerici fierent, muneribus impetrarunt. Idem etiā ponderauit Origenes: Nulla, inquit, hic populi acclamatio, nulla propinquitatis habita contemplatio est. Et certe, quid est aliud Pontificatum dirigere ad familiam ditandam, quam rem tam sacram, tamque diuinam omnino profanare, & ad sæcularem vsum adhibere, vt fecit Balthasar ille in conuiuio? Quod quidem sacrilegium magno luit, statim & regno exutus & vita. *Orig. homil. 22. in Numer.*

II. *Cælestinus Papa vix tenue beneficium nepoti, etiā à Cardinalibus rogatus, confert.*

Cælestinus V. vt narrat Aluarus, cum audisset fratris filium in curiam venisse, eiici statim iussit: & cum multi Cardinales deprecatores se interposuissent, multo labore & precibus hoc ad summum impetrarunt, vt ei simplex, ac tenue quoddam beneficium concederet; quo ille accepto, statim remissus est domum. *Aluar. lib. 2. de planct. Eccl. cap. 15. Hieronym. Plat. de dignit. Cardinal. c. 25.*

III. *Clemens IV. nepotem dignitate ornare renuit, imo tribus beneficiis aliunde dotatum duobus illum exuit.*

Nihil illustrius quoad hanc rem Clemente quarto summo Pontifice, qui anno M.CC.LXV. Ecclesiæ Pastor electus hanc eandem constantiam admirabiliter tenuit. Sic enim memoriæ proditum est, eum duas habuisse filias ex legitimo matrimonio susceptas, quarum alteri, vt in monasterio collocaretur, triginta libras Turonenses, alteri, vt nuberet, trecentas numerari iussisse, ea lege, vt æqualis conditionis viro nuberet. Quin etiam cum nepotem haberet, cui ipse nihil vnquam dederat, sed Galliæ Antistites, in gratiam Pontificis, tres contulerant in eū Canonicatus; multis deinde rogantibus, vt aliqua eum dignitate cohonestaret; non modo nunquam adduci potuit, vt id faceret, sed eum vltro compulit, vt ex tribus illis beneficiis vnum, quod mallet, retineret, reliqua resignaret. *Idem Platus ibidem.*

IV. *Simile exemplum de Marcello Pontifice.*

Marcellus Pontifex etsi paucissimis diebus Pontificatum tenuit, tamen hoc breui tempore specimē præbuit eius virtutis, quam deinceps sine dubio tenere decreuerat. Hic enim Pontifex factus neminē suorum Romam venire passus est, ne fratrem quidem Alexandrum, cuius etiam filios duos, quos ipse Romæ educabat, à nemine salutari, raro in publicū, nec nisi ad sacrum fere audiendum, prodire permisit. Narrat etiam Onuphrius, qui fuit ei familiarissimus *Idem ibid.*

rissimus, eiusque intima consilia notat, fuisse ei deliberatum, & fixum, tantum fratri, eiusque liberis elargiri, quantum nobili alicui eo loco nato habere conueniret: non tamen vt vltra priuatam conditionem se efferrent, nec ad vllam proueherentur dignitatem. Immo vero de Ecclesiæ fructibus ne assem quidem donare constituisse, nisi ex Cardinalium omnium sententia.

V. *Adriani VI. erga affines & propinquos modestia.*

Idem ibid.

Extitit etiam nostris fere temporibus memorabile factum Adriani Sexti, quem in propinquos vniuersos ita moderatum fuisse ferunt, vt etiam quibusdam durior videretur. Nam patruelis filium in Senensi Gymnasio litteris studentem, quod nõ vocatus Romam venisset, confestim meritorio equo impositum remisit, & alios satis arcta affinitate cõiunctos, qui ex Germania ad eum accurrerant, cum singulis sagum laneum, & mediocre viaticum donasset, pedibus item, vti venerant, reuerti iussit.

VI. *Ad beneficia Ecclesiastica cur non admiserit parentes S. Richardus Episcopus.*

In vita eius apud Sur. 3. April.

S. Richardus Episcopus Cicestrensis consanguineos suos, etiam maturos, & habiles, ad beneficia ecclesiastica admittere noluit vlla ratione, sciens Pastorem Principem Dominum nostrum Iesum Christum, non B. Ioanni Euangelistæ, ipsius cognato, sed B. Petro, sanguine illi minime coniuncto, regni cœlorum claues tradidisse.

TIT. LVII. Dignitates ecclesiasticæ pretio neque conferendæ, neque comparandæ.

1. Mach. 7. *Alcimus accedens ad Demetrium Regem accusauit Iudam Machabæum, & obtulit Regi coronam auream, & alia dona, quibus effecit, vt summum sacerdotium acquireret.*

2. Mach. 4. *Iason Oniæ Frater, ingenti pecunia ab Antiocho nobili summum comparauit sacerdotium; qui propterea misere periit.*

2. Mach. 13. *Menelaus quoque argento, quod promisit Antiocho, obtinuit Pontificatum; qui funeste etiam ac tragice, Deo vindice, mortuus est.*

EXEMP. I. *Quam modeste sese habere debeat is qui ad supremam aliquam dignitatem eligitur.*

Hieron. Plat. lib. de Cardinal. dignitate, cap. 30.

CArdinalis Polus in eo conclaui, quod Pauli tertii obitum consecutum est, in ipso tertio scrutinio tam prope accessit ad Pontificatum, vt vnum tantummodo suffragium defuerit; nec erat dubium quin, si temporis causa molitus esset, aut aliquibus blandiri voluisset, nullo res negotio confici posset; sed ille tantam semper tenuit humilitatem; & modestiam, immo vero, vt ego quidẽ sentio animi magnitudinem, vt non modo ad nihil eiusmodi se vnquam inclinarit, sed etiam libentissime passus sit, ac pro sua etiam parte adiuuerit, vt onus illud in alterum transferretur.

II. *De Paulino propter ambitionem in hæresin lapso.*

Gennad. de viris illustrib. c. 3.

Non tam caute sese gessit infelicissimus Paulinus presbyter, discipulus B. Ephræm diaconi: hic, vt auctor est Gennadius, homo fuit acris valde ingenii, & in diuinis doctus valde scripturis, & viuente magistro clarus in Doctoribus Ecclesiasticis, & maxime ex tempore declamator. Post magistri autẽ obitum, amore primatus, & nominis, separans se ab Ecclesia, scripsit contraria fidei multa. Huic obiturus B. Ephræm adstanti sibi dixisse fertur: Vide, Pauline, ne te submittas cogitationibus tuis, & eleueris: sed cum te ad purum comprehendisse putaueris Deum, crede nec intellexisse. Præsenserat enim, illũ ex studiis vel sermonib⁹ noua inuestigare, & in immensum intellectum hæreseon tendere: vnde & frequenter Bardesanem nouellum vocabat.

Paulinus Ephræm discipulus in transuersum actus.

III. *Dignitatem Episcopalem non esse pretio comparandam.*

Greg. Turon. hist. Franc. lib. 6. cap.

Remigius Biturigum Episcopus obiit: cuius post transitum graui incẽdio pars maxima ciuitatis cremata est: ibique illa, quæ hostilitati resederant, perierunt. Post hæc Sulpitius in ipsa vrbe ad sacerdotium, Guntheramno Rege fauente, præeligitur. Nã cum multi munera offerrent, hæc Rex Episcopatum querentibus respondisse fertur; Non est principatus nostri consuetudo sacerdotium venundare sub pretio: sed nec vestrum eum præmiis comparare: ne & nos turpis lucri infamia notemur, & vos mago Simoni comparemini. Sed iuxta Dei præscientia Sulpitius vobis erit Episcopus, & sic ad clericatum deductus Episcopatum Ecclesiæ supradictæ suscepit.

IV. *Vindictam diuinam in se magnam experitur Henricus II. ob collatum à se iniuste Episcopatum.*

Wilhelm. Malmesbur. de gest. Regũ Angl. lib. 2. c. 12. apud Baron. tom. 11. ann. 1047.

Tempore Conradi Imper. filius eius Henricus à quodam Clerico fistulam tulerat argenteam, qua pueri ludo aquam iaculantes, pactus Episcopatum, cum foret Imperator. Adultus repetenti pollicitum impigre dederat: nec multo post aspera valetudine correptus decubuit: morbo crescente, triduo exsensus & mutus iacuit, cum in solo pectore vitalis halitus palpitaret: nec aliud vitæ indicium erat, quam manu ad nares apposita quantuluscunque sentiebatur anhelitus. Episcopi præsentes triduano indicto ieiunio, lacrymis & votis ꝑ vita Regis superos pulsabant; quibus (vt credi fas est) remediis conualescens, accitum Episcopum, quẽ iniuste fecerat, sententia Concilii deposuit, professus se toto triduo dæmones infestos vidisse, flammã in se per fistulam iaculantes adeo pertinacem, vt noster ignis in comparatione illius iocus putetur, & nihil calere. Iuuenem inter hæc semiustulatum aduentasse, ferentem immensæ magnitudinis calicem aureum aqua plenum, cuius visione & laticis aspergine delinitum extinctis

Vindicta diuina in Henric. II. Imp.

tinctis ardoribus in sanitatem euasisse, Ephebum, illum, beatum fuisse Laurentium, cuius ecclesiæ tectum longa carie dissolutum compaginauit; & præter alia xenia calice aureo honorificauit.

V. *Quomodo Michael Scriniarius intrusus sit à Longobardis in eccles. Rauennat. & postea à subditis ignominiose eiectus.*

Anastas. Biblioth. C. & Baro. to. Ann. Ecc. annum Christi 769

Sergio Archiepiscopo ciuitatis Rauennatium è viuis erepto, continuo surgens Michael Scriniarius ipsius ecclesiæ, qui nullo sacerdotali fungebatur honore, profectus est Ariminum ad Mauritium Ducẽ Ariminensem, & congregans inde nefandissimus Mauritius exercitum, vna cum consilio Desiderii Longobardorum Regis properauit, & ingressus est Rauennam, & brachio forti elegit ipsum Michalem, & in Episcopum Rauennatis ecclesiæ introduxit; & Leonem Archidiaconũ, qui electus erat in Archiepiscopatus ordinem, Ariminum deportantes, ibidẽ arcta custodia mancipatum, idem Mauritius detineri fecit. Tunc direxit quantocyus prædictus Michael vna cum Mauritio, & iudicibus Rauennatium ad beatissimum Stephanum Pontificem, promittentes ei copiosa munera, vt ipsum Michaelem Archiepiscopum consecrare deberet. Ipse vero beatissimus Præsul, per nullius donationis promissionem inclinatus est eundem Michaelem consecrare, asserens nulla ratione hoc fieri posse, dum in sacerdotii honore minime ipse prædictus existeret Michael. Qui idem Stephanus Pontifex pluribus vicibus obtestationis & prædicationis litteras atque Missos direxit, vt idem Michael ab iniusto proposito recederet; sed nullo modo Apostolicis admonitionib. acquiescere voluit, dansque plurima munera Desiderio Longobardorum Regi & cymilia, & ornatus ipsius Ecclesiæ, cum aliis speciebus, brachio forti per vnius anni curriculum, & eo amplius, ipsius Ecclesiæ Episcopium inuasum detinuit, denudans, atque in magnam paupertatem eum redigens. Sed dum nullo modo firmissimam mentis constantiam ipsius sanctissimi Pontificis flectere potuissent nequissimi cõsentanei ipsius Michaelis; dum Missi excellentissimi Caroli Regis Francorum, & Patricii Romanorum præsentialiter adessent, dirigens idem beatissimus Præsul tam suos Missos denuo, quam prædictos Francorum Regum Missos, omnes Rauennianos admonendo: statim insurrexere super ipsum Michaelem, & eum cum opprobrio de ipso Episcopio proiecerunt, quem vinctum huc Romam dirigentes elegere Leonem Archidiaconum ipsius ecclesiæ Rauennatis in Archiepiscopatus honorẽ, & ab eodem sanctissimo Papa Stephano ordinatus & consecratus est.

Michael Scriniarius intrusus in Episc. turpi eiicitur.

VI *Quo modo duo presbyteri inhiantes Episcopatui fuerunt puniti.*

Greg. Turon.

Scribit Gregorius Turonẽsis de Sancto Sidonio, quod cum ad officium Dominicum fuisset mancipatus, & sanctam ageret in seculo vitam, surrexere contra eum duo presbyteri, & ablata ei omni potestate, à rebus ecclesiæ arctum ei victum & tenuem relinquentes, ad summam eum contumeliam redegere. Sed non longi temporis spatio multam eius iniuriam diuina voluit sustinere clementia: nam vnus ex his nequissimis & indignis dici presbyteris, cum ante noctẽ minatus fuisset eum de ecclesia velle extrahere, signum ad matutinas audiens fuisse commotũ, feruens felle contra sanctum Dei surrexit, hoc iniquo corde explere cogitans quod die præcedente cogitauerat, & tractauerat. Ingressus autem in secessum suum, dum ventrem purgare nititur, spiritum exhalauit. Vnde indubitatum est, non minoris criminis hunc reum fuisse, quam Arium illum, cui similiter in secessu fuere interna deposita, per partes inferiores egesta: quia nec istud sine hæresi potest accipi, vt in ecclesia non obediatur sacerdoti Dei, cui ad pascendum oues commissæ sunt: & ille se ingerat potestati, cui neque à Deo, neque ab hominibus aliquid est cõmissum. Dehinc beatus sacerdos, vno adhuc manente nihilominus inimico, suæ restituitur potestati. Factum est autem post hæc, vt accedente febre ægrotare inciperet, & tandem moreretur. Quo migrante presbyter ille nequam, alter ex duobus, qui remanserat, protinus omnem facultatem ecclesiæ, tãquam si iam Episcopus esset, inhians cupiditate præoccupat, dicens: Tandem respexit in me Deus, cognoscens me iustiorem esse Sidonio, largitusque est mihi hanc potestatem. Cumque per totam vrbem superbus ferretur, adueniente die Dominico, qui imminebat post transitum sancti viri, præparato epulo, iussit cũctos ciues in domo ecclesiæ inuitari: despectisq; senioribus primus recumbit in toro. Cui pincerna, oblato poculo, dixisset, sibi per somnium mandatum à iudice cunctis potestate præstantiore, vt ipsi diceret, ꝙ Sidonius ipsum accersiri deprecatus esset ad respondendum causæ suæ; alioquin si taceret, morte pessima se moriturũ. Hæc eo loquẽte, exterritus presbyter, elapso de manu calice reddidit spiritum. Tale iudicium super contumaces clericos Dominus in hunc prætulit mundum, vt vnus Arii sortiretur mortem, alius tanquam Simon Magus, Apostoli sancti oratione ab excelsa arce superbiæ præceps allideretur.

TIT. LVIII. De cura & functione Pastorali.

EXEMP. I *Humilitas & paupertas in pastore ædificat.*

Fulgos. lib. 7. cap. 2.

DIdacus Hispanus Oxoniensis Episcopus, duodecim Abbatibus Cisterciensis Ordinis, quos Ecclesia Romana, vt ad Albigesios in fide erudiendos se conferrent elegerat, suasit, si in demandata

cura proficere, atque libenter à populis audiri cuperent, mollia indumenta, præterea argentũ deliciasque omnes abiicerent, atq; Apostolos imitati pedibus iter facerent, vt disciplinæ, quam aliis prædicarent, congruere ipsorum vita inspiceretur. Idq; ipse primus egit, fructumque ingentem ex negotio demandato peperit. Quod si plerique nostris temporibus ecclesiastici Præsules seruarent; non tanto risu sacerdotum monita exciperentur, cum vitam eos à verbis diuersissimam agere constet.

II. *Pastores fortiter pro suo grege stantes quo modo Deus defendit, & punit aduersarios.*

Ex Act. Austregisili ca. 22. Sur. 2. Maii, & Baron. to. 8. ann. 611.

Cum adhuc in humanis ageret Beatus Austregisilus, tanquam pastor bonus curam ecclesiæ, & plebis sibi commissę quotidie peruigilẽ gerebat, eamq; à luporum faucibus seruare studebat. Accidit autem, vt ex palatio Theodorici Regis, ipso Rege permittente, ad vrbem Bituricensem accederet Guarnerius homo sæuissimus, auaritiæ, & turpi lucro addictus, superbia tumid⁹, ab ea vrbe pecuniam Regis nomine, quam dare non consuesset, exacturus. Permoti ciues insolito onere, omnes ad beatum Austregisilum confugiunt: orant vt hanc vim ab ipsis propulsare velit. Vir sanctus ad Deum se confert, diurnis atque nocturnis precibus eius aures continenter pulsat, vt populum suum hac vexatione liberaret. Iam ad vrbem aduentabat miser ille Guarnerius; & ad eum exit sanctus Episcopus, atque pro commissa sibi plebe murũ se opponit, paratus etiam si res postulet Christi exemplo pro ouibus suis animam ponere. Dicit Guarnerio: Vnde venis, homo improbe, & quid facere instituisti? Non permittat Deus, vt in hanc intres vrbem, & ciuium censum agas. Tum vero Guarnerius acri ira commotus, quod inuito Episcopo non posset Regis, & suam explere voluntatem, furibundus ad Regem abit: nunciat illi, renitente Austregisilo Episcopo, quod ipse iussisset, se facere non potuisse. Interea vero beato fine Austregisilus quieuit in pace. Eius Diaconus Sulpitius illi successit. Redit postea Guarnerius executurus sub Sulpitio, quod sub Austregisilo non poterat. Sulpitius vero anxius ad Dominum confugit, ab illo cõsilium rei bene gerendæ petens: erat enim vir mitis & lenis, hominisq; violentiæ vt resistere posset, non videbat. Deinde Guarnerium adit: orat, vt qui sub ipsius decessore ab huiusmodi onere immunes fuissent, illos etiam suis temporibus pateretur solita gaudere libertate. At Guarnerius, homo ferus, viri Dei preces cõtempsit. Dixit itaque illi Sulpitius, Siquidem contra ius & fas tua eris potitus voluntate; non diu tamen impune feres. Ille vero in vrbem ingreditur, facit vt erat iussus: omnibusq; pro voto expeditis, corpore, nõ animo adit S. Austregisili ecclesiam, tanquam preces illic oblaturus. Vt vidit autem monumentum sancti viri à fidelibus Christianis auro, argentoque mirifice exornatum, dixit arrogantissime: Austregisilus aurum suum, & argentum in pauperes erogare debuit, non iubere, vt suum sepulcrum illo tegeretur. Non hoc ille dicebat, quod ei curæ essent pauperes, sed instar Iudæ ꝓditoris auaritia æstuabat. Postea à sepulcro viri Dei discedens, orationis causa altaria circuibat. Cumq; in ipsa basilica ambularet, lignum quoddam, ad quod vela suspensa erant, ab alto ruit super caput eius. Manauit igitur sanguis à capite per oculos, & barbam, & ad terram vsq; defluxit: & miser ille clamauit voce qua potuit: Austregisilus dum vixit, semper in me hostili animo fuit, & iam mortuus me prope interficit. Ita infelix nec culpam agnouit suam, nec à beato viro veniam petiit, immo vero ferueñs malitia, Augustodunum ire instituit, vt eius loci episcopum perderet. In ipso autem itinere in pago quodam, cum omnes recubuissent surrexit à mensa, & ad exonerandum ventrem secessit. Interim somno correptus obdormit: euigilans dicit adsistentibus: Austregisilus, & Sulpitius hac hora vrceum aureum miserunt mihi: quis vestrum habet illum? Negantibus illis se quidquam huiusmodi vidisse, sua verba repetiit, nesciens quid diceret. Mox vero intestina eius & viscera omnia in cloacam deciderunt, eaq; nocte vitam perdidit. Ex eo tempore nemo ausus fuit regiorum ministrorum ab vrbe Bituricẽsi eam pecuniam extorquere, absterrente omnes tam diro interitu illius, qui talis exactionis primus auctor fuisset.

III. *Vt se gesserit in Episcopatu Eleutherius Tornacensium episcopus.*

Theodoro Tornacensium Episcopo vita functo, Christiani Eleutherium propter summam vitę integritatem Romam miserunt, inde reuersum, auctoritateque Pontificia approbatum, summo consensu anno Dom. quadringentesimo octogesimo quarto consecrari curarunt. Ipse autem in eum locũ vocatus singulari vitæ probitate cæteris præluxit, pietatem in omnes exercuit, gregem sibi cõmissum bon⁹ pastor intrepide defendit, hæreticos nunc rationib⁹ placide ad concordiam inuitauit, nunc contumaciter rebellantes seueritate pastorali castigauit.

Ex Ca[...] S[...] ctorum in[...] gnis eccles. Torn[...] l. 4. de Ele[...]therio[...]

IV. *Beatus Nestor Episcopus in cura gregis fortiter occumbit.*

In ciuitate Pergen Pamphyliæ, Beatus Nestor Episcopus sub persecutione Decii cum die noctuque orationi insisteret, postulans vt grex Christi custodiretur, comprehensus nomen Domini mirabili libertate, & alacritate confessus, equuleo crudelissime tortus est: exinde crucis suspendio victor migrauit.

Vsuard. in Martyrol. 26. Febr.

V. *S. Hugo Episc. Gratianopolitanus quibus modis deprauatum populum sibi concreditum ad frugem reduxerit.*

Dion. Cartus.

De Sancto Hugone Gratianopolitano Episcopo narratur, quod dum electus esset in præsulẽ, & inuenisset

...1. de Do-ri. & Reli-brist. ar. 1.

nisset plebem prorsus incultam, rudem & induratã, clerum quoque totius ecclesiasticę disciplinæ ignarum, in tantum quod sacerdotes in facie ecclesiæ publice duxissent vxores: videns vir ille adhuc iuuenis, vtpote viginti septem annorum, se non posse humanis proficere viribus, toto corde confugit ad Deum, inuocans eum pro conuersione populi sibi commissi, in cilicio, ieiuniis, abstinentiis, lacrymis, disciplinis, & prostratione in terram assidua: sicque Deus videns sancti iuuenis charitatem, humilitatẽ, sollicitudinem, contulit gratiam magnam: ita quod cito ac insperate sanctus Episcopus ille plebem suam ac totam diœcesim in spiritalibus: ac secularibus reformauit.

VI. *Quomodo incuria prælatorum oues corrumpantur ab hæreticis, tanquam lupis interea vigilantibus in perniciem earum.*

...x Hugone ...vita Nor-...rti ca. 34. ...ur. to. 3. 6. ...in. & Ba-...m. to. 12. ad ...n. 1126. 12.

Cum S. Norbertus accepisset Romæ ab Honorio Papa confirmationem instituti à se Ordinis Præmonstratensium, reuersus in patriam, dispositis rebus, vocatur Antuerpiam, vt Ecclesiam illam proprii pastoris negligentia labefactatã redintegraret. Vt res se habuerit, sic accipe ab Hugone eius temporis auctore, qui ait: Non est autem prætereundum, quare vocatus fuerit ad suscipiendam Antuerpiẽsem ecclesiam. Est Antuerpia oppidum amplissimum & populosum, in quo vnus erat tantum sacerdos, qui curam totius populi ibidem commorantis gerebat: sed præ nimia multitudine, & frequenti negligentia non poterat: nec credebatur ei, quod & ipse quasi in coniugio, & copula carnali neptem suam in tertio gradu manifeste sociam sui sceleris haberet. Hãc ob causam populus ille, quasi grex absque pastore, per multos errorum anfractus deuiabat. Vnde contigit, vt hæreticus quidam miræ subtilitatis, & seductor, Tanchelinus numine illuc adueniens, in eadem gẽte locum suæ imposturæ inueniret. Erat is omnium hominum sceleratissimus, Deiq;, & omnium sacramentorum eius, totiusque religionis, & Christianæ fidei hostis. Ita vt ministerium episcoporum, & sacerdotũ nihil esse diceret, & sacrosancti corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi perceptionem ad salutem perpetuam prodesse negaret. Itaq; illum populum, cui iam per multa tempora horum veritas nuntiata non fuerat, in hos errores induxit. Credebant ei, & sequebantur eum circiter tria milla armatorũ, nec erat Dux, aut episcopus, aut Princeps qui auderet ei resistere, vel occurrere, nec ante eum, nisi sectam eius amplecteretur, apparere. Cum pretioso apparatu, in vestib. deauratis, triplici funiculo crinibus intortis, & auro intexto ligamine triplicatis incedebat, verbisque persuasibilibus, magnisque conuiuiorum apparatibus beneuolentiam eorum ad se ducendos eos exhauriebat. Res mira & stupẽda, lotiones eius bibebant, & reliquiarum loco asportantes recondebant, & cum filias in matrum præsentia, sponsasque maritis videntibus corrumperet opus spiritale id esse asserebat in tantum, vt infelicem se

Tanchelin. sacramentariorum procurator.

diceret, qui huic coniunctioni nefariæ misceri non meruisset. Hæc turpissima & detestanda hominis impostura etiam post mortem eius extirpari nullatenus potuit; licet duodecim clericorum congregatio ab Episcopo in subsidium sacerdotis, qui solus erat, in ecclesia S. Michaelis instituta esset.

TIT. LIX. De residentia Pastorali.

EXEMP. I. *De pœnis ab Innoc. VI. constitutis pro Prælatis è grege sibi commisso sine causa absentibus.*

INnocentius sextus patria Lemouicensis Põtificii Ciuilisque iuris vir cõsultissimus, Episcopus Claromontanus, deinde Cardinalis, Pontifex tandem creatur anno Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo secundo. Fuit vir integerrimæ vitæ, magnæq; constantiæ & seueritatis. Beneficia ecclesiastica nonnisi probatissimis sacerdotibus tum vita, tum doctrina dedit. Post coronationem vero statim constituit, vt omnes prælati, omnesq; qui beneficia habebant, ad ecclesias suas sub anathematis pœna proficiscerentur. Dicebat n. oues pascuas à proprio pastore, non autem à mercenario custodiri debere.

Platina de vitis Pontificum de Innoc. VI.

II. *Qua ratione motus sit Greg. XI. ad propriam residentiam redire.*

Gregorius vndecimus, etiam Lemouicensis, Petrus Belfortis antea vocatus, sanctæ Mariæ nouæ Diaconus, Auenione Pontifex omnium consensu creatur. Vir fuit tantæ innocentiæ & placabilitatis, adeoq; humanus & pius, vt ab omnibus vnice diligeretur. Quo tempore multa mala in Italia cõmittebantur. Existimans itaque Gregorius Pontifex ea omnia mala sua absentia fieri, naufragiumque tam diuturnum absente gubernatore committi, de profectione sua ad Italiam vir bonus diu multumq; cogitare cœpit, sed hominem maxime mouere cuiusdam Episcopi verba, qui interrogatus à Pontifice, dum simul laborarent, cur non rediret ad ecclesiam suam, quam haud par erat tam diu sine pastore nudã relinqui: Cur, inquit, tu summe Põtifex, cæteris exemplum daturus, tuum episcopatum nõ repetis, ecclesiamque Romanam? Motus his verbis Pontifex, paratisque in Rhodano vna & viginti triremibus, alio se iturum simulans, ne à Gallis retineretur, si se profecturum ad Vrbem intellexissent: ipsam namque curiam emolumenti causa in Gallia volebant: Genuam itaque primo, inde Cornetum contendit, vnde terrestri itinere nauigationẽ pertæsus, hieme præsertim, Romam peruenit ann. Domini M.CCC. LXXVI. idibus Ianuariis, Pontificatus sui septimo, migrationis vero Romanæ curiæ in Gallias anno septuagesimo. Quo autem apparatu, quamq; incredibili populi Romani lætitia susceptus in Vrbem sit,

Idem ibid. de Greg. XI.

honorato quoquē obuiam prodeunte, non attinet dicere, cum cultu, gestu, acclamationibus omnem lætitiæ speciem effuderint, vt filii solent redeūte peregre exoptato parente. Indigebant omnia aduentu Pontificis. Nam & mœnia, & Basilicæ, & publica ac priuata ædificia vbique ruinam minabantur, quæ certe magna ex parte restituit, vt turris suo iussu ædificata ad sanctam Mariam Maiorem indicat. Labefactati etiam ita ciuitatis mores erant, vt nihil vrbanitatis habere videretur: vtque illi mores aliunde petendi essent, quæ totum orbem terrarum quondam ad vrbanitatem redegerat.

III. *Athanasius Patriarcha remittit Ecclesiasticos vnumquemque in sua.*

Gregoras li. 6. Annal.

Athanasius, ex monacho Patriarcha Byzantinus factus ecclesiasticus, qui Constantinopoli inuenti sunt, in suam quemque metropolim misit, vbi æui reliquum exigerent. Ne (inquit) hic desidentes, aliquid mali contra vos ipsos & me cōsuatis: qui vero aliūde adueniebant per causam, quod sacra diuinaq; Concilia iuberent, vt metropolitani bis aut semel quotannis apud Patriarcham conuenirent, & quæstiones ecclesiasticas, quæ interim incidissent, disceptarent, vrbis ingressu prohibuit. Recte sane. Dicebat enim æquum esse, vt suam quisque ecclesiam pasceret, vt Patriarcha Constantinopolitanam: & vt præsentes ouium suarum curam agerent, non autem emolumentis inde acceptis in Vrbe morarentur.

IV. *Carpitur Abbas, quod ab officio diuino die solenni abesset.*

Ex Annal. Flandriæ Appendix ad origines cænobiorum Auberti Miræi Can. Antuerp.

Carolus Bonus Flandriæ Comes Regis Daciæ filius, S. Canuti, erga Deum & viros ecclesiasticos sic fuit humilis & deuotus, vt sæpe rogaret eos, quatenus eum tempore & loco de suis defectibus reprehenderent. Causas ecclesiasticorum primo semper expediri fecit, vnde semel contigit, Ioannem Abbatem Sancti Bertini ingredi curiam Comitis in die Epiphaniæ. Cui Comes: Domine Abba, quis pro vobis hodie cantat magnam Missam in ecclesia vestra? Abbas inquit: Domine, sunt centum monachi, poterit bene ab aliquo ꝓbo viro celebrari. Et Comes: Debebatis in Collegio vestro cum psallentibus psallere, & cum prandentibus epulari, & monachos vestros recreare, qui in Dei seruitio laborauerunt. Nam ad hoc patres nostri vobis reditus assignarunt. Domine, ait Abbas, necessitas me cogit; nam miles quidam nos opprimit. Respondit Comes; suffecisset hæc mihi per chartam vel nuncium intimari: nam meum est defendere, & vestrum pro me Dominum exorare. Vocato autem ad se milite, dixit illi: Per fidem, qua teneor Balduini Prędecessoris mei animæ, si plus de hoc audiero, faciam te bulliri, sicut ille fecit militem viduæ bona deprædantem.

TIT. LX. De honore dignitati sacerdotali debito.

EXEMP. I. *Iaddo Pontifici Alexander Magnus propter Deum ipsum, cuius sacerdos erat, reuerentiam exhibet.*

Ioseph. l. 11. Antiq. Iudaic. c. 10. Zonar. to. 3. Annal.

ALexander Magnus, expugnata Gaza, Hierosolymam propere petiit. Iaddus vero Pontifex, postquam hoc audiuit, sollicitus hærebat inops cōsilii, nec inueniens quomodo Regem deberet excipere iratum, eo quod antea neglexisset imperata eius facere. Alexāder enim scriptis ad eum literis petebat aduersus Darium Persarū Regem auxilium, & vt forum rerum venalium præberet exercitui, ac vt quæ prius Dario conferre sit solitus, nūc det Macedonibus, prælata eorum amicitia: fore enim vt illum non pœniteat. Cumque Pontifex nuntiis respondisset, sacramento se obligatum Dario, ne arma contra eum sumeret, idque ratum fore, quamdiu ille vixerit; iratus est Alexander, minatusque est mox se ducturum contra Pontificem. Ergo indictis populo supplicationibus, & immolatis Deo victimis, ad opem eius confugit, illi publicam salutem commendans. Proxima deinde post sacrificium nocte, in somnis ei Deus apparuit, iubens vt bono esset animo, & coronata vrbe portas aperiret: vtque populus in albis vestibus prodiret obuiam; ipse vero cum reliquis sacerdotibus solenni cultu sui ordinis, securi de Dei prouidentia. Experrectus autem è somno, lætis ciuibus hoc oraculum indicat, & paratis omnibus, vt in somnis præmonitus fuerat, Regis aduentum præstolabatur: & cum renunciatum esset eum iam non procul ab vrbe abesse, progressus est cum sacerdotibus, & vrbana multitudine, pompa quadam noua & venerabili, vsque ad locum, qui dicitur Sapha, quæ vox speculam significat, quod ibi & vrbs & templum in prospectu sit. Et cum Phœnices, ac Chaldæi sperarent sibi licere, quidquid iratus Rex posset permittere, direptionem vrbis, & Pontificis exquisitum supplicium, plane contrarium euenit. Alexander enim vt vidit è longinquo candidatum populum, & sacerdotes ante agmen in amictu byssino, Pontificemque in stola hyacinthina auro distincta, tiaram in capite gestantem, cum præfixa aurea lamina insculpta Dei nomime: solus ad eum accedens nomen illud adorauit, & salutauit Pontificem. Iudæis autem omnibus vno ore Alexandrum consalutantibus, & in orbem cingētibus, Syriæ Reges, & reliqui obstupuerunt, vix credentes Regem mentis compotem: solus Parmenio propius accedens rogauit familiariter, quid ita, cum ipse adoraretur ab omnibus, nunc adoraret Iudæorum Pontificem: At ille non hunc se adorasse respōdit, sed Deo, cuius Pontifex, honorem eum exhibuisse. Hunc enim, inquit, vidi & antea hoc ipso habitu, cum adhuc

huc essem in Dio Macedoniæ, qui me deliberãtem, quomodo Asiam possem subigere, hortatus est forti esse animo, & sine mora exercitum traiicere. Nam suo ductu potiturum me Persarum imperio. Quapropter, quia nunc primum talem habitum vidi, agnoscens hunc, & visionis memor, quæ me ad hanc expeditionem impulit, puto me non sine numine in Darium exercitum ducere, & breui fore victoriæ compotem: & sublato Persarum imperio, cessura mihi omnia ex sententia. Hęc locutus ad Parmenionem, & comiter complexus Pontificem, deducẽtibus sacerdotibus, in vrbem peruenit, & ascendens in templum immolauit Deo, ex sacerdotis præscripto, ac Pontifici quoque suum honorem exhibuit: ostensoque sibi Danielis libro, in quo Græcum quendam Persas debellaturum significat, hunc ipsum se esse interpretatus, lætus dimisit multitudinem.

II. *De honore à Constantino Imp. Episcopis & sacerdotibus delato.*

[Eu]sebius [Cæ]sariensis [li]. de vi[ta] Constan[tin]i Magni [...]s. — [D]iuinitus [...]cipit im[pera]tium Cõ[sta]ntinus, [E]piscopos [...]lit & cõ[uiu]io exci[...]t. — [C]onstanti[nu]s iubet [...] morari [sa]cerdotes.

Constantinus Imperator omni genere laudis florentissimus, qui non ab hominibus, neq; per hominem; sed cælitus à Deo more sancti Apostoli, ad illius muneris administrationem vocatus fuit, Dei ministros accersere cultu & obseruantia honorifice complecti, & tum re, tum verbis, tãquam viros Deo suo consecratos, humanitus excipere, & maxima beneuolẽtia prosequi cœpit. Quippe licet homines fuerint, ipsius formæ habitu ad aspectum abiecti, ab eo tamen non eius generis existimati sunt: sed quia non hominem, qui sub aspectum oculorum cadit, sed Deum ipsum, qui in eorum animis insidebat, considerare visus est, illos suæ mensæ fecit esse participes, illos, quocunque iter capiebat, secum ducebat; atque ea de re, Deum, quem sancte colebant, sibi credidit fore propitium. Inter leges quoq;, quas ipse conscripsit, sanciuit, vt ait Theodoretus li. 1. c. 2. deditque in mandatis Præsidibus Christianis, quos gentibus ac Prouinciis præfecit, vt sacerdotes honore afficerent: illis autem, qui eosdem contumeliose insectari aggrederentur, exitium minatus est.

III. *Valentinianus Imp. cogitur S. Martinum reuereri; sella diuinitus conflagrante.*

[E]x Seuero [D]ialog. lib. [...].6. Baro. [to]4. an. 375 [...]1.

Anno Christi Redemptoris nostri trecentesimo septuagesimo quinto, S. Martinus simul ac creatus est Turonensis Episcopus, ad Valentinianum Imperatorem se contulit: quid vero apud eum egerit, Seuerus narrat in hæc verba: Eodem ferme tempore, quo primum Episcopus dat⁹ est, fuit necessitas adire Comitatum. Valẽtinianus tum maior rerum potiebatur. Is cum Martinum ea petere cognouisset, quæ præstare nolebat; iussit eum palatii foribus arceri. Etenim ad animum illius immitem ac superbum vxor accesserat Ariana, quæ totum illũ à sancto viro, ne ei debitam reuerentiam pręstaret, auerterat. Itaq; Martinus vbi semel atque iterum superbum Principẽ frustra adire tentauit, recurrit ad nota præsidia: Cilicio obuoluitur, cinere cõspergitur, cibo potuque abstinet, orationes diebus noctibusque perpetuat. Septimo vero die adstitit ei Angel⁹, iubet eum ad palatium ire securũ, regias fores quantumlibet clausas sponte referendas, Imperatoris spiritũ superbum molliendum. Igitur istiusmodi præsentis Angeli confirmatus alloquio, & fretus auxilio, palatium petit. Patent limina, nullus obsistit: postremo vsque ad Regem, nemine prohibẽte, peruenit. Qui cum venientem eminus videret, infrendens, cur fuisset admissus, nequaquam assurgere dignatus est adstanti, donec regiam sellã ignis operiret, ipsumq; Regem ea parte corporis, qua sedebat, adflaret incẽdium. Ita solio suo superbus excutitur, & Martino inuitus assurgit: multumq; complexus, quem spernere ante decreuerat, virtutem sensisse diuinam emendatior fatebatur: nec expectatis Martini precibus, prius omnia præstitit, quam rogaretur. Colloquio illum atq; conuiuio frequenter adsciuit: postremo abeunti multa munera obtulit; quæ vir beatus, vt semper paupertatis suæ custos, cuncta reiecit.

Valentinianus compulsus assurgere S. Martino.

IV. *Quomodo B. Martinus dignitatem sacerdotalem Imperatoriæ prætulerit.*

Ex eodem li. c. 23. Baron. tom. 4. anno Christi 386. 21.

Cum idem Martinus ad Imperatorem Maximũ, ferocis ingenii virum, & bellorũ ciuilium victoria elatum, & plures è diuersis partibus Episcopi conuenissent, & fœda circa Principem omnium adulatio notaretur, seque degeneri inconstantia regiæ clientelæ sacerdotalis dignitas subdidisset, in solo Martino Apostolica auctoritas permanebat. Nam etsi pro aliquibus supplicandum Regi fuit, imperauit potius, quam rogauit; & à cõuiuio eius frequenter rogatus abstinuit dicens, se mensæ eius participem esse non posse, qui duos imperatores, vnum regno, alterum vita expulisset. Postremo cum Maximus, se non sponte sumpsisse Imperium affirmaret; sed impositam sibi à militib⁹ diuino nutu regni necessitatem armis defendisse, & non alienam ab eo Dei voluntatem videri, penes quem tam incredibili euentu victoria fuisset, nullumq; ex aduersariis nisi in acie occubuisse: tandẽ victus vel ratione, vel precibus, ad conuiuium venit, mirum in modum gaudẽte Rege, quod impetrasset. Conuiuio autem aderant, veluti ad diem festum euocati, summi atque illustres viri, Præfectus idemq; Consul Euodius, vir, quo nihil vnquam iustius fuit, Comites duo summa potestate præditi, frater Regis & patruus: medi⁹ inter hos Martini presbyter accubuerat: ipse autem, sellula iuxta Regem posita, consederat. Ad medium fere cõuiuium (vt moris est) pateram Regi minister obtulit: ille sancto admodum Episcopo potius dari iubet, expectãns, atque ambiens, vt ab illius dextera poculum sumeret. Sed Martinus, vbi ebibit, paterã presbytero suo tradidit, nullum scilicet existimans dignioren, qui post se biberet: nec integrum sibi fore, si aut Regem ipsum, aut eos qui à Rege erant proxi-

Martinus pręfert presbyterum Maximo Imperatori.

proximi presbytero prætulisset. Quod factum Imperator, omnesque qui tunc aderant, ita admirati sunt, vt hoc ipsum eis, in quo contempti fuerant, placeret: celeberrimumque per omne palatium fuit, fecisse Martinum in Regis prandio, quod in infimorum Iudicum conuiuiis Episcoporum nemo fecisset.

V. *Quanta veneratione Leo Imp. Danielem Stylitem sit prosecutus.*

Ex Actis Danielis apud Sur. 11. Decembr. Baron. to. 6. an. 464.

Anno Christi Domini quadringentesimo sexagesimoquarto, Leo Augustus, cum plurimum eos coleret, quos Deo sciebat amicos, præ cæteris veneratus Danielem Stylitem (quem cum admirandum vitæ institutum, tum frequentium miraculorum editio, non vicinæ tantum Cōstantinopoli, sed reddiderant orbi notum) vna cum Gennadio Patriarcha inuisit, qui ad eum ordinandum presbyterum perrexit, quod & præstitit, licet illo diutius reluctāte. De quo hæc auctor in eius actis: Cum, inquit, non ingentes, qui sunt Imperii, sumpsisset spiritus; sed didicisset, quantum sit virtus Imperio præstantior: ipse quoque Imperator ad eum ascendit, super columnam videlicet, & perinde ac si regium fastum, ac supercilium reliquisset inferius, & se exuisset, se quidem humi prosternit, tangit autem sacros illius pedes, quasi hoc faciendo magis honoraretur, quam quod esset Imperator: quos cum tetigisset, impletur admiratione, sicut prius Gelasius: erant enim illi pedes valde tumentes, & omnino scatentes vlceribus; eratque simul horribile & miserabile, illos videre tangere. Tunc etiam Imperator donat eum basi geminarum columnarum, quas ipse posuit, duplicem etiam columnam nominans.

VI. *Leontius Episcopus egregia animi magnitudine Episcopalem dignitatem etiam contra Imperatricem defendit, & ab Imperatore laudatur.*

Suidæ historia in Leontio. pag. 526.

Leontius Tripolis Lydiæ Episcopus, natione Mysus, animo fuit ingenuo aduersus omnes, & ore libero. Quodam tempore cōcilio indicto, cum Eusebia Constantii vxor, superbia elata, ab Episcopis adoraretur: solus eam adulationem aspernatus domi mansit. At illa irritata, & animo inflāmato, mittit ad eum expostulatum, pollicitationibus etiam hominem alliciens: se ecclesiam illi maximam extructuram esse, & affatim pecuniæ præbituram, si se conueniret. Cui ille hoc modo respondet: Istorum quidem si quid Imperatrix exequi volueris, nō tam mihi te scito, quam animæ tuæ gratum facturam. Si me vero ad te venire volueris, debita Episcopis reuerentia conseruata, vt ego quidem ingrediar; tu autem statim de sublimi isto solio descendens, reuerenter mihi obuiam procedas, & caput meis manibus supponas, benedictionem acceptura: ac deinde ego sedeam, tu verecunde adstes: cum iussero, signo dato, sessura: si hæc inquam tibi conditiones placuerint, veniam ad te. Sin alio modo, nō tam multa dabis, tam magna non poteris, vt nos honore Episcopis conueniente neglecto, diuinum sacerdotii institutum violemus. Quæ cum renunciata essent, exarsit iracundia mulier, non ferendum rata Leontii responsum: & vehementer commota, & multum conquesta, multumq; muliebri bile, & leui ingenio minitata, rem marito exponit, eumque ad supplicium de illo sumendum instigat. Is vero ingenuum Leontii animum magis laudat: placataq; ira, vxorem in gynæceum ablegat.

Eusebi dignati data à C stantio rito.

VII. *Qua occasione Totila sit veneratus Cassium Episcopum Narnensem.*

Greg. l. Dialog.

Neque hoc loco prætereunda veneratio à Totila Cassio Narniensis ciuitatis Episcopo exhibita: tempore namque Gotthorum, cum præfatus Rex Totila Narniis venisset: ei vir vitæ venerabilis Cassius eius vrbis Episcopus occurrit. Cui quia ex consperssione semper facies rubere cōsueuerat: hoc Rex Totila non consperssionis esse credidit, sed assiduæ potationis, eumq; omni modo despexit. Sed omnipotens Deus, vt quantus vir esset qui despiciebatur, ostenderet: in Narniensi cāpo, quo Rex aduenerat, malignus spiritus coram omni exercitu eius spatarium inuasit: eumque vexare crudeliter cœpit. Qui cum ante Regis oculos ad venerandum virum Cassium fuisset adductus: hunc ab eo vir Domini oratione facta, signo crucis expulit, qui in eum ingredi vlterius non præsumpsit. Sicque factum est, vt rex barbarus seruum Dei ab illo iam die veneraretur ex corde, quem despectum valde iudicauit ex facie Nam quia virum tantæ virtutis vidit, erga eum illa mens effera ab elationis fastu detumuit.

Totila G thorū R sacerd Dei v ratur.

VIII. *De cultu, quo Alaricus Rex prosequutus est Episcopos in Gallia.*

Baron. Anna an. 50

De cultu Alarici Regis Gotthorum, quo prosequebatur sanctos Orthodoxos Episcopos, dum in Galliis esset, hoc exemplo significandum est: Alaricus quantumlibet Arianus esset, tamen sanctos Antistites Catholicæ communionis coluit & frequentauit officiis, eos præsertim, quos editione miraculorum Deo gratissimos sentiebat, vt inter alios S. Remigium Remensem Episcopum. Ad hunc enim cuiusdam Benedicti sui regni nobilis viri filiam arreptitiam curandā misit, quam Sanctus diuina virtute non solum à dœmone liberauit, sed etiam defunctā reuocauit ad vitam. Cuius rei causa eius parens Benedictus villam quandam Remensi ecclesiæ dono dedit. Eius quidem ruris dum meminit idem S. Remigius in suo testamento, attigit hæc omnia verbis istis: Et eas res, quas in Prouincia Benedictus quidam (cuius filiam mihi ab Alarico missam gratia sancti Spiritus per impositionem manus meæ peccatricis non solū à diabolicæ fraudis vinculo, sed ab inferis reuocauit) ad vsum luminis (Remensis ecclesiæ scilicet) & loci, vbi corpus meum iacuerit, continuatim deseruire præcipio.

Alaric Arian coluit R migiu

Apud B son. in

IX. Vt

IX. *Vt Cæsarium Episc. Arelatensem Rex Theodoricus venerabatur.*

n. to.6. al.

Ob monasterium sacris virginibus à Cæsario Episcopo Arelatensi erectum inuidiæ facibus inflammatus sathan, in eum accusatione cõficta, id effecit, vt Rauennam vsque sub custodia pertraheretur ad Theodoricum Regem: vt impleretur etiam in illo, quod habet Scriptura diuina; *Tanquam aurum in fornace probauit electos Dominus.* Venit ergo in palatium ad Theodoricum Regem, eumque intrepide salutat. Cernens Rex eum nihil formidantem, & aspectu venerabilem, reuerenter ei assurgit, eumque depositis capitis ornamẽtis, clemẽter resalutat. Deinde placide sciscitatur ab eo de labore itineris, de Gothis suis & Arelatensibus. Postea egresso sancto Pontifice, Rex ad suos ait: Non parcat illi Deus, qui tantæ sanctitatis & innocentiæ virum frustra compulerunt tam prolixum iter conficere. Quantus ille sit, vel hinc liceat animaduerti, quod cum ad salutãdum me ingrederetur, totus contremui, vidiq; in eo angelicum vultum, vidi virum Apostolicum: prorsus nefas puto de tam venerabili viro quidquam durius statuere, aut male de eo sentire. Deinde beato viro in hospitium ingresso, misit idem Rex magni pretii discum argenteum librarum plus minus sexaginta, & cum eo solidos trecẽtos; iussitque illi sic dici: Accipe, sancte Episcope: rogatq; te filius tuus Rex, vt vasculum istud pro munere tua beatitudo dignetur suis vsibus pro ipsius memoria reseruare. At vir sanctus, qui præter cochlearia nihil vnquam argenti ad suæ mensæ vsum adhiberi passus erat, tertio inde die per ministros suos discum prius æstimatum iussit publice vendi; cuius pretio multos redemit captiuos. Illico Regis satellites ad eum referunt, se vidisse regium munus palam prostare, eoque distracto sanctum Episcopũ multos è captiuis liberasse. Tam enim ad eius hospitium ingens confluebat pauperum multitudo, vt præ miserorũ suas calamitates exponentium densitate, vix ad salutandum eum pateret accessus. Vidimus vero etiam per plateas miserorũ immensos greges cursitare euntium ad virum Dei, atque reuertẽtium. Postquam autem rem ab eo gestam comperit Theodoricus Rex, tanta eum laude & admiratione prosecutus est, vt in eius palatio seruientes Senatores ac proceres certatim offerrẽt beato viro munera, quæ eius manibus dispensarentur; magno Dei beneficio id sibi præstitum affirmantes, quod talem Antistitem digni fuissent cõspicere, qui ipsorum temporibus dictis & factis germanum se Apostolorum successorem, & vere Apostolicum declararet.

X. *Diuus Franciscus plus honoris deferebat Sacerdoti, quam sancto è cœlo venienti.*

onau. in eius 4.

De Sancto Francisco Minorum parente scribunt aliqui, dicere eum solitum, si cui sanctorũ è cœlo in terram delapso, & cum illo simul sacerdoti forte occurrisset, prius se sacerdotis manibus osculum daturum, deinde reuerentiam facturum sancto: plus se debere illi significans, qui Christi in terris vicem gereret, quam illi, quem iam cum Christo in cœlis regnare cognosceret.

XI. *De Sacerdote malo etiam honorando ob ministerij dignitatem.*

Fertur in narrationibus Patrum, vidisse laicum quendam suis oculis sacerdotem ecclesiæ, quã frequentabat, in crimine adulterii deprehẽsum adiisse eum tamen fidenter, & absq; vlla dubitatione, cum postero die sacrificaret, vt ex manibus eius sanctam Eucharistiam acciperet; postquam vero accepisset, petiisse ab eo, vt frontem, quam habebat leprosam, cruce signaret. Quod cum fecisset, lepram quidem tamquam squamam excidisse, frontem vero sanam & nitidam apparuisse.

Franciscus Turianus li. 2. de Hierarch. ordinationibus ministrorũ eccl. Cathol. c. 24. ex li. . Theolepti Episc. Philadelphiæ Theodor. li. 4. c. 12. & 11. histor. eccl. Vide Bred. lib. 5. c. 68.

XII. *De legibus pro honore, immunitate, & annona sacerdotum à Constantino Magno conditis.*

Legem tulit Cõstantinus Imperator (si credimus Theodoreto) qua decernit, plurimũ honoris deberi hominibus in Sacerdotali dignitate constitutis, interitum interminatus horum insectatoribus.

XIII. *Iustinianus Imperator quanti faciat sacerdotium.*

Iustinianus Imperator iudicãs Sacerdotium primas tenere, & in honore ab Imperatoribus etiam ipsis sedulo habendum, ita præfatur: Maxima quidẽ in omnibus sunt dona Dei à superna collata clemẽtia, Sacerdotium & Imperium illud quidem diuinis ministrans, hoc autem humanis præsidens, ac diligẽtiam exhibens, ex vno eodemq; principio vtraq; procedentia humanam exornant vitam. Ideoque nihil sic erit studiosum Imperatorib⁹, sicut Sacerdotum honestas, cum vtiq; & pro illis ipsi semper Deo supplicent.] Græce pro Sacerdotum honestate, habetur, ἡ τῶν ἱερέων σεμνότης. hoc est, Sacerdotum maiestas, auctoritas, veneratio, reuerentia, ac grauitas.

In l. Nos semper, de Episc. & cleric.

Tit. LXI. Dignitate sacerdotali ornatos non esse iniuria aut molestia vlla afficiendos.

Ieroboam amoto antiquo & vero Dei cultu, constituens sacerdotes de extremis populi reprehenditur à Propheta: in quem cum manum extenderet, mox aruit, nec nisi in oratione illius Prophetæ in pristinum vigorem restitui potuit. 3. Reg. 13.

Impia Regina Iezabel, quæ occidit Prophetas Domini & Eliæ mortem interminata fuerat, funesto interitu pœnas luit. 3. Reg. 19. 4. Reg. 8.

Andronicus Oniam Pontificem dolo occidens, postea purpura exutus, totamq; per ciuitatem circumductus, in eodem loco, in quo Oniam interfecerat, occiditur. 2. Mach. 4.

EXEMP. I. *Subdiaconus Victori Papæ venēnum propinans in ſacro calice, à dæmone corripitur.*

Baro. to. 11. Annal. ad an. 1055. 28.

ANno redemptoris quinquageſimo quinto ſupra milleſimum, Victor Papa II. primo ſui Pōtificatus anno, horrēdam plane paſſus eſt proditionem, cum ad eius interitum immiſſum eſt venenum (dictu pauendum) in ſacrum calicem. Deus tamen duplici miraculo, ne Pōtifex biberet, obſtitit, & tāti ſacrilegii auctorem detexit. Lambertus rem geſtam ſic deſcribit: Huic, nempe Victori Papæ, ſubdiaconus toxicum in calicem miſit. Quem cum ipſe poſt conſecrationem leuare vellet, nec poſſet: à Domino cauſam facti inquiſiturus, cum populo ad orationem proſternitur, ſtatimque toxicator à dæmone arripitur. Ita igitur cauſa manifeſtata, Dominus Papa calicem cum ſanguine Dominico cuidam alteri iuſſit includi, & pro reliquiis in perpetuum cōſeruari. Deinde iterum cum populo tamdiu ad orationem proſternitur, quouſque ſubdiaconus à dæmonio liberatur.

II. *Cincius Romanorum Præfectus Greg. VII. ab altari abripiens morte ſubita perit.*

Lambert. Scafnaburg. ann. 1076. apud Baro. to. 11. 1075. 83.

Anno Chriſti milleſimo ſeptuageſimo quinto, contigit Papam Gregor VII. per immiſſionem ſathanæ grauiſſima pulſari aduerſitate. Quidam vrbis præfectus Romanæ, Cincius nomine, & generis claritate, & opum gloria eminens valde in tota Italia, multa in poſſeſſionibus Romanæ Eccleſiæ prętér leges faciebat. Perlata ad Papam querimonia, cum eum ſæpius modeſte corriperet, nec quidquam proficeret ſecreta correptio, tandem excommunicauit eum, arbitrans hoc ſaltem modo improbitatem eius coercendam fore. Hinc ille maiori dementia efferatus, ipſa nocte Natalis Domini, cum armatis inopinato irruit in eccleſiam, in qua Papa veſtimentis pōtificalibus indutus ſacro altari aſtabat, Miſſarum ſolennia celebrans, iniectaque (quod dictu quoque nefas eſt) in capillos eius manu, multis contumeliis affectum de eccleſia protraxit, & priuſquam vulgato per ciuitatem rumore, populus frequens auxilio concurreret, in domum quandam munitiſſimam abripuit. Fama tam atrocis facti totam illico repleuit vrbem, vndique ad arma conclamatur. Diuites & pauperes, nobiles & ignobiles omnes vno animo accurrere, atque in ipſo ſtatim orientis diei crepuſculo domum Cincii oppugnare ſumma vi aggrediuntur, & niſi ille mali, quod imminebat, haud improuidus, Papam dimittere maturaſſet, domum ipſam, peremptis omnibus, qui in ea erant, à fundamento euertiſſent. Papa interueniente, concitatæ multitudinis furor vix & ægre compreſſus eſt. Romani, quod factum fuerat grauiter nimis, & indigne ferentes, omnia, quæ Cincii erant, tam intra muros, quam extra, ferro & igne demoliti ſunt.

III. *De diuina vltione barbarorum tempore Iuliani Imp. in ſeruos Dei ſæuientium.*

Theodor. Eccl. hiſt. lib. 3. c. 6.

Iulianus Imperator impietati frena laxans, vna cum ſuis ſcurrarū more petulanter & contumelioſe ſanctos inſectabatur, nullum genus conuitii & probri prætermittēs in verę pietatis profeſſores. Abſtulit deinde congiaria ſacerdotibus à Cōſtantino Magno donata Aſcaloni & Gazæ, quæ ſunt vrbes Palæſtinæ, primum virorū ſacerdotii dignitate exornatorum, & mulierum perpetuam virginitatem profeſſarum ventres diſcindunt; deinde replēt hordeo: ad extremum eos porcis deuorandos obiiciunt. Sebaſtæ item, quæ eſt vrbs ditioni gentis ſubiecta, Ioannis Baptiſtæ tumulum aperiunt; oſſa tradunt igni abſumenda, & eorum cineres paſſim diſpergūt. Scelus autem ab illis in Phœnicia patratum, quis eſt, quæſo, qui ſine lacrymis poſſit commemorare? Nam Heliopoli, quæ eſt vrbs Libano finitima, execrabiles iſti gentiles recordati facinoris Cyrilli, Diaconi, qui regnante Conſtantino diuino quodam zelo accenſus, multa ſimulacra, quæ in ea vrbe colebantur, confregerat; non modo eum interfecerunt, verum etiam diſſecto ventre iecur eius deguſtare non ſunt veriti. Verum Deum omnia cōtemplantem hoc celare non poterant, ſed debitas ſui maleficii pœnas ei dederunt. Nā quotquot illius ſceleris labe inquinati ſunt, primum amiſerūt dentes, quia pariter omnes ad vnum excidebant: deinde linguas perdiderunt, quę putredine labefactæ ex ore effluebāt: poſtremo oculis orbati ſunt; quorum calamitatibus veræ pietatis vis clare prædicata eſt.

IV. *De Nantini Comitis vltione ob iniurias viris Eccleſiaſticis illata.*

Greg. Turo. lib. 5. hiſtor. Franc. 3. Baro. 7 an. 583.

Nantinus Comes Engoliſmenſis cum in ſancta loca in Heraclium Burdegalenſem Epiſcopū, aliosque Dei miniſtros mala multa patraſſet, vltimo ipſe elogio, quid pateretur ob ſcelera perpetrata, teſtatus eſt: ait enim Gregorius: Poſt paucos menſes à ſupradicto morbo (peſte ſcilicet, qua obierat Auſtregildis Regina impia) Nantinus Comes corripitur. Qui nimia exuſtus febre, clamauit, dicēs: Heu, heu, ab Heraclio Antiſtite exuror; ab illo crucior: ab illo ad iudicium vocor. Cognoſco facinus: reminiſcor iniuſte iniurias me intuliſſe Pontifici: mortem deprecor, ne diutius crucier hoc tormento. Hæc cum maxima in febre clamaret, deficiente robore corporis, infelicem animam fudit, indubia relinquens veſtigia hoc ei ad vltionem beati viri veniſſe: nam exanimum corpus ita nigredinem duxit, vt putares eum prunis ſuperpoſitum fuiſſe combuſtum. Ergo omnes hæc obſtupeſcant, admirentur, & metuant, ne inferant iniurias ſacerdotibus; quia vltor eſt Dominus ſeruorum ſperantium in ſe.

V. *De ſpoliatione S. Elphegi Archiepiſc. Cantuarienſis flamma cæleſti vindicata.*

Osbert in vita S. Elphegi apud Sur. to. 2. 19. Apr. & Baro. to. 11. 1006.

Anno Domini milleſimo ſexto, ab aduentu Anglorum in Britanniam quingenteſimo ſeptuageſimo octauo, anno ſuæ ætatis quinquageſimo ſecundo, Elphegus Archiepiſcopus Cantuarienſis ef-

fectus

fectus est. Cumque iter versus Romam pro pallio habendo arriperet, & quoddam oppidum hospitandi gratia intraret, oppidani hominem incognitum videntes, & auaritiæ suæ consulentes, in domum irrumpunt, res eius diripiunt, eumque omni suppellectili priuatum verbis & verberibus exire compellũt. At ille iniurias suas leniter ferens, suorum vero mediocriter dolens, via qua venit regreditur. Necdum ab oppido longe recesserat, & ecce horrendæ voces mœnia corripiunt, quæ ciuibus & ædificiis celerem minantur ruinam. Nec mora, vorax flamma oppidum consumere cœpit: cumque ignis vehementer excresceret, nec euadendi spes aliqua fuisset, virum sanctum adeunt, fatentur delictum, veniam petunt. Mox sanctus ille compatiens preces ad Dominum fudit, & ignis molestia protinus extincta cessauit. Restitutis ergo Episcopo rebus suis, acceptoque à Papa pallio, domum prospere regreditur.

(Margin: & Baron. tom. 11. ... 5.)

VI. *Gotthis S. Maxentium ferire conantibus brachiũ obriguit.*

(Margin: Greg. Turo. lib. ... c. 37. & Baron. ... 6. ann.)

Anno Redemptoris nostri quingentesimo septimo, quo tempore Alaricus Gotthorum Rex vastabat omnia in Gallia, erat tunc vir laudabilis sanctitatis Maxentius Abbas reclusus in monasterio suo, ob Dei timorem, intra terminum Pictauiensem; cuius monasterii nomen lectioni non indidimus, quia locus ille vsque hodie Cellula S. Maxentii vocatur. Cuius Monachi cum hostium cuneum vnum in monasterium cernerent propinquare, Abbatem exorant, vt de cellula sua egrederetur ad consulẽdum eis. Illoque demorante hi timore perculsi, eum aperto ostio producunt de cella sua. At ille in occursum hostium quasi pacem rogaturus pergit intrepidus Vnus autem eorum euaginato gladio, vt in caput eius libraret, manus ad aurem erecta diriguit, gladiusque retrorsum ruit. At ille ad pedes beati viri, veniam deposcens sternitur. Quod videntes reliqui, cum timore maximo ad exercitum redierunt, timentes ne & ipsi pariter interirent. Huius vero brachium beatus confessor cum oleo benedicto cõtrectans, imposito signo Crucis, restituit sanitati, eiusq; obtentu monasterium permansit illæsum.

VII. *Valentis Imp. cubicularius male tractãs Aphraatem orthodoxos in vera religione confirmantẽ, mente capitur, & feruentibus balnei aquis suffocatur.*

(Margin: Niceph. ... eccl. histor. ... lib. 11. ... 5. Theodoret. ... de Amatoribus Dei ... 26. Io. ... Nauclero. ... vol. 2. gener.)

Ex cubiculariis Valentis Imp. quidam, qui sanctum virum Aphraatem propter animi temeritatem grauius tractauerat, in balneum confestim ingressus, vt principi lauationem præpararet, mente captus, & in calidas aquas delapsus, ibi vitam finiuit. Imperator aliquandiu expectans, & extrahi ea mora tempus querens, aliis causam eius rei inquisitam sibi renunciare præcepit. Qui cum & venissent, & omnia circumspexissent, illum in calidis vndis morte frigida peremptum repererunt. Quod vbi Imperator cognouit, opus id quidem petulantis, Aphraatæ sancto illatæ iniuriæ & contumeliæ esse, recte arbitratus est. De impio autem dogmate eundem, iuxta indurati cordis Pharaonem, retinuit animum.

VIII. *De pœna puellis inflicta inhonorantibus Iacobum Nisibitam.*

Nisibis est ciuitas in confinio regni Romanorum & Persarum, quæ olim Romanis erat vectigalis & eorum parebat imperio. Ex ea ortus magnus ille Iacobus solitariam vitam amplexus venit in Persidem, visurus plantas veræ religionis, & ei quam par erat curam adhibiturus. Cum is autem fontem transmitteret, puellæ quædam, quæ pannos lauabant, & vestes pedibus emundabant, ne nouum quidem, & qui decentem præ sese ferebat grauitatem, sunt reueritæ habitum: sed exuto pudore, & perfricta facie, & impudentibus oculis diuinum hominem aspiciebant, neque capita operientes, neque vestes quas succinxerant demittentes. Hoc cum ægre tulisset homo Dei, & vellet Dei virtutem in tempore ostendere, vt facto miraculo liberaret ab impietate, fontem quidem est execratus, & fluentum confestim euanuit. Puellas quoque est execratus, & impudentem earum iuuentutem castigauit canis ante tempus inductis: & sermonem factum est consecutum: mutatusque est nigror pilorum: & similes euaserunt nuper plantatis arboribus, quæ vere circumtectæ sunt foliis autumnalibus. Eæ autem cum sic sensissent supplicium (nam & fontis fluenta effugerant, & sua inuicem capita intuentes videbant repentinam illam mutationem) cursu ad vrbem cõtenderunt, renunciaturæ illud quod acciderat. Illi autem cum accurrissent, & magnum Iacobum offendissent, rogauerunt vt iram compesceret, & supplicium remitteret. Ille autem non diu cunctatus Domino quidem preces obtulit; fluenta autem rursus scatere iussit. Illa vero mox rursus è suis emanarunt penetralibus, iustis deriuata nutibus. Illi autem cum hoc impetrassent, petebant vt filiarũ quoque suarum crinibus color suus redderetur. Aiunt autem eum hoc quoque concessisse, requisisse autem puellas, quæ illam acceperant disciplinam, & quoniam non venerunt, reliquisse supplicium, documentum temperantiæ, & argumentum moderationis, & diuinæ virtutis perpetuum & euidẽs monumentum.

(Margin: Theodoret. in histor. SS. Patrum, cap. 1.)

TIT. LXII. De cœlibatu seu castitate ecclesiastica.

Iudæi comesturi agnum paschalem renes suos accingebant. Quo significabatur vt Gregorius exponit, debere eos carnis voluptatem edomasse, qui agnum paschalem comedunt. Exod. 12.

Moses & Aaron ad gubernationem populi Israelitici sacerdotalem, pariterq; propheticam, simul ac vocati fuissent, carnali protinus suarum fœminarum cohabitationi etiam licitæ extremum valedixisse legimus.

Epiph. hæres. 78. Gregor. Nazianz. in Ezech.

EXEMP. I. *Dunstanus loco Clericorum non seruantium castitatem substituit castos Religiosos, & factū diuinitus defenditur miraculo.*

TEmpore Ottonis Imperatoris IX. circa annum Redemptoris 970. ordo clericalis plurimum erat corruptus, & carnis voluptatibus plus æquo deditus. Quod malum Dunstanus Cantuariensis Archiepiscopus corrigere cupiens, auctoritate Iohannis Apostolicæ sedis Antistitis apud Regem obtinuit, quatenus Canonici, qui caste viuere nollent, ecclesiis quas tenebant depellerētur, & Monachi loco eorum intromitterentur. Cum vero Clerici aduersus sanctum Dunstanum reclamarent, expulsos ipsos, & subrogatos loco ipsorum monachos, Calnæ Synodus constituitur, vbi cum in cœnaculo, absente Rege propter imbecillem ætatem, considentibus totius regni Senatoribus magno conflictu hinc inde allegantium res ageretur, & Dunstanum quasi ecclesiæ murum multorum iacula conuiciorum impeterent, nec vincerent: solarium subito totum, quo considebant, cum axibus dissoluitur, & trabibus omnibusque interim truculenter elisis, solus Dunstanus stans super vnam, quæ superstes erat, trabem, absque læsione euasit. Cæterum omnes partis aduersæ, vel exanimati sunt, vel languore perpetuo sunt detenti. Hoc miraculum contulit pacem beato Dunstano, & Monachis ab impetu Clericorum & aliorum, gratia hæc & similia operante diuina.

II. *Etheluuoldus loco Canonicorum cum fœminis cōuersantium substituit Religiosos.*

Eadem tempestate præsidebat Wentanæ Ecclesiæ Ethuuoldus vir eximiæ sanctitatis, & educatione patris Dunstani non parum insignis. Hic cognita de Canonicis Ecclesiæ suæ, quod nimium sæculares existebant, voluntate Dunstani, monuit eos semel & sæpius mores & actus mutare, correctioris vitæ semitas relictis fœminis arripere. At in præsentiarum quidem id sibi possibile esse negantes, voce coruina semper in crastinum correctionem sui pollicebantur. Quod ipse gnarus non diu sustinuit: Paratis namque quam plurimis monachorum cucullis, die quo Communio, Seruite Domino in timore, cantabatur: chorum intrauit, vestes, quas parauerat, secum deferri faciens. Et proiectis illis in medium, Canonicis ait: Animaduertistis quid modo cantaueritis? Animaduertimus, inquiunt, *Igitur*, inquit, *si seruire Domino in timore, & ei vultis exultare cum tremore: apprehendite disciplinam*, vestem scilicet monachalem, *ne pereatis* (sicut cantastis) *de via iusta.* Ad quod illi obstupefacti, more solito inducias petunt: id se facturos in futuro promittunt. Tunc ille: Mihi credite, amplius non credam huic vestræ responsioni coruinæ; sed aut disciplinam in præsenti apprehendetis; aut loci istius beneficiis & conuersationi hinc eliminati iamiam cedetis. Ita nonnulli ex illis statim, abiecto clericali habitu, monachi facti sunt, ceteris verbo Pontificis de Ecclesia eliminatis. Ceterum quia isti qui nouiter fuere cōuersi, regularis disciplinæ normam sine aliorum magisterio docte seruare nequibāt: monachi de Abendonia illuc ab eodem Pontifice adducti sunt, qui monasticæ institutionis tramitem ibi docerent.

III. *De castitate Episcopi Toletani miraculo insigni confirmata.*

Anno Dominicæ incarnationis quingentesimo trigesimo, Toleti sub Amalarico Rege Concilium celebratum est, cui præfuit Montanus: Qui, vt loquitur D. Isidorus, post Celsum fuit Toletanæ sedis metropolitanus Episcopus, vita & eruditione clarus. Is antiquissima fidelique relatione narratur, ad propulsandam coniugalis conuersationis infamiā, candētes prunas tamdiu tenuisse veste, dum sacrum perageret, eoque peracto, nec prunæ ignem, nec vestis inuenta est amisisse decorem.

Io. Vasæ[...] in Chron. Hispan. ann. 530

Montan[...] Ep. pudi[...]tia mira[...]lo purga[...]

IV. *De Abbatis castimonia per ignem probata.*

Consimile huic scribit Leontius Cyrorum Episcopus in vita S. Ioannis Eleemosynarii, non longe à calce eius vitæ: Porphyria enim prius fornicaria, cum ab Abbate conuersa, & quasi in quodam salutis asylo habitaret, incidit in suspicionem temerariæ plebi, quasi ab Abbate filium genuisset, quem nec ipsa genuerat, sed abiectum collegērat. Coram igitur centum & eo amplius testibus, is Abbas in suæ, ac mulieris castitatis testimonium adferri prunas iussit: euoluit autem eas in proprium vestimentum, quod nulla prorsus parte ambustum est, omnibus id admirantibus.

Leontiu[...] vita S. Io[...] Eleemos[...]rii.

V. *Simplicii Episcopi cum vxore habitantis castitas manifesto prodigio declaratur.*

Accedit insigne aliud exemplum apud Gregoriū Turonensem in hæc verba: Simplicius perpetuam cum vxore castitatem seruauerat; electus autem in Episcopum, domi virginem adhuc vxorem fouebat, vti sororem. Die igitur Natalis Domini, commotis ciuibus aduersus virginem, per inanem suspicionem, sicad illam locuti sunt: Incredibile est, mulierem viro iunctam pollui non posse; sed nec vir poterit artubus mulieris iunctus à coitu abstinere. His commota virgo sanctissima adit Pontificem simili castitate pollentem, arculamque tunc, vt fieri solet pro rigore hyemis, carbonibus plenam penes se habens, accita famula, expansoque pallio, prunas ardētes suscipit, & fere horæ vnius spatio tenens sacerdoti

Greg. T[...] de gloria Confess. c. 6

cerdoti postea sic ait: Accipe & tu mitiorem solito ignem, nequaquam tuis velaminibus nociturum: suscipiente vero Pontifice, nihil offensum est velamen eius ab igne. Credidit tunc incredula gens, atq; supra mille sacro Baptismate sunt initiati.

VI. *Cur continentes tantum præficiantur ecclesiæ.*

liniani ...o.in L. ...s semper, ... de Epi- ...&Cler.

Non semper omnibus modis sacrosanctis ecclesiis prouidentes in honorem & gloriam sanctæ, incorruptæ, & consubstantialis Trinitatis, per quam seruari tum nos ipsos, tum rempublicam persuasi sumus, sequentes doctrinam sanctorum Apostolorũ, de eo quod debent eligi integerrimi & incorruptissimi sacerdotes, qui quidem ea re maxime constituuntur, vt suis precibus beneuolentiam Dei clementissimi rebuspublicis acquirant, præsenti constitutione sancimus. Nam si sancti & gloriosi Apostoli sacerdotium à Domino Christo Deo nostro accipientes, & omnibus bonis terram implentes, suamque doctrinam omnibus tradentes, ne suæ quidem in hoc mundo concessæ vitæ, vt saluti nostræ inseruirent, pepercerunt; an non æquum est, eos, qui in illorum munus succedunt, & sanctis ecclesiis sacerdotes præsunt, puram atque incorruptam vitam agere, & opes atque pecunias pro nihilo ducere, vitamq; suam omnem ad clementissimum Deum referre ac dirigere; Par est igitur eiusmodi sacerdotes eligi & creari, quibus neque liberi sint, neque posteri, propterea quod is, qui huius vitæ curis & sollicitudinib. afficitur, quas liberi, vt qui maxime, parentibus adferunt, eius omne studium & cogitatio in Dei cultu, & rebus ecclesiæ versari non potest. Cum enim quidam adducti spe, quam in Deo positam & constitutam habent, tum autem vt suorum animorum saluti consulant, ad sanctissimas ecclesias confugiant, suasque opes ac facultates ob eam causam iis adferant & relinquant, vt in pauperes & egenos, aliosque præterea pios vsus impendantur; Absurdũ esset minimeq; conueniens, si Episcopi in proprium lucrum prædamque eas pecunias reuocarent, aut in proprios liberos & sanguineos impenderent; oportet enim Episcopum nulla erga eos liberos, qui carne & corpore parantur, affectione & studio præpeditum, omnium fidelium animos parentis charitate & beneuolentia comprehendere. His igitur de caussis eos, qui liberos & posteros habent, creari Episcopos prohibemus. De cœlibatu Sacerdotum, & quod coniugati ad clericatũ & gradus ecclesiasticos nullo modo admittantur, videre licet plures leges & constitutiones in Authent. de monach. collat. 1. tit. 5. § Si quis autem. In Authen. de sanctiss. Episcop. coll. tit. 15. §. Clericos autem.

VII. *Abissini suspiciunt in sacerdotibus Romanæ Ecclesiæ castimoniam.*

...x annuis ...icie. Prouinciæ Goa- ...an. 1609

Abissini Æthiopes (vt scribunt ii qui in locis illis versantur) in Sacerdotibus Christianis præ cæteris suscipiunt castitatem, cum eorum religiosi, quos habent plurimos, sint impurissimi. Ipse Rex fratri suo Proregi Tigræ colloquens, eosdem ecclesiæ Romanæ Sacerdotes Angelos esse asserebat. Antistes quidam religiosus, Reginæ seu Imperatricis magister, cum esset apud Reginam cum nostris, percunctatus est, quo vterentur remedio, quave medicina, vt sic essent casti. Cum responsum esset adhiberi orationes, pœnitentias, & sedulam sensuum custodiam; illa, inquit, ratione tuto tale monile seruatur. Placuit responsum Reginæ: nec immerito, nam etsi nemo continens esse possit, nisi Deus det; Deus tamen continentiam nostram non seruat, nec nos insanis concupiscentiæ motibus liberat, nisi & nos ipsi opportunis præsidiis iuuare conemur.

VIII. *Diaconos etiam debere seruare castitatem.*

Veremundus huius nominis primus, filius Bilmarat filii Alphonsi cognomento Catholici, in Regem Hispaniarum electus est anno Do. 783. Qui postea regnum sponte dimisit, recolens se olim ordinem Diaconi suscepisse, & consobrinum suum Alphonsum, qui ad Nauarros confugerat, reuocauit, & in regno substituit successorem; & cum eo aliis quatuor annis & sex mẽsibus dulcissimam duxit vitam, & communi morte vitam finiuit, cum vxore sua Imelone, quam à se propter conscientiam ordinis sacri separauit, relictis ex ea duobus filiis paruulis, Ranimiro & Garsia.

Alphonsus à Carthagena in Anaceph. Reg. Hisp. c. 52.

Tit. LXIII. De vita honesta Clericorum.

Exemp. I. *Frugalitas Pii II. Pontificis.*

Laudabile est quod de Pio II. Pontifice legimus; cuius tum aliæ multæ virtutes feruntur, tum hæc ipsa, quod mediocri cibo vti solitus esset, non lauto, non delicato, eoque semper fuisse contentũ, quod apponeretur, quodcunq; esset: vino vero parcissime vsum, eoque bene diluto. Mensam artificiosam ita contempsit, vt apparatu non pontificio, sed humili ac prope rustico sit vsus. Inter edendum de studiis bonarum artium loquebatur, memoriam veterum repetens. Eius voluptas omnis, quando à munere publico vacabat, in lectione & scriptione frequenti reposita erat. Libros plus quam saphiros & smaragdos charos habuit, quibus chrysolitorũ magnam copiam inesse dicebat. Rara veste vtebatur, & argento, frugali magis quam regio.

Platina in vita Pii 2. & Hier. Plat. de Card. c. 13.

II. *Vita exemplaris Cardinalis Cæsarini.*

De Iuliano Cæsarino Cardinale illud memoriæ proditum est, fere illum in suis vestibus cubitasse, interulam intimam, non ex lino, sed ex panno gestasse, longa exercuisse ieiunia, omnibus sextis feriis

Hier. Plat. de dign. & off. Card. c. 13.

feriis pane & aqua ieiunasse; quotidie Missam celebrasse. Deniq; vt hoc etiam addamus, ita in eleemosynis profusum fuisse, vt à suis alter Martinus appellaretur.

III. *S. Caroli Borromæi Cardinalis victus, vestitus.*

Hier. Plat. de dignit. Card. c. 13. & 16.

Recentius & illustrius est de Carolo Borromæo, quam vt hoc loco commemorandum videatur. Sed tamen sic tradunt eius familiares, quotidianis illum pœnitentiæ incrementis eo tandem peruenisse, vt quotidie pane & aqua ieiunaret, exceptis Dominicis ac festis diebus: in qua illa seueritate diu durauit, vsque ad extremum vitæ diem; immo vero aliquanto ante obitum ipsos etiam festos dies non parum restrinxerat, ad sola se legumina aut olera, fructusve arborum redigens. Quare cum Gregorius XIII. pro suo officio, peculiari Breui ad eum scripto, non solum hortatus esset, sed etiam præcepisset, vt rigorem hunc temperaret; respondit Cardinalis, se paratū quidem obedire, sed tamen experientia cognouisse, eam inediam valetudini quoque conferre, ad exiccandam pituitam, qua abundabat. Quo argumento permotus Gregorius, suo illum iudicio arbitrioque permisit. Omnem supellectilem alicuius pretii, conopæa, aulæa, aliaque eius generis ab se remouit. Vestibus vtebatur exterius quidem, vt Cardinalis; interioribus vero ex simplici panno, & tela; quin etiam cubicularis amictus ex panno erat cinericio, rudi, & crasso. Quam ipsam vestem quatuordecim totis annis nunquam mutauit: multaque alia eiusmodi, quæ non est necesse referri, quia nota sunt & recentia, constanter vsque ad mortem seruauit.

IV. *S. Nicolai Episcopi vitæ ratio.*

Surius in eius vita 6. Decemb. vbi hæc fere verbis permutatis.

D. Nicolaus Episcopus Myrensis factus (licet pristini eius mores accurata castigatione essent cōpositi) haud tamen ignorans, aliam esse priuati hominis rationem, aliam magistratum gerentis, vitam omnem moresq; pro dignitate transformandos putauit. Igitur vnica in die refectione, eaque vespertina contentus, totum diem publicis negotiis studiose impendebat. Inter cœnandum nunquam sacrorum librorum aberat lectio, vel certe aderant sacerdotes eruditione & vita probati, à quibus suauiori aliquo animi cibo alebatur. A mensa in cubiculum se recipiens, totus in cœlestium contemplationum campum diffundebatur, & animum diurnis alienisque curis distractum nocturna meditatione collectum refouebat. Inter quas delicias meliore noctis parte absumpta, tandem demissa humi membra breui admodum somno reficiebat. Tunc etiam cœpit vti veste viliori & neglectiori, quam ante solebat, in qua nullus omnino esset nitor, aut fastus, sed castigatæ potius humanitatis, & modestiæ significatio: nec enim alio quouis pacto poterat sapientius, aut facilius Sacerdotum in vestitu luxuriem amputare. Et tamen tantum abfuit, vt ea aliquid detraxerit de opinione, vt etiam multum auxerit.

V. *Augustini Episcopi victus, vestitus, conuersatio.*

Possid. i ta eius c

De D. Augustino Hipponensi Episcopo scribit Possidius in eius vita, quod vestis eius, & calceamēta, & lectualia ex moderato & competenti habitu erant, nec nitida nimium, nec abiecta plurimum: quia his plerumque vel iactare se insolenter homines solent, vel abiicere: ex vtroque, non quæ Iesu Christi, sed quæ sua sunt, iidem quærentes. At iste beatus medium tenebat, neq; in dexteram, neq; in sinistram declinans. Mensa vsus est frugali, & parca, quæ quidem inter olera & legumina, etiam carnes aliquando, propter hospites, vel quousq; infirmiores continebat. Cochlearibus tantum argenteis vtens, cætera vasa, quibus mensæ inferebantur cibi, vel testea, vel lignea, vel marmorea erant; non tamen necessitatis inopia, sed proposito voluntatis. In ipsa mensa magis lectionem, vel disputationem, quam epulationem potationemque diligebat, & contra pestilentiam humanæ consuetudinis in ea ita scriptum habebat:

Quisquis amat dictis absentum rodere vitam,
Hanc mensam vetitam nouerit esse sibi.

Et ideo omnem conuiuam à superfluis & noxiis fabulis, & detractionibus sese abstinere debere admonebat.

VI. *Fœminarum quare cohabitationem non admisit D. Augustinus, nec quidem germanæ sororis.*

Idem I c. 26.

Fœminarum intra domum dicti B. Augustini nulla vnquam conuersata est, nulla mansit, nec quidem germana soror, quæ vidua Deo seruiens multo tempore, vsque in diem obitus sui præposita ancillarum Dei vixit: sed neque patrui sui filiæ, quæ pariter Deo seruiebant: quas personas sanctorum episcoporum concilia in exceptis posuerunt. Dicebat vero quia etsi de sorore & neptibus secum commorantibus nulla nasci posset mala suscipio, tamen quoniam illæ personæ sine aliis necessariis, secumque manentibus fœminis esse non possent, & quod ad eas etiam aliæ à foris intrarent, de iis posse offendiculum aut scandalum infirmioribus nasci, & illos, qui cum Episcopo vel quolibet Clerico forte manerent, ex illis omnibus fœminarum personis vna cōmorantibus, aut aduentantibus, tentationibus humanis posse perire, aut certe malis hominum suspicionibus pessime diffamari: ob hoc ergo, dicebat, nunquam debere fœminas cum seruis Dei etiam castissimis, in vna manere domo, ne (vt dictum est) aliquod scandalum vel offendiculum hoc tali exemplo poneretur infirmioribus. Et si forte ab aliquibus fœminis, vt videretur, vel salutaretur, rogabatur, nunquam sine Clericis testibus ad eas intrabat, vel solus cum solis nūquam est locutus, nec si secretorum aliquid interesset.

VII. S. An-

VII. *S. Andreæ Carmelitani Episcopi vitæ austeritas.*

S. Andreas Carmelitanus, cuius, cum quinquaginta octo esset annorum, vnanimem in Episcopum Iesulanum Canonicorum electionem, Spiritus sanctus per os infantis prodigioso confirmauit suffragio, non contentus, quod ad deuotæ semel, sed semper bene tuendæ castitatis rationes, magnam per sobrietatem corpus sibi suum assidue maceraret, illiusque nuditatem, sub vestimentis, ferrea cingeret catena, nec alii lecto, quam vitium surmentis, indormiret: fœminarum præterea colloquia, in illa tam graui iam ætate non aliter quam fœcunda quædam vitabat semina vitiorum.

VIII. *Clerici timentes Deum, pii, & charitate feruentes, etiam post longam exercitationem & ætatem semper in conuersatione debent esse prouidi.*

Cantip. ...um lib. 30. part.

Memor quoq; sum (addit Cantiprat.) facti, quod moderno tempore prope Cameracensem diœcesin accidit. Quidam clericus, à pueritia cœlebs & castus, post longũ Theologiæ studium, in solenni, conuentualique Ecclesia canonicatum est adeptus. Animarum ergo zelo ductus, præbendam pro parochiali Ecclesia commutauit. In qua cum per septennium fructuose multum, & laudabiliter laborasset, prædicationeque & exemplo animas Christi esset lucratus, quas diabolus conabatur auferre: accidit, vt virgo sexagenaria, quæ cilicium ipsius sacerdotis lauare ac mundare solebat, sola sine teste vel socia thalamum ingrederetur. Quid plura? Ad tam nefandum infortunium res deuenit, vt ambo, sacerdos & mulier illa sexagenaria, antequam separarentur, diu seruato virginitatis & castitatis lilio priuarentur. Ex qua re mulier quidem iam sexagenaria in tantum doluit, vt præ nimia amaritudine mortem accelerarет in planctu: sacerdos vero expertus incognitum, in luxuria adhuc, vt credimus, vilissimus perseuerat. Quid mirum? Quanto locus altior, tanto casus grauior. Vnde merito Angelorum casus irreparabilis.

Idem l... c. 26.

TIT. LXIV. De deprauatis quorundam Clericorum moribus.

EXEMP. I. *De Pappolo Episcopo ob scelera diuinitus castigato.*

...g. Tur. ...Fran. ...5. c. 5.

CVm per montem Syluestri sedes Ecclesiæ Lingonicæ vacaret, Lingonici Episcopum flagitantes Pappolum, qui quondam Archidiaconus Augustodunensis fuerat, accipiunt: qui multa, vt asserunt, egit iniqua, quæ à nobis prætermittuntur, ne detractores fratrum esse videamur: tamen qualẽ habuerit exitum, nõ omittam. Anno octauo Episcopatus sui, dum diœceses ac villas Ecclesiæ circumiret quadam nocte dormienti apparuit illi B. Tetricus vultu minaci. Cui ita: Quid tu, inquit, hic Pappole: vt quid sedem meam polluis? vt quid Ecclesiam peruadis? vt quid oues mihi creditas sic dispergis? cede loco, relinque sedem, abscede longius à regione. Et hæc dicens, virgam, quam habebat in manu, pectori eius cum ictu valido impulit. In quo ille euigilans, dum cogitat quid hoc esset, fixe in loco illo defigitur, ac dolore maximo cruciatur. Abhorret cibum potumque, & mortem iam sibi proximam præstolatur. Quid plura? Tertia die cum sanguinem ore proiiceret, expirauit. Exinde elatus Lingonas, est sepultus.

II. *Impuritas sacerdotis, è cuius manu Angelus communicabat, quomodo sit detecta.*

Pet. Damia. Ostiens. Episc. in epist. ad Hildebr. Papam to. 3. Bibl. SS. Patrum.

Illud nunc ad memoriam redit, quod in Beneuẽtana olim vrbe constitutũ me audire contingit. Princeps eiusdem ciuitatis Presbyterum sanctæ conuersationis virum, & in diuinis officiis, ac præcipua in solennitate Missarum indesinenter assiduum excolebat: qui cum quotidie sacris mysteriis reuerenter insisteret, Angelus Domini ex consuetudine veniebat, & vidente Principe sacramentũ Dominici corporis ex offerentis manibus assumebat. Sed, ô criminalis vitæ huius lubrica & incerta conditio! Nam qui Angelicis fruebatur obsequiis, in fœdæ luxuriæ voraginem repente prolapsus est. Quid plura? Peragendi mysterii sacri tempus aduenit; consuetudine foris exigẽte presbyter compellitur, sed grauiter intus conscientia remordente torquetur: ornatur, accedit, trepidat, palpitat, tamen offerre præsumit. Iam ecce Angelus, vt assuetus fuerat, venit, & inspectante Principe, spongiam infectam aqua super caput illius expressit, omnesq; sordes atque squalores, quos ex corpore illius ante contraxerat, membris eius omnibus iterum superfudit. Hoc viso Princeps admiratus obstupuit, presbyterumque semotis omnibus secrete conuenit. Inquisitus itaq; presbyter, si nouiter aliquid criminis admisisset, primo quidem perhorrescens, facinus abnegat; deinde male sibi conscius, ac Principis auctoritate compulsus, tandem corruisse se nocte præterita in quandam eiusdem Principis cubiculariam, confitetur.

Sacerdos ab Angelo castigatur propter lapsum.

Angelis displicet Sacerdotum impuritas.

III. *De concubinatu in sacerdote à Deo subitanea morte punito.*

Pet. Dam. in epist. ad Tauriens. Episc. Bar. to. 11. an. 1057. 16. 17.

Cum Stephanus Papa, qui zeli Phinees æmulabatur ardorem, omnes clericos Romæ, qui post interdictum Papæ Leonis incontinentes extiterant, de conuentu clericorum, & choro ecclesiæ præcepisset exire; vt quanquam relictis fœminis per pœnitentiæ se lamenta corrigerent; tamen quia sancto viro inobedientes fuerant, & de sacrario ad tempus exirent, & celebrandæ Missæ licentiam de cætero non sperarent: Iuxta canonicam beatæ Cæciliæ trans Tiberim constitutam presbyter habitabat,

qui nec fœminam vllo modo quiescebat abiicere, nec vnquam poterat hæc statuta nisi vana prorsus & friuola iudicare. Quadam itaque die dum incolumis, vegetus ac robustus existeret, vespertinis horis ad quiescendum se in lecto composuit; sed repentina diuinæ vltionis animaduersione percussus. Mane repertum est cadauer exanime. Illico præfatæ canonicę religiosus certe conuentus duos ad me clericos direxerunt, quid tali deberent mortuo, consulentes. Nos si rem recte tenemus, consilium dedimus, vt cum quidem presbyter fuerat, penes ecclesiam sepelirent; sed nullum ei vel hymnorum, vel psalmodiæ officium redderent, quatenus & incestis terror accresceret, & castitatis gloria germinantius pullularet, & certe dignus videretur, vt mortuus (iuxta Prophetam) sepulturam possideat asini, qui dum viueret, humana contempsit lege constringi.

Vitio diuina in presb. concubin.

Ierem. 21.

IV. *Impuritas Diaconi adstantis rebus diuinis miraculo detegitur.*

Ex Metap. Sur. in vita eius ca. 18. die 12. Maii.

S. Epiphanius Constantiæ Episcopus hoc tempore oblationis seruabat: nunquã eam perficiebat donec vidisset visionem: Consueueratq; præfari verba quædam, & ei statim reuelabatur. Cum itaque aliquando ter dixisset sermonem, nulla ei sese obtulit visio. Cum is autem lugeret, & oraret, vt sibi causa significaretur, primus obseruat Diaconum, qui à sinistris tenebat ventilabrum ministratorium. Quem cum obseruaret, considerat Epiphanius in eius fronte apparere lepram. Nulli aũt erat manifestũ, Diaconum eo morbo laborare. Epiphanius itaq; manum extendit, & instrumentum leuauit ministratorium, ei benigne dicens: Vade, fili, in domum tuam, & ne modo sumas diuina mysteria. Ipse autem statim egressus est, & iuit in domum suam, datque Epiphanius alii Diacono ventilabrum. Cumq; diuina verba incepisset cum metu & lacrymis, vbi perfecit, statim vidit visionem. Post Ecclesiæ autem dimissionem, accersito Diacono, ex eo sciscitatur causam: cumque is diceret quod illa nocte dormierat cum vxore; accersito toto ordine sacrato, eis benigne dixit Epiphanius; Quicumque, ô filii, clero digni estis habitu soluite calceamẽta vestra vt non in iis ingrediamini, & vt colatis virum sanctum qui in Ecclesia prædicat & dicit: *Et habentes vxores, tanquam non habentes*, exhinc ergo nõ amplius ordinabit Epiphanius eos, qui habent vxorem, sed viros sanctos, qui vitam exercebant monasticam, & viduos viros probatos. Licebat enim vere videre Ecclesiam, tanquã pulchram sponsam ornatam sacerdotio.

1. Cor. 7.

V. *De Clerico, qui maluit obsequium Imperatoris deserere quam res diuinas fœdata mente exercere.*

Willem. Malmesbur. de gest. Ang. li. 2.

Henricus Imp. habebat Clericum in curia sua, qui literarum peritiam, & vocis elegantiam vitio corporis deformabat, quod meretriculam villæ vehementer ardebat: cum qua nocte solenni voluptatus, mane ad Missam Imperatoris aperta fronte astabat. Dissimulata scientia, mandat ei Cæsar, vt se pararet ad Euangelium, quod eius melodia delectaretur, erat enim Diaconus. Ille pro peccati cõscientia, multis præstigiis subterfugere: Imperator contra nunciis vrgere, vt probaret eius constantiam: ad extremum prorsus abnuenti. Ego, inquit Cæsar, quia non vis parere mihi in tam facili obsequio, extorrẽ te totius terræ meæ præcipio. Clericus amplexus sententiam abscessit continuo: missi pedissequi qui eum persequerentur, vt si perseuerandum putaret, iam vrbem egressum reuocarent. Ita cunctanter cõpilatis omnibus suis, & in sarcinulas compositis, iam profectum, magnaque violentia retractum Henrici præsentia sustinuit. Qui lætus subridens: Probe, ait, fecisti, & gratulor probitati tuæ, quod pluris penderis Dei timorem, quam patriam; respectum cælestis iræ, quam minas meas. Quapropter habeto Episcopatum, qui primus in imperio meo vacauerit; tantum indecenti amori renunties.

TIT. LXV. De sancta libertate prælatorum.

EXEMP. I. *De libertate Episcopi Oeniandi erga Imperatorem Anastasium.*

Io. Zon. 3. Ann.

ANNO 25. sui imperii impurus Anastasius Episcopum Oeniandum audiens disertum admodum esse, & qui ora omnibus sententiæ de passo Deo assertoribus obturaret, eum hortatus est, vt ad suam factionem desciscceret, pollicens, eum, quidquid petiisset, illico accepturum. Cui Episcopus: Tu, inquit, potius ad Orthodoxos transi, ne, dum opiniones impiorum hominum Seueri, Eutychis, & Dioscori amplecteris, æterno igni addicaris: simulq; apprehendens Imperatoris chlamidem; Hæc, ait, vestis nequaquam te post mortem sequetur, ô Imperator; sed sola te comitabitur pietas, ac virtutum habitus. Missam fac Ecclesiam, quam Christus suo redemit sanguine. Indoctus es, & ratiocinãdi ignarus, neque vllum Ecclesiæ decretum perfecte intelligis: tantum imposturis & scurrilibus calumniis fatuos terres. Satis sit tibi dignitatis, ꝙ Imperator es; Antistites Ecclesiæ vexare noli. Ad hæc Imperator pudore suffusus obmutuit. Pauperrimus aũt cum esset ille Episcopus, ne obolum quidem ab Imperatore voluit accipere: adeo liber erat, & solius in Deum fidei ac pietatis rationem habens.

II. *D. Ambrosius Mediolan. Ep. libere reprehendit Valentinianum Imperatorem.*

Theod. hist. Ec. c. 28.

Paucis post diebus ab assumpta Episcopali dignitate, cum Diuus Ambrosius valde libere apud Valen-

Valentinianum Imp. verba faceret, resque nonnullas tanquam minus recte à Magistratibus administratas coargueret, respondit Imperator: Noui iampridem tuam in loquendo libertatem. Qua explorate cognita, non modo tuæ in Episcopum ordinationi non restiti, verum etiam suffragatus sum.

III. *De diuina Ioannis Chrysostomi in loquendo libertate.*

...oret. histor. c.28.

Magnus ille Ioannes Chrysostomus, susceptis Ecclesiæ Cõstantinopolitanæ gubernaculis, cœpit iniqua quorundam facinora grauiter coarguere, Imperatorem Arcadium, eiusq; coniugem salutariter admonere, orare sacerdotes, vt ex præscripto legum ab Ecclesia sancitarum vitam instituant: eos autem, qui istas temere violare aggrediebantur, aditu sanctuarii prohibere. Non est æquum, inquit, vt sacerdotali honore fruantur hi, qui vitam eorũ, qui sunt vere sacerdotes, non studiose imitentur. Atque hoc modo prospexit non illi solum ciuitati, verum etiã toti Thraciæ, quæ est in sex Episcopatus diuisa; & cunctæ etiam Asiæ, quæ vndecim habet Antistites. Ponticam præterea Ecclesiam quæ eundem habet Episcoporum numerum quem Asia, eisdem legibus adornauit.

IV. *S. Lupus Epis. Trecensis sua auctoritate & præsentia Attilæ Regis Hunnorum conatus retundit.*

...etr. in ...l. lib. 6. ...alijs. ...n. tom. ...inal. 451.

Cum S. Lupus Trecensis Episcopus, sanctitate clarus, Attilæ flagello Dei Hunnorum Principi eo cum exercitu venienti occurrisset, & pro patria intercederet, & Princeps ferox delere omnino ciuitatem proponeret, diuina virtute, tum ipse, tum exercitus neminem videntes transierunt per ciuitatem à porta vsque ad portam, veluti cæcitate percussi; sicque patria saluata est. Qui res Attilæ fusius sunt prosecuti, hæc etiam adiiciunt: Lupus habitu indutus Pontificali, cum multitudine Cleri, Attilæ aduenienti fit obuius. Is, facta salutatione, interrogat Attilam, quisnam esset, qui tot Regibus deuictis nationibus, populisq; prostratis, vrbibus euersis, cuncta sibi subderet. Cui Attila: Ego, inquit, sum Rex Hunnorum Attila flagellum Dei. Ad hæc Lupus: Et quis est mortalium, qui Dei flagello resistet? Veni igitur Dei mei flagellum; illoque vtere, vt Deus concedit. Ad hæc verba Barbarus emollitus Trecensem vrbem illæsam transiit.

...a ve- ...tur S. ...sancti ...n.

V. *Vt idem Attila flagellum Dei à S. Leone summo Pontifice fuerit coercitus.*

...l Bar. ...m.6. 452.

Cum Romam ardenti furore idem Attila raperetur, iamque copias, vbi Mincius in Padum influit, traiicere pararet, occurrit ei Pontifex Leo malorum Italiæ impendentium misericordia motus: cuius diuina eloquentia persuasum est Attilæ, vt regrederetur. Qui interrogatus à suis, cui præter consuetudinem inflexus esset, atque tam humiliter Romani Pontificis imperata faceret? Respondit, & confessus est, quod verum esset; nimirum se vidisse, Leone loquente, astantem alium quendam habitu sacerdotali decorum, quid diuinum præ se ferentem minãtemque mortem, nisi Leonis Papæ iussa capesseret. Alii textus habent, inquit Baronius, duos viros apparuisse, alterum à dextris, à sinistris vero alterum: quorum visione perterrito nihil sibi præterea fuisse reliquum, quam quod minaci vultu numen exigeret, ipse homo quam cito persolueret; quod non esset mortalium facultatis diuinitati resistere, vel in superos bellum inferre. Testabantur quidem ipsum vera fateri interrupta pauore atque concisa tremore verba; trucis atque inexorabilis vultus pallor, & robusti audacisque animi improuisa deiectio, atq; totius simul corporis consternatio.

Grande miraculum in Attilæ repressione à S. Leone.

VI. *Libertas & fortitudo Thomæ Cantuariensis Episcopi aduersus Regem.*

Cum Henricus II. Rex Angliæ, conuocatis ad se Episcopis & proceribus regni, leges ferret vtilitati ac dignitati Ecclesiasticæ repugnantes, Thomas Cantuariensis Episcopus, qui, antea in administrando Cancellariæ munere præclare se gesserat, adeo constanter obstitit regiæ cupiditati, vt neq; pollicitationibus, neque terroribus de sententia decedens, in exilium pulsus sit; Moxq; propinqui eius omnis ætatis eiecti, amici, fautores omnes ii, quibus per ætatem liceret, iureiurando adstricti, vniuersos Thomam adituros, si forte miserabili suorum calamitatis aspectu moueretur; qui à sancto proposito priuatis incommodis deterreri minime potuisset. Non respexit carnem aut sanguinem, neque vllus in eo humanitatis sensus pastoralis officii constantiam labefactauit. Contulit igitur se ad Alexandrum tertium Pontificẽ; à quo benigne acceptus est. Inde ad Pontiniacense monasterium profectus est. Quod vt cognouit Henricus, missis ad Conuentum Fratrum Cistercensium minacibꝰ litteris, Thomam inde exturbare conatur. Quare vir sanctus veritus, ne sua causa mali aliquid Cistercensis familia pateretur, sponte discessit, & Ludouicum Galliæ Regem eius inuitatu conuenit: vbi tamdiu fuit, quoad Pontifice maximo, & ipso Rege agentibus, ab exilio summa totius regni gratulatione reuocatur. Qui dum boni pastoris officium securus exequitur, ecce calumniatores ad Regem deferunt, eum multa cõtra regnum & publicã quietem moliri: vt propterea sæpius conquereretur Rex, se in suo regno cum vno sacerdote pacem habere non posse. Ex qua regis voce nefarii satellites sperantes gratum se Regi facturos, si Thomam è medio tolleret: clam conuenientes Cantuariam, Episcopũ in templo Vespertinis horis operam dantẽ aggrediuntur. Qui clericis templi aditus præcludere conantibꝰ accurrens, ostiũ aperuit, illis vsus verbis ad suos: Nõ est Dei ecclesia custodiẽda more castro-

castrorum: & ego pro Ecclesia Dei libenter mortem subibo. Tum ad milites: Vos Dei iussu cauete, ne cuipiam meorum noceatis. Deinde flexis genibus, Deo, B. Mariæ, sancto Dionysio, & reliquis Sanctis eius Ecclesiæ patronis Ecclesiam & seipsum commendans, sacrum caput eadem constantia, qua iniquissimi Regis legibus restiterat, impio ferro præcidendum obtulit 4. Cal. Ianuarii, anno Domini millesimo centesimo septuagesimo primo.

VII. *Archidiaconus Rom. Legatus sandalia more Apostolorum excutit super Imp. Constantinop.*

Lambert. Schafnab. de reb. gestis Germanor. Anno Domini millesimo quinquagesimo tertio Fridericus Godefridi Ducis frater, Ecclesiæ Romanæ Archidiaconus Constantinopolim Apostolicæ Sedis legatione abierat. In dicta Synodo, cum Imperatorem Constantinopolitanum, & Patriarcham euocasset, & illi primatus sui maiestatem vindicantes dicto obtemperare dedignarentur, egressus vrbem, sandalia sua more Apostolorum publice super eos excussit. Quo facto tantum terrorem omnibus Constantinopolitanis incussit, vt Imperator & Patriarcha cum Clero & populo sequenti die sacco & cinere obuoluti ad eum procederent, & Apostolicam auctoritatem in eo proni in terram adorarent.

De Sacramento Matrimonii.

TIT. I. De recta ineundi Matrimonii intentione.

Exod. c. 2. *Iethro Madianitanus Pontifex Moysi Ægyptio exuli, quia filias suas septem in pecore adaquando contra iniuriam pastorum defenderat, Sephoram filiam in matrimonium dedit.*

Genes. 41. *Pharao Rex Iosepho, propter somnii interpretationē, Putipharæ Heliopolitani Pontificis filiam in matrimoniū collocat, ex qua ille suscepit Manassem & Ephraim.*

Othonieli, ob fortitudinē bellicam, Axa Calebi filia datur in matrimonium.

1. Reg. 18. *Dauid Isai filius Bethleemita, occiso Goliath Palæstino, Saulis Regis filiam Michol in vxorem meruit, cū dotis nomine ducenta Palæstinorum à se cæsorum præputia Regi obtulisset.*

1. Reg. 2. *Abigail, mortuo marito Nabale, à Dauid Rege, licet exule, in matrimonium fuit accepta, prudentiæ & venustatis ergo.*

EXEMP. I. *Quomodo intentio virtutis debet esse præcipua, cui nunquam desunt media temporalia.*

D. Ioan. Damascenus in histor. de NArrat D. Damascenus, fuisse filium ditissimorum parentum, cui pater suus desponsauit filiam cuiusdam nobilissimi, & præ omnibus locupletissimi viri pulcherrimam. Mouit autem cum puero sermonem de nuptiis, & quomodo facere meditabatur, annunciauit. *rebus gest. SS. Iosaphat & Barlaam, cap. 16.* Quod ille audiens, & quasi rem malam ac nefariam respuens, relicto patre, fuga elapsus est. Ambulans autem declinauit in domum cuiusdam senis pauperis, propter æstum diei semetipsum repausaturus. Tunc filia senis virgo, quæ erat ei vnigenita, sedens ante ianuam, operabatur manibus, ore vero suo Deum laudabat assidue, gratias agens ei de imo cordis. Huius autem laudes iuuenis auscultās, ait: Quod est istud tuum, ô mulier, studium! Cuius autem rei gratia, cum ita sis pauper & tenuis, quasi pro quibusdam magnis donis gratias referendo, sic laudas datorem? Quæ respondens ait: Nescis, quod sicut exigua medicina de magnis languoribus sæpius liberat hominem: ita & in paruis DEI donis gratiarum actio magnorum auctrix efficitur bonorum? Ego quidem filia sum senis pauperis; gratias tamen refero pro modicis istis donis, & benedico Dominum, certa, quoniam qui hæc contulit, & maiora valet dare: & ista quidem de his, quæ extrinsecus sunt, & nostra non sunt. Ex quibus neque multa possidentibus lucrum aliquod prouenit, vt non dicam, quod & sæpius damnum sustinent: neque minora accipientibus accidit detrimentum, eandem vtrisque viam pergentibus, & ad eundem peruenientibus finem. Eorum vero quæ magis sunt necessaria, & perfectissima, multa & maxima accepi Dei dona, quæ innumerabilia & inæstimabilia sunt: nam secundum imaginem Dei facta sum, & ipsius notitiam habere merui, & ratione, præ omnibus animalibus, sum prædita, & ab ipso Deo inuitata sum ad vitam per viscera misericordiæ eius: cuius & mysterio particeps esse promerui, & paradisi ianua aperta est, facile si voluero, introitum mihi præbitura. Pro tantis igitur ac talibus donis, quæ indifferenter diuites percipiunt & pauperes, vt dignum est, gratias agere penitus est impossibile. Si tamen & modicam istam laudationem largitori bonorum non obtulero, qualem excusationem habebo? Iuuenis itaque eximium illius stupens intellectum, eius patrem accersiuit; cui & dixit: Da mihi vxorem filiam tuam: adamaui enim illam propter intellectum eius & pietatem. Tunc senex ait: Non licet tibi accipere pauperis filiam, cum diuitum parentum sis filius. Rursus ait iuuenis: Etiam hanc accipiam, si tamen mihi non negaueris eam. Nobilium quippe & diuitum quorundam filia mihi fuit desponsata; sed hanc respuens fugam arripui: filiam vero tuam, propter pietatem, quam habet in Deū, & præclarum illius intellectum, adamans, copulari eam mihi præ omnibus cogitaui. Senex autem dixit ad eum: Non possum tibi hanc dare, vt ducas in domum patris tui, & ab vlnis meis separes illam: vnica enim mihi est. Sed ego, inquit iuuenis, apud vos manebo, & vestram suscipiens conuersationem. Deinde & splendidum deponens vestimentum,

tum, senis habitum postulans, induit. Tunc ille senex in multis tentans eum, & varie ipsius examinans cogitationem, postquam cognouit firmam mentis illius stabilitatem, & quia non amore insipientiæ detentus petiit eius filiam, sed pietatis amore elegit pauperrime viuere, hanc præponens suæ gloriæ & nobilitati; tenens eum manu introduxit in suum cubiculum, & ostendit diuitias multas ibi repositas, & immensum pondus pecuniarum, quantum non viderat aliquando iuuenis ille, & ait ad eum: Fili, hæc omnia tibi dabo, eo quod elegisti meæ fieri hæres substantiæ. Quam tenens hæreditatem ille omnes supergressus est gloriosos terræ & diuites.

II. *Intentio diuitiarum cauenda.*

g. Turo. 4. histor. nc. c. 41.

Dissimili plane modo sese gessit Antarchius quidam Arurenensis, vir eruditus & scientia tumens, tandem Sigiberti Francorum Regis miles effectus. Ex hoc quasi honoratus Aruernum venit ibiq; cum Vrso ciue vrbis amicitiam iniuit. Interim, vt erat acris ingenii, filiam eius desponsare desiderans, loricam, vt ferunt, in libellari, quo chartæ abdi solent, recondit, dicens mulieri coniugi Vrsi, quia multitudinem aureorum amplius quam sedecim millia ibi recondita tibi habeo, si mihi filiam tuam præstiteris desponsari. Sed quid nō mortalia pectora cogis, auri sacra fames? Promisit mulier hæc simpliciter credens, absente viro, huic desponsari puellam. At ille regressus ad Regem, præceptionem ad iudicem loci exhibuit, vt puellam hanc suo matrimonio sociaret, dicens, quia dedi arrham in desponsatione eius. Negauit autem vir ille, dicens: Quia neque te noui vnde sis, neq; aliquid de rebus tuis habeo. Qua intentione pullulante ac vehementius increscente Antarchius expetiit Vrsum Regis in præsentia accersiri. Cumque venisset apud villam Brennacum, requirit hominē alium Vrsum nomine, quem ad altare clam adductum, iurare fecit ac dicere: Per hunc locum sanctum, & reliquias martyrum beatorum, quia si filiam meam tibi in matrimonium non tradidero, sedecim millia solidorum tibi satisfacere non morabor. Stabant enim testes in sacrario auscultantes occulte verba loquentis, sed personam quæ loquebatur, penitus non videntes. Tunc Antarchius demulsit lenibus verbis Vrsum, fecitq; eum sine Regis præsentia reuerti in patriam. Factoq; ex hoc iuramento, breue iuramentorum obtulit Regi: Hæc & hæc Vrsus mihi scripsit, & ideo gloriæ vestræ præceptionē deposco, vt filiam suam mihi tradat in matrimonium, alioquin mihi liceat res eius possidere, donec sedecim millibus solidorum acceptis me ab hac causa remoueam. Tunc adeptis præceptionibus, Aruernum rediit: ostenditi iudici iussionem Regis. Vrsus autem se in Villanum territorium contulit. Cumque res eius huic consignarentur, & hic in Villanum accessit: ingressusque vnam Vrsi domum, cœnam sibi præcepit præparari, atque aquas quibus ablueretur, calefieri iubet. Sed cum serui domus minime rudi Domino parerent, alios fustibus, alios virgis cædit, nonnullis capita percutiens sanguinem elicuit. Turbata ergo familia, præparauit cœna, abluitur aquis calidis, inebriatur vino, & se collocat super stratum. Erant autem cum eo septem pueri tantum. Cumq; non minus somno, quam vino sepulti altius obdormissent, congregata familia, ostia domus quæ erant ex ligneis fabricata tabulis, claudit, acceptisque clauibus, metas annonæ, quæ aderant, elidit; ac circa domum & supra domum aggregatis his aceruis annonæ, quæ tunc in manipulis erat, ita vt operta ex his domus cerneretur omnino, tunc immisso per partes diuersas igne, cum iam super hos infelices materia ædificii exusta dirueret, excitantur, emittūt voces; sed non fuit qui exaudiret, donec tota domo adusta ipsos pariter ignis absorberet. Vrsus vero metuens, basilicam S. Iuliani expetiit: datisque Regi muneribus, res suas in solidum recepit.

Antarchius cum septē famulis cōburitur.

III. *Matrimonio futuro obicem iniqua mente ponentes sua spe sæpe fraudantur.*

Io. Zonar. tom. 3. Annal. sub imperio Irenes.

Carolus Magnus Francorum Dux, Imperator Romanorum à Papa Leone Romā appellatus, missis ad Irenem legatis nuptias illius ambiit, cum nec illa ab eo coniugio abhorreret, resque confecta fuisset nisi Eunuchus Aetius, potestatis particeps, omnem (vt aiunt) lapidem mouisset, ne id coniugium perficeretur: nam cum in Regia multum posset, fratrem suum Leonem ornare imperio meditabatur, quem insigni studio ad præturam Thraciæ & Macedoniæ solium euexerat, cum ipse prouinciis Opsicii Orientalibus præesset. Vnde elatus viros honoratos despiciebat, & arroganter tractabat. Quod illi ægre ferentes, consilium contra Imperatricem inierunt, adhibitoque Patricio Nicephoro, generali Logotheta, profunda nocte in Chalcem venerunt, Irene ægrotante, & in ædibus suis Eleutherianis decumbente; ac satellitibus dixerunt, se ab Imperatrice missos esse, vt Nicephorum Imperatorem designarent, vt Patricius Aetius eam cogere desineret ad fratrem suū Imperatorem decernendum. Illi viris Patriciis ob eorum dignitatem fide habita, ipsi etiam vna cum illis Nicephorum Imperatorem salutarunt, atque ita in Regiam illi admissi sunt. Deinde ea ipsa nocte turba promiscua collecta, Nicephori designationem per totum forum ante diluculum publicarūt, & Irenes ædibus, in quibus tum agebat custodiam adhibuerunt. Die iam illucescente, eam in Orientalem regiam traductam concluserunt, postea magnam ecclesiam sunt ingressi, vt ibi Nicephorus diademate ornaretur, & Imperator proclamaretur, idque factum est.

Aetius Caroli Magni & Irenes nuptias impedit.

Nicephor⁹ dolo potitur imperio.

TIT. II. Ad Matrimonium neminem esse cogendum, nec illud præter parentum & cognatorum consensum ineundum, sine iusta & rationabili causa.

EXEMP. I. *Quod puellæ non debeant tradi viris, quibus non afficiuntur.*

Io. Laziard. Ep. in vita S. Arnulph. Episc. c. 15. apud Sur. 5. August.

NOn longe ab vrbe Suessionensi degebat vir nobilis militiæ deditus, nomine Guido, eiusque vxor Ermegardis pietatis cultrix. Hi filiam genuerunt vultu decoram, quæ cum ad nubiles pertigisset annos, ab illis militi cuidam natalibus non impari fuerat desponsata. At illa, vt se habet puellaris lascivia, quendam alium, rebus & genere inferiorem, plus diligens, recusabat sponsum à parentibus delectum, crebro iurans, quod seipsam interficeret, nisi cupitis amplexibus potiretur. Ea incommoditate parentes affecti, virum Dei Arnulphum Suessionensem Episcopum consulunt, scire cupientes, quid in ea afflictione ipsis faciendum foret. Ille auditis eorum querimoniis, opportunum quidem & plane diuinum eis responsum dedit: Canonum, inquit, auctoritate cauetur, ne puella cui non vult, iungatur; ideoque præcipio vobis, vt puellam ei quem amat, collocetis matrimonio. Vt enim ob vestræ religionis meritum nobis ostensum est, paulo post videbitis eam illum sponsum ardenter expetere, cuius à se coniugiũ tam studiose iam conatur amouere. Permittatis filiæ vestrę sua hac in re vti voluntate; & ita fiet, vt res ad vestram cedat honestatem. Credunt illi verbis sancti viri, nuptias optatas honesto apparatu celebrant, sinuntque filiam dilecti viri frui contubernio. Ille vero, cum in id esset valde intentus, vt posset miles celebris haberi, nunquam voluit abesse, vbi fieret congressus cum hoste; & dum auidius fertur in arma, ab armatis perimitur: & sic sponsa manens vidua mox priori coniungitur.

II. *Pater vi cogens filiã ad coniugium, oleum operamque perdit, & sponsus punitur morte.*

Bonsignor. Cacciaguerra in epist. ad Isabellã de Capua posita post Catechismũ spiritualem.

Felix è Barbarano, Itala, virgo sanctissima, cum eam ætatem attigisset, qua communi parentum cõsilio viro tradẽda videretur, multos habuit procos, à quibus in coniugem petebatur. Inter cæteros vere Iuris Doctor, vir diues ac celebris, non procul inde, huius virginis fama permotus accessit, vt eã vel sine dote à parentibus in vxorem peteret. Cui petitioni non modo sese faciles præbuere, verum etiam incredibili fuere perfusi gaudio, quod is gener sibi obtingeret. Parentes interim, vltro citroque habito ac approbato super ea re consilio, puellæ mentẽ pertentant, quam à sua remotissimam deprehendunt: illa enim non tantum parentum desiderio refragata, sed etiam millies mori potius professa est, quam virginitatẽ semel cœlesti sponso à teneris annis consecratam sibi eripi pateretur. Adhibentur ab vtroq; parente preces, vt consentiret; ast illa respondit, se ad quæuis eorum iussa paratissimam esse, in hoc vno illis obtemperare sibi fas non esse. Neq; etiam Virginis animum mouere potuerunt cõsanguineorum obsecrationes, hortantium, vt ad patris matrisque voluntatẽ flecteretur. Cæterum puella sententiæ Christi memor, qua dicit: *Qui amat patrem, aut matrem plus quã me, non est me dignus*, relicta parentum pietate vt Christo sponso adhæresceret, in ea mente constantissime perstitit, cuius suppliciorum generi subiici paratior, quam fidẽ semel datam fallere. Parentes itaque acerbati, à precibus ad minas conuersi, iniuriis variis afficiunt, risu dicteriisq; incessunt ac verberibus onerant. Crepitantes vero verberum ictus ita suaues persentiebat, vt harmonia cantus, qui in sponsi nuptiis fiebat, eius auribus insonare videretur. Dum parens vterque priores conatus omnes irritos animaduertit, vir quidam, cui à Iurisconsulto illo connubii tractãdi negotium fuerat commissum, euocatur. Is cum venisset, eodem etiam tempore Felix accersitur. Paret illa seque viliori quam alias vnquam habitu sistit. Tum illi: En, inquiunt, Matrimonii leges iam diximus, à quibus vt recedas, tibi non est integrum. Velis, nolis consentias oportet. Hic puella, nec parentum verbis, nec paranymphi conspectu territa, constantissime sese iampridem nupsisse, sibique sponsum Christum esse respondit. Parentes tum oratione ad paranymphum conuersa, præmonent, ne filiæ verba magni faciat, sed sit ipse bono ac fidenti animo; fore enim quoquo modo sperabant, vt ad nutum pareret. Ille vero ab iis digressus ad Iurisperitum sese confert, cui illorum animum sensusque aperit. Gaudet ille, seque propediem voti compotem fore sperat, sed ô admirandum diuinæ prouidentiæ argumentum. Biduum non effluxerat, cum ecce Doctorem acutissima febris adoritur; quæ cum in dies ingrauesceret, sensit ille malum hoc sibi à Deo immissum, quod integerrimæ Virginis animum à proposito dimouere conatus fuisset: cumq; iam se morti propinquum præsentisceret, virgini dotem assignat, quã se, suscepto religionis habitu, Dei obsequio manciparet. Tertio itaque die vitam cum morte commutat. Neque vero sic parentum animus conquiescit: cum enim eo loci perinsignis quidam medicus aduenisset, mox parentes de contrahenda cognatione cum eo cogitant: quod medico gratissimum fuit, prius certior factus de probitate puellæ, eamque deposcit. Rursum itaque parentes virginis animum precibus impugnare conantur, etiam atque etiam monent, vt dispiceret, quam belle secum ageretur, si medico tam celebri sociaretur. Porro illa nihil à priore dimota proposito, id vnum identidem ingeminat; Alium medicum esse

à quo

à quo virginitatem suam optime propugnandam sciret, ideoque illos frustra sperare à quibus ad nuptias contrahendas mouebatur. Cumque parentes spem omnem sibi ereptam aduerterent, deinceps ab omni prorsus ei molestia inferenda abstinuere, & proprio genio relinquendam esse censuerũt. Illa vbi se liberam vidit, immortali Deo, à quo virginitatem defensam agnoscebat, gratias immortales egit, pristinumq; vitæ institutum constantissime tenuit.

III. *Matrimonium contra parentum voluntatem contractum, passim infaustum.*

mphilochius Epis. vita S. asilii apud ur. to. 1. Ianuarii.

In vita S. Basilii Magni habetur, quod Protetii Senatoris filia, ab eius seruo per magum decepta, & insano amore correpta, instanter rogat, vt possit iungi matrimonio cum illo; qui si consentire noluerit, pro ea redditurus esset rationem in die iudici. Aut comple, inquit desiderium, aut breui me extinctam videbis. Pater, qui filiam hanc Deo consecrarat immenso mœrore absorptus, amicorum consiliis, iussit fieri quod petebat, ne sibiipsi exitium adferret. Cui pater, Vade, inquit, misera, multum lugebis aliquando, cum facti pœnitebit, nec tamen mederi poteris. Inito igitur coniugio, obseruatum est seruum nõ ingredi ecclesiam, nec esse Christianum. Quod vbi intellexit puella, humi se prosternit, suis se vnguibus discerpit, pectus tundit vociferans: Nemo parentibus non obediens, saluus vnquam fuit. Quis patri meo annunciabit ignominiam meam? Heu me miseram, in quantam me perditionis voraginem demersi; Cur in lucem edita sum, cur non continuo rapta sum?

Matrimonium non nisi scientibus & approbantibus parentibus.

TIT. III. De impedimento cognationis & affinitatis.

Reg. 20.

Decem concubinas suas, quas Absolon filius suus violauerat, inclusit Dauid, & nunquam amplius cognouit, quod ex coniunctione cum Absalone filio essent ipsi quodammodo facta nurus.

EXEMP. I. *Robertus Rex Franc. permissus ab Episcopis ducere commatrem, ab iisdem postea eam dimittere cogitur.*

Leo PP. in epist. ad Henr. Roberti filium Pet. Dam. Ep. ad Desiderium Abb Helgal. Flor. Monach. apud Bar. to. 10. an. 998. 1. 2. 3.

ANno Redemptoris nongentesimo nonagesimo octauo, mortuo Hugone Francorum Rege, Robertus eius filius, qui cum patre regnare cœperat, solus summa rerum potitur. Hic autem ob illicitum contractum cum affinea tq; commatre coniugium coercitus est. Cum enim ea de causa celebrata esset in Galliis Synodus, in qua adulatione Episcoporum concessum ei fuit tale coniugium: reclamante Gregorio V. Romano Pontifice est dissolutum, & delinquentes Episcopi pœnitentia castigati. Sed Deus terribile in eiusmodi miseros homines exhibuit iudicium; nam ex illa vxore sibi propinqua suscepit Rex filium, anserinum per omnia collum & caput habentem. Quos etiam, Regem & vxorem, omnes fere Galliarum Episcopi à summo Pontifice coerciti communi simul excommunicauere sententia. Cuius sacerdotalis edicti tantus omnem vbique populum terror inuasit, vt ab eius societate vniuersi recederent, nec præter duos seruulos ad necessarii victus obsequium illi remanerent, qui tamen & ipsi omnia vasa, in quibus Rex edebat & bibebat, percepto cibo, abominabilia iudicantes, pabula ignis exhibebant. His autem Rex coarctatus angustiis, suasione & increpatione Abbonis Floriacensis Abbatis magni nominis, ad sanum consilium rediens diuortium fecit, iniitque legale cõnubium, & peccatum gratia Deo satisfactione diluit.

Monstrum ex illicito matrimonio natum.

Excommunicatio quanti facta à Francis.

II. *Sueno Rex Danorum ducta in vxorem consobrina, illam à Romano Pontifice dimittere cogitur.*

Bar. to. 11. Annal. an. 1050. 12. ex hist. Adam. lib. 3. c. 10.

Sueno Danorum Rex cognomento Magnus cũ pro libitu suo tria regna teneret, mox succedentibus prosperis, oblitus est Regis cœlestis, & consanguineam à Suedia duxit vxorem. Quod domino Archiepiscopo Hamburgensi Adalberto valde displicuit, furentemque Regem, missis ad eum Legatis, de scelere terribiliter increpauit. Postremo, nisi resipuerit, excommunicationis gladio feriendum esse. Tunc ille conuersus in furorem minabatur omnem parochiam Hamburgensem vastare & excindere. Ad quas minas imperterritus noster Archiepiscopus arguens & obsecratus, perstitit immobilis, donec tandem flexus tyrannus Danorum per litteras Papæ libellum repudii dedit consobrinæ. Nec tamen Rex Sacerdotum admonitionibus aurem præbuit, sed mox vt cõsobrinam à se dimisit, alias itemque vxores, & consobrinas assumpsit: & suscitauit ei Dominus inimicos in circuitu multos sicut Salomoni fecit proprios seruos.

Sueno consobrinam dimittere cogitur.

III *Deo iudice probatur coniugium cum commatre non ineundum.*

Pet. Damia. tract. de mirac. apud Sur. to. 7.

Otto Rex Teuthonicorum, qui postmodum Imperator creatus est Romanorum, Adalahidem Italiæ reginam, quæ sibi commater extiterat, suscepit in coniugem. Quem filius eius Almificus, qui Moguntinæ præsidebat pastor ecclesiæ, cœpit constanter arguere, & scelestum, luridumque coniugium publice condemnare. Pater autem vehementer iratus eum comprehendi præcepit, & carcerali mox custodiæ mancipauit, quem per annale circiter spatium carcer inclusit, sed à correctione linguam terroris vinculum non ligauit. Cum vero pater eum, quadragesimali decurrente ieiunio, de custodia decreuisset educere, antequam psalterium expleret, quod aureis exarabat apicibus, recusauit exire. Veruntamen cum exiuit, zelo sacerdotalis accensus auctoritatis, non quiuit; sed mox in patrem iaculum publi-

Commatres non sunt ducendæ in vxores.

Parentes Dei legib. obsistentes extranei reputandi.

publicæ excommunicationis intorsit. O vere dignũ regio genere sacerdotem, qui in causa Dei non imperiale fastigium, non paternum recognouit affectum: sed dum paternam, ac regiam auctoritatem in solo Deo constituit, hunc hominem eius legibus resistentem à se prorsus extraneum deputauit. Dixit autem patri: Tu arbitraris me aduersum te insolenter agere, te vero præiudicium sustinere: scito præsnoscens, quia die sancto pentecostes vterque simul adstabimus ante Deum, ibique ventilabitur inter nos librata iustitiæ lance iudicium. Ibi luce clarius apparebit, quis nostrum æquitatis lineam teneat, quis Dei legibus contradicat. Factumque est, ipso, qui dictus est, sacrosanctæ solennitatis die, vt dum præfatus Augustus imperialibus infulis redimitus, multorumque Pontificum choris, siue procerum vallatus agminibus, Missarum solenniis interesset, repentino super eum veniente iudicio, repertus sit mortuus. Episcopus autem in Domino iam quieuerat. Sic, sic qui de incesto coniugio contempsit inter homines iudicari, ad tribunal æterni iudicis coactus est pertrahi: & qui subiectum sibi dedignatus est audire Pontificem, terribilem super se non potuit euadere Maiestatem.

Othonis Regis lamẽtabilis interitus.

IV. *Sancta Dympna maunlt à patre capite truncari, quam ei matrimonio copulari.*

Pet. Cameracensis in vita eius apud Sur. 15. Maii.

S. Dympna Regis Gentilis Hyberniæ filia, transactis in domo paterna pueritiæ annis, cœlesti lumine illustrata, regales luxus & voluptates omnes aspernari cœpit: ac tandem occulte sacris aquis expiata, Christo nomen dedit, & castitatis voto sese ei perpetuo deuinxit. Interim matre defuncta, cum Rex eo nomine superuacaneis doloribus laboraret, tandem, habito cum proceribus consilio, statuit Virginem adolescẽtulam, genere & forma spectabilem regi alicui stabili matrimonio coniungere. Cumque eam in rem, milites moribus & eloquentia præstantissimi, per varias regiones & vrbes missi fuissent, vt aliquem regio stemmate prognatum inquirerent, tandem re infecta redierunt, regiamque ingressi, ac Rege salutato, sic alloqui cœperunt: Nos quidem, ô Rex excellentissime, maiestatis tuæ iussis obtemperantes, nullo modo regium adolescentem tua filia dignum reperire potuimus, sed si placet, iube illam tibi potius felici connubio iungi. Vix hæc effati erant, cum mox diabolus, qui Virginem sacram ad infandam superstitionem reducere volebat, Regem amore incesto & impudicitiæ facibus inflammauit. Itaque Rex cœpit animum puellæ blanditiis pertentare, & opes mundique gloriam promittere, si eas nuptias pari amore ac voluntate amplecti vellet. At Dympna Christi Virgo, præcise constanterque se tantum nefas nunquam admissuram respondit: neque enim iustitiæ vel legibus consentaneum esse, vt filia patris thorum commaculet; atque eo scelere, omni posteritati perpetuam ignominiæ notam inurat. Cumque ille vehementius instaret precibus, & illa fortius negaret, tandem Rex iratus dixit, eam vel ingratiis acquiescere oportere. Tunc illa quasi obtemperatura, quadraginta dierum ad cautelam petiuit inducias. Interim ornamenta, gemmas & vestium splendorem, cultumque puellarem sibi dari deposcit, vt elegantius ornata gratior patri appareret. Rex ea re mirifice lætatus, omni ambitione, puellæ postulatis satisfieri curauit. Tunc illa vt patris libidinem effugeret, assiduis precibus Christi opem implorabat: cogitabat enim ad ignotas terras confugere. Capto itaque tempore fugæ opportuno ad Belgas se contulit. Sed pater eam sollicite inquirit, & inuentam nimio furore incensus capitis supplicio affici in promptu iubet. At cum nemo tam crudele præceptum exequi vellet, ipsemet crudelis, regalis clementiæ immemor, gladio quo erat accinctus, præclaræ Virgini caput amputauit.

TIT. IV. Qua ratione Matrimonium cum infidelibus contrahendum.

Isaac aperte iussit filio Iacob, vt non acciperet vxorem de filiabus Palæstinorum, sed aliquam ex filiabus Laban; quod & ille obedienter fecit. Gen. 28.

Esdras de affinitate Israelitarum cum exteris certior factus luget cum toto populo, ieiunat, & Deum sedulo pro ciuibus publice deprecatur. 1. Esdr. 1[illegible]

Nehemias videns Iudæos cousociasse sibi fœminas alienigenas, cum eis contendit, ac imprecatur.

EXEMP. I. *Crotildis Christiana contrahit cum Clodoueo cum spe certa & promissione conuersionis.*

Aimon. [illegible] gest. Fran[illegible] li. 1. c. 13. [illegible] ron. l. 2. c. [illegible]8 & 29. H[illegible] mar. in v[illegible] S. Remig. apud Surium to. [illegible] Bar. to. 6. an. 494.

ANno Domini 494. & decimo regni Clodouei regnantis in Gallia, idem rex fœdere nuptiarũ iunxit sibi in matrimonium Crotildem Christianam fœminam, neptem Burgundiæ regis Gundebaldi nomine, ex qua ipsi bona cuncta fluxerunt, cum primum per mulierem fidelem saluus factus est vir infidelis. Rem gestam exacte inter cæteros describit Aimonius. Duxit Clodoueus vxorem ex genere Burgundionum Crotildem nomine, Christianam ab ipsis incunabulis infantiæ. Hæc tali quadam ex causa ad notitiam ipsius regis peruenit. Miserat idem princeps legatos ad Gundebaldum regem Burgundionum ferendæ pacis gratia: qui dum in palatio immorantur, Crotildem puellam contemplati, inquirunt, quæ sit. Dictum est eis neptem esse regis, ex fratre progenitam: quæ (inquit) parentibus orbata, nunc stipe alitur regia. Regressi itaque legati annuntiant, perfecta esse pro quibus ierant. Inter cætera dicunt vidisse se puellam adeo forma venustam, vt cuilibet potentissimo regi nuptui possit tradi: Quam, inquiunt in regia manentem, patre eius hac vita carente, patruus ab ineunte nutriuit ætate. Hoc audito, Rex Clodoueus

amore

amore capitur puellæ, ſperans & ex hac occaſione regnum Burgundiæ accipere poſſe. Dirigit e veſtigio quendam ſibi familiarem, nomine Aurelianum, qui munera puellæ à ſe miſſa perferens ſpeciem eius diligentius contemplaretur. Huic imperat, vt puellam adeat, de nuptiis voluntatem regis edicat; & quid in animo illa ſuper hac re habeat agnoſcat. Ille præcepto parens, Burgundiæ partes ingreditur. Palatio appropinquans, ſocios ſiluis ſe abdere iuſſit: ipſe habitu mendici circum amictus ad aulam properat; & vt futuræ ſibi dominæ colloqui poſſit explorat. Tunc fortaſſe illa ad Eccleſiam proceſſerat, Domino ſuarum vota relatura precum; erat quippe dies Dominica. Aurelianus inter cæteros pauperes præ foribus ſtans egreſſum eius operiebatur. Expletis Miſſarum ſolenniis, egreditur puella egenis (vt mos erat) eleemoſynam largitura. Accedit Aurelianus, vt mendicus ſtipem poſtulaturus: cumque illa aureum ei porrigeret: ipſe apprehenſa manu eius, pallio ſuper brachium reducto, nudũ ori eius oſculaturus admouit. Illa pudore puellari perfuſa domũ repetit. Mittit continuo puella, qui iuuentum (vt putabat) mendicum ad ſe deduceret compoſitum; quem taliter alloquitur: Quid tibi, ô homo, viſum, vt eleemoſynam accepturus, manum meam veſte denudans oſculareris? Cui ille interrogata omitteñs, tale dedit reſponſum: Dominus meus Rex Francorum, audita generoſitatis tuæ excellentia, deſiderat te habere coniugem: ecce annulus eius, & cætera ornamenta ſpolia. Conuerſus autem, vt ſacculum, quem poſt oſtium depoſuerat, ſumeret, oblaturus ei munera, quæ detulerat, furtim ablatum eſſe reperit. Quæſtione habita inuenitur ſacculus, recipit eum vt peregrinus, munera puellæ offert, de nuptiis iam ſecurus. Nam illa vbi de tori copula audiuit, legato in hæc verba reſpondit: Non eſt (inquit) fas Chriſtianæ mulieri Paganum ſortiri maritum: ſed ſi hoc cunctorum præordinauerit conditor Deus, vt ille per me Creatorem agnoſcat ſuum; petita non abnuo, quinimo omnipotentis fiat Domini iuſſio. Illo dicente, Regem per omnia aſſenſum præbiturum; rogat illa, vt ſecretum apud ſe hoc verbum teneat, ne patruus aliquo illud pacto perſentiſcat. Qui fidem dans, ſe id nulla proferre ratione, regreditur ad Regem, quem proſpero nuncio reddidit alacrem. Puella ſane eum quem Clodoueus miſerat annulũ, in theſauris patrui repoſuit cuſtodiendum.

II. *Edelberga contrahit cum Eduino, ita vt liceret ei exercere religionem Chriſtianam.*

Eduinus Gentis Nordam-Humbrorum in Anglia Rex, cum Edelbergam Edelberthi Cantuariorum Regis filiam in coniugem optaſſet, & conſortium eius miſſis procis, à fratre eius Eadbaldo, Chriſtiano, qui tunc regno Cantuariorum præerat, peteret; reſponſum eſt, non eſſe licitum, Chriſtianam Virginem pagano in coniugium dari, ne fides & ſacramenta cæleſtis Regis, conſortio profanarentur regis, qui veri Dei cultus eſſet ignarus. Quæ dum Eduino verba nuncii referrent, promiſit ſe nihil omnino contrarium Chriſtianæ fidei, quam virgo colebat, eſſe facturum; quin potius permiſſurum, vt fidem cultumque ſuæ religionis cum omnibus, qui ſecum veniſſent, more Chriſtiano ſeruaret. Itaque promittitur Virgo, atque Eduino mittitur. Quam comitatur S. Paulinus Epiſcopus Eboracenſis, ne ipſa cum ſuis paganorum ſocietate pollueretur, quotidiana exhortatione & ſacramentorum cæleſtium celebratione eam confirmando.

Cum paganis illicitum.

III. *Cæſara Imperatrix Chriſtiana facta ad Imperatorem redire negat, niſi baptizatum, & impetrat.*

Paul. Dia. li. 4. c. 17. vet. edit. & No. 52. Tur. li. 11. c. 9.

Ceſara Imp. virum relinquit fidei gratia.

Circa annum Domini quingenteſimum nonageſimum tertium, Regis Perſarum coniunx, nomine Cæſara, de Perſide exiens cum paucis ſuis fidelibus, priuato habitu propter Chriſtianæ fidei amorem Conſtantinopolim venit. Quæ ab Imperatore (Mauritio) honorifice ſuſcepta, poſt aliquot dies, vt deſiderabat, baptiſmum conſecuta, ab Auguſta de ſacro fonte leuata eſt. Quod vir eius Perſarum Rex audiens, Legatos Conſtantinopolim ad Auguſtum direxit, quatenus eidem ſuam vxorem redderet. Qui ad Imperatorem venientes, verba Regis Perſarum nunciant, qui ſuam requirebat Reginam. Imperator hæc audiens, remque omnino ignorans, eis reſponſum reddidit, dicens: De Regina, quam quæritis, fatemur nos nihil ſcire, præter quod ad nos hic aliqua mulier priuato habitu aduenit. Legati vero reſponderunt, dicentes: Si placet veſtro conſpectui, volumus hanc quam dicitis mulierem videre. Quæ cum iuſſu Imperatoris aduenifſet, mox vt eam conſpiciunt, ad eius veſtigia prouoluuntur, eique venerabiliter, quod eam vir ſuus requireret, ſuggerunt. Quibus illa reſpondit: Ite, nunciate Regi veſtro, & domino, quia niſi ſicut ego iam credidi, ita & ipſe in Chriſtum crediderit, me iam vltra conſortem torihabere non poterit. Quid multa, Legati reuerſi ad patriam, vniuerſa, quæ audierant, Regi nunciant. Qui nihil moratus, cum ſexaginta millibus viris Cõſtantinopolim pacifice ad Imperatorem venit, à quo gratanter & ſatis digne ſuſceptus eſt. Qui cum vniuerſis in Chriſtum credens, pariter cum omnibus ſacri baptiſmatis vnda perfuſus, & ab Auguſto de fonte leuatus, Catholica fide confirmatus eſt, multiſq; muneribus ab Auguſto honoratus, accepta ſua coniuge, lætus & gaudens patriam repedauit.

Arnulphus Perſarum Imp. cum ſuis baptizatur.

IV. *Thereſia negat ſe Abdallæ Regi Arabum nupturam, niſi Chriſtianus fiat.*

Roder. Santius hiſtor. Hiſp. p. 3. c. 3. Roder.

Eo olim deteſtando amicitiæ vſu Chriſtiani Saracenis coniuncti mutua inter ſe fœdera nuptiarum inibant, vt & principes id facere non erubeſcerent. Nam Abdalla filius Almahadii Regis Arabum,

Tolet.li.5. rer.Hisp.ca. 18.Vasæus in chron. Hispan.an.983 Bar.to.11.

Theresia Alfonsi Regis soror in uita matrimonio iungitur Saraceno. Vltio diuina in Abdallam.

bum, qui regnabat Toleti anno Domini millesimo decimo, in vxorem accepit Theresiam virginem à fratre Adelphōso Legionis Rege inuitam. Quæ fœmina Christiana, virgineque maxime pia specimen dignum exhibuit, dum non nisi ea conditione se iungi paratam viro diceret, nisi ille, vt ipsa, eiusdem religionis consors, Christianus efficeretur, aliter nō consensuram: sic falsa simplex virgo promissione decepta, quod vir fieret Christianus, duci se passa est. Vbi autem tempus aduenit, promissionem illa exigens, sero tandem se delusam, obnitēte viro cognouit: cum illa comminata eidem diuinam vltionem, si quid præter fas in inuitam ac renitentem tentare præsumeret. Sed deridens libidinis œstro percitus impius ille, puellæ vim intulit; moxque offensi numinis expertus est vltionem, affectus morbo grauissimo, cuius salutem desperans, nisi causam protinus dimoueret: eandem Theresiam cum amplis muneribus ad fratrem Regem sponte remisit.

V. *Eurosia Bohemiæ Regis filia mauult vitam perdere, quam Mauro infideli connubio iungi.*

Lucius Marinæus Siculus lib.5.de reb.Hisp.

Roderici Regis temporibus, Mauris per insidias Iuliani comitis Hispaniam deuastantibus, Eurosia Bohemiæ Regis filia Arragoniæ Regi per nuncios desponsata, veniens in Hispaniam, cum Maurorum rabiem sæuientem contra Christianos audisset, ad montes Pyrenæos fugiens, in spelunca apud oppidum, quod Verna vocabatur, latuit cum multis Hispaniæ & Bohemiæ nobilibus, qui cum ea venerant: ad quam speluncam cum Mauri peruenissent, equites Eurosiæ fortissime contra Mauros pugnantes, omnes demum Maurorum multitudine circumuenti oppressique ceciderunt, & Eurosia ab hostib. capta. Quæ cum Regis filia agnosceretur, & esset forma pulcherrima, admonita a Maurorum principe vt Christianorum legem desereret, & ei coniugio copularetur, nolens illius fraudulentis suasionibus acquiescere, ipsa cum paucis suorum, qui prælio remanserant, iugulatur. Quæ cum ferientis gladium patienter expectaret, hæc angelica vox audita est: Veni electa mea, sponsa Christi, accipe coronam, quam tibi Dominus præparauit; & donum, vt quotiescunque pro pluuia, vel contra quamcunq; tempestatem fueris à Christi fidelibus inuocata, erit eorum oratio exaudita. Cum hoc audisset, brachiis detruncatis & pedibus, expirauit. In loco autem vbi concidit, miracula multa postea visa fuere. Corpus vero post aliquot annos cuidam pastori diuinitus demonstratum est, & inuentum solenniter & maximo gaudio Christianorum ad Lacam ciuitatem delatum est, vbi in arca reconditum in ecclesia cathedrali suauissime redolet.

TIT. V. De primo Matrimonii bono, prole videlicet.

Anna Helcana vxor diu fuerat sterilis, cum post multas preces Samuelem genuit, quem Domino consecrandum deuouit. 1.Reg.

Elizabeth quoque diu infœcunda fuerat, cum Zacharia sacerdotio fungenti dixit Angelus, quod ipsa pareret filium. Peperit itaque filium, Ioannem Baptistam præcursorem Domini. Luc.

EXEMP.I. *Quomodo S.Eutychius Patriarcha effecerit, vt coniuges filios consequerentur.*

Cæs. 7.an Eust

ERat in vrbe Amasea quidam Androginus legitima vxore copulatus: qui cum filiis procreandis operam darent; ita frustrabantur, vt infantes, antequam è ventre exirent, immaturi præriperentur; ex quo parentes ipsi magno mærore afficiebātur: quid igitur faciunt? vtile consilium capiunt. Confugiunt ad Deum, qui mortuos etiam potest per seruos suos in vitam reuocare. Imitantur viduam illam Sareptanam, cuius filium Elias suscitauit: Sunamitidem imitantur, quæ currit ad Elisæum, cum filius eius in cœnaculo mortuus iaceret. Confugiunt & ipsi ad beatum virum: supplicant, vt precib. suis impetret, ne infantes sibi in lucē editi statim moriantur. Quæ cum pro illis precatus esset, ambos vnxit oleo sancto, tum eo quod è pretiosa cruce, tum illo quod ex sanctæ puræque Dei genitricis & perpetuæ virginis Mariæ nostræ dominæ veneranda imagine scaturire solet Zozopoli, dicens: In nomine Domini nostri Iesu Christi. Hæc enim verba cunctis ægrotantibus, qui ad se accedebant, solitus erat adhibere, quemadmodum & S. Iacobus præcipit, sed non vt in sacramento. Cum igitur precandi finem fecisset, & tanquam gratia quadam afflatus taceret: mox nomen illi (inquit) Petrum apponetis, & viuet: erat enim mulier grauida. Cum autem ego adessem & respondissem: at si fœminam, inquiens, pariet, ecquod illi nomen imponent? Minime (inquit) sed Petrum vocabunt, & saluus erit. Quibus verbis gaudentes, tanquam puerum nondum natum in vlnis gestarent, domum reuersi sunt. Tempore iam impleto peperit filium, quemadmodum ante viderat, & prædixerat seruus Dei. Quem cum baptizandum curassent parentes, & nominassent Petrum, postea vna cum ipso ad virum sanctum accedentes, complexi sunt pedes eius, & confessi sunt quæ sibi fecisset Deus, & quod sui misertus esset. Impositis autem puero manibus, vir sanctus benedixit ei. Sed cum creuisset ille, qui ex præcognitione & precibus genitus fuerat, alter natus est illis. Itaque venientes rursus, ambos filios ad sanctum virum attulerunt, laudantesque Deum rogabant, quo nomine postremus deberet

S.Eutych. Epis. Constanop. precibus Ioan. Androgio proles fœcun...

beret appellari. Qui geminos filios intuitus, illud Salomonis venuste vsurpauit: Frater, qui coadiuuatur à fratre, quasi ciuitas firma. Parentibus autem illorũ dixit: Ioannem hunc appellabitis, quoniam in æde S. Ioannis preces vestras Dominus Deus audiuit.

II. *Illefonsus precibus ad B. Virginem obtinetur.*

Etsi permultæ Hispaniæ vrbes merito sanctis suis illustrantur, Toletana tamen clarissima ciuitas Illefonsi gloriosissimi meritis innumeris maiorẽ in modum gloriari potest. Huius namq; sancti parentes, Toletani ciues, & generis nobilitate, & morum vitæque sanctitate maxime floruere: pater enim, Stephanus nomine, assidue munera pauperibus erogabat: mater vero, Lucia nomine, dies cõtinuos ac noctes orationibus ad Diuam Mariam Virginem Dei genitricem semper impendebat, orabatque, vt sibi tandem proles nasceretur. Cui quiescenti Maria virgo visibiliter apparuit, dixitque: Lucia, tibi filium prænuncio nasciturũ, qui magnam Hispanis omnibus lucem afferet. Quæ cum hæc dixisset, summo splendore refulgens ab illius oculis euanuit. Concepit itaque deinde Lucia sanctissima mulier, & filium peperit Illefonsum, cuius vitam, quam sanctissime semper egit, enarrare longum esset. Cæterum cum adolescentiam disciplinis, & rebus sacris impendisset, postea Eugenio in Toleti Archiepiscopatu succedens, in eo vitam sanctissime finiuit, qui propter suam erga Virginem Dei genitricem contemplationem, dicitur, & sine dubio creditur ab ea vestẽ candidam, rem diuinam celebraturus, accepisse in Ecclesia Toletana, vbi nunc extat altare, in quo celebrauit.

III. *Precibus & votis ad S. Nicolaum Episcopum à parentibus impetratur S. Nicolaus Tolentinus.*

Amata S. Nicolai Tolentini, ordinis fratrum Eremitarum S. Augustini, mater, cũ iam multo tempore vixisset cum marito suo, & instar sterilis nullos pareret liberos, magno ardens desiderio prolis, sicut & vir eius, quemadmodum Anna illa veteris Testamenti, Samuelis mater, in templum intrans, erga beatum Nicolaum Episcopum magna animi deuotione concepta, fleuit abunde, & votum Domino nuncupauit, ita dicens: Domine Iesu Christe, qui omnia potes, respice pietatis oculis ancillam tuam, & aufer à me sterilitatis opprobrium, præstaque mihi, vt filium concipiam, futurũ seruum tuum, eumque pariam in laudem & gloriam nominis tui. Sed quia preces meæ paruæ sunt, & exiles in conspectu maiestatis tuæ, sanctum Nicolaum antistitem tuum suppliciter deprecor, vt eius orationibus merear à te Deo omnipotente consolationem percipere: polliceor enim, me celeberrimum eius tumulum adituram, vna cum marito meo, seruo tuo. Deinde noctu quiescentibus illis apparuit Angelus Domini, iussitque vt ad S. Nicolaum Barrensem properarent, cognituri illic, quis ex eis prope diem nasciturus esset. Mira sane Dei dignatio. An forsan Samson hic, cuius matri dictum est: Sterilis es & absque liberis, sed concipies & paries filium? Expergefacti illi, & valde exhilarati, mox surgunt, gratias bonorum omnium largitori Dei acturi. Nihil vero de angelica visione hæsitantes, cum res & facultates suas cognatis & amicis commendassent, iter arripiunt, in habitu peregrino. Vbi autem ad B. Nicolai Ecclesiã venerunt, pie & religiose peractis gratiis, oblatisq; muneribus, ex itinere fessi, ante altare obdormiunt. Et ecce mox in pontificis habitu eis apparet S. Nicolaus, dicitque ad illos: Angelus, qui vobis nunciauit filium vobis nasciturum, dixit mihi, vt ad vos venirem, confirmaremq; meis verbis edituros vos filium, qui Nicolai nomen sit habiturus, quippe qui, me imperante, nascetur. Erit autem ille Domino gratus seruus, religiosamque & asperam ducet vitam, fungeturque sacerdotio, & Deo gratissimum offeret sacrificium, &c. Securi igitur & certi exauditas esse preces vestras, & vera Angelum vobis nũciasse, domum abite. Atque ita redeunt ad propria. Vxor fit grauida, & demum parit filium, qui à parentibus Nicolaus fuit appellatus.

S. Nicolai Tolentinatis. *Iudic. 13.*

S. Nicolaus Barrensis parentibus eius apparet.

Nascitur S. Nicolaus.

IV. *Prolem velut altera Sara per Rumoldum obtinuit Cæcilia.*

Cum quondam apud Scotos regni gubernacula Dauid Rex, eximia fortitudine ac prudentia vir, teneret, ducta in matrimonium Cæcilia Regis Siciliæ filia, postquam multo tempore nulla spe prolis vna degissent, tandem precibus Guallasferi, Dublinienfis Antistitis, filium à Deo impetrarunt: qui vt Angelo nunciante conceptus, ita etiam eodem monẽte in lucem editus, Rumoldi nomen sortiri meruit. Tinctus à Guallafero lustralibus aquis, eidem in disciplinam magno parentum gaudio traditus est. Erat autem puer egregia indole, & ab ipsis cunabulis parsimoniæ plurimũ deditus, adeo vt ternis in qualibet hebdomada vicibus, à maternis vberibus puer abstineret, eamque abstinentiam ad extremum vitę spiritum diuino afflatu edoctus conseruaret.

In vita S. Rumoldi Archipresb. Mechlinienfis apud Sur. 1. die Iulii.

V. *Leoni Imperatori prolem masculam precibus impetrat S. Daniel Stylites.*

Leo Magnus, qui Romanum administrabat imperium, naturam autem regere non poterat, sed proles ei deerat mascula; quid facit? Confugit ad Deum omnium Dominum, apud ipsum Daniele vsus intercessore. Ille vero paruit, & anno sequenti parituram esse vxorem protinus significauit. Res ergo, vt dixerat, successit, & natura cessit precibus, non solum ad hoc, vt daret filium, sed ad hoc etiam, vt daret illo tempore, quo sancti os diuinum prædixerat. Sic ille non solum erat filius precationis, sed etiam per preces dabat aliis, vt haberet filios: idcir-

Simeon Metaph. in vita Daniel. Stylitæ c. 21. apud Sur. 11. Decemb. Baron. to. 6.

Leo Imper. precib⁹ Danielis filiũ obtinet.

idcirco eum remunerãs Imperator, tertiæ columnæ ei iecit fundamentum.

VI. *Mater Theodoreti, quæ primum sterilis erat, & exercitationis monasticæ amatrix, tandem Macedonii intercessione concipit.*

Theodoretus in historia SS. Patrum c.13. in vita Macedonii.

Mater Theodoreti primum sterilis.

Cum mater mea, inquit Theodoretus cum patre meo habitasset tredecim annis, ea non fuerat facta mater filiorum: erat enim sterilis, vt quæ fructum ferre à natura prohiberetur: & ipsa quidem id non valde ægre ferebat: Quæ enim erat in rebus diuinis erudita, credebat hoc esse vtile. Magnam autẽ molestiam accipiebat pater, quod careret filiis: & circumquaque cursitans, rogabat Dei seruos, vt à Deo ei peterent filios. Alii ergo pollicebantur se Deum deprecaturos, & iubebant, vt esset Dei voluntate contentus. Macedonius autem vir diuinus aperte est professus, se vnum petiturum ab vniuersi opifice, & se petitionem accepturum est pollicitus. Cum tres itaq; anni præteriissent, & promissio finem non accepisset, rursus accessit pater promissum exigens. Ille autem iussit, vt ad se mitteretur coniux. Cum autem venisset mater, dixit illi vir diuinus, se & petiturum & eam filium accepturam, & quod oporteret illum ei, qui dederat, dedicari. Cum autem mater solum rogaret, vt animæ salutem acciperet, & vt liberaretur à gehenna; præter hoc, inquit, liberatus & munificus Deus tibi dabit filium: iis enim qui pure & sincere petunt, duplices largitur petitiones. Illinc reuersa est mater afferens promissi benedictionem. Et quarto anno à promissione concipit, & gerit vterum: & accedit ad diuinum hominem, benedictionis ostendens manipulos. Quinto autem mense à conceptione, fuit periculum abortionis. Illa autem rursum misit ad nouum suum Elisæum: vetabat enim morbus ne ad ipsum veniret, & ei reuocauit in memoriam, quod nolebat fieri mater filiorum: & eius promissa adduxit in medium. Ille autem cum procul vidisset venientem, & agnouit, & causam significauit. Noctu enim & morbum, & salutem ei ostenderat Dominus. Accepto ergo baculo, venit, ei innitens; &, cum fuisset intra ædes, & pacis salutationem dedisset vt consueuerat; Bono, inquit, sis animo, nec timueris. Neque enim donum auferet is qui dedit, nisi tu pacta conuenta transilieris. Pollicita es autem te ei reddituram eum qui datus fuerit, & ei consecraturam ad diuinum ministerium. Sic, inquit mater, & opto, & volo: existimo enim vel imperfectissimum fœtum esse magis expetendum, quam à Deo alienam filii educationem. Cum itaq; aquã accepisset, & benedixisset: Bibe, inquit vir sanctus, hanc aquam, & senties diuinum auxilium. Bibit itaque, vt iusserat, & abortionis effugit periculum. Hæc sunt nostri Elisæi miracula. Ego eius benedictionem & doctrinam sæpe percepi. Me enim adhortans, sæpe dicebat: Natus es, ô fili, cum multis laboribus. Multas noctes Deum hoc solum perpetuo rogaui, vt tui parentes hoc fierent, quod è nato sunt nominati. Vide ergo, vt vitam agas dignã laboribus, vt qui, ante quam nascereris, promissis fueris dedicatus. Quæ sunt autem Deo dedicata, sunt omnibus veneranda, & à vulgo minime contrectanda. Conuenit ergo vt tu quoque malos animi motus non admittas: illa autem sola cogites, & facias, quæ Deum placant virtutis legislatorem. Hæc mihi perpetuo suadebat vir diuinus; ego autem & eorum memini, & donum diuinum sum edoctus.

Theodoretus Deo dicatus an damnatus.

Precibus Macedonii concipitur Theodoretus.

Macedoni⁹ nouus Elisæus.

Abortionis periculum aqua benedicta fugatur.

Maced... ad The... doretu... exhor...

VII. *Duodecim proles cultu duodecim Apostolorum obtinentur.*

Extat marmor quoda... ma in ... plo S. Sal... toris d... ro.

Anno millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto, Ioannes Mates & Catharina Calagnita Barcinonenses, cum annos octo egissent sine prole, pro ea obtinenda voto domi concepto, & in ipsa S. Seueri ecclesia renouato sacrum solenne faciendum curarunt in honorem duodecim Apostolorũ, accensis duodecim cereis, cum nomine vnius Apostoli ad singulos cereos. Audierunt Apostoli vota precantium: nam ipsi spatio tredecim annorum sequentium duodecim proles habuere, octo masculos, & quatuor fœminas; quorum singulis vnius Apostoli nomen indidere. Et licet diu superuixerint, nullam prolem suscepere. Filii deinde post parentũ mortem singuli circa festum sui Apostoli, cuius nomen gerebant, obiere. Vltimus superstes, qui & hæc Romæ in marmor incidi curauit in sancto Saluatore de Lauro, Petrus Mates I.V. Doctor & cubicularius Apostolicus. Dum ecclesia S. Saluatoris conflagrauit, marmor translatum est in claustrum.

Cultu S... Aposto... rum.

VIII. *Rais fœmina clarissima per preces Danielis Stylitæ prolem obtinet.*

Ex A... Daniel... c. 41. apud Sur. 11 Decemb. tom. 6. 476.

Cum mulier Rais nomine, fide quidem feruentissima & maxime pia, gloria autem valde insignis, didicisset, quæ à magno Daniele Stylita fierent miracula, prompto & alacri animo ad eum accurrens, & similiter atq; illa meretrix, illius pedes rigans lacrymis precibus ab eo contendit, vt sibi nasceretur filius. Cum autem humi deiecta vidisset eius pedis soleam exercitatione à tendine discissam, stupens tolerantiam & emittens voces Cananææ similes, dans ei funiculum, rogat vt eum circa eius pedem inuolueret, & ei rursum reddat: Hæc est, inquiens, summa meæ petitionis. Ille vero primum non sustinebat, sed motus illius lacrymis, & præterea Episcopi & cæterorum verbis flexus, non solum illum, cum funem circumuoluisset, ei reddidit, sed etiam significauit fore, vt ipsa pareret filium, & prædixit nomẽ filii: Zenonem, dicens, ô mulier, vocabis filium. Et sic quidem sanctus. Ego autem intus dicam amplius, clarum est enim ita euenisse: nihil enim excidebat ex iis quæ ab illo prædicebantur.

Tit.

TIT. VI. De admiranda quorundam puerorum conceptione.

Ioannes Baptista in vtero matris officii, & professionis suæ nõ obscura dedit indicia, quando mundi Saluatorem in vtero matris adhuc latentem exultatione sua adesse significauit, atque ita antequam in lucem ederetur, Propheta extitit.

EXEMP. I. *Eucherius in vtero materno existens ab Angelo benedicitur, & futurus Antistes prænunciatur.*

vita e- apud- rium Febr.

Admiranda est venerabilis Eucherii Aurelianẽsis historia. Nocte quadam illius genitrix, cũ ab ecclesia expletis nocturnis hymnis domũ rediisset, proprium ingressa cubiculum quieti se dedit: viditque in somnis toro suo virum adstantem, miri candoris vestibus indutum, capitis veneranda canitie splendidum, oculis instar gemmarum coruscantibus terribilem, sibique dicentem: Aue Deo dilecta, benedictum in vtero tuo ferens puerum, olim in hac vrbe à Deo electum futurum Antistitem. Cui venerabilis matrona, Obsecro te, inquit, vt benedictionem tuo ore mihi largiaris, priusquam à me discedas. Intueor enim vultum tuum veluti Angelicum. Ait illi Angelus: Recte quidem cernis. Ego enim Angelus Dei sum, missus ab eo, vt benedicam proli, quæ est in vtero tuo. Et quia admonenti ambiguitatem non opposuisti, sed à Deo missum me credidisti, iam nunc benedicã tibi, & semini tuo ex te nascituro. At illa expergefacta immensas sanctæ Trinitati referebat gratias, atque marito suo tantæ reuelationis gaudia per ordinem explicauit. Ille vero hæc audiens, timore, & gaudio perfusus, in gratiarum actione permanens, rei exspectabat euẽtum. Natum puerum baptizauit, & de sacra vnda suscepit Ausbertus Augustodunensis Episcopus.

cherius vtero tris per gelum nedici-.

II. *Geisca Vngarorum Duci prædicitur filius, qui futurus esset Rex, & sibi & populo frugem facturus.*

aro. to. 10. nnal. an. 9. ex Car it. epis. in ita Steph. ngar. reg. p. .2.3. ud Sur. . Aug.

Geisca primus Princeps Vngarorum Christianus, vt Orthodoxæ fidei semen in pectoris eius horto satum in fruges erumpere gestiret, vndis salutaribus expiatus, omnes ditionis suæ homines pollicetur se ad Christianismum perducturum. Cum autem multum esset sollicitus de edomandis rebellibus, ritibus sacrilegis abolendis, ad sanctæ Ecclesiæ profectum pro sua æstimatione statuendis Episcopatibus, mira quadam præuisione nocte eum Dominus consolatus est: misit enim ad eum iuuenem speciosissimũ, qui diceret ei: Pax tibi, Christi electe, facessat cura hæc & sollicitudo. Nõ fiat per te id quod meditaris. Habes enim manus humano sanguine pollutas. Nascetur autem tibi filius, qui diuinæ prouidentiæ consilio id efficiet, quod tu animo concepisti. Erit is Rex, & ex eorum Regum numero, quos Dominus elegit, coronam regni temporarii æterna commutaturus. Tu vero hominem spiritali legatione apud te functurum honorifice excipito, exceptum reuerenter habeto, eius cohortationibus sincerum pii pectoris affectũ adhibeto. Expergefactus Princeps, stupens ad visionem, prius secum, deinde cum Christianis, & suis hominibus pertractans, humi totus prostratus, expansis manibus humiliter gratias egit Deo: seque principatumque suum cum filio nascituro, curæ illius qui non dormit, neque dormitat, lacrymabundus commendat. Vt autem omnis ambiguitas tolleretur de medio, & ne parum fidei habere videretur visio Duci oblata, etiam vxorem eius iam partui propinquam eiusmodi diuinitus cõsolatione affectam, prætereundum non est. Apparuit illi B. Leuita & protomartyr Stephanus, Leuitici habitus insignibus ornatus, ita eam compellans: Confide mulier in Domino, & certa esto, te filium parituram, cui primo huius gentis & regnum, & corona debetur. Tu vero illi nomen imponas meũ. Cum autem fœmina non sine admiratione sciscitaretur ab eo, quisnam esset, aut quomodo vocaretur? sic respondit: Ego sum Stephanus protomartyr, qui primus pro Christi nomine martyrium obiui. His dictis disparuit. Nascitur itaque (vt prædictum erat) filius principi, notus Domino, secundum Prophetam, priusquam in vtero cõciperetur, & per Stephanum protomartyrem à Domino appellatus antequam natus. Eum vero beatus & Deo dilectus Episcopus Adalbertus baptizauit, & nomen Stephani ei impositum est, & nõ sine nutu, & consilio Dei, vt nos quidem persuasum habemus.

ngeli apparitio.

B. Stephani martyris apparitio.

Stephani Regis præclara natiuitas.

III. *Quid de Eligio adhuc in aluo matris ab ea præuisũ, & quid de eodem à sancto viro prophetatum.*

B. Audoen. Rothomag. Ep. in vita S. Eligii c. 1. apud Sur. 1. Decemb.

Cum Beatus Eligius Nouiomensis Episcopus matris adhuc aluo esset indutus, vidit genitrix eius visionem, quæ huiusmodi habet ordinem. Videbat quasi aquilam valde pulchram supra suum volitantẽ stratum, ac se tertio inclamantem, sibique nescio quid pollicentem. Cumq; ex reciproca voce euigilasset, perterrita nimis, cœpit mirari, quænam esset hæc visio. Interea venit tempus pariendi, & præ magnitudine doloris cœpit mater periclitari. Vocauerunt autẽ quendam religiosum presbyterum, boni testimonii virum, vt pro eadem orare deberet. Qui cum venisset ad eam, quasi propheticum mox vsurpans verbum, ait ad illam: Noli, inquiens, mater timere: quoniam benedictum partum tibi Dominus dignabitur largiri. Erit etenim vir sanctus, ac de gẽte sua electus, vocabitur magnus in Ecclesia Christi sacerdos.

Aquila visa in natiuitate B. Eligii quid portenderit.

IV. *Quid etiam in vtero viderit D. Bernardi mater.*

Guil. Abb. lib. 1. vita eius cap. 1.

Aleth D. Bernardi mater, cum in ordine filiorum tertium Bernardum haberet in vtero, somnium vidit præsagium futurorum, catellum scilicet totum candidum, in dorso subrufum, & latrantem in vtero se

Catellum videt in vtero suo D. Bernar. mater.
Psal. 67.

ro se habere. Super quo territa vehementer, cum religiosum quendam virum consuluisset, continuo ille spiritum prophetiæ concipiẽs, quo Dauid de sanctis prædicatoribus Domino dicit; *Lingua canum tuorum ex inimicis:* trepidanti & anxiæ respondit: Ne timeas, bene res agitur. Optimi catuli mater eris, qui domus Dei custos futurus, magnos pro ea contra inimicos fidei editurus est latratus. Erit enim egregius prædicator, & tanquam bonus canis, gratia linguę medicinalis in multis multos morbos curaturus est animarum. Quo responso mulier pia, & fidelis, quasi à Deo suscepto, læta efficitur, & iam nunc in amorem nondum nati tota transfunditur, cogitans sacris eum literis erudiendum tradere, secundum modum visionis, & interpretationis, qua ei de illo tam sublimia promittebantur. Quod & factum est. Mox enim vt felici partu edidit, non modo obtulit eum Deo, sicut de aliis agere consueuerat; sed sicut legitur de S. Anna matre Samuelis, quæ petitum à Domino, & acceptũ filium in tabernaculo eius destinauit perpetuo seruiturum: sicut & ipsa cũ in Ecclesia Dei acceptabile obtulit munus.

D. Bernar. qualis futurus prenunciatur.

V. *Visum matris beati Dominici ipsum adhuc in vtero gestantis.*

F. Theod. de Apoldia in vita S. Dominici lib. 1. cap. 1. apud Sur. 5. Aug.
Visio matris S. Dominici.
Stella visa in fronte Dominici

Ioanna S. Dominici mater sublimioris gratiæ filium paritura, antequam conciperet, cælesti visione docta est de partu futuro: Vidit namque se vtero gestare catulum, ardentem ore faculam ferentem: egressumque ab vtero totum mundum flammis ab eius ore prorumpentibus illuminantem. Vbi pariẽdi tempus aduenit, filium peperit fratrum decus, & matris gaudium. Natus vero baptizatur in nomine Patris, & Filii & Spiritus sancti: & nutu eius, cuius est nomen Dominus, Dominicus fuit appellatus. Matri quoque eius spirituali, nobili fœminæ, sacer infans Dominicus in visu apparet, stellam luculentam in fronte ferens, cuius immodico splendore totus orbis irradiabatur. Porro mater puerpera cum accurate domi filium enutriret, & lætabunda ad incrementa perduceret, iacenti aliquando in cunis apum examen adfuit, & circa os volitans linguam eius diuinæ sapientiæ melle affluituram indicauit. Itaque vixdum infantiæ annos egressus, exemplo piorum parentum templum crebro adire, miro feruore in precibus persistere cœpit.

VI. *Quæ visio matri S. Columbani vterum gestanti oblata.*

Ionas Abbas in eius vita cap. 2. apud Sur. to. 6. 21. Nouemb.
Solem è sinu suo rutilantem videt fi- ter Colu- bani.

Quid matri S. Columbani Abbatis cõtigerit, antequam fœtum hunc in lucem ederet, non est silentio inuoluendum: Ipsa enim grauida cum esset, nocte intempesta, sopore depressa, vidit è sinu suo rutilantem solem, nimioq; fulgore micantem, procedere, & mundo ingens lumẽ præbere: Expergefacta deinde, cælo iam albescente, accurate apud se pensitare cœpit, & sagaci trucinare animo, ecquid tanta sibi visio velit. A vicinis quoque, quos doctrina solertes reddiderat, petiit, vt eius vim & significationem rimarentur. Audiuit tandem à peritis, se egregiæ indolis puerum suo vtero continere, qui & suæ, & proximorum saluti præclare consulturus sit. Postquam ergo mater eum edidit, tanta cura seruauit, vt illis etiam, quorum habebat mores cognitos & exploratos, vix eum credere aut committere vellet, donec pubescens, Christo duce, sine quo nihil boni agitur, bonis excolendis operibus animum applicaret. Nec immerito è suo sinu solem fulgentem prodire conspexit. In Ecclesiæ enim, quæ mater est vniuersorum, membris tanquam sol splenduit, dicente Domino: *Tunc iusti fulgebunt sicut sol, in regno patris eorum.* Et Debora olim docta à Spiritu sancto: *Qui autem,* inquit, *diligunt te, sicut sol in ortu suo splendet, ita rutilent.*

Matth.
Iudit 5.

VII. *S. Willibrordi mater grauida visa est videre lunam crescentem, & quid id sibi voluerit.*

Alb. Fla- cus Ca- Magni ceptor, i- ta S. W- librord- apud Su- Nou. to-
*ὅραμα
visum nam vi- S. Willi- brordi ter, eius interpretatio.

Mater quoq; S. Willibrordi Episcopi Traiecten. intempesta noctis quiete cæleste in somnis vidit* orama, Visum est ei, quasi nouam in cęlo videret lunam, crescente illa vsque dum plena videbatur esse. Quam diligentius intuens, repentino cursu lapsa ruit in os eius. Qua deuorata, eius intima splendore perfusa sunt. Euigilans vero timore perterrita, cuidam religioso presbytero retulit somnium, illoque interrogante, si ea nocte, qua ei visio facta est, suo more solito iungeretur viro, acceptaque ab ea eius rei confessione, ita respondit: Luna, quam ex modica vidisti in magnam creuisse, filius est, quem in ea nocte concepisti: qui luce veritatis caliginosos tenebrarum errores discutiet, & quocumque perrexerit, comitante superni luminis splendore, plenum suæ perfectionis ostendet globum: coruscanteque tumoris eius candore & morũ pulchritudine, multorum in se alliciet aspectum. Factum est post circulum dierum, & mulier peperit filium, sacroque fonte baptismatis regenerato, imposuit ei mater nomẽ Willebrord.

VIII. *S. Victor adhuc infans in vtero matris dæmonibus terrori fuit.*

D. Ber- serm. d- Victore

S. Bernardus miratur & stupet S. Victorem confessorem, cum adhuc in vtero matris infans gestaretur, pauori fuisse pauendis dæmoniis, quippe ab ipsis præcognitum, & iam tunc ex nomine designatum. Nec vacuum nomen, vbi hostium fuga, & extorta confessio victoriam concessit infantulo.

IX. *Ob prolem, quam in vtero gestabat S. Brigittæ mater, à naufragio diuinitus liberatur.*

In vita apud Su- cap. 1. Iu- to. 4.

S. Brigitta in regno Suediæ orta, cum adhuc materno gestaretur vtero, accidit vt Sigridis mater eius in quodam maris sinu naufragium faceret, cumque multi vtriusque sexus submergerentur, Dux regni Henricus, frater Regis Suediæ, videns illam in periculo

riculo

riculo versari, omnibus modis quibus potuit, eam viuam ad littus perduxit. Eadẽ autem nocte illi adstitit persona quędam veste luculenta induta, dixitque ad eam: Salua euasisti propter bonũ illud quod habes in vtero. Itaq; nutri illud pro Dei amore, sciens specialiter id tibi diuinitus esse donatum. Nata autem puella, sacerdos quidam vicinioris ecclesiæ, vitæ integræ & prouectæ ætatis, qui postea factus est Episcopus Aboensis in Suedia, inter orandum nocte vidit nubem lucidam, & in nube sedentem virginem in manu sua librum habentem. Admirans igitur audiuit vocem eiuscemodi: Nata est Birgero filia, cuius vox mirabilis toto orbe audietur. Ab ipso autem ortu suo triennium fere permansit elinguis infantula, nec vllum edidit sermonem. Sub finem vero triennii tam perfecte loqui cœpit, vt iam non infantium balbutientium more; sed contra eius ætatis vsum, absolute sua verba enunciaret.

TIT. VII. De admiranda quorundam infantium origine & pueritia

Quantus esset futurus D. Ioannes Baptista, patet ex eo quod Zacharias pater eius ob incredulitatem mutus, vbi scripsisset in pugillaribus nomen Ioannis, illico apertum est os.

EXEMP. I. *Pii II. Pontificis mater in partu visa est se edere puerum mitram in capite gestantem.*

MAter Æneæ Syluii matrona nobilis, cui Victoriæ nomen erat, cum proxima esset partui, in somnis sibi visa est puerũ se parere mitram in capite gestantem: quæ, vt pronę semper in peius mentes hominum sunt, verita est, ne somnium illud puero & familiæ ignominiã portenderet: neque prius potuit huiusmodi suspicione leuari, quàm postea intellexerit, filium suum Episcopum Tergestinum designatum. Quo nuncio omni prorsus metu liberata, immortali Deo gratias egit, quod defunctũ meliore fato, quam ipsa cogitauerat, filium sibi videre contigisset. Is postea fuit Pontifex maximus, quem Pii II. appellatione nostra vidit ætas. *[...]entin. in [...] Pii 2. [...] Sabel. li. [...] temp. c. 1.*

II. *Nascente S. Svviberto Werdensi Episcop. cernitur lumen mirabile.*

Adueniente hora, qua benedictus puer Svvibertus à clarissima genitrice nasceretur, subito totam regalem cameram, in qua felix Berta pareret, fulgor nimius repleuit, stupentibus & mirantibus cunctis: mansitque irreuerberatis radiis protensus, donec perperit filium suum: quo nato, paulatim claritas recessit. Matronæ vero illic cum obstetricibus cõgregatæ, glorificantes Deum, vbique promulgarunt magnalia claritatis piæ Comitissæ. *[...]rcellin. [...]sbyter in [...]a S. Suui[...]ti Ep. [...]erdensis [...] Sur. l. [...]artij.*

III. *S. Guthlaci ortus mirabilis.*

Tempore Ethelredi Regis Merciorum, nobilis quidam regali progenie ortus, ex vxore sua nomine Tecta S. Guthlacum seruum Dei progenuit. Ea vero hora, qua Dominus eum segregauit ex vtero matris, cœlesti prognostico est designat⁹: manus enim quasi hominis, rubri nitoris, cœlitus missa, & ad ostium domus extensa, ineffabili fulgore coruscare visa est. Quæ signaculo crucis ostium muniens, felici præfigurauit auspicio, quod ille ad ortum procederet, qui constanti perseuerantia Christi crucẽ in suo corpore circumferret. Hominum autem multitudo nouitate miraculi stupefacta, accurrens, inauditæ visionis prodigium, magnum diuinæ dispensationis fore mysterium asserebat. Cumque stupore magno, secundum varios animi motus, opinionibus ambiguis fluctuarent, vna obstetricum de domo egrediens, infantem iam natũ proclamat. Quo nato baptizatur, & Guthlacus vocatur, quod sonat belli donum, vel bonum donũ iuxta idioma Anglorum. A Deo enim donatus est parentibus, vt contra oppressores eorum bella gereret, ac de illis cum victoria titulos triumphantes reportaret.

IV. *Matri S. Claræ prædicitur fore, vt lumen quoddam pariat, vnde indidit illi nomen Clara.*

Hortulana S. Claræ mater, prægnans & partui iam vicina, cum ante crucem in ecclesia Crucifixum attente oraret, vt eam de partus periculo salubrite expediret, vocem audiuit dicentem sibi: Ne paueas mulier, quia quoddam lumen salua parturies, quod ipsum mundum clarius illustrabit. Quo edocta miraculo, natam infantulam sacro baptismate renascentem, Clarã vocari iussit, sperans promissi luminis claritatẽ pro diuinæ beneplacito voluntatis alíqualiter fore complendam. *In vita eius cap. 1. apud Sur. to. 4. Aug. 12.*

V. *Quæ de se nondum natus malitiæ auguria dederit Henr. III. Imp.*

Anno Domini 1051. vt auctor est Lambertus, quarto idus Nouembris, Henricus III. Imperator auctus est filio, eidemque Henrici nomen imponi voluit Sed plane magno Ecclesiæ damno hunc genitũ præuidit per visum, quæ ipsum gestabat in vtero Agnes Augusta, nimirum se draconem parere virulentum: quod ipsum eadem sæpe testata scribitur ab auctore vitæ Mathildis, eiusdem temporis scriptore, his versibus: *Baro. to. 11. Annal. an. Dom. 1051. Natiuitas Hẽrici III. prodigiosa.*

Cuius erat mater Regina videlicet Agnes,
Hunc in ventre gerens vidit, quod sit draco, vere
In somnis infans. Hoc multis rettulit ipsa.

At quam vera ista fuerint, ipsa declararunt euenta.

VI. *De Sanctii Garsiæ Regis Nauarræ mirabili natiuitate.*

Mortuo Enechone Arista Nauarræ Rege, regnauit Garsias eius filius, vir non minus integritate vitæ, quam armis præstans, qui vxorem duxit Vrracam, fœminam primariam, cum qua iam grauida ac partui vicina, dum incautius per montes iter faceret, nec opinato hostium Arabum superuenien- *Roder. Tole. lib. 5. de reb. Hisp. an. 918 & Io. Vasæus in Chron. 860.*

tium insultu oppressus fortiter pro fide dimicãs interiit. Accidit vero, vt digressis Barbaris, nobilis quidam, cui Gueuarræ nomen fuisse affirmant, qui à tempore Enechonis Aristæ adhæserat Regi Garsiæ ad eum locum forte accederet, & infantem per vulnus manum extendentem, & velut eluctantem conspicaretur. Miseratus vtriusque vicem, cæso matris vtero, eduxit infantem, ac domui sui diligẽter educauit. Quod non sine testibus factum est, vt quando res ipsa posceret, facto fides cõstaret. Qui transactis infantiæ & pueritiæ annis, cũ ad adolescẽtiam peruenisset, ætatem indole, & indolem strenuis operib. superabat, & successit in regno Regi Garsiæ æra 918.

TIT. VIII. De signis bonæ indolis in pueris ab infantia demonstratis.

3. Reg. 3. *Salomonis sapientiæ futuræ non obscurum fuit indicium, quod cũ duodennis esset, & in somnis à Deo, quicquid vellet, petere iuberetur, non opes, non victoriam, nõ vitam longæuam, sed sapientiam populos regendi petiit: dignus ob id, qui quod dormiens elegerat, vigilans à bonorum omnium datore Deo liberalissime cõsequeretur.*

Luc. 2. *Sapientiam suam clare manifestauit etiam puer Iesus duodecim annorum in Hierusalem, sedens in templo in medio doctorum, cum stuperent omnes, qui eum audiebant, super prudentia, & responsis eius.*

EXEMP. I. *Christi Domini paruuli Hermopolim aduenientis præsentia arbor flectitur; & in Ægypto simulacra corruunt.*

Sozom. li. 5. c. 21. hist. & Niceph. lib. 10. c. 31. Baro. to. 1. Anna. an. Chr. 5.

QVanta futura esset Christi Domini potẽtia, patet ex iis, quæ fecit dum venit in Ægyptũ, Sozomeno teste: Memorant, inquit ille, arborem esse, quæ Persis dicitur, Hermopoli, quod est oppidum Thebaidis, cuius fructus aut folium, aut particula aliqua corticis ægrotis admota morbos à compluribus depulerit. Nam traditum est, Ioseph cum propter Herodem, assumptis secum Christo & Maria sancta Deipara, fugisset, atque venisset Hermopolim, simul vt portæ appropinquauit, statim arborẽ, licet plane maximam, aduentu Christi curuatã esse, atque ad solum vsque se flexisse, & Christum adorasse. Atque hæc quidem de hac arbore, sicut à multis audiui, à me commemorata sunt. Quæ quidẽ, si quid ego iudico, vel significabant iam Christum in vrbe adesse; vel, vt est verisimile, non modo arborẽ, quam incolæ propter magnitudinem & pulchritudinem lege gentilitia venerabantur, dæmone iã, qui ibi colebatur, ob Christũ talium rerum euersorem, qui in eo loco cõparebat, perhorrescente, sua sponte commotam esse; verum etiam omnes Ægyptiorum statuas, aduentãte tum Christo, iuxta prophetiam Isaiæ concussas. Itaque dœmone inde abacto, arbor, quo rei gestæ testimonio esset, remansit ibi, fidelesque morbis liberauit. Sed & S. Athanasius Episc. Alexandrinus, non tantum commoda esse, sed corruisse quoque simulacra Ægypti testatur his verbis: Quis iustorum, aut Regum in Ægyptum descẽdit, & eius descensu idola in Ægypto ceciderunt? Abraham descendit, nihilominus tamẽ idololatria vbique viguit: natus est ibi Moyses, æque illic hæsit religionis error. Et inferius: Ægyptiorum error non quieuisset, nisi Dominus omnium in corpore, quasi in nube vectus, eo descendisset, & idolorum errores compescuisset.

Arbor incuruata Christum adorat.

Simulacra collapsa.

Isai. 19.

Lib. de in carn. ve[rbi]. Idem h[abet] Euse. P[amph]. lib. 6. de[-] monstr. [e]

II. *S. Ambrosii adhuc infantis os examen apum ingreditur.*

Baro. t[o.] an. 86[.] Nicol. [...] pa in ep[...] Phociu[m].

S. Ambrosius Episcopus Mediolanensis cũ in infantiæ cunis sub nutricis cura dormiẽs sollicite verteretur: aperto ecce ore, examen apũ subito affuit, quod faciem eius & ora cõpleuit, ita vt ingrediendi & egrediendi vices frequentaret. Quod pater eius cum matre vel filia deambulans, ne abiiceretur ab ancilla, quæ curam nutriendi infantem susceperat, prohibebat: sollicita enim erat, ne infanti nocerent. Expectabat tamen patrio affectu, quo fine miraculum illud clauderetur. At illæ post aliquamdiu volitantes, in tantam aeris altitudinem subleuatæ sunt, vt humanis oculis minime viderentur. Quo facto territus pater ait: Si vixerit infantulus iste, aliquid magni erit. Posthæc vero adultus puer, liberalibus artibus imbutus, Mediolanum perrexit, vbi Auxentius Arianorum Episcopus cathedram non regendam, sed dilaniandam tenebat Episcopalem. Quo defuncto, cum ad electionẽ Episcopi popularis fieret in ecclesia conglobatio, ecce quidam infans acclamabat Ambrosium Episcopum. Ad quam vocem & omnis illa conuentio similiter acclamabat Ambrosium Episcopum. Quod nõ humanis id fieri credendum est voluntatibus, sed diuinis, ad saluationem & ereptionem fideliũ de aduersarii nostri faucibus, qui tanquam leo rugiens quærit quem deuoret, inspirationibus. Qui dum se multis voluisset occultare argumentis, & à tanto honore delitescere, tandem separatus ad sacerdotalem ab omni populo & Clero diuinitus electus est dignitatem, & è Catechumeno per singulos gradus Ecclesiasticos proficiscens, octauo die ab omni Catholicorum, diuina annuente clementia, consensu est consecratus Episcopus.

III. *Ex ore S. Ephræm adhuc pueri visa est ascendere vitis frugifera.*

In vit[a] ei[us] ex eod[...] Anony[m.] per G[...]ard[.] Vossiu[m] Præp. [T]un[-]grense[m].

Sanctus Ephræm ex Oriẽte oriundus, genere Syrus, piis parentib. in Edessa natus, vixit temporibus Constantini Magni, & aliorum, qui post ipsum regnarunt, abstinens à puero ab omni re mala. Cuius parentes, eo adhuc puero, per somnium conspexerunt, quod ex ore ipsius vitis ascenderet valde frugifera, quæ excrescebat, & replebat omnem sub cœlo regionem: veniebantq; cũcta volatilia cœli, & comedebant de fructu vitis, & præter quæ comedebant,

adhuc

adhuc ſuperabat fructus. Quæ in ipſo Ephræm vera apparuerunt, dum oris eius ac vitæ fructus per vniuerſum orbem reſplenduit. De quo & illud memorabile legitur, quod ab Angelo viſus ſit librũ aureis conſcriptum litteris aliquando recepiſſe, quem nemo præter eum aperire meruit: vnde mox poſtero die & deinceps, loquente in eo Spiritu ſancto, tantam dicendi ac declamandi gratiam habuit, vt nullum ſibi ſimilem ſuo tempore inueniret.

IV. *Quomodo mater S. Elzearii eum primogenitum recens natum Deo obtulerit, & quam fuerit grata oblatio.*

…ita S. …earii …itis A- …ic. 3. a- Sur. 27. …t. tom. 5.

Lauduna Comitiſſa S. Elzearii mater, vbi partum hunc primogenitum edidiſſet, eadem hora feruenti deuotione & gratiarum actione obtulit eum Deo, dicens: Domine Deus, ad cuius imperium exiſtunt creaturæ omnes, gratias tibi ago pro hoc filio, tua benignitate mihi donato, teque humiliter oro, vt eum tibi ſeruum accipias, & tuæ benedictionis gratiam ei largiaris. Quod ſi tu illum noſti fore diuinæ voluntati tuæ rebellem, vbi ſacro baptiſmate erit candidatus, illum ſine mora tollas è medio: ſatius enim eſt eum innocentem, & nullis propriis auctũ meritis tecum viuere, & mũdo emori, quam in hac mortali vita tuam offendere maieſtatem. Vt autem Deus oſtẽderet, ſe hoc ſacrificium accepiſſe in odorem ſuauitatis, tantam pietatem infantis illius animo in ipſis cunabulis inſtillauit, vt cum necdum triennii ætatem compleuiſſet, erga Chriſti pauperes mirabili commiſeratione afficeretur: nam cum baiularum brachiis portaretur, in caſtri Auſoiſii porta ſæpe pauperes humaniſſime intuens, nullo pacto progredi volebat, immo vero etiam ſine intermiſſione acerbe plorabat, niſi illis præſtita eſſet eleemoſyna. Atque ea cauſa nutrices eius vel laturæ panem in caſtrum redibant, vel ſecum ferebant, vt illi infanti ſatisfacerent. Cumque pauperes accepiſſent eleemoſynam, lætus & alacer tranſibat.

V. *Stephanus Dienſis Epiſcopus adhuc infans ieiunat diebus Veneris.*

…vita eius …d Sur. 7. …t. c. 1.

Stephanus Dienſis Epiſcopus, qualis quandoq; futurus eſſet ab ipſis incunabulis ſignis quibuſdam oſtenſum eſt: conſtat enim, etſi fortaſſis incredibile videatur, eum adhuc infantem, cum nutricis lacte aleretur, ſextis feriis prorſus eam alimoniam recuſaſſe: iiſque diebus ieiunum permanſiſſe. Quod vbi parentes & noti didicere, & ſuis quoque oculis cõſpexere, manum Domini iam in eo operari cernentes, quod olim de beatiſſimo Domini baptiſta dictum fuit, cogebantur etiam ipſi dicere: Quis putas puer iſte erit?

VI. *S. Nicolaus ſugens adhuc vbera, lac guſtare diebus Mercurii & Veneris non vult, niſi veſperi.*

…onard. …tinian.

Simile omnino eſt quod de S. Nicolao Myrenſi Ep. legitur. Compertum enim eſt, illum, cum reliquos dies noctesque omnes nutricis vbera ſugeret, crebro quarta tamen, ſextaque feria niſi ſemel duntaxat, & id veſperi quidem, lac voluiſſe guſtare. Atque hoc ſemper certo, immotoq; ſeruauit ordine, vt nullis poſſet blãditiis, nullo nutricis lenocinio, nulla naturæ neceſſitate à ieiunio cœpto deflecti. Quãobrem vel improbum quemq; bonarum rerum interpretem plane fateri oporteat, non fortuito illud, aut intemperie ſtomachi factum eſſe; ſed quaſi conſulto, & Dei afflante ſpiritu. *in vita eius cap. 2. apud Sur. 6. Dec.*

VII. *S. Catharinæ caſtitas adhuc infantis.*

De Catharina Suedica S. Birgittæ filia, in eius vita habetur, quod cum adhuc in cunis verſaretur, futuræ ſanctitatis eius indicia non obſcura diuinitus oſtenſa fuiſſe: nam adhibita illi nutrice, eius vbera ſugere noluit, laſciuia & vitæ eius turpitudine, vt probabilis eſt coniectura, abſterrita. Porro ſanctæ matris ſuæ, & aliarum pudicarum mulierum vbera circa horrorem ſugebat, ab incõtinentibus fœminis cum lacrymis & vagitu prorſus abhorrens. Poſtquã autem ablactata eſt, tradita eſt Abbatiſſæ Riſabergẽſi. Accidit interea vt Abbatiſſa nocturnas Deo preces offerente, puellam dormientem malus dæmon, ſumpta bouis cornupetæ ſpecie, è lectulo cornibus excuteret, & ſemiuiuam proſterneret in pauimentum. Dat illa gemitus miſerabiles, & repente accurrens Abbatiſſa, ſemimortuam in ſuo reponit ſinu. Apparet illi teterrimus dæmon; O quam libens, inquit, illam iugulaſſem, niſi fuiſſet à Deo negata facultas. *In vita eius cap. 1. apud Surium. 12. Martii.*

TIT. IX. De 2. Matrimonii bono, fide nimirum ſeu fidelitate cum charitate inter coniuges conſeruanda.

Sara vxor Abrahami marito obediebat, eumq; Dominum appellabat. Gen. 18.

Michol Regis Sauli filia maritum ſuum Dauidem fune per feneſtram demiſſum, è manibus Sauli eius vita inſidiantis eripuit. 1. Reg. 19.

Vaſthi Regina quia noluit parere Aſſuero Perſarum Regi marito ſuo, ab eo vocata, repudiata eſt. Heſther c. 1. Ioſeph. li. 11. antiq. c. 6.

Parentes Saræ monuerũt eam, honorare Tobiam ſocerum, & Annam ſocrum, diligere maritum, regere familiam, gubernare domum, & ſeipſam irreprehenſibilem exhibere. Tob. c. 10.

EXEMP. I. *Facta admirabilia mulierum Chriſtianarum pro fidelitate caſtitatis matrimonialis.*

CVm mulieres aliæ per Maximinum tyrannum contaminarentur, ſola mulier Chriſtiana Alexandriæ, nobiliſſima & clariſſima, libidinoſum & laſciuum eius animum maſcula animi præſentia deuicit: Erat hæc mulier & cætera quidem inſignis, opibus videlicet & genere & eruditione, verum cuncta hæc caſtitati poſtponebat. Quam quum pluri- *Euſeb. Cæſ. lib. 8. hiſt. eccl.*

mum obſcœraſſet, & occidere, alioqui ad mortem paratam non poſſet, concupiſcentia magis q̃ ira victus, exilio damnauit, ac cunctis facultatibus ſpoliauit. Et aliæ innumeræ ſcortationis comminationem à Præſidibus cuiuſque gentis ne audire quidem valentes, omne genus ſuppliciorum, tormentorum ac lethalium pœnarum ſuſtinuerunt. Sunt quidem & iſtæ ſuſcipiendæ, verũ eximie admiranda eſt Romana illa nobiliſſima & caſtiſſima mulier, præ omnibus illis, in quas tyrannus Maxentius ad ſimilitudinem Maximini inſanire conatus eſt: Cum enim illa tyrannicæ libidinis miniſtros præ foribus adeſſe (erat autem & ipſa Chriſtiana) ac maritum ſuum, quamuis Romanum præfectum exiſtẽtem, ab ipſis captum, per formidinem, vt ſe abducerent permiſiſſe audiſſet, paululum moræ, quaſi ad ornandũ corpus cauſata, introque in cubiculum ingreſſa, atque ibi ſola conſtituta, gladio ſeipſum interfecit, ac confeſtim mortua cadauer lenonibus reliquit, & hoc opere quauis voce magis ſonoro, apud ſolos Chriſtianos virtutem nullis pecuniis vinci, nulloque exitio perdi poſſe, ad omnium mortalium, cum præſentium, tum futurorum mentes pronunciauit.

II. *Romana quædam Matrona mori potius parata, quam maritalem torum violare, à morte liberatur.*

Nicep. Call. li. [illegible]. hiſtor. eccl. c. 35.

Huic plane conforme eſt quod Nicephorus ſcribit. In prima direptione vrbis Romę ab Alarico Gothorum Rege facto anno Chriſti 412. mulier quædam maximum exhibuit pudicitię ſpecimen. Quod namq; & ætatis flore, & formæ venuſtate pręſtaret, ex Alarici militibus iuuenis quidam pulchritudine eius, cum eam vidiſſet, captus, ad concubitum eam ſollicitauit. Cum autem illa piaculum id auerſaretur, miles enſe ſtricto mortẽ ei minatus, veluti cum amore concertans, per miſericordiam ſummum tãtum collũ vulnerauit. Illa vero cruore diffluens, iugulum ferro ſubdidit, melius ſibi eſſe rata, vt cum pudica mente mortem oppeteret, quam cum alio viro concumberet. Et poſtquam ferocius barbarus illam aggreſſus eſt, plurimumque eam oppugnando nihil egit, ad caſtitatem eius conſternatus, in Apoſtolicum D. Petri templum eam duxit Eccleſiæque cuſtodibus commendauit, ſex illis aureis nummis datis, vt puellam viro ſuo conſeruarent.

III. *Admirabile factum Blancæ coniugis pro caſtimonia coniugali.*

Bernard. Scardeonius lib. 3. hiſt. Patauinæ an. 1233.

Blanca Rubea Patauina vxor Baptiſtæ à Porta, in præſidium Baſſiani municipii Patauini cum viro profecta, anno Chriſti 1233. cum Acciolinus tyrannus Patauio amiſſo, omnem belli vim in Baſſianum conuertiſſet, & proditione etiam cepiſſet, atque in ipſis portis Baptiſtam obtruncaſſet, Blanca quoque armis induta fortiter pugnans, à militibus circumuenta, captiua ad tyrannum ducitur. Is forma eius (quam augebant arma) motus, primo blanditiis, mox etiam vi adortus eam corrumpere tẽtauit: illa, cum alia ratione effugere non poſſet, per feneſtram ſe dedit præcipitem: ſemianimis ex caſu vix tandem curatur. Curatam tyrannus denuo aggreditur, & quia conſentire nolebat, ſeruorum opera ligatam conſtuprauit. Illa dolorem diſſimulans, impetrauit ab amicis, vt ad leuandum mœrorem & deſiderium aperto ſepulcro mariti fœtidum cadauer ſemel tantum aſpicere poſſet. Morem illi gerunt. Aperto itaque ſepulcro, vbi iacebat, illa magno emiſſo eiulatu, in ſepulchrum ſeſe pręcipitauit, ſimulque tanta violentia lapidem impulit, vt vna rueret, & Blancæ ceruicem frangeret. Sic pudicitiam ſuam vlta, ex voto ſuo commune cum marito ſepulcrum obtinuit.

IV. *De muliere, quæ fidem ſeruauit marito ſuo; & quomodo ob illud vterq; diuinitus adiuti ſunt.*

Sophron. Prati ſpi. c. 189.

Venimus Aſcalonem, in Xenodochium patrum, narrauitq; nobis Abbas Euſebius presbyter, ꝙ negotiator quidã nauigans perdidiſſet omnia, & ſua & aliena, euaſiſſetque ipſe naufragium. Qui cum veniſſet huc, à creditoribus comprehenſus & in carcerem miſſus eſt: direptaque ſunt omnia quæcunque domi habebat, & coniugis etiam ipſius veſtimenta. Illa igitur ex multa anxietate & triſtitia, & inopia, non poterat virum vel pane nutrire. Sedente igitur illa die quadam in carcere, & gemente, intrauit vir quidam magnus, vinctis dare eleemoſynam. Videns ergo mulierem liberam ſedẽtem cum viro ſuo, vulneratus eſt in amore ipſius; erat enim ſpecioſiſſima; mandauitque illi per carcerarium, vt ad ſe veniret. Illa videns, quod agapem acceptura eſſet, libenter acceſſit. Qui ſumens illam ſeorſum, ait ei; Quid eſt, quod habes? & cuius rei gratia hic es? Quę illi cuncta enarrauit. Ait autem ipſe: Si perſoluero debitum, dormies mecum nocte iſta? Illa autem vere pulcherrima & pudiciſſima, dixit ei: Audiui, domine, dicentem Apoſtolum; quia mulier non habet poteſtatem proprii corporis, ſed vir: permitte ergo, domine, vt interrogem virum meum, & quicquid ille iuſſerit, faciam; veniensque omnia nunciauit viro ſuo. Ille vt prudẽtiſſimus, & vxori ſuæ maximo deuinctus affectu; raptus non eſt ſpe & deſiderio euadendi carceris iniurias, ſed ingemiſcens cum lacrymis ait vxori: Perge, perge, ſoror: abrenuncia homini: ſpero enim in Dominum noſtrũ Ieſum Chriſtum, quia non derelinquet nos vſq; in finem. Exurgens autem illa dimiſit à ſe hominem, dicens: Dixi viro meo, & non vult. Per id autem temporis, latro quidam iniectus fuerat in ipſum carcerem, priuſquã negotiator vinciretur. Hic omnia inſpiciebat, & audiebat viri ac mulieris verba, ingemuitque apud ſemetipſum dicens: Ecce in quo iſti caſu exiſtunt, neque tamen libertatem ſuam perdiderũt, vt pecunias acciperent & dimitterentur, ſed pudicitiam pluris quam pecuniam exiſtimauerunt: vitæq; iſtius commoda, vt illius pulchritudinem non violarent, contempſerunt. At ego quid faciam miſer, qui nũquam cogitaui quod Deus eſſet, & idcirco homicidiorum auctor fui? Vocans autem illos ad ſe per feneſtram cellæ

cellæ vbi vinctus detinebatur, dixit eis: Ego latro ſum, & cædium patrator, quamobrem, quacunque hora Pręfectus venerit, ad mortem vt homicida ducendus ſum. Conſiderans vero pudicum conſilium veſtrum compunctus ſum; itaque pergite, & in tali loco ciuitatis fodite; & accipite quas inueneritis pecunias; cumque perſolueritis debitum, plurima etiam benedictio remanebit vobis, & orate pro me, vt & ego inueniam miſericordiam. Poſt paucos ergo dies, ingreſſus ciuitatem Pręſes, latronem educi iuſſit & decollari. Sequenti autem die dixit mulier viro: Si iubes, mi domine, vadam ad locum, quem denotauit latro, ſi forte vera ſint quæ ille proſecutus eſt. Qui ait, Vt tibi videtur, facito. Illa vero, ſumpto breui ſarculo, veſpere ad locum abiit; & fodiens, ollam inuenit diligentiſſime opertam, ſumenſq; illam, profecta eſt. Prudenti vero vſa cõſilio, paulatim creditoribus reddebat debita; vt, ex hoc, ab aliis pecuniam mutuari putaretur. Impleuit autem omnem debiti ſolutionem, virumque de carceris cuſtodia eduxit. Dicebat autem qui iſta narrauit; Ecce quoniam ſeruauerunt iſti mandatum Domini noſtri Ieſu Chriſti, magnificauit & ipſe in eis miſericordiam ſuam.

V. *Chriſtiana vxor fidelis in caſtitate mortem animæ & corporis euadit diuinitus; contra tẽtator moritur.*

Anno Domini 1606. Chriſtiana quædam Facatenſis in Iaponia, honeſtis moribus fœmina, à gẽtili milite, qui eius coniugem abeſſe intellexerat, & litteris, & blãditiis, vt datam marito fidem falleret, fuit excitata; ſed vt erat virtutibus non mediocriter inſtructa, viriliter iuuenis impudentiam & intolerabilem audaciam ſemper compreſſit: non tamen eius animum amorum ignibus inflammatum extinxit: qui quanto maiorem in ea conſtantiam pudicitiamque experiretur, hoc maiore cupiditatis incendio torrebatur. Ille itaque loquendi cum ea opportunitatem captans, domum matronę ingreditur, ſupra modum arrogans, nihilq; morat', illam in horto, vbi ſola erat (vt nouerat) aggreditur; nefarium animum fœda libertate aperit; ad crimen inuitat. At mulier, quæ omnem turpitudinẽ ſemper reiecerat, cuique honeſtas, (quæ ornamentum præcipuum & nobiliſſimum fœminarum eſt) ſuper alia quæcumque cordi erat, nulla ratione hiſce militis illecebris acquieuit. Ille ſtricto pugione pectori eius admoto, mortem præſentem, ſi conſenſum abnuit, machinatur. Potuit pugione verba flectere, non voluntatẽ. Spondet ergo obtemperaturam ſe, ſed alio die poſt ſecuturo; nunc liberam vti mittat, obteſtatur. Diſcedit miles, lætatus inani ſpe, rediturus deinde, vt credebat, ad extortam voluptatem. Mulier data ſimulanter fide, in cubile ſe recipit, vbi totam noctẽ, & ſequentẽ diem, ſupplex Deum obteſtata eſt, iam vere Chriſtiana Lucretia, vt ante ſe perire velit, ſubitoq; mori, quam pudorem ſuum labefactari. Audiuit iuſtas mulieris preces cæleſtis Iudex, qui ſuos in neceſſitate non deſerit, eamque ita omni periculo exemit, vt non morte (quod rogarat) præriperet, quę propter caſtitatem longioris merebatur vitæ beneficium, ſed adulterũ necaret, qui impudenti flagitio integritatem fœminæ violare tentarat. Sequenti enim die, quod ille forte tempus, fœdis amoribus deſtinarat, hominem ſano & valido corpore viderunt plurimi concidere exanimem, cum nemo tam ſubiti exitii cauſam poſſet ſuſpicari.

VI. *Qua induſtria Sanctia virum ſuum Caſtellæ Comitem, carcere, quo tenebatur, liberarit.*

Io. Vaſæus in Chro. Hiſp. ad an. Dom. 932.

Comes Caſtellæ à Legionenſi Rege vocatus ad comitia, tametſi fraudem præſagiret, tamen potiorem fidei quam ſalutis ſuæ rationem ducens, ſeptẽ dũtaxat comitatus equitibus, eo profectus eſt. Quo cum perueniſſet, nihil fefellit euentus exſpectationem ſuam: mox enim in vincula duci iuſſus eſt, atq; in catenis aſſeruari, inuidia ſtimulante. Quæ res cũ Caſtellanos male haberet, Sanctia Comitis vxor per omnia ſui ſimilis, immo vero hac in re ſeipſa ſuperior, maritum quoquo pacto liberandum duxit; & peregrinantis induta perſonam, Compoſtellam proficiſci religionis ergo finxit; factoq; per Legionem itinere, primum copiam videndi mariti ſibi fieri poſtulauit: deinde petiit, vt ea ſaltem nocte ſine catenis eſſet, Rex per omnia ſatisfaciendum voluntati tantæ matronæ duxit. At illa poſtridie antelucano, mutatis cum marito veſtibus, vicaria captiuitate illum liberauit. Cumque Comitem iam eſſe in tuto arbitraretur, Regi nunciat ſe in carcere teneri, rogare, vt ſolueret: neq; durius quicquam in fœminam regiam & cognatam ſuam conſuleret. Rex vbi dolum ſenſit, primo ſtomachari, mox admirari cõſtantiam ac virtututem Sanctiæ, poſtremo laudata illius in maritum pietate, cum honorifico comitatu iuſſit ad Comitem deduci.

VII. *De vxore, quæ mariti vulnera toxicata exugendo, ei ſanitatem reddidit.*

Rodericus Santius p. 2. hiſt. Hiſp. c. 4.

Vxorum ad viros fides & ſumma dilectio apud Hiſpanos, non ſolum legum animaduerſione, ſed aſſidua obſeruantia celebratur. Stat illud præclarum non longe à noſtra ætate, ſed ſempiternis ſæculis conſecrandum facinus: vt enim vera perhibent annalia, cum Eduardus Regis Angliæ primogenitus in Domini ſepulcrum transfretaſſet, fuiſſetque in via proditorie à Mauro quodam gladio venenato percuſſus, & medicorum remediis nõ tam alleuaretur, quam alligaretur, tandem in Angliam ſine ſalutis ſpe eſt reuerſus. Eius itaq; vxor, Regis Hiſpaniæ filia, nouam atq; inauditam, ſed amore & pietate plenam adhibuit medelam; plagas enim mariti toxico infectas, quæ ipſius veneni vi claudi non poterant, lingua diætim lingebat, ſugebatque humorem venenoſum, ſibique liquorem dulciſſimum. Cuius vigore, verius dicam, fidei vxoriæ virtute, ſic omnem

Amoris & fidei coniugalis exemplum rarũ.

veneni

veneni materiam attraxit, vt integratis vulnerum cicatricib. ille plane curatus, illa incolumis euaſerit. Quid igitur huius mulieris fide rarius audiri? quid mirabilius eſſe poteſt? vt vxoris lingua fide & dilectione naturali permota venena à dilecto marito expulerit, quæ ab electo medico trahi non valuerunt, & quod plurima exquiſitaque non effecerunt medicamenta vxoris pietas expleuit.

VIII. *Regina Britanniæ non formidat mortis periculũ, vt ſanaret maritum lethifere ſauciatum.*

Georg. Viuiennus li. 2. de officio probi Patris familias ca. 13. Summa vxoris erga maritum fides & affectus.

Cum Robertus Britanniæ Rex in expeditione aduerſus Syrios plagam in brachio accepiſſet luculentam gladio venenato, rediiſſetq; in patriam, nec ſanitati reddi poſſet, niſi pus illud virulentum alicuius ore exſugeretur, Rexque certiſſimum illi parari exitium intelligens, quicunque id muneris obiiſſet, neminem eiuſmodi diſcrimini obiicere ſuſtineret; eius vxor noctu ſolutis vulneris faſciis primum inſcio marito, poſt etiam conniuente exſugens paulatim, & expuens venenum omne elicuit, plagamque medicis præbuit facillime curandam.

IX. *De viro, qui charitate maritali compulſus vxorem nunquam, etiam leproſam deſerere voluit.*

Fulgoſ. li. 4. cap. 6.

Singulari memoria dignus eſt amor, quẽ Dominicus Cataluſus, qui Lesbi rerum potiebatur, erga vxorem oſtendit. Quæ cum in lepram incidiſſet, vir minime veritus à cõtagione ſe infici poſſe, aut aſpectus horrore auerti, (etenim illuuies magis quã viuum corpus videri poterat) neq; tetro odore, quem vlcera mittebãt, vnquam aut menſa aut lecto communi eam prohibuit. Cõiugalis enim charitas apud eum contagionis timorem, tetrumque conſpectum odoremque in ſecuritatem ac voluptatem verterat, quod eam iuxta Dei verbum eandem carnem ſecũ eſſe arbitrabatur.

Dominici Catalusii principis amor in vxorem.

X. *De accola quodam regni Neapolitani, qui charitate vxoris captiuitatem elegit ſponte.*

Idem ibid.

Agricola Lentiſcolenſis in regno Neapolitano, cum iuxta mare agrũ coleret, vxorq; ab eo aliquantiſper diſiuncta à piratis Mauris, qui in littus prędatum deſcenderant, capta eſſet, ſtatim vt vxorem nõ apparere, triremémq; piraticam haut longe anchoras ieciſſe conſpexit, arbitratus id quod erat, in ea vxorem eſſe, ad triremes ſtatim adnatauit, atq; eius gubernatore vocato, dixit: Se idcirco veniſſe, quod ſequi vxorem ſtatuerat: minime barbarie illa territus, nationis, fideique Chriſtianæ inimica, neq; ingenti miſeria, qua remigio addicti laborant; omniũ horum immemorem, coniugalis amor eum fecerat. Quam rem cum Mauri non ſine ingenti admiratione audiuiſſent (permultos enim eius regionis accolas viderant prius perpeti mortem, quam illam miſeriam malle) atque eam poſtea per ordinem Tunetenſi Regi narraſſent, tãta hominis charitate motus Rex, & virum & vxorem liberos eſſe iuſſit, atq; inter regiæ cuſtodiæ milites virum adoptauit.

XI. *Vita maritorum humeris ſuis conſulunt quadam coniugatæ.*

Ioan. Na... cler. vol. gener. 38 an. 1138.

Cum Cunradus III. Imperator 93. bellum contra Guelfonem Bauariæ ducem mouiſſet, & oppidum Winſperg obſediſſet, & iam in deditionem accepiſſet circa an. Dom. 1138. ex gratia matronis conceſſit, vt quæcunque humeris portare poſſent, liceret efferri; quæ neglecta ſupellectili, maritos ſuos, quotquot potuerunt, videntibus cunctis, & induſtriam mirantibus, exportauerunt Et Fridericus, frater Regis, contradicens: De viris, inquit, non eſt cogitatum. Cui Rex: Non decet, inquit, verbum Regium immutari: & mulieres laudauit.

XII. *Exemplum S. Monicæ, vt ſe gerere debeat coniunx altero coniuge ſæuiente.*

D. Au... Confeſ...

Mulieres quædam viris Chriſtianam religionem profitentibus nuptæ, apud S. Monicam S. Auguſtini matrem, de virorum iniuriis aſſiduiſque contentionibus, quibus conflictarentur, conquerebantur; ſe, inquiunt, mirari, qua illa vteretur viuendi ratione quibuſue eſſet moribus, quod pacifice cum viro, qui & Chriſtianæ religionis ſit expers, & animi præferocis, cohabitaret. Quibus reſpondens Monica; Meæ, inquit, ſorores, vos ipſæ fortaſſis ad rixas maritos veſtros moroſitate veſtra & cõtumacia impellitis, contentionibuſque frigidam quaſi ſuffunditis; eo ſum ego ingenio, marito meo vehemẽtiſſime ſæuiente, ego interim taceo, multa diſſimulo, animũque precibus ad Deum fundendis occupo. Hiſce moribus iracundiam & furorem mariti mei frango, & vt ſtabili fruamur concordia efficio: quin animũ eius ſic inflexi, vt vna mecum Chriſtum colere cœperit. Tales etiam & vos erga maritos veſtros gerite; ſic omnes rixas & contentiones cauebitis, maritiſque vtemini & humanis & obſequentibus

S. Mo... prude... conſil...

XIII. *De pace & concordia inter coniuges ſeruanda admonitio S Lydvvinæ.*

F. Io. ... man. ... vita ... c. 4. ap... Sur. 1. A...

S. Lydvvina Hollandica, virgo ſane admiranda, eos qui matrimonio iuncti erant, vt mutuam inter ſe ſeruarent pacem, adhortabatur: conſilium expetentibus dicebat: Sacrum coniugium, dilectiſſimi, iniiſtis; debetis nõ ſolum corpore, ſed etiam animis ſeruare inuicem fidem. Itaque pacem ſectamini, vt Deus pacis ſit vobiſcum. Mulier quædam filiam ſuã cuidam collocauit, & poſt nuptias gloriabunda expoſuit Lydvvinæ conditiones generi ſui. At virgo ſancta, Non magnopere, inquit, penſanda ſunt, pulchritudo, natalium ſplendor, dignitas & cognatorũ turba; potius ſpectanda virtus, morũ diſciplina, prudẽtia, timor Dei, quibus modis partæ opes, quo iure teneantur. Prædixit etiã ei, filiam eius multa paſſuram, non tamen defuturum illi diuinum auxiliũ. Quod quidem ita euenit. Fuit enim ſterilis, afflicta eſt morbis, multiſque caſtigata flagellis; ſed orante pro ea Lydvvina, feliciter migrauit ex hac vita.

Coni... torur... ficiu... In ma... mon... quid... ctan...

TIT. X. De probis & improbis vxoribus erga coniuges suos.

Sampson per suam Dalilam misere periit.

Salomonis cor sic deprauarunt mulieres, vt idola coleret.

Sophia Dana Valdemarum maritum Suenonem regem, tyrannicis consiliis ita corrupit, vt tandem à suis captus sit.

...c.cap. 14.6.3. ...II. Ioan ...lib.19.

EXEMP. I. *De Ingunde Regina, quæ Hermenegildum maritum suum ab Arianismo ad fidem Cath. conuertit.*

...Tur. ...hist. ...c.c.38.

LEuuigildus Hispan. Rex Arianus ex altera vxore duos filios (Hermenegildum nempe & Reccaredum) habuit, quorum senior Sigeberti Regis; iunior vero Chilperici Regis filiam desponsauerat. Sed Ingundis Sigeberti Regis filia cũ magno apparatu in Hispanias directa, ab auia Goisuintha cum magno gaudio suscipitur (erat enim filia Brunichildis, quæ filia fuit ipsius Goisuinthæ) quam nec passa est in religione Catholica diu commorari, sed vt rebaptizaretur, in Ariana hæresi, blandis cœpit sermonibus illicere: Sed illa viriliter reluctans cœpit dicere: Sufficit satis me ab originali peccato baptismo salutari semel ablutam esse & sanctã Trinitatẽ in vna æqualitate cõfessam: hæc me credere ex toto corde confiteor, neque vnquam ab hac fide ibo retrorsum. Hæc illa audiens, iracundię furore succensa apprehensam per comam capitis puellam in terram collidit, & diu calcibus verberatam ac sanguine cruentatam iussit spoliari, & piscinæ immergi; sed (vt asserunt multi) nunquã animum suum à fide nostra reflexit. Leuuigildus autẽ dedit eis, nempe ipsi Ingundi, & viro suo Hermenegildo, vnã de ciuitatibus, in qua residentes regnarẽt. Ad quam cum abiissent, cœpit Ingundis prædicare viro suo, vt relicta hæresis fallacia Catholicæ fidei veritatem agnosceret. Quod ille diu refutans; tandẽ commotus ad eius prædicationem, conuersus est ad legem Catholicam, ac dum chrismaretur, Ioannes est vocitatus.

...undis ...d passa ...ula fidei ...a.

...mene- ...us Rex ...uertitur ...xore.

II. *Prudenter aduertit Placilla, ne Theodosius hæreticorum colloquiis deprauaretur.*

...part. 9.hist. l.c.13.

Cum Eunomius Valentis temporibus à suis clericis recessisset, apud seipsum in Bithynia morabatur vir callidus & dicendi peritus, multusque populus concurrebat ad eũ: alii hominem experiri volentes: alii audire quæ diceret. Horum fama peruenit ad Principem Theodosium: cum quo ipse quoque voluit habere sermonem; sed Augusta Placilla precib. eum retinuit: Erat enim fidelissima, & Nicæni dogmatis iura sua integritate seruabat, timuitq; ne (vt fieri solet) eloquio viri callidi captus Imperator facile in sectam eius incideret.

III. *Mulier fidelis maritum ab errore apostasiæ ad veritatis lucem reducit.*

In ipsa Xichi regione, cum aliqua facta est ad Christi gregem accessio, tum insuper edita sunt nõnulla verę fidei ac pietatis illustria documenta: cũ enim è neophytis quidam proposita capitis pœna perterritus, quæ humana fragilitas est, à Christi nomine defecisset, id vxor eius ita indigne tulit, vt vna cum filio sese à viri conuictu & cõsortio protinus remoueret, fortiter increpans: Auertat à me Dominus, vt cum eo viuam, qui mortis metu Christũ eiurauerit. Quo facto miser ille compunctus intimis sensibus, & culpam agnoscens, noctu clam ad Michaelẽ Vasæum accessit, & effuse flens, ducensque ex alto corde suspiria, locum pœnitentiæ suppliciter petiit, paratus tanti peccati quodlibet subire supplicium: quin etiam certum sibi esse affirmans, relicta patria fortunisque omnibus in Christianorũ loca migrare, vt religionem susceptam liberius colere liceret; nec fefellit fidem. Nocte intempesta ipse cum fratre ac duodecim præterea consilii eiusdem sociis abiit. Qui omnes re familiari & agris, facta iam semente, neglectis, vagi & egentes Christo seruire potius, quam domi diuites, & apud Principem gratiosi ac potentes colere, maluerunt.

Ioan. Pet. Maff. lib. 4. select. epist. ex Ind. Francisci Capralis ad Io Bapt. Mantuan.

IV. *Vt Natalia S. Adrianum maritum virili animo in martyrio confortarit & animarit.*

Cum audisset Maximianus nomen Adriani inter martyrum nomina recitari, euocato ad se dixit ei: Insanis, Adriane? nunquid & tu vis tam male perire? Adrianus respondit, Non insanio, sed de multa insania ad sanam mentem reuertor. Cumque perseueranter, quæ sunt fidei & veritatis prosequeretur, furore repletus Maximianus iussit eum ferro vinctum cum reliquis sanctis martyribus ad carcerem pertrahi. Erat autem iuuenis annorum viginti octo. Et fama celeriter currente, didicit vxor illius Natalia cũcta, quæ circa maritum prouenerant. Et gaudio plena, quia erat mulier Christianissima, cucurrit ad carcerem, procidensque ad pedes viri sui osculabatur vincula eius, dicens: Beatus es, domine mi Adriane, quia inuenisti diuitias, quas tibi non dimiserunt parentes tui. Vere iam securus pergis ad Christum, bene recondens in ipso diuitias quas inuenies in tempore necessitatis, vbi de pœnis damnatorum neminem quisquam liberabit: non pater filium, non mater filiam, non diuitiæ transeuntes, non illos seruorũ ambitio, & patrimonii amplitudo, ad extremũ nec amicus amicum: omnes enim tunc propria sarcina comitabitur. Tu, domine mi, tecum habes Christum, in quo tua omnia reposuisti, perge fiducialiter, perge, ne timeas, vt percipias promissa ipsius. Non reuocet te vllus intuitus rerum velut vmbra transeuntium, non affines, non parentum gemitus, non pulchritudo corporis, execratio seductorum, adulationes amicorum; non te terreant species tormentorum. Horum, qui tecum sunt, constantiam & patientiam aspice, his solis intende Hæc postquam prosecuta est, singulorum martyrũ vincula deosculans: Rogo vos, inquit, serui Christi, cõfortate hunc

Ado Treuir. in Martyr. 8. Sept.

Adrianum beatiſſimis monitis, & lucrifacite animam eius in Chriſto. Vos ſitis ei patres, per vos naſcatur æternæ vitæ. Ad quam Beatus Adrianus dixit: Perge nunc ſoror mea in domũ tuam, & cum agnouero fieri interrogationem noſtram, accerſam te, vt videas finem rei. Poſt aliquot dies, cũ quæſtio immineret, dato precio cuſtodibus, & datis fideiuſſoribus, perrexit ad domum ſuam vocare Beatã Nataliam. Cumque pergeret, vidit eum qui bene nouerat illum, & præcurrens domum nunciauit eum venire. Quod vxor audiens non credidit. Quis, inquit potuit illũ abſoluere de vinculis? Non contingat, vt abſoluatur, nequando ſeparetur à ſanctis illis. Et eũ puer domeſticus ſuperueniens affirmaret eũ dimiſſum, ſuſpicata, quod martyrium refugiſſet, contriſtata flebat amariſſime: & cum eum iam videre inciperet, proiecit, quæ erant in manibus, & accurrens clauſit oſtium domus, clamans & dicens: Longe efficiatur à me hic qui corruit, & mẽtitus eſt Domino Deo ſuo. Et conuerſa dicit ad eum: O ſine Deo præ omnibus hominibus, quis te coegit apprehendere opus, quod non potuiſti perficere? Quis te ſeparauit à ſanctis? quis te ſeduxit, &c. Cui B. Adrianus pro foribus ſtans dicebat: Aperi mihi, ſoror mea Natalia, quia nõ ſicut tu æſtimas effugi martyrium. Veni autem propterea, quia inſtat tẽpus quæſtionis noſtræ, vt ſicut promiſi, preſens fias. At illa non credens; Vide, inquit, quomodo me ſeducit tranſgreſſor? Ecce quomodo mẽtitur alter Iudas? Recedat à me homo; nam ante me ipſam interficiam, quam tibi ſocier. Martyr de zelotypia coniugis lætus, cum ſermonib. ſuis ei ſatisfaceret, & niſi citius ei aperiret, moras ſe non poſſe facere aſſereret, tandem illa aperiens prouoluitur pedibus eius. Inde vero citius exeuntes, properabant ad cõfeſſionem, vt in numero coronatorum Adrianus inueniretur. Cumque adhuc eſſent in via, dixit Adrianus; Soror mea, dic, quomodo ordinaſti ſubſtantiam tuam? Cui illa, Noli, inquit, domine mi, noli memorare quæ ſunt mundi huius, ne attrahant animum tuum: auferantur ab animo tuo omnia corruptibilia; ſolũmodo illa feſtina videre, quæ repoſita ſunt tibi, & ſanctis, cum quibus ambulas in via Dei: Completa itaque die vt produceretur, exhibiti ſunt martyres in conſpectu Maximiani, putrefactis iam carnibus eorum, ita vt vermes de vlceribus ſcaturirent. Natalia vero ad Adrianum conuerſa dicebat: Vide, domine mi, vt ſolummodo ad Deum fiat mens tua, nec cor tuum in aliquo trepidet, dum videris tormenta tibi propoſita. Labor quidem nunc modicus, ſed in ſecula ſeculorum erit repauſatio.

V. *Quomodo Theodora Imp. Iuſtinianum Imp. virum religioſiſſimum in hæreſim ferepertraxit.*

Tom. 2. Conc. edit. nou. ſub finem 1. *Act.*

Iuſtinianus Imperator feliciſſimus extitiſſet, & plane cui nullus vnquam vel Gentilium, vel Chriſtianorum Imperatorum lõgo interuallo fuiſſet exæquandus, ſi coniuge Theodora caruiſſet; & Catholicam nactus fuiſſet ſibi ſimilem conſortem imperii. Prorſus ſecundum illud Eccleſiaſtici ipſi contigit: Commorari leoni & draconi placebit, quã habitare cum muliere nequam. Et quidẽ ſecundum quod ſubditur: Mulier ſi primatum habeat, contraria eſt viro ſuo. Quãto enim propenſiori ſtudio palam fauit Iuſtinianus Catholicæ fidei, tanto iſta callidiori conſilio clam Eutychianæ hæreſi atque Eutychianis hæreticis adiumento fuit, & augmento, necnõ etiã firmamento Cuius impiæ fœminæ callida occultaq; ſequutus conſilia Imperator, Epiphani Epiſcopo Conſtantinopolitano è medio ſublato, cum ſediſſet annos quindecim, monſtrum horrẽdum, Anthimũ Epiſcopum Trapezuntium, qui foris licet Catholicam fidem profiteretur, intrinſecus tamen Eutychianam hæreſim ſectabatur, in regiæ ciuitatis ſedẽ Pontificiam prouehit. Cæterum priſtinum adhuc vigorem retinens Iuſtinianus, cum ſibi, qualis eſſet Anthimus, perſpectus eſt, eundem è ſede eiectum proſcripſit, poſtquam Ægapeti Romani Pontificis iudicio detectus, eiuſque ſententia condemnatus eſt, accedente Synodali decreto.

Syn. 5. & Nouell. Baron. t. 545. Eccl. 21.

Iuſtinia[nus] Imper. à Theod[ora] coniug[e] hæreti[cus] læſus.

Anthi[mus] Ep. hæ[reticus] ſede d[ep]ellitur.

VI. *Arcadius Imp. ab Eudoxia vxore ſua ſeductus S. Ioan. Chryſoſtomum ſede Pontificia depellit.*

Baron. Annal. ad an. Chriſti 40[...]

Cum Eudoxia Auguſta in S. Ioan. Chryſoſtomũ Epiſc. Conſtantinopolitanum, ob conflatum priſtinum in eum odium, velut œſtro percita fureret, minatur non depoſitionem modo, ſed necem quoque, appetens caput viri, cuius lingua grauius quam lancea feriretur. Nec iſta verbis tantum debacchantiũ fœminarum more lactabat inani ſtudio, ſed opere vt implerentur, totis contendit neruis, litteras ad Epiſcopos ſcribens per veredarios, vt quam citiſſime perferrentur, ſollicite curans, vt quamprimum omnes Conſtantinopolim venirent, ante omnes autem Theophilus Alexandrinus Epiſcopus, quem experta erat in huiuſmodi rebus curandis ſolertiſſimum. Pertraxit etiam illa ad ſua vota Imp. Arcadium, quem reddidit ſuis votis in omnibus annuentem, qui magna cautela primum omnium cauendum duxit, ne cum populo Ioanni ſtudente magiſtratus iungerentur, vna cum his qui ipſis magiſtratib. apparebant; ne viribus populus pollens, Epiſcoporum diſſenſiones in bellum ciuile conuerteret. Imperator itaq; improbitate fatigatus mandat Ioanni, vt Eccleſia exeat. Sed Ioannes ita reſpondit: Ego à Deo Saluatore noſtro hanc ſuſcepi Eccleſiam, vt ſalutem populi curem diligẽter: neque illam deſerere poſſum. Quod ſi fieri id omnino vis, quia ciuitas diſſentit à me, vi mecum age, vt excuſationem habeam, quod auctoritate tua pulſus reliquerim ordinem meum. Ita cum quadam verecundia mittentes de palatio depulerunt illum, mandantes, vt interim in Epiſcopatus habitatione moraretur, exſpectantes ſimul aliquod diuinæ indignationis indicium, vt ſi quid illius aduerſariis, aut ſibi triſte cõtingeret, maturato illum in eccleſiam reducentes Deum reconciliarent ſibi; alioquin illi rurſus inſidiarentur, vt

Arcad[ius a]git vt [ex]pellat D. Chry[ſoſtomum].

Pharao

Pharao Moysi. Adueniente magni Sabbati die rursus illi mandant, vt ecclesia exeat. Quibus ille iusta respondit. Veritus itaq; Rex diei sanctitatem & commotionem ciuitatis, accitos Acacium & Antiochum alloquitur dicens: Quid facimus? Videte ne forte non recte cõsulueritis. Tunc nimirum magnanimi dixerunt Regi: Super caput nostrũ sit, Imperator, Ioannis depositio. Quod reliquum erat auxilii, qui cum Ioanne aderant Episcopi, sacri ieiunii numero æquales, nempe quadraginta, Regem & Reginam adeunt in martyriis, orantes cũ lacrymis, vt Christi Ecclesiæ parcerent, maxime propter imminens Pascha, & eos qui regenerandi erant, iam plene eruditos, eiq; redderent Sacerdotem. Sed auditi non sunt, ita vt S. Paulus Episcopus imperterritus, plenusq; fiducia Eudoxiæ diceret: Deum time, filiisque tuis miserere, neque sanguinis effusione sanctam Christi violes solennitatem.

VII. *Quomodo Valens Imp. vxoris blanditiis in hæresim Arianorum lapsus sit.*

...doretus ..Eccl. c.11. ...4.366.

Valens Imp. potitus Imperio, quanquam primo doctrinæ Apostolicæ ornamentis decoratus, cum Gothi Istrum traiecissent, & Thraciam popularentur, consilio inito de colligendo exercitu, & bello contra eos suscipiendo, non putauit sibi consentaneum, vt nudus diuina gratia expeditionẽ faceret, sed se perfecta sacrosancti baptismatis armatura tegeret; idque præclare sapienterque admodum. Postea tamẽ & nimia animi mollicie diffluere, & veritatem aperte prodere cœpit: idemque ei accidit misero, quod primo nostro parenti Adam. Nã verborum lenociniis coniugis suæ delinitus, in seruitutẽ datus est, & factus non captiuus solũ, sed etiam muliebrium verborum fallaciis obsequens. Siquidem illa erroris Ariani laqueis ante irretita, maritum in eosdem inducere laborauit, cuius hortatu in horrẽdum blasphemiæ barathrum præceps cum ea deiectus est. Eudoxius autem, qui adhuc Ecclesiæ Constantinopolitanæ clauum tenebat, non vt eam rite gubernaret, sed tanquã nauem vndis obrueret, hos non modo in hunc induxit errorem; verum etiã eidem consecrauit. Eodem tempore igitur, dum Valens sacro baptismatis initiatur mysterio, Eudoxius eum miserum obstringit iureiurãdo, vt in eo impio dogmate perseueret, & omnes qui cõtrariæ doctrinæ adhærescunt, vbique ecclesiis exigat. Itaque Valens relicta doctrina Apostolica, hoc pacto ad partem aduersariam traductus est: atque non longo temporis spatio interposito, cætera quæ iusiurandum postulabat, executus est.

...ens tra... ...rad A... ...os vxo... ...landilo... ...ntia.

...ens ab ...doxio ...ano ba... ...tatur.

VIII. *Amalaricus vxorem ob orthodoxam fidem pessime tractat, at non impune.*

...ichael ...tius li.1. Regib. ...ancorum.

Amalaricus, cum vxorem suam, Childeberti Parisiorum Regis sororem, veræ religionis obseruantissimam, eo quod Arianam sectam contemneret, contumeliose tractasset, à Childeberto eius fratre bello vexatus est cruentissimo.

IX. *Miceslaus princeps per vxorẽ Christianam donatur fide, & prole etiam mascula valde expetita.*

Martinus Cromerus li.3. de reb. Polon. an. 965.

Post maximum illud vniuersæ terræ diluuium, totus pæne orbis fallacium dæmonum fraude inductus, verã vnius veri Dei religionem impio multorum & falsorum deorum cultu & superstitione iam commutauerat; mortuos homines primum propter merita & beneficia accepta; deinde impios dæmones, ementitis miraculis & prodigiis hominũ oculis atque mentibus sese insinuantes: postea, solem, lunam, & eximia quæque naturæ Deiq; opera veneratus: deinde vero mutis etiam animantibus, feris, belluis atque serpentibus, cepis atque alliis: & ad extremum nullum exitum inueniente insania, sculptis, factis, pictisq; humana arte simulacris diuinum honorẽ impertitus. Verum eas tenebras tetras & horribiles, Iesu Christi Dei hominisque benignitas, post multa secula quasi lux clarissima cælitus affulgens dispulit, missis certis hominibus, ab errore ad veritatem, à scelere ad innocentiam, à nequitia ad sanctimoniam, denique à falsorum deorum innumera multitudine, & abominandis ritibus, ad vnius veri Dei agnitionem, & rectam sanctamque religionem reducerent. Miecislaus itaque iunior, qui principatum susceperat, & iuste quidem administrabat, adhuc impio dæmonum cultui deditus vxores septem barbarico more duxit, iisque & libidini suæ liberius indulgens, nullos suscipiebat liberos. Erant iam tunc inter Polonos nonnulli, qui peregre reuertentes à Boemis & Morauis, religionem Christianam domum referebãt. Erant & externi partim in ministerio & comitatu Principis, partim mercaturam in Polonia exercentes, partim etiam in recessibus syluarũ & solitudinum, quo liberius cultui diuino vacarent, degentes, Christiani nõ pauci. His monentibus atque suadentibus, & religionis Christianæ veritatem castitatemq; prædicantibus, posteritatem denique & felicitatem Principi, si eam religionem amplecteretur, pollicẽtibus, Miecislaus priores vxores dimittit, Dambrouucamque Christianam, Boleslai primi Boemorum Ducis filiam, virginem, de consilii sententia nouo matrimonio sibi iungit. Quæ postquam Gnesnam splendido comitatu aduecta est, Miesca siue Miescelaus Princeps baptismo, vti conuenerat, ritu Christianorum initiatur, & subsequentibus diebus nuptias magna celebritate peragit, anno Christi 965. Deinde Boemos, qui nouam nuptam deduxerant, honorifice habitos, & splendide donatos remisit. Mox totum sese ad propagandam per omnem principatum suũ religionem, hortante & adiuuante vxore conuertit. Dum in his totus est Miecislaus, nascitur ei filius ex vxore Dambrouuca, anno Christi nongentesimo sexagesimo septimo, vt vult Duglossus, eique apud sacrum fontem aui materni, qui è viuis tum excesserat, nomen imponitur.

Gradus impietatis.

Christiana religio ad Polonos propagata.

Vxores septem.

Christianismi occasio apud Polonos.

Miecislaus dimissis vxoribus Dambrouucam Boemam sibi iungit. Fit Christianus.

Proles nascitur.

TIT. XI. De tertio Matrimonii bono, quod nimirum sit perpetuum & indissolubile vinculum vnius cum vna.

In arca Noe tot viros, quot fœminas iussit Dominus reseruari, vt videlicet esset vnica vnico.

EXEMP. I. *Balduinus primus Hierosolymorum Rex adhæret vni vxori.*

Guil. Tyr. li. 10. & 11.

BAlduinus primus Hierosolymorum Rex vxores habuit duas. Repudiata enim priore coniuge, Siciliæ Regis viduam duxit, quam conscientiæ stimulo agitatus tertio anno reiecit, priore iterum assumpta.

II. *Heribertus punitur ob multitudinem vxorum.*

Regino in Chron. lib. 1. an. Dom. incarnat. 498.

Heribert⁹ Clotharii filius, qui Childeberti regno successit, & sedem Parisiis habuit, derelicta legitima vxore, quæ vocabatur Ingoberta, duas sorores Marconefam & Merofilidam sibi in matrimonium iungit; ex quo scelere excommunicatus est à S. Germano Parisiorum Episcopo, & iusto Dei iudicio percussus moritur, & in basilica S. Romani sepelitur.

III. *Henr. II. Bertam Ottonis Italiæ Marchionis filiam contra leges Eccl. repudiare contendit, sed frustra, & acquiescens ex ea suscipit filium.*

Baron. to 11. sub an. Chr. 1068. 1. 2. 3. 4. ex Lamb. Scafnabur.

Anno Domini 1069. Henricus Germanorũ Rex, Wormatiæ post Pentecostẽ cum Principibus regni colloquium habuit. Ibi primum secreto cum Episcopo Moguntino egit, eiusque opem ad perficiendum, quod mente machinabatur, obnixe implorat: si impetret, se deinceps ei subditum, & dicto obtemperantem fore. Annuente Episcopo, & pactione vtrinque firmata, Rex ad publicum refert, sibi cum vxore non conuenire; diu oculos hominum fefellisse, vltra fallere nolle: nullum ei crimen, quo iuste repudium mereatur, adferre, sed se, (incertum quo facto, quo Dei iudicio) nullam cum ea maritalis operis copulã habere. Proinde per Deum orare, vt se male ominata compede absoluant, patianturque æquo animo dissidium fieri, vt illa sibi, & ipse ei, si ita Deus velit, felicioris matrimonii viam patefaciat. Et ne quis violatum semel pudorem causetur obstare iterum nupturæ, se sub iureiurando confirmare, quod eam vt acceperit, sic incontaminatam, illibatoque virginitatis pudore conseruauerit. Fœda res, & ab regia maiestate nimium abhorrens visa est omnibus qui aderant. Negotio tamen, cui Rex tã feruide animũ adiecisset, detrectare singuli religiosum arbitrabantur. Episcopus quoque tam pretiosa pollicitatione redemptus, quantum poterat salua verecundia, haud ægre causam Regis tuebatur. Itaque cunctis id fieri cernentibus, Synodum conficiendo negotio indixit Moguntiæ proxima post festum S. Michaelis hebdomada. Imminẽte iam die, qui scindendo Regis coniugio dictus fuerat, Rex Moguntiam cõcitus properabat. Et ecce inter eundũ comperit Legatum Sedis Apostolicæ suum Moguntiæ aduentum præstolari, qui discidium fieri prohibeat, & Episcopo Moguntino Apostolicæ animaduersionis sententiam minitetur, quod tam nefariæ separationis se auctorem promiserit. Consternatus illico quod rem diu exoptatam perdidisset è manibus; pariter quo venerat in Saxoniam redire volebat. Vix & ægre tamen amicorum consiliis superatus, ne Principes regni frustraretur, quos summa frequentia sibi Mogũtiæ occurrere iussisset, Franconefurt abiit; ibique eos qui Moguntiæ venerant, statuto die adesse iussit. Quo dum frequentes venissent, Petrus Damianus (is Legatus erat Sedis Apostolicæ, vir ætate & vitæ innocentia admodum reuerendus) mandata exposuit Romani Pontificis, pessimam rẽ & à nomine Christiano, nedum ab regio multũ abhorrentem esse, quam moliatur. Si minus humanis legibus, vel canonum sanctionibus terreretur, parceret saltem famæ & existimationi propriæ, ne scilicet tam fœdi exempli venenũ; ab Rege sumpto initio, totum commacularet populum Christianum, & qui vltor debuisset esse criminum, ipse auctor & signifer fieret ad flagitium. Postremo, si non flecteretur consiliis, se necessario vim Ecclesiasticam adhibiturum, & canonum lege scelus prohibiturum. Adhæc, suis manibus nunquam Imperatorem consecrandum fore, qui tam pestilenti exemplo, quantũ in se esset, fidem Christianam prodidisset. Tũ vero in eum coorti omnes qui aderant Principes, aiebant, æqua censere Romanum Pontificem, & per Deum rogabant, ne crimen inferret gloriæ suæ, & regii nominis maiestatem tam turpis facti colluuione macularet. Præterea ne parentibus Reginæ causam defectionis, & iustam turbandæ Reip. occasionem daret: qui si viri essent, cum armis & opibus plurimum possent, tantam filiæ suæ contumeliam procul dubio insigni aliquo facinore expiaturi essent. Hac ratione fractus magis quam inflexus; Si id, inquit, fixum obstinatumque est vobis, imperabo egomet mihi, feramque, vt potero, onus, quod deponere non valeo. Ita efferato magis per studium concordiæ odio, annuit quidem, vt in regni consortium Regina reuocaretur, quæ sic reconciliata, tandem ex eo suscepit filium Henricum.

Timo[r] Pontifi[s] Rom. precib[us] Princi[p.] ab ince[pto] desisti[t].

IV. *Coniux adulterina cum legitima non permittitur, sed punitur & resipiscit.*

In vit. S. Heime[rammi] per [Cy]rin. Ep[isc.] apud S[ur.] 22. Se[ptem.]

Scribit Cyrinus Ratisponensis Episcopus in vita S. Heimerammi Episc. & martyris, suo tempore cuiusdam rustici coniugem ex morbo quodam lumen oculorum amisisse, & virum eius ob cæcitatem, illam despexisse, alteramq; sibi matrimonio sociasse. Quod vbi Cyrinus loci Episcopus comperisset, vtrumq; grauiter obiurgauit, & pœnitentiam suscipiendam indicauit: attamen adulteram ex ædibus viri eiicere non potuit. Cum autem aliquando ad

beati

beati martyris Heimerãmi solennitatem illa vellet accedere, aliis eo pergentibus comitem se adiunxit. Postquam autem peruenit ad locum à B. martyris ecclesia ducentis passibus distantem, mox vt forinsecus templum intuita est, in suo scelere deprehẽsa, cœpit tremere, mẽbrorum cõpages dissolui, ipsa humi se prosternere, & si rursus erecta, pedẽ ad carpendum iter minime posse referre: si autem vellet redire domum, confestim membrorum iuncturę instaurabantur. In his ergo angustiis ea sic desudante, contigit quendam superuenire sacerdotem, qui cum in eius vitam & mores inquisisset, illa coram astantibus fatebatur, se isthuc perpeti adulterii causa. Admonet ergo illam vir Dei, vt ad Episcopum rediret. Quo reuersa, cum lacrymis se ad pedes eius abiecit, & suam miseriam corã omnib. alta voce cõfessa est; cui Episcopus adiecit, in hoc se veniã à Domino impetraturam, si firmiter statueret, se deinceps minime cum eo viro manere. Quod cum pollicita esset, & pœnitentiam pro Episcopi arbitrio peregisset, tanta securitate ad B. martyris Ecclesiam accessit, ac si nullum vnquam membrorum dolorem sensisset.

V. *Sponsa à sponso derelicta vt alteram desponsaret, fit sponsa sponsi cælestis, & bene illi cedit, male autem sponsæ secundæ.*

Circa annum Domini millesimum trecentesimũ trigesimum, Delphis virgo venerabilis Gertrudis ab Oesten fuit desponsata cuidam adolescenti, qui despexit eam, & alteri se iungere voluit. Eam vero monuit Gertrudis, ne suum sibi spõsum præriperet: sed id frustra fuit; nupsit enim illa adolescenti. Cernens igitur Gertrudis tam fallacem huius mundi fidem, decreuit integram se Domino conseruare, cuius est constans fide, vtpote Regis cælestis & immortalis. Inde succedente tempore, cum altera illa ex sponso Gertrudis aliquot concepisset proles, postquam ad partum ventum est, vltra modum cruciabatur, nec prius vel dolore, vel partu absolui potuit, quam à Gertrude iam Beghina effecta veniam petiisset; qua pro illa misera orante, tandem liberabatur.

VI. *Quam patienter fortiterq; tulerit Catharina Angliæ Regina diuortium.*

Anno Christi millesimo quingẽtesimo trigesimo quinto, octauo idus Ianuarii in Anglia diem vitæ extremum clausit optima & constantissima Herois Catharina, quam Rex Angliæ Henricus VIII. male persuasus à se separarat, cum iam viginti annis eam in matrimonio habuisset. Et quidẽ post diuortium illud infaustum, se contulerat in Comitatum Bedfordiensem ad villam regiam, quam appellant Kymbalton, cœlo parum salubri sitam: vixitque illic admodum religiose & sancte, magnoque animo illam separationem fortiter perferens; quãquam non dubium est, acres illam interdum animi dolores sensisse; quod videret Regem parum memorem salutis suæ, ipsa contempta, Annam Boleniam sibi copulauisse.

VII. *Virum bis simul vxoratum, eum non ad priorem vxorem redire, sed posteriori adhærere contra leges Caluinistæ volunt.*

Tempore Henrici VIII. Regis Anglorum in publicis Comitiis, tanquam in Synodo quadam Episcoporum, causæ spiritales, quæ ad ius ecclesiasticum pertinent, proponebantur. Inter cæteras vero de matrimonio quodam ita definitum constat. Opifex quidam fuit, cui nomen Matthæo Barro. Cuius vxor, ex qua liberos genuerat, lauabat olim familiæ Cromuellanæ lineas vestes, in qua tum degebat Radulphus Sadlerus non obscuri nominis vir. Matthæus autem iste, qua de causa nescio, in transmarinas regiones se cõtulit; nisi quod quidam existimabant ei suspectam fuisse vxoris suæ castitatẽ, & ideo eum abiisse, ne videre cogeretur, quod neque ferre poterat, neque emendare. Cum ergo annis aliquot abfuisset, vxor ipsius audiẽs virum fuisse mortuum, nupsit Radulpho equiti aurato. Tandem Matthæus in patriam reuersus, vbi reperit vxorem alteri nuptam, cœpit illam repetere Ex altera vero parte Radulphus, qui liberos etiam ex ea genuerat, non patiebatur illam à se diuelli. Res ad summum tribunal, id est, ad publica regni comitia, tam sub Henrico, quam sub Eduardo defertur. Ibi decernitur, mulierem istam, quæ primũ Matthæo, deinde Radulpho nupta, ex vtroque liberos conceperat, non Matthæi prioris mariti, sed Radulphi vxorem deinceps habendam esse: potentior quippe ditiorque hic erat; & ideo contra Euangelii veritatem, prioris viri adhuc viuentis vxor secundo marito adiudicata est, vt non minus nouæ matrimoniorum, quam sacrorum rituum leges instituerentur.

Nico. Sander. de Schismate Anglican.

Caluinistarum lex de matrimonio iniqua.

TIT. XII. Licere coniugibus post Matrim. ratum, non consummatum, vouere castitatem, & ingredi religionem.

EXEMP. I. *Vt S. Macarius Ægyptius fuerit diuinitus de nuptiis ad cælibem vitam euocatus.*

SAnctus Macarius; vt refert Hieronymus in vita eius, celebrato nuptiarum conuiuio, cum vespere thalamum esset ingressus, vrbem egrediens, eremum petiit, vbi ad mortem vsque permansit.

Decr. Gratian. 37. q. 2. c. Scripsit.

II. *Aliud exemplum prorsus simile de S. Alexio.*

Beatus etiam Alexius Euphemiani clarissimi viri Romani filius, propter eximium Iesu Christi amorem prima nuptiarum nocte diuina gratia vocatus, sponsã intactam relinquens, nudus Christo famulari cœpit, & illustrium orbis terræ ecclesiarum peregrinationem suscepit, castamque vitam perpetuo duxit.

Gratian. D. 27. q. 1. c. Scripsit, & Simeon. Metaph. in vita eius.

III. *Duo milites relictis sponsis fiunt monachi.*

D. Aug. li. 8. Conf. cap. 6.

Scribit B. Augustinus lib. 8. Confess. c. 6. duos milites, lecta B. Antonii vita, mox vota monastica suscepisse, relictis sponsis, quas habebant; illas vero, cum id cognouissent, similiter fecisse.

IV. *S. Leobardus fœdera nuptialia cum honesta puella inita rumpit, & inuitis parētibus fit monachus.*

Greg. Tur. lib. de vit. PP. c. 10.

S. Leobardus Auernus cum ad legitimam ætatē peruenisset, cogentibus iuxta consuetudinem humanam parentibus, vt arram puellæ, quasi accepturus, daret; impellitur; sed illi respuēti ait pater: Cur, dulcissime fili, voluntatem paternam respuis, nec te comungere vis connubio, vt semen excites de nostro genere, sæculis sequentibus profuturum? Casso enim labore exercemur ad operandum, si possessor deerit ad fruendum: vel cur implemus domum opibus, si de genere nostro non processerit qui vtatur? &c. Obedire filios voci parentum scripturæ testantur diuinæ, & tu, cum inobediens esse parentibus proberis, vide ne te cœlestibus eruere nequeas ab offensis. Hæc patre loquente, licet haberet alium filium, facile tamen tali ætatulæ persuasit volūtati ꝓpriæ contraire. Deniq; dato sponsæ anulo porrigit osculum, præbet calceamentum, celebrat sponsaliū diem festum. Interea genitor genitrixque mortis somno sopiti migrauerunt à sæculo, vitæ potestatis curriculo iam peracto. Hic vero, tempore luctus expleto, oneratus donis nuptialibus ad domum fratris pergit, quem in tantum reperit vino madidum, vt nec cognosceret, nec reciperet in propria domo germanum. Ille vero suspirans & lacrymans secessit in pratum. Venit ad tugurium, in quo erat fœnum aggregatum, ibique colligato præbens equo pabulum, decubuit super fœnum ad quiescendum, expergefactus autem media nocte surgit de stratu suo, erectisq; ad cœlum manibus, gratias agere cœpit omnipotenti Deo, quod esset, quod viueret, quod aleretur donis eius, & alia huiuscemodi prosecutus, cum suspiria longa protraheret, atque lacrymis crebris genas vbertim rigaret, Deus omnipotens, qui curat illos, quos præsciuit & prædestinauit conformes fieri imaginis filii sui, cōpunxit cor eius, vt relicto sæculo, manciparetur ad cultum diuinum. Tunc ille sibiipsi prædicare exorsus est, dicēs: Quid agis anima? quid in ambiguo suspensa teneris? Vanum enim est sæculum, vanæ sunt concupiscentiæ eius, vana gloria mūdi; & ea quæ in illo sunt omnia, vanitas. Melius est igitur eum relinquere, & sequi Dominum, quam ad eius opera præbere cōsensum. Hæc effat⁹, cum diem terris reddere lux diuina cœpisset, ascēso equo cœpit ad hospitium suum reuerti. Cumq; per viam iam alacris pergeret, voluere intra se cœpit, quid ageret, quo abiret, dixitq;: Expetam B. Martini tumulum, vnde procedit virtus alma super infirmos: credo enim quod & mihi eius oratio iter referet ad Deum, qui deprecatus Dominū mortuos reduxit à tartaro: & sic viam carpens, oratione comite, Sācti Martini basilicam est ingressus. Circa quam paucis diebus commoratus, transito amne, ad cellulam maiori monasterio vicinam, de qua Alaricus quidam recesserat, deuotus accessit, ibique cognouit verum esse quod ei Dominus inspirauerat.

V. *S. Theclam ante matrimonii consummationem S. Paulus à nuptiis reuocat.*

D. Amb. 2. de Virginibus S. I... hæres.

Sancta Thecla copulam fugiens nuptialem, & sponsi furore damnata, naturam bestiarum Virginitatis veneratione mutauit. Namque parata ad feras, cum aspectus quoque declinaret virorum, ac vitalia ipsa sæuo offerret leoni, fecit, vt qui impudicos detulerant oculos, pudicos referrent. Cernere erat lingentem pedes bestiam, cubitare humi, muto testificantem sono, quod sacrum Virginitatis corpus violare non posset. Ergo adorabat prædā suam bestia, & propriæ oblita naturæ, naturam induerat, quam homines amiserant. Videris quadam naturæ transfusione homines feritatem indutos sæuitiam imperare bestiæ; bestiam exosculantem pedes Virginis docere, quid homines facere deberent. Tantum habet Virginitas admirationis, vt eam etiam leones mirentur.

VI. *Gregoria Virgo, nuptiis iam constitutis, ad ecclesiam confugit, habitum vitæ sanctimonialis petit & impetrat.*

D. Gr... Dial. ...

Prioribus Gothorum temporibus fuit iuxta Spoletanam vrbem vir vitæ venerabilis Isaac nomine, qui vsque ad extrema pæne Gothorū tempora peruenit, quem nostrorum multi nouerunt, & maxime sacra virgo Gregoria, quæ nūc in hac Romana vrbe iuxta ecclesiam B. Mariæ semper Virginis habitat. Quæ dum adolescentiæ suæ tempore constitutis iam nuptiis in ecclesiam fugisset, & sanctimonialis vitæ conuersationem quæreret, ab eodē viro defensa, atq; ad eum, quem desiderabat habitum, Domino protegente perducta est. Quæ quia sponsum fugit in terra, habere sponsum meruit in cœlo.

Gregoria nuptiis ... sanctimonialis

TIT. XIII. Post matrimonium etiam consummatum licere coniugatis ex mutuo consensu vouere continentiam.

Matt. 1.

B. Virgo Maria Dei mater & Ioseph vir eius, veri coniuges erant, ex consensu tamen perpetuo continuerunt. Hoc exemplo, inquit August. magnifice insinuatur fidelibus coniugatis, etiam seruata pari consensu continentia, posse permanere coniugium, non permixto corporis sexu, sed custodito mentis affectu.

EXEMP. I. *S. Amelberga eiusque maritus, angeli monitu, post multam prolem vitam amplectuntur monasticam.*

In vi... ius a...

S. Amelberga illustrissimis orta natalibus, S. Aldeberti Cameracensis Ecclesiæ præsulis, & quatuor

Deo

Iul. 10. ...di. m. s.

Deo dicatarum sororum, Reinildis, Pharaildis, Ermelendis & Gudilæ mater fuit; quarum postremam, nempe Gudilam, cum vtero gestaret, & ante paucos puerperii dies instar parturientium angeretur, angelica consolatione recreata est, dicente angelo ad eã: Ne timeas Amelberga; lacrymæ & preces atq; eleemosynæ tuæ ascenderunt ad Dominum. Paries filiã Deo dilectam, summæ continentiæ & castitatis integritate conspicuam, quæ omnibus vitæ suæ diebus Deo gratum exhibebit famulatũ. Post eam vero nullam deinceps conceptura es prolem, sed in castitate perseuerans cum marito tuo, mutatis vestib. & monastico habitu sumpto, ambo vosmetipsos gratas Domino hostias immolabitis, & in sancta conuersatione vsque in finem perdurabitis: filiam autem Gudilam, vbi ea nata fuerit, Gertrudi offeres è salutari lauacro suscipiendam, & in Christo, lacte verbi Dei, vt Apostolus monet, enutriendam. Tum illa; Gratias, inquit, tibi ago Domine Iesu Christe, qui pro mea consolatione Angelum tuum sanctum è cœlis mittere dignatus es. Cum autẽ filiæ eius ab infantia vitam castissimam ducere constituissent, licet multi regni proceres propter nobilitatem & opes, illas sibi matrimonio iungi percuperent, maluere Virginitatis tenere propositum, & spõso immortali Christo Iesu adhærere potius, quam mortalium hominum coniugiis copulari. Placuit etiam earum parentibus mundo valefacere, quo liberius possent vni Domino Iesu Christo militare. Et Wirgerus quidem princeps sapientissimus, vt erat ab Angelo prædictum, monasticæ vitæ institutum complexus est: Amelberga vero sacrum velamen accepit à S. Aurberto Cameracensi Episcopo, & se totam Domino consecrauit.

...tinen- ...niu- placet & An- ... 4. S. ...lbergę ...anent ...nes. ...elber- ...mo- ...s.

II. *Iulianus & Basilissa coniuges se continent, & Deo placent.*

...ul. l. 4. ...ex Met. ...Sur. 9.

Iulianus Antiochenus martyr & Basilissa, nuptiis inter se celebratis, cum Iulianus continentiæ votum suscepisset, brumę tempore rosarum ac liliorum fragrantiam in cubili collocari senserunt, stupentique puellæ sponsus dicit, odorem hunc munditiæ virginalis esse. Cuius quidem suauitate illa capta, vna cũ ipso in virginitate perseuerare decreuit. Propositum amborum confirmauit visio: Christus enim cũ matre virgine illis apparuit, pudicitiæque corollis donatos dimisit. Cumque diu simul caste sancteque vixissent, religioni sese tradidere. Alter Abbas, monachis, altera Abbatissa præfuit virginibus. Iulianus postremo martyrii quoque palma glorificatus, sicut carnis lasciuiam pudicitia, ita tormentorum vim patientia superauit.

III. *Amator persuadet sponsæ suæ continentiam, & vterq; in ea à Deo confortatur.*

...de Na- ...i. 4. Ca- ...S. c. 113

Amator quoque Episcopus Antisiodorensis, in annis iuuenilibus literis eruditus, Deo iam deuotissimus, à parentib. insignibus coactus, virginem desponsauit, quã tamen vt virginitatem profiteretur, suadendo induxit; & ipse simili se voto constrinxit. Cum autem vterque votum emisisset, angelus Domini eis astitit, duas coronas afferẽs, & singulas singulis imponens eos in sancto proposito confortauit. Puella igitur monasterium virginum ingressa est; Amator vero clericus factus, post mortem Eladii Antisidoren. Ep. eodem in pontificatu surrogatur: qui pluribus miraculis effulsit.

IV. *Amon vixit in castitate cum vxore annos octodecim, & postea fit monachus cum eius consensu.*

S. Antonii Magni tempore viguit Amon ille Ægyptius, qui à propinquis & familiaribus coactus vxorem quidem duxit; cum ea tamen cõiugii more, vti viri consueuere, congressus non est. Quum nãque nuptiarum dies aduenisset, & sponsa, sicuti fieri assolet, in thalamum eius deducta esset, solus cum sola colloquutus, finẽ iam suum nuptias habere dixit; & magnum quiddam fore, si virgines vitam exigerent, docuit: præmiaque cœlibatus commemorans, persuadere ei conatus est, vt solitariam pro se vterque sectaretur vitam. Et puella quidem verba eius laudibus extulit, segregari tamen ab eo prorsus noluit. Itaque Amon decem & octo annos cum ea vixit seorsim cubans, & quod secundum Deum est, vitæ institutum colens. Muliercula vero æmulatione illius, & ipsa spe animoque erecta, iniquum esse existimauit, sua causa tantum virum in obscuro latere, & vtrumque potius ab altero segregatum, pietatem exercere debere cẽsens, separari à viro petiit. Atque ille relicta mulieri domo, ipse meridiem versus ad lacum Maream in solitudine, circum Scetin & Metriæ montem duos & viginti annos monasticam est philosophatus.

Niceph. l. 8. c. Trip. 1. ca. 11. Pallad. c. 8.

V. *Quomodo Pulcheria Augusta Marciano viro militari nupta, perpetuo virginitatem seruauerit.*

Pulcheria Theodosii iunioris soror ita à prima ætate sapuit, vt virtute & ciuili prudentia facile aliis non cederet: sciebat namque principibus ad salutem, solam satis veriorem esse pietatem; sicuti contra, absque illa nihil prosunt exercitus, equi, satellites, ensium vis, virorumque innumerabiles copiæ, aurum item & argentum, plurima terræ iugera, & quicunque alius præterea est apparatus: etenim ipsa nondum quindecim annos nata, sapientiorem diuinioremque, quam ætas ferret, obtinuit mentem. Et primum quidem virginitatem se per vitam omnem conseruaturam esse Deo vouit; deinde vt idem facerent sorores, eis quoque persuasit, ne per suas scilicet aut sororum suarum nuptias, æmulationem atque contentionem in imperialem aulam induceret. Quare omnem insidiarum occasionem præcidit. Sub mortem vero fratris, ipsa Marcianum accersit, virum prudentia & grauitate morum præclarum, & senio iam venerandum, & consilio de imperii successione cum eo communicato; Te, inquit,

Niceph. liib. 14. c. 1. & c. 58. Baro. to. 6. an. Dom. 4500.

Votum virginitatis perpetuæ Pulcheriæ, & sororum eius.

quit, ego ex senatu omni præ cæteris imperio dignū iudico, proinde iurisiurandi religione interposita, te vitæ & potestati, maxime autem virginitati meę, quam à prima adolescentia Deo consecraui, non insidiaturum esse, imperium ipsum cape. Postquam ille, quę Augusta volebat, peregit, Patriarcha Anatolio, & senatoribus conuocatis ad Septimū, statim eum Imperatorem creauit. Ille haud immemor, inquit Baronius, facti huius dignissimum in diuinis scripturis exemplum haberi literis commendatum, cum sanctissima virgo Deipara ita fuit matrimonii legib. iuncta coniugi, vt nunquā desierit esse virgo.

Pulcheria Augusta in coniugio virginitatē seruat.

VI. *Virginitas in coniugio Henrici I. & Cunegundis perpetuo seruata insigni miraculo probatur.*

Albe. Crāt. l. 4. Metrop. c. 5. Io. Naucler. tom. 2. gen. 35. & Bred. l. 8. Collat. c. 33. Baro. 11. an. 1024. 5.

Henricus eius nominis secundus, vel vt alii volunt, primus Imperator, ingrediēs Romam, solebat semper primam noctem in ecclesia S. Marię Maioris manere. Contigit autem semel, quod dum solitarius oraret, visus sit sibi Christus pontificalibus indutus procedere Missam celebraturus; quem sequebatur S. Laurentius, & loco subdiaconi Vincentius; post hos Virgo Dei genitrix cum multitudine Virginum & Angelorum, dehinc Ioannes Baptista cum Patriarchis & Prophetis: post hos Petrus & Ioannes cum cæteris Apostolis & Euangelistis, S. Stephanus cum Martyribus, S. Martinus cum Cōfessoribus. Angeli inceperunt introitum, Suscepimus Deus misericordiam tuam, & dum cantaretur; Dextera tua plena est iustitia, omnes Christum & beatam Virginem imitantes, extenderunt digitos in Henricum. Post Euangelium indicibili iubilo Angelus librum deosculatum à Christo præsentauit B. Mariæ, & post eam omnibus per ordinem deosculandum, demum innuit beata Virgo Angelo, vt porrigeret librum etiam Henrico ad osculandum dicens: Præbe ei pacis osculum, cuius mihi Virginitas placet: & cum præ nimio gaudio raptus nesciret ad plenum intendere, Angelus ipsum in neruo tangens, dicit: Hoc tibi erit signum dilectionis Dei propter tuam castitatem & iustitiam: & exinde vsq; ad mortem claudicabat: ex quo euentu vocatus est Hēricus Claudus. Licet autem hic Henricus & Kunegundis eius vxor, in virginitate voluntaria permanserint: tamen, vt ibidem refert Nauclerus, instigante diabolo grandis interuenit perturbatio. Nam Henricus Kunegundem cū quodam milite suspectam habere cœpit; sed beata Virgo se expurgans, super candentes vomeres (vtor verbis Naucleri) nudis pedibus incessit per 15. passus, dicens: O Deus, sicut me non solum ab Hērico, sed etiam ab omnibus viris intactam voluisti, ita me adiuua: ad quæ audita est vox: Ne dubita, ô virgo, te liberabit Virgo Maria; & sic illæsa pertransiit. Vixit vsque ad ann. 1039. Post mortem multis claruit miraculis.

VII. *Dux Venetorum post susceptum filium seruat castitatem cum coniuge.*

Anno Domini nongentesimo septuagesimo tertio, Petrus Vrseolus Venetorum XXIII. Dux, vir tam optimus a populo iudicatus, quam religiosissimus, vt qui sæpe clanculum cubicula pauperum ægrotantium adire soleret, ac rogare, si quid opus: Gradum ciuitatem muro cinxit, templum D. Marci incendio absumptum restituit, propiusq; Xenodochium nobile extruxit. Denique compositis patriæ rebus, magistratu se abdicās, cum vxore, quam post susceptum filium ex voto vtriusque nunquam attigit, ex vrbe in Aquitaniam se contulit, vbi cœnobio perpetuo dicatus miraculis claruit.

Raphae[l] Volater[ran.] lib. 4. [...] in Geo[...] de rebu[s Ve]net. an. [...] Petri V[rseo]li pieta[s in]signis.

VIII. *Quomodo S. Elzearius Comes & S. Delphina ei⁹ coniunx virginitatem suam Deo consecrauerint.*

Quid porro sanctus & illustris Galliæ Comes Elzearius? qui sub Carolo secundo Hierusalē Siciliæque Rege clarus est habitus, & cui æque nobilis ac pia Delphina virgo sponsæ loco cōtigit in vrbe Massiliensi. Non sat illis visum est virginitatis virtutem in aliis suspicere, sed & ipsi admirando consilio ducti, quoniam casti ad coniugiū accesserant, suæ virginitatis florem nulli præterquā Iesu Nazareno offerre, consecrare, seruare voluerunt. Itaque sacram ædem adiere, suas Deo preces effudere, & post sanctissimum Christi corpus reuerenter acceptum, flexis genibus, iunctis manibus, erectisq; in cælū animis vota in hunc modum, præeunte sponso, diserte fecerunt: Domine Iesa Christe, à quo bonum omne & donū proficiscitur, ego peccator fragilis & infirmus sine tuo speciali dono non possum caste, & cōtinenter viuere, sed de tuo singulari adiutorio cōfidens, voueo & promitto tibi & sanctissimæ matri tuæ, atque omnibus sanctis, toto tempore vitæ meæ me caste victurum, & virginitatem seruaturum, quā hucusque tua benignitate in me custodiuisti. Atque huius promissionis exequendæ causa paratus sum quascunque afflictiones & pœnas, atq; etiam mortem ipsam perpeti.

Pet. C[...] 2. de I[...] ra vir[...] & Su[...] vita e[...] 27. Se[...] Exem[plum] Elzea[rii Co]mitis [...] sua co[niuge] virgin[itatem] profit[entis]. Form[ula] virgi[nitatis] à con[iugibus] Deo [pro]missa[e].

IX. *De dæmone eiecto ob castitatem in coniugio conseruatam.*

Quidam sæcularis veniens ad Abbatem Ioannē, & portans ei quasdam frugum suarum primitias, reperit ibi hominē ferocissimo obsessum dæmonio, qui adiurationes & iussiones Ioannis despiciebat, protestās se nequaquam exiturum à corpore, quod possedit ad Ioannis imperium; sed aduentu viri sæcularis ita protritum est, vt cum reuerendissima nominatione ipsius mox fugerit. Cuius viri tam euidentem virtutem & gratiam Abbas vehementer admirans, præsertim cum videret eum habitu sæculari vestitum, cœpit ab eo diligenter inquirere qualitatē & ordinem vitæ suæ. Qui cum responderet, se esse sæcularem, & vxoratum, Ioannes mente pertractans excellentiam virtutis & gratiæ eius attentius inuestigauit conuersationem ipsius: qui testabatur se ru-

Io. C[assia]n. lib. 1 [Col]lation. [Pa]trū c. [...] Rusti[ci] præs[tan]tia fuga[t dæ]mon[em]. Piet[as] dabi[t] rusti[co]

ſticum, quotidianumq; victum opere manuũ quærere, nec alicuius boni ſe cõſcium, niſi quod de mane nunquã procederet ad exercenda opera ruſticana, neq; de veſpere domum rediret, niſi prius in eccleſia referret gratias Deo pro victu quotidiano, nec vnquam vſurpare ſe aliquid de fructibus ſuis; niſi prius offerret Deo primitias eorum ac decimas, nec vnquam duxiſſe ſe boues ſuos per agros meſſesque aliorum, niſi ora eorum prius ligaret, ne proximis ſuis vel modicum damnum incurreret ex negligentia ſua. Deniq; cum nec iſta viderentur Abbati idonea reſpectu tantæ gratiæ, qua vidit illũ ſe eſſe perfectiorem, & ſciſcitans ſcrutaretur, quidnam eſſet, per quod tanti eſſet meriti, ille aſtrictus reuerentia tam ſollicitæ inquiſitionis, confeſſus eſt ſe accepiſſe vxorem ante duodecim annos ex cõpulſione parentum, cum monachus fieri vellet, nec ſe illam vnquam cognouiſſe, ſed loco ſororis habere, ac virginem cuſtodire, nemine id ſciẽte. Quo audito ſenex tanta admiratione repletus eſt, vt coram viro illo publice fateretur, quod dęmon, à quo ipſe erat deſpectus, merito tolerare non potuit illius præſentiã, cuius virtutem appetere ipſe nõ auderet, nõ ſolum in iuuẽtutis feruore ſine caſtitatis diſcrimine, immo nec modo in ſenio ſuo.

[margin: …nitas …etuo in …oniu- …conſer-]

Tit. XIV. De Virginitate Matrimonio præferenda.

Exemp. I. *Petronilla ad Chriſtũ ſponſum morte trãſire mauult, quam Flacco Comiti matrimonio iungi.*

[margin: …iarium …anum die …i.]

PEtronilla virgo forma corporis eximia, ſed animi pulchritudine multo præſtantior, intelligens virginitati ſuæ, quam Ieſu Chriſto dicarat, ab acerrimo generis humani hoſte parari inſidias, ſumpto ſibi tridui ſpatio ad deliberandũ, totum illud tempus in ieiuniis, & oratione conſumpſit, aſſidue petens à cæleſti ſponſo, ne ſancto propoſito ſuo vim afferri pateretur Itaque ſubuenit die tertio virgini Deus: nam eam diuini ſponſi amore flagrantẽ, vbi Euchariſtiam ſumpſiſſet, ad cæleſtes nuptias euocauit.

II. *Iphigenia Chriſto ſponſo conſecrata igne cremari potius ſuſtinet, quam in matrimonium cum Hirtaco Rege conſentire.*

[margin: …chimus …ionius …edict. de …lis Apo- …orum in …a S. Mat …i Apoſto- & alij.]

Cum Ægippus Rex Ægypti aqua ſalutari cum tota familia a beato Matthæo Apoſtolo expiatus, & admodũ ſenex in ſancto propoſito permanens, exceſſiſſet è vita, Hirtacus frater eius regnum adeptus eſt. Is Iphigeniam Ægippi filiam, propter eius formam, & ſecuriorem regni poſſeſſionẽ, in matrimonium accipere cupiebat, idq; ſe facile ab Apoſtolo impetraturum ſperabat: quanquam enim eam non ſolum Chriſto conſecratam videbat, verum etiam iam amplius ducentis virginibus præpoſitam; tamẽ eius animum facile Matthæi auctoritate cõmoueri abduciq; poſſe exiſtimabat. Itaq; hac ſpe fiduciaque fretus Apoſtolum adiit, eiq; dimidium regni pollicitus eſt, ſi hoc virgini in animum induxiſſet. Hoc ille Apoſtolus primum nec plane conceſſit, neq; denegauit; ſed eum tantum admonuit, vt conſuetudinem Ægyppi ſeruans, ſabbatho eo conueniret, vbi verbum Dei prædicaret præſente Iphigenia aliiſque virginibus; coniugium quidem variis laudibus ornauit, ipſumque Deo gratum, immo neceſſarium eſſe docuit, præclaris honeſtiſque actionibus & officiis ornari, ſi iuſte, ſi legitime, ſi ſancte, ſi integre iniretur. Quod ſi ſponſam Regis ſeruus eius vſurpare audeat, is non ſolum peccare, ſed etiam tam graue ſcelus admittere dicitur, vt quamprimum viuus exuratur; ſic, qui Iphigeniam Regis cælorum ſponſam, ſacro velamine conſecratam ſciret, quo tandẽ modo poſſet potentiori ereptam in matrimonium ducere? Hirtacus tum, qui antea Apoſtoli verba omnia laudauerat, iracundiæ facibus concitatus, diſceſſiſſe dicitur. Iphigenia autem ſpectante populo ſe ad pedes Apoſtoli miſit, orauitque eum eius nomine, cuius Apoſtolus eſſet, vt ſibi ſociiſq; virginibus omnibus, quæ Domino ipſius ſermone conſecratæ eſſent, manus imponeret, quo facilius minas Regis poſſent contemnere. Ille eius precibus adductus, Chriſtique præſidio ac ſpe fretus, contempto Regis odio, velum omnium capitibus appoſuiſſe dicitur. Miſſæ ſacro peracto, ad aram, in qua Chriſti corpus confecerat, reuerſus, cum ibi paſſis manibus precaretur, eum lictor ab Hirtaco miſſus ſecuri percuſſit. Quo facto, Hirtacus omnium nobilium vxores ad Iphigeniam proficiſci iuſſit, quod earum ſiue precibus, ſiue cohortationibus illam flecti adduciq; poſſe ſperaret, vt ipſi in matrimonio collocaretur. Quo cum illa nullo modo deduci poſſet, magos cõuocat, qui eam dæmonum præſidio vſi raperent: ſed nihil ars eorum potuit Itaque alia via rem aggreditur: Incendere cõſtituit locum, in quo Iphigenia vna cum cæteris virginibus die noctuq; Deo ſeruiebat. Nec vero ſubiecti ignes nocere potuerunt, flammaque circum domum tãtum apparuit. Quin etiam angelus vna cum Matthæo viſus eſſe dicitur, qui Iphigeniam bono animo eſſe iuberet, nec ignem timere, qui in eum, à quo paratus erat; redundaturus eſſet. Vix Angelus finem dicendi fecerat, cum ventus ortus eſt, qui ſuo impetu flãmam à domo Virginis ad Regis palatium tranſtulit, vt conſumptis omnibus ipſe cum filio, quem vnum habebat, ægre potuerit euadere. Quanquam illud ſupplicium multo leuius ei accidiſſet, quam quo affectus eſt. Nam & in illius filium cacodæmon inuaſit, cuius impulſu paterna crimina cogebatur confiteri: & ipſum etiam Regem elephantia totum infecit. Quem morbum cum medici adhibiti curare non poſſent, ipſe vi morbi coactus in gladium incubuit.

III *Diua Barbara quam ſapienter patri illum ad coniugium inſtiganti reſponderit.*

In vita eius apud Sur. tom.6. die 4.Decembr.

Diua Barbara cum rerum diuinarum meditatione animum excoleret, pater eius à multis, iisque nobilibus & potētibus viris, qui sibi illam in matrimonium dari contendebant impulsus, hoc multis verbis ei suadere conatur. At illa præcise negat se velle nubere: Stultum enim fore duxit, se iam semel cælesti sponso dicatam terrenas nuptias inire, hocq; pacto à rerum diuinarum contemplatione abduci nō potuit: qua vna suauissima cogitatione tanquam saluberrimo cibo eius anima alebatur ad ęternitatem.

IV. *Aliud responsum Gertrudis ad Dagobertum Regē eam ad honorabile connubium inuitantem.*

Sur. in vita eius 1. Martii, tom.2.

Cum Pipinus Sanctæ Gertrudis parens Dagobertum Regem ad mensam inuitasset, forte in comitatu eius adfuit adolescens quidam Austrasiorum Ducis filius, qui Gertrudis moribus & ingenio delectatus, cum à Rege, tum à Pipino, eam sibi coniugem dari postulauit. Rex non parum hoc postulato gauisus, patrem puellæ ad consensum nuptiarum hortari cœpit; ipsamque puellam cum matre adduci imperauit Illæ, quid rerum ageretur, ignaræ, protin' Regis imperio parentes aduenerunt. Quibus Rex verbis amplissimis, & genus adolescētis, & honores, & diuitias prædicare cœpit, nihilque non moliri, vt puellam ad tam celebre coniugium inuitaret. Tum Gertrudis indignabunda: Ego, inquit, ô Rex, neque hunc auro fulgentem, neque mortalium quenquam quibusuis titulis decoratum, sed Christum Deum ac Dominum meum, sponsum mihi elegi. Huc audito Rex, teneræ puellæ responsum admiratus conticuit. Adolescens autem pudore pariterq; indignatione affectus recessit.

V. *Augadrisina defœdari petit, ne matrimonio iungeretur.*

Apud Sur. in vita to.1.

Nonnullæ etiam virgines, ne ad matrimonium traherentur, formæ suæ pulchritudine in aliorum scandalum & ruinam sunt abusæ. Inter cæteras vero Augadrisma virgo in Gallia Lothario regnante fuit, quæ cum à parentibus, Ausberto Principi viro, qui postea Rothomagensem ecclesiam erexit, inuita desponsaretur, multis cum lacrymis Dominum obsecrauit, ne suam pollui virginitatem pateretur. Moxque lepræ morbo totum corpus occupante, ob fœditatem intacta dimittitur; & ne in incerto esset, cur id mali ei accidisset, continuo sana euasit

Lepra fœdatur Augadrisina.

VI. *Wilgefortis virgo deformari potius eligit, quam ad coniugium expeti.*

Ex Martyr. Rom. & Molan. ad Vsuardum.

In Portugallia sancta Wilgefortis virgo, Regis Portugalliæ filia, pro Christianæ religionis & pudicitiæ defensione decertans, cum à Christo sponso suo deformari rogasset, ne ab amasio ad nuptias expeteretur, subito illi satis promissa excreuit barba. Hæc apud Belgas pluribus in locis colitur, sub sanctæ Ontkommeræ appellatione forte à depellendis curis atque incommodis.

VII. *S. Brigida deturpari quoque rogat, vt virginitatem illibatam seruet.*

In vita ... Sur. to...

Memorabile quoque ad hāc rem exemplum est, quod de S. Brigida traditur. Hæc namque virgo inter Scotiæ puellas pulcherrima, cum à parentibus, & quidem Christianis viris in matrimonium peteretur, & illa virginitatem Deo vouisset, eundem orauit, vt aliquo corporis vitio ipsā deuenustaret, quo porcorum inquietudo facile sedari posset. Itaque cum oculorum decore maxime placuisset, alterum subito vlcere percussum amisit. Cui ergo charior oculis fuit virginitas, quanto pulchrior fuit in cōspectu sponsi cælestis, tanto istis terrenis, qui iam illam quam paulo ante tam ardenter appetierant, desponderi sibi dedignabantur, visa est deformatior.

VIII. *Victoria derelicto sponso ob virginitatis amorem, Roma eiicitur, & ab eodem sponso in via occiditur.*

Ado ... Treu... in M... 23.D...

Victoria virgo Romana Eugenio viro pagano desponsata, rogante Tito Aurelio, qui sponsam Anatholiam virginem habebat, ad suadendam eam, vt ei nuberet, perrexit. Cui & dixit: Audi me, domina soror Anatholia, & ego Christiana sum, & noui quia Deus nuptias non condemnat, Prophetæ & Patriarchæ cōiuges habuerunt, & posteritas eorum à Deo benedicta est; nunc ergo audi me, & accipe virum, qui te non prodat, quod sis Christiana, sed per maritalem copulam fiat, vt ipse Christianis consentiat. Hæc dicenti Victoriæ virgo Anatholia respondit: O Victoria, vince diabolū, & esto vera Victoria. Tunc quando tota terra vacua erat, dixit Deus hominib'; *Crescite, & multiplicamini, & replete terram*: nunc plenæ terræ, postquam Filius Dei de cælo descendit, quotidie clamat: Crescite in fide, multiplicamini in charitate, & replete cælos; quia appropinquauit regnum cœlorum Iterum inter alia, & post alia, sancta Anatholia intulit: Ego die, qua explicui pretium ornamentorum meorum in pauperes Christi, vidi per visum iuuenem aureo diademate splendidum, in vestibus purpureis atque gemmatis, qui grata facie & læto vultu me suspiciens, ait: O virginitas, quæ non in operibus tenebrarum, sed semper in lumine versaris. Hæc ego audiens, euigilaui, & cœpi flere; & proiiciens me in pauimento, rogaui Dominum; vt is, qui mihi loquebatur, dulcissimos sermones iterum prosequeretur. Sic mihi oranti & prostratæ, idem qui ante loquebatur, talia mihi subsequitur: Virginitas purpura regalis est; quam qui induit, reliquis fit eminentior: Virginitas gemma est pretiosa: Virginitas thesaurus est Regis immensus. Huic fures insidias tendunt. Hanc tu euigilans sollicite custodi, quantumque te plus habere cognoscis, instantius custodi, ne perdas. His & similibus verbis & factis incitata Victoria, omne pretium ornamentorum suorum & ipsa di-

Gen.

Visio S. Anathol... virgin...

Virginitas laus ... ca.

S. Victoria bona pauperibus elargitur.

ſtraxit pauperibus. Sicque factum eſt, vt agentibus ſponſis earum Aurelio & Eugenio, quia nubere illis virgines Chriſti noluerũt, à Decio Imp. vrbe Roma pulſæ, ad prædia ſponſorum ducerentur; vbi fame & inedia ita afflictæ ſunt, vt vix ad veſperum modicus panis cibarius eis daretur, nulloque pacto efficere ſpõſi potuerunt, vt vel ad nubendum, vel ſacrificandum animi illarum inclinarentur. Beata igitur Victoria in virginitatis propoſito inuincibiliter perſiſtens, poſt multa facta miracula, inter quæ plurimas virgines Domino aggregauerat, percuſſa eſt gladio in corde à Taliarcho carnifice, quem rogatu Eugenii ſponſi ſui Iulianus Pontifex Capitolii ad hoc opus direxerat.

…io in …e cur …ſſa.

IX. *Ammon monachus Ægyptius ſponſam ad virginitatis vna ſecum tuendam integritatem inducit.*

…tes li. …Eccl. …Sozom …Theo …c.16. …phor. …c.34.

Ammon vir ſanctiſſimus, cum adoleſcens eſſet, à nuptiis abhorruit ille quidem; ſed tamen cum nonnulli amicorum eum hortarentur, vt non ita contumelioſe nuptias inſectaretur, ſed vxorem duceret, illis morem geſſit, venitque ad nuptias. Ac ſtatim vt virginem è thalamo exemerat, & conſueta cum pompa in interius deduxerat cubiculũ: tandem vbi neceſſarii illius deceſſiſſent, arrepto in manum libro epiſtolas Pauli complectenti, primum epiſtolam illius Apoſtoli ad Corinth. cœpit legere, præceptaq; illius de nuptiis coniugi exponere: deinde aliunde multa adiicere: docere nuptiarum incõmoda, quam triſtis ſit inter virum & mulierẽ vitæ conſociatio, quam acerbi dolores mulierem grauidam pungant. Addere etiam moleſtias, qui in liberorum educatione ineſſe ſolent; poſtremo virginitatis commoda percenſere, & quatenus vita pura, inuiolata, & ab omni labe ſit libera: & quod virginitas nos ad Deum quam proxime faciat accedere. Hæc aliaque multa apud virginem vxorẽ elocutus, perſuaſit illi, vt priuſquam congrederentur, eam vitæ rationem, quam humana conſuetudo poſtulat, prorſus abiicerent. Ambo igitur, quaſi fœdere ea re pacto, ad montem, qui Nitria vocatur, recta ſe conferunt: ibique ad exiguum tempus in tugurio ętatem degentes, communem vitæ monaſticæ diſciplinam exercuerunt, nullo virilis aut muliebris ſex⁹ diſcrimine habito; ſed vnum corpus, vt eſt apud Apoſtolum, fuerunt in Chriſto. Non longo poſt tempore, noua ſpõſa & virgo incorrupta Ammonem ſic affatur: Non te decet, qui temperantiæ & caſtitati colendæ te totum dediſti, fœminam in tantillo domicilio conſpicari. Quare, ſi videtur, quiſque noſtrum ſeparatim in monaſtico vitæ genere exercendo ſe ponat. Hoc itaque de vtriuſque ſententia pactum eſt: atque alter ab altera ſegregatus, quod reliquum erat vitæ, eo pacto contriuit.

X. *Conſtantiæ prudentia ad vitandum matrimonium.*

Anno Domini 3:6. Ouinius Gallicanus, vir ſummæ virtutis, eximiæque apud Conſtantinum Imp. auctoritatis, Conſtantiam virginẽ ſpecie ac virtute inter cæteras eminentem ſibi in matrimonium poſtulauit. Conſtantinus libenter & ipſi, & Comitibus, ac Præfectis omnibus pro illo orantibus morem geſſiſſet, ſi virginem Chriſto deditam perpelli poſſe ad matrimonium viri adhuc errore gentilitatis infecti duxiſſet. Qua ex re cum vehementer animo angeretur, Conſtantia ei dixit: Noli propterea laborare, pater, ſed ſponde; ſi ille Scytharum gentẽ, qui ſe in Thraciam intulerunt, armis domuerit, fore, vt me Conſul ducat. Proinde duas ſuas filias, Atticam & Artemiam apud me interim ponat, atque ipſe Ioannem, & Paulum primicerium meum apud ſe habeat, vt & ipſe me per familiares ſuos alloqui, & ego illum ex filiabus eius poſſim agnoſcere. Huius cõſilii ratione probata, Conſtantinus rem cum Gallicano confecit: ac poſtulato Conſtantiæ expleto ipſum in Illyricum deſtinauit. Interim Cõſtantia ſupplici à Deo oratione magnopere petiit, vt ſibi Gallicanum & Gallicam filias redigere ad ſanctum ipſius cultum liceret; Gallicanus ſacris in Capitolio factis, votiſq; more patrio nũcupatis, vrbe egreſſus properauit in Thraciam, ac rem cum Scythis magna mole gerere inſtitnit. Deinde in vrbe Philippis tantis viribus ab eis obſeſſus eſt, vt copiarum ſuarum exiguitate diffiſus, ac pugnis aliquot aduerſis exterritus ſalutem ſuam non in virtute militum, ſed in munitione murorum poſuerit. Inde à militibus deſtitutum, ac ſeſe fuga ex obſidione eximere molientem Ioannes & Paulus, quos commemorauimus, monuere, vt votum Deo faceret, ſe ſi victoriam retuliſſet, Chriſti cultui dediturum. Quo facto oblata eſt illi ſpecies iuuenis ſtatura excelſi, ferentis humero Crucem, qui dixit: Sume gladium tuum, & ſequere me. Illo vero obediente, armati paruere milites, qui ſe illi operam nauare dixerunt; proinde extemplo caſtra hoſtium inuaderet, & Regem eorum appeteret. Quod cum ille feciſſet, inſigni victoria negotio nullo potitus Regem procumbentem ad pedes habuit, atq; hoſtium nemine violari permiſſo Scythis ex Thracia pulſis tributum annuum impetrauit. Ex tribunis autem militum, qui ad ſe redierant, neminem, niſi in Chriſtum credentem recepit. Qui vero Chriſto ſe deuouerunt, ad gradũ ſublimiorem prouexit: cæteros munere militiæ ſpoliauit. Poſtero vero annos reuerſus Romam, atque honorifice à Conſtantino exceptus, antequam vrbem iniret, ſacra Apoſtolorum limina in Vaticanum adiuit, ac gratias Deo omnipotenti more Chriſtianorum de tanta victoria egit. Cuius rei admiratione captus Imperator: Quid hoc rei eſt, Gallicane, inquit, quod tu, cum ad bellum proficiſcereris, Capitolium ingreſſus dæmonibus immolaſti, nunc victor reuerſus, Chriſtum, & Apoſtolos eius adoras? Cui Gallicanus rem omnẽ, vt euenerat, enarrauit; illud demum adiungens, ſe tanto à Deo beneficio affectum ætatem poſt hac ſuam in

Sigonius lib. 3. de Occidentali Imp. an. 316.

Conſtantiæ prudentia ad vitandũ matrimonium.

Votum Gallicani.

Gallicani victoria miraculoſa contra Scythas.

Eius ad fidem Chriſti conuerſio.

ee 2 ipſius

Coniugiũ respuit. ipsius Dei seruitio consumere, atq; à coniugio absti-
nere firmo animi decreto cõstituisse; proinde illum
orare, vt sibi successorem daret, quo libere posset re-
ligioni vacare, & in cognita veritate persistere. Quẽ
complexus Constantinus, filias eius Christo conse-
cratas edocuit, atque ipsum in palatium duxit. Cui
Helena Augusta mater, & Cõstantia virgo, & Atti-
ca, atq; Attemia filiæ occurrerunt, eumque omnes
atque Augusti generum honorarunt.

TIT. XV. De Viduis.

Iudith. 8. *Iudith Reginæ post mortem viri Manassæ, secundas nuptias perpetuæ castitatis amore vitauit.*

Eadem virtutibus, non vestibus ornari studuit.

Luc. 2. *Illustris est illa noui testamenti vidua, Anna filia Phanuelis, quæ cum viro annis septem à virginitate vixerat, deinde precationibus & ieiuniis vacans, alteri marito nubere non sustinuit.*

EXEMP. I. *Olympias, nobilis Domina marito Nebridio ante matrimonium consummatum defuncto, vt virgo vitæ residuum consumpsit.*

Gregorius Alexandr. Archiep. in vita Ioann. Chrysostomi

TEmpore Ioannis Chrysostomi erat Constanti-
nopoli mulier quædã Olympias nomine splen-
dore generis, opulentia, peritia multiplicium disci-
plinarum, dexteritate ingenii, ac flore ipso ętatis ex-
ornata. Parentibus orbata hæc viro quidem copula-
ta est, neque pudorem alioqui virginalis sanctimo-
nię eam corrupisse celebris fama edocuit, Hæc cum
conuixisset viro mensibus circiter viginti, ille repe-
titus reddere naturæ debitum, hoc temporis com-
pendio finem accepit vitæ, hoc prænoscẽte Deo qui
mortalium præuidet exitus. Illa autem quum posset
1. Tim. 5. inseruire & obsequi Apostolicæ commonitioni; *Vo-
lo iuniores nubere*, matresfamilias esse, siue domui
præesse, id opere ipso præstare non sustinuit; sed ca-
preæ instar laqueum alterius cõnubii minime tole-
rans transiliuit. Iusto enim lex nequaquã posita est,
sed non subditis ac male morigeratis, prophanis &
his qui expleri non queunt corruptelã. Contigit au-
tem inuidia diaboli, nimirum eam torui ritu circum
agitari per intempestiuam viduitatem. Huius orbi-
tas quum ad aures perlata esset Theodosii Impera-
toris, toto nixu huc incumbebat, vt eam copularet
Hispano cuidam Elpidio sibi congeneri, fœdere nu-
ptiarum, identidem ei adulatus, & obsecrans vt as-
sentiretur; deiectus tandem de spe, contristatus est:
illa siquidem animũ suum ei manifeste detexit hisce
verbis: Imperator meus si voluisset me vitam transi-
gere cum viro quopiam, vtique non ademisset mi-
hi primum coniugem. Verum quia perspectissime
nouerat, quam foret incommodum vitæ huic con-
fusaneæ & permistæ, nec ipsa possem placere viro, &
illum exemit vinculis mortalis vitæ, & mihi è gra-
uissimo iugo seruitutis viri exemptæ per quã suaue
iugum continentiæ imposuit, mentique meæ infu-
dit. Hac reddita responsione, iubet Imperator Præ-
tori ciuitatis, huius facultates vt sub sua asseruet tu-
tela, tantisper dum ætatem explesset corporis tri-
ennem.

II. *Marcella vidua Romana secundas propter Christum respuit nuptias.*

Marcella, Romana nobilissima, viro post nuptias D. Hier. Epitaph. Marcel.
septimo mense priuata est. Cum eam Cerealis Con-
sul Romanus, propter ætatem, & antiquitatem fa-
miliæ, & insignem decorem corporis ac morum
temperantiam, ambitiosius peteret, suasque iam
grandis natu polliceretur diuitias, & non quasi in
vxorem, sed quasi in filiam vellet donationẽ trans-
fundere, Albinaque mater tam clarum pręsidium vi-
duatæ domus vltro appeteret: illa respondit; Si vel-
lem nubere, & nõ æterna me cuperem pudicitia de-
dicare; vtique maritum quærerem, non hæredita-
tem. Illoque mandante, posse & senes diu viuere, &
iuuenes cito mori, eleganter lusit; Iuuenis quidem
potest cito mori; sed senex diu viuere non potest.

III. *Gallæ viduæ longe felicius fuit Christo Domino, quam viro licet prædiuiti rursum copulari.*

Neque hoc silendum arbitror, quod mihi perso- Greg. Dialo. an. 50 gent. Galla.
narum grauium atque fidelium est relatione com-
pertum. Gothorum namque temporibus Galla hu-
ius Vrbis nobilissima puella, Symmachi Consulis ac
Patricii filia, intra adolescentię tempora marito tra-
dita in vnius anni spatio eius est morte viduata.
Quam dum feruente copia ad iterandũ thalamũ, &
opes, & ætas vocaret, elegit magis spiritualibus nu-
ptiis copulari Deo, in quibus à luctu incipitur, sed
ad gaudia æterna peruenitur; quam carnalibus nu-
ptiis subiici, quæ à lætitia semper incipiunt, & ad
finem cum luctu tendunt. Huic autem cum valde
ignea * conspersio corporis inesset, cœperunt me- * cõ[...]
dici dicere, quia nisi ad amplexus viriles rediret, ca-
lore nimio contra naturam barbas esset habitura.
Quod ita quoque post factum est Sed sancta mulier
nihil exterius deformitatis timuit, quæ interius spõsi
cælestis speciem amauit: nec verita est, si hoc in illa
fœdaretur, quod à cælesti sponso in ea non amare-
tur. Mox ergo vt eius maritus defunctus est, abiecto
seculari habitu, ad omnipotentis Dei seruitium sese
apud B. Petri Apostoli ecclesiam monasterio tradi-
dit, ibique multis annis simplicitati cordis, & ora-
tioni dedita, larga indigentibus eleemosynarum
opera impendit. Cumque omnipotens Deus peren-
nem iam mercedem reddere eius laboribus decre-
uisset, cancri vlcere in mammilla percussa est. No-
cturno autem tempore ante lectum eius duo cãde-
labra lucere consueuerunt, quia videlicet amica lu-
cis, non solum spiritales, sed etiam corporales tene-
bras odio habebat. Quæ dum nocte quadam ex hac
eadem iaceret infirmitate fatigata, vidit Beatum Pe-
trum Apostolum inter vtraq; candelabra ante suum
lectum cõstitisse; nec perterrita timuit; sed ex amo-
re su-

re sumens audaciam, exultauit, eique dixit: Quid est, domine mi: dimissa sunt mihi peccata mea? Cui ille, benignissimi vt est vultus, inclinato capite annuit, dicens: Dimissa, veni. Sed quia quandam sanctimonialem fœminam in eodem monasterio præ cæteris diligebat, illico Galla subiunxit: Rogo, vt soror Benedicta mecum veniat: cui ille respondit: Non, sed illa talis veniat tecum: hæc vero, quam petis, die te erit trigesimo secutura. His itaque expletis, visio Apostoli assistentis & colloquẽtis ei ablata est. At illa protinus cunctæ congregationis acciuit matrem, eique quid viderit, quidve audierit, indicauit. Tertio autem die, cum ea quæ iussa fuerat sorore, defuncta est: illa vero, quam ipsa poposcerat, die est trigesimo subsecuta. Quod factum nunc vsq; in eodem monasterio manet memorabile: sicque hoc à præcedentibus matribus traditum narrare illic solent subtiliter iuniores, quæ nunc sunt sanctimoniales virgines, ac si illo in tempore huic tam grandi miraculo & ipsæ affuissent.

IV. *Crotildis Regina post obitum Clodouei mariti in eximia vita sanctitate viduitatem seruat.*

[Gre]g. Turo. [lib.] 2. histor. [Fra]n. c. vlt.

Anno Domini quingentesimo decimo quarto ex hac vita migrauit Clodoueus Francorum Rex, qui sepultus est Parisiis in Basilica S. Petri Apostoli, quã ipse Rex hortante S. Genouefa virgine, à fundamẽtis cœpit erigere, eiusque vxor Crotildis perficiendam curauit. Ipsa autem Regina post mortem viri sui Turonos venit: ibique ad Basilicam S. Martini deseruiens, cum summa pudicitia atque benignitate morata est omnibus diebus vitæ suæ, raro Parisios visitans.

V. *De Quirina, insignis & singularis pietatis vidua.*

[Be]rnardus [Iu]stinianus [in] vita Lau[ren]tij Iustin. [ap]ud Sur. [...] *1. c. 1.* [...] *Tim. 5.* [...] a viduæ [...]bilis ma[...]nę exer[...]ia.

Quirina Laurentii Patriarchæ Veneti mater, clarissima genere mulier, anno ætatis quarto supra vigesimum, amisso viro, & quinque susceptis liberis, reliquam ætatem cælibem duxit, domum suam regens, vt Apostoli verbis vtar, & filios in timore Dei & mandatis instituens, instans orationibus die ac nocte, & ne in deliciis mortua esset, cilicium & catenam æream quoad vixit, circa lumbos gestauit, ieiuniis & vigiliis florentem ætatem castigans; prę̨cipue vero in pauperes misericors & benefica, & quæ ad eleemosynas filios semper, & verbo instrueret, & exemplo.

VI. *De vidua rapta, diuinitus seruata illæsa.*

[A]ugust. ad [D]ulcitium [de] oct. quæst. [...]7. an. 410.

De vidua à iuuene rapta & miro modo ab eo liberata, his adiungamus, vti scribit S. Augustinus ad Dulcitium. Dicam, inquit ille, quod factum est in Mauritania Sitifensi: neque enim Deus sanctorum non ipse est etiam & nunc Deus. Viduam in proposito continentiæ constitutã Celtichius quidam Catechumenus iuuenis rapuit, vt haberet vxorem. Antequam concumberet, pressus somno & territus somnio, Sitifensi Episcopo eandem vehementissime requirẽti reuocauit intactam. Viuunt adhuc de quibus loquor. Ille baptizatus, & ipso in se facto miraculo conuersus ad Dominum, ad Episcopatum mirabili probitate peruenit. Illa in sancta viduitate persistit.

Viduas Deo curæ esse.

VII. *De pietate S. Chunegundis viduæ erga animam mariti defuncti.*

Anno Dom. 1024. Henrico II. Imp. defuncto & Bambergæ sepulto, prosecuta est animam eius pia Imperatrix Chunegundis, piis officiis postrema pie persoluẽs; Quamuis enim eius obitu omnia opplere turbis & misceri rumorib. contigisset, ipsa tamen animo constans illud vnum totis viribus conabatur vt eleemosynarum largitate, & orationum instantia beati coniugis anima Deo commendaretur. Ipsa vero Augusta anniuersario die obitus Imperatoris, in monasterio à se erecto, in dedicatione eius basilicę, depositis ornamentis imperatoriis, monasticum suscepit habitum, famulatura eiusdem loci monialibus: Vbi ad obitum vsq; annis quindecim perseuerauit. Cui cum proxime iam morituræ Augustalia ornamenta ad pompam cadaueris parari videret, hæc dixisse fertur: Amictus iste non est meus, aufer te hinc: ornatus hic alienus est, istis terreno sponso, & his cælesti sponso sum copulata. Nuda de vtero matris meæ egressa sum, nuda reuertar illuc. His miseræ carnis vilem materiam inuoluite, & corpus meum iuxta tumulum fratris mei ac Domini Henrici Imperatoris, quem me vocantem video, in proprio locello reponite. Quibus iam dictis, in manum Domini spiritum commẽdans, migrauit in cælum.

Ex Adalberone Ep. VItraiectẽ. Baro. to. 11. an. 1024. 1025. & 1040.

Viduę officium erga coniugem defunctũ.

Vitam monasticam profitetur Chunegũdis.

Eius humilitas.

Henricus vxori morienti astat.

VIII. *De conditione viduarum apud Brachmanos.*

Viduæ Goenses siue Brachmanæ in more positũ habent, dum ethnice viuunt, priori marito mortuo, quantumuis iuuenculæ sint, alteri non nubere; immo priusquam edicto regio vetitum esset, vna cum maritorum cadaueribus sese concremandas tradere: modo vero post susceptum Christianismum, nec colore candido vestiuntur, & caput perpetuo radunt.

Ex epist. Indicis ann. 1566.

IX. *De felici successu viduarum apud Sinenses.*

Matrimonium laudant Sinenses, in quo vir legitime vnam sibi vxorem iungit; & in honore eam habent, quæ viduitatem colens maritum secundum non ducit, eique Mandarini præmia largiuntur, & multas libertates ac priuilegia concedunt, vt olim Vestalibus virginibus Romani.

Alexander Valignanus Indic. Prouinciæ Præpositus in lit. an. 1588.

FLORVM EXEMPLORVM,

SIVE

CATECHISMI HISTORIALIS

CAPVT QVINTVM,

DE IVSTITIA CHRISTIANA, AC PRIMVM DE PRIORE EIVS PARTE, NIMIRVM, DE COGNOSCENDIS, FVGIENDISQVE PECCATIS.

TIT. I. De Peccato in genere.

Peccatum quid? **Est autem peccatum, dictum, factum, vel concupitum contra, vel præter legem Dei, aut Ecclesiæ.**

Peccatum causat in homine erubescentiam: primi enim parentes nostri in statu innocentiæ nudi erant: at post peccatum cum cognouissent se esse nudos, consuerunt folia ficus, & fecerunt sibi perizomata.

Gen. c.1. *Rursus peccatum infamat peccatorem; propterea Adam post peccatum conabatur se abscondere à facie Domini.*

Ibidem. *Reddit præterea hominem timidum.*

Num.11. *Prouocat etiam iram Dei: filij Israel enim in Ægypto vix allia & cepas degustarant, cum statim lacrymæ per oculos defluxerunt. Adhuc cibus erat in ore ipsorum, & ira Dei ascendit super eos.*

2. Reg. 24. *Peccantem quiescere non permittit, vnde percussit cor Dauid, postquam numeratus est populus.*

3. Reg. 11. *Salomonem sapientissimum Regem ac ipsius famam maculauit.*

1. Reg. 11. *Propter peccatum debilitatur homo: proinde Hieroboam seruus Salomonis ausus est insurgere in Dominum post ipsius peccatum.*

EXEMP. I. *De imminente Dei vindicta super orbem diuinitus ostensa propter peccata Principum.*

Ex Lamber. Scafnaburg. Baron, to. 11. an. 1056. 2. ANno Redemptoris millesimo quinquagesimo sexto, Guntherus tunc temporis Cancellarius Henrici II. Imperatoris, visionē vidit memoria dignam, Dominum in solio maiestatis suæ residere, & eleuato in altum brachio, districtum gladium magno nisu vibrare, & circumstantib. dicere, Reddam vltionem hostibus meis, & his, qui oderunt me, retribuam. Quam visionem protinus mortalitas sequuta est Principum regni. Eaque expleta, vidit eodem rursus schemate Dominum residere, & remisso iam in vaginam gladio, & super genua sua reclinato, dicere circumstantibus: Ignis succensus est in furore meo & ardebit vsque ad inferni nouissima. *Vltio sa ob cipum cata.*

II. *De quadam visione ostensa cuidam nouitio, super multiplicitate malorum & paucitate bonorum.*

Scribit B. Antonius in Chronico fuisse in conuentu Spoletano Dominicanorum nouitium quendam nobilem genere, magnæ simplicitatis atq; puritatis adolescentem. Hic cum disceret hymnū illū B. Virginis, Quē terra, pōtus, æthera, &c. & veniret ad verbum illud: Mundum pugillo continens: admirabatur supra modum quod Deus esset tam magnæ staturæ, vt mundum totum suo posset pugno continere. Cum autem de hoc verecundaretur petere, precabatur Dominum iugiter quod veritatem huius placeret sibi ostendere. Verum, factum est cum quodam sero in huiusmodi precib. obdormisset, videbatur sibi quod subito abstractus ad aera veniebat multitudo Angelorum sedem magnam portantium. Qui cum illam in quodam loco spacioso posuissent, affuerunt & alii Angeli, qui sedem aliam deferentes contra alteram posuerunt. Quibus positis, ecce tertia innumerabilis multitudo angelorum: qui Christum tāquam iratum iudicem suis brachiis portantes, in prima sede, collocauerunt: virginem gloriosam statuerunt cōtra eum in secunda. Vltimo vero venit multitudo Sanctorum omnis secundum ordinem suum. Aderat autem omnibus tātus timor ac tremor, quantus nunquam fuerat à seculo auditus. Igitur his peractis præcepit iudex vt bona mundi legerentur, quæ cum pauca inuenta fuissent: præcepit *D. Ant. 3. part. tit. 23. paragr*

cœpit vt legerentur & mala. Quæ cum præ nimia multitudine audire faſtidiret: ſubito totum mundũ tanquam pallam vnam furioſe eripuit, eumque inferius cum impetu magno proiiciens dixit: Cum iudicatur exerit condemnatus. Quod cum prædictus nouitius tremebundus aſpiceret, voce magna exclamauit dicens: Sãcta Maria ſuccurre miſeris. Ad cuius vocẽ protinus pia virgo Maria ſurrexit, & proiectum mundum propria manu recollegit, & dixit: Sine fili mundum quem proprio ſanguine redemiſti adhuc iudicare, quod iã miſi prædicatores meos vt mundum ad te reuocarent. Mira res, & ſtupẽda valde, nam vt mox dictus nouitius vocem emiſit talis terræ motus ſubſecutus eſt in ciuitate & in tota cõtracta: ita vt turres multæ & ædificia præfatæ vrbis plurima corruerent & homines & mulieres illa nocte de ciuitate exirent. Fratres autẽ vocem eius audientes, credẽtes quod propter terræ motum exclamaſſet, ad cellam eius venerunt, ſed eum penitus quaſi inſenſibilem inuenerũt, qui ad ſe reuerſus dixit, ſe de terræmotu nihil ſenſiſſe, ſed viſionem quã viderat vſque ad mortem manifeſtare noluit.

III. *Anima peccatrix quantopere diſpliceat Deo & Angelis eius.*

...m 4.p. Summa ...14.c.6. ...g.1.

Idem auctor refert quod cum tranſiret per eremũ Angelus in forma hominis cum quodam ſancto eremita, obuiam habuerũt quoddam cadauer hominis, & quia valde fœtebat, eremita nares obturauit cum chlamide ne fœtorem ſentiret. Angelus autem nihil tale egit: Poſtea obuiam habentibus quendã pulchrum iuuenem veſtibus ornatum redolẽtibus, Angelus clauſit fortiter nares, eremita autem minime. Sed miratus de actu, quare nares obturaſſet iuxta iuuenem tranſiens, cum ita eſſet pulcher & redolens; non autem iuxta illud cadauer ita marcidũ & fœtidum, reſpondit: Tu cum ſis caro, ſentis fœtorem carnis: nos autem quia ſpiritus ſumus, ſentimus fœtorem ſpirituum, qui procedit ex peccatis, quorum iuuenis ille laſciuus erat plenus, & ideo mihi fœtebat. Cum autem Angeli boni ſint nobis amiciſſimi & ſocii; debemus peccata timere & cauere, ne eis abominabiles fiamus.

IV. *Exemplo S. Chryſoſtomi nihil timendum, niſi peccatum.*

...neon Me-...h. in vita Chryſoſt.

Eudoxia Imperatrice Arcadii coniuge per ſuos nuncios ac legatos, minas & terrores ſancto Ioanni Chryſoſtomo Archiepiſcopo Conſtantinopolitano intentante, eo quod cupiditatibus eius iniquis ſeſe opponeret, reſponſum eſt à ſuis, quos miſerat, legatis: Fruſtra illum hominem terres; nihil enim ille niſi peccatum timet.

V. *S. Ludouicus perſuaſum habebat ab ineunte ætate potius mori, quam peccare, & mater regina malebat eum mori, quam mortaliter peccare.*

Laur. Sur. in vita eius Ioan. Lud. Viualdus in tract. de tribus liliis.

S. Ludouicus Gallorum Rex ab ineũte ætate hoc perſuaſum habebat potius mori quam peccare. Nec mirum: is enim fuit in omni ſapientia rerum diuinarum, ac bonorum morum, à deuotiſſima regina Domina Blancha genitrice ſua inſtructus, quæ in annis puerilibus docebat eum timere Deum, & abſtinere ab omni peccato, ſic vt aliquando iam adoleſcenti cordialiter diceret: Quod potius vellet eum mori corporaliter, quam Deum ſuum aliquo mortali peccato offendere.

VI. *Dulcitius Præfectus peccans in virgines fit cæcus & amens.*

Aloyſ. Lypo. to. 5. ex Simeon. Metaph. 25. Decemb. cap. 12.

Cum Diocletianus Imperator totus furore in Anaſtaſiam virginẽ & ſocias exardeſceret, & ob ſuborta negotia Dulcitio præfecto earũ mãdaſſet examinationem, quod eas oporteret punire, multa præcepit. Dulcitius itaque eum malæ naturæ adieciſſet malum Imperatoris mandatũ, & iram maxime exacuiſſet, paratus erat ſuum inexplebilem animũ exatiare. Cum autem iam parata eſſent tormẽta, & pro tribunali ſtarent virgines, qui mente erat plane cæcutiente, repente cœpit etiam eſſe cœcus oculis: vel potius cum videretur aſpicere, & non clauſos haberet oculos, neminẽ videbat ex iis, qui aderant. Quo factum eſt, vt maxima ira incenſus, tunc quidem vel inuitus eas abduceret à tribunali: timuit enim, ne amplius aliquid pateretur, ſi adeſſent. Poſtea vero cum rurſus eſſent coniectæ in carcerem, & iam ad Deum hymnos dicere, & cantica pſallere aggreſſæ eſſent, in animo quidem habuit irrumpere, & ex improuiſo accedens, illarum venari, vt putabat, præſtigias & incantationes. Diuina autem voluntate ille quoque ab hoc arcetur conſilio. Cũ enim à recta declinaſſet, & ad quandam propinquam delatus eſſet domũculam, quæ quidem cuſtodibus erat loco culinæ; hic cum in vaſa culinaria & ollas incidiſſet, & eſſet omnino emotæ mentis, & putaret ſe ipſas virgines habere in manibus, vultus ei quidẽ fuit repletus fuligine; veſtis autẽ plena fauillis, fumo & tetro odore. Cum autem quæ in animo habebat, feciſſet, vt exiſtimauit, illinc eſt egreſſus, omnibus ei ſubiectis extra fores expectantibus. Poſtquam vero illi eum viderunt, eſſe aliquod ſpectrum aut monſtrum opinati in fugam ſunt conuerſi. Ille autem ſe contẽptum putans, vt qui nondũ ſenſiſſet ea, quæ ſibi acciderant, in regiam magna ira & ſtudio contendit, magnum riſum mouens iis, qui videbant. Cũ autem veniſſet in medium aulæ regiæ & ſatellitum, & totus conturbatus quæreret Imperatorẽ, vt qui de iis, qui ſibi ſubiecti erant, eſſet aliquid dicturus, tanquã ab eis extrema affectus iniuria; illi morionem aliquem & ſcurram, & mente captũ, & quemuis potius ipſum, ꝙ Præfectum exiſtimantes Dulcitium, pugnis & calcibus cum extrudebant & arcebant ab ingreſſu. Poſtquam vero quidam ex eis, qui erant ei valde familiares, cum ſero tandem & vix virum cognouiſſent, & id quod acciderat conieciſſent, &

infaniæ

insaniæ miserti essent, eum domum abduxerunt, visum tamen est illic quoq; vxoris & liberis, & omnibus qui domi erant, dedecus. Sed lucem adspicere, & veritatem agnoscere ne sic quidem venit ei in mentem: sed id quod factum fuerat attribuens incantationi, vehementius adhuc & insanius spirabat in virgines.

VII. *Pulchra similitudo auis irretitæ & peccatoris.*

Ediuer. Anglus in eius vita apud Sur. 21. Apr. lib. 2.

Conspexit aliquando S. Anselmus Archiepiscopus Cantuariensis puerum cum auicula in via ludētem. Quæ auis pedem filo annexum habens, sæpe, cum laxius ire permittebatur, fuga sibi cōsulere cupiens auolare nitebatur. At puer filum manu tenēs, retractam vsq; ad se deiiciebat: & hoc ingens gaudium illi erat. Factum est id frequentius. Quod pater aspiciens miseræ condoluit aui, ac vt rupto filo, libertati redderetur, optauit. Et ecce filum rumpitur, auis auolat, puer plorat, pater exultat. Et vocatis nobis: Considerastis, inquit, iocum pueri? Et cōfessis considerasse, ait: Simili consideratione iocatur Diabolus cum multis hominibus, quos suis laqueis irretitos pro sua voluntate in diuersa vitia pertrahit. Sunt enim quidam, vt verbi gratia dicam, aut auaritiæ, aut luxuriæ & similium flammis succensi & ex magna consuetudine illis addicti. His contingit aliquando vt sua facta considerent, defleant, seque à modo à talibus cessaturos sibi promittant. Et more auis se volare liberos autumāt. Sed quia prauo vsu, irretiti ab hoste tenentur, volantes in eadem vitia deiiciuntur. Fitque hoc sæpius: nec omnimodis liberantur, nisi magno conatu, per respectum gratiæ Dei, filum prauæ consuetudinis dirumpatur.

VIII. *Vindicta diuina in peccatores.*

Nice. Call. li. 18. Eccl. hist. ca. 34.

Iustinus Imperator Ætherium simul & Addæum principes Senat⁹, qui res magnas sub Iustiniano administrauerant, læsæ maiestatis legibus interrogat. Atque Ætherius in confessione grauiter tortus voluisse se veneno Imperatorem tollere, consiliique eius cōscium, atque in rebus omnibus sibi fuisse Addæum confessus est. Hic autem graui iureiurando se nihil earum rerum scire cōfirmauit. Verum vtrique caput amputatum Addæus cum iugulari deberet, per meram calumniam crimen id sibi obiectum esse, de quo accusatus esset, dixit: Vindicta autem diuinā quæ omnia perspiciat, se merito supplicium pati, propterea quod incantationibus quibusdam Theodotum aulæ Præfectum sustulerit. Sed enim quomodo hæc vltione cælesti acta sint, nō est mihi dicere promptum. Ambo tamen nefarii perniciosiq; fuere: Addæus quidem puerorum masculorum corruptor: Ætherius autem sycophanta magnus, qui per calumniam viuorum & mortuorum bona, imprudenter atque crudeliter deuorare, rapereque sub imperatoriæ domus prætextu cui sub Iustiniano præfuit, solitus esset ea re illi perquam vtilis. Atque hæc quidem ad hunc modum sese habuere.

IX. *Constantinus perstringit Acesium Nouatianum dicentem non esse potestatem in ecclesia remittendi quædam peccata.*

Constantinus Imperator Dei amantissimus de *Niceph... c. 20. S... 21. Soc...*
communi concordia sollicite cogitans, Acesium quoque Nouatianorum Episcopum ad concilium Nicænum vocauit, eique & de fidei dogmate & de die festo Paschæ decretum Synodi ostēdit, interrogauitque eum, vtrum eorum approbaret sentētiam. Qui cum ea laudasset neque noui quidquam definitū esse dixisset? Se enim & idem dogma fidei à maioribus accepisse, & aliter festū Paschæ celebrasse, Imperator, qui igitur, inquit, cum in eadem nobiscum sis sententia, à communione nostra tantopere abhorres? Ibi ille dissidii, quod inter Nouatum & Cornelium Romanæ vrbis Episcopum sub Decio Imperatore fuit, meminit; Nouatum videlicet, eos qui post baptismum peccatum ad mortē perpetrassent, ac diis sacrificassent, à communione diuinorū mysteriorum reiecisse: solius Dei & non sacerdotum potestatem eam esse dictitans, talibus hominibus remissionem delicti concedere. Ad quem ex tēpore Imperator: Scalas, inquit, amoue Acesi, & solus in cælum ascende. Quo dicto non Acesium ille laudauit, sed potius quod immunem à peccatis se forte existimauit esse; perstrinxit.

TIT. II. De Iustitia seu animaduersione Diuina in peccatores.

EXEMP. I. *Quomodo populus Constantinopolitanus incendii cladem peccatis id exigentibus è Dei manibus extorserit.*

QVomodo populus Constantinopolitanus incendii cladem, peccatis id exigentibus è manibus Dei extorserit, audiamus Marcellinum ita loquentem ex actibus S. Danielis. *Ex ... Dan...* Iampridem (inquit auctor) principium habebat anni ambitus, & mensis instabat, quem vocant Romani Septembrem, in quo magni martyris Mamantis festum pii celebrāt. Vespere ergo, quando festum à piis præparatur, & tota nocte agitur vigilia, finem accipit magni Danielis prophetia: & repente in maxima atque regia ciuitate incipit incendium; quod vsque adeo est excitatum, & adeo inualuit, vt fere vniuersam contriuerit ciuitatem. Nam cœpit quidem à muro, qui est prope mari, quem etiam nominant naualē: peruenit autem vsque ad forum Constantini, & pertingit ad portum Iuliani, quasi mediam cinxisset ciuitatem. Quo in loco & vniuersa comprehensa, facile perierunt. Et sic pastus ignis in maximam creuit flammam: eratque malū inexpugnabile: quippe cum, quidquid ad opem ferendam afferebatur, argueretur nihil proficere. Quapropter multas quidē domos,

domos, multa autem templa, virorumque & mulierum proserpit depascens multitudinem: multi vero partibus & membris corporis, quæ inuaserat ignis, statim mutilabantur, erantque semiustulati, & media parte cæsi, miserabiliores iis, qui omnino cum suis perierant.

II. *Metensis ciuitas propter peccata populi igne cõsumpta, præter oratorium S. Stephani.*

g. Turo. 2. histor. nc.c.6.

Chuni à Pannoniis egressi, vt quidam ferunt, in ipsa sanctæ Paschæ vigilia, ad Metensem vrbem reliqua depopulando perueniunt, tradẽtes vrbem incendio, & populum in ore gladii trucidãtes, ipsosq; sacerdotes Domini ante sacrosancta altaria perimẽtes. Nec remansit in ea locus inustus prẹter oratoriũ B. Stephani primi martyris ac Leuitæ. De quo oratorio quæ à quibusdam audiui, narrare non distuli. Aiunt enim, priusquam hi hostes venirent, vidisse se virum fidelem in visu quasi conferentem cũ sanctis Apostolis Petro, ac Paulo, beatum leuitam Stephanum de hoc excidio, ac dicẽtem: Oro, domini mei, vt non permittatis obtentu vestro Metensem vrbẽ ab inimicis exuri, quia locus in ea est, in quo paruitatis meæ pignora continentur: sed potius sentiant populi aliquid me posse cum Domino. Quod si tãtum facinus populi supercreuit, vt aliud fieri nõ possit, nisi ciuitas tradatur incendio, saltem vel hoc oratorium non cremetur. Cui illi aiunt; Vade in pace dilectissime frater, oratorium tantum tuum carebit incendio. Pro vrbe vero nõ obtinebimus, quia Dominicæ sanctionis super eam sententia iã processit: inualuit enim peccatum populi, & clamor malitiæ eorum ascendit coram Deo: ideo ciuitas hęc cremabitur incendio. Vnde proculdubio est, quod horum obtentu, vrbe vastata, oratorium permansit illęsum.

atorium tephani cibus ab e illæsũ.

III. *Suetiæ emporium crematur ob delicta.*

b. Cran. 5. hist. tia c.3.

Erat septimus post mille quadringentos à Christo annos, cum Stophom insigne Suetię emporium, insigni de cęlo clade affligeretur: nam fulmine tactũ oppidum, pæne totum conflagrauit. Perierunt incendio ad mille sexcenti homines. At miserabilius est quod sequitur. Fœminæ plures, & sine numero puellæ, nauibus res suas inuexerant cum paruulis, Aderant & viri non pauci. Priusquam soluerent, ingruebat promiscuum vulgus incendia declinans; & oppletæ tanta multitudine naues subsident, merseruntque omnem illam multitudinem. Res calamitosa sine exemplo.

ophom mine è lo conflagrauit.

IV. *Ad scelerum vindictam mare Dei nutu terminos egreditur.*

iceph. Cal. 10. histor. ccl. c.35.

Propter hominum scelera etiam mare ipsum, cui non licet terminos constitutos egredi; accepta à Deo libertate, sæpe suos fines egressum est crimina vlturum; Quod Alexandrinis accidisse testatur Nicephorus: Sub Iuliani, inquit, imperio decantatissima illa vrbi Alexandrinæ accidit calamitas, cũ mare vehementi æstu concitum, & vltra fines suos progressum ita diluuio aridam & continentem terram inundauit, vt eo in locum suum regresso in tectorũ tegulis scaphæ marinæ sint repertæ. Vnde Alexandrini ab eo tempore, quo talis inundatio coorta est, diem festum eum peragentes faces multas in vrbe accendunt, carminibusque, & gratiarum actionibus iram Dei supplices placant, solennitatemque anniuersariam cum insigni pietate, & religione obseruant.

V. *Deo irato, mare egreditur terminos suos, & eodem placato suis finibus cohibetur.*

D. Hiero. in vita S. Hilarionis.

D. Hieronymus in vita S. Hilarionis de eadem ira Dei multo adhuc explicatius scribit: Post Iuliani, inquit, mortẽ terræmotus totius orbis accidit, maria egressa sunt terminos suos, & quasi rursum Deus diluuium minaretur, vel in antiquum chaos redirẽt omnia. Naues ad prærupta mõtium delatæ pependerunt. Quod cum viderent Epidauritani fremẽtes videlicet fluctus, & vndarũ molem, & montes gurgitum littoribus inferri, verentes quod iam euenisse cernebant, ne oppidum funditus subrueretur, rogarunt Hilarionem. Hic tria crucis signa cum ꝑ nxisset in sabulo maris manusque cõtra tenderet incredibile dictũ est, in quantã altitudinem intumescens mare ante eum steterit, ac diu fremens, & quasi ad obicem indignans; paulatim in semetipsum relapsum sit.

VI. *Mirabilis vindicta criminum.*

Sophro. prat. spirit. c.76. Matth.14. Marc.6.

Nõ eget sane instructis nauigiis pietas vere Christiana, nullis etenim fluctibus absorberi potest ille, quem Christus tuetur, qui siccis pedibus maritimos fluctus inambulauit. Fluctus etiam permeasset Petrus, nisi dubitasset: peccatum enim nec prosperis flatibus, nec instructissimis nauigiis secure nauigat: omnia aduersantur hominibus, quorum culpæ reliquis omnibus oneribus grauiores sunt. Id exemplo perspicuum faciam ex Sophronio. Palladius ipse narrauit nobis: Audiui, inquit, nauclero quodam enarrante tale aliquid. Quod die quadam cum nauigaret, vectores habens viros & mulieres, venissetq; in altum, cæteris omnibus bene nauigantibus, aliis quidem Constantinopolim, aliis vero Alexãdriam, & aliis alio vento illis afflante prospero, ipse solus nauigare nõ poterat. Et mansimus, inquit, quasi dies quindecim, nihil ex eo loco vbi eramus moti. Versabamur igitur in magna mœstitia, & desperatione, nescientes quidnã istud sibi vellet. Ego vero vt nauclerus, cui cura nauis incumbebat, & omnium qui in ipsa erant, cœpi rogare Deum pro hac re. Quadã vero die venit ad me vox dicens: Mitte foras Mariã, & bene nauigabis. Cœpi ergo cogitare, quidnã hoc esset, & quæ esset Maria. Cum autem hæsitarem de hoc, venit vox de nouo dicẽs: Dixi tibi, Mitte foras

Mariam, & salui eritis. Tunc ergo cogitans, quid istud esset, exclamaui continuo, O Maria. Nesciebã enim quæ esset Maria. Illa vero iacens in loco suo, vt audiuit, respõdit, dicens: Quid iubes Domine? Tũc aio ad illam: fac charitatem: veni hucusque. Exurgens autem continuo venit. Cum ergo venisset ad me, accepi eam seorsum, & dixi ei: Vides Maria soror, quot peccata mea sunt, vt ꝑpter me vos omnes pereatis? Illa vero altius ingemiscens, ait: Vere domine mi nauclere ego peccatrix sum: Et dixi illi, quæ peccata habes, mulier? Et illa: Væ mihi, inquit, quia non est peccatum, quod ego non egerim, & ꝑpter peccata mea vos omnes in periculo constituti estis. Tunc enarrauit mihi mulier, quæ circa se erãt, dicens: Profecto domine nauclere, infelix ego virũ habui, ex quo duos filios genui. Cumque ad ætatem peruenissent, vnus annorum nouem, alius quinque, mortuus est vir meus & remansi vidua. Miles autem quidam habitabat iuxta me, quem ego maritum accipere volui, misique ad ipsum quosdam. Ille autem non acquieuit, dicens: Nõ accipio vxorem, quæ habeat ex altero viro filios, ego aũt videns quod propter filios nollet me accipere vxorem, inducta amore eius, occidi duos filios meos, indicauique illi dicens: Ecce modo nullum habeo filium. Miles vero cum audisset quid egissem de filiis, ait: Viuit Dominus, qui in cælis habitat, quia te non accipiam, Vnde ego metuens ne hoc manifestum fieret, & morerer, fugi. Hæc ego audiens ex ore mulieris, ne sic quidẽ in mare proiicere volui, sed differens dixi ad illam rursus: Ecce ego ascendo in carabum, & si ambulauerit nauis, scito quia peccata mea in naui operantur. Vocauique continuo scapharium, & dixi: Produc scapham. Cumque ascendissem in illam, nihilo magis vel nauis, vel scapha mota est. Tunc ascendens nauim dixi mulieri: Descende & tu in scaphã. Quæ mox vt descendit, scapha se continuo quinquies gyrans in profundum cum muliere submersa est. Nauis autem post hæc tanta velocitate cucurrit, vt tribus diebus ac dimidio, nauigationem peregerimus, quam diebus quindecim peracturi eramus.

VII. *Ventorum tempestas ob crimen Iudæorum.*

Baro. to. II. Annal. ann. 1017. 6. ex hist. Aquitanica.

Anno Domini millesimo decimo septimo in Parasceue post crucem adoratam, vsque Sabbathum sanctum, circa vesperam concussa est Roma à vi ventorum, & pæne omnes Romani mortui sunt, tã Christiani, quam Iudæi. Et quidam Iudæus Christianis intimauit, quod in parasceue in Synagoga Iudæorum imaginem Christi deluserunt, sicut fecerant Domino parentes eorum. Quod Benedictus Octauus sollicite inquirens & probans, mox Iudæos, qui hoc egerant, iussit decollari, quibus decollatis cessauerunt venti.

VIII. *Christus ob peccata præbet se inexorabilem.*

Sophro. p... spir. c. 50

Scythopolis secunda est Palæstinæ metropolis. In ea conuenimus Abbatem Anastasium, narrauitque nobis de Abbate Georgio incluso, dicens: Cum quadam nocte surrexissem vt pulsarem signum (ea quippe cura mihi iniuncta fuerat, vt excitarem fratres ad collectam) audiui plorantem senem, profectusque ad illum rogare cœpi, dicens: Quid habes pater quia sic ploras? Ille vero nihil mihi respondit: Rursus cum rogarem illum, vt causam fletus mihi aperiret, ingemiscens ille, & ex intimo corde suspirans ait: Quomodo me à fletu temperem, cum Dominus noster Iesus Christus nobis reconciliari noluit? Ego enim fili, videbar mihi assistere cuidam super excelso throno residenti. Multa vero millia circa illum erant orantium illum atque deprecantium de quadam re. Qui illorum precibus flexus non est. Post hæc accessit ad illum mulier quædam purpura induta, prociditque illi, & ait; Vel propter me placare, fili. Ille vero nihilominus inexorabilis mansit. Atque idcirco ploro, & eiulo verens quod futurũ est. Hæc mihi dixit Abbas Georgius quinta illucescẽte feria cœnæ Domini, sequenti vero, id est parasceue hora diei nona, repentino, magnoque terræ motu corruerunt vrbes maritimæ Phœnicis.

IX. *De apibus, quæ ita furẽ persecutæ sunt, vt culpam agnoscere & pœnitere coactus sit.*

Fortun... presb. ... ta S. M... ap. Sur...

Fur nocturnus apum aluearia furatus erat, quæ iuris Ecclesiæ S. Medardi erant. Illæ, collecto agmine, furem aggressæ in fugam verterunt, aculeatis stimulis hominem pungentes, nec dimittentes, donec ad ipsum S. Medardum ipse totus vulneratus peruenisset, adhuc vndequaq; apibus circumseptus, quo cum vellet, nollet, peruenisset, prouolutus ad S. Medardi vestigia supplex sibi admissum crimen dimitti postulauit. Medardus pro sua clementia ignouit efflagitanti, manumque extendens benedictionem signo crucis edito, vt Episcoporum mos est, ei absolutionis signum impendit. Apes velut nõ ignaræ Episcopalem benedictionem homini crimen abrogasse, & Ecclesiæ reconciliatum hominem, non esse vlterius defatigandum a molestia cessarunt, dimissoque homine, velut parentes Medardi iussis in loca sua redierunt.

Apes ... gunt f... ad pœ... tiam.

X. *Muscæ vindices iræ diuinæ in peccantem.*

Ex An... Hist. B... in Ma... 18. M...

Nullum adeo exiguum, & imbecillum animal est, quod non possit contra peccantem hominem esse potentissimus hostis. Nam id fiet maxime perspicuum eo miraculo, quod in Hispania accidit anno Domini 1286. sub Petro Rege Aragonum, quando capta Gerunda per Carolum Siciliæ & Philippum Frãcorum Reges ex sepulcro S. Narcissi, quod violare attentarant milites, muscarum examen egressum in exercitum infesto agmine irruens, ingentem cladem intulit, & in fugam egit, a cœptis-

Muscæ ... quand ... diuina ... dices.

cœptisque desistere coegit. Vnde apud eos in prouerbium abierunt Muscæ S. Narcissi.

XI. *Mures non sinunt viuere peccatores.*

Pompilius seu Popyel, quem Teutones Osteriæ vocant, suscepto regno in vita sua nihil egregium edidit: solitus erat in omni exercitatione dicere: Vtinam me mures vorarent; vtique omine mali: nam filium eius deuorarunt mures, qui Pompilius vtique appellatus fuit. Relictus autem post patrem in ætate pueruli patrui eius administrauerunt regnum, quoad ille adultus factus vxorem duxerat. Tunc illum conuiuia celebrantem, mero madentem, sertis coronatum, vngentis delibutum, crapula & luxu resolutum, inuadunt mures de cadaueribus patruorum, quos ipse & vxor eius regina veneno interfecerant, ingenti magnitudine egressi, & in conuiuantem tyrannum, consortem eius, & filios rabidis morsibus insiliunt, militum caterua nequaquam abigente: nam humano suffragio fatigato mures infatigati perseuerabant, die noctuque. Extruuntur ardentes foci, & in medio eorum locatur Pompilius, coniux, & filii. Illuc autem & mures per flammas transeuntes, parricidam rodere non desistebant. Ad aliud tandem elementum ventum est. In nauibus abducitur occisor patruorum Pompilius cum suis in stagni altitudinem: mures tamen incessanter secuti abductos & naues rodebant, in tantum vt aqua perforatis rimis ingressa submersionem minaretur: ideo nautæ timentes præfocationem, ab aquis deduxerunt nauem in littus, vnde alia caterua murium occurrentium iuncta prioribus acrius infestabat. His visis defensores diuinam vltionem cognoscentes omnes fuerunt. Pompilius autem protectoribus nudatus recepit se in turrim altiorem in Crusficza, vbi mures rapido cursu ascendentes consumpserunt & vorauerunt duos filios, vxorem, & facinorosum Pompilium. Ecce non est potestas aut consilium contra Dominum: minuta enim animalia, imbelles mures eum miserabiliter consumpserunt.

XII. *Mirabilis vindicta immisericordiæ Hattonis.*

rithem. hron. aster. au.ad 67. Anno Domini nongentesimo sexagesimo septimo, Wilhelmus Archiepiscopus Moguntinus tempore Imperatoris Ottonis II. obiit. In cuius locum Hatto Abbas Fuldensis huius nominis secundus ordinatus est Archiepiscopus, qui fertur tempore famis magnam multitudinem pauperum mendicantium in vno horreo concremasse, quasi ipsi inducerent famem super regionem suam mendicitate & ocio, volens in hoc consulere tam eorum inopiæ, quam vtilitati communi. Vnde aiunt, quod tertio anno nondum completo, in Archiepiscopatum diuinæ animaduersionis vindicta in eum processerit, eumque mirabili & prius inaudito multis genere suppliciis satis punierit. Tanta enim turba murium vndequaque prorumpens in eum glomerata irruisse dicitur, vt quocunque se verteret, istiusmodi bestiolarum morsibus premeretur. si erat in alto vel eminentiori quolibet loco, mures per parietes ascendebant: si vero inclusus, per rimulas intrabant, eumque infinita multitudine mordebant, lacerabant, ac deuorare penitus gestiebant. Quarum tanta fuit importunitas, vt quanto repellerentur impetu, tanto maiori furore incursabant; cumque se in terra tutum nusquam conspiceret pontifex, iam miserandus aquarum se munimine cinxit, ac iuxta oppidum Bingionum turrim in medio Rheni, ad custodiam patriæ olim constructam, scapha subuectus ascendit, sperans eo loci mures per vndosi fluminis raptum nullatenus esse venturos: sed non est locus, quo suam diuina potestas prohibeatur exercere vim dictam. Natantes per aquas infinita multitudine denuo mures turrim per muros ascendunt, intrant, pontificem inquietant, rodunt, infestant; tandemque eorum nimia multitudine obrutum miserabiliter necant. Turris autem in Rheni fluminis medio nomen retinens à casu, Murium turris dicitur, in qua Hatto pontifex ab ipsis consumptus bestiolis perhibetur.

XIII. *Locustæ magnitudinis extraordinariæ ob peccata vastant omnia.*

Anno Domini 1541. locustarum lues permagna fuit in Polonia, Surio teste. Fuit (inquit) hoc anno incredibilis multitudo ingentium locustarum in regionibus Poloniæ regno finitimis. Hæ primo nullas habebant alas, sed magnos dabant saltus, paulo post adeptæ sunt: tantaque multitudine prouolarunt, vt duo milliaria in longum, & latum cubito tenus ita occuparent, vt solis quoque splendorem à toto illo terræ spatio sua densitate excluderent. Transuolabant aquas, arbores, ædes, & obuia quæque. Cum alæ succreuissent erant magnitudine humani digiti, & tunc atrocius grassabantur in fruges, & ea quæ in vsus hominum necessario gignit hum⁹. Tota æstate nulla neque vi, neque arte earum sæuitia retardari potuit, sed in autumno denique cœlo frigescente extinctę sunt atro post se relicto semine, vnde proximo anno alii vermes orti sunt. Fuit ea proculdubio plaga & animaduersio Dei in hominū peccata: putat æque fuere non absimiles fuisse Ægyptiis illis, quarum in Exodo fit mentio. Extiteruntque primo in Valachia, cunctaque in circuitu Leopolim vsque miliaribus circiter sexaginta ad solum vsque deuorarunt. *Laur. Sur. in Chron. ann. 1541.*

XIV. *Arnulphus Imp. propter scelera à vermibus consumitur velut alter Herodes.*

Arnulphus Cæsar Filius naturalis Carolomanni Regis Bauariæ, & Ducis Carinthiæ, rebus secundis elatus, omnia viribus suis accepta retulit, Deum Opt. Max. non agnouit, neque digne, vt decuit Christianum Principem obsequia præstitit, *Io. Cuspin. in Arnulph. an. 899.*

Passus, dum in Italia bellũ gereret, sacerdotes vinctos trahi virgines stuprare, coniugatas opprimere, templa spoliari, & in iis res venereas exercere impune. Ad hæc cum Zuendebaldum Marahensium Regem debellaret, Hungaros gentem perfidam, & Christianæ religionis hostem vt sibi resistentem opprimeret, aduocauit. Quo factum est vt hæc gens vniuersam Germaniam crudelissimis affecerit populationibus ac suppliciis. Itaque iratus Deus eum vt Herodem vermibus puniuit. Eo miseriarum iusto Dei iudicio lapsus est ob impietates excæcatus. Dum Camerinum Guidonis Comitis castrum natura & vocabulo firmum, in quo eius vxor quidem erat, licet Guido aliis incertis quibusdam locis lateret, vallo circumdaret atque obsideret, vxor Guidonis in angustiis constituta, vt est muliebre ingenium ad omnia scelera excogitanda promptũ, videns omnem illi spem euadendi negatam, familiarissimum quendam Aulicum, Arnulphi Imperatoris muneribus magnis corrumpens, accersit ab eo auxilium vt liberetur obsidione, petens. Qui nullũ auxiliũ se præstare fatetur, nisi Domino suo regi ciuitatem tribuat. Quod & ipsa promittit, & auri magna pondera simul donat. Sed feritatem Imperatoris exhorrescens, dicit se poculum habere, quo homines sæui dicto citius placantur. Hæc ait potio (poculum manu gestabat) tristitiam discutit, lætitiam, amores, festiuitatem, ludos iocosque, & omnia gaudia menti affert. Eo mariti mei animum furentem ad sanitatem reuoco, & Cæsaris animum in me immeritam ira succensum placare cupio. Et vt fidem rei faciat, quod sine noxa sumi posset, seruum placatus & sanus, validus vigensq; breui spatio discessit. Accipit poculum & simul auri talenta familiari Arnulphi Regiq; propinat, vt mentis feritatem mulceat. Arnulphus accepto pharmaco, in somnum resolutus, triduo excitari, ceu lethargo graui percussus nullo strepitu potuit. Excitatus, apertis oculis nihil sensit, nihil loquitur, veluti mutus iacuit, mugitum quendam edens. Deinde paulatim Italiam relinquens & ad propria reuersus, turpissima valetudine correptus, ex hac potione corpus est tabefactum. Nam minutis vermiculis, qui pediculi nominantur, corpus adeo scaturiebat, vt nullis medicorum curis minui posset. Cum igitur nullum posset huic afferri remedium, indies magis inualescente ægritudine, delatus Ratisbonam, moritur in oppido Bauariæ Ottinga III. Cal. Decembr. Anno Salutis humanæ octingentesimo nonagesimo nono, in Basilica S. Emerani sepultus.

TIT. III. De peccatis Venialibus.

Moyses ad aquas contradictionis in deserto aliquantulum hæsitans, solum venialiter peccauit, vt est multorum doctorum sententia: morte propterea ante ingressum in terram promissam mulctatus est. Num. 20.

Propheta missus ad Ieroboam, comedens in via ab alio deceptus, leuiter tantum deliquit, ideo etiam morte statim post prandium adueniente oppressus est. 3. Reg. 13.

EXEMP. I. *Minora peccata non esse facile contemnẽda, quia sensim sine sensu crescunt.*

SAnctæ Monicæ Dei famulæ scribit Diuus Augustinus vinolentiam subrepsisse. Nam cum de more, tanquam puella sobria iuberetur à parentibus de cuppa vinum depromere, submisso poculo qua desuper patet, priusquam in lagunculam funderet merum, primoribus labris sorbebat exiguum, quia non poterat amplius sensu recusante. Non enim vlla temulenta cupidine faciebat hoc; sed quibusdam superfluentibus ætatis excessibus, qui ludicris motibus ebulliunt, & in puerilibus animis maiorum pondere premi solent. Itaque ad illud modicum quotidiana modica addendo, quoniam qui modica spernit, paulatim decidit, in eam consuetudinem lapsa erat, vt prope iam plenos mero caliculos inhianter hauriret. Sed quomodo fuerit ab hac consuetudine sanata, idem Augustinus paulo inferius exponit. Ancilla, inquit, cum qua solebat Monica mater mea accedere ad cuppam, litigans cum domina minore, vt fit, sola cum sola, obiecit hoc crimen amarissima insultatione, vocans meribibulam. Quo illa stimulo percussa, respexit fœditatem suam, confestimque damnauit atque exuit. Sicut amici adulantes peruertunt, sic inimici litigantes plerumque corrigunt. D. Aug. Confess. Eccl. 19.

II. *Inimicus etiam minuta peccata, præsertim in sanctioribus accurate obseruat, & de iis gaudet.*

Dignum memoratu est quod ad incutiendam cunctis formidinem valde vtile est: ne vanæ securitati dediti, dum in minimis peccare non timent, in magnis fiducialius offendant. S. Aichadrus Abbas Gimesiensis, pro causis monasterii agendis, per quoddam sabbathum occupatus tenebatur, adeo vt nec puncto temporis ab instanti negotio posset se eximere. Immemor ergo sui, dum cæteri fratres ex consuetudine nouitia agerent, ipse sub horam nonam tardius agebat. Accito itaque tonsore, capillos capitis forcipe iussit sibi æquari. Quod cum ageretur, videt humanæ salutis aduersarium, quam promptus sit ad nocendum, quomodo de nostris offensionibus exultet. Et ecce diabolus intra tenebrosum cellæ angulum se continebat, nefandam cantionem in manibus tenens, & semper, vt attonsa coma deorsum influebat, ipse colligere, & in numerum capillaturam omnem redigere videbatur. Res tremenda & sollicite pensanda. Vt ergo vir Dei visu pererrante cellæ habitaculum cœpit attentius perlustrare, inuisam mox faciem recognouit, malignum artificem mox cum indignatione interrogauit, dicens: Quid tu animarum prædo hoc nostri habitaculi diuersorium insidiatus obsedisti? O nequissi- Fulbert. in vita eius c. 13. apud Sur. 15.

nequissime, quod tibi præmium thesaurizare confidis de seductione seruorum Dei, cui de propria nequitia constat æterna perditio, & de subuersione iustorum pœnalis crescit cruciatus? Ad hæc verba viri Dei impurus minister respondit? Quid tu velut rerum ignarus requiris? Si nescis, meum est officium, seruorum Dei habitacula reuisere, & offensas singulorum breuiario meo adnotare, & sic principi nostro referre, ne ad concilium ipsius reuertentem vacuum suppliciis durioribus iubeat excruciari. Nam huius ministerii sors mihi de te singularem hodie palmam apud Principem meum obtinebit, dum te Dominicæ noctis festiuum tempus illicito opere transgredi renuntio, qui te formam & speculum religionis cæteris exhibere debueras, & gaudia festiua temerarius incuruas.

III. *Quanta diligentia B. Maria Oegniacensis vitabat peccata etiam minima.*

...bus de ...riaco Ep. Cardin. ...vita eius ...cap. 6. ...l. 19.

...lpas le-...simas ...et Ma-... Oegni-...ensis.

Postquam B. Maria Oegniacensis euacuasset ea quæ sunt pueri, tanto cum timore animam suam, tanto studio sensus suos, tanta puritate cor suum custodire nitebatur, semper illud præ oculis habens, Qui modica negligit, paulatim decidit: vt ne verbum quidem vllum, aut aspectum inordinatũ, nec inhonestum corporis habitum, nec risum immoderatum, nec indecentem vel indecorum corporis gestum, in ea vnquam aut certe raro aduertere potuerimus: quanquam plerumque præ immenso cordis gaudio, dum seipsam vix posset capere, aliquando liberius exhilarato vultu, externo corporis gestu mentis iubilum prodere cogebatur, vtpote vel risum modestum ex cordis serenitate edendo, aut aliquam è suis sociabus, modico eoque pudico amplexu humanissime excipiendo, vel sacerdotis alicuius manus vel pedes præ eximia deuotione osculando. Cum autem ad se tanquam à mentis quadam ebrietate rediisset, & vesperi omnes actus suos seueriter commemoraret, & examinaret, si vel in minimo modum se excessisse deprehẽderet, cum admiranda cordis contritione id confitebatur, & à seipsa pœnas exigebat: non raro etiam illic trepidans, vbi nullus erat timor.

IV. *Abbas Paulus propter zelum indiscretum paralysi percutitur.*

...n Cas-... Colla. ...26.

Hic Abbas Paulus in tantam cordis puritatem quietæ solitudinis silentioque profecerat, vt non dicam vultum fœmineum, sed ne vestimenta quidem sexus illius conspectui suo pateretur offerri. Nam cum eidem pergenti ad cuiusdam senioris cellam vna cum Abbate Archebio eiusdem solitudinis accola, casu mulier obuiasset, offensus occursu eius, tanta fuga ad suum rursus monasterium (prætermisso, quod arripuerat, piæ visitationis officio) recurrit, quanta nullus à facie leonis, vel immanissimi draconis aufugeret, ita vt ne memorati quidem Abbatis Archebii reuocantis cum clamore ac precibus flecteretur, vt ad requirendum senem quemadmodum proposuerant, cœpto itinere tenderent. Quod licet zelo castitatis & puritatis ardore sit factum, tamen quia non secundum scientiam præsumptum est, sed obseruantia disciplinæ, iustæque districtionis excessus est modus (non enim solam familiaritatem, quæ vere est noxia, fœminarum, sed ipsam quoque figuram sexus illius credidit execrandam) tali confestim correptione percussus est, vt eius vniuersum corpus paralyseos valetudine solueretur, nullumque in eo membrum penitus explere suum præualeret officium. Siquidem non solum pedes ac manus, sed etiam linguæ motus, quo elocutio vocis exprimitur ipsæque aures ita auditus proprii amiserant sensum, vt in eo nihil amplius ex homine quam immobilis atque insensibilis figura remaneret. Eo autẽ redactus est, vt infirmitati eius nullo modo virorum diligentia deseruire sufficeret, nisi sola ei muliebris sedulitas ministrasset per annos ferme quatuor, id est, vsque ad vitæ suæ terminum.

Zelus indiscretus Pauli eremitæ.

Paralysim incurrit Paulus Abbas ob leuem culpam.

V. *De Mose Abbate, qui ob duram responsionem Abbati Macario datam, dirissimo dæmoni traditur.*

Idem Cassian. ibid. c. 27.

Moses Abbas, qui in eremo quoq; commorabatur, cum ipse singularis & incomparabilis esset, ob reprehensionem vnius sermonis, quem contra Abbatem Macarium disputans paulo durius protulit, quadam scilicet opinione præuentus, tam diro confestim est traditus dæmoni, vt humanas egestiones ori suo suppletas ingereret. Quod flagellum purgationis gratia se Dominus intulisse, ne scilicet in eo vel momentanei delicti macula resideret, velocitate curationis eius atque auctore remedii demonstrauit. Nam continuo Abbate Macario in oratione submisso, dicto citius nequam spiritus ab eo fugatus abscessit.

Moses Abbas ob leue peccatum à dæmone corripitur.

VI. *Quanta pœna Eusebius exiguũ peccatum puniuit.*

Theodoret. in hist. SS. PP. sect. 4.

Non præteribo silentio quod de Eusebio monacho refert Theodoretus: Is ait: Dum alter quidem legeret Euangeliorum historiam, ad contemplationem quorundam agricolarũ, qui in subiecto campo terram colerent, tractus est: qui propterea suis deinceps oculis legem tulit, vt neque campum illũ vnquam cõtemplarentur, neque cælesti pulchritudine, & chori aspectu fruerentur. Sed angustissima vtens semita, id est, vnius palmi ferente ad oratorium, extra eam deinceps egredi non passus est. Vt autem ad id eum quoque traheret aliqua necessitas, cum lumbos zona ferrea alligasset, & grauissimum collare collo imposuisset, alio ferro coniunxit zonam collari, vt hoc modo inclinatus cogeretur assidue in terram adspicere. Has ipse de se exegit pœnas, quod illos esset contemplatus agricolas, continuauitque totos quadraginta annos, quibus postea vixit.

De septem peccatis capitalibus, superbia, auaritia, luxuria, inuidia, gula, ira, acedia.

TIT. IV. De superbia.

Gen. 3. *Eua propter appetitum excellētiæ cum audisset à serpente: Eritis sicut dij, de ligno vetito comedit.*

Gen. 11. *Superbia volentium ædificare turrim vsque ad cælum, damnata fuit per confusionem linguarum.*

1. Reg. 24. *Graui pœna fuit mulctatum elationis peccatū, quando Dauid iussit numerari populum sibi subditum.*

4. Reg. 19. *Superbe nimis nunciari iussit Ezechiæ Prophetæ Assyriorum Rex, dicens, quod neque Deus, neque homo posset eum liberare de manu sua.*

Daniel 5. *Balthasar filius Nabuchodonosor Rex Babylonis non humiliauit cor suum, sed aduersus dominatorem cœli & terræ eleuatus est, ideoq; interfectus est, & Darius Medus ei successit in regno.*

1. Mach. 8. *Nicanor veniens ad pugnandum contra Iudam & socios eius, ita credebat esse securus de victoria, vt venderet Iudæos, antequam in cāpo eos videret. Sed ei male cessit.*

Act. 12. *Statuto die Herodes Agrippa veste regia indutus, sedit pro tribunali, & concionabatur ad populum. Populus autem acclamabat: Dei voces, & non hominis. Cōfestim autem percussit eum Angelus Domini, eo quod non dedisset gloriam & honorem Deo, & consumptus à vermibus expirauit.* De quo vid. Niceph. lib. 2. hist. Eccl. c. 13. & Ioseph. l. 19. Antiq. ca. 9. & de bello Iud. li. 2. cap. 4.

EXEMP. I. *Superbia intolerabilis & ad insaniam vsque Doctoris cuiusdam alioqui celeberrimi.*

Ioseph. Acosta de temporib. nouiss. li. 2. c. 11. NVlla re capitur humana mens neque facilius neque potentius, quam superbia. Nulla vis est veneni, nulla meri copiosi, nulla febris phreneticæ, quæ sic statum mentis euertat, nulla medicatissima potio in furorem sic rapit, vt animo semel humano imbibita superbia. Et quæ per furorem superbiæ loquimur, cogitamus, agimus, ea sane humilitate admiramur atque erubescimus. Vbi enim humilitas ibi sapientia. Vbi superbia, ibi protinus contumelia. Quod vt manifestius fiat, referam cuiusdam elatæ mentis fastu laborantis non fictam fabulam: Fuit in Peruensi regno vir magni pro illo tempore æstimatus doctus Theologus ac Theologiæ professor, idemque Catholicus & pius diu habitus, ac pæne tunc huius vrbis oraculum. Is familiaritate mulierculæ cuiuspiam, quæ se edoceri ab angelo magna quædam mysteria iactabat, quæque extra se interdum rapiebatur, aut rapi simulabat, veluti altera olim Philumena, aut Maximilla Montani, ita deuinctus est, vt illam de summis Theologiæ quæstionibus sæpe consuleret. In omnibus pro oraculo haberet magnis reuelationibus plenam, & Deo valde charam prædicaret, satis alioqui sordidam, & perexiguo sensu præditam, nisi ad instruenda mendacia: igitur siue à Diabolo corriperetur (quod facilius est credere) cum eiusmodi extasim pateretur, siue callide eam fabulam simularet, quod nonnulli viri prudentes existimarunt, ille Theologus, quod à muliercula magna & mira de se audiret, ac multo grandiora futura conciperet, libenter ei se discipulum addixit cuius patrem spiritualem agebat. Quid multa? eo abductus est homo, vt miracula facere tētaret, & fieri sibi persuaderet, cū miraculi vestigiū ne tenue quidē extaret. Ob hęc & quod propositiones aliquot ab illa Prophetissa accepisset à sensu catholicæ Ecclesiæ alienas, à sanctissimæ inquisitionis indicibus toto hoc regno stupente comprehensus est: ibi per quinquennium fere auditus, toleratus, examinatus, ac tandem patefactus est, homo omnium superbissimus & insanissimus. Cum enim Angelum sibi diuinitus datū, à quo omnia quæ vellet disceret, ac deinde summa Dei ipsius familiaritate, & immediato colloquio se potitū pertinacissime assérebat, in eas nugas delatus est, quas nisi ab homine prorsus mentis emotæ, dici nullo modo quisquam sibi persuadeat. Erat vero ille tam integro sensu, quod ad cerebrum attinet; vt mihi integrior non sit. Itaque & serio affirmabat, se & Regem futurum, & Pōtificem summum, Sede Apostolica ad hæc regna translata: concessam quoque sibi sanctitatem super omnes Angelos & choros cœlestes, atque Apostolos omnes, quin etiam oblatam ipsi à Deo vnionem hypostaticam, sed ab ipso non esse admissam. Datum quoque se redemptorem orbis, quoad efficaciam, vt ille loquebatur, quod Christus solum quoad sufficientiam fuisset. Omnem statum ecclesiasticū abrogandum: Leges vero alias se editurum faciles & apertas, secundum quas cælibatus clericorum tolleretur, multitudo vxorum concederetur, confessionis necessitas excluderetur. Hæc atque alia tanta contentione affirmabat, vt nos teneret attonitos, quod homo talia sentiens non insaniret. Deniq; diu euolutis gestis illius, & plusquam centū & decem propositionibus hæreticis, aut à sana Ecclesiæ doctrina alienis condemnatis, iussi sumus, vt habet de more sacrum illud tribunal, cum homine disputare, si forte ad mentem & fidem reuocare possemus. Conuenimus autem cum ipsis iudicibus & Episcopo Quitensi tres alii. Eo introductus homo ea libertate & facundia perditissimam suam causam defendit, vt ego in hodiernum diem etiam stupeam, eo adigi posse mentis humanæ superbiam. Professus est doctrinam suam non posse monstrari, nisi diuina scriptura & miraculis, quod esset superior omni humana ratione. Scripturę autem testimoniis longe se apertius atque efficacius probasse, quā probauerit Paulus Iesum Christum fuisse verum Messiam. Miracula autem se perpetrasse plurima, eaque tāta,

vt

vt Christi resurrectio non fuerit maius. Nam & se verissime esse mortuum, & resurrexisse, atq; id euidentissime aiebat ille, esse ostensum. Scripturas vero proferebat memoriter (cum nullum librum haberet, atque ipso etiam breuiario spoliatus esset) tot & tã longas ex Prophetis & Apocalypsi, ex psalmis & aliis locis, vt vel memoria esset admirationi. Eas vero, ita ad sua commenta adaptabat, ita allegorizabat, vt quiuis vel rideret vel fleret. Postremo si miraculis rem agere nobis placeret, se libenter ea statim exhibiturum. Hæc ita dicebat homo, vt vel nos insanos putare videretur, vel ipse insanire. Nam & per reuelationem sibi innotuisse iactabat Serenissimum Ioannẽ Austriæ bello nauali à Turca esse superatum, & regnum Hispaniæ à Philippo inuictissimo iam pæne amissum, & Concilium Romæ habitum, vt de deponendo Gregorio & alio subrogando ageretur. Quæ ideo nobis significaret, vt quoniam erant nobis certis nunciis nota, sciremus ei non nisi diuinitus innotuisse. Et cum essent omnia vsque adeo falsa, vt amplius esse non possent, ab illo tamen asserebantur, vt notissima nobis. Denique cum nihil profecissemus per duos dies disserendo, & ad publicum spectaculum esset cum cæteris, vt in Hispaniis fieri solet, delatus, intuebatur semper in cælũ, ignẽ in inquisitores & omnes grassaturum cælitus exspectans, vt illi erat pollicitus Diabolus: atq; ignis quidem nos nullus ex alto corripuit: illum vero & Regem & Pontificem, & redemptorem, & nouum legislatorem ex imo flamma rapuit, atque redegit in cineres.

II. *Antonini Commodi superbia.*

[...]cent. li. [...]119. a- Sur. [...]g. 25. in [...]a S. Eu-[...]i.

[...]tonini [...]mmo- [...]nper. [...]erbia [...]nta.

Antonini Cõmodi Imperatoris temporibus, sæuiente persecutione in Christianos, adueniente natali die ipsius, decretum ab eo exiit, vt omnis plebs Romanæ vrbis in vnum adueniret, & in laudem Herculis ac Iouis pompatica voce acclamaret. Ventum est, & circumstat Regem pæne vniuersus orbis. Ipse autem deformiter indutus, regiam cum mitra ascendit sedem, ac prius thurificauit auream Iouis statuam: Tantæ enim superbiæ erat tantæque iactantiæ, vt indueret se pelle leonis, designare in vestimento volens, quod sicut leo bestiarũ, sic & ipse esset Rex & magister populorum. Cui omnis populus acclamauit, dicens: Protector est Hercules Reipublicæ, & defensor libertatis Romanæ audaciæ. Eodem tempore morabantur in vico, qui appellabatur Carnarius, Christiani nominis cultores, inter quos erant viri religiosi Eusebius, Vincentius, Peregrinus, atq; Potentianus, serui Dei orationibus instantes, mori pro Christo desiderantes. Hi ad imitationem Apostolorum sua omnia vendiderant, & pauperibus erogauerant, quatenus nudi ab hoc sæculo liberius soli seruirent Deo. Qui cum audissent huiuscemodi rem à Commodo gestam, ridiculo ac superstitioni hoc deputantes, vicos & vrbes perlustrant; trinum & vnum Deum prædicant, dicentes: Recedite charissimi à cultura dæmoniorum. Date honorem Deo trino & vni Patri & Filio & Spiritui sancto omnipotenti, & agite pœnitentiam, & baptizemini, ne simul cum Commodo pereatis.

III. *Elatio Euphraxii.*

Baro. to. 10. Annal. sub ann. 976. 6. ex Federico Mutio Episc. Thermularum.

Ad beatũ Nilum missus est Constantinopoli ab Imperatoribus Euphraxius præfectus, vt vtilem eius doctrinam & admonitiones audiret; quo cum fuit beato Nilo haut leue certamen; sed gratia Dei summa gloria victor euasit. Cum itaq; reuersus esset Euphraxius cum multa elatione & fastu, & cum ab Imperatoribus constitutus ipse esset iudex Italiæ & Calabriæ, omnes quidem Præpositi monasteriorũ regionis illius accedebant ad eum cum muneribus & adulationibus, orantes eum singuli, vt ipsos protegeret, & sibi opem ferret, beatus pater Nilus, ne videretur vel comminationes hominum metuere, vel confidere Principibus, quos præ contumelia filios hominum Propheta vocauit, in quibus non est salus: neque accessit adulaturus, neque donis comminationes superbiæ illius & audaciæ lenire quæsiuit; sed in suo monasterio, & quieti incumbens, Deum rogabat pro totius mundi salute, & pro anima Euphraxii præfecti. Quod quidem ad maiorem furorem & insaniam accendit cor superbi illius: quia cum ab omnibus honoraretur & coleretur à B. Nilo aperte contemni videbatur. Quapropter non destitit quærere iniquitatis occasionẽ aduersus iustum illum, cum non inueniret. Non enim cognosci potest vestigium colubri super petram, quemadmodum nec Principis iniquitatem in homine coronato est facile reperire. Interea dum ille animo conflictaretur, multa mala aduersus Nilum meditatur. Repentina imminebat illi mors; sed beati Nili oratio illam præoccupauit.

Psal. 145.

B. Nilus noluit adulari Euphraxio fastu elato.

IV. *Exemplum paulatim inualescentis superbiæ.*

S. Dorotheus Abbas Doctr. in l. 2. quæ est de humilitate.

Primum genus superbiæ est, cum quis fratrem suum contemnit, nihilq; eum æstimat, seipsum vero cæteris excellentiorem habet. Hic statim nisi se reuocet, & respiciat, sensim labetur in alterã superbiam, ita vt in Deum etiam incipiat insolescere, & bona opera sibi ipsi ascribere, non Deo. Memini, inquit Dorotheus Abbas fratribus loquens, vidisse me aliquando huiuscemodi hominem, qui in hanc miserrimam seditionẽ incidisset. Et initio quidem, si quis è fratrib. loquutus quidpiam esset in alterius commendationem & laudem statim illum spernebat, & quasi conspuebat, dicens: Quis est ille; non est alius præter Zosimum & qui cum eo sunt. Post, cœpit & illos contemnere, ac dicere, neminem alicuius esse pretii præter Macarium. Et paulo post, Quis, ait, Macarius? Nullus est præter Basilium & Gregorium? Atq; etiam non multo post, hos quoque cœpit pariter spernere, & nullum vllius pretii æstima-

Superbiæ duo genera.

Contemptus aliorũ primus gradus superbiæ.

Cõtemptus Dei secundus.

æstimare nisi Petrum & Paulum. Cui ego prædixi, quod euenit, fore vt hos quoque, suo tempore contemneret. Quod sane factum est: Nam hos spreuit, & nihil esse habendum in pretio (præter Trinitatẽ) asserere cœpit: statimque in Deum quoque factus est insolentior, exarsit, intumuit. Nobis igitur luctandum est cum prima, ne paulatim in secundam labamur superbiam.

TIT. V. De inani gloria.

1. Mach. 5.

Ioseph & Azarias contendentes pugnando contra gentes nomen suum celebrare apud homines fuerunt confusi.

Ioan. 17.

D. Petrus valde arroganter dixit Domino; Etsi omnes scandalizati fuerint, & non ego: sed longe postea aliter euenit.

Arroganter nimium dixit Saluatori Pilatus: Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem dimittere te.

EXEMP. I. *Non fert Constantinus Imp. se à quopiam immodice prædicari.*

Euseb. de vita Constantini li. 4. c. 48.

NIcæno Concilio absoluto & confecto, cum per omnium ora de maximi Imperatoris virtute fama volitaret, ausus est è sacerdotib. aliquis illum in os beatum dicere: quippe qui tum in hac vita dignus esset, qui summam rerum omnium potestatẽ haberet; tum vero in futura cum Filio Dei vna regnaret. Sed is cum se hæc moleste audire significasset, hortatus etiam est, ne auderet aliquando eiusmodi vocem vsurpare; sed à Deo potius precibus contendere, vt & in hac vita, & in futura Dei famulatu dignus videretur.

II. *Quomodo Sancti edentes miracula vanam gloriam fugiebant.*

In hoc genere excelluit Sanctus Eligius Nouiomensis Episcopus, vir nobilitate, eruditione, pietate celeberrimus. Medicus quidam cæcus ab eo, adhuc laico nobili sed vulgi opinione viro sancto, eleemosynam accepturus, manum subtraxit, orans vt oculis potius eius crucis signum imprimat, visumque illi præbeat. Cur ille dissimulans, ac subridens: Tu, inquit, amice necdum nosti te signare? Docebo te: moxq; signum crucis imprimens, illius oculos aperuit, totumq; hominis fidei tribuendum asseruit.

Signo crucis cæc⁹ sanatur.

III. *Aliud exemplum simile.*

In vita eius apud Sur. to. 6. li. 2. c. 3

Huic & aliud simile subnectam: S. Anno Archiepiscopus Coloniensis, accedentem ad se cæcum quendam, qui in visione accepisse se dixerat, fore, vt visum reciperet, si aqua, qua man⁹ suas ad altare lauisset, suos oculos ablueret, ideoq; ab eo iam ad sacrum faciendum se præparante hanc gratiam petiisset: Episcopus multum commotus, eum acrib⁹ verbis reiecit, fallacem & impostorem vocans. Cœcus nihilominus in fide persistens, obtinuit clăculum à clerico, qui celebranti Episcopo ministrauerat, aquam prædictam, moxque oculos ea abluens visum recepit. Vtrique autem sub graui anathemate iniunxit, vt se viuo nemini hoc propalaret, sed soli Deo acceptum referret, eique soli gratias ageret.

Aqua q[...] celebra[...] manus l[...] uerat, c[...] visus re[...] tur.

IV. *Quomodo inanis gloria & adulatio fugienda.*

In vita [...] lib. 2. c. [...] Sur. 4. [...] tom. 6

S. Ioannes Canonicus regularis in Anglia ante ducentos annos inclusam quandam, vt spiritualibus eius colloquiis frueretur, visitauit. Illa post prima verba visionem se illa nocte vidisse affirmauit, de aquila circumuolante cum chartula in rostro, cui inscriptum esset, *Iesus amor meus*: Tu vero, Pater, inquit illa, hæc aquila es, pro excellentia tuorum meritorum. Quod ille audiens: Nos quidem, inquit, eo animo huc accessimus, vt mutuis colloquiis Dei gratiam nobis conciliemus; at nunc, vt video, malus dæmon, vitiorum nostrorum sagax explorator, per hos inanes sermones in animos nostros aditum sibi parat. Atque his dictis, statim abscessit. Vere enim, sicut tinea ex veste nascitur, & eandem corrumpit atque exedit; ita vana gloria ex virtutis materia generatur, virtutem corrumpit, & omni vera laude ac fructu priuat.

Simile

V. *In sanctis viris Deus non sinit inultam inanis gloriæ culpam.*

In vit[...] cap. 8 [...] Sur. [...] 7. tom.

Cum aliquando Gregorius Episcopus Turonẽsis iter Burgundia Aruerniam ageret magna contra se tempestas exoritur, densus aer in nubibus cogitur: crebris ignibus cælum micare, validisque tonitruorum cœpit fragoribus resonare. Omnes pallescere, imminensque periculum pauitare. Sed Gregorius amicus Sanctorũ, reliquias (has enim indesinenter collo ferebat) de sinu protrahit, & minacibus constanter nubibus opponit. Quæ protinus diuisæ dextra læuaque prætereuntes, illæsum iter gradientibus præbuerunt. At superbia, quæ plerumque virtutibus nutritur, iuuenili animo protinus irrepsit: priuatim gaudet, suisque meritis præstitutum arrogat. Sed quid tam vicinum superbiæ, quam casus? Nam equus, cui insederat, illico lapsus hunc ad terram grauiter elisit, ita vt omni corpore contusus vix assurgere posset: causamque intelligens satis deinceps cauit, ne se vanæ gloriæ stimulus qualibet sub occasione deiiceret: sed quoties per eum aliquid diuina virtus egisset, non suis meritis ascriberet, sed virtuti reliquiarum, quas (vt diximus) perinde ferebat. Quod factum si discusseris: mirabilius est superbiam correxisse, quam nubem diuisisse.

Sanct[...] reliq[...] temp[...] sedat[...]

VI. *Appetitus inanis gloriæ quantus.*

D. Hiero. [...] Helu. [...]

D. Hieronymus scribens aduersus Heluidium hæreticum, refert de quodam Erostrato, qui vulgo igno-

ignotus erat, & nihil boni facinoris excogitare poterat, quo nobilis fieret. Hic ergo vt famosus & notus fieret, Dianæ templum incendisse fertur. Eiusq; nullo prodente sacrilegium, sponte in medium populi processit clamitans sese incendium subiecisse. Sciscitantibus Ephesi Principibus, quam ob causam hoc facere voluisset, respondit, quia bene non poteram, vt male omnibus innotescerem.

TIT. VI. De ambitione.

g.18. *Absalon dum contendit pro primo loco, & in paterni regni solium eleuari vult, in quercu suspenditur, & iaculis confoditur.*

g.2. *Adonias dum eleuatur viuente adhuc & inscio patre Rege, cito morte interimitur.*

g.11. *Athalia, interfecto toto semine Regio, regni solium occupat: sed ipsa postea interempta documento fuit ambitiosorum casus non procul abesse.*

.9. *Abimelech filius Gedeonis, dum per septuaginta fratrum neces, ad primum locum conscendit, maximos in eo passus labores celeri & infelici morte interiit.*

EXEMP. I. *Ambitio generat hæresim.*

ph.lib. ROmæ presbyter erat Nouatus nomine, qui fastu & iactatia inani sublatus omnem (vt in prouerbio est) mouerat lapidem, vt Romanæ Ecclesiæ gubernationem consequeretur. Vbi autem omnia expertus nihil egit (erat enim tumore, ambitione & gloriæ cupiditate immensa correptus) in desperationem incidit, & tandem aliud quod faceret non habens, ab Ecclesia seipsum segregans, proprios cœtus cogere, & nouam quandam hæresim per defectionem instituere cœpit, secessionis suæ obtentum illum pretexens, quod Episcopi eos, qui Deciana persecutione Diis sacrificassent, per condignam pœnitentiam in gratiam recepissent.

II. *Ambitio seu amor non solum maioris, sed etiam minoris dignitatis, diligenter cauendus.*

Anno Domini quingentesimo, trigesimo septimo, in vna vrbium Ciliciæ quidam Theophilus vicedominus tam prudenter, & vtiliter secundas partes Ecclesiasticæ dispensationis sub Episcopo agebat, vt mortuo Episcopo omnium ore dignus Episcopatu esse acclamaretur. Qui cōtentus vicedominatu alium ordinare voluit Episcopum, à quo à vicedominatu iniuste amotus ad tantam impatientiam est delapsus, vt cōducto sibi Hebræo quodam Mago, per eius opem ad dignitatem suam recuperandam expeteret à principe dæmoniorum, & ab eo iussus abnegare Christum filium Dei viui, eiusque matrem Mariam, cum omni Christianismi proposito, & ipsam abnegationem scripto affirmare, & scriptam signare, & signatam sibi tradere, eius se seruitio addidit. Qui in crastinum recuperato vicedominatus honore, non multo post ad se reuersus, per dies quadraginta, omni pœnitendi modo se affigens, primo piam Dei matrem Mariam sibi recōciliauit, eaque sibi apparente abrenuncians diabolo, Christumq; verum Dei filium, verumq; Deum & hominē, ex Maria virgine natum, & omne Christianismi propositum confitens, per eum etiā Christi filii eius gratiam recepit, & ad indicium indultæ sibi veniæ rursum ei dormiēti apparens Christi mater, etiam scriptum abrenunciationis, quod signatū diabolo dederat, reposuit super eum. Quo Theophilus recepto, in crastinum, Dominica scilicet die, coram Episcopo & omni Ecclesia pandens ordinē rei, omnes ad stuporem & laudem Dei, & genitricis suæ Mariæ commouit, & in eodem loco, quo sibi pia Christi mater apparuit, perstans, ibidem post triduum mortuus & sepultus est.

B. Virginis in peccatores etiā maximos benignitas.

III. *Stupendum exemplum ambitionis & superbiæ, & aliorum vitiorum.*

Circa annum Domini 1570. in conuentu quodā S. Dominici accidit, vt post completorium (inquit frater Antonius Senensis) refectionis locum Frater ingrederetur, cui erat illius cura commissa; qui mox in ingressu videt illum fratribus circumquaque refertum, & illi cappas habebant indutas, & tanquam hora foret collationis faciendæ, & illam exspectarent, sedebant. Accurrit ille sine mora ad Priorem, & illud ei aperit: Prior Fratrem delirum putat, vel somnia narrantem: attamen dum vrgetur, vadit, videt & credit; & ille quoque turbatur, & rem mox confert cum monasterii grauioribus Patribus & prudentioribus: de quorum consilio sacras vestes assumit, & sacrum Christi corpus deferendo, toto conuentu comitante se illuc confert, & ad illum sermone directo, qui honoratiore loco sedebat; eos adiurat, vt aperiant quinam sint, & ad quid venerint, & quid velint: & vt ad hæc respondeant, illis præcipit in nomine illius Domini, quem gestabat in manibus. Vt autem quando Prior coram illis cōparuit cum venerabili Sacramento, illi omnes assurrexerunt quidem, & capita inclinarunt, caputia tamen taliter demittentes, vt eum minime viderent, & hoc facto iterum sederunt: ita iussi à Priore, vt responderent ad proposita, inclinarunt. Tandem qui inter eos videbatur præcipuus, respondens dixit: Quod ipsi omnes fuerant eiusdem ordinis religiosi, & pro maiori parte Magistri, Priores, Superiores, Baccalaurei, Lectores, & aliis officiis donati, & quod omnes damnationis sententiam acceperant: quoniam ambitio multa, superbia, inuidia, & alia huius generis vitia eos fecerant damnatione dignos: sed quod diuina permittente clementia, iussi fuerant illuc venire, vt eos, & vniuersos ordinis cultores commonefacerent, vt suæ vocationi facerent satis. Nam illi qui minime id præstiterant, omnes damnati erant, & flammis cremabantur æternis: & in signum huius cuncti in eos aspi-

Antonius Senensis in Chron. Ordinis Frat. Prædicator. Mart. Delrio tom. 3. Disquisit. Magic. l. 6. c. 2. sect. 3. q. 3. ann. 1570.

aspicerent. Et hoc dicto omnes illi cappas aperuerunt, & singuli eorum flammis circumcincti & incensi visi fuere, & tunc idẽ præcipuus manu in mensa signum dedit, & sic illa visio euanuit, & totus cõuentus mansit timore consternatus.

IV. *Ambitio etiam bonos in damnationis barathrum abducit.*

Martin. Delrio vbi supra ann. 1599.

Ibidem anno Domini 1599. cum quadam die Fr. Tiberius vir sanctimoniæ laude præstantissimus sub noctem fratres inuiseret, an in lecto de more accubuerint, transiuit per triclinium: vbi vidit pleraque lumina, & vocem audiuit hominis de superiore loco legentis, vidit plerosque ministrantes. Tandem qui Superioris locum tenebat, facto super mensam signo, sic locutus est: Ambitio & crapula duxerunt nos ad tartara. Et nunc etiam superest velut cicatrix in mensa, perinde ac si igne tacta esset.

Ambitionis & crapulæ effectus.

V. *Ambitio Rufini & Stiliconis eos perdidit.*

Niceph. Callist. Eccl. histor. lib. 13. c. 1.

Cum Arcadio in Oriente Rufinus imperium administrauit, vir strenuus & procerus, singularique prudentia præditus, quam & oculorum motus & orationis extemporanea promptitudo indicabant: in occidente apud Honorium eundem locum Stilico quidam obtinuit. Et vterque apud vtrumque Theodosii filium imperii nomen & habitum esse permittens, summam ipse rerum manu & lingua vsurpauit, sub præfecti appellatione Imperatori ipsi imperans. Verum neuter istorum, qui ei obuenerat, contentus fuit loco. Siquidem Rufinus sibi ipsi Imperialem in Oriente dignitatem arrogare conatus est: alter autem in filium Eucherium Occidentale Imperium arte quadam transferre studuit. Sed vtrumque ambitio & conatus fefellit. Rufinum enim exercitus Romanus, qui cum Theodosio aduersus tyrannum Eugenium pugnauerat, ad Arcadii, qui more recepto obuiam progressus ei extra portas fuerat, pedes, in loco qui Tribunal dicitur, ferro necauit; propterea quod id vt facerent, Stilico militibus suaserat: & quod se illi suspenso naso ab eo derisos compererãt, tum autem quod affectatæ tyrannidis suspectus erat. Ferebatur quoque fama, Hunnos eum gentem barbaram & feram, in Romanam ditionem immisisse, Tum enim illi Armeniam & quasdam Orientis partes, metu nullo plurimam prædam agentes, percurrebant. Forte autem fortuna peropportune cædes eius in eam diem incidit, qua ei, qui delectus habendi curam gerebant, tantum non purpuram circumdaturi fuerant. Eam enim ille conceperat spem, exercitum solo ipso aspectu statim Arcadium, quod nec forma, nec reliqua corporis constitutione admodum Imperio aptus esse videretur, reiecturũ, ipsum autem ad imperium euecturum esse. Capite vero Rufini resecto, & lapide in os eius immisso, hastæ id infixerunt, & in sublime sustulerunt. Dextram quoque eius abscissam per vrbem circa opificum officinas circumtulerunt verbis his vtentes: Date stipem inexplebilis auaritiæ viro. Et ridicula ea mendicitas, multum satis auri collegit. Perlibenter enim in iucundo & grato spectaculo homines aurum contulerunt. Ac Rufinum quidem Imperii affectatio ad eiusmodi vitę finem produxit. Ad eundem vero modum & Stilico, qui, si quis alius, & ipse apud Romanos simul & barbaros potentia multum valuit, rerum summam ad se pertrahere volens in Italia occisus est.

Rufinus & Stilico imperium affectant.

Rufini caput hastæ infixum.

VI. *Ambitio quam crudelis.*

Io. Nau[cl.] volum. 2. Chron. gener. 18. ann. 512.

Clodoueo Gallorum Regi mortuo anno Domini 512. successerunt filii regnum patris quadrifariam concordibus animis partientes. Theodoricus Metensibus, Clodomirus Aurelianis, Clotarius Suessionibus, & Childebertus Parisiis præfuit. Fuerunt è Clodomire liberi, fratres tres, quos educandos Gothildis Clodouei vxor suscepit, Theobaldum; Guntherum & Clodoaldum. Cum vero Childebertus Parisios aliquando veniret, videns quod Gothildis filios fratris defuncti nimis diligeret, dixit Clothario: Mater nostra vult filios fratris nostri eleuare, sed ne regnum præoccupent, tondeamus eos, aut interficiamus. Miserunt igitur Parisios ad Reginam Archadium quendam, petentes mitti filios. Læta nuntio Gothildis, missos nepotes patrueles valde commendat, quibus in conspectum adductis, maiorem natu Clotharius mox terræ allidit, ense perimit. Perterritus alter ad Childebertum se proripuit, orãs vt se protegeret, qui misericordia motus Clotarium placare pergit, in quem indignabundus Rex: Tu, inquit, huius auctor facinoris es, & nunc pœnitet te consilii? Eiice eum à te, aut certe pro eo morieris. Ad hæc à Childeberto dimissum puerum Clotharius interfecit. Interea dum fratricidio reges intentos videt Clodoaldus, auxilio procerum elapsus, clericatum assumens vitã religiosissimam vixit. Ecce regnum ambientibus quam odiosa miseratio est. Tam crudelem nepotum necem etsi modestissime ferret Regina Gothildis attrita tamen vehementer, corpuscula eorum Parisiis sepeliri iussit. Horum vnus erat decem annorum, alter septemdecim, tertius vix euasit.

Amb[itio] regno[rum] sa m[...]tio.

TIT. VII. De instabilitate vitæ humanæ.

EXEMP. I. *Quomodo Michael Balbus eo die quo erat interficiendus, acclamatur Imperator.*

LEo Armenius Imperator Michaelem Balbum de affectato imperio conuictum igne comburendum decreuerat. Itum est ad supplicii locum, Imperatore ipso comitante. Sed quia vigilia Natalis Domini erat, vxore intercedente Imperatoris, dilatum est supplicium. Sed Leo Michaelem ita

compe-

compedibus vinctum carceri mancipauit, vt ipse clauem seræ ferreæ seruaret: ipsaq; nocte insequēti, carcerem ingressus, & Michaelem alte dormientem videns, recessit iratus, iramque agitatione manus declarauit, quod totum vnus ex vigilibus somnum simulans conspicatus, Michaeli abeunte Imperatore nuntiauit. Ille litteras statim ad conscios socios scribit, minitans se eos omnes delaturum, nisi quod suggerebat exequeretur. Socii igitur consilium eius sequuti, in matutinis horis Natalis Domini cunctātem Leonem interficiunt, & eodem die in ipso diluculo, Michael heri comburendus Imperator acclamatur, & in ecclesia diademate coronatur.

II. *De Romano Diogene ad imperium euecto, postmodum per Asam Sultanum Turcarum principem ob elationem depresso.*

ar. Ann. Eccl. to. n. 1071. ex Io. Curopalata & ara to. Prou. 16.

Anno Domini millesimo septuagesimo primo, Romanus Diogenes Imperator, cum imperasset annos tres & menses octo (vt testatur Io. Curopalata) miserando exitu ex hac vita decedit. Habitus plane (si Christiano dicere licet) fortunæ ludus, vtpote qui statim ex imo ad summum, rursumque ex summo ad imum maiori impetu ruit. Plane secundum illud Prouerbiorum: *Ante contritionem præcedit superbia, & ante ruinam exaltatur spiritus*; homini contigit. Cum enim pugnans aduersus Turcas oblatam pacem ab Asam Sultano per legatos magno arrogantiæ supercilio reiecisset, ipsumque cum suis proficiscentem esset aggressus, direptus noctis crepusculo cum rediret ad suos, postremæ acies existimantes illum fugere, in fugam se ipsos irreuocabilem dederunt, adeo vt fuga milites sparsos adoriendi hostibus occasio fuerit patefacta, qua bene vsi victoriam insperatam adepti, captiuum duxerunt etiam Imperatorem, quem ille benigne habuit, sua quoque mensa dignatum. Sed cum aliquando (inquit Curopalates) Sultanus eum interrogasset: Quid mihi fecisses, si me in tua potestate habuisses? simpliciter & sine adulatione respondit Imperator: Multis plagis bene notis tuum corpus confecissem. At ego, inquit Sultanus, tuam seueritatem aut crudelitatem non imitabor. Veruntamen audio, vestrum vobis præcipere Christum pacem & obliuionem malorum, superbisque resistentem humilibus gratiam dare. Præstititque ex animo dux barbarus, quod promisit: nam inito cum ipso fœdere, facta pace perpetua, habita filiorum ratione, & successorum omnium, nunquam amplius Romanum Imperium à Turcis inuadendum labefactandumque fore pollicitus, captiuos etiam relaxari præcepit, ipsumque per suos legatos deduci iussum amplexatum dimisit.

m. Diogenes cur humiliatus.

æ Sultani in Diogenem Imp. benignitas.

III. *Sultanus Agarenorum Rex à Romanis victus, & captiuus apta similitudine vitæ suæ instabilitatem refert.*

Io. Zonar. to. 3. Annalium. Cedr. & Glicas. 4. p. Annalium.

Nec à proposito dissentaneum est, quod scribunt Zonaras & Cedrenus: Cum Sultanus Agarenus à Ludouico quodam Rege Franciæ captus esset circa Italiam, Capuam captiuus abductus, toto biennio nunquam à quoquam ridere visus est, vt Rex miratus diceret, se ei, qui barbarum risisse nuntiaret, præmium daturum. Quem quum quidam semel risisse nuntiasset, accersito Sultano, risus causam quæsiuit? At ille, Rotas currus, inquit, vidi, quarum cum altera terræ incumberet, altera sursum tolleretur: mox ea, quæ sublimis fuerat, depressa: quæ humilis in altum elata est. Vnde coniectura capta res humanas etiam eodem modo moueri & transferri, in risum erupi: posse fieri cogitans, vt & mearum rerum idem status esset: ac me quemadmodum è sublimi sum humi depressus, sic ex humili loco in altum elatum sublimem fore. Rex & veritate orationis considerata, & Soldani ob fortunæ commutationem misertus: eum liberius habitum in familiaritatem suam asciuit, & eius vt viri prudentis consiliis vsus est. Simile.

IV. *Exemplo de fortunæ volubilis instabilitate adducto suadet legatus Prisci Chagano, vt pacem amplectatur.*

Niceph. Cal list. lib. 18. hist. Eccl. c. 29.

Huic proximum est exemplum, quod describit Nicephorus: Theodorus medicus vir prudens ad Chaganum missus est per Priscum Romanorum in Europa Ducem, qui cum barbarum frementem maxime & superbientem, & verborum fastu exultantem (nationum enim omnium dominum esse, minabundus iactabat) vidit, veteri quadam narratione barbaricum legatus leuiit tumorem. Inquit enim, Audi Chagane veterem & vtilem orationem. Sesostris Ægyptiorum Rex, illustris admodum & felix, plurimas & maximas sibi subiecit nationes. Atque ex eo successu in proteruam arrogātiam sublatus, currum sibi aureum pellucidis preciosisque lapillis exornatum fieri fecit. In quo confidens quatuor ex deuictis regibus currui, qui eum traherent, iugo illis imposito, iunxit. Hoc vero cum sæpius fieret, & celebri quodam festoque die, ex quatuor istis regibus vnus oculis conuersis continue retrospiceret, & rotæ volubilitatem intueretur: Sesostrisque eum, cuius rei gratia tam frequenter oculos in rotam coniiceret, percontaretur, respondisse is fertur. Cum stupore admiror rotam, quum eam instabili modo ferri, atque alias aliter volui, & nunc quidem sublimia demittentem, rursus autem demissa sublimantem conspicio. Sesostris porro vbi dictum id intellexit, statuit, ne illi posthac currum traherent. Barbarus vero subridens, satis se pacem complecti indicauit: & Priscus ei pro trāsitu bonam spoliorum partē, maxima quæq; concedendo dedit: & se Romanorum ditione cedere (Romanū namq; id so-

Sesostris Ægyptiorum Rex quam arrogans.

Simile.

id solum esse) significauit. At Barbarus Romanos armis & iure belli id amisisse respondit. Et cum Chaganus adhuc modum familiarius cum Prisco rixaretur, Priscus ei quod ex oriente profugisset, conuitii loco obiecit.

V. *Valerianus Imp. à Sapore Rege captus ei scabelli vice seruit equum conscendenti.*

Agathias l. 4. & Bar. to. 11. Ann. an. 1206. 99 100.

Valerianus Roman. Imperator cum Persis bellum gerens à Sapore Persarum rege victus superatusque est: quem ille protinus captum irreuocabilis custodiæ vinculis mãcipauit, qui nimirum ignobili apud Parthos seruitute consenuit, & quoad vixit, huic probrosæ addictus est pœnæ, vt eiusdem prouinciæ Rex, incuruato eo, pedem ceruicibus eius imprimeret, & sic in equum arrogantia tumidus assiliret. Quis est enim cui se fortuna non transferat, & modo de aduersis ad prospera, modo de prosperis in aduersa scenica se varietate conuertat.

Fortunæ instabilitas.

VI. *Aluarus de Luna infausto fine instabilem hominum & huius vitæ conditionem experitur.*

Alphons. à Carthagena Reg. Hisp. Anaceph. c. 91. an. Do. 1507. Rod. Santius 4. p. hist. Hisp. c. 28. 32. & 33.

Casus aulicus.

Ioannes II. Legionis & Castellæ Rex à pueritia sua nobilem virum Aluarum de Luna acceptissimum habuit, cuius consilio præ omnibus adhærebat, illumque nimium exaltauit, primo Comitem, deinde Conestabilem, demum Magistrum sancti Iacobi faciendo; Quas dignitates in vnius personam concurrisse, nunquam auditum est, tantaque affectione ad eum inclinabatur, vt omnia ad voluntatem eius facere crederetur. Et cum huius amoris exuberantia triginta quinque fere annos durasset, prope finẽ tamen, iuxta fortunæ morem, res aliter successerũt. Nam voluntate ex incredibili amore ad incredibile odium mutata, apud Burgos capi illum fecit, & castrum de Portillo dictum, in arcta custodia detineri, & paulo post super criminibus contra eum per procuratorem fiscalem propositis, inquisitione facta decollari mandauit. Decollatus autem est apud Vallem oleti in forma iustitiæ clamore præconis præcedente, in medio plateæ super altum & magnum ambonem, ex ligno ad hoc aptum ædificarunt, tapetibus ornatum, & caput eius à corpore abscissum fixum est clauo in vno lignorum. Fuit autem sepultus in quadam ecclesia extra muros, & post ex illa ad Ecclesiam Minorum translatus. In quo singularissimo spectaculo satis cognoscere potuerunt, qui viderunt, & etiam non videntes, qui audierunt, quanti valoris sit mundana prosperitas, cum ex summa prosperitate ad summam aduersitatem, fortunæ rota frequenter ac velociter humanos successus reuoluat. Et vt cognoscamus, quam periculosa sit nimia familiaritas Regum, quam nonnulli, vt summum bonum, desiderant, nullo alio exemplo opus est.

Nimia Regum familiaritas periculosa.

TIT. VIII. De irrisione & contemptu aliorum.

Viri Socoth & Phanuel deriserunt Gedeonem, Zebee & Salmana persequentem. Sed inde male eis accidit, quia male eos postea tractauit. Iudic. 8.

Michol videns Regem David saltantem ante arcam Domini, despexit eum, quia nudum eum vidit. Et postmodum insultando vel deridendo, dixit: Quam gloriosus fuit hodie Rex. 2. Reg. 6.

Quia pueri illuserunt Elisæo, dicentes: Ascende calue, duo vrsi ex silua prodeuntes lacerarunt quadraginta duos ex eis. 4. Reg. 2.

Excæcato Tobia, parentes & cognati eius irridebant vitam illius, dicentes: Vbi est spes tua, pro qua eleemosynas & sepulturas faciebas. Tobiæ 2.

Vxor Iob maritum amissis omnibus, toto quoque corpore vlceroso in sterquilinio sedentem irrisit. Iob. 2.

Cum audissent Athenienses resurrectionem mortuorum, quam annunciabat Paulus, quidam irridebant; quidam vero dixerunt: Audiemus te de hoc iterum. Act. 17.

EXEMP. I. *Gomacharius Comes irridens Leonem Episcopum febri corripitur.*

Greg. Tur. de glor. mart. li. c. 79. Aud. Bar. to. […] an. 583.

Gomacharius Comes, qui administrabat Prouinciam à Leuuigildo Rege Ariano præfectus, agrum ecclesiæ vrbis Agathensis peruadit anno 583. Tunc Leo Episcopus huius Ecclesiæ valde mœstus concurrit ad eum, dicens: Relinque fili res pauperum, quas ordinationi nostræ Dominus commendauit; ne fit tibi noxium, & à lacrymis egentium, qui de fructibus eius ali consueuerunt, eneceris. Ille vero quia hæreticus erat, paruipendens quæ de his ab Episcopo dicebantur, rem in sua dominatione retinuit. Interim procedente die, arripitur à febre. Cumque non modo ardore corporeo, verum etiam animæ vexaretur incommodo, misit ad Episcopum nuntios, dicens: Dignetur pro me sacerdos orationem ad Dominum fundere, & ego dimittam agrum eius. Quo orante hic à valetudine, qua grauabatur, conualuit: factusque sanus ait suis: Quid putatis quod isti nunc Romani dicant? Aiunt enim me ob hoc febre fuisse grauatum, quod tulerim agrum eorum: quod mihi iuxta consuetudinem humani corporis accidit. Verum tamen non habebunt eum me viuente. Quod cum Episcopus comperisset, venit ad eum, dicens: Num pœnitet te fecisse bene, quod hoc iterum conaris euertere? Ne facias quæso, ne vltioni diuinæ subiaceas. Qui ait ad Episcopum; Sile, sile, decrepite: iam infrenatum te foris circuire vrbem super asinam faciam, vt sis in ridiculo omnibus, qui te aspexerint. At ille silens ad nota recurrit præsidia. Prosternitur in oratione, celebrat vigilias, & noctem totam in lacrymis & psallentio ducit. Mane autem facto accedit ad lychnos, qui de camera Ecclesiæ dependebant, extendens-

Gomacharius Comes peruadit ecclesiæ […] Cur Gomacharius febrim passus. Oratione Episcopi à febri conualescit. Irridet Episcopum post recuperatam valetudinem.

tendens-

...um inci ...n fe- ...

tendensque virgam, quam tenebat in manu, effregit cunctos dicens: Non hic accendetur lumen, donec vlciscatur Deus de inimicis, & restituat res ecclesiæ suæ. Hæc eo dicente, protinus hæreticus ille in rediuiuam febrem corruit. Cumque in extremis ageret, misit ad Episcopum, dicens; Oret pro me sacerdos ad Dominum, vt viuam, & restituam agrum, ac similem eius conferam dominationi. Quibus Pontifex respondit: Iam oraui ad Dominum, & exaudiuit me. Misit & alios & tertios ad eum nuncios: sed sacerdos in vno responso persistens non mouebatur ad hæc, vt pro eo orationem daret ad Dominum. Hæc ille hęreticus cernens, iussit se in plaustro componi, atque ad eum euehi, ac pro se deprecari Episcopum, dicens: Quia dupla satisfactione restituo agrum, quem inique peruasi, tantum vt oret pro me sanctitas tua. Illo quoque recusante, compulit eum vi, vt abiret ad ecclesiam. Quo discedente, vt ecclesiam est ingressus, & hic spiritum exhalauit; recepitque confestim ecclesia rem suam.

...hacha- ...male ...itur.

II. *Egregium Diui Basilii responsum ad Iulianum Imp. libros Christianorum ridentem & damnantem.*

Gregorius Nazianzenus & Basilius fratres Cappadoces, & duo Apollinares Syrii, viri in omni doctrinæ genere cum laude exercitati, & egregie res & sententias Christianorum tractantes, & confirmantes, Iuliani Imperatoris Apostatæ versutam calliditatem, strenue refellerunt sacrarum litterarum testimoniis, clare ostendentes longe eum à recta de Deo opinione abesse. Imperator eas ipsas litteras irridens & religionem nostram ludibrio habens, ad Primarios eius temporis Antistites hæc verba de libris nostris scripserat: Legi, cognoui, damnaui. Ad quem nomine omnium quendam ita rescripsisse ferunt: Legisti, sed non cognouisti: si enim cognouisses non damnasses Basilii vero responsum id esse dicũt, qui eo tempore Cappadociæ Episcopus Ecclesias regebat.

...thorus ...ſt. lib. ...iſt. Ecc.

...ni A- ...tæ im ...s, & ...um di- ...

III. *De pœna diuinitus irrogata Comiti Gheldriæ ob derisum Ludouicum Francorum Regem.*

S. Ludouico Francorum Regi, qui magnæ fuit humilitatis ac simplicitatis in vestibus, hoc ei peculiare fuit à Deo munus, vt inter se discordia laborantes vt plurimum conciliaret. Quam fuerit autem Deo grata tanti Regis humilitas, Rex Regum omnium Christus Dominus euidenti miraculo declarauit: Comes Gheldriæ nuncium cum literis miserat Parisios, illico rediturum. Ex eo reuerso sciscitatur Comes, num Regem Franciæ Ludouicum vidisset? Tum ille subsannans, collumque contorquens: Vidi (inquit) vidi illum miserum papilardum Regem, grisea veste indutum, ad scapulas caputium gestantem. Vix verba finierat, & ecce facies eius retrorsum acta, ita contorta permansit.

...ita Lu- ...Regis a- ...ur. to. 4

...doui- ...gis hu ...as quã ...Deo

IV. *Saxones irridentes Britones aduersarios suos, ab iis egregie caduntur.*

Vtherbendragon Rex Britonum diuturna infirmitate vexatur, & principes Saxonum Octa & Cosa, quos tenebat in vinculis, cum custodibus carceris fugerunt in Germaniam, commoueruntque innumerabilem armatorum manum, & reuersi sunt Insulam vastaturi. Rex autem infirmitate decũbens Ducem belli posuerat generum suum; sed ignauia ciuium, atque superbia plurimum quidem eis nocebat; hostibus autem maiorem audaciam atque fortitudinem ministrabat. Cumque dubia inter eos alternaret victoria, vt Rex hostes sua pugna deterreret, se deferri ad prælium iussit, qui positus in vehiculo, & ad bellum delatus, suos quidem animauit, sed hostibus risum fecit, quod semimortuus homo ad pugnam venisset. Congressu initio Britones victoriam obtinuerunt, Saxonumque Duces Octam & Cosam interfecerunt. Tunc rex hilaris effectus tanquam sanitatem recepisset, erexit se, & ait: Vocabant me semimortuum Ambrones isti; sed malo eos semimortuus superasse, quam incolumis superari. Præstantius est enim mori cum honore, quam cum pudore viuere.

Chr. Sigeberti, ad an. Do. 467.

Rex Britonum infirmus in castra deuectus hostes vincit.

V. *Flandrorum exercitus deridens Gallorum exercitum, post paucos dies ipse deridetur.*

Anno Domini millesimo trecentesimo vigesimo octauo, Philippus Valesius Gallorum Rex, in causam Comitis Flandriæ cum Flandris Rosbekæ prope Cassetum congreditur. Ante congressum cum Flandri Gandenses viderent tantas Regis copias, in procinctu cum auri flamma appropinquantes, arroganter depingunt Gallum ex tela cannabacea, quem hoc disticho circumscribunt. Cum Gallus hic cecinerit, Francorum Rex victor erit. Cæterum magno constitit derisio: ex Flandris enim ceciderunt vnde viginti millia hominum cum octingentis.

Auctor Maris historiarum an. Do. 1388.

Gandensium risus in Regem Gall. quam grauiter punitus.

TIT. IX. De Curiositate.

Egressa est Dina filia Lyæ, vt videret mulieres regionis illius: sequitur, quod visa, rapta & oppressa fuit. Gen. 34.

Cum viderent Iudæi miracula à domino Iesu fieri, manifesta & vtilia videre nolebant sed de cœlo quærebant. Ideo nouissima eorum facta sunt peiora prioribus. Luc. 11.

Curiositatem discipulorum, scire volentium tempus secundi aduentus, compescuit Dominus, dicens: Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quæ pater posuit in sua potestate. Act. 1.

Athenienses omnes & aduenæ & hospites ad nihil aliud vacabant, nisi aut dicere, aut videre, aut audire aliquid noui. Act. 17.

Prædicante Paulo in Epheso ciuitate, multi qui fuerant curiosa sectati, contulerunt libros, & combusserunt coram omnibus. Act. 19.

1.Thes.3. *Reprehendit Apostolus quosdam Thessalonicenses inquiete ambulantes, & nihil operantes sed curiose agentes.*

2.Tim.5. *Adolescentiores viduas monet Apostolus esse deuitandas. Frequenter vero vagas, otiosas & curiosas arguit, & vitare monet, quæ discunt domos circumire, & vagabunde discurrere, & se ostendere, ac vendere, & loquuntur quæ illicita sunt. Et cum luxuriatæ fuerint, nubere volunt.*

EXEMP. I. *Ex nimia curiositate quidam incurrunt mortem.*

P.Mart.Delrio.to.1.Disquis.magic. l.2.q.16.

IN Mendrisio oppido Comensi contigit, iam fere annis quinquaginta elapsis, vt cum ibi quidam inquisitor nomine Magister Bartholomæus de Homate, D.Laurentius de Concretio Potestas, & Ioannes de Fossato Notarius, contra has striges procederent: vna die ipse Potestas, quadam curiositate ductus, volens experiri, an vere & corporaliter strigiæ irent ad ludum; facta conuentione accessit quodam die Iouis sero cum Notario suo, & quodam alio, extra oppidum ad quendem locum, sicut illi strigia prædixerat: & dum ibi prope essent illi tres, viderunt ibi plures personas cõgregatas coram quodam (qui erat Diabolus in forma hirci) ad modum cuiusdam magni Domini sedente: & ecce subito omnes illæ personæ ibidem congregatæ, iussu diaboli, adeo illum Officialem, & omnes eius socios, Deo ob eorum curiositatem permittente, baculis percusserunt; quod ex talibus percussionibus, ille Officialis, & Notarius, & tertius ille alius infra quindecim dies mortui sunt.

Officialis quidam curiose spectat strigiarum conuentum.

Pœna curiositatis eius.

II. *Adolescens nimis curiosus à Dæmone præfocatur.*

P.Martin. Delr.disq. magic.to.1. li.2.q.29.

Huic affine est quod de quopiam adolescente scribit Pater Martinus Delrio: Cornelius Agrippa commensalem habebat nimis curiosum: semel profectus aliquo Agrippa, vxori, quam postea repudiauit, claues musæi tradidit, addita prohibitione, ne quem ingredi sineret. Inconsultus iste adolescens, opportune importune non destitit mulierculam deprecari, sibi copiam ingrediendi vt faceret, donec impetrauit. Musæum ingressus incidit in libellum coniurationum, legit: en illi pulsatio ad ianuam: turbatur: sed pergit legere. Pulsat iterum nescio quis; &, nihil respondente rudi harum iuuene, dæmon ingreditur: quærit, cur vocatus? quid fieri iubeat? isti metus vocem intercludit, fauces dæmon. Sic miser luit pœnam nefariæ curiositatis. Redit interea domum archimagus, videt exultantes super eum dæmones, vtitur solitis artibus; adsunt vocati; narrant rem, vt gesta. Ille homicidæ iubet cadauer ingredi, & per forum (vbi cæteri solebant studiosi frequentius conuenire) aliquoties obambulare, tandem corpus deserere. Ambulauit ille ter quaterve, tum corpus concidit, diffugiente eo qui regebat. Creditum diu, hunc subita correptum morte concidisse: sed indicia suffocationis initio rem suspectã fecere; postea tempus omnia diuulgauit, & Agrippa, quas pectore occuluerat hæreses, in Lotharingiam profugus, cœpit euomere.

Lectio librorum Magicorum execranda.

Corn.Agrippa Magus in Lotharing. fugit.

III. *Puella curiositate fit cæca.*

Ant. B... fin.Dec. lib.5.

Genouefa virgo Parisiensis ab Epiphania ad cœnam vsq; Domini in cella recludebatur, vt & orando, & contemplando Deo expeditius incumberet. Ad cuius ostium cum puella venisset, vt quidnam illa faceret, per rimas exploraretur, è vestigio lumen amisit, sed exacto quadragesimali ieiunio eiusdem opera lumen recepit.

TIT. X. De Ingratitudine.

Lucifer perfectionis suæ excellentiam conspiciens, creatori suo, beneficii tanti immemor, æquiparari voluit: vnde ob ingratitudinem & superbiam è cœlo præcipitatus est.

Adamus & Eua beneficii à Deo accepti immemores, Domini præceptum, fructum vitæ comedẽdo, transgressi sunt, & æterna ob id morte damnati.

Exod. *Israelitæ beneficiorum Dei immemores Aaronem sibi Deos facere coegerunt, cum moram faceret Moses in monte.*

2.Paral. *Amasias Rex Iudæorum diuino fretus auxilio vicerat Idumæos, & filios Seir: victor captiuos Deos adorauit.*

Ioan.9. *Parentes cæci à natiuitate fateri noluerunt filium suum à Christo curatum, ne eiicerentur è synagoga.*

Luc.17. *Leprosos mundarat decem Christus Saluator noster, quorum nouem non agnoscentes diuinum beneficium, insalutato Domino abierunt: decimus autem in faciem ante pedes eius procumbens gratias egit.*

Actor.16. *Ingrati fuerunt Paulo domini, vel parentes puellæ Pythonissæ, à qua spiritum malum Paulus eiecerat.*

EXEMP. I. *De summa Basilii Imp. ingratitudine erga militem quendam.*

Baron. to. 10. Annal. ann. ... ex Io... ra.

BAsilius Macedo Imperator cum venatum exisset, in ceruum incidit inusitata magnitudine, elata in altum cornua gestantem, quem persequendo assecutus, cum stricto gladio eum percussurus esset, bellua se defendit, & ramo vno cornuum zonæ Imperatoris infixo, illum sublimem fert cornibus suspensum. Ac forsitan ita periisset, nisi à quodam ense dissecta zona fuisset ereptus. Cui mercedem salutis suæ præclaram reddidit ille capitis truncationem: speciosa causa quæsita, quod ensem contra Imperatorem strinxisset, neque reputauit pro Imperatore potius strinxisse, ac remuneratione magnisq; præmiis esse dignum: is igitur sui erga Imperatorem studii hunc fructum cœpit. Imperator vero cornu percussus, conuersisq; intestinis superuixit ille quidem, sed non diu, mortemque obiit.

TIT.

TIT. XI. De luxu ac mollitie veſtium.

EXEMP. I. *Veſtitum pomposum Deo non placere miraculo Heraclii Imperatoris oſtenditur.*

…uiar. Ro- …14. Se- …b.

POſtquam veneranda crux Chriſti Domini quatuordecim annis in poteſtate Perſarum fuiſſet, ab Heraclio Imperatore deuicto Coſroa eius hoſte recepta eſt: quam rediens Hieroſolymam ſolenni celebritate ſuis humeris retulit in eum montẽ, quo eam Saluator tulerat. Quod factum illuſtri miraculo commendatum eſt. Nam Heraclius, vt erat auro & gemmis ornatus, inſiſtere coactꝰ eſt in porta, quæ ad Caluariæ montem ducebat. Quo enim magis ꝓgredi conabatur, eo magis retineri videbatur. Cumque ea re & ipſe Heraclius, & reliqui omnes obſtupeſcerent; Zacharias Hieroſolymorum antiſtes: Vide, inquit, Imperator, ne iſto triumphali ornatu in cruce ferenda parum Ieſu Chriſti paupertatem & humilitatem imitere. Tum Heraclius abiecto ampliſſimo veſtitu, detractiſq; calceis, ac plebeio amictu indutus, reliquum viæ facile confecit, & in eodẽ Caluariæ loco crucem ſtatuit, vnde fuerat à Perſis aſportata. Itaque exaltationis S. Crucis ſolennitas ob eius rei memoriam, quod ibi fuerit repoſita, vbi primum Saluatori fuerat conſtituta.

…raclius …ma- …fice ve- …us crucẽ …e ne- …t.

…n facile …in ami- …plebeio.

II. *Prætextata, nobiliſſima mulier reprehenditur, quod neptem vano habitu ornauerit.*

…Hieron. …t. ad Læ- …de in- …filiæ, to- …1.

Prætextata quondam nobiliſſima fœmina, iubẽte viro Hymetio, qui patruus Euſtochii virginis fuit, habitum eius cultumque mutauit: & neglectum crinem mundano more pexuit, vincere cupiens & virginis propoſitum, & matris deſiderium: & ecce tibi eadem nocte cernit in ſomnis veniſſe ad ſe angelum terribili voce minitantem pœnas, & hæc verba frangentem: tune auſa es viri imperium præferre Chriſto? Tu caput virginis Dei tuis ſacrilegis attrectare manibus, quæ iam nunc areſcent, vt ſentiant excruciatæ, quid feceris: & finito menſe quinto, ad inferna duceris. Sin autem perſeueraueris in ſcelere, & marito ſimul orbaberis & filiis. Omnia per ordinem expleta ſunt, & ſeram miſeræ pœnitentiam ſignificauit interitus. Sic vlciſcitur Chriſtus violatores templi ſui, ſic gemmas & pretioſiſſima ornamẽta defendit. Et hoc retuli, non quod inſultare velim calamitatibus infelicium, ſed vt moneam, cũ quanto metu & cautione ſeruare debeas, quod Deo ſpopondiſti.

…riſtus …iſcitur …latores …pli ſui.

III. *De habitu pomposo in Comitiſſa grauiter reprehenſo.*

…om. Can- …l. 1. A- …nc. 7. p. 7

Scio & certus ſum, quod etiam in ſecularibus & nobilibus perſonis pompa gloriæ ſecularis notabiliter reprehenſa ſit & damnata. Prope noſtra tempora fuit mulier nobiliſſima, Maria Campaniæ Comitiſſa. Hæc nupta nobiliſſimo Henrico Campaniæ Comiti, filia fuit Ludouici Pii Regis Francorum. Philippi Regis ſoror, æque Regis Francorum. Quatuor fratres Reges in Anglia habuit, filium Regem in Transmarinis. Hæc multis annis mortuo marito cum copioſiſſima ambitione circumiens; & moriẽs talem finem ſortita eſt. Laborans hæc in extremis, Abbatem Perſaniæ ſanctiſſimum ac eloquentiſſimũ virum migratura venire mandauit. Qui vt venit intromiſſus non eſt & præ foribus expectauit. Iã enim Comitiſſa deceſſerat, & diſtrahebantur à militibus, & miniſtris, & ſuis omnibus vtenſilia, vaſa aurea & argentea, veſtes pretioſæ, culcitræque purpureæ, & tandem linteamina ipſa cum peplis. Extremo, quidam ex garſionibus, mora inciſa retardatus, lectum per cornua comprehendit, & reſupinatum corpus emortuum eminus in ſtramenta diuoluit. Moras autem Abbate cum tædio ſuſtinente, quidam nobilis ex circumſtantibus indignatus, oſtium violenter infregit, & virum venerabilem intromiſit. Qui cum introiſſet, & nobile illud corpus nudum in ſtramine reperiſſet, volente quodam ex familia illud ſtraminibus operire, Abbas exempli prouidus, non ſinebat, ſed libera voce clamabat: O vos omnes, venite, cernite pompam nobiliſſimæ Gomitiſſæ Mariæ. Videte illud delicatiſſimum corpus, quanto dedecore pudoris deuolutum eſt. Videte quid ei ꝓ multiplici honore, & gloria finaliter mundus exſoluit: ecce quam ſtulta illi mundus computatione concluſit.

Maria Campaniæ Comitiſſa morti proxima Abbatem Perſaniæ accerſit.

Abbatis de miſerrima eius morte exclamatio.

IV. *Ob veſtium præcipue luxum diuinitus punitur Teuzolinus cum ſua pellice.*

Adiiciam & illud, quod habet Petrus Damianus in epiſtola ad Pandulphum Clericum in hæc verba: Memini plane, inquit, quia cum apud Parmenſe oppidum, liberalium artium ſtudiis docendus inſiſterem, dum adhuc videlicet in ipſo adoleſcentiæ flore, & noua pubertas indueret faciem, & æſtus libidinis accenderet carnem; Clericus quidam Teuzolinus nomine, pellicem ſuam iuxta meũ habebat hoſpitium, aſpectu lubricam & inhoneſtam ſatis, decore venuſtam. Hic itaque nitidulus, & ſemper ornatus atque conſpicuus incedebat, ita vt caput eius nunquam niſi gebelinica pellis obtegeret, indumẽta carbaſina atque niuentia fuligo per artem fullonis inficeret, calceus poſtremo ad aquilini roſtri ſpeciem non falleret. Erat illi præterea vox gracilis, ſuauis ac tinnula, adeo vt in Eccleſia modulans audientium corda mulceret, & aſtantis in ſe plebis ora conuerteret. Affluebat vterque delicijs, rubebant ora flammantia; quotidie cachinnis atque ludibriis, oculorum nutibus, ac ſcurrilitatis illecebris feſtiui applaudebant. Dum per quinq; fere annorum luſtra in hac luxurioſa voluptate vixiſſent, ante annum, cũ commune ipſius vrbis flagraret incendium, in vna domo reperti vtrique ſimul igne conſumpti ſunt.

Pet. Dam. epiſt. ad Pandulph. Clericum.

Teuzolinꝰ ob veſtium luxum cum pellice punitur.

V. *Luxum vestium Deiparæ Virgini displicere hoc exemplo videri potest.*

In vita S. Catharinæ Virg. & viduæ cap. 3. apud Sur. 22. Martii.

B. Catharinæ in simplicitate vestium constantia.

Eius exemplo multæ nobiles luxum vestiũ fugiunt.

Qui carnis continẽtiam vult custodire, ab omni superbiæ fœtore debet esse alienus: proinde venerabilis virgo Christi ancilla Catharina sanctæ Birgittæ filia suæ pudicitiæ firmum præsidium adhibuit veram animi submissionem. Cœperat tum illa vestium simplicitas, quæ antiquitus in ea regione seruata fuerat, mutari in fastum, & pompas, maxime apud nobiles: sed sancta virgo id genus vestes à se remouit, nec vllis obtrectationibus & irrisionib⁹ adduci potuit, vt ab humilitate & prisca patriæ consuetudine discederet. Eius autem exemplo permotæ multæ nobiles, consodales & cognatę eius, vestium pompas & ornatum superfluum abiecerunt. In iis fuit nobilis domina, vxor Caroli, cuius ante mẽtio habita est: quæ licet initio pertinaciter illi resisteret, at postea in melius vitam commutauit. Cum enim in Chalmarnenci vrbe pariter orarent sancta Catharina & hęc fratris eius coniunx in sacello beatissimæ Mariæ, idq; coram illius imagine, paululum ipsa obdormiuit, videbatq; diuinam Virginẽ blando vultu Catharinam, se vero toruis oculis iracunde intueri. Itaq; multum anxia cum lacrymis dixit ad matrem Dei: Cur me ita terribiliter respicis Domina mea? Cui illa respondit: Et quare tu non obtemperas consiliis mihi dilectæ Catharinæ? Si tu eius exemplo & monitis habitum moresque tuos correxeris, ego te quoq; blanditer respiciam. Illa ad se reuersa, non immemor quid vidisset & audiuisset, illico repudiatis superbis vestium ornamentis, ad sanctæ Catharinæ exemplar se composuit. Id vt vidit maritus eius Carolus, qui tum adhuc erat totus mundo deditus, turbato animo dixit sorori suæ Catharinæ: Non sat erat vt te nobis monacham exhiberes, nisi meam quoq; coniugem tibi adiungeres, & omnibus ridendam propinares? At sancta virgo ęquo ferebat animo opprobria & irrisiones: porro se laudari ob recte facta moleste ferebat, obtestãs eos, qui ipsam laudabant, ne id facerent: immo familiares suos, qui secretorum eius erant conscii, & eam pro seruata in matrimonio pudicitia virginali felicem prędicabant, cum lacrymis sæpissime obiurgabat, atq; etiam adiurabat, ne aliquid eiusmodi deinceps dicerent.

D. Virgo Maria redarguit quãdam de vestium luxu.

B. Catharinæ profunda humilitas.

VI. *Vt simplex habitus Angelis placeat, luxuriosus contra dæmonibus.*

Vincent. Mainar. in vita eius apud Sur. 2. Maii.

Diuus Antoninus Archiepiscopus Florentinus aliquando solenni die Ambrosiana via de more iter faciens, in pauperis tecti culmine adesse angelos cõtemplatur. Rei admiratione perculsus cum domum introisset, viduam, ac tres vna filias reperit, nudis omnes pedibus & laceras: quæ vt paupertatis extremam iniuriam propulsarent, lanificio, seu textrinæ (non enim habeo exploratum) certe operi nescio cui honestæ virgines incumbebant. Antoninus, qui totus misericordia redundabat, ne celebri die operam lanificio cogerentur dare, simul ex proxime commorantibus edoctus, esse probis moribus & ingenuis, statim iubet quantum sat est, non modo ad inopiam fugandam, sed ad commodos quoque vsus erogari. Labente tempore cum illac rursus iter faceret, iam non angelos, sed dæmonem vidit fastigio domus insidere: ac tum subesse aliquid mali suspicatus, quærit quid id esset, num prolapsæ in scelus aliquod florem virgineum delibassent, aut dedecorosum quidpiam admisissent. Cognito quod refertæ eleemosynis, iam cum inopia non pugnarent, quod lanificio non intenderent, quod multum à religioso viuendi more concidissent, quod delicias demum in vestibus, tum reliquos ornatus corporis adamarent: ingratitudinis maximæ coarguit, quod in muliebres luxus, quæ ad fugãdam inopiam dederat, conuertissent: tum quod angelos primum, mox dæmonem vidisset explicuit: malam esse conuersionem factam; nempe quod simplici cultu, amicos angelis antea vixissent: nunc insolentiores factæ, ad luxus & illecebras dæmoni aures præberent. Redirent itaque ad se, antiqua viuendi instituta resumerent, & nullum ocio, nullum dæmoni locum darent. Ex illo peritus artifex, tametsi nunquam non inopiam subleuauit; non commisit tamen, vt alerentur pinguius, & vestirentur cultius quam par esset.

Largi… eleem… nis qu… insole… puella…

Habit… simple… gelis a… ptus.

VII. *De ornatu mulieris à B. Petro Eremita apta similitudine reprehenso.*

In hist… Patru… ta, 9.

Proferam & Theodoreti in religiosa historia luxum vestium carpentis testimonium. Is in vita sancti Petri Eremitæ Galli occidentalis, quæ in ordine est nona, ita scribit: Mater mea ad diuinum statim accurrit hominem. Habebat autẽ inaures, catenas, & torques, & alia aurea, quæ sibi induerat, & vestem variam ex sericis filis contextam. Nondũ enim virtutem gustarat perfectiorem: florebat autem tempore, & mundum muliebrem gestabat vt adolescẽtula. Cum diuinum ergo caput hæc aspexisset, nimii ornatus amoris primum morbum curauit, vsus verbis talibus: Dic mihi, inquit, filia: Si quis pictor in arte bene exercitatus aliquam pinxisset imaginẽ, vt præcipit lex artis, & eam proposuisset videre volentibus, veniret autem aliquis alius, artem non sciens perfecte & accurate, temereque & inconsulte, vt sibi videtur, vellet contra pingere, deinde illam artificiosam reprehendens picturam, superciliis quidem & ciliis lineas adderet longiores, faciem autem efficeret albiorem, & genis rubrum adderet colorem; non tibi videtur prior ille pictor iure succensurus, quod & ars eius probro esset, & contumelia affecta, & eorum, quibus opus non erat, additamentum à manu indocta accepisset? Ergo vniuersorum quoque, inquit, opificem, & nostræ naturæ effictorem & pictorem, iure irasci credite, quod illam,

B. Pet… Erem… mulie… natũ a…

Simil…

illam, quæ verbis explicari non poteſt, naturam & ſapientiam accuſetis inſcitiæ. Non enim rubrum, aut album, & nigrum colorem vobis infunderetis, ſi nō exiſtimaretis eſſe vobis opus hac additione. His autem corpus egere arbitrantes, imbecillitatis damnatis creatorem. Deinde ſubdit: Nolite ergo corrumpere imaginem; neq; tentetis ea addere, quæ ſapienter non dedit: neque hanc adulterinam excogitate pulchritudinem, quæ vel pudicis affert exitiū, videntibus inſidians. Hæc cum audiſſet præſtantiſſima fœmina, domum reuerſa, omnem extrinſecus indutum abiecit ornatum, neq; varia veſte induta, neq; aureis monilibus exornata, idq; cum eſſet ætate admodum iuuenis (in qua vero & illud magis:) Nata enim erat viceſimum tertium, necdum mater facta fuerat. Cum enim ſeptem alios annos vixiſſet, me peperit, qui fuit eius primus & ſolus fœtus.

...er à B. ...Ere- ...redar- ...orna- ...a ve- ...biecit.

VIII. *Qua occaſione ſoror D. Bernardi ornatum corporalem abiecerit.*

D. Bernardi ſoror, & fratrum eius, in ſæculo nupta & ſæculo dedita, cum in diuitiis & deliciis ſæculi periclitaretur, tandē aliquando inſpirauit ei Deus, vt fratres ſuos viſitaret. Cumq; veniſſet quaſi viſura venerabilem fratrem ſuum, & adeſſet cum comitatu ſuperbo & apparatu, ille deteſtans & execrans eam tanquam rete diaboli ad capiēdas animas, nullatenus acquieuit exire ad vidēdam eam. Quod audiens illa, confuſa & compuncta vehementer, cum ei nullus fratrum ſuorum occurrere dignaretur, cū à fratre ſuo Andrea, quem ad portam inuenerat monaſterii, ob veſtium apparatum ſtercus inuolutum argueretur, tota in lacrymas reſoluta; Et ſi peccatrix ſum (inquit) pro talibus Chriſtus mortuus eſt. Quia enim peccatrix ſum, idcirco conſilium & colloquiū bonorum requiro. Et ſi deſpicit frater meus carnem meam, ne deſpiciat ſeruus Dei animam meam. Veniat, præcipiat; quidquid præceperit, facere parata ſum. Hanc ergo promiſſionem tenens exiit ad eam cum fratribus ſuis frater eius. Et quia ſeparari à viro non poterat, primo verbo omnem ei mundi gloriam in cultu veſtium, & in omnibus ſeculi pompis, & curioſitatibus interdixit, formam vitæ matris ſuæ in qua multo tempore vixit cum viro, ei indixit, & ſic eam à ſe dimiſit. Illa vero obedientiſſime parens præcepto rediit ad propria, mutata repente ſecundū omnipotentiam dexteræ excelſi. Stupebant omnes adoleſcentulam nobilem delicatam, ſubita mutatione in habitu & victu, in medio ſæculi vitam ducere Eremiticam: inſtare vigiliis & ieiuniis, & continuis orationibus, & ab omni ſæculo prorſus ſe facere alienam. Biennio poſtea ſic vixit cum viro ſuo, illo ſane, ſecundo maxime anno, dante Deo honorem, nec temerare vlterius præſumente templum Spiritus ſancti. Qui etiam tandem virtute eius perſeuerantiæ victus, liberamq; à ſe dimittens iuxta ritum Eccleſiæ, facultatem ei conceſſit ſeruiendi Deo,

...elm. ...s lib. 1. S. Ber- c. 6.

...rnard⁹ ...be or- ...n de-

...r D. ...ardi ...pungi-

...rnard⁹ ...tem ...uit.

...or D. ...ardi ...itū mu- ...ē ſoror ...ernardi ...con-

cui ſe probauit. Illa vero optata libertate potita, monaſterium Iulleium adiens, cum ſanctimonialibus inibi Deo ſeruientibus reliquum vitæ ſuæ Deo vouit: vbi tantam ei Dominus gratiam contulit ſanctitatis, vt non minus animo, quam carne illorum probaretur virorum Dei eſſe germana.

ſentiente monaſteriū ingreditur.

IX. *S. Pambo lacrymatus eſt inſigni documento, quod tantum diligentiæ non impenderet, vt Deo placeret, quantum mulier, vt placeret mundo.*

S. Pambo, adhortante Athanaſio Epiſcopo, ex eremo Alexandriam venit. Cum autem ibi mulierem theatricam vidiſſet, illacrymabatur. Rogantibus qui aderant, quam ob rem lacrymatus eſſet: Duo me, inquit, mouerunt: vnum, mulieris huius perditio; alterum, quod tantum diligentiæ non impendo, vt Deo placeam, quantum illa vt hominibus obſcœnis placeat.

Socrat. lib. 4. Eccl. hiſt. c. 23.

X. *Nonnus Epiſcopus ex ornatu pompoſo Pelagiæ commouetur, & commouet alios ad animæ ornamenta.*

S. Nonnus Epiſcopus Heliopolitanus, vir præſtantiſſimus, dum aliquando Antiochiæ perorarет in conſpectu aliquot Epiſcoporum ad fores eccleſię B. Iuliani martyris, cunctis admirantibus ſanctam eius doctrinam: ecce ſubito tranſiit iuxta illos inſignis meretrix aſello inſidens Pelagia nomine, cum incredibili pompa, & apparatu, vſque adeo compta & ornata, vt nihil in eius veſtibus cerneretur præter aurum, margaritas & gemmas: ipſi etiam pedes eius auro & margaritis tegerentur. Stipabat eam vero ingens turba puerorum & puellarum, cultis magniq; pretii induta veſtibus, & torques aureas ad collum ferens. Ex iis alii antecedebant, alii ſequebantur eā. Tantā autem eius erat formæ pulcritudo & elegantia, vt homines huic mundo dediti, ea conſpicienda exatiari non poſſent. Cumq; nos præteriret, totum impleuit aërem odorum mira fragrantia & ſuauitate. Eam vt viderunt Epiſcopi impudenter & inuerecunde prætereuntem, nihil velato capite, & nudis ſcapulis omnium oculis petulanter expoſitis, taciti ingemiſcebant, & facies ſuas tamquam à re execrabili & immani ſcelere auertebant. At Nonnus Epiſcopus diu intentiſſime eam contemplatus ad aſtantes Epiſcopos conuerſus dixit: Quot putatis horas expendit hæc mulier, dum in cubiculo ſuo ſe lauat & componit, omnem animi curam & cogitationem adhibens ad ornandum ſeſe ne quid poſſit in ea decoris & pulchritudinis deſiderari, vt placeat omnium oculis, nec deformis vlla ex parte videatur amatoribus ſuis, qui hodie ſunt, cras fortaſſis nuſquam erunt.

Iacob. Diaconus in vita S. Pelagiæ c. 2. & 3. apud Surium Octob. 8.

Cultus meretricius.

XI. *Prædicantem contemptum decet non eſſe comptum.*

Humbertus quintus ordinis prædicatorum Generalis Magiſter, in regulam S. Auguſtini ſcribens: Contigit, inquit, Pariſiis, vt quidā Magiſter Theologiæ, ſecularis, prædicaret in Vniuerſitate indutus optima veſte, vel cappa noua in principio hyemis. Cum autē feruiter imprimeret verba ſua in cordibus

Humbert. in c. 70. Reg. S. Auguſt.

Fatui cuiusdam prudens dictũ.

bus auditorum, quidam fatuus, qui erat in medio scholarium, surrexit, & dixit: Tace tu, illa vestis pretiosa, quam habes, non permittit te audacter dicere veritatem. Quæ res fecit ei mirabilem confusionẽ. Debent ergo ii, quibus incumbit mundi prædicare, contemptum cauere, ne in suo habitu appareat aliquid, quod gloriam mundi prætẽdat.

XII. *Quædam crine nimium delectata in eo punitur.*

Ex hist. Societ. tom. 3. ann. 1552.

Pro coronide hanc paruam adiiciam historiam: Mulier erat supra cæteras flauo rutiloque crine decora, qua crinium specie cum nimium sibi ipsa placeret, & plauderet, cœnobii nomen horrebat, ne cogeretur id aliquando decus tonsori immiti cõmittere. Monuit eam Cornelius Societatis Iesu, si crines illos plusquam Deum faceret; caueret ne in eius crinibus, quos tantum diligeret, pœnas daret: dieb⁹ interpositis nõ ita multis, sensit Patrem verissimum fuisse vatem, laborare ex capite cœpit, totaque illa pulchritudo capilli morbo vrgente defluere: ergo ne caluitii pulchritudinem euulsis ad vnum crinib⁹ ostentaret, necessitatẽ in virtutem vertit, cœnobiiq; sese latebris, quod ante sic horruit, occultauit.

Necessitas in virtutem versa.

TIT. XII. De auaritia.

Iosu. 5. *Cupiditate seductus Achan de anathemate Ierichо sumpsit. Sed pro illo lucro damnum terribile reportauit.*

Iudic. 16. *Pro pecunia à Philistæis promissa Dalila Samsonem virum suum eis tradidit.*

3. Reg. 21. *Vinea Naboth, quam concupiuit Achab, fuit causa vel occasio, quare duo falsi testes fuerint contra eũ producti, & ille iussus est lapidari.*

4. Reg. 5. *Giezi ea, quæ ne ante quidem possederat, volens acquirere, non modo gratiam prophetiæ non meruit possidere, quam per successionem velut hæreditariam à suo habuit magistro suscipere: vtrum etiam è contrario æterna lepra S. Elisæi maledictione perfunditur.*

Matth. 26. *Cupiditas vel lucrandi libido præcipuum videtur fuisse motiuum, cur Iudas prodiderit Dominum, cum dicit: Quid vultis mihi dare?*

Matth. 28. *Pecunia corrupti fuerunt Dominici sepulcri custodes, vt mentirentur Christum Dominum à discipulis suis noctu furtiue fuisse sublatum.*

Actor. 5. *Ananias & Saphira reseruantes partem quandam ex his quæ possederant, Apostolico ore morte mulctãtur.*

Actor. 16. *Iudæi quæstuarii, quod per Paulũ lucrum suũ amitterent, eum accusarunt, quod ciuitatem turbaret, &c.* Vide similia Actor. 9 & 14.

EXEMP. I. *Auaritia etiam corporis oculos excæcat.*

CVm Iohannes sedem Hierosolymitanam administraret, animo simul cum honoribus permutato, auaritia cæcus immensas Domini diuitias cumulauit, nec poterat illa auri fames vlla satietate expleri. Quod vt intellexit Epiphanius, conatus est eũ ad benigne pauperibus faciendum allicere. At is aurum suum quouis charitatis officio præferebat, neque vllam pauperum curam habebat. Tum Epiphanius callide per speciem mutui argenti pondus circiter mille quingentarum extorsit, potius quam impetrauit, totumq; illud magna hilaritate egenis distribuit. Interiectis autem diebus aliquot, Ioannes importunus coactor argentum repetiit: Epiphanius autem leniter & placide se redditurum promisit. At ille instare & vrgere, & vim inferre, & virum sanctũ impostorem appellare cœpit, & multis eum iniuriis afficere non destitit. Epiphanius autem nihil commotus in faciem eius expuit & statim cæcitate percussus, pronus in terram sceleris sui veniam postulauit. Tum Epiphanius quanto se crimine obstrinxisset docuit, & impositis capiti manibus dextero oculo lumen restituit. Orauit autem Ioannes & pro sinistro, cui tamen sanitas restituta non est, vt eo signo admonitus modestiam deinde conseruaret, & auaritiæ pestem cautius subterfugeret.

Episcop[...] auaritia[...] vtriusq[...] oculi vi[...] priuatu[...] Pœnite[...] ductus [...] tro ocu[...] tantum [...] cuperat[...] sum.

II. *Auaritia terræ inhians auarum in terram mergit.*

Lambe[...] Schafnb. apud Br[...] tom. 11 [...] Dom. 16[...] 13.

Quam vero Deus iustus iudex pro cuiusque fide meritis digna persoluat, quamq; terribilis sit in consiliis super filios hominum, hoc eodem anno, diro sane valde demonstrauit exemplo, cum in vltionem Episcopi auarissimi dæmones carnifices præparauit. Rem gestam idem Lambertus sic narrat: Reginherus Misnensis Episcopus obiit. Is dum suscepto Episcopatu Goslariam venisset post refectionem in cubiculum, vbi thesauros suos, quorum nimis amator erat, nullo conscio infoderat, quasi paululum requiescere volens sese inclusit. Cumque iam die vergente in vesperam præter modum consuetudinemque suam somno indulgere videretur: rem insolitã mirantes cubicularii, pulsare ostium cœperunt, sed nec pulsantibus, nec vociferantibus vllum dabatur responsum. Tandem effractis foribus irrumpentes inuenerunt eum fractis ceruicibus, colore tetro, exanimem ipsis thesauris suis miserabilem in modum incubantem.

Terrib[...] auariti[...] pœna.

III. *Iustiniani Imperatoris pecuniæ cupiditas inexplebilis.*

Euag. [...] c. 29.

Ad Imperatores veniamus: In Iustiniano Imperatore (inquit Euagrius) tam inexplebilis fuit pecuniæ cupiditas, & tam turpis atque adeo absurda rerum alienarum appetitio, vt omnia subiectorũ bona his, qui magistratus administrabant, qui tributa colligebant, qui nulla de causa insidias hominibus struere volebant, ob auri amorem vendiderit. Complures vero, immo innumerabiles, qui bona multa possidebant, causa falsa commentitiaque conficta, omnibus fortunis mulctauit. Quod si quæ meretrix oculos cupiditatis ad alicuius bona adiiciens, consuetudinem se vllam cum eo vel cõiunctionem habuisse simularet; statim omnia iura ac leges, modo Iustinianũ turpis lucri sociũ constitueret, eius causa

Iustini[...] Imper[...] ris turp[...] uaritia

euersa iacuerunt; facultatesque omnes illius, qui falso in crimen adductus erat, fuerunt eius domum translatæ.

IV. Auaritia Nicephori Imperatoris, contra liberalitas Basilii.

Inter ea multa, quibus obruebatur Nicephorus Phocas Imperator, etiam auctum est immensum ciuium in illum odium, ob exortam ingentem rerum penuriam, quam ipse in lucrum suum conuertebat. De cuius causa sic Curopalates: Flarunt etiam venti mense Maio, vndecima Indictione, sæui & æstuosi, qui fruges vna cum ipsis vitibus atq; arboribus corrupere, ita vt inde vsque ad duodecimam Indictionem ingenti fame laboratum sit; cumque habenda esset ratio Imperatori salutis eorum, qui sibi subiecti erant; ille vero regium frumentum sordidæ & liberaliter vendens, studensque ciuium suorum calamitati, gloriabatur, quasi aliquid præclare egisset; quod cum modius numismate venderetur, ipse duobus vendi imperasset, haud imitatus Basilium Macedonem Imperat. qui nona Dominica ingressus in magnum sanctorum Apostolorum templum, cōspicatusque quosdam ciues decoris vestibus indutos & graues, alios autem tristes & mœstos ad se accedere iussos. Cur non etiam ipsi die festo splendidas vestes gestarent, interrogabat, sed velut in vrbis magna calamitate lugerent? Cui vnus ex illis respōdit: Te ô Domine, eosque qui tibi proximi sunt, decet splendidis vestibus indutos gaudere; quibus vero iam mors imminet, eos talia dedecent. An ignoras duos frumēti medimnos numismate venire propter ventorum asperitatem? At hæc alte suspirans Imperator, misericordia motus, collacrymauit; eosque multis verbis consolatus, in Regiam rediit, ibique accersitos, ad se, qui ciuilia negotia & regia munera obibant, infinitis probris ac maledictis affecit, quod sibi nihil de frumenti inopia indicassent. Statimque exposito regio & publico frumento duodecim medimnos numismate vendi iussit. Cuius bonam mentem approbans, impertitus est multam hominibus abundantiam. Verum ad illius laudem hæc dicta sint. Nicephorus autem magis gaudebat, quā opitulabatur, cum ciues videret oppressos. Neque ipse solus, sed & Leo frater eius cibariorum mercaturæ addictus, multis variisque calamitatibus orbem terrarum vexauit.

...nes pro- ...r æstuo- ...item ven ...um ex r

...rdida ...ocæ Imp ...riatio.

...silii Impe ...toris insi- ...is libera- ...as in ple- ...m.

V. Cupiditas nimia accumulans eadem est causa dissipationis.

Anno Domini nongentesimo octuagesimo tertio, perturbante Ethelredo Rege Anglorum Roffensem Ecclesiam suo maximo damno pro redemptione pacis ab eius Episcopo argentum accepit, comminante illi & prædicente S. Dustano ventura mala. Quomodo res se habet, ita ex antiquis Chronographis descripta legitur: Anno gratiæ nongentesimo octuagesimo tertio, surrexit inter Regem Ethelredum & Roffensem Episcopum contentio, sed qua causa habetur incertum. Quocirca contra Roffensium ciuitatem obsidionem componēs eam debellare disposuit. Mandauit Regi beatus Dustanus Archiepiscopus Cantuariensis, vt desisteret ab inceptis, ne S. Andream illius ciuitatis patronum irritaret Sed nec propter beati viri admonitionē Rex discedere voluit, priusquam ab Episcopo centum libras accepit. Miratus S. Dustanus Regis cupiditatem, hæc per suos Regi nunciauit: Quia prætulisti argentum Deo, pecuniam Apostolo, cupiditatē mihi: violenter venient super te mala, quæ locutus est Dominus; sed hæc me viuente non fient. Iam vero post beati viri obitum, vt ipse prædixerat, Danis omnes portus regni infestantibus, dum nesciretur, vbi eis occurri deberet, decretum est à viris prudentibus, vt vincerentur argento, qui non poterant ferro. Itaque decem millia librarum soluta Danorum auaritiam expleuerunt, vt beati Dustani vaticinium impleretur.

...atth. ...Vestmon. ...n flo. hist ...an. 983. a- ...ud Bar. to. ...10. 83. 25.

B. Dustanus auaritiam Regis Anglorum redarguit.

VI. Alaricus glorians in diuitiis inglorius extinguitur.

Opportune adiiciendum quod de Alarico Gothorum Duce scribit Paulus Diaconus. Is dum iam traiicere in Siliciam exercitum frustra tentaret & inopinatas se possidere diuitias gloriaretur, apud Cōsentiæ regionem subita morte defungitur. Gothi vero protinus Basentium amnem à suo alueo per alium tramitem captiuorum labore deflectunt: sicq; Alaricum cum multis opibus in eodem alueo aqua deficiente sepeliunt; rursumque fluuium proprio meatui iuxta consuetudinem reddunt: ac ne quis addiscere locum posset, captiuos omnes, qui inter fuerunt, extinxerunt.

Paul. Diac. li. 15. hist. Miscell. apud Bar. 411 & Pet. Damiani apud eundē 1062

VII. Richardus Rex dum appetit aurum alterius, morte ipsemet moritur.

Anno 1198. Richardus Rex Angliæ audiens quēdam militem Lemouicensis diœcesis in suo castro thesaurum magnum reperisse, cupiens thesaurum habere, dictum militem à vicecomite Lemouicensi, ad quem confugerat pro securitate, repetebat. Sed cum ille renueret, in prædicto castro illum obsedit. Cumque die noctuque castrum illud fortiter impugnaret, sagitta percussus post paucos dies moritur, atque apud fontem Ebrodi sepelitur. Et quia liberos non habebat, frater suus Ioannes, dictus sine terra, successit ei in regno. Et paulo post factæ sunt treugæ inter illum & Regem Franciæ, secuta pace.

Io. Naucler. Chron. vol. 2. Gener. 40 an. 1198.

VIII. Auaritiæ pœna mirabilis, & liberalitatis retributio.

Constantino Heraclii filio imperante, vir quidā pecuniosus Constantinopoli in morbum incidit, mortemque formidans in pauperes triginta auri libras distribuit: conualescit subito, & pecuniæ expensæ pœnitentia, haud dubie dæmone impulsore, ductus, rem cum sincero quodam & recto amico, eoque locuplete communicat: qui ad amicum: Repelle, inquit, mi homo, hanc impiam cogitationem,

Ex Menæc. Græc. Matt. Raderus, & Bar. to. 7. Ann. an. 553 ex Cedreno.

nec te pœniteat eleemosynæ in egentes distributæ, ne Deum, qui tui misertus te sanitati restituit tuæ, grauiter offendas, fatoque infausto, & subita morte repente opprimaris, atque sine pœnitentia discedas. Sed frustra: consilium enim amici fidum omnino reiicit. Tum amicus; Quando ea quæ salutaria suasi, non admittis, aliud suggeram tibi. Et ille, Quid suades? Et amicus vere misericors: Age, inquit, huc mecum ad templum adi, & ibi profitere: Domine, non ego, sed iste dedit eleemosynam; & ego ibi statim triginta auri libras denuo annumerabo. Placet hoc consilium auaro: ad templum venitur, verba concepta pronuntiantur, aurum ab amico, infelici illi in manus traditur: recepta pecunia, dum pedem ex tẽplo effert, subito mortuus concidit, omnibus qui præsentes aderant, ingenti horrore & pauore correptis, qui iustum iudicem laudabant & celebrabant. Cum autem qui aderant clerici monerent amicum, vt suam sibi ipse pecuniam sumeret. Absit, inquit, hoc factum à me, immo cogitatio impia, vt ego Deo deuotum aurum, & cœlo iam inscriptum recipiam. Domini est, nullum mihi in id amplius ius aut potestas, quod Ananias & Sapphira immemores de suo iam Deo dedicato suffurati pœnas subita morte, quemadmodum & iste, persoluerunt. Deus enim non irridetur. His illius dictis ab omnibus mirifice comprobatis, aurum pauperibus est diuisum.

Auaritia cuiusdam terribili morte punita.

IX. *Terribile exemplum execrandæ auaritiæ, quomodo mulier auro vritur.*

Greg. Tur. lib. de Glo. Mart. c. 106

Huic non absimile refert Gregorius Turonensis accidisse in Galliis: Mulier quædam, inquit, sub specie religionis vacabat ieiuniis, orationibus insistebat, vigilabat pertinaciter, ac loca sancta deuotione simulata circuibat assidue. Cumque in hoc colore iustæ vitæ duraret, immensas opes à multis suscipiebat, congregabat aurum quotidie, & quod deuotio Christiana pro redimendis porrigebat captiuis, loculis abdebatur occultis, & quæ dabantur inopum necessitatibus profutura, iniquis marsupiis condebantur: nam effossa mulier humo in medio cellulæ ollam immensam imposuit: ibique cum aliquid datum fuisset, recondebat diligenter, & lapide superposito claudens, vt nulli pateret occultum. O terquẽ quaterque & obiter execranda cupiditas, quæ luce fraudans, homines demergit in tenebras! Quid plura? Cum olla impleta fuisset nummis, huic mulieri tempus resolutionis aduenit. Mortua vero Deo, migrans, in inferno sepulta est, post cuius exequias sacerdotes, qui aderant, puellam eius familiarem interrogant, quid de tanta fecisset pecunia, aut si ea eroganda temporis sui permisit spatium. At illa respondit, nunquam se vidisse, quod vlli inopum manus misericordiæ porrexisset: aut quo pecunia data deuenisset, ignorare se confitetur: Vnum tantum scio, ait: quod in cellula deportatum, regressum fores vltra non vidi. Hæc audientes clerici stupent, & quid ex hoc factum fuisset, diligenter inquirunt, totumque crebis ictibus pauimentum tundentibus, locus, in quo occulta iacebat pecunia, tinnitum dedit impulsus, cauoq; resonans prodit quæ latebant: & statim remoto lapide inuenitur auri congeries: & clerici stupentes tantæ subtilitatis peruersitatem, Episcopo quid actum fuerat, indicant. Ille vero cõmotus, iussit referato sepulcro pecuniam super corpus exanime proiici, dicens, Sint tua tibi quæ congregasti: pauperibus vero Christi non deerit, vnde sustententur. Nec mora, cum prima quies nocturno tempore data fuisset, audiuntur voces à tumulo, fletus & vlulatus immensus: inter quas voces hoc maxime resonabat, se miseram, se infelicem, quæ auri consumebatur incendio. Denique cum per triduum hæ voces adueniente nocte resonarent, populis non durantibus, ad sacerdotem venitur. At ille accedens iubet tumuli opertorium amoueri: submotoque videt aurum quasi in fornace resolutum, in os mulieris ingredi cum flamma sulphurea. Tunc sacerdos orauit ad Dominum, vt quia malitia eius populis fuerat declarata, tandem Dominus pœnam iuberet cessare à corpore, & operto tumulo discessit, vocesque mulieris amplius non sunt auditæ.

Simulata fœminæ pietas, ac tecta auaritia.

Detegitur dictæ mulieris auaritia.

Aurum ea iniqu[e] collectu[m] in sepul[cro] eius co[m]citur.

Horren[dum] Dei iu[di]cium.

X. *Quomodo multiplicatio trientis ad centum solidos ex iniquo lucro redierit ad trientem.*

Greg. Tur. de glor. [m]. cap. 105

Hic minime silendum, quod cuidam contigit, qui per adulterina lucra studuit multiplicare terrena, de quo sic Gregorius: Quidam apud Lugdunensem vrbem vix ita laborans, vt vnum trientem posset habere; accensus auri execrabilis sacra fame voluit per eum sacculi ora replere, iuxta illum Prudentii nostri versiculum:

Auri namque fames parto conquiritur auro.

Igitur de hoc triente vinum comparat, admixtisque aquis, iterum per argenteos venundans duplat pecuniam. Hoc iterum atq; iterum agit, & tam diu turpis lucri secutor est factus: vsq; quo centum solidos de hoc triente lucraretur: sed iudicium Dei cõfutauit lucra diaboli. Cor gerens enim auarus negotiator aurum in sacculũ, possessurus pecuniam vnius horæ momẽto, alterius negotiatoris nundinas adit. extractoque triente, quasi aliquid negotiaturus, conloqui cum socio cœpit. Erat autem sacculus ex pelle phœnicia, sicut his manu gestare mos est. Et ecce subito adueniens Miluus rapit eum pedibus, atque decerpere tentat, putans à colore partem aliquam carnis esse. Sed cum nihil pinguedinis sentiret in eo, euolans super alueum Araris, de quo hic aquas hauriens vino miscuerat, laxatum sacculum deiicit in flumen. At ille apprehensis capillis elidens se ad terram, spargensque puluerem super caput aiebat: Væ mihi, qui iudicio Dei oppressus, perdidi pecuniam, quæ inique fuerat aggregata. Nam ex vno triente centum erexi solidos. Nunc perditis centum solidis, vnus tantum mihi remansit triens. Væ mihi, sicut feci sic recepi: & qui nihili eos habui, ad nihilum rediisse conspicio. Talis pecunia diabole tua

Iudiciu[m] Dei co[n]fu[]tat lucr[a] diaboli

Lepidu[s] [et] euentu[s]

est, per

est, per tale lucrum deduxisti Deo inobedientes in tartarum. Tale enim commercium & in præsenti damni notam ingerit, & in futuro diuersarum pœnarum genera parit.

XI. *Cor auaritiæ dicatum fit præda diabolo.*

riel In- Cano- Later. serm. 1. uritate s ex b.lib. de timoris

Auarus quispiam pecuniæ amantissimus postquam plurimas diuitias congregasset, & de iis nihil pauperibus vnquam dispersisset, aut aliis pietatis officiis impendisset, subita morte raptus est. Cadauere autem eius à parentibus & amicis præsentibus aperto, vt ab iis dispiceretur, quænam tam repentinæ mortis causa fuisset, cor in eo non fuit inuentum. Vnde admiratione rapti singuli adierunt ad mortui cubiculum, vbi thesaurus eius erat: atque cista aperta cor hominis inueniunt inter manus dæmonis, qui instar, draconis super hoc sedebat, ac in varias partes discerpebat: dixitque astantibus: Hoc aurum & argentum pretium est cordis, quod mihi vendidit amicus vester, ideoque iure meum est, eoque pro arbitrio vti possum.

XII. *Prædiues & in prosperitatibus homo absumitur.*

nt. 2. Chr. ca. 7. r. 2. Ma- 5. ca. nsign. iaguer- de Tri c. 4.

Cum aliquando B. Ambrosius Romam proficisceretur, atque in Hetruria à prædiuite fuisset hospitio exceptus, iactabat ille diuitias, familiam, filios, ac prospera omnia, nihilque sibi accidisse infeliciter. Id animaduertens Ambrosius, discessum accelerandum instituit, quod tanta prosperarum rerum affluentia exitum longe infelicissimum habitura foret. Hortatus igitur suos est, vt inde mox omnes secum abscederent, ne iræ Dei furorem experirentur. Abeuntibus omnibus, mox hospes cum reliqua familia, domoque omni hiatu patente absorpti sunt.

Tit. XIII. De Prodigalitate.

Exemp. I. *Fridericus II. Imperator ex nimia magnificentia redigitur ad pecuniæ penuriam.*

Æmil. hist. c.

Fridericus II. Imperator, dum Parmæ vrbis, quā oppugnabat, æmulam victoriam condit, editis magnificis spectaculis Cæsarum veterum magnificentiam, & rerum splendorem æquare conatus, ad penuriam pecuniæ recidit. Victoriatos, qui antea aurei cudebantur, iam scorteos facere cœpit, cum perparua eius argenteæ effigie: proposito edicto vt hi nummo aureo censerentur: fiscum suum tantidem illos æstimaturum, accepturumque.

II. *Prodigalitas Regis Polonorum à Pontifice inhibetur.*

Vladislaus Iagello Polonorum Rex tāta fuit prodigalitate, vt non modo fiscum exhauriret, verum etiam magnam partem regiarum possessionum immerentibus, & maxime venationum ac cæterarum voluptatum, quanquam non inhonestarum, asseclis & ministris dilargiretur, ac tota interdum singulis hominibus donaret territoria: sic vt quodam tempore Martinus V. Pontifex Maximus prodigalitatem eius inhibendam sibi esse duceret, dato ad Archiepiscopum Leopoliensem mandato, vt donationes eius rescinderet. In peregrinos hospitalis & munificus. Nullum quamuis exiguum munus aspernabatur, nec eos qui donarant, irremuneratos dimittebat. Aliquid petentibus à se, fere dimidium eius quod petissent largiebatur. Itaque duplum petebāt, qui simplum auferre cupiebant.

Cromer. lib. 20.

Martin. V. iubet rescindi prodigales donationes regis Polon.

III. *Quomodo profusio nimia Caroli VI. Francorum regis repressa.*

Æmilius lib. 9.

Carolus VI. Francorum Rex, quod profusissimus, prodigentissimusque esset, modica vi auri contentus esse non poterat. Nullus in eo largitionum modus. Auctores summarum, cum rationes in fiscum referrentur, eas magna ex parte inducebant, tabellisque, quibus nomina muneraque data continebantur, hæc verba subscribebant; Immodice datum: & repetatur.

IV. *Rex Neapolitanus Alphonsus ex nimiis effusionibus decoxit.*

Pontan. de Liber. c. 9.

Alphonsus Neapolitanorum Rex, licet plurimis & populis & nationibus imperaret, ac pace ocioque permulto frueretur, faciendis tamen ingentissimis sumptibus, edendis magnificentissimis ludis spectaculisque, & omnis generis rerum effusionibus eo processit, vt conflato ingenti ære alieno, cum satisfacere creditoribus nequiret, tandem decoxerit: at dolore itaque permotus, regii census ministros plerosque mulctæ nomine pæne bonis omnibus spoliauerit, quod in exigendo per fas & nefas continentiores fuissent, quam ipse in prodigendo.

V. *Alphonsus Rex decoctorem bonorum indulgentem corpori in corpore puniendum censet.*

Anton. Panorm. lib. 1. de rebus ab Alphons. rege gestis.

Alphonsus Aragonum Rex, cum equitem decoctorem punire vellet, quibusdam à rege magnopere petentibus, ne in corpus lueret debita, quæ ille per luxum plurima libidinemque contraxerat, respondit: Equitem hunc neque sui regis gratia, neque patriæ commodo, neque propinquorum & amicorum ære alieno suscepto, tam grande patrimonium profudisse, sed omnem suam substantiam corpori indulsisse. In corpus igitur luere æquius esse, vt pœna malefactis ex æquo respondeat.

TIT. XIV. De exactionibus in tributis & vectigalibus.

1. Reg. 18. *Saulis beneficio Dauid, eiusque familia à tributo exempta fuit, quod gigantem Goliam de medio sustulisset.*

3. Reg. 12. *Roboam Deo non placuit, cum populum suum vectigalibus nimiis grauare vellet.*

Matth. 17. 25. 26. 27. *Christus Dominus vltro sese Romani Imperatoris quamuis, edicto subiiciens, ostendit tributa, quibus debentur, esse persoluenda, & ciuiles politias Euangelii doctrina minime aboleri.*

EXEMP. I. *Populum tributis aut vectigalibus non esse onerandum, nisi grauis subsit causa.*

P. Ribadeneira li. 2. de Principe Christian. c. 10.

S. Ludouicus Galliæ Rex grauissime cuidam ex suis succensuit, quod illi auctor esset, vt à regno noua tributa exigeret, præscripta etiam exigendorum ratione. Nec iniuria præstantissimus Rex iniusto exactori indignabatur: sciebat enim seuerā numinis vltionem solere subsequi hanc iniustitiam, quam per Prophetam Michæam testatur Deus, his verbis: Audite Principes Iacob, &c. qui violenter tollitis pelles eorum, &c. ob quod scelus pœnā subiungit: Sion quasi ager arabitur, & Ierusalem quasi aceruus lapidum erit, &c. Atque ideo dictus Rex in testamento suo Philippum heredem ac filium suum recte monet in hęc verba. Fili mi, ante omnia in eam curam incumbe, vt Deum cultu & amore prosequaris: animo sis pio & humano erga mendicos & ærumnosos homines, illisq; pro viribus opem feras: iustas regni tui leges obserues: ne subditis tuis tributa imperes, aut imponas onera, nisi necessitas vrgeat, teque manifesta vtilitas regni compellat; idq; non vltro, sed graui de causa facias: si secus faxis, nō Rex, sed tyrannus habeberis.

Michææ c. 3.

S. Lud. testam. quod in thesauro Fran. seruatur.

Tributa quando imponenda.

II. *Sacco pecuniæ ex tributis collectæ visi dæmones insidere.*

Polydor. li. 8. hist. Angl. & Ribadeneira vbi supra.

Eduardus III. Anglorum Rex, cum exactores tributi populo impositi aliquando ingentem aceruum pecuniæ ex eo tributo collectæ; delectandi ipsius gratia, coram adduxissent, ille subito dæmonem circa ipsum aceruum ludētem videre visus est, & ob id huiusmodi pecuniam vt rem funestam abhorrens, illico auferri ab oculis, restituique populo iussit.

III. *Hilperici familia ob tributorum nouorum exactionem affligitur.*

Ex Ann. Rhegin. monachi Prumensis li. 1. an. 510.

Hilpericus Francorum Rex descriptiones nouas per consilium Fredegundis in omni regno suo facit, vt vnusquisque possessor de propria terra de vno arpenne vnam amphoram vini ad partem daret; & de iugere modium vnum. Vnde populus valde oppressus vociferabatur ad Dominum. Misit autem Dominus plagam in domum Regis, & ipse ægrotare cœpit, & duo filii eius mortui sunt. Rex perterritus descriptiones combussit, & tributum indulsit, anno Dominicæ incarnationis quingentesimo decimo.

IV. *Tributum nouum non esse facile imponendum miraculo demonstratur.*

Iac. ... Ann... drica... 16. a... Mira...

Anno Domini millesimo quadringētesimo quadragesimo primo, conchæ (vulgo musselen) apud Slusam, postquam earum collectioni impositum esset quoddam genus vectigalis, non comparuerunt, sed cessarunt affluere. Quæ res loco certi miraculi habita: nam postquam sublatum est tributum, rursus aduenerunt.

V. *Guilelmus Anglorum Rex vectigalia Ecclesiasticis imponit auaritia motus.*

Rap... later... Geog... 86.

Guilelmus iunior Anglorum Rex transacta tributi pactione cum fratre Roberto natu maiore, cui Normandiæ principatus obtigerat, quique contra eum iam exercitum ducebat, patri in regno successit. Auaritiæ maxima laborauit infamia, vt qui vectigalia Præsulum templorumque plurimorum vsurparet. Ex quo decedentis spiritus ab Eucelino viro sanctissimo dicitur visus coram sancto Albano Angliæ protomartyre pœnas scelerum dare.

Auari... exempl...

VI. *De vindicta diuinitus irrogata impiis quibusdam tributorum exactoribus.*

Ex g... Nic... ron. ... an. ...

Opportune admodum hic mihi describenda occurrit insignis vindicta diuina in iniquos tributorum exactores, de quibus sic res se habet in gestis S. Niconis Armeni: Venit cubicularius quidam ab Imperatore Nicephoro Phoca, aurei tributi causa missus; qui vt pecuniæ turpisque lucri percupidus erat, magnas cum cæteris ciuibus, tum sancto in primis cœnobio molestias exhibebat. Solent enim ciuitatum imperia & exactiones non æquis & benignis, sed durioribus, vt plurimum, & inhumanioribus delegari. Frustra autem monachi, quibus auri nihil erat, immitem ferumque lenire precibus studebant, qui aurum sitiens, velut aspis ad incantantium voces obsurdescebat, & tanquam spinarum sonum sub lebete (quod scriptum est) omnia illorum verba contemnebat. Quin & ferocius insolescens, post atroces minas in carcerem eos detrusit, ac monasterium ipsum expilare, deprædariq; vecors meditabatur. Quod cæteri audientes qui in eo exercebantur, ad sanctum Niconem precibus exorandum se conuertunt, præsentemque eius opem sine mora experti sunt. Etenim proxima nocte, minaci atque indignabūdo vultu ad cubicularium veniens S. Nicon, multis eum verberib. excepit: eo quod, inquiens, (eius enim verbis vtendum est) monasterii curatores, cum ipsi nihil deliquissent, vinculis mancipasti? quod nisi eos statim exemeris, acerbus præterea te vitæ exitus manet. Profuit palatino ad saniorem mentē hæc afflictio. Mane igitur & vinctos eduxit,

Vlt... na i... tor... pio... res.

eduxit, & ad templum properans, sacræ thecæ aduolutus cum lacrymis audaciæ suæ veniam à Sancto petiit, discessurum extemplo Lacedæmone promittens, & ciuibus aurum, quod exegerat, relicturum. Quod re ipsa præstitit. Nam aureis *septuaginta duobus ad beati loculũ abiectis, conscenso equo, protinus abscessit.

VII. *Iniuriosus Turon. Episc. Clotharium reprehendit præter modum bona Ecclesiæ taxantem.*

Turo. . Frã- b.4.c. ron.7.

Clotharius Rex indixerat, vt omnes Ecclesiæ regni sui tertiam partem fructuum fisco soluerent. Quod licet inuiti sancti Episcopi consensissent atque conscripsissent, viriliter hoc Beatus Iniuriosus respuens, subscribere dedignatus est, dicens: Si volueris res Dei tollere, Dominus regnum tuum velociter auferet; quia iniquum est, vt pauperes, quos tuo debes alere horreo, ab eorum stipe tua horrea repleantur. Et iratus contra Regem, nec valedicens, abscessit. Tunc commotus Rex, timens etiam virtutem B Martini, misit post eum cum muneribus, veniam petens, & hoc quod fecerat, damnans, simulque rogans, vt per virtutem beati Martini Antistitis exoraret.

VIII. *De seditione & insolentia apud Antiochenos ob nouam vectigalium constitutionem orta.*

b. Cal ist. Ec- b.12.c.

Theodosius Imperator, fisco suo propter frequẽtes bellorum sumptus exhausto, tributum nouum, præter solitum ciuitatibus imposuit. Et alii quidem vbique locorum tributarii populi pensionem eam, quamuis extraordinariam, conferebant. Antiochenus autẽ populus non tulit vectigal nouum. Et cum exactores cerneret cum pleraque alia facere, tum ex ciuibus quosdam suspendere, nonnullos crudeliter trahere, alios in vincula coniicere, seditionem mouit, multaque & fecit, & dixit per tumultum, quæ vulgus solet, vbi occasionem ad ordinem tollendũ, & rerum omnium confusionem inducendam arripuit. Postremo vero Imperatricis quoque Placillæ (hoc enim illius nomen erat) statuam æream suo loco imprudenter deiectam, & funi pedibus adaptatam, per multas vrbis partes traxit, & pro eo atque plebs furens atque indignans assueuit, contumeliis magnis, quas dicere opus non est, affecit. Quod flagitium postquam Imperator patratum audiuit, grauiter in eum populum excanduit; & sicuti par erat, quæ antiquitus obtinebant priuilegia, illis ademit, atque ea vicinæ vrbi concessit. Eo enim malo ægre se admodum Antiochenis facturum putabat. Iamdudum namq; Laodicæa inuida æmulatione aduersus Antiochiam tenebatur. Comminatus præterea illis est, se vrbem eam incensurum, ornamenta omnia vetustatis ei adempturum, in vicum eam mutaturum, & aratro proscissurum. In animo etiam habuit, multos ex Antiochenis neci dare, & castigare, ne postea tale quid admittere in animum inducerent. Qui vero ibi cum potestate magistratus rem administrabant, nonnullos, qui facinus tantum ausi fuerunt, comprehensos prius necarunt, quam Imperator factum id resciret. Et Imperator mandauerat quidem, & tam graues pœnas minatus fuerat, sed eas ad rem non contulit. Obstabat enim ei Ambrosii lex. Porro vrbis multitudo sola grauium rerum fama consternata, furore relicto in pœnitentiã incidit, & perinde atque ob oculos versari videret, quæ in expectatione erant mala, altius suspirans, & lacrymarum vim profundens, Deo supplicauit, vt ferocientem Imperatoris animum compesceret, & tantopere excitatã iram mitigaret. Et publicas peragens supplicationes, carmina quædam luctuosa, & ad commiserationem mouendam composita, numeroso concentu cantauit. Episcopum autem suum diuum Flauianum, qui pro eis deprecaretur, ad Imperatorem oratorem misit, cuius arte Imper. ira fuit plane mitigata.

Profuit ipsis lex Theodosii, quam ex præscripto D. Ambros. tulerat.

Antiochenorum pœnitentia.

TIT. XV. De Luxuria.

Propter luxuriæ peccatum diluuium orbi vniuerso inductum est. Gen.c.6.

Propter idem peccatum Sodoma & Gomorra igne & sulphure consumptæ sunt. Gen.c.34.

Tota tribus Beniamin ad internecionem deletæ. Iudic.c.19.

Occasione vxoris Leuitæ à viris Belial incredibili libidinis furore vexatæ occisa sunt plusquam sexaginta quinq; millia hominum. & 20.

Amon ex amore turpi & luxurioso infamatus est. 2.Reg.13.

EXEMP. I. *Abstinentes à mulieribus loquuntur abscissis linguis; dediti mulieribus priuantur eo dono.*

NArrat Euagrius libro quarto Ecclesiasticæ historiæ, Lybicos Episcopos ab Arianis linguæ abscissionem passos fuisse, eosque Constantinopolim profugisse, ibique perinde locutos exscissis radicitus linguis, articulata voce, ac si nihil tale perpessi fuissent, Procopio eos audiente: Miraculi autem veritatem inde patere, quod dum à mulieribus abstinerent huiusmodi Episcopi, gratiam locutionis seruarunt semper; at vbi eorum aliqui sunt mulieribus commisti, tanto dono priuati sunt.

Euagr. lib. 4. hist. Eccl. c.14.

II. *Lenones puniuntur, castitas seruatur.*

Cum Dux quidã Barbarus iussisset sanctam Flauiam tradi quibusdam lenonibus de exercitu suo corrumpendam, sancta virgo in proposito firma, suspiciens in cœlum, ait: Deus, qui sedes super Thronos, & iudicas æquitatem, esto mihi in Deum protectorem, & in locum refugii, vt saluum me facias. Surrexit in me iudex iniquus, mordens carnes meas canina rabie, misit truces manus ad verbera, pedibus appensa sum, fustibus acerrime verberata sum, omnibus membris crudelissime torta sum, fumus horridus sub me administrat⁹ est, impinguatur Dux

In vita eius apud Sur.

Oratio S. Flauiæ Virginis.

ſæuus ſanguine meo, tuus eſt amor, tua eſt fidelitas, pro te hæc patior omnia: reſpice in me ſancte Deus Sabaoth, ne polluant inimici famulam tuam, ne dicant, Præualuimus aduerſus eã. Orauit, & ecce ſubito diuina virtus ſuper virginem ſanctam reſpiciens, ſuo illam munimine ſepſit. Nam cum ad Ducis imperium lenones ſanctam virginem Flauiam vellent ſtuprare, vim ei inferre volentes, quicunque manus ad eam contingendam miſiſſent, ſtupebant nerui eorum, & areſiebant manus & brachia illorum, & præ dolore ex intimo corde mugitum reddebant. Ipſa autem beatiſſima virgo Flauia cum fuiſſet cum fratribus ſuis multoties cæſa, & pro Chriſti nomine torta, & diuerſis ſuppliciis affecta, immobilis in Chriſti fide permanſit.

Exauditur oratio, & S. Flauia à periculo liberatur.

Pœna lenonum volentium ſtuprare S. Flauiam.

III. *Diabolus poteſtatem exercet in impurum & obſcœnum iuuenem: Angelus ſeruat caſtam Agnetem, & ſuſcitat ad eius orationem improbum.*

D. Ambroſ. lib. 4. epiſt.

Cum Symphorianus tyrannus beatam Agnetem à fidei & caſtitatis conſtantia auertere nõ potuiſſet, tandẽ lupanar ei parari iubet, quo ingreſſus eſt eius filius, qui puellam perdite amabat, cum ſodalibus ſuis, iuuenculis, vt ibi libidinis ſuæ ludibrium exerceret. Videns autem lumen circa puellam ibi orantem, non dedit honorem Deo, ſed irruens in ipſum lumen, priuſquam vel manu eam contingeret, cecidit in faciem ſuam, & præfocatus à diabolo expirauit. Videntes autem ſocii eius, quod moras intus faceret, putabant eum obſcœnis operibus occupari. Et ingreſſus eſt vnus ex iuuenib⁹, qui ei familiarior erat, vt congratularetur inſultationi eius, & mortuũ eum inueniens, exclamauit voce magna, dicens: Piiſſimi Romani ſuccurrite, magicis artibus iſta meretrix præfecti filium interfecit. Fit repente concurſus populorum ad theatrum, & varia furentis populi acclamatio. Alii dicebant magam, alii innocentem, alii ſacrilegam conclamabant. Præfectus autem audiens filium ſuum interiiſſe, cum ingenti tumultu venit ad theatrum. Et ingreſſus locũ, in quo corpus filii eius iacebat exanime, cum ingenti clamore dicebat: Crudeliſſima omnium fœminarum ad filium meum voluiſti apodixen magicen tuæ artis demõſtrare? Et cum talia atque alia huiuſmodi verba repeteret, & cauſam mortis eius ab ea inquireret, ait ad eum beatiſſima Agnes: Ille, cuius voluntatẽ volebat perficere, ipſe in eum poteſtatem accepit. Quare autem omnes qui ad me ingreſſi ſunt, ſani ſunt? Quia vniuerſi dederunt honorem Deo, ſicut miſit Angelum ſuum, & induit me hoc miſericordiæ indumento, & cuſtodiuit corpus meum quod ab ipſis cunabulis Chriſto conſecratum eſt & oblatum. Videntes ergo ſplendorem angelicum adorabant omnes, & abſcedebant illæſi. Hic autem impudẽs ſtatim vt ingreſſus eſt, ſæuire cœpit & fremere: cumq; manum ſuam ad me contingendum aptaret, dedit eum angelus Domini in reprobam quam conſpicis mortem. Dicit ei Præfectus: In hoc apparebit, quia non magicis artibus iſta geſſiſti, ſi deprecata fueris iſtum angelum, vt reſtituat mihi filium meum ſanũ. Cui B. Agnes dixit: Licet fides veſtra hoc non mereatur impetrare à Domino, tamen quia tempus eſt, vt virtus Domini mei Ieſu Chriſti manifeſtetur, egredimini omnes, vt ſolitam ei orationem offeram. Cumque vniuerſi fuiſſent egreſſi, proſternens ſe in faciem planam, rogare cœpit Dominum vt iuuenẽ reſuſcitaret. Orãte autem illa, apparuit angelus Domini, qui eleuauit eam flentem, & cõfortans animũ eius iuuenem ſuſcitauit. Qui egreſſus foras cœpit voce publica clamare & dicere: Vnus Deus in cœlo & in terra & in mari, qui eſt Deus Chriſtianorum.

B. Agnes à Simphoriano ad Lupanar ducitur.

Symphoriani filius à diabolo præfocatur, quod B. Agnetem cõſtuprare vellet.

B. Agnes cauſam dat cur ſolus præfecti filius fuerit occiſus.

Præfec[...] lius ad[...] tionen[...] Agnet[...] morte[...] ſcitatu[...]

IV. *Luxurioſus blaſphemans, & impœnitens emittit ſpiritum.*

Lib. 3. [...] moral. [...] 3. part. [...]

Refert Vincentius in ſpeculo morali de quodam magno Comite, quod cum inter alia flagitia fuiſſet enormiter luxurioſus, arripuit eum grauis infirmitas, ex qua intumuerunt eius genitalia ad modum ollæ grandis, in quibus grauiſſime afflictus Deum præ doloribus blaſphemabat; & aliquando dicebat, ſe ideo talia in iis locis pati, quia de membris illis enormia egerat; nec tamen de hoc pœnitens veniam petebat, ſed blaſphemans fortius immundum ſpiritum emiſit, abſque aliquo Eccleſiæ remedio.

V. *Terribile Dei iudicium in alium luxurioſum.*

Idem [...]

De alio item maximo Principe, qui prædicto fuit contemporaneus, refert idẽ Auctor, quod is in vita ſua ſeſe effuderat in omne genus luxuriæ, vnde graui languore correptus, in tabefactionem, & deſperationem & fœtorem intolerabilem cecidit: cuius fœtoris magnitudinem domeſtici eius ferre non valẽtes, præ confuſione in cameris ſuis eum claudebant, & occultabant, nullum ad eum ingredi permittentes. Quædam autem perſona multa familiaritate & affinitate ei coniuncta, cui non auſi fuerunt cuſtodes reſiſtere, tranſiens oſtia, & cuſtodias, ait: Ego volo ſcire, quomodo ſit Domino veſtro, & intrans cameram inuenit eum ſolum ſuper cubile ſuũ, quaſi ſuper quatuor pedes procumbentem, & omnia interiora cum inteſtinis, & fecibus & fœtore maximo emittentem, & ſine aliquibus pœnitentiæ ſignis animam exhalantem. Quod ſui occultantes, alia finxerunt. Hoc autem terribile genus mortis vidit & ſciuit ille, qui ſic eum inuenit, vir Deum timens, & iudicio diuino perterritus, aliquibus Deum timentibus reuelauit. Sicut autem illi duo Principes contemporanei fuerunt in vita & in moribus conformes, ita in morte, & creditur, quod in pœna.

Miſer[...] luxuri[...] Princ[...] exitu[...]

TIT. XVI. De Inuidia.

Inuidia motus Cain fratrẽ ſuum Abel occidit quando vidit munera eius acceptari à Deo, & non ſua. *Geneſ. [...]*

Palæſtini inuidentes Iſaac, quod ita benediceretur à Domino, puteos eius obſtruxerunt. *Geneſ. [...]*

Filii Iacob inuidebant fratri suo Ioseph, nec poterant ei quicquam pacifice loqui, quod à patre plus aliis diligeretur. (.30.)

Inuidia Saulem adegit, vt sanctissimum Dauidem hostili odio persequeretur, nec vllum ei respirandi vel tempus, vel locū daret; quod cantatrices mulieres mille tantum hostium victoriam illi, Dauidi autem decem millium præberent. (g.26.)

Inuidia quoq; fecit, vt Dathan & Abiron populum in deserto aduersum Moysen concitarent, quos nouo & inaudito supplicii genere terræ hiatus absorbuit, corpusq; simul cum anima in tartara præcipitauit. (n.16.)

Aman Agagites inuidens gloriæ Mardochæi, quæsiuit ab Assuero rege, deleri totum genus Iudæorum, & ipsum Mardochæum in ligno præparato suspendi; sed mediante regina Hester versa est sententia contra eum, vt illo die suspenderetur in ligno ab eo præparato, & omne genus suum inimici Iudæorum occisi sunt illo die. (er.7.)

Denique inuidia, omnium, quæ vnquam in mundo contigerunt, teterrimum facinus commisit, cum ipsum Dei Filium, mundiq; Saluatorem atrocissima & indignissima nece in Crucem sustulit.

EXEMP. I. *Belisarius ad summos honores euectus per æmulos ad summam redigitur miseriam.*

(op. lib. / l. Pers. / renus.)

Belisarius, summus Iustiniani Imper. præfectus, vir manu strenuus, atque animi magnitudine, aliisque virtutibus nemini sua ætate comparandus, Gothos aliquoties Vrbe, Italiaque pepulit, & profligauit, Persas, Alanos, & Vandalos insigni robore repressit; quorum Regem Gelimerum in triumphū Constantinopolim duxit: itaque Africam rursum adiecit Imperio Romano. Quibus rebus sic præclare gestis, vt Iustinianus Imperator ei meritum virtutis præmium repræsentaret, præter infinitos honores illi delatos, monetam cudi curauit argēteam, in cuius altero latere imago impressa fuit Iustiniani, in altero Belisarii, cum hoc elogio: *Belisarius decus Romanorum.* Hunc tamen tot & tantis honoribus ornatum, propter leuem & friuolam affectati regni suspicionem, ab æmulis gloriæ suæ suscitatam, non tantum omnibus honoribus, opibusque priuauit; sed etiam erutis oculis eo calamitatis induxit, vt è vili tuguriolo stipem sibi mendicare coactus sit, inquiens: Date obulum Belisario, quem virtus extulit, inuidia obcæcauit. Quam historiam Ioannes Græcus Iambicis versibus his complectitur:

Iste Belisarius Imperator magnus,
Iustinianeis existens temporibus Imperator,
Ad omnem quadrantem terræ cum explicuisset victorias,
Postea inuidia excæcatus (ô fortunā miserabilem!)
Poculum ligneum detinens, clamabat plebi in stadio:
Quem fortuna quidem clarum fecit, excæcauit inuidia.

II. *Narses per inuidiam accusatur.*

Narses cartularius quondam Iustiniani Imperatoris, pro bono seruitio factus Patritius, Totilam Regem Gothorum occidit, Gentemq; Gothorum de Italia exterminauit. Cum iam securus Italiam teneret, Romani per inuidiam accusationem aduersus eum dixerunt Iustiniano Augusto, & Sophiæ vxori eius, dicentes: Melius esset nobis seruire Gothis, quam Græcis, vbi Narses castratus imperat, & nos seruitio premit, & noster sanctissimus princeps hoc nescit. Aut libera nos de manu eius, aut certe ciuitatem Romanam, & nosmetipsos Gentibus trademus. Audiens hoc Narses scripsit ad Augustum dicens: Si male feci cum Romanis, male inueniam. Sed Augustus ira commotus aduersus Narsetem, Longinum statim Præfectum misit in Italiam, qui locum Narsetis teneret. Sophia quoq; Augusta inter alia verba Romanis sic scripsit de eo: Ponam illum castratum in gynæceo, vt pensam filet lanam cum puellis. Ad hæc Narses respondit: Talem eidem ordiar telam, vt quamdiu vixerit ipsa Sophia, non possit deponere eam.

(*Vrsperg. Abbas in Chron. ann. Dom. incarnat. 565.* — Narses apud Iustinianū Imp. accusatur. — Narsetis ad Sophiam Augustam responsio.)

III. *Inuidus calumniam in fratrem iniiciens à dæmone corripitur.*

Qua pœna interdum mulctetur inuidus, hoc exemplo ex Ioan. Cassiano declarabo: Paphnutii iuuenis sanctissimi virtuti inuidens quidam è numero fratrum, eiusmodi dolum commentus est. Isidoro monasterii superiori questus est codicem sibi ereptum, rogatq;, vt in singulorum fratrum cellis quęratur. Tres seniores designantur, qui quærant. Reperitur tandem in cella Paphnutii sub palmarū plexis (ibi enim inuid⁹ ille eum abdiderat.) Palam proditur in Ecclesia, vbi omnes conuenerant: Paphnutius, licet innocens, non se purgat, sed satisfactioni totum tradit, & ad limina ecclesiæ per duas hebdomadas supplex se abiicit, noxam deprecatus. Quibus elapsis à sæuo dæmone inuidus ille frater arripitur, immaniterque diuexatur: sed nec ab vllo seniorum eiici potuit, quia Christus gloriam illam soli reseruaret Paphnutio, cui calumnia structa erat, qui facile eum exturbauit.

(*Io. Cassin. Collat. 18. c. 15.*)

IV. *Inuidi occidunt vrsum sancti, & ipsi morbo intereunt.*

In Nursinæ partibus prouinciæ duo viri in vita atq; habitu sanctæ conuersationis habitabant, quorum vnus Eutychius, alter vero Florentinus dicebatur: sed idem Eutychius in spirituali zelo atque in feruore virtutis sese exercuerat, multorumque animas ad Deum perducere exhortādo satagebat. Florentius vero simplicitati, atq; orationi deditam ducebat viam. Non longe autem erat monasterium, quod rectoris sui morte erat destitutum, ex quo sibi monachi eundem Eutychium præesse voluerunt. Qui eorum precibus acquiescens, multis annis monasterium rexit, discipulorumque animas in studio sanctæ conuersationis exercuit. Ac ne oratorium, in

(*Gregor. lib. 3. dialog. c. 15.*)

Florentius à Deo ſociũ petẽs, mox vrſum obtinet.

quo prius habitauerit, ſolum remanere potuiſſet, illic venerabilem virum Florentium reliquit: in quo dum ſolus habitaret, die quadam ſeſe in orationem dedit, atq; ab omnipotenti Domino petiit, vt ei illic ad habitãdum aliquod ſolatium donare dignaretur. Qui mox vt impleuit orationem, oratorium egreſſus ante fores vrſum reperit ſtantem. Qui dum ad terrã caput deprimeret, nihilq; feritatis in ſuis moribus demonſtraret, aperte dabat intelligi, quod ad viri Dei obſequiũ veniſſet, quod vir quoq; Domini protinus agnouit. Et quia in eadẽ cella quatuor vel quinque pecudes remanſerant, quibus omnino deerat qui paſceret & cuſtodiret, eidem vrſo pręcepit, dicens: Vade, atq; oues has ad paſtum eiice; ad horam vero ſextam reuertere. Cœpit itaq; hoc indeſinenter agere. Incumbebat vrſo cura paſtoralis, & quas manducare conſueuerat, paſcebat oues beſtia ieiuna. Cum vir Domini ieiunare volebat, ad nonã præcipiebat vrſo eadem hora cum ouibus reuerti; cum vero noluiſſet, ad ſextam. In omnibus itaque mandatis viri Dei obtemperabat vrſus, vt neque ad ſextam iuſſus redire, veniret ad nonam, neq; ad nonam iuſſus redire, veniret ad ſextã. Cumq; diu hoc ageretur, cœpit in loco eodem tantæ virtutis fama longe lateq; crebreſcere. Sed quia antiquus hoſtis, vnde bonos eniteſcere cernit ad gloriam, inde peruerſos per inuidiam rapit ad pœnam; quatuor viri ex diſcipulis venerabilis Eutychii vehementer inuidentes, quod eorum magiſter ſigna non faceret, & is qui ſolus ab eo relictus fuerat, tanto hoc miraculo clarus appareret, eundem vrſum inſidiantes occiderunt: cumq; hora, qua iuſſus fuerit, non rediret, vir Dei Florentinus ſuſpectus eſt redditus, & vſque ad horam veſperã expectans, affligi cœpit, quod is quẽ ex ſimplicitate multa fratrem vocare conſueuerat, vrſus minime reuerteretur. Die vero altera perrexit ad agrum, vrſum pariter oueſque quæſiturus, quem occiſum reperit. Sed ſollicite inquirens, citius à quibus fuerat occiſus inuenit. Tunc ſeſe in lamentum dedit, fratrum malitiam magis quam vrſi mortem deplorans. Quem venerandus vir Eutychius ad ſe ductum conſolari ſtuduit; ſed idem vir Domini coram eo doloris magni ſtimulis accenſus, imprecatus eſt, dicens: Spero in omnipotenti Deo, quia in hac vita ante oculos omnium ex ſua malitia vindictam recipient, qui nihil ſe lædentem vrſum meum occiderunt. Cuius vocem protinus vltio diuina ſecuta eſt. Nam quatuor monachi, qui eundem vrſum occiderant, ſtatim elephantino morbo percuſſi ſunt, vt membris putreſcentibus interirent. Quod factum vir Dei Florentinus vehementer expauit, ſeque ita fratribus maledixiſſe pertimuit. Omni enim vitæ ſuæ tempore flebat, quia exauditus fuerat: ſe crudelem, ſe in eorum morte clamauit homicidam.

Florentius Vrſum paſcendis ouibus præficit.

Vrſi erga virum Dei obedientia.

Vrſus ex inuidia inſidioſe occiditur.

Florentius inuidis vrſi occiſoribus vltionem diuinã imprecatur.

Vrſi occiſores elephãtino morbo diuinitus percuſſi.

V. *Inuidia etiam virtutes & virtute præditos perſequitur, ſed charitas omnia vincit, & Deus pro ſuis pugnat, & illi vindicta linquenda.*

Cum iam monaſteria Sanct. Benedicti in amorẽ Domini Dei noſtri Ieſu Chriſti longe lateque ferueſcerent, & ſecularem vitam multi relinquerent, & ſub leni redemptoris iugo ceruicem cordis edomarent: ſicut mos prauorum eſt inuidere aliis virtutis bonum, quod ipſi non habere appetunt: vicinæ eccleſiæ Florentius nomine huius noſtri ſubdiaconi Florentii auus, antiqui hoſtis malitia percuſſus, ſancti viri ſtudiis cœpit æmulari: eiuſque conuerſationi derogare, quouſq; etiam poſſet ab illius viſitatione compeſcere. Cum iam ſe conſpiceret eius profectibus obuiare non poſſe, & conuerſationis illius opinionem creſcere, atque multos ad ſtatum vitæ melioris ipſo quoque opinionis eius præconio indeſinenter vacare: inuidiæ facibus magis magiſque ſuccenſus deterior fiebat: quia conuerſationis illius appetebat habere laudem, ſed habere laudabilem viam nolebat. Qui eiuſdem inuidiæ tenebris cæcatus ad hoc vſque perductus eſt, vt ſeruo omnipotentis Dei infectum veneno panem quaſi pro benedictione transmitteret. Quem vir Dei cum gratiarum actione ſuſcepit, ſed eum, quæ peſtis lateret in pane, non latuit. Ad horam vero refectionis illius ex vicina ſilua coruus venire conſueuerat, & panem de manu eius accipere. Qui cum more ſolito veniſſet; panem quẽ presbyter tranſmiſerat, vir Dei ante coruum proiecit, eique præcepit dicens: In nomine Ieſu Chriſti Domini noſtri tolle hunc panem, & tali eum in loco proiice, vbi à nullo hominũ poſſit inueniri. Tunc coruus aperto ore, expanſis alis circa eundem panem cœpit diſcurrere, crocitare, ac ſi aperte diceret & obedire ſe velle, & tamen iuſſa implere non poſſe. Cui vir Domini præcipiebat iterum atque iterum dicens: Leua, leua ſecurus atque ibi proiice, vbi inueniri non poſſit. Quem diu demoratus, quandoque coruus momordit, leuauit, & receſſit. Poſt trium vero horarum ſpatium abiecto pane rediit, & de manu hominis Dei annonam quam conſueuerat accepit. Venerabilis autem Pater contra vitam ſuam inardeſcere ſacerdotis animum videns, illi magis quam ſibi doluit: ſed prædictus Florentius, quia magiſtri corpus necare non potuit, ſe ad extinguendas diſcipulorum animas accendit: ita vt in horto cellæ, cui Benedictus inerat, ante eorum oculos nudas ſeptem puellas mitteret: quæ coram eis ſibi inuicem manus tendẽtes, & diutius ludentes, illorum mentes ad peruerſitatem libidinis inflammarent. Quod vir ſanctus de cella conſpiciens, lapſumque adhuc tenerioribus diſcipulis pertimeſcens, idque pro ſua ſolius perſecutione fieri pertractans, inuidiæ locum dedit, atque oratoria, & cuncta quæ conſtruxerat, ſubſtitutis præpoſitis adiunctis fratribus ordinauit, & paucis ſecum monachis ablatis habitationem mutauit loci. Sicque vir Dei eius odia humiliter declinauit, quem omnipotens Deus terribiliter percuſſit. Nam cum prædictus presbyter ſtans in ſolario Benedictum diſceſſiſſe cognoſceret & exultaret, perdurante immobiliter

Idem lib. c. 8.

Inuidi[...] ſuo fru[...] ta ma[...] accenſ[...]

Liuidi[...] rentii [...] nus.

Corui [...] dienti & geſtus [...] raculo.

Flore[...] facinu[...] ſcœnu[...]

tota

lorum / idex Do- / nus, in- / i homi- / corpus / inguit.

tota domus fabrica, hoc ipsum tantum in quo stabat solarium cecidit, & Benedicti hostem conterens extinxit. Quod vir Dei discipulus Mauros nomine, statim venerabili Patri Benedicto, qui adhuc à loco eodem vix decem milibus aberat, æstimauit esse nũtiandum, dicens: Reuertere: quia presbyter qui te persequebatur, extinctus est. Quod vir Dei Benedictus audiens, sese in grauibus lamentationibus dedit, vel quia inimicus occubuit, vel quia de inimici morte discipulus exultauit. Qua de re factum est, vt eidem quoque discipulo pœnitentiam indiceret, quod mandans talia gaudere de inimici interitu præsumpsisset.

VI. *Inuidia discordiæ causa est, & actiones Reipublicæ vtiles impedit.*

bas Vr- / g. in Chr / an. 118.

Anno Domini millesimo centesimo octuagesimo septimo, Philippus Francorum Rex peruenit ad obsidionem Acon: post cuius aduentum aliquantis diebus transactis, Richardus Rex Angliæ, deuicta insula Cypri, & bonis omnibus spoliata, ad eandem obsidionem peruenit. Venit autem cum eisdem regibus, omnium incentiua malorum, filia diaboli, potentissima regina inferni, Discordia: & sedit in medio eorum cum sorore sua primogenita macilenta & liuida, Inuidia scilicet: & tam ipsos Reges, quã totum Christianorum exercitum, in diuersas voluntates & actiones distraxit. Cum enim Francorum Regi pugna contra ciuitatẽ placeret, Anglico displicebat, quod placebat Anglico, displicebat Frãco: & in tantum huiusmodi aucta est discordia, quod fere inter se intestinum mouerẽt bellum: & inter omnes alios principes & Barones, duorum Regum effusa est discordia.

cordia / diaboli

idia pri- / genita / r discor

VII. *Inuidia curatur infirmitate.*

ul. hi- / Vincen. / .c. 69.

Quidam ex antiquioribus fratribus, qui veteri odio plurimum infestus erat Anselmo Cantuariensi Episcopo, nec poterat nullatenus super eum respicere simplici oculo, infirmitate pressus ad extrema est perductus. Cumque fratres meridie in lectis ex more quiescerent, ipse in domo infirmorum iacens, cœpit miserandas voces emittere, & quasi quorundam horrendorum aspectus subterfugere gestiret, & pallens & tremens vultum suum delitescendo hinc inde commutare. Territi fratres qui aderant, quid haberet quærebant. At ille: Geminos immanes lupos inter brachia sua me tenere compressum, & guttur meum impressis dentibus iam iam suffocare videtis, & quid mihi sit quæritis? Quo audito vnus ex eis ad Anselmum, qui in claustro emendandis libris intendebat, concitus perrexit, & ei extra claustrum educto, quid circa infirmum fratrem ageretur, patefecit. Tunc ille in secretiorem locum solus secedens, post modicum domum, in qua iacebat infirmus, ingrediens, leuata manu signum Crucis edidit dicens: In nomine Patris & Filii, & Spiritus sancti. Ad quod factum statim æger conquieuit, & exhilarato vultu intimo cordis affectu Deo gratias agere cœpit, dicens, Quod Anselmo ostium ingrediente, & extensa manu signum sanctæ Crucis edente, vidit ex ore eius flammam ignis ad modum lanceæ procedentem, quæ in lupos iaculata eos deterruit, & celeri fuga dilapsos procul abegit. Tunc Anselmus fratrem de salute animæ secretius alloquens, ad pœnitentiam & confessionem cor eius inclinauit. Paterna dehinc auctoritate absolutum, dixit, hora, qua fratres ad nonam surgerent, præsenti vita decessurum: quod & factum est.

irmitas / no cru- / curata.

VIII. *Odium deponendum, ne Deus vlciscatur.*

Th. Cantip. lib. 2. apum c. 18. p. 2.

Venerabilis Iacobus de Vitriaco, crucem Hierosolymitanam ob salutem multorũ in Brabantia prædicauit. Contigit autem, vt pacificaturus quadam die mortales inimicitias; iniuriam passum primo suppliciter, deinde prostratus pedibus eius, semel, iterum, & tertio cum multitudine populi præsente rogaret, nec proficeret in rebellem. Conuersus igitur ad populum dixit: Palam omnibus contestor vos: quia qui spernit nos, spernit & eum qui misit nos. Rogate ergo Dominum, vt tale signum ostendat in hominem obstinatum, quo cunctis præsentibus pateat eum hostiliter contra se, in retentione odii contra proximum, hoc egisse. Nec mora, vbi vir sanctus orationem expleuit, miser ille euersis oculis, semel, iterum, & tertio in terram corruit: oreque cruorem spumans & saniem, horroris maximum spectaculum & piaculum omnibus præbuit. Tunc flente populo, vir reuerendus fusa prece prostratum erexit. Qui mox integerrime sospitatus, vbi ante se inimicum vidit, quasi aliquid amicissimum rogaturus, cum lacrymis veniam petiuit, ruensque in oscula eius, ad lacrymas & laudem Christi omnium corda commouit.

Obstinatũ odium Deo vindice punitum.

IX. *Quam ægre curetur odium hoc exemplo demonstratur.*

Io. Nider. S. Theol. Doctor. l. 4. Formicarii c. 3.

Noui aliquando militem multum in armis strenuum de Episcopatu Constantiensi. Hic misericors in pauperes, pius in Ecclesias, & sacramentis ecclesiasticis satis affectus extitit. Accidit autem, vt quidam alius sibi iniuriam faceret potentia forte æquali vallatus. Iratus est igitur læsus, & ira creuit in odium, factaque est trabs de festuca. Quod miles intuens, sancitam videlicet esse propriam animam liuore vindictæ, confessorem prudentem adiit, videlicet Fratrem Conradum de Prussia nostri ordinis primum reformatorem in Theutonia, virum omni laude dignum. Qui postquam intellexit animã pœnitentis esse vulneratam ad mortem, ait: Domini nisi dimiseritis proximo delicta, rancorem scilicet salua vestra iustitia, quam coram legitimo iudice prosequi iuste poteritis, nec vobis dimittere possum vestra peccata. Suasit itaq; Pater amico quæ potuit, sed nihil vel modicum profecit, nisi quod reus se patienter sustinuit. Nam confessor eum non absol-

Liuor vindictæ animam sauciat.

Odii curatio quam difficilis.

uit,ſed ſtigmatibus Chriſti quinque & inſigniis paſſionis eius, pro gratia impetranda, quæ cor durum emollirent, quinque orationes dominicas quotidie dicere iniunxit. Receſſit igitur miles ſatis triſtis & impœnitens, licet iniuncta deuote perficeret. Et vix ſex menſes elapſi ſunt (vt mihi ſpōte faſſus eſt) quādo rediit compunctus, & contritus beneficium pœnitentiæ integre habere meruit à Patre præfato.

TIT. XVII. De Gula & Ebrietate.

Gen. 9.

Noe immodice bibens vinum de vite, quam plantauerat, inebriatus, & turpiter nudatus, à filio Cham deriſus eſt in tabernaculo ſuo.

Gen. 19.

Loth, quem Sodomorum & Gomorrhæorum impietas vincere non potuit, à vino victus geminum commiſit inceſtum.

Iudic. 16.

Sampſon repletus vino per meretricem hoſtibus traditus eſt.

Iud. 16.

Epulantibus Philiſtæis & lætantibus domus cecidit ſuper eos.

3. Reg. 20.

Benadab Rex Syriæ temulentus in tabernaculo ſuo habebat maximam multitudinem bellatorum, & tamen victus fuit, & fugatus per pueros principum prouinciarum.

Iud. 11.

Holophernes iacens in lecto nimia ebrietate ſopitus, à Iudith capite truncatur.

Luc. 16.

Diues epulo ob exceſſum in potu ne guttulam aquæ poſt hanc vitam habere meruit, inquit Chryſoſtomus.

EXEMP. I *Abundantia vini vitæ nocumentum.*

Greg. Tur. hiſt. Fran. lib. 5. c. 40.

EOnius Epiſcopus Andegauenſis à Clodoueo Rege ad Britannos legationis cauſa miſſus, ad ciuitatem ſuam regredi non permiſſus, vt Andegauis paſceretur de publico, à rege præceptum eſt. Qui Pariſios adueniens, dum die Dominica ſacroſancta ſolennia celebraret, emiſſa cum hinnitu voce terræ corruit. Erumpente vero ab ore eius & naribus ſanguine, inter manus deportatus eſt: ſed conualuit; nimium enim vino deditus erat, & plerumque ita deformiter inebriabatur, vt greſſum facere non valeret.

II. *De duobus gulæ valde deditis horrenda morte caſtigatis.*

Tho. Brabantinus in Apiario li. 2 c. 12. n. 5.

Thomas Cantipratenſis loquens de Prælatis, qui lautius viuunt, quam par ſit, hoc affert exemplum, quod ſuo tempore in Francia cōtigit. Erant, inquit, duo ſenes monachi, ab ipſis puerilibus annis pares in ſcelere, diſſoluti valde, in monaſtica obſeruantia enutriti. Hi ſibi plures ex iuuenibus, in immunditia aſſidui, quotidie copulabant, ſeorſum vacabant epulis, riſibus & cantibus: exultabant, innocentibuſque ac ſimplicibus detrahebant. Cum de eorum inſolentiis conuentus quotidie non mediocriter turbaretur, nec eſſet qui corrigeret delinquentes, vidit Dominus, & ad iracundiam concitatus eſt. Vix enim ſinit turbationem priorum clauſtralium inultam. Accidit igitur quodam veſpere, vt ſecundum conſuetudinem ſuam eſculento ore ad voraginem inhiaret. Vix ori cibis appoſitis quartū aut quintum morſellum manus obtulerat, cum ecce vnus prædictorum ſenū ſubita ingluuie ſtrangulatus, euerſis ſtatim oculis expirauit. Territi igitur oēs qui conſederant ſurrexerunt. Nec diu poſt ſuperſtes vetulus, ſocii animaduerſione non fractus, licet ad momentū horruiſſet, ſicut porcus occiſo à carnifice porco, reſumpta audacia reſedit ad menſam. Et cum enormi crapula ſic eſt repletus, vt amens penitus portaretur ad lectum, & quaſi brutum animal, exſpirauit. Horrore ergo oēs exemplorum talium perturbati, vitam ſuam & mores in melius mutauerunt, communemque vitam & cibum ſtrictiſſime ſeruauerunt.

Gulæ dediti horrende puniuntur.

III. *De terribili vltione trium Baccho Libidinique indulgentium.*

P. Martin Delrio to. 2. Magic. l. p. 1. q. 7.

Aliud huic per omnia ſimile referam, quod etſi recenti fere memoria multis notiſſimū, ſine horrore tamē nequit memorari. Loci nomen taceo in Flandriæ Comitatu Prioratus eſt: tres ibi nominetenus monachi degebant, re ganeones & concubinarii: ſua cuique erat, nec pudor vllus aderat, ſimul helluari & libidinari: quadam die in ſeram noctem compotatione protracta, vnus, qui minus ſceleroſus; Sat, ait, Baccho Libidiniq; datum: Deo gratias ſaltem. Ego vero, ſubinfert alius procacior, cacodæmoni gratias ago, & agendas cenſeo, cui operamur: & cum riſu menſa relicta ruit in cubicula, Singuli, cum ſcorto vix decubuerant, ecce tibi in triclinium, vi ianua reſerata, dæmō magni, atri, & trucis viri ſpecie, habitu venatorio, & cum eo coci duo paruuli, obambulat & lectos circumſpicit toruo vultu, deinde horrenda voce; Vbi qui mihi gratias egit? adſum, referam. Lecto abſtrahit pauitantem, & ferme præ metu animā efflantem. Traditum cocis iubet infigi veru, & luculento igne probe aſſari. Parent prompte: aſſatur infelix, emoritur planiſſime, cæteri vero præ formidine aſſi corporis nidore cubiculum impletur. Demum venator ad ſuperſtites ſub ſtragulis trepidantes vix viuos; Digni vos etiam, ait, pari ſupplicio, nec deeſt voluntas mihi. Vetor vi maiore. Inuitus abeo, & moneo: reſipiſcite, aut manent terribiliora. Diſparent laruæ, nec tamen his aliis animus rediit vel vox, niſi clara iam luce. Vbi ſurrexere, collegam inueniunt mortuum, & (ne viſum inane putes) pleneaſſum. Haud ſcio an ab aliquot ſæculis quidquā ad exemplum vtilius acciderit: ſcio locum & Ordinem, ſed vtrumque ſilentio inuoluo.

Impiiſſimi Monachi cuiuſdam dictum.

Horrenda in monachos diſſolutos vindicta.

IV. *Preſbyter primum abſtemius, dein ſenſim potui aſſueſcens, tandem ob temulentiam à dæmone corripitur.*

Greg. Tur. hiſt. Fran. li. 8. c. 3.

Cuim princeps tenebrarum mille habeat artes nocendi, quid nupergeſtum fuerit pandam. Vennocus Britto presbyteri honore præditus, tantæ ſe abſtinentiæ dedicauit, vt indumento de pellibus tantum vteretur, cibū de herbis agreſtibus incoctum ſumeret: vini vero tantum vas ad os poneret, quod magis puta-

putatur libare osculo, quam haurire. Sed cum eidem deuotorum largitas frequenter exhiberet vasa hoc plena liquore, didicit, quod peius est, extra modum haurire, & tantum dissolui potione, vt plerumque ebrius cerneretur: vnde factum est, vt inualescente temulentia, tempore procedente à dæmonio correptus, per energiam vexaretur, in tantum, vt accepto cultro, vel quodcunque teli genus, vel lapidem aut fustem potuisset arripere, post homines insano furore discurreret: vnde necessitas exegit, vt catenis vinctus custodiretur in cellula. In hac quoque damnatione per duorum annorum spatia debacchans spiritum exhalauit.

…sus à …one …pitur.

V. *Michael Imper. ex ebrietate multa indigna committens à Basilio fuit interfectus.*

Cum Michael Imperator III. se vino ingurgitare consueuisset, quo tempore ebrius erat, absurda multa fieri imperabat: alii enim aures amputari, alii nares, alii caput, quæ fieri Basilius vetabat, non tam aliis, quam sibi ipsi metuens. Vt igitur sibi ipsum obstare Michael nouit, contra ipsum tales molitur insidias. Cuidam præcepit, vt hastam iaciat verbo cõtra feram, sed re contra Basilium, idq; plane factum est. Nam moritur is qui iussus fuerat id facere, rem confessus fuit. Iecit igitur hic hastam, sed aberrauit, atque Basilius seruatus est. Seruatus autem studuit potius aliquid committere, quam ipse pati: & ita Michael occiditur ad palatia diui Mamantis anno sexmillesimo septuagesimo tertio, hora noctis tertia. Sed quomodo necatus sit, Zonaras ita rem narrat. Basilius de inferenda nece Michaeli consilio cũ aliis communicato: cum denuo Michael vino in cœna obrutus torperet, manuque ductus in cubiculum Regiæ, quæ est ad diui Mamantis, somno profundissimo oppressus iaceret: egressus primum claustra cubiculi Imperatorii confregit, ne fores à cubiculariis claudi possent, deinde cum coniuratis aduenit. Iis autem, qui ante cubiculum excubabant, pauci adeo, percussores aditu prohibere conantib. orto tumultu Imperator experrectus, quidam cum stricto gladio manus sustulit, quibus illi ambabus resectis, ad cæteros rediit. At Michael cum ex vino titubans, ebrietate impediente, fugere non posset, miserabiliter eiulans iacebat. In quem alius quidem ex Basilianis, adhuc viuere conspicatus, insiliit, ensemque ita in eius pectus adegit, vt ventre etiam traiecto, intestina elaberentur.

…uropa. …mar. …o.10. …7.90. …aelis …rato- …riosi …entia.

…hael …a B si- …omo …ccisus.

VI. *Zeno Imp. ex vino mente captus ab vxore in monumentum coniicitur & ibi moritur.*

Zeno Imperator Orientis gulæ & ebrietati deditus, errore mentis sic affici solebat, vt prolapsus à mortuo nihil differret. Cum vero ipsi etiam coniugi Ariadnæ inuisus esset, sic inebriatus pro mortuo in monumentum imperatorium ab illa coniectus est, lapide maximo, qui pro operculo esset, imposito factusque sobrius inter lamentationes & eiulatus misera & horrenda morte extinctus est, cum Ariadna prohiberet, ne quis monumentum aperiret, aut illum curaret.

…om.to.3.

VII. *Horridum duorum potitantium exemplum, quibus dæmon collum effregit.*

Potest hic interseri exemplum horrendum, quod Michael Isselt refert cõtigisse anno 48 in Apeldorn Veluæ pago. Duo nobiles Germani, inquit, pago. ordinibus militantes, inter se conuenerant, vt vino adusto sese tamdiu ingurgitarent, donec alter illorum expiraret. Si quis prior surgeret, in eum diabolus potestatem haberet. Accidit dum strenuissime hac lege potarent, mercatorem illac forte transire, quem, vt se tertium adiungeret coegerunt. Inuitus ille huc inductus est, mortisque metu. Paulo post malignus spiritus: ingressus locum, vbi sedebant, vtrique ceruicem fregit.

Pet. Thyræus de locis infestis. p. 1. 1191. c. 39. ex Michaele Isselt an. Do. 1584

VIII. *De potatore, qui animam suam dæmoni vendidit, & ab eo vna cum corpore mox rapitur.*

Magis horrendum, quod refert Thomas Brabantinus. Sedebant, inquit, viri quidam in taberna, honesti quantum ad sæculum, & bibebant: Et cum incaluissent mero, cœperunt conferre de diuersis ad inuicem, & iniectus est sermo, quid futurum sit post hanc vitam. Tunc vnus: Vanissime, inquit, à Clericis istis decipimur, qui dicunt animas sine corporibus viuere post ruinam. Hoc dicto, omnibus in risum concitatis, aduenit homo statura fortis & magnus; & residens cum illis, vinum postulat, bibit, quæritque, quis sermo sit inter eos. De animabus, inquit ille qui supra. Si quis esset qui meam vellet emere, foro optimo darem eam, & de pretio eius in communi omnibus ad bibendum. Tunc cachinnãtibus omnibus, ille qui superuenerat; Talem, inquit, mercatorem quæro, paratus sum eam emere; dicito quanti dabis. Et ille elato vultu: Tanti inquit conuenientibus eis in pretio, soluit emptor statim pecuniam, & lætantibus omnibus, biberunt pleno calice, non curante ad primum illo, quod animam suam vendidisset. Vespere autem facto: Tempus est, inquit, emptor, vt quisque nostrum ad propria reuertatur. Vos tamen, antequam separemur, date iudicium. Si quis equum emerit capistri vinculo alligatum, nunquid cum equo in ius ementis cederet & capistrum? Cui omnes pariter responderunt, Vtique cederet. Nec mora, venditorem, quæstionis & responsionis horrore trementem, emptor cum anima & corpore videntibus omnibus sursum leuauit in aera, & secum, vt certum est, ad inferna pertraxit: diabolus enim erat in hominis specie. Quis enim alius se animarum diceret mercatorem, nisi ille, in cuius figura olim ad Abraham dictum est: *Da mihi animas, cætera tolle tibi.*

Tho. Cantipr. li. 2. Ap. cap. 56. p. 2.

Animæ immortalitatem & inferni pœnas pro nugis habet cypharius.

Ebriosus propriam animam dæmoni vendit.

IX. *Horrendus exitus Phocæ Imperator. ex gula & ebrietate.*

Phocas Imp. quum eo die, quo ludi equestres peragebantur, in edendo & bibendo modum excessisset à

Michael Glycas 4. part. Ann. Byza.

*Poculi genus est à sono quem edit, effluente vino simul & aere.

Phocas temulentus irridetur.

set, à plebe per ignominiam verbis huiusmodi notatus est: Rursus è* canco bibisti, rursus mentem amisisti? Ob id conuicium complures morte multauit. Itaque quum viderent proceres ac magistratus Reipublicæ, magnam hominum multitudinem multis affici malis, bona per publicationem adimi, capita præcidi, ad Aphricæ prætorem Heraclium litteras mittunt, qui precibus eorum motus, continuo classem parat, & contra Phocam proficiscitur, adferens secum illam imaginem Christi, quæ manibus facta non erat. Hoc modo Phoca superato, Photinus quidam, vnus ex magnatum numero, cuius vxoris pudicitiæ Phocas antea struxerat insidias, subito in palatium irrupit, & Phocam Imperatorem pulla veste indutum mox ad Heraclium deducit. Qui quum Phocam verbis hisce cōpellaret; Itane, miser, Rempublicam administrasti? Respondit Phocas: Tibi vero per me licet, vt rectius eam geras. Hinc ei recta manus & pedes amputati, cutis dorso detracta, exsecta verenda & hastæ adfixa, caput denique gladio recisum: reliquus corporis truncus in foro, quod boarium nuncupant, per contumeliam hinc inde tractus, tandem igni traditur.

Phocæ Imp tristis exitus.

X. *Similis mors Alexand. Imperat. ex eodem vitio.*

Ex Io. Curopal. Barito. 10.922.

AnnoDomini 922. Alexander Imperator sexta die mensis Iunii moritur infami exitu: De eo enim ita Io Curopalates: Alexander autem sexta mensis, lotus & pransus, vinoque ebrius post meridiem pila lusurus descendit, exortoque labore quodã in ipsius intestinis, præ cibis, quibus se ingurgitauerat, atque ebrietate reuersus in palatium, multo è naribus ac pudendis effuso sanguine, postridie mortuus est.

XI. *Theonæ Abbatis exhortatione mouetur Serapion, vt occultum gastrimargiæ peccatum detegeret.*

Io. Cassian. Coll. 11. ca. 11.

Cum adhuc paruulus essem, inquit Serapion Abbas, & cum Abbate Theona commanerem, hæc mihi fuerat inimici impugnatione consuetudo feralis ingesta, vt postquam refecissem hora nona cum Sene, vnum paxamacium quotidie in sinu meo latenter absconderem, quod sero illo ignorante occulte comederem. Quod furtum licet conniuentia* cogitationis, & inoliti semel desiderii incontinentia sine cessatione committerem, expleta tamen concupiscentia fraudulenta ad meipsum reuertens super admisso furti crimine grauius cruciabar, quam super esu eius fueram iucundatus: Cumque illud molestissimum opus velut ab exactorib. Pharaonis indictum mihi vice laterum, singulis diebus explere non sine cordis mei dolore compellerer, nec tamen eruere me possem ab hac eorum sæuissima tyrannide, & clandestinum furtum Seni manifestare confunderer, contigit Dei nutu de hoc me captiuitatis iugo volentis eripere, vt quidam fratres cellam Senis obtentu ædificationis expeterent. Cumque refectione transacta, collatio spiritalis agitari cæpisset, respondensque senex propositis interrogationibus de gastrimargiæ vitio & occultarum cogitationum dominatione dissereret, earumque naturam & atrocissimam vim, quam haberent donec celarentur, exponeret, ego collationis huius virtute compunctus, & conscientia redarguente perterritus, velut qui crederem ob hoc ea fuisse prolata, quod Seni Dominus secreta mei pectoris reuelasset, in occultos primum gemitus excitatus, deinde cordis mei compunctione crescente in apertos singultus lacrymasque prorumpens, paxamacium, quod consuetudine vitiosa subtraxeram clanculum comedendum, de sinu furti mei conscio & susceptore produxi; eumque in medium proferens, quemadmodum quotidie latenter ederem, prostratus in terram cum veniæ postulatione confessus sum, & vbertim profusis lacrymis, vt absolutionem durissimæ captiuitatis à Domino poscerent, imploraui. Tunc senex; Confide, ait, ô puer, absoluit te ab hac captiuitate, etiam me tacente, confessio tua. Victorem namque aduersarium tuum hodie triumphasti, validius eum tua cōfessione prosternens, quam ipse fueras ab eo tua taciturnitate deiectus, &c. Necdum Senex hæc verba compleuerat, & ecce lampas accensa de meo sinu procedens ira cellam repleuit odore sulphureo, vt vehementia fœtoris ipsius vix in ea nos residere permitteret, &c.

* alias voluptatis.

Exod. 5.

Serapi[on] Theo[næ] Abbat[is] hortat[u] pecca[tum] occul[tum] detegi[t].

XII. *Quanta mala proueniant ex lusu & ebrietate.*

Io. Ben[ed.] l. 3. su[æ] S[...] ca. 7. [...] pendic[...]

Quid paucos ante dies homini lusui & poculis addictissimo contigerit, hic minime prętereundum. Hic cum rem omnem in lusu & popinis consumpsisset, eum aliquando potitãtem adiuit vxor rei domesticæ penuriam expositura; sed sic illam verberibus excepit, præsentib. compotoribus, vt ceu mortua sit ibi relicta. Misera tandem resurgit ac domum reuersa occurrit duobus puerulis, qui hinc inde illius vestem apprehendentes, vociferabantur: Da panem, Mater, Mater, fame perimus: iam biduum est, ex quo nihil sumpsimus. Ah, pueri mei, vndenã habebo: Pater vester expendit omnia. Quid agendum? Præstat semel mori quam sic fame languere, & vna morte mille mortes redimere. His dictis, velut desperabunda, confestim arripit cultrum, quo vtrumque iugulat. Sub crepusculum vero noctis maritus domum reuersus, ebrius & reliqua substãtia exhaustus, lecto se committit. Quem vt somno sopitũ vidisset, eodem cultro ea audacia qua Iudith Holoferni, etiam marito caput amputat: Morieris, inquit illa, cum peruersa tua viuendi ratio sit tua ipsius, & mea & puerorum nostrorum ruina. Re palam facta, ipsa à Magistratu comprehensa, facti veritatem fatetur. Et tandem morti adiudicata, supplicium libenter subit, habita prius ad coniugatos monitione, ne sic sua in aleis & tabernis dissiparent. En vt gula cum alea his quatuor mortem intulerit.

Quan[to]rum malo[rum] lu[sus] cum [ebrie]tate fi[t cau]sa.

XIII. *De duobus compotoribus quorum, alter blasphemans subita morte extinctus à loco suo amoueri non potuit.*

Huic

Huic aliud recentius subnectam. Duo homines veniunt Nekerhouium, qui in Germania pagus est: ingressi hospitium potum petunt. Famulus admodum obsequiosus, recens vinum promit, sed tenue, quale est hornanum. Gustatum non arridet, ideo aliud quærunt, quantumcunque charum. Puer morem gerens, vetus adfert, quod priore gratius fuit. Vnde ciphis inter se certare, cachinnari, debacchari ac delitiari. Quid eduliorum deesset, nouit Deus. Postquam vero ita delitiis indulsissent, certatimq; poculis sæpius sese consalutassent, eorũ alter audacior alteri dixit: Cui nunc præbibam? da consilii aliquid, rogo. Quam stupidus es, ait alter: Deo præbibe, tum videris quid responsurus sit. Vitrum arripit miser, vino implet, atque his verbis Deus, inquit, præbe aures si vis, tibi cypho pleno præbibo ac præmoneo vt postquam bibero mihi satisfacias; sin, mihi iniuriam feceris. Sed de quo infundam, sociũ interrogat, vt mihi satisfaciat? Vtrumque tibi est, ait ille, & vetus & nouum, de vtrolibet infunde. Infundam igitur hornanum, licet recens, & crudũ, sat tamen ipsi bonum. Manu itaque cyphum accipiens, & quasi volens Deo præbibere, ait: Tibi Deus. Responde, mirum si tibi arriserit: si enim hoc anno fecisses melius, bibisses. His dictis manu cyphum tenens confestim irriguit omnis sensus expers. Qui quamuis oculos clauderet ac aperiret, ne verbum tamen effutire, vel respirare poterat. Eo miraculo socius deterritus celeriter fugam capit, præsentes vero viri casum attendentes, quibus potuerunt modis eum loco amouere conati sunt, sed frustra. Itaq; Scabinos inuocant, qui cum aduenissent, hominem funibus ligatum, ac tribus equis extractum curant. Quod quidem factum, at nihil effectũ: nullo enim modo inde amoueri poterat. Quocirca Magistratus id iudicio Dei fieri agnoscit: qui rem impossibilem reddit possibilem, & admirandam: ita facere potest, vt hominum mentes facile superet. Re serio examinata, ac veritati prorsus consona, allatus est ignis ad incendendum hospitium vna cum potatore illo Dei Opt. Max. contemptore: sed frustra; non enim accẽdi potuit. Atque ita mansit ille aliquanto tempore immobilis non loquens, neque bibens aut manducans. Vbi à plurimis sat facile videri potuit, & visus est.

XIV. *Ebrietas causa incestus & conceptus præter naturam.*

Audiui, Domino teste nõ mentior (inquit Diuus Hieronymus) quædam muliercula cum expositum nutriret infantem, & instillaret cibos, ac nutricis officio fungeretur, cubaretq; cum ea paruulus, qui vsque ad decimum iam peruenerat annum: accidit, vt plusquam pudicitia patitur, se mero ingurgitaret, accensaque libidine, obscœnis motibus ad coitum duceret infantem. Prima ebrietas alterius noctis & cæterarum deinceps fecit consuetudinem. Necdum menses duo fuerant euoluti, & ecce fœminæ vterus intumuit. Quid plura? dispensatione Dei factũ est, vt quæ contra naturam simplicitate paruuli in contemptum Dei abutebatur, à naturæ Domino proderetur; Impleto sermone, quo dicitur: *Nihil occultum quod non reueletur.*

XV. *Potationibus indulgentes quales efficiantur, recenti exemplo ostenditur.*

Ex litteris ann. Societ. 1585. p. 199.

Indus vino deditus cum pœnitentiæ beneficio naturã tandem vicisset, & ad sobrietatem se reuocasset, candidum dicitur adolescentem per quietem vidisse, qui eum prehensa manu ad compotatorum cœtum conuiuiumq; deduceret: ibi animaduertisse eorum, qui accumbebant, vultus, primo quoq; poculo hausto, mutari deformesq; fieri: qui vero pergerent perpotare, & crebris poculis indulgerent; eos fœdissimo ore, simillimosq; dęmonum euadere: dixisseque adolescentem, tales effici eos qui se vino & ebrietatibus dedissent: Indus autem sobrius esse cœpisse, & incredibilem quendam temperantiæ amorem dicitur animo concepisse.

Ebrietati indulgentes quales fiant.

XVI. *Terribile exemplum & iudicium ebrietatis.*

Michael ab Isselt lib. 12. Mercurii Gallo-Belgici, an. 1595.

Recentissimum istud est, quod Michael ab Isselt scribit, accidisse anno Domin. 1595. Baccharach, inquit, oppidum est in ipsa Rheni ripa inter Confluẽtiam & Moguntiam situm, quod quidam Bacchiaras vocant, ex vini præstantissimi nobilitate longe lateque celebre. Hic 14. Martii natum est monstrum horrendum & maxime prodigiosum, anteriore superioreq; parte homini, posteriore inferioreq; serpenti simile, caudam habens tribus vlnis longam; nec diutius vixit quam quoad munere suo, propter quod missum erat, perfunctum esset. Cum enim pater, homo impius, contemptor Dei & hominum, ebriosusq; Dominica Quinquagesimę in cauponam abiisset, vt secundum consuetudinem suam ad vomitum potaret, luderetq; aleis, & omnem improbitatem exerceret: vxor vero illius partui vicina eum secuta admoneret, vt ab ista impietate abstineret, homo impius nõ tantum monitricis verba contempsit, sed eam misere percutiens, præcepit cum viuo suo dæmone, quem vtero gereret, & qui illi in partu opitularetur, domum concederet, si non pareat, se gladium suum capulo tenus in ventrem illius impacturum. Illa vero; Eia, mi vir, egone viuum gero dęmonẽ? Esto igitur, nec plura locuta, domum reuersa est: maritum inter combibones aleatoresque relinquens; Cum domum venisset mulier, dolores partus sensit, & terribile hoc monstrum, omnibus qui aderant horrorem incutiens peperit. Phæax autem ille cum libidinem suam potando, ludendoque satis explesset, & ipse domum rediit, ingressusque est vbi & puerpera & partus iacebat. Monstrum instar falconis in eum illarum sibilans, caudæ suæ implicatũ hominem venenosis ictibus eum in modum pupugit, vt toto corpore tuberibus contusionibusq; pleno paulo post infelicem animam exhalauerit. Marito mortuo puerpera quoque extincta est, & tandem monstrum viuere desiit.

Monstrum prodigiosum.

Ebrietatis iudicium tremendũ.

TIT.

TIT. XVIII. De Conuiuiis.

Iudic.16. *Tribus Philistinorum millibus, dum hilariter conuiuarentur, Samsone columnas concutiente, illū ipsum peccati locum, supplicii sepulchrum esse voluit Deus.*

2.Reg.13. *Amnon filius Dauid in conuiuio Absalon temulentus fuit occisus.*

Iob.1. *Sciebat S. ille Iob, quid periculi conuiuiis inesset, cū pro filiis quotidie mane holocausta offerret: qui tamen vinum bibentes ruina domus oppressi sunt.*

Matth.14. *Herodes inter pocula S. Ioannem Baptistam capite multari iussit.*

EXEMP. I. *Diuus Ambrosius & pauperes & nobiles ad conuiuium excipere solebat.*

D. Ambrosius Episcopus Mediolanensis non solum pauperes ad mensam suam vocabat, sed & viros clarissimos interdum excipiebat: hisce enim charitatis obsequiis etiam duces exercitus demereri consueuit, vt de Arbogaste Comite ac strenuissimo duce constat, qui magna gloria prædicare solebat, se ab Ambrosio sæpe acceptum esse conuiuio: idipsum quoq; Vincentius Galliarum præfectus, sibi concessum pro magno munere ostentabat. At licet sic ipse omnes exciperet; nunquam tamen ad conuiuium inuitatus accessit: tradit enim Possidius in Augustino, quod etsi Ambrosius factus omnia omnibus, vt omnes lucrifaceret, ab tribus tamen perpetuo se continuit, nimirum nemini vxorem quæreret, nulliq; militiam suaderet, neque ad conuiuium inuitatus accederet.

D. Ambrosius nunquā accessit ad conuiuium quantumuis inuitatus.

II. *Conuiuia autea quæ ventri quoq; modo grata erant, vitabat S. Io. Chrysostomus.*

Sim. Metap. in vita eius apud Sur. 27. Ianuar.

S. quoque Ioannes Chrysostomus ita ab ineunte ætate a vino & quouis alio quod est ventri gratum, abstinere constituit, vt ægre postea aliquid ex iis admittere posset, quæ aliis sunt grata & solida. Et ideo non lubenter adspiciebat aliquid, quod esset gratū gutturi, & cum voluptate sumeretur. Atq; hæc quidem est vna causa, cur fugeret mensas, & cum aliis non iniret conuiuia. Deinde etiam quod cum apud se iudicasset, quod sibi induxisset in animū, vt communiter vesceretur cum iis, qui vel amicitia antecellunt vel dignitate, necesse habebit id etiam facere cum aliis. Nam quomodo conseruari potuerit, vt nulli sit offensioni, neque cuiquam adferat molestiam? Sicq; res ad multos transiens, non solum illi futura esset laboriosa & molesta, vt qui nō esset versatus in rebus huiuscemodi: sed etiam interruptura esset necessario, & ea, quibus ipse vacare consueuerat, orationem, inquam, & meditationem & rerum honestarum doctrinam, quibus adeo erat deditus, vt hoc sæpe paruum negligeret nutrimentum: tantum aberat vt posset vacare mensis, & aliis inutilibus & superuacaneis. Quamobrem satis apte poterat dicere illud Apostolicum: Non licet nobis, relicto verbo Dei, ministrare mensis.

Causa abstinentiæ S. Chrysostomi.

III. *Clementis VIII. mensa opipara pauperibus parata.*

Baron. 4. Ann. ann. 3

S. D. N. Clemens Papa octauus sui Pontificatus exordio ad disciplinam ecclesiasticam salubriter instituendam, quo cæteris exemplo præluceret, quotidianæ illi mensæ tredecim ex ipsis veteri instituto parari solitæ adiecit alteram prope cœnaculum suū pauperibus peregrinis, potissimum ex remotioribus regionibus in Vrbem confluentibus, in singulos dies parandam; è sua enim opipare referta dapibus, iisdem sacro ritu ex more sanctificatis, sedens ipse arbiter continentiæ, delectumq; adhibens, pretiosiora ac lautiora quæ que iubet afferri pauperum mensæ, vilioribus sibi retentis ac modicis: tanto solum iudicans dignos honore Dei seruos, ipsos pauperes, Christi vicem agentes; Vicarius ipse Christi, & seruus seruorum Dei.

Clem VIII. peres grino nignis

IV. *Voluptati indulgens in conuiuio à muribus deuoratur.*

Vincent. 25. Spec. stor. c.

Quidam ex aduersariis Henrici Imperatoris, homo potens, & factiosus, dum resupinata ceruice in conuiuio resideret, repente à muribus circumuallatus est, vt nusquam posset effugere, tantus erat numerus bestiolarum, vt in qualibet ampla prouincia tot esse non putarentur: fustibus & subselliis diu expulsi non potuerunt fugari. Nulli vero nocere tentabant nisi illi soli, quem dentibus, & terribili quodam occentu persequebantur. Iste autem à famulis vltra iactum sagittæ in pelagus prouectus est, sed frustra: nam continuo tanta vis murium inundauit, vt mare paleis constratum iurares. Et cum tabulata nauis corroderent, & naufragium tritum aqua per rimulas ingrediens minaretur, famuli puppim ad littus retorquent. Miser ergo ille in terram expositus, mox totus dilaceratus, horrendam murium famem expleuit.

Mur tand titu

V. *Tabernas adire comessandi gratia quam periculosum.*

Sophron. prat. cap.

Senex quidam morabatur in Sciti. Hic die quadā venit Alexandriam, vt opus manuum suarum venderet; viditque ibi iuniorem monachum ingressum esse cauponam. Quæ ex re senex vehementer afflictus manebat foris expectans, donec egredienti iuueni colloqueretur; quod & factum est. Mox enim vt egressus est iuuenis, tenuit illum senior per manus, & seorsum illum ducens dixit ei: An nescis, Domine frater, quia habitum Angelicum fers? Ignoras, quia iuuenis es? Non nosti, quia multi sunt inimici laquei? Nescis quia & per oculos, & per aures, & figuras varias & habitus, monachi in ciuitatibus læduntur? Tu autem in cauponas ingrederis; & quæ non vis, audis, & quæ sunt noxia vides; inhonestisque & viris & mulieribus coniungeris: noli ita-

Ha mo hab ge Ta fre re p que

que fili, noli (obsecro) sic agere; sed fuge in eremum, vbi cum Dei adiutorio saluari potes. Respondit ei iunior: Perge senior, Deus non quærit nisi cor mundum. Tunc expandens in cœlum ambas manus suas senex ait: Gloria tibi, Deus: ecce enim ego habeo in Sciti annos quinquaginta quinque, & mundum cor non habeo; hic autem in tabernis conuersans cordis munditiam possidet.

TIT. XIX. De peccato iræ, & eius effectibus.

eg.15. *Saul Rex Iudæorum cum audiuisset Dauidem sibi odiosum ab Abimelecho in Nobea ciuitate hospitio susceptum, ira & odio ciuitatem & hospitem incendit, incolis vtriusq; sexus interemptis.*

eg.20. *Considerans Ionathas filius Saul nequitiam patris sui contra Dauid, surrexit à mensa ira furoris sui, & non comedit panem illa die.*

eg.25. *Dauid Rex alioquin benignissimus, qui velut ex professo hostes suos diligere videbatur, Nabalis tamē superbiam & ingratitudinem cum ferre non posset, ira incensus eum cum tota familia ad internecionem deleuisset, nisi Abigail Nabalis vxor ipsum placasset.*

Reg.17. *Videns Achitophel, quod non factum fuerat secundum consilium suum, ex indignatione abiens domum suam suspendio interiit.*

dith.5. *Nuntiatum est Holoferni, quod filii Israel præpararent se ad resistendum ei: Exarsit propterea in iracundiam magnam.*

hem.3. *Audiens Nehemias clamorem populi propter vsuras, quas exigebant optimates, iratus est nimis.*

Caiphas audiens suauissimam Christi Domini vocem tanquam blasphemiam, ita excanduit ira vt vestem à pectore consciderit.

EXEMP. I. *Valentinian. senior vehementi ira commotus è ruptione venarum fluxu sanguinis expirat.*

VAlentinianus senior Imp. anno Dom 375. cum ingenti belli apparatu aduersus Sauromatas est profectus, quod ditionem Romanam eamq; imperii partem, quæ ad Occidentem vergit, excursionibus vexarent. Atq; illi tantam Imperatoris expeditionem formidantes, legatis missis pacem ab eo petierunt. Quos vbi deformes esse vidisset, an vniuersi tales essent Sauromatæ interrogauit. Et quum illi dixissent, optimos quosque, qui & genere & forma præstarent, ab eis Legatos solere mitti, ira atque furore multo correptus, Grauia pati dixit, & maxime infortunatum esse, quod ad tempora sua peruenisset Romanorum imperium, si Sauromatæ, gens tam barbara & informis in qua reliquos isti excellerent sedibus suis contenti esse nollent: sed confidentia tanta impulsi, ditionem suam percurrerent, & bellum titillatione quadam illecti Romanis inferrent. Et cum ita indignaretur: & magnopere vociferaretur, nimia vocis intentione conuulsa in eo esse interiora viscera, venamq; & arteriam quandam ruptam dicunt, vnde sanguine plurimo profuso vita eum reliquerit.

Niceph. ...c.33. Tripart. 3. Baron. Annal. ad ann.375.

II. *Wenceslaus Rex ira paralysi afficitur & subinde moritur.*

Wenceslaus Boemorum Rex ira in pocillatorem suum percitus, cum interficere eum suis manib. vellet, paralysi affectus cōcidit, & paucis diebus postea excessit. *Mart. Cromer. lib.18. hist. Polon.*

III. *Victor Venetus, ab iracundia in morbum lapsus, vitam cum morte commutat.*

Victor Pisanus, Venetorum classis præfectus, victoriis clarus, cum legatus eius decem Geneuensiū triremes in portu Sipontino repertas per ignauiam fugere permisisset, ab iracundia in febrim incidens, obiit. Anno salutis 1380. *Blond. lib. 10. Dec. 2.*

IV. *Theodosius ira accensus septē millia hominū Thessalonicæ interfici iubet.*

Anno Domini trecētesimo octogesimo octauo, Theodosius Imperator, dū Thessalonicæ fuit, memorabile iræ, cuius impotens fuit, exemplū edidit. Instantibus enim equestribus ludis, populus nobilem aurigam quendam, qui ob læsum hominem in vinculis habebatur, sibi dari poposcit. Et, cum non impetraret, cōmota seditione hominem qui violatus ab auriga dicebatur, necauit. Qua de re Theodosius ira ardens, durius in omnes consulere voluit, verum ab Episcopis, vt se ad lenitatem daret rogatus, tandem se temperaturum spopondit. Post aliquot inde dies, cū res prope ex omnium animis excidisset, nefario domesticorum impulsu, illud impotentius, ne dicam vecordius, fecit, quod septem millia hominū in theatrum ludorum gratia conuocata, & quidem innoxiorum, militibus immissis, gladio feriendа, atque necanda mandauit. Quare iudicatū est nihil fœdius aut crudelius, ne a barbaro quidem patrari homine potuisse.

Niceph. lib. 12. hist. Eccles. c.40. Carol. Sigon. de Occidentali Imper. lib. 9.

Nefaria crudelitas.

V. *Iracundiæ pœna.*

Caloiohannes Comnenus, Imperator Constantinopolitanus, cum occupaturus Antiochiam, quam à Reimundo Principe Antiocheno emerat, ab Episcopo Gabulensi prohibetur, iratus Syriam depopulatus est, & suburbana Antiochiæ militibus populanda & auferēda omnia, quæ manibus corripi possent, concessit. Cuius iracundiæ, Antiochiam violarat, eum statim pœnas expendisse perhibēt. Nam in reditu, vbi Cilicum fines attigisset, memorabili exitu vitam finiuit manu ad digitum minimum venenatæ sagittæ illapsu strictim læsa, quam vna cū aliis aper sauciatus subito insultu pharetra excusserat, ex læsa parte veneno celeriter in omnes corporis partes discurrente.

Nicetas Choniates in Annal.

Mira Imperatoris Cōstantinopolitan. mors.

VI. *Ob iracundiam ad Imperium non promouetur filius Imperatoris natu maior, sed minor ob clementiam.*

Idem ibid. Isaacus Caloiohannis filius Imperio excidit, prælato ei fratre minore natu, eo quod ad iracundiam esset procliuior. Sic enim pater iam moriturus ad Proceres Imperii inter cætera ait: Filii mei, quamuis eodem patre nati, tamen diuersis præditi sunt ingeniis. Qui etsi ambo & viribus corporum, & dignitate vultuum, & animorum grauitate præcellunt, tamen natu minor Manuel ad Imperii administrationem mihi aptior videtur. Nam Isaacus sæpius ira percitus mihi astitit, & quauis de causa bile efferuescente moderari animo non potest, quæ res inimicissima consilio sapientes perdit. Alter vero præter aliarum virtutum chorum, à quibus nec Isaacus alienus est, nec à clementia quidem re præclarissima abhorret: sed in loco cedere, & obsecundare nouit, & rationis imperium sequitur.

VII. *S. Gertrudis ob impatientiam sibi displicet, sed à Deo consolationem recipit.*

Ludou. Blos. Monil. spir. c. 4. Sancta virgo Gertrudis aliquando ex inordinata quadam tristitia simul & impatientia tantas incurrerat tenebras, vt magna ex parte iucunditatem diuinæ præsentiæ videretur amisisse: quæ tamen tenebræ postea per interuentionem B. Mariæ Virginis fuerunt temperatæ atque mitigatæ. Quum ergo benignius à Domino visitata, recoleret illam suam impatientiam, ac cæteros defectus suos, ipsa sibi valde displicens, cum magna spiritus defectione dixit ad Dominum: Obsecro Domine, impone finem malis meis, nam ego illis nullum finem impono. Libera me, & pone me iuxta te, & cuiusuis manus pugnet contra me. Cuius desolationi Dominus compatiens, sciscitatus est ab ea, vtrum delectationem aliquam in mundo potius eligeret, quam se, & aliquid sibi præponere vellet. Ad quod illa: Absit, absit, vt ego tibi vero, summo, stabili, & æterno bono aliquid præferam. Et Dominus: Cum nihil mihi præponas, & voluntatem tuam voluntati meæ semper *Charitatis efficacia.* subiicere cupias, constat te in charitate & gratia esse: cur ergo propter peccata tua tam desperanter loqueris? Nam (Scriptura teste) charitas operit multitudinem peccatorum.

VIII. *De S. Birgitta ob impatientiam à Christo Domino reprehensa.*

Idem ibid. Christus leniter reprehendens S. Birgittam propter impatientiam & iram, qua perturbata fuerat, ait: Ego creator & sponsus tuus pro te sustinui verbera: tu vero ita impatiens fuisti, vt portare non potueris verba. Ego stans ante iudicem tacui, & non aperui os meum: sed tu acerbius respondendo, & exprobrando vocem tuam nimis exaltasti. Tu debueras omnia patienter tolerare propter me, qui clauis affixus fui pro te: debueras per patientiam tuam *Turbato animo minime loquendum.* eum, qui errauit, ad meliora prouocare. Sis ergo posthac cautior: & vbi ab aliquo ad iram prouocata fueris, non facile loquaris, donec ira ab animo tuo semota fuerit. Transacta autem animi commotione; & causa ipsius commotionis diligenter pensata, poteris loqui cum mansuetudine. Quod si loquendo nihil proficeres, & tacendo non peccares: melius tunc faceres, & maius meritum acquireres, vt sileres.

IX. *Iracundia facile generat execrationem.*

Anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo secundo, eripienda fuit à potestate diaboli fœmina, quæ se illi deuouerat, si ingressa amplius esset in tectum filii à quo irata recesserat. Execrationis oblita statim rediit; & statim dæmon mulierem indutus eam arripuit, in summam templi pinnam adduxit, & dedisset ex eo loco præcipitem, nisi illa ad se reuersa tremẽdo nomine hostem à se aliquantulum remouisset, eodemq; telo circumcursantem, quasi canem, iam iamque se immittentem tamdiu arcuisset, donec allatum est præsidium, & ab homine Societatis reconciliata Deo. *Ex litter. ann. Soc. anni 159[2]. p. 63.*

TIT. XX. De discordia.

Primam discordiam inter homines mouit inuidia Cain in fratrem; quia eius opera maligna erant, Abelis autem iusta. Gen. 3.

Diuturna fuit dissensio inter domum Saul, & domũ Dauid; sed huius domus semper proficiebat, alterius vero continue decrescebat. 2. Reg. 3

Inter Christi discipulos orta est contentio, quis eorum videretur maior, cæterum id Domino displicuisse ex iis quæ sequuntur, manifestum est. Luc. 22

Occasione Ioannis Marci, quem Paulus volebat assumere ad opus Euangelii, facta est dissensio inter Paulum & Barnabam, ita vt ab inuicem discederent: attamen totum conuersum est ad profectum Euangelii. Actor. 1[5]

EXEMP. I. *Inter sanctos oritur aliquando discordia.*

Diuus Augustinus apud Hyponem Africæ, & Hieronymus apud Bethlehem Iudæ, per epistolas inter se vsque ad simultatem disceptarunt de quibusdam scripturæ capitulis; maxime de eo, quod dicit Paulus, se Petro in faciem restitisse, quia reprehensibilis erat. De quo Hieronymus scripserat, quia Paulus Petrum non reuera, sed simulate reprehenderit: Augustinus contra dicebat, quod eum reuera non simulate reprehenderit. *Sigebert. Chron. ad ann. 40[5].*

II. *Dæmones contentionum & seditionum sæpe esse auctores.*

B. Franciscus Assisius cum venisset aliquando ad Aretinam ciuitatem, & ibi seditione inter ciues orta propinquum immineret excidium ciuitatis, vidit duos dæmones exultantes, ciuesque illos contra se inuicem succendentes. Cum autem sanctus vir mandasset per socium, vt ex parte omnipotentis Dei & sui, dæmones omnes recederent, subito miro modo ciues omnes vnanimiter in pacem assenserunt. *Io. Tritem. lib. 1. de [...]tation. [...] gioso[rum] c. 5.*

III. De

III. *De discordia à dæmone excitata ob loci præeminentiam.*

.Naucle. olum. 2. hronograp. nerat. 36. n. 1055.

Anno Domini millesimo quinquagesimo quinto, Henricus III. Imp. natura iucundus, hominib. affabilis, omnibus humilis; hostibus terribilis, pauperibus pius & largus. Hic cum semel festum Pentecostes apud Moguntiam celebraret, diabolo suadente, inter famulos Archiepiscopi & famulos Abbatis Fuldensis contentione suborta de locatione, post verba deuentum est ad verbera, ex quo Ecclesiæ pauimentum cruore repletur: sed Episcopis & aliis conuolantibus, pax inter diffidentes reformata est, templũ purgatum, atque cum multa deuotione Missa celebrata est: & cum ad illum versum Sequentiæ ventum est: *Hunc diem gloriosum fecisti*, vox ab aere lapsa est, dicens: Hanc diem bellicosam ego feci. Quo audito, rigentibus omnib. Imperator diligenter intendens lætitiam diaboli: Tu, inquit, omnis malitię inuentor & incentor, diem bellicosum & arrogantibus luctuosum fecisti; sed nos per Dei gratiam, qui illum gloriosum fecit, pauperibus: & indigentibus gratiosum faciemus; & mox reincœpta Sequentia, solenni ploratu gratiam Dei inuocabant, completaque cum deuotione Missa, omnibus pauperibus per præconem vocatis omnia pretiosa cibaria quæ sibi & curialib. præparata erant, in vsus illorum consumpsit: Ipseque pius Imperator cum cæteris prælatis ac ministris propriis manibus illis seruiuit.

enrici 3. np. pietas.

IV. *Discordiarum fautores sunt sæpe ipsi domestici inde lucrum sperantes.*

Eneas Syl. 32. de Eupa.

Fridericus & Guilielmus Saxoniæ duces, fratres, crudelia inter se bella exercuerunt hæreditatis paternæ causa; & quamuis de pace sæpe mentio fieret impedientibus tamen plerisque, quibus ea discordia quæstui erat, irrita fuit omnis compositio. Sed cum vastatis iam agris, tota Prouincia pessum iret, & Apollonius quidam fraternarum incensor discordiarum per annum Iubilæum Romam petisset, rogauit Fridericus germanum suum, vt ad se Libercam veniret secum de pace acturus. Annuit Guilielmus. Iter ingresso dixere consiliarii, paratas insidias esse, caueret, ne se iret perditum. Quibus ille: Age, inquit, lubens moriar, si vos prius necatos videro, qui contentiones fraternas alitis. Ita loquutus, sequi iussis, qui se amarent, vrgensque calcaribus equum, festino cursu fratrem adiit. Cum quo, semotis arbitris, è vestigio pacem composuit, fœdusque pepigit.

b bona rrena discordia nata. Discordiaum insiens fautoes.

V. *Contentio sopitur armis cœlestibus.*

Pet. Damia. Ostiens. Episc. Epist. 9. ad Firminũ.

In Galliarum finib. audiui gestum esse quod narro: Inter Abbatem, & quendam sæculi potentem orta est non leuis de possessione contentio. Cumque à partis vtriusque fautoribus minis diu certaretur & iurgiis, tandem vt armis ageretur vtrinque condictum est. Et sæcularis quidem, paratis militum copiis, campum præliaturus ingreditur, acies struit, cuneos ordinat, atq; ad fortiter agendum omnium mentes acerrimus cohortator inflammat. Silueſcũt omnia gladiis rubent clypei, vociferantium clamor attollitur, minaces armatorum fremitus inhorrescunt, tela stringuntur, & solus aduersę partis impetus, ad congrediendum accensis * manibus, expectatur. Abbas enim nõ in armis terrenis spem suam; sed in humanæ salutis auctore constituens, cunctis qui pro se dimicare conuenerant, suum prohibuit comitatum. Solos autem monachos suos equis imposuit, capita cucullis operiri præcepit: sicque cum illis, velut galeatis & loricatis fidei munimento Crucisque vexillo, non ferrea, vt sperabat, arma conspiceret, sed tanquam cœlestem atq; angelicam aciem cominus aduertisset; tantus eum cum suis omnibus diuini timoris horror inuasit, vt desilientes de equis protinus arma proiicerent, terræ se humiliter sternerent, indulgentiam flagitarent. Sic, sic nimirum titulos victoriæ triumphalis obtinuit, qui non in frementibus equis, non in micantibus gladiis spem posuit, sed ex diuinæ tantum potentiæ virtute præsumpsit.

* *forte* mentibus.

Monachorum pugna spiritualis.

VI. *De contentione inter duos fratres orta, miracula per Gregorium Thaumaturgum dirempta.*

Greg. Nisse. in vita eius Euseb. li. 7. c. 15.

Tempore Gregorii Thaumaturgi Episcopi Neocæsariensis, vt habetur in eius vita, erant duo fratres ætate iuuenes, qui paternam nuper inter se diuiserãt hæreditatem; in stagni cuiusdam possessione adeo pertinaciter dissidentes, vt alter alteri necem intenderet. Fuerat causæ arbiter electus Gregorius: sed neque is animos in mutuam cædẽ œstro quodã iracundiæ conspirantes vllis rationibus, vel lenitate verborum placare poterat. Iamque dies certaminis aderat, quo inter se conflata vtrinq; magna subditorum manu, de summa rei confligerent. Quod vt intellexit vir sanctus, pridie ad ripam stagni celeriter abiit, totamque noctem ducens insomnem, Mosaico plane miraculo, continentem illico reddidit aridam, & omni humore vacuam, ita vt ne in cauo quidem vllæ superessent aquarum reliquiæ; quæ ante orationem instar pelagi exundabant. Quo spectaculo & contentio omnis dirempta est, & dissidentes animi fraterno amore vere sociati.

Discordia miraculo dirempta.

VII. *Discordia gignit seditionem.*

Niceph. Calist. hist. eccl. li. 9. c. 24.

Leontius Episcopus Antiochenus, in grauissima illa apud Antiochenos de fidei negotio dissensione, cum timens seditionem, sentẽtiam suam aperte proferre non auderet, aliquando caput suum canis florescens manu demulcens dixisse fertur: Niuem eam solutam lutum multum subsecuturum esse. Ænigmate eo obscurius indicans, dissonantiam celebrandi Dei apud populum aliquando in seditionem euasuram; neque eos, qui factionis suæ essent, cum reliqua multitudine consensuros.

VIII. *Pulchrum dictum Alphonsi ad impediendas contentiones.*

Ant. Panor. li. 3. de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus Aragoniæ ac Siciliæ Rex sæpenumero dicere solebat; Si Romanis illis temporibus vixisset, se constructurum fuisse templum Ioui Positorio, vt de rebus acturi in eo prius conuenirent, & contentionem omnem deponerent. Innuit autem nihil æque Reipublicæ esse perniciosum ac si plebis cum Patribus crebræ contentiones exoriantur.

IX. *Ex discordia nascitur ira & execratio.*

Pet. Dam. Card. lib. 4. ep. 17.

Auctore discordiæ spiritu peruerso, cum presbyter presbyterum, probrosis contumeliis & maledictis aliquando lacerasset, alter dentibus stridens, corrupta lancea iter arripuit, atque ad domum suam longius constitutam furibundis properare gressibus cœpit. Sed cum caligo noctis superuenisset, ecce quinque nigri equites cum caballis, æque nigris obuiant: eique is, qui maior videbatur insultat: Sæpe, inquit, institi, vt in clientelam meorum contubernalium venires, nunc autem non poteris iugũ meæ ditionis euadere. Presbyter nimio terrore perculsus, putans esse nobilem virum, nomine Romanum, qui illum sollicitauerat, vt sibi subditus fieret, illi manus subditorum more deosculatus, se herili eius fidei commisit. Quem protinus ille percontatus est; Scis, quis sim? Respondit Presbyter, nonne tu es Dominus meus Romanus? At ille, absit, absit, ego sum quidam diabolus, cui tu nunc commissus es: vide vt stes promissis. Quo dicto disparuit Hic autem perterrefactus domum rediit, Episcopum Teuzonem adiit, & me præsente, pœnitentiam flagitauit. Dignitas officii sacerdotalis illi adempta est, carceri cum spe veniæ adipiscendæ, donec pœnitentiam adimplesset, inclusus.

X. *In contentione cauendum ne sit obstinatio, quam zelum veritatis in fratre tuo docendo vel dedocendo vocas.*

Ex vitis Pat. part. 2. pag. 175.

2. Tim. 2.

De hac re egregie senex quidam in Vitis Patrum: Si quis, aut de scripturis, aut de quacunque causa locutus fuerit, ne contendas cum eo: sed si quidem bene dicit, consenti ei; si vero male, dic ei: Tu scias quomodo loqueris. Ait enim Apostolus; *Nolite cõtendere verbis.* Hoc obseruans & humilitatem possidebis, & odium euitabis. Nam si persistas contendens, & vis defendere sermonem tuum, nascetur scandalum.

TIT. XXI. De modo compescendi iram.

EXEMP. I. *Macedonius clarissimus Anachoreta Theodosii Imp. iram mitigauit proponendo considerationem suæ naturæ similis sibi subiectis.*

Niceph. Eccle. hist. lib. 12. c. 44. Theod. li. 5. c. 21. Trip. 9. 32.

POst mortẽ illustris Imperatricis Placillæ, Theodosius pro suo in illam amore, nec non propter excellentem eius virtutem statuam æneam ipsi erigi iusserat Antiochiæ: quam populus tumultuans deiecerat. Vnde Imperator ad eam iniuriam vindicandam milites conuocauit. Sed Macedonius vir diuina gratia plenus, ad aulæ Principes his verbis est vsus: Vt mandata hæc ad Imperatorem referatis dilecti filii, oro. Meminisse te, ô Imperator, oportet, non solum Principem: sed hominem etiam te esse. Proinde non ad Imperii tantum amplitudinem respice, sed naturam ipsam considera. Quum enim homo sis, hominum tibi imperium commissum est, qui cum eiusdem tecum sunt sortis, & conserui adeo tui: tum ab ipsa creatione imagine Dei cohonestati sunt. Itaque ne tam vesana audacia aduersus diuinam imaginem grasseris, vide. Imaginis enim Dominum ad iram concitabis, si in eos, qui imaginem illius gerunt, sæuias. Tum autem illud etiam te dispicere decet, te propter æream imaginem multitudini infensum crudeliter in eam animaduertere velle. Quanto autem imago animata inanimatæ præstet, quid dicere opus est: Nam id eis etiam, qui vel mediocrem obtinent mentem, constat. Illud præterea fac cogites, nobis quidem perfacile esse, plures ex ære facere imagines pro vna illa, quam vecordi temeritate insana plebs cõminuit: te aũt nequaquã efficere posse, quantumuis contendas, vt vel capillum vnum eorum qui cæsi sunt ereare valeas. Hæc illi à sene sapiente audita, sicuti simpliciter dicta erant, ita Imperatori renunciarũt. Non parum etiam Flauiani legatio illis profuit, vt iræ flamma in Imperatore extingueretur. Postea namque ira & minis omissis, communem populo scripsit defensionem, crimen illis condonauit.

Antiochenis patronatur Macedonius Anachoreta.

Macedonii depr[ecatio] ad Im[p].

Ira Theodosii Im[p]. quomodo Macedonio placata.

II. *De ira Alphonsi Regis aduersus vxorem & Archiepiscopum mitigata.*

Rod. Tol. li. 6. & ...cius Ma... ca. 7. de rebus Hisp.

Alphonsus VI. Hispaniarum Rex Toletum vrbem deditione acceperat incolumitatem pollicitus Saracenis, & in maiore basilica religionis eorum exercitium. Interea Constantia Regina cum Bernardo Archiepiscopo Toletano nocte basilicam hanc seu Mesquitam intrauit, purgauit, & diuino cultui consecrauit. Saraceni Regis fidem accusare, implorare. Rex summa celeritate in vrbem venit, certo consilio de auctorib. supplicium sumendi, & quia sciebat multos intercessuros, præsentibus Saracenorum legatis iurauit, nihil se eorum, quæ pro Regina & Archiepiscopo peterentur, facturum. Ergo Regina & Archiepiscopus clerum & omnes religiosos cũ Regis filia cilicio induta præmiserunt. Quos cum Rex vidisset, descendit de equo, vt sacris solitam reuerentiam exhiberet. At cum filiam conspexisset, Vah, inquit, matri comes eris in morte. Filia vero, Peto ergo, inquit, vt Reginam tibi terreno Regi non parentem, sed cœlesti Regi fidelem, simul & Archiepiscopum illico interficias. Rex tam pia sagacitate deuictus ad filiam ait, Liberasti à morte matrem, sed perpetuo maritali consortio carebit. Vix verba expleuerat, & vidit vniuersos Saracenos vtriusq; sexus

Ira Alphonsi in Reginam & Archiep.

Clero reuerentia Rege Alphonso exhibita.

obuios

obuios supplicantes, vt Reginæ & Archiepiscopo veniam daret, asserentes ex veteris oraculi fidei idipsum nutu diuino factum esse. Ergo Rex acquieuit precibus supplicantium, & lætam intrauit ciuitatem. Mox basilicam ex Mesquita consecratam deuote visitans, in medio portæ Reginam sacco indutam, & Archiepiscopum Pontificalibus ornatum inuenit, clamantes: Peccauimus in te, ô Rex, sed oramus, peccati causam & finem respice. Rex igitur manus Præsulis deosculans, & Reginam amplectens petiit regale palatium.

III. *Qua ratione S. Ephrem iracundiæ passionem mitigauerit.*

S. Ephrem dicitur primum iracundiæ intemperanter subiectus fuisse, & ob eam causam monasticam vitam exercuisse, ne à quopiam irasci videretur. Cum igitur illi, vbi plures dies more suo ieiunasset, cibum minister afferens ollam fregisset, & hunc pudore ac metu teneri cerneret, Bono sis animo, inquit, ad cibum nos eamus, quandoquidem ille vsque ad nos non venit, & fragmentis ollæ assidens pransus est.

IV. *Qua arte mulier quædam illustris mansuetudinem sit edocta.*

Narrauit quidam ex patribus, quod mulier illustris, & ex senatorio genere venerit adorare sancta loca. Cumque descendisset Cæsaream, placuit sibi illic requiescere, rogauitque Episcopum dicens: Da mihi vnam virginem, vt informet me, & doceat timorem Dei: eligens autem Episcopus humilem virginem, tradidit ei. Post aliquantulum vero temporis occurrens illi Episcopus ait: Quomodo se gerit virgo, quam assignaui tibi? Quæ ait: Bona quidem est, sed non valde prodest animæ meæ, permittit enim me voluntates meas facere, cum sit humilis. Sumens autem Episcopus vnam duriorem ded t ei, quæ illam obiurgabat, appellans eam fatuam diuitem, & his similia illis exprobrans. Post tempus aliquod rursum illam rogauit Episcopus: Quomodo se habet altera virgo? Quę dixit: Reuera ipsa prodest animæ meæ. Atque ita magnam acquisiuit mansuetudinem.

V. *Passiones animæ statim esse præcidendas, prius quam in habitum transeant, similitudine apta ostenditur.*

Otiosus erat quandoque senex magnus cum discipulis suis in hortis, in quibus cupressi variæ, magnæ scilicet ac paruæ, creuerant. Imperauit igitur vni ex fratribus Senex, cupressum euellere: quæ cũ parua esset & tenera, vna manu extirpata est. Postea, iussit aliam maiusculam euelli, quæ nõ vna, sed ambabus manibus tandem euulsa est. Tertio, maiorem adhuc priorib. videns senex, & illam imperauit velli; quæ non sine magno labore extracta est. Quartam quoque cæteris altiorem extirpari iussit: quæ summo conatu, labore, & sudore, vix extrahi potuit. Quintam adiecit maximam: quam cum ille conaretur euellere, nunquam valuit; sed in cassum circa eam elaborabat, desudabatque. Quod vt vidit senex, solum videlicet opus perficere minime posse, iussit coadiutorem accedere, sicque ambo illam tãdem extrahere. Tunc ad omnes conuersus senex ait: Huiusmodi sunt passiones nostræ fratres: Cum teneræ sunt & paruæ, si volumus, facile illas possumus à nobis extirpare: quod si eas neglexerimus, obdurescent illico; quoque magis obduruerint, eo maiore vi & labore opus erit: Quinimo irriti erunt conatus nostri omnes in illas, nisi alicuius viri sancti orationes ad auxilium nobis accesserint: vim etenim magnam habent auxilia, quæ à viris iustis & sanctis expetuntur. Vnde Propheta: Beatus, qui tenebit & allidet paruulos suos ad petram.

Passionum germina euellenda antequam adolescant.

Orationes aliorum nobis prosunt.

Psal. 136.

VI. *Iracundiam sensim deperdit Columbinus sacrorum librorum lectione.*

Paul. Morisius Mediolan. li. 1. de Orig. relig. nunc 38. an. 1355.

Anno Domini 1355. contigit S. Columbinum semel redire domum circa prandii horam cum orexi non modica: qui, quod parata omnia non essent, statim ita commotus cæpit cũcta domi euertere. Eius vxor mulier prudens, honesta ac ingenio præstans, prout poterat eum placare conabatur, supplex rogans, vt patienter ferret moram, nec pro tantilla re sese ita cruciaret, ob oculos proponens sanctorum historias, vt in illis sese tantisper occuparet, dum instrueretur mensa. Tum ille magis magisque inde inflammatus, librum arripiens in mediam aulam proiicit, vxori hæc verba obiiciens: Nulla tibi alia cogitatio, quam de Sanctorum legenda. His dictis cũ nonnullis aliis verbis, conscientia ita eum mordere cœpit, vt extemplo librum de terra collegerit ac reuoluere cæperit. Incidit in historiam B. Mariæ Ægyptiacæ peccatricis, quæ quamuis longa sit, ipsa tamen breuissima visa est: dum enim legeret, ita cor eius leniebatur, vt à priore conditione mutatus planè recesserit: quæ enim prius pluris faciebat, ea cõtemptui habuit, terrenis non amplius inhiabat, vt prius: liberalissimus in pauperes effectus templa etiam frequentabat, orationibus rebusq; diuinis totũ se postea impendebat. Insuper carnem affligere, eamque spiritui subiectam reddere studebat, & vt multa paucis complectar, statim proposuit castam viuere vitam, viuisque rationibus vxori vitæ castimoniam persuadet, quæ licet adhuc iuuenis, mariti tamen desiderio acquiescit. Tunc Columbinus ad eius pedes prouolutus castitatem perpetuam Deo vouet. Inde vero non amplius in lecto, sed aliquando in scamno, nonnunquam humi dormire cæpit pauciorem etiam partem noctis in oratione consummans. Firme statuit Christum Dominum in paupertate sequi, & vere coram hominibus cõtemptui haberi.

Lectio sacrarum historiarum quid vtilitatis adferat.

S. Columbinus Deo castitatem vouet.

VII. *Iracundiam comprimunt sodales consideratione sui status.*

Franc. Veron. in Manuali Sodalitatis c. 11. p. 5. ex Bencio in an. lit. Soc.

Duo recentiora his addam. Conuiciis prouocabantur, inquit Bencius; diuersis temporibus duo è Sodalitate Collegii Panormitani in Sicilia; & vero incitabantur ira ad inferendam iniuriam, sed vterq; rexit ea cogitatione animum, quod de Sodalitio esset. Hic admotam capulo sua sponte manum (habebat n. gladium) repressit, & aduersarium molli sermone placauit: eum ille, à quo lacessebatur, duxit in proximum templum, & ab admirante veniam petit genu flexus, quod ipsi causa iracundiæ fuisset: gloriosa prorsus, qua se vicit vterque, victoria.

VIII. *Qui iniuriam & alapam acceperat, sua patientia eum, qui læserat, ad agnoscendam culpam induxit.*

Idem ibid.

Aliud ex Sodalitate Vallisoletana in Hispania subiungam, quod contigit anno 1596. Duo (quæ humana fragilitas est) ex hoc B. Virginis grege lectissimi viri, & factis & conditione præstantes, cum de re quadã in medio Regalis iudicii foro (Cancellariam vulgo dicimus) vehementius quam par erat concertare cœpissent; vnus alterum tum mendacem appellauit, tum colapho in maxima litigatorũ turba percussit. Qui hanc duplicem iniuriam acceperat, memor ex Congregatione se esse Virginis, & cui se viuendi sectæ dedisset animaduertens, hęc tantum effatus post alapam, postque conuicium; Meis sceleribus, inquit, multo plura debentur, Dei ego amore hæc perpetiar. Hæc verba protulit, quietus assedit, non aliter atque si nihil ei acerbum & triste contigisset. At auctor iniuriæ, celeriter agnita culpa, multo plura præstitit, quam quæ ab illo petebantur. Etenim eodem in loco, eademque auditorum, spectatorumque frequentia, seipse retexuit, palinodiamq; cecinit, se insanum & à mente destitutum effutisse, neque in illum cadere, quem temere offendisset.

Patientia notabilis eiusque fructus.

TIT. XXII. De peccato Acediæ.

Audiens Iacob quod alimenta venderentur in Ægypto, dixit filiis suis: Quare negligitis? Descendite, & emite vobis necessaria. Gen. 42.

Samson, dum cum Philistæis pugnat, non potest capi ab hostibus, sed postquam dormiuit in sinu fæminæ, & otiose cum ea remansit, mox capitur, & cæcatur ab hostibus. Iud. 16.

Quamdiu Dauid exercitauit se in militia, non insultauit ei luxuria; sed vbi otiosus remansit domi, laborauit adulterio, & homicidium commisit. 2. Reg. 11.

Salomon, dum occupatus esset in ædificatione templi, non sensit luxuriam; sed mox recedens ab opere persensit eius insultum, & deficiens, fœmina instigante, ad idola, adorauit in thalamo vitulum aureum. 4. Reg. 11.

Cum Sodomitæ homines in otio hebescerent, in spurcissimum illud nefariæ libidinis scelus præcipites lapsi sunt. Ezech. 16.

Virgines dormitantes, quarum lampades non fuerant prius ornatæ, fuerunt postea à nuptiis exclusæ. Matth. 25.

EXEMP. I. *Quibus exercitiis operam dabat beatissima Christi Domini mater.*

Mar. rul. li.

FErunt beatam Virginem Dei matrem, dum adhuc in templo seruiret, à summo mane vsque ad horam tertiam precationes extendisse, à tertia ad nonam lanificio sese occupasse. Inde demum sumpto cibo, vsq; ad occubitum solis lectitasse scripturas, & in earum meditatione pernoctasse. Hac itaq; vitæ institutione ad tantam morum sanctitudinem deuenit, vt sola præ omnibus elegi meruerit, quæ & Saluatorem mundi pareret, & post partum Virgo permaneret. Quod si hæc, quæ sine peccato concepta, omnis prorsus peccati semper expers fuerit, id temporis, quod lectioni orationiq; supererat, manuum labore sibi transigendum duxit: quomodo te in ignauia otii mollitudine quandoque desidẽtem, securam arbitraris ô virgo, quam in peccatis genuit mater, quam quotidie interius cogitationes, exterius proni ad vitia sensus impugnant? Crede mihi, non effugit decipulas diaboli quisquis laborem fugit.

II. *Diuus Antonius magnus, vt semper laboraret, diuinitus monetur.*

D. ... in vi... eiu...

D. Antonius monachorum pater cupiens otiositatem fugere, clamauit in eremo ad Dominum, & dixit: O Samaritane, Domine Deus: O animarum & corporũ, vere custos, suscita in me gratiam tuam, infunde seruo tuo misericordiam, vt in eremo collocatus, in conspectu tuo otiosus non maneam. Et audiuit Antonius; Antoni cupis Deo placere? ora, & dum orare non poteris, manibus labora, semper aliquid facito, fac quod in te est. Age quod potes, & non deficiet tibi auxilium de sancto.

Orti... Anto...

III. *Elizabeth Lantgrauii vxor nunquam otio diffluebat.*

Co... vit... pu... to.

Hæc etiam otii vitandi cura coniugatam honestauit Lantgrauii Thuringiæ Principis vxorem Elisabeth, quæ erat Pannonum Regis filia, cum multis ante viduitatem opibus polleret, ne quandoq; per otium luxu difflueret, ancillarum officia vsurpabat, lanam linumq; carpendo, nendo, texendo, suendo, cæteraque id genus opera conficiendo se plurimum fatigabat. Sic pudicitiam conseruauit, sic humilitatem custodiuit, sic ipsa Euangelicæ perfectionis insignia, quibus post obitum mariti eluxit, comparauit. Etenim ad illam beatitatis quietem perueniri nõ potest, nisi per vitæ præsentis frequentes assiduosq; labores.

IV. In *hac vita cur assidue laborandum.*

Sozom. c. ...

Dorotheus, Thebanus monachus, interdiu lapides ex mari, quod erat in proximo, colligere, inque annos singulos extruere paruam domum solebat, & eam dare his qui sibi domum ædificare non poterant. Noctu autem folia palmarum nectebat textura tortili, & ex illis sportulas conficiebat, quibus

bus victum sibi suppeditaret. Nunquam visus est sua sponte quieti se tradere. Cui quidam; Cur, inquit, ita corpus conficis? Quia illud, inquit, me conficit.

V. *Cogitatio æterni cruciatus & æternæ gloriæ sufficit ad vitandam acediam.*

Quidam Frater perrexit ad Abbatem Alexandrũ ipsius monasterii Abbatis Gerasimi ducem, & ait illi: Abba, volo ex eo loco, vbi habito, discedere. Valde enim acedia, & tædio animi laboro. Respondit ei Abbas Alexander: Istud fili, signum est, quia nec regnum cœlorum, nec æternum cruciatum in mente habes: nam si ista sollicita intentione cogitares, nullam in cella tua acediam sentires.

VI. *Assueti ad laborem non facile patiuntur alium sibi ministrare.*

.169. Erat senex quidam in Sciti captus oculis, in monasterio Abbatis Sisci. Distabat autem cella ipsius à puteo fere millibus passibus, & nunquam passus est, vt sibi alius afferret aquam, sed facto fune, vnum ipsius caput ad puteum ligauit, & alterum in cella sua: iacebat autem funis in terra. Quando ergo pergebat sibi haurire aquam, supra funem ambulabat: hoc autem faciebat senex vt inueniret puteum. Cũ autem arena propter ventum operuisset funem, tenebat ipsum manu, & excutiebat, & rursus illum in terra ponebat, & super eum ambulabat. Frater quidam autem rogabat senem, vt se permitteret, illi afferre aquam: cui respondit senex, Fili, viginti & duo iam sunt anni ex quo mihi semper ita hausi aquam, & laborem meum tu modo auferre vis?

VII. *Negotiis, præsertim secularibus sic homini Christiano incumbendum, vt à seipso numquam omnino egrediatur.*

D. Antoninus Archiepiscopus Florentinus, grauissimis Ecclesiæ negotiis immersus, ita ex abdito domicilio egrediebatur, vt in eo pedem alterum retineret; & inter tot rerum fluctus ea ipsi animi tranquillitas perstabat, vt nulla vnquã posset tanta perturbatione ac mũdi curis irretiri, quin, quoties vellet, ad diuinarum rerum theoremata statim rediret, & interna quadam mentis dulcedine frueretur. Stomachanti semel Francisco Castiliono, qui ei erat à secretis, vt numquam sui, semper alieni futuri sint, qui ad Episcopales sedes euehuntur, respondit: Fieri non potest, fili, vt inter tot huius sæculi sollicitudines pacato animo cõsistamus, nisi recõditum quendam & occultum mentis angulum intactum habeamus, ad quem negotiorum strepitus & curarum anxietas non irrepat; vt, vbi actitandis causis destiterimus, eo tanquam ad asylum tutissimum, & ab hoc exteriore homine ad eum, quem Paulus interiorem vocat, recurramus.

VIII. *Ioannis Pici Mirandulæ pœna ob neglectum eruditionis & ingenii sibi à Deo traditi talentum.*

Franciscus Picus Comes Mirandulanus in vita Ioannis Pici patrui scribit, non longo post obitum Ioannis Pici tempore, spectrum Ioannis apparuisse Hieronymo Sauonarolæ, eique dixisse, torqueri se pœnis expiatoriis, eo quod non satis diligenter & fœcunde talentum sibi à Deo creditum eruditionis & ingenii multiplicasset; & quia non quanti par erat fecisset, internas Dei suggestiones inspirationesque, quæ adhortabantur, honestos labores quos inchoarat non abrumpere, & quæ sibi animo proposuerat, ea instanter operari atque perficere. Quæ Hieronymus mox in concione proposuit, & omniũ precibus Picum commendauit.

Mart. Delrio lib. 2. Disquisit. Mag. q. 26. sect. 5.

Ioan. Pici ignaui pœna purgatoria.

IX. *De adolescente otioso, cui, dum manducaret, cibi videbantur verti in angues.*

Vidi iuuenem, inquit Thomas Brabantinus, cuius amarissima relatione memini quod subiungo. Hic piorum fratrum suorum labore manuum viuebat: ipse vero segnis otio vacabat & tædio. Et factũ est animaduersione diuina; vt eo cum patre & fratribus ad mensam sedente, cibi (sicut ei soli videbatur) verterentur in angues, sapore tamen rerum deterrentium non mutato. Hoc cum per aliquot dies continuaretur in peius, tandem mutato vitæ proposito, liberatus est & sanatus.

Thom. Cantipr. lib. 2. Apum, cap. 9. p. 2.

X. *Monachus acediosus purgatorii pœnas luit.*

Senex quidam narrauit nobis, cum Thebaidem venissemus, quod senex vnus morabatur extra ciuitatem Antinoum, magnę virtutis vir, qui in cella sua egerat annos septuaginta. Erant autem illi discipuli decem, ex quibus vnus erat valde negligens sui. Senex ergo sæpius illum corripiebat, & hortabatur dicens: Frater, sollicitudinem gere pro anima tua; habes enim mori, & nisi te emendaueris, in supplicium tendes. Frater autem ille semper seni inobediens erat, nec ea, quæ ab ipso dicebantur, admittebat. Cõtigit autem post aliquantulum temporis, vt iste moreretur. Contristatus vero senior super illo valde (sciebat enim quod in magna desidia, & negligentia de sæculo exiisset) cœpit orare, ac dicere: Domine Iesu Christe, verax Deus noster, reuela mihi, quid sit circa fratris animam. Aspexit autem in excessu mentis effectus, fluuium ignis, ingentemque in ipso igne multitudinem, ac medium fratrẽ illum ad collum vsq; demersum. Tunc ait illi senior: Nonne te propter hanc pœnam orabam, vt curam animæ tuæ ageres, fili? Respondit frater, & ait seni: Gratias ago Deo, pater, quod vel caput meum requiem habet. Per orationes enim tuas supra caput Episcopi sto.

Sophron. c. 44. prat. spirit.

Cella perpetua vtebantur etiã olim monachi.

Monachus negligens purgatoriũ experitur.

Defunctorum animæ viuentium precibus adiuuantur.

XI. *Acediæ spiritui quomodo resistendum.*

Cum incipiens in eremo commorari, Abbati Moysi omnium sanctorum summo dixissem, me ægritudine acediæ hesterno die grauissime fuisse confectum, nec ab ea potuisse alias liberari, nisi ad Abbatem

Io. Cassian. lib. 10. c. 25.

Abbatem Paulum protinus cucurrissem ille: Non te, ait, ab ea liberasti, sed magis ei te addictũ ac subditum præbuisti: Grauius enim te vt desertorem ac fugitiuum deinceps aduersarius impugnabit, quem de conflictu superatum protinus aufugisse conspexit; nisi de cætero commissa congressione, non desertione, cellæ, vel somni torpore ingruentes æstus eius ad horam euaporare malueris; sed tolerantia potius & conflictu didiceris triumphare. Vnde experimento probatum est, acediæ impugnationem non declinando fugiendam, sed resistendo superandam.

Acedia qua ratione superanda.

XII. *Qua ratione S. Brigida è Scotia virgo virginem à spiritu acediæ liberarit.*

In vita eius apud Sur. tomo 1. Febr. 1. c. 6.

Virgo quædam à S. Brigida inuitata cum mensæ assideret, S. Brigida dæmonem illi prope assidentem vidit. Ait autem virgo: Vellem & ego, modo fieri possit, videre illum. Non est isthuc, inquit, Brigida, impossibile: sed prius oculos consigna tuos, vt eius adspectum ferre queas. Illa signo crucis munit oculos, videt Satanam acerrima specie, immani & vasto capite, & per foramina & rimas omnes capitis flammas fumosq; erumpentes. Tum Brigida, Loquere, ait, nobis dæmon. At ille, Non possum, inquit, tibi loqui sancta Virgo, nec tamẽ tua iussa contemnere, quandoquidem tu præcepta Dei non contemnis, & pauperibus ac infimis quibusque affabilem te præbes. Cur vero, ait S. Brigida, huc accessisti? Apud virginem hanc, inquit, demorandi mihi & spatium & opportunitatẽ præstat eius desidia & torpor. Conuersa ad virginem S Brigida: Vide, nunc, inquit, quẽ tam multis annis apud te foueris; atque ex illa die liberata est virgo ab illo nequam spiritu.

Dæmonis aspectu puella torporis spiritu liberatur.

Desidiosos comitatur dæmon.

De peccatis alienis.

Ea peccata dicuntur aliena, quæ licet aliorũ manibus operaq; fiant, nobis tamen merito imputantur, nostrasq; conscientias damnationis reas constituunt. Sunt autem nouem huiusmodi.

TIT. XXIII. De Iussione primo peccato alieno, quod perpetratur, cum ex decreto, mandato vel imperio nostro, ad proximum redit iniuria, vel malum aliquod.

Exod. 1. *Pharao Rex Ægypti legem tulit, vt statim vbi Hebræorum paruuli masculini sexus nati essent, occiderẽtur, aut in flumen proiicerentur: peccatum alienũ commisit, quia propter mandatum suum paruulos occidit, non propriis sed alienis manibus.*

2. Reg. 11. *David Rex dederat litteras Vriæ ferendas ad Ioab militiæ suæ Principem, quibus iubebat, vt ipsum Vriam poneret ex aduerso belli, vbi fortissimum esset prælium in expugnatione ciuitatis, vt ibi percussus interiret. Quod factum est. Sed eo occiso reprehenditur Rex, quod Vriam occidisset, non quidem manibus propriis, sed gladio filiorum Amon.*

Similiter Herodes Rex aliorum manibus infantes Bethlehemiticos à bimatu & infra occidi præcepit. *Matth.*

Pilatus non legitur Christum Dominũ propriis manibus crucifixisse, percussisse, aut violenter traxisse, tamen damnatus creditur, quod Christum morti adiudicauerit: nulli etenim Christum occidere licuisset, nisi eum ipse sua auctoritate condemnasset.

Sic deniq; Tyranni omnes peccarunt morti tradendo martyres.

EXEMP. I. *De iniquo Trasamundi Regis ad Hildericum filium præcepto.*

Trasamundus Rex Vandalorum, Ariana impietate infectus, cum iam morti vicinus esset, Hildericum filium suum ex Eudoxia filia Valentis Imperatoris astringit sacramento, ne Catholicis in regno suo consuleret. Qui patre mortuo Deo magis obediendum esse, quam hominibus recte iudicans, ante quam regnum susciperet, omnes Catholicos ab exiliis iussit reuocari, euolutis septuaginta quatuor annis, ex quo Gensericus auus eius statum Ecclesiæ in Africa prophanauit.

II. *Iussio interfectionis Symmachi & Boetii quomodo vlta.*

Cum magna auctoritas Romæ duorũ esset, Symmachi & Boetii, qui gener Symmachi fuit Theodoricus Gothorum Rex euocauit eos Ticinum, & diu captiuos tenuit, quia aliquibus eius decretis aduersati fuerant, & bona eorum publicauit, & tandem ipsos interfici iussit. Hanc iniustam crudelitatẽ hæc pœna secuta est: Non multo post eorum necem, cũ cœnanti propositum fuisset in mensa grande caput piscis, visus est cernere sibi caput Symmachi, horribili rictu & flammeis oculis minitantis ipsi. Subito igitur consternatus & tremens iussit se in lectum collocari, & accersito medico Elpido narrauit amicis terribilem illam Symmachi speciem conspectam, & in deploratione sceleris sui paulo post extinctus est.

TIT. XXIV. De secundo peccato alieno, quod fit, dum mali consilii, quod alii sequuntur, vel sequi possent, ipsi sumus auctores & administri.

Caiphas consilio suo Senatum Iudaicum in mortem Christi concitauit atq; permouit.

Contra vero laudatur Ioseph ab Arimathea, & vir bonus iustusque dicitur, quia non consenserat consilio & acti-

actibus eorũ, Pontificum scilicet & Pharisæorũ in Christi necem impie conspirantium.

Eiusdem classis fuit Demetrius ille, qui cum aliis opificibus, vt suo studeret quæstui, totam pene vrbem Ephesiorum aduersus Paulum Paulique doctrinam, ingenti seditione compleuit.

Impegit hic etiam infamis Herodias, qua Rex Herodes per adulterium fœde abutebatur. Nam illius consilio & suasu instructa saltatrix filia, quod crudeliter appetiuit, sanctissimi Ioannis obtruncatum caput, nefarie impetrauit.

EXEMP. I. *Consilium impium & crudele matris Caroci Regis.*

ANno Dominicæ natiuitatis 410. Carocus Rex Vandalorum cum magna multitudine Germaniam peruagatus, assensu Germanorum traiecto Rheno Gallias inuasit, & vastata per gyrum patria, indigenas grauiter afflixit. Ei mater detestabilis mulier, a cuius nutu pendebat, tale dedit consilium: Fili, si nomen quæris æternum, omnia ædificia, quæ cæteri Reges & Principes construxerunt, destrue, & homines, quibus illi pepercerunt, occide: Tu enim neque meliora neq; pulchriora poteris ædificia cõstruere, quam dudum illi cõstruxerunt, neq; pietate, modestia, siue clementia, illis parcendo, quos viceris, nomẽ tibi facere gloriosum. Impiæ genitricis malo vsus consilio Carocus, Rheno transmisso Moguntiam vrbem CisRhenanam, cum habitatoribus cunctis deleuit, incendit ac funditus destruxit. Deinde Wormaciam, postea Spiram simili furore aggressus, interfectis ciuib⁹ cunctis, quos reperit, subuertit. Inde mouens, Treuirorum antiquissimã vrbem Cismosellanam obsedit, cepit, & vix paululũ à clade Francorũ respirantem destruxit. A Treuiris mouit ad Metensem, quam cepit, subuertit, cunctis habitatoribus eius necatis. Inde progressus interiorem Galliam intrauit, & post multarum vrbium desolationes, Arelatensem postremo ciuitatem obsedit, vbi à milite quodam nomine Marcio captus, & vinculis cõstrictus, per omnes ciuitates, quas deuastauerat, est circumductus cum ludibrio, & vitam nimis impiam digna morte finiuit.

...ib. 1. ...pendii Ioan. ...hemii.

...silium ...lele.

...ocus ...dalo- Rex ...ilissi- Ger- ...iæ Vr- deua-

...deua- ...Ger- ...iam, ...n Gal- aggre- ...r. Tan- ipse- captus ...re illu- ...mori-

II. *Mali consilii pœna.*

Anno Domini quingentesimo decimo tertio sub Anastasio Imperatore fames & pestis cum nõnulla loca ex iis, quæ sunt sita sub Imperio Romanorum, inuasissent, multas domos & etiam pagos reddiderunt vacuos habitatorib. Cum ergo considerassent communium curatores, quinetiam ipse Imperator, quanam ratione commune non pateretur damnum vectigalium annuorum: decernunt, vt à finitimis, qui attriti fuerant & perierant, ea exigerentur. Beatus Sabas tantam prouincialium cladem commiseratus, & maxime quod etiam Hierosolymis executioni mandabatur hoc iniquum & tyrannicum decretum, accedit ad Imperatorem annuncians rei absurditatem, ostendens pauperum interitum, dicens, commune hinc nihil lucrifacere, sed extremo poti⁹ damno affici, omnibus qui grauem illam famem & inopiam effugere potuerunt, afflictis ab hac graui exactione, & quæ essent in posterum soluturi, eorum iactura commune afficientibus. Deinde fit etiã supplex, & vnam ab eo petiit gratiã, nempe vt pauperibus iniustum illud vectigal remitteret, & duplici exactione miseros illos non amplius opprimeret. Cum is autem, nempe Anastasius Imperator, & iustũ esset reueritus, & propter illius viri preces motus esset pudore, & nesciret quid ageret, & pauperibus vellet præbere immunitatem à crudeli illo munere: Marinus quidam agrestis moribus, qui linguã cohibere non poterat, tunc vero magnam habebat potentiam, agebat autem & ferebat quo volebat leuitatem Imperatoris, se in pedes erigens, honestam illam & vere Regiam euertit sententiam, dicens esse Nestorianos, qui erant in sancta ciuitate, & tali dono minime dignos. Cum eum autem increpasset B. Sabas, & iussisset eum cessare desuper bellũ excitare aduersus Imperatorem; in fine autem illa quoque adiecisset: Nisi te velox propter ea quæ dixisti subierit pœnitentia, peribit memoria tua cum sonitu: Marinus quidem nihilo se euadit melior, non multum intercessit temporis cum quædam rerum commotio occupasset ciuitatem & mota esset popularis seditio, facultates omnes Marini raptæ sunt à seditiosis, & domus fuit igne exusta, & parũ abfuit quin ipse periret: neq; vero mortem quæ imminebat potuisset effugere, si non cito ad cõuersionem aspexisset & pœnitentiam.

...ill. invi- ...aba a- Sur. ...6. 5. ...& Ba- to. 6. ...13. ...stasii ...auari- & iniu- vecti- ...a.

B. Sabas apud Imp. agit, de iniustis vectigalibus remittendis.

Marinus quidam contra B. Sabam pessime consulit Imperatori.

Marini pœna.

III. *Ladislai Regis insignis constantia aduersus impium consilium, quamuis in speciem vtile.*

Ladislaum Hungariæ ac Bohemiæ regem adhuc puerum cum Fredericus III. Romanorum Imperator constantissimus educaret sanguine sibi coniunctum: non defuerunt ex consiliariis, qui puerum clã perdendum Cæsari persuaderent, cuius mors opes maximas plurimaque regna allatura esset. At Imperator: Qui fit, inquit, quod me diuitem potius, quã pium erga meos esse cupitis? ego sane diuitias non ita amo, vt impiis consiliis persuasus propter eas indignũ facinus perpetrare velim. Quo dicto docere voluit, consilium pessimum, cumq; crudelitate cõiunctum, à principibus reiiciendum esse: nihilque consiliariorum persuasione faciendum, quod principis maiestatem lædere, eiusque nomen bonamq; famam obscurare apud subditos possit.

Æneas Sylu lib. 3. commen. de reb. gest. Alph.

Frederici Imp insigne responsum.

IV. *Friderici Ducis præclarum dictum repudiando cõsilium communitati & subditis aduersum.*

Fridericus III. Saxoniæ Dux multis ab Erfordensibus iniuriis affectus, Comitiis populo indictis, de bello suscipiẽdo deliberabat. Erat eques magnæ auctoritatis, qui bellum summo studio suadebat, & à

Io. Agric. in Prou. German. & Theatr vitæ hum. vol. ;.

Auiditas bellandi in milite repressa.

dedecore, & à facilitate victoriæ, ductis præcipue argumẽtis. Ei dux, Præclare tu quidem, Sigismunde Listi, pro te ipso, cuius interest bella ex bellis seri, concionatus es; pro me non item, cuius gloria & incolumitas ex subditorum commodis potius, quam ex hostium ruina & interitu pendet.

V. *Malum consilium consultori pessimum.*

Ex lit. Iapon. per P. Fr. Pasium an. 1604.

Dynasta Ethnicus, impulsu intimi sui, misit qui equiti Christiano præciperet, vt baptismo nuncium remitteret. At ille animo magno & fortiter, Absit, inquit, vt de me iure dici possit, quod timore perterritus, à via, qua ad cælum itur, quamque magna cũ voluptate sum nuper ingressus, turpiter deflexerim. Auctori porro & impulsori sceleris, paucis postea diebus, heri sui iussu, erepta fuit vita, spaciumque, quod ipse præ se ferebat, audiẽdi Catechistæ lectiones & suscipiendi baptismum, non fuit concessum.

TIT. XXV. De tertio peccato alieno, consensu nimirum, quo peccamus, quando ꝙ ab aliis nequiter fit, à nobis quasi suffragiũ accipit, & saltẽ tacite approbatur.

Ita peccauerũt ciues Hierosolymitani, suis magistratibus, quo Christus perderetur, suffragantes, vt idcirco Petrus illis exprobrans dixerit, Auctorem vitæ interfecistis.

Principes Sacerdotũ & Seniores persuaserunt populo, vt peterent Barrabã, Iesum vero perderẽt. Pilatus autem volens populo satisfacere dimisit illis Barrabam, & tradidit Iesum flagellis cæsum, vt crucifigeretur.

Eodem etiã peccati genere fuit inuolutus Saulus in Stephani protomartyris necem consentiens, Augustino teste.

Peccarũt & viri ex Iudæis plures quadraginta, qui facta etiam voti nuncupatione in Pauli necem armarunt sese.

EXEMP. I. *Paschasius Diaconus Romanæ Ecclesiæ post mortem punitur, quia in parte Laurẽtii contra Symmachum sensit.*

Greg. Magn. lib. 4. Dialog. cap. 40.

Paschasii Diaconi virtutes ac pietas.

Eiusdem in electio- ne Pon[ti]ficis obs[tina]ta opin[io].

CVm adhuc essem iuuenculus, atque in laico habitu constitutus, narrari à maioribus atque scientibus audiui, quod Paschasius huius Apostolicæ sedis Diaconus, cuius apud nos rectissimi & luculẽti de sancto Spiritu libri extant, miræ sanctitatis vir fuerit, eleemosynarum maxime operibus vacans, cultor pauperum & contemptor sui. Sed hic in ea contentione, quæ inardescente zelo fidelium, inter Symmachum atq; Laurentium facta est, ad Pontificatus ordinem Laurentium elegit, & omnium post vnanimitate superatus, in sua tamen sententia vsq; ad diem sui exitus perstitit, illum amando atq; præferendo, quem Episcoporũ iudicio præesse sibi Ecclesia refutauit. Hic itaque cum temporibus Symmachi Apostolicæ sedis præsulis esset defunctus, eius dalmaticam feretro superpositam dæmoniacus tetigit, stãtimq; sanatus est. Post multum vero temporis Germano Capuano Episcopo medici pro corporis salute dictauerant, vt in Angulanis thermis lauari debuisset. Qui ingressus easdem thermas, prædictum Paschasium diaconum stantem & obsequẽtem in caloribus inuenit. Quo viso vehementer extimuit, & quid illic tantus vir faceret inquisiuit. Cui respõdit: Pro nulla alia causa in hoc pœnali loco deputatus sum, nisi quia in parte Laurentii cõtra Symmachum sensi. Sed quæso te, pro me Dominum deprecare. Atq; in hoc cognosces quod exauditus sis, si huc rediens me non inueneris. Qua de re vir Domini Germanus se in precibus strinxit, & post paucos dies rediit, sed iam dictum Paschasium in loco eodem minime inuenit. Quia enim non malitia, sed ignorantiæ errore peccauerat, purgari post mortem à peccato potuit. Quod tamen credendum est, quia ex illa eleemosynarum suarum largitate hoc obtinuit, vt tunc posset promereri veniam, cum iam nihil posset operari.

Paschasi[i] post m[or]tem dæ[mo]niacu[m mi]raculo [sa]nat.

Purga[tur] ob dic[tam] opini[onem] in aqu[is] Ther[marum].

Liber[atur] precib[us] Germ[ani] Episc[opi] Capu[ani].

II. *Ludouicus Rex punitur, quia consensit hæresi Nicolaitarum.*

Io. Na[uclerus] Chron. vol. 2 [gene]rat. 2[.] an. 8[..]

Ludouico Germaniæ Regi fertur apparuisse in somniis genitor suus Ludouicus Pius, adiurans eum per nomen S. Trinitatis, vt eriperet eum à tormentis quibus tenebatur. Ob hoc Ludouicus ad diuersa monasteria magnas eleemosynas distribuit: vnde dabatur intelligi, quod licet idem Imperator multa Deo & hominibus placita fecisset, plura tamen Deo contraria in regno suo permisit. Inter quæ grauiora videbantur, quod hæresi Nicolaitarum non restitit, & monita Gabrielis Archangeli duodecim capitulis comprehensa seruare non studuit.

Ludo[uici] Pii R[egis] post [mor]tem a[ppa]ritio.

TIT. XXVI. De quarto modo committendi peccatum alienum, hoc est, de motione siue irritatione, qua scientes alium dictis, factis, aliaue ratione ad peccatum commouemus.

Sic peccarũt Chore, Dathan & Abiron, qui insurgentes in Moysen & Aaronem, concitarũt populum ad auferendum huic sacerdotium, illi principatũ. Propter quod facinus statim dirupta fuit terra sub pedibus eorũ, & aperiens os suum eos deuorauit cũ tabernaculis suis & substantia vniuersa, & ita viui descenderunt in infernũ operti humo, & perierunt de medio multitudinis. *Num. [1]6.*

Sic quoque peccabat vxor Iob patientissimo viro petulanter insultans, & quantum in se erat eum irritans *Iob. c. 2.*

tans & prouocans, vt Deo malediceret, quod ita ab eo derelictus esset, & in tantas miserias venire permissus.

...2. & 3. *Et Tobiæ vxor æque morosa maritum suis conuitiis frequenter infestans & exasperans idem peccatum committit, obijciens illi, quod per suas eleemosynas & pia opera ad paupertatem & angustiam magnã essent redacti. Vnde licet Tobias impatientiæ vitium non incurrerit; anxius tamen domesticam iniuriam suspiriis, lacrymis, & precibus ad Deum fusis leuare coactus fuit.*

EXEMP. I. *Henricus Anglorum Rex irritat suos ad mortem inferendam Thomæ Cantuariensi.*

...Meyer ...Annal. ...nd. ann. ...1. CVm die Dominici Natalis forte inter epulas Thomę Cantuariensis mentio incidisset, Henricus Anglorum Rex prorupit in hæc verba: Si Rex animosos aliquos, sibique obsequentes haberet viros, Thomam impunem non relinquerent: iisq; ex verbis parricidæ nefarii sceleris rapuerunt occasionem necandi sanctum virum, 4. Calen. Ianuarias, in templo Cantuariensi D. Benedicti, anno Domini millesimo centesimo septuagesimo primo.

II. *Sigismundus Rex, vxoris suæ nouercæ instigatione, Sygiricum filium morte afficit.*

...eg. Turo. ...3. histor. ...anc. c. 5. Sigismundus Rex Gundobaldi filius, perdita priore coniuge filia Theodorici regis Italici, de qua filium habebat nomine Sygiricum, aliam duxit vxorem: quæ valide cõtra filium eius, sicut nouercarum mos est, malignari ac scandalizari cœpit. Vnde factum est, vt vna solennitatum die, cum puer super eam vestimenta matris agnosceret, commotus felle diceret ad eam: Non enim eras digna, vt hæc indumenta tua terga contingerent, quæ dominæ tuæ, id est, matris meæ fuisse noscuntur. At illa furore succensa, instigat verbis dolosis virũ suum, dicens: Hic iniquus regnum tuum possidere desiderat, teque interfecto id vsq; in Italiam dilatare disponit, scilicet vt regnum, quod auus eius Theodoricus Italiæ tenuit, & iste possideat. Scit enim quod te viuẽte hæc nõ potest adimplere; & nisi tu cadas, ille non surget. His & huiusmodi ille incitatus verbis, vxoris iniquæ consilio vtens, iniquus extitit parricida: nam sopitum vino post meridiem dormire filium iubet: cui dormienti lorum sub collo positum, ac sub mẽto ligatum trahentibus ad se inuicẽ duobus pueris, suffocatus est. Quo facto pater sero iam pœnitens sup cadauer exanime ruens, flere cœpit amarissime. Ad quem senex sic dixisse fertur: Te, inquit, plange amodo, qui per consilium nequam factus es parricida sæuissimus: nã hunc, qui innocens iugulatus est, necessarium nõ est plangi. Nihilominus ille ad sanctos Agaunenses abiens, per multos dies in fletu & ieiuniis durans veniam precabatur, psallẽtium ibi assiduum cœtum instituens: Lugduno regressus est, vltione diuina de vestigio eum prosequente.

[Margin: ...iquum ...uercæ ...ntra filiũ ...gismundi ...nsilium. — ...igismũdus ...xoris consilio adductus filium ...aterimit. — ...ltio diuina parricidã filii prosequitur.]

TIT. XXVII. De quinto modo, quo alienum peccatum committitur, cũ aliquem in malefactis vel de improbitate cõmendamus, vel tanquam re bene gesta, calcar addimus male currenti, vt ille in prauo instituto pergat.

Duo latrones, qui filium Saul Isboseth occiderunt, & 2. Reg. 4.
caput Dauid attulerunt, placere crediderũt; sed Dauid bene ostendit quod sibi displicuit.

Post obitum Ioiadæ sacerdotis, principes Iuda adora- 2. Paral. 24.
uerunt regem. Qui delinitus obsequiis eorum acquieuit eis, & dereliquerunt templum Domini, seruieruntque lucis & sculptilibus.

Vrias Pontifex Hierosolymitanus, Achaci regis Iu- 4. Reg. 16.
dæorum iussu aram Domini æneam loco mouit, & ad Damascenum exemplar aliam extruxit, in qua hostias adoleuit, plus gratiæ regis, quã timori Domini tribuens.

Pharisæi abeuntes consilium inierunt, vt Iesum in Matth. 22.
sermone caperent, mittuntq; discipulos suos cum vecti- Marc. 12.
galium collectoribus (quos Herodianos, quasi Herodi Luc. 20.
subiectos, Matthæus nominat) qui eum hoc verborum lenocinio demulcerent: Magister, scimus quia verax es & viam Dei in veritate doces, & non est tibi cura de aliquo: non enim respicis personam hominum, &c. Ad quæ Dominus, cui nihil occultum, cognita eorum nequitia, ait: Quid me tẽtatis hypocritæ? quasi dicat, Cur vestra hypocrisi sollicitatis me vt vobis placẽtia loquar, vero accommodatoq; nomine adulationem, hypocrisim appellat: cum per illam ea facere delectet, in quibus non solum non meruit reprehensor, sed etiam laudatur operator.

EXEMP. I. *Herodes admittens adulationem diuinam punitur.*

CÆsareæ ludis pro Augusto celebrãdis cum va- Ioseph. li. 19.
caret, die quodam in theatrum processit Hero- Antiq. c. 7.
des amictus veste tota ex argento mirabili contexta, quæ radiis exorientis solis percussa spectantibus horrorem venerationi mixtum incuteret, mox adulatores acclamantes Deum consalutabant, rogantes vt faueret propitius: hactenus enim vt hominem reueritos, nunc agnoscere & fateri in eo quiddam natura mortali sublimius. Quam impiam adulationem cum nec castigasset, nec repulisset, diuinam sensit vindictam, & cum grauissimis doloribus cruciaretur, conuersis in amicos adulatores oculis: En ego ille, inquit, vestra appellatione Deus vitã relinquere iubeor, fatali necessitate vestrum arguente mendacium: & quem immortalem salutastis, ad mortem rapior.

[Margin: Impia populi adulatio. — Punitio diuina adulationem nõ repulsam sequitur.]

II. *Pulchrum dictum Caroli Regis perstringentis adulatores Regum.*

Ex Annal. Franc.

Carolus Octauus Gallorum Rex pridie quā è viuis decederet, Bernardum cubicularium, qui ipsi lauandis manibus frigidam ministrabat, interrogauit: Qui fit, inquit, Bernarde, quod tam pauci Reges Sanctorum numero adscribantur? cubiculario modestiæ causa subticenti Rex ait: Causa, inquit, est, quia paucos penes se habent qui ipsis verum dicant.

III. *Augustus non admittit voces adulantium.*

Paul. Oros. lib. 6. c. 22.

Augusti tēpore pax vniuersalis.

Augusti in rempubl. præclarum studium.

Cæsar Augustus dominum se vocari non patitur.

Anno ab vrbe condita 752. Cęsar Augustus ab oriente in occidentem, à septentrione in meridiē, ac per totum Oceani circulū cunctis gentibus vna pace compositis, Iani portas tertio ipse tunc clausit. Quas ex eo per duodecim fere annos quietissimo semper obseratos otio, ipsa etiam rubigo consignauit: nec prius vnquam nisi sub extrema senectute Augusti pulsatæ Atheniensium seditione & Dacorū commotione patuerunt. Clausis igitur Iani portis remp. quā bello quæsierat, pace enutrire atque amplificare studēs, leges plurimas statuit, per quas humanum genus libera reuerentia disciplinæ morem gereret. Domini appellationem vt homo declinauit Nam cum eodem spectante ludos, pronunciatū esset à quodam mimo, O dominum æquum, & bonum; vniuersique, quasi de ipso dictum esset, exultantes approbauissent, statim quidem manu vultuque indecoras adulationes repressit, & insequenti die grauissimo corripuit edicto, dominūq; se posthac appellari neà liberis quidem aut nepotibus suis, vel serio vel ioco passus est. Igitur eo tempore, id est eo anno, quo firmissimam verissimamq; pacem ordinatione Dei Cæsar composuit, natus est Christus: cuius aduentui pax ista famulata est, in cuius ortu audientibus hominibus exultantes Angeli cecinerunt; Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Eodemque tempore hic, ad quem rerum omnium summa concesserat, dominum se hominum appellari non passus est; immo non ausus, quo verus Dominus totius generis humani inter homines natus est.

TIT. XXVIII. De sexto peccato alieno, silentio nimirum siue reticentia culpę alienæ, quod in nos redundat, quando intépestiuum nostrum silentium subdito, vel alteri cuiuis adfert detrimentum.

Hier. 26. & 50. Isa. 56. Ezec. 3. & 33. Ion. c. 1.

Ne hac peccati labe contaminarentur, Hieremias, Isaias, Ezechiel, aliiq; viri sancti à Deo moniti, vt populum reprehenderent, &c. diligenter suo munere functi sunt.

Ionas Prophēta missus in Niniuen ad carpendam populi malitiam, id præstare renuens fugit; orta autem tempestate mittitur in mare.

Mardochæus sic mandauit Hesther: Ne putes quod animam tuam liberes, quia in domo Regis es præ cunctis Iudæis: si enim nunc silueris, per aliam occasionem liberabuntur Iudæi, & tu & domus patris tui peribitis, &c. *Hesther c.*

Sic D. Pauli nepos hoc peccato fœdari noluit, cum enim audisset auunculo suo viros numero quadraginta & amplius necem coniurasse, conspirationem Tribuno, cuius erat eam impedire, detulit. *Act. c. 23*

EXEMP. I. *Antonius professor eximius Minorum putauit non tacendum in reprehendendo publice S. Francisco de Paula; sed errauit, & errorem correxit.*

Ex bull. Canoniz. S. Fr. Pa lani per Leon. X. 1507. ap Sur. Ap

S. Fr. Pa lani mo stia in i riis.

Miracul

ANtonius quispiam Ordinis Minorum professor eximius, & vitæ etiam ac morum integritate omnibus admirandus, publicis sæpe concionibus B. viri Francisci de Paula dicta factaq; carpebat, & populum interim admonebat, ne se ab homine simplice, rudi, ac litterarum ignaro in errorem adduci pateretur, præsertim in eo quod solis herbis ægrotis sanitatem promittebat. Hæc cum animo confidenti frequenter ad populum peroraret, fratres alii eum hortati sunt, vt coram beatū virum de prædictis argueret, & salutaribus monitis à tanta temeritate ad saniorem mentē reuocaret. Qui sane abiit, & virum sanctum acriter increpitum contumeliis insuper affecit; monuitque, ne deinceps sua ruditate & stultitia plebem à veritate in tantam inscitiam, atq; adeo in fraudem abduceret. At vir sanctus cum hæc, aliaque insigni patientiæ documento pertulisset hilari animo, foco appropinquans ardentes nudis manibus titiones arripuit, eosque stricte comprimens ostendit omnia Dei virtute fieri posse. Quo miraculo stupore propemodum oppressus Antonius, ad eius sese pedes abiecit, atque erroris sui veniam humiliter postulauit, nec prius surgere præsumpsit, quam tanti viri benedictione potiretur.

TIT. XXIX. De septimo peccato alieno, conniuentia scilicet, siue indulgētia, qua alienis peccatis implicamur: & fit, quoties id, quod facultate vel auctoritate nostra emendari vindicarique potest, & debet, nos tamen impunitum & in peius abire sinimus.

Hoc modo à Rege Saul peccatum fuit, cum aduersus Dei mandatum clementior esset, ac parceret Amalechitis Dei hostibus: nam Agag ipsorum Regem viuum cepit, omne autem vulgus occidit in ore gladij: Regi vero Agag pepercit, & optimis gregibus ouium & armentorum, & vestibus & arietibus, & vniuersis, quæ pulcra erant; quicquid vero vile fuit & reprobum, hoc demoliti sunt, contra mandatum Domini. *1. Reg. 15*

Adonias filius Haggith eleuabatur, dicens: Ego regnabo. Fecitq́; sibi currus & equites, & quinquaginta viros, qui currerent ante eum. Nec corripuit eum pater suus aliquando dicens: Quare hoc fecisti? &c.

Peccatum idem ab Achab Rege admissum est, quando Benadab Regem Syriæ in gratiam recepit: vnde nec seueram ita comminantis Prophetæ sententiam effugit: Hæc dicit Dominus: Quia dimisisti virum dignũ morte de manu tua, erit anima tua pro anima eius, & populus tuus pro populo eius.

TIT. XXX. De participatione criminis, octauo peccato alieno, quod fit quando participamus de lucro iniquo, quod alius contraxit.

SIc Balthasar Rex fecit grande conuiuiũ optimatibus suis mille: & vnusquisque secundum suam bibebat ætatem. Præcepit ergo iam temulentus, vt afferrentur vasa aurea & argentea, quæ asportauerat Nabuchodonosor pater eius de templo, quod fuit in Hierusalem: vt biberent in eis Rex & optimates eius, vxores & cõcubinæ illius. Bibebant vinum, & laudabant Deos suos aureos & argẽteos, æreos, ferreos, ligneosque & lapideos. In eadem hora apparuerunt digiti quasi manus hominis scribentis contra candelabrum in superficie parietis aulæ regiæ: & Rex aspiciebat articulos manus scribentis. Tunc facies regis commutata est, & cogitationes eius conturbabant eum, & compages renum eius soluebantur, & genua eius ad se inuicem collidebantur. Exclamauit itaque rex fortiter, vt introduceret Magos &c. Et paulo post: Ad quæ respondens Daniel ait coram rege: Munera tua sint tibi, & dona domus tuæ alteri da: scripturam autem tibi rex, & interpretationem eius ostendam tibi. Quando eleuatum est cor Nabuchdonosor patris tui, & spiritus illius obfirmatus est ad superbiã, depositus est de solio regni sui, & gloria eius ablata est, & à filiis hominum eiectus est, sed & cor eius cum bestiis positum est, & cum onagris erat habitatio eius: fœnum quoque vt bos comedebat, & rore cœli corpus eius infectum est, donec cognosceret, quod potestatem haberet altissimus in regna hominũ, & quemcumq; voluerit suscitabit super illud. Tu quoque filius eius Balthasar, non humiliasti cor tuum, cum scires hæc omnia: sed aduersum Dominatorẽ cœli eleuatus es: & vasa domus eius allata sunt coram te, & tu, optimates tui & vxores tuæ & concubinæ tuæ, vinum bibistis in eis: Deos quoque argenteos, & aureos, ferreos ligneosq; & lapideos, qui non vident neque audiunt, neque sentiunt, laudasti: porro Deum, qui habet flatum tuum in manu sua, & omnes vias tuas, nõ glorificasti. Idcirco ab eo missus est articulus manᵘ, qui scripsit hoc quod exaratum est. Hæc est autem scriptura quæ digesta est: Mane Thecel Phares. Et hæc est interpretatio sermonis: Mane: numerauit Deus regnum tuum, & compleuit istud: Thecel; appensus es in statera, & inuentus es minus habens: Phares diuisum est regnum tuum, & datum est Medis & Persis. Eadem nocte interfectus est Balthasar Rex Chaldæus: & Darius Medus successit in regno, annos natus sexaginta duos.

TIT. XXXI. De nono peccato alieno, criminis nempe alterius defensione, quod committimus, cum aut malefactoribus patrocinamur, aut doctrinam alterius, quamuis peruersam & impiam, tuemur vel spargimus: cum nostra itidem cura vel opera, quod contra fas & æquum instituitur, promouere atq; propugnare contendimus.

EXEMP. I. *Theodosius Imperator prauentus defendebat impium factum Honorati præfecti, sed ab Ambrosio admonitus resipiscit.*

CVm Theodosius Imperator Constantinopoli abesset in Occidente, Iudæi cõciliato & annuente Honorato vrbis præfecto (nam paganus erat) magnificam in foro ærario synagogã extruunt. Sed vrbana multitudo ea re irritata, præfecto maledicit, illo maledicta negligente, synagogam igne iniecto cremat Præfectus rem ad Imperatorem scribit, qui eam audaciæ pœnam statuit, vt sumptus synagogæ persoluerẽt, eamque Iudæis instaurare liceret. Hoc magnus Ambrosius cognito, cũ quodam dominico festo Imperator Mediolanẽsem ecclesiam ingrederetur, sic exorsus est: Cur Imperator, eum, qui te ex priuato regem fecit, suo grege commisso, qui caput tuum prius squalidum diademate exornauit, tu cõtumeliis afficis; eos, à quibus ille reiicitur, iis præferendo, à quibus colitur, vi etiam illata, vt in media vrbe, in qua Christus colitur, & crux adoratur, synagogam Christi interfectoribus ædificent? Ea reprehensione verecundatus Imperator, Nũquid, inquit, Episcope, in republica bene constituta plebi concedenda est quiduis temere & impudenter audẽdi licentia? At ne illud quidem, inquit D. Ambrosius, cõcedendum est, vt Iudæi in medio Christianæ vrbis synagogas habeant, & blasphemis precibus piorum aures obtundant. Ne vero istud decreueris, sanctissime Imperator. His lenitus Theodosius, Byzantiis remittit mulctam, & Iudæos intra vrbem regiam habere synagogam vetuit.

Io. Zonar. Annal. to. 3. D. Ambr. li. 5. ep. 29. ad Theodos.

Iudæis synagogam habere inter Christianos nõ permittendum.

II. *Bruno Episcopus defendit errorem Berengarij.*

Error Berẽgarii de verit. corpor. Christi quã seuere prohibitus.

Hac etiam peccati labe cõspersus fuit Bruno Andegauensis Episcopus: Cum enim Berengarii Turonensis, Andegauẽsis Archidiaconi error de veritate corporis Christi in Sacramento Eucharistiæ negata à Roberto Rege damnatus, vt nedum asseri, sed nec audiri

audiri eo viuente permissus esset: eo iam defuncto,
Liberius absque obice hæresim promulgare atque
firmare ausus est, annitente Brunone Andegauensi
Episcopo, quem in eandem vesaniam aucta errorum
propagine, nõ solum decipiendo perduxerat, sed &
propugnatorem acerrimum cõstituerat. Cum vero
nefandæ blasphemiæ rumor iam Gallias impleßet
vniuersas, nec non Germanias peruasisset, Hẽricus
Regum Franciæ pietas. Francorum Rex Christianissimus, Roberti parentis
vt regni, ita & pietatis hæres, eius exemplo conde-
mnandum errorem, profligandam hæresim, peni-
tusq; obruendam, vt nullatenus amplius audiretur,
Nascentes hæreses extinguere, Deo gratissimum. ocyus exurrexit, quamuis ciuili bello teneretur iu-
giter occupatus; probe sciens tunc reddi sibi Deum
propitium ad debellandos infestos hostes, cum e-
mergentes hæreses comprimuntur, & regia pote-
state, ne vel mutire audeant, continuo strangulan-
tur, reddique tunc pacificum, atque diuina prote-
ctione securum regnum, cum Rex sollicite curat e-
ius Ecclesiam ab omni prorsus hæresis labe impol-
lutam integramque seruare. Quamobrem paterno
exæstuans zelo, impiger ad conficiendum monstrũ
ab inferis portis nuper emersum, & magna omnium
admiratione, sed maiori detestatione auditum, re-
gia tuba milites conuocat, cum videlicet totius re-
gni Episcopos ad Concilium vocat.

III. *Episcopus defendens peccatum Imperatoris punitur grauissime.*

Ex Lamber. Scafnaburg. Baron. to. 11. an. 1076. 35. Willelmus Traiectensis Episcopus causam Hẽ-
rici Regis filii Imperatoris Henrici, qui contra Ec-
clesiam inaudita superbia insurrexerat, contra bonũ
& æquum obstinate tuebatur, & studio partium
Episcopi Traiectens. in Papam blasphemiæ pœna. Regis, multa in iniuriam Romani Põtificis, omni-
bus pæne diebus solennibus, inter Missarum solen-
nia rabido ore clamabat, periurum eum, adulterum
& pseudoapostolum appellans, & tam à se, quam à
cæteris Episcopis sæpenumero excõmunicatum p-
nuntians. Is breui posteaquam Rex exactis Pascha-
libus feriis Traiecto discesserat, repente grauissima
ægritudine correptus est: cumq; per acerrimos cru-
ciatus animæ & corporis vrgeretur, miserabili eiu-
latu coram omnibus qui aderant, vociferabatur: Iu-
sto Dei iudicio se & præsentem vitam amisisse, &
æternã, quod Regi ad omnia, quæ perperam inten-
disset, operam suam summo annisu tribuisset, atque
in spem gratiæ eius Romano Pontifici sanctissimo
& Apostolicarum virtutum viro graues cõtumelias
sciens & prudens innocenti irrogasset. In hanc vocẽ
(vt asserunt) sine communione, sine vlla satisfactio-
Langius ex annal. Ecclesiæ Magdebur. de eodem Traiect. Episcopo. ne expirauit. De eodẽ Willelmo sic Langius ex An-
nalib. Ecclesiæ Magdeburgẽsis: Willelmus Episco-
pus Traiectensis fautor Henrici Ecclesiarum tyran-
ni. Hic cum præfatus Rex esset Traiecti, & excom-
municatio Regis à Romano Pontifice facta præsen-
tata fuisset, Rex ipse excommunicationem Papæ
consilio Episcopi vilipendebat. Episcopus quoque
idem præfatus, timens ne si populus hoc audisset à
Rege sicut ab excõmunicato discederet, inter mis-
sas sermonem faciens ad populum, derisorie quod
Rex excommunicatus esset, indicauit. Sed hanc ex- Excom-nicatio conte[...]
communicationem nihil valere, quibus poterat ver-
bis, vtpote facundus homo, confirmabat. Sed quan-
tũ valeret in semetipso coactus est cognoscere, si li-
ceret ei pœnitendo à superbia resilire. Nam in ipso
loco, in quo Romano Pontifici derogabat, ipse ma-
la valetudine corripitur, in qua vsque ad miserandũ
vitæ terminum detinetur. Itaque morbo magis ac
magis ingrauescente, dũ quidam homo Regis eum
rogaret, vt se cum suo mandato remitteret ad Regẽ;
Hoc, inquit, mitto ei mandatum, Quod ipse & ego,
& omnes iniquitati eius fauentes, sumus damnati in Episc[...]
perpetuum. Cumque à suis qui aderant clericis, ne obco[...]
talia loqueretur, esset admonit⁹. Quid aliud, inquit, ptam[...]
loquor, nisi quod verum esse visibiliter intueor? Ec- mun[...]
ce enim dœmones lectum meum circumstant, qua- nem[...]
tenus me mox vt expirauero, capiant. Itaq; cum fue- rate[...]
ro è corpore eductus, rogo vos, & omnes fideles, ne tur.
se fatigent pro me faciendo supplicationes. Hic igi-
tur in desperatione defunctus, diu iacebat insepul-
tus, donec Romam mittitur, & inde quæsito consi-
lio, ne populus corrumperetur fœtore, Apostolico Fau[...]
iussu sine commendationibus sepelitur. Et ita alii Hen[...]
complures Henrici fautores male interiere. Vdo pera[...]
Treuirensis Archipræsul repẽtina morte obiit. Bur- mal[...]
chardus Misnensis præfectus ex equo cadens expi- inte[...]
rauit. Sic & Godefredus Dux hostis Saxoniæ per-
cussus sine confessione periit. Ita & Eppo Episcopus
noster magnus Henrici fautor & assectator mala
morte cõclusit, de qua in prædictis Chronicis Mag-
deburgensibus ita ad verbum scribitur. Eppo Citzẽ-
sis Episcopus dum in Episcopatu S. Chiliani quendã
riuum forte sedens in equo transiret, quem quilibet
pedes sine periculo transire posset, vbi nec timor vl- Ep[...]
lus fuit, equo cadente moriens sic interiit, sic S. Chi- Ci[...]
liano disponente, vt qui eius rebus violẽtus incubu- Ep[...] mi[...]
erat, vinumque illius sæpe iniuste biberat, aquam exi[...]
quoque suam iuste bibendo, dum suffocatus scilicet
obiit, vltra merum non quærat. Et quia nobis irre-
conciliabilis permansit, Deo irreconciliatus ab hac
vita migrauit.

De peccatis in Spiritum Sanctum.

TIT. XXXII. De peccatis in Spiritum sanctum in genere.

Peccatum in Spiritũ sanctum est oblatam Dei gratiam, quæ Spiritui S. ceu fonti bonorum omniũ tribui peculiariter solet, ex malitia contemptim abiicere.

Sic peccauit olim Amon Manassis filius, de quo ita scriptura: Et cogitauit Amon cogitationem transgressionis malam & dixit: Pater meus à iuuentute multa 4 Reg. C[...] 2[...]
inique

...it. A- ...7.

inique fecit, & in senectute pœnitentiam egit: & nunc ego ambulo pro vt concupiscit anima mea, & postea conuertar ad Dominum. Et fecit malum in conspectu Domini supra omnes, qui fuerunt ante ipsum, & exterminauit eum Dominus Deus cito à terra eius bona: & irruerunt in eum serui sui, & occiderunt ipsum in domo ipsius, & regnauit annos duos solos.

Exemp. I. *Exemplum de hoc peccato à S. Athanasio explicatum.*

D Athanasius de hoc peccato aliud inducit exẽplũ, de eorum parentibus, qui primo quidem contra Moysen contenderunt, propter defectum aquæ & panis, & hos Dominus sustinuit patienter: habebant enim excusationem ex infirmitate carnis. Sed postmodum grauius peccauerunt, quasi blasphemantes in Spiritum sanctum, beneficia Dei, qui eos de Ægypto eduxerat, idolo attribuentes, cum dixerunt: Hi sunt Dii tui Israel, qui te eduxerunt de terra Ægypti. Et ideo Dominus & temporaliter fecit eos puniri; quia ceciderũt in die illa quasi triginta tria millia hominum: & in futuro eis pœnam cõminatur dicens: Ego autem in die vltionis visitabo & hoc peccatum eorum.

...ata in ...t. peni- ...exeu- ...a.

II. *Aliud exemplum à S. Gregorio explicatum.*

...reg. lib. ...oral. c. ...n. 1. ...h. 26.

Ignorantia Paulus peccabat cum diceret: Qui prius blasphemus fui, & persecutor, & contumeliosus; sed misericordiam Dei consequutus sum, quia ignorans feci in incredulitate. Petrus vero infirmitate peccauit, quando in eo omne robur fidei, quod Domino perhibuit, vna vox puellę cõcussit, & Deũ, quem corde tenuit, voce denegauit. Sed quia infirmitatis culpa, vel ignorantiæ eo facilius tergitur, ꝙ non studio perpetratur, Paulus qui ignorauit, sciendo correxit, & Petrus motam & quasi arescentẽ iam radicem fidei lacrymando solidauit. Ex industria vero peccauerunt ii, de quibus ipse per se magister dicebat: Si nõ venissem, & locutus fuissem eis, peccatum nõ haberent: nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Et paulo post: Et viderunt, & oderunt me & patrem meum.

...isæorũ ...icacia. ...5.

Tit. XXXIII. De primo peccato in Spiritum sanctum, quod est Præsumptio de misericordia Dei, seu impunitate peccati.

Præsumptio autem ea est, quæ hominem sola Dei misericordia ad peccandum audaciorem facit, seposita omni iustitiæ timoreq́; diuini ratione.

Exemp. I. *Exemplum à S. Augustino explicatum de Aetianis.*

Sic peccarunt Aetiani ab Aetio ita vocati, iidemque Eunomiani ab Eunomio Aetii discipulo, quo nomine magis innotuerunt. Eunomius quippe in Dialectica præualens, acutius & celebrius defendit hanc hæresim, dissimilem per omnia Patri asserens Filium, & Filio Spiritum sanctum. Fertur etiam vsq; adeo fuisse bonis moribus inimicus, vt asseueraret, quod nihil cuique obesset quorumlibet perpetratio ac perseuerantia peccatorum, si huius, quæ ab illo docebatur, fidei particeps esset.

August. lib. de hæres. ad Quoduultdeum hæres. 34.

Eunomii hæresis.

II. *De præsumptione hæreticorum per solam fidem promittentium salutem.*

Sic quoque hodie peccant complures, qui sola fide in Christum sibi blandientes, vel in mediis peccatorum sordibus, vt iumenta computrescunt, nec sibi solum, sed aliis itidem polliceri audent securitatem, modo meritis Christi & Dei gratiæ per fidem apprehensæ fidant, quantumuis interim pœnitentię fructus negligantur.

Idem Aug. de fide & operib. ca. 14. & 22. & alibi. Ioel. c. 1.

Tit. XXXIV. De II. peccato in Spiritum sanctum, Desperatione scilicet, quæ fit, dum homo omnem impetrandæ veniæ, vel salutis æternæ consequendæ spem prorsus abiicit.

Eo modo peccauit Cain, postquam occidit Abel innocentem fratrem suum, vt sua ipse voce testatur, dũ ait, Maior est iniquitas mea, quam vt veniam merear. *Gen. 4.*

Peccauit & Iudas Christi proditor, cum salutis desperatione commotus vitam laqueo sibi infelix abrupit. *Matth. 27.*

Atqui nulla nimis est sera homini pœnitentia, vti latronis exemplo demonstratur, qui in cruce extremisque vitæ spatiis Christi ingentem gratiam & gloriam est consecutus. *Luc. 23.*

Exemp. I. *Theophilus Imperator videtur desperasse ex persuasione atheismi.*

Theophilus Imperator ex graui dysenteria salutis suæ nullam spem habens, vocato ad se Senatu iuramentum exigit, vt vxorem filiumq; pro regibus suscipiant, eosque seruent: quod promissum factumque est. Cœpit autem maxime suspectũ habere Theophobum, quem ipse Persis præfecerat, à quibus & ipse Rex fuit, licet inuitus, appellatus: Dum igitur paulatim corpus insumitur, Theophil⁹ metuens ne se mortuo Theophobus regnum inuaderet, intra regiam contineri iubet. Et iam animam agens Theophobum iubet trucidari, & eius caput afferri, quod manibus suis cõtrectasse fertur iis verbis. Nec tu post hac Theophobus, nec ego Theophilus ero. Hoc dicto animam efflauit, cum duodecim annos & menses tres regnasset.

Ioa. Cuspin. in Cæsarib.

Athei vox.

II. *Desperatio Constantini Copronymi.*

Con-

Idem ibid. Constantinus Copronymus Imperator elephantico morbo correptus, maximis consumptus cruciatibus, cum imperasset annos triginta quinque, moriens dixisse fertur: Addictus sum inextinguibili flammæ. Eius nurus Irene Theodori Antistitis hortatu cadauer refossum publice cremari iussit, cineremq; iactauit in mare.

TIT. XXXV. De III. peccato in Spiritum sanctum, quod est, Agnitæ veritatis impugnatio; & fit, quando de fidei & religionis negotio veritas non ex ignorantia, sed ex malitia studiose oppugnatur, vt hinc veritatis Catholicæ lædatur synceritas.

Matth. 12. *Pharisæi audientes dixerunt: Hic non eijcit dæmones nisi in Beelzebub principe dæmoniorum.*

Ioan. 7. *Huic peccato ijdem Pharisæi obnoxij fuerunt, quibus nihil carius fuit, quam maligne & falso Christũ blasphemare, & veritatem doctrinæ eius insectari, eum tamen ex legis & Prophetarum doctrina facile cognoscere poterant, ipsum verum esse Messiam, eiusq; doctrinam veram.*

Act. 4. *Eodem modo etiam peccabant Iudæi, cæterique Magistratus templi Ierosolymitani, quando contra suam ipsorum conscientiam, doctrinam Apostolorum Christo testimonium reddentium conabantur opprimere, cum tamen manifestissimis miraculis, & ipsa luce clarioribus suæ doctrinæ veritatem comprobarent.*

Veritatem impugnãt hæreticorum ministri, qui docent mendacia contra verba sacrarum scripturarum: eisdem cõtra expressas SS. Patrum interpretationes interpretantes: mendaciter etiam suam falsam doctrinam ex eorundem SS. Patrum dictis & sententiis probare nituntur, quas mutilum & medias recitant, relicta alia parte earundem sententiarum.

TIT. XXXVI. De fraternæ charitatis inuidentia, IV. peccato in Spiritum S. quod committitur, cum grauiter dolemus de splendore augmentoue virtutum & donorum Dei, quibus frater est conspicuus.

Apoc. 12. *Hoc peccatum diabolicum plane est & Satanæ proprium, qui Dei beneficia & gratiã in homine tum augeri, tum conseruari fert impatientissimè, & idcirco nõ modo fratrum accusator, verum etiam Dei & bonorum omnium aduersarius implacabilis. Primo enim omniũ in forma serpentis decepit Euam in paradiso, ipsi, & Adamo, ac posteris eorum, felicitatem illam iustitiæ, & aliorum donorum, quibus ornati erant; quin & beatitudinem ipsam, ad quam peruenturos eos sciebat, si in gratia Dei perseuerarent, inuidens.*

Sic etiam peccabant olim Iudæi, qui nascentem Euangelij gratiam omnino gentibus inuidebant, vt in Actis Apostolorum legimus. *Act. 7. & 13.*

EXEMP. I. *Inuidens fratri & volens ei nocere punitur, & innocens seruatur.*

Casa... Mir... NOn est diu quod monachus quidam stimulis inuidiæ agitatus & superatus, quendam ex fratribus suis adolescentem accusauit apud Abbatem, imponens ei crimina pessima: cui cum minus Abbas crederet, ille ad maiorem vindictam vsque ad Visitatoris præsentiam suam accusationem reseruauit. Quid plura? tanta apud illum inuidi machinatio profecit, vt ipse Visitator iuueni vitia relata in capitulo coram omnibus obiiceret, negãti; & Deum innocentiæ suæ testem inuocanti nõ crederet, sed habitu truncato carceri manciparet. Post cuius discessum, Deus iudex iustus inuidum infirmitate peremptoria flagellauit: timens vero mori, cõfessus est iuuenem ex inuidia accusasse. Quod cum ex consilio confessoris senioribus propalasset, statim pro Visitatore missum est: qui territus ad monasterium ocyus rediit, ipse carcerem intrauit, ad pedes monachi se prostrauit & vt sibi ignosceret quod ignoranter in eum deliquerat, supplicans, etiam reluctantem eum cum gloria eduxit. Hæc mihi relata sunt à quodã Abbate, qui visitationi eidem interfuit. Puto monachum istum in tam grandi tentatione meruisse. Quod fornax auro, quod lima ferro, quod flagellum grano, quod vuæ torcular, hoc ei eadem tẽtatio fuit: seruauit enim in tribulatione patientiam. Inuido autem sua erat inuidia, quod venenum stomacho, quod tinea vestimento, quod ærugo flori, quod tabes corpori.

Tri... pati... lata... ni v... ma. Inui... qua... inui... xia.

II. *Inuidiola puellaris.*

Idem... cap. Æm... pue... Anno præterito in monasterio quodam ordinis nostri iuxta Frisiam, quod Iesse dicitur, duæ paruulæ puellæ ad litteras positæ fuerunt. Quæ cum magno feruore discentes, satis inter se contenderent, vt vna alteri in studio & sciẽtia superior haberetur: interim contigit vnam infirmari, quæ cõparis sui profectui inuidens satis cœpit tentari, timẽs quod interim multa discere posset, vocansque Priorissam, cœpit illi supplicare dicens; Bona Domina, quãdo venerit ad me mater mea, ego requiram ab ea sex denarios, quos vobis dabo, vt non patiamini discere sororem meam donec conualuero: timeo enim ne præcellat me. Ad quod verbum subrisit Priorissa, puellæ feruorem satis admirans.

TIT.

TIT. XXXVII. De obstinatione seu obfirmata persistendi in peccato voluntate, quinto peccato in Spiritum S. quod cõmittitur, dum quis in malo obfirmatus à bene monente se flecti non patitur.

7. *Fuit hoc peccato insigniter obstrictus Rex Pharao, qui etsi toties moneretur à Moyse, vt subinde flagellis Dei grauissimis affligeretur: tamen in proposito tyrannico perstitit, & periit obstinatus.*

9. *Simeon & Leui fratres ob suum pertinacem furorem maledictionem Dei incurrunt.*

13. *Ioachaz Israelitarum Rex propter pertinacem idololatriam ingenti clade ab Hazaele Syriæ Rege affectus, captus & liberatus, non tamen Baalem reliquit.*

l.30. *Ezechias Rex Iudæorum misit nuncios ad Israelitas dicens: Nolite indurare ceruices, sicut patres vestri, &c. At illi irridebant & subsannabant eum.*

l.24. *Mittebat Dominus Iudæis Prophetas: at illi audire nolebant: imo tum alios, tum imprimis Zachariam filium Ioiadæ crudeliter occiderunt.*

7. *Nota quoq; est inuicta Iudæorum peruicacia, quos suis veluti coloribus depingens & increpans Stephanus ait, Dura ceruice, &c.*

Iudæi quidam ad fidem conuersi circumcisionem gẽtibus necessariam docebant, & hoc suum dogma mordicus tuentes occasionem dedere Cõcilio Herosolymitano.

EXEMP. I. *De sacramentarij cuiusdã hæretici pertinacia, in eumq; correptione diuina & resipiscentia.*

...a S. ...hiæ Bern. ...pta. ...mb. li. ...i. sacr

FVit quidam clericus in Lesmor, probabilis, vt fertur, vitæ, sed fidei non ita. Is sciolus in oculis suis præsumpsit dicere, in Eucharistia esse tantummodo sacramentum, & non rem sacramenti, id est, solam sanctificationem, & non corporis veritatem. Super quo à Malachia secreto, & sæpe conuentus, sed incassum, vocatus ad medium est; seorsum tamen à laicis, vt, si fieri posset, sanaretur, & non confunderetur. Itaque in conuentu clericorum data facultas homini est p.o sua sententia respondendi. Cumque totis ingenii viribus, quo non mediocriter pollebat, asserere & defendere conaretur errorem, Malachia contra disputante, & conuincente iudicio omnium superatus, de conuentu confusus quidem exiit, sed non correctus. Dicebat autem se non ratione victũ, sed Episcopi pressum auctoritate: (vt etiam hæretici veritate pressi suos errores palliare conantur.) Et tu, inquit, ô Malachia, sine causa me hodie confudisti, aduersus profecto veritatem locutus, & cõtra tuam ipsius conscientiam. Mœstus Malachias pro homine sic indurato, sed magis fidei dolens iniuriam, timẽs periculum, Ecclesiam conuocat, errantem publice

...hære- ...m per ...am & ...meliã.

arguit, publice monet, vt resipiscat. Suadentib. hoc ipsum Episcopis, & vniuerso clero, cum non acquiesceret contumaci, anathema dicunt, hæreticũ protestantes. Nec sic euigilans, Omnes, inquit, fauetis homini potius quam veritati. Ego personam non accipio, vt deseram veritatem. Ad hoc verbum stomachans sanctus: Dominus, inquit, fateri te veritatẽ faciat, vel ex necessitate. Quo respondente, Amen, soluitur conuentus. Tali ille inustus cauterio fugam meditatur, infamis atq; inhonorus fore nõ sustinẽs. Et continuo sua tollens exibat, cũ ecce subita correptus infirmitate sistit gradum, viribusq; deficiens, eodem loco iactat se super solum anhelus & fessus. Forte incidens in id loci vagabundus insanus, offẽdit hominem: quidnã ibi agat percontatur. Respondet, graui se infirmitate teneri, & neq; procedere, neq; redire valentem. Et ille, Infirmitas ista haud alia, inquit, quam ipsa mors est. Hoc autẽ non dixit à semetipso, sed pulchre Dominus per insanum corripuit eum, qui sanis acquiescere noluit cõsiliis sensatorum. Et addit, Reuertere domum, ego te iuuabo. Deniq; ipso duce reuertitur in ciuitatem: rediit ad cor, & ad misericordiam Domini. Eadem hora accitur Episcopus, agnoscitur veritas: abiicitur error, confessus reatum absoluitur, petit viaticum, datur reconciliatio, & vno pæne momento perfidia ore abdicatur & morte diluitur. Ita mirantibus cunctis, sub omni celeritate completus est sermo Malachiæ, & scripturæ pariter dicentis, Quia vexatio dat intellectum auditui.

Superbiam hæretici diuina vindicta inultam non sinit. Diuinitus punitus ab insano discit, qui sanis acquiescere noluerat.

Tandem reconciliatus piè moritur.

II. *B. P. Franciscus Xauerius euicit pertinaciam magnorum peccatorum, & Iudæorum.*

Ternate decedens Franciscus Xauerius Indorum Apostolus, ex maximo Ternatinorum numero dũtaxat reliquerat duos, quibus detrahere nequiuerat pellices. Amboinum igitur reuersus (misericordia indignationis locum occupante) litteras ad Ternatinum amicum dedit, rogans, vt duos illos suis verbis quam bellissime salutatos commonefaceret, si quando in animum tandem induxissent è flagitiorũ cœno emergere, cõfestim se illuc aduolaturum; interim nunquam cessaturum eorum salutem à Deo communi parente deprecari. Malacæ vero cũ identidem verba faceret ad populum, audiebatur interdum ab Iudæo, erudito illo quidem, sed (quod illius gentis vitium proprium est) peruicaci, nec minus Xauerii irrisore quam veritatis. Is vitiis simul & erroribus implicatus obstinate obstabat Euangelio: eiusq; auctoritas cæteros Iudæos à Christi fide deterrebat. Hunc igitur Franciscus omni obsequio demulcens, & comiter apud eum cœnitans, adeo flexit, vt in contrarium mutatus, è pertinaci Iudæo probus ac pius fieret Christianus.

Ex lib. 6. vitæ P. Frãcisci Xauer. c. [illegible]. per P. Rib.

Peruicacia commune Iudæorum vitium.

***

III. *Idem pio & admirando stratagemate peccatoris pertinaciam emolliit.*

Idem ibid.

Canonorium arx est Lusitanorũ, portu celebris, inter Goam & Cocinum interiecta. Hunc portum petens ex itinere Xauerius, quendam in ipsa naui ad confessionem peccatorum perducere frustra conatus, in cœpto paulisper destitit, vt securum ex improuiso adoriretur. Namque ille cum vrgeretur acrius, vt erat obstinato ad negandum animo, confirmarat iureiurando, se nunquam id esse facturum. Franciscus ergo, vbi in terram descensum est, statuit in exitiali morbo vltima experiri remedia. Itaque aliud se iam agere simulans, peruicacem hominem comiter, per speciem animi relaxandi, in saltum (vt regionis natura fert) frequentibus palmis consitum ducit. Vt in locum ab arbitris remotum ventum est; subito deposita veste, tergoque nudato, procumbit in genua, mox stupente illo, & quid tandem rerum tanto impetu acturus esset exspectante; flagrum depromit aculeis ferreis sane asperum, atq; in eius cõspectu tergum suum strenue diuerberans exclamat, se eius causa id quidquid esset supplicii subire, vt cęlestem ab eo auertat iram. Inter hæc palmetum resonabat ictibus plagarum: spectator ille stupens & attonito similis Francisci cruore respergebatur. Ergo admiratione in misericordiam versa, statim ad pedes Xauerii prouolutus rogat, alienam culpã suo tergo luere desistat: se paratum esse sua aliquando expiare peccata. Itaque Xauerius victoria lætus exemplo induit vestem, eiusque confessione audita, perditum hominem in vitã ac spem salutis reducit.

Cor peccatis induratũ difficillime emollescit.

Eximius B. Xauerii pro lucrandis animabus zelus.

TIT. XXXVIII. De VI. peccato in Spiritũ sanctum, quod est impœnitentia. Fit autẽ cum homo peccatorum suorum, quæ salutari pœnitentia expianda forent, finem modumq; nullũ facit, ac proponit insuper se nolle vnquam pœnitentiam agere.

Sic peccauit Antiochus impœnitens, qui vermibus consumptus legitur. 2. Mach. 9.

EXEMP. I. *Impœnitens quidam inopinato miserrimum sortitur exitum.*

IMpœnitens nequam, quia per totam vitam scelerate vixerat, iactare solebat, se in vltimo articulo, tribus tantum verbis recitatis, saluum fore. Hic tandem necdum adeo senex, equo pontem diffractum transiens, titubante equo, cum illum erigere conaretur, nec posset, sed necessario sibi in aquas cadendum præcipitem videret, laxatis habenis cadens exclamat: Capiat omnia dœmon. Atque cum his tribus verbis suis immersus periit.

Impœnitẽtis desperata mors.

TIT. XXXIX. De hypocrisi & hypocritis.

Pessime cessit hypocrisis vel simulatio Absaloni. 2. Reg.

Christus Dominus speciatim, & sæpe comminatur hypocritis, dicens: Væ vobis hypocritæ, &c. Matt. 2

Pharisæis volentibus Iesum capere in sermone, increpauit eos, dicens: Quid me tentatis hypocritæ? Ioan. 8

EXEMP. I. *De morte horrenda monachi hypocritæ à sancto & magno Euthymio detecta.*

Nicep. 14. hist. c. 52.

LEone magno imperante, Euthymius, vir moderatus, & moribus perquam simplex floruit. De quo historiæ illud memorant: Quum monachus quidam moreretur, qui egregiam virtutis & castitatis famam obtineret, impudicus autem prorsus esset, sanctum hunc virum angelum horrenda specie tridente graui animam illius, crudelem in modum, è corpore extrahentem vidisse: & vocem simul cælitus, occulta turpitudinis facinora aperte reuelantem, audisse.

Hypo mors renda

II. *Hypocritæ cuiusdam insignis vltio.*

Anto. nor. li. gest. A cap. 9

Cum Alphonsus Rex Aragoniæ & Neapolis esset apud Onariam, in quam vna cum victoria Aphricanum morbũ intulerat, & inaudito genere pestis laboraret exercitus, renuntiatur ei, inter cęteros Antonium Picentem Ordinis eremitarum nobilitatũ post mortem hypocritam, per summos cruciatus animam exhalasse, iactando plurima in Christum Dominum, & Virginem eius matrem conuicia atque blasphemias. Hic est ille Antonius, qui quadraginta dies & noctes perpetuo ieiunare ferebatur, qui Italiam, Siciliam, atq; Hispanias compleuerat nomine sanctitatis & abstinentiæ; pluribus locis cella præclusus, & à custodibus obseruatus nihil edens aut bibens, quoniam in præuisa ac prætenta cella, in qua nihil quod vel obseruare liceret, inesse videretur. Cæterum Angelos ei quotidie ministrare, ac confabulari solitos opinabatur. Verum ipsi intus in cella erant candelæ crassiores, exterius quidem & superfusorie ceratæ: sed in quibusdam fistulæ cannarum concludebantur farina infartæ, quæ ex contritis phasianorum ac caponum carnibus saccaro ac aromatibus immixtis condiebantur. Aiunt & cingulum gestasse fistulatum, plenum nectare, quod hypocraticum vocant. His epulis clanculum vescebatur, vir habitus æque sanctus, & mortalium omnium, qui vnquam fuerunt aut essent, vulgi opinione abstinentissimus. Is igitur cum renunciaretur Regi vermiculis & acerbissimo genere mortis absumptus, dixisse fertur; Propterea DEVM in hypocritas tantopere sæuire, quod dum homines decipiunt, interponunt Deum ipsum tan-

quam

quam sceleris mediatorem : ideoque vt plurimum viuentes adhuc plecti in oculis hominum, quos Dei nomine fefellissent; vt intelligant mortales, à tali monstro maxime sibi cauendum esse, quod Deum ipsum, nedum post mortem, sed etiam in vita ipsa, haberent indubitatum vltorem.

III. *Fictè abstinens monachus draconi vorandus traditur, vt spiritus saluus fieret.*

Huic simile est quod scriptis mandauit D. Gregorius libro quarto Dialogorum; Est etiam apud nos, inquit, Athanasius ex Isauria presbyter, qui in diebus suis Iconii rem terribilem narrat euenisse. Ibi namque, vt ait, quoddam monasterium Tongalaton dicitur; in quo quidam monachus magnæ æstimationis habebatur, bonis quippe cernebatur moribus, atque in omni actione sua compositus sed sicut ex fine res patuit, longe aliter quam apparebat fuit. Nam cum ieiunare se cum fratribus demonstraret, occulte manducare consueuerat. Quod eius vitium fratres omnino nesciebant. Sed corporis superueniente molestia ad vitæ extrema perductus est. Qui cum iam esset in fine, fratres ad se omnes, qui monasterio inerant, congregari fecit. At illi, tali; vt putabant, viro moriente, magnum quid ac delectabile, se ab eo audire crediderant. Quibus ille afflictus & tremens compulsus est prodere, cui hosti traditus cogebatur exire: Nam dixit; Quando me vobiscum credebatis ieiunare, occulte comedebam; & ecce nunc ad deuorandum draconi traditus sum, qui cauda sua mea genua pedesque colligauit; caput vero suum intra meum os mittens spiritum meum ebibens extrahit. Quibus dictis statim defunctus est: atque vt pœnitendo liberari potuisset, à dracone, quem viderat, expectatus est.

[margin: ...critæ ...chi ...infe-]

IV. *Hæreticus in speciem sanctus manifestatur.*

[margin: Prateo Ber- Lune in Ca- æretic.]

In historia Ordinis Fratrum Prædicatorum, vt habet Bernardus Luxemburgus, legitur, in Episcopatu Brixiensi virum quendam fuisse tanta sanctitate & vitæ puritate præditum, vt plerisque videbatur, vt alter Ioannes Baptista ab illis haberetur. Adeo quidem vt eius nominis fama & celebritate plerique omnes eius prouinciæ allecti, ad eum velut ad sanctum Dei hominem gregatim cōfluerent: qui tamen hæretica prauitate infectus erat: sed qua hæresi, & quo tempore id acciderit, subticet Bernardus. Cum autem ille vita functus, & honorificæ sepulturæ demandatus esset, post aliquod tempus, fidei inquisitor per testes fideles examine diligenti peracto, reperit illum fuisse hæreticum: ideoque de consilio Episcopi & aliorum prudentium virorum, sancitum est, vt eius cadauer effoderetur, & ossa igni cremarentur. Populo itaque circumstante, eius ossa in ignem coniecta sunt; quæ mox dæmones ex eodem igne in aerem atto lentes, ea suspensa super ignem tenebant, non tamen illi videbantur. Ex quo effectum, vt populus exclamaret, Episcopum cum suis esse necandum, qui inuidia sanctum Dei virum exurere præsumpsissent, id Deo nolente, neque permittente. Qua re exterritum Episcopum sui bono animo esse deprecati sunt, in hæc verba prorumpentes: Domine Episcope, ne vlla re frangaris, quæsumus, quandoquidem hic pro fidei tuitione adsumus: sed ad sacrum faciendum te potius præpara; visuri experientia ipsa, num Deus aliquod miraculum super hac re exhibiturus sit, ne fides in discrimen veniat ac periclitetur. Missa ea fuit de beata Virgine: cumque corpus Dominicum sursum ab Episcopo leuaretur, dæmones in aere exclamare auditi sunt, hunc in modum: O Guido de Lacha, te hucusque quantum potuimus, defendimus, sed amplius non possumus, quia maior nobis adest: moxque in ignem ossa ciciderunt, & combusta sunt, & fides ab omnibus exaltata. Ex quo diaboli dolus facili negotio perpendi potest, qui hæreticum hominem vita functum defendit, quo plures animas decipiat.

[margin: Sacrificii Missæ efficacia.]

V. *Cur Deus faciat interdum regnare hypocritas.*

[margin: Ex Ennodio Ticinensi Baro. to. 6. Annal. 512.]

Anno Domini quingentesimo, duodecimo, cum Symmachus Papa litteris publicis atque patentibus omnibusque perspicuis cum Orientalibus egisset, vt ab eorum, quos Ecclesia damnat, se societate remouerent & non resipiscerent, sed tumido potius fastu, quod à sanctissimis Pontificibus quam iustissime iussum esset, contemnerent, in eius sceleris vindictam Deus, qui dispergit superbos, nullumque peccatum magis quam arrogantiam consueuit dira prosequi vltione, portentum illud, horrendumq; monstrum in medio eorum, in ipsorum interitu excitauit. Anastasium dico omnium nefandissimum Imperatorem; cuius & imperium diuturnius esse voluit, quo diutius & prolixius eorum pertinacia puniretur: vt plane secundum diuinum illud oraculum accidisse visum sit: *Deus regnare facit hypocritā propter peccata populi*; cum occultum Manichæum, inquit Baronius, in regnum euexerit, & ad quinque atq; amplius lustra eiusdem imperium propagauerit. Ita plane Deum vlcisci solere in eos, qui se à Catholica separant vnione, declaratur.

[margin: Hypocritam Anastasiū cur Deus regnare sinat. Iob. 34.]

VI. *Hypocrita diu latens tandem detegitur.*

[margin: Ex Leone Epis. 8. Baro. to. 6. an. 444.]

Id Dioscori Episcopi Alaxandrini demonstratur exemplo, qui ipse æque ac Nestorius, superinducta admirandæ sanctitudinis larua, adeptus est tantæ ecclesiæ sedem, cū speciem præ se ferens humilitatis atque modestiæ, intus tamen superbiā cum summa arrogātia occultaret. Nihil enim magis Dei Ecclesiæ obfuisse reperitur, quam cum suo inuolucro sanctitatis iniquitas tegitur, & impietas horrenda visu fuco religionis picta progreditur, fallens oculos intuentiū. Facile namq; est cauere, quos manifestos intelligas hostes: occultos autem quis effugiet

Iob. 41. giet: Hinc in Iob: Quis reuelabit faciem indumenti eius? portas vultus eius quis aperiet? Ita plane Dioscorus, cum esset facinorosissimus, sanctissimus tamen videri voluit: etenim in libellis aduersus eum datis in concilio Chalcedonensi, fuisse quidem ipse Origenista, insuper & Arianus, perfidus, homicida, & incendiarius, vitaque turpissimus detectus est: qui etiam ad conciliandum sibi populum vniuersum, simul ac in thronum euectus est, opprimens Cyrilli prædecessoris sui hæredes, & per calumnias multas ab eis auferens pecunias, inquit Tiberatus Diaconus, pistoribus & cauponibus ciuitatis dedit, vt mundissimum panem & pretiosissimum vinum viliori pretio populis exhiberent.

Hypocrisis Dioscori diu latens detecta.

VII. *Simulans mortuum vere mortuus inuenitur.*

Trip. hist. 6. 9. c. 48. Circa annum Domini 399. quidam pauperes studentes Epiphanium Cypriorum Episcopum arte deludere, vt sibi aliquid daret; cum iter ageret, vnus eorum supinum se prostrauit in terram: alter stabat quasi mortuum deflens, nec habens vnde eum sepelire potuisset. Epiphanius superueniens orauit, vt sub quiete dormiret: & sepulturę necessaria prębuit, simulque consolatus est flentem: dicens: Quiesce, fili, à lacrymis: non enim fletu resuscitari poterit. Est enim ineuitabile quod euenit. Cumque discessisset Epiphanius, cœpit ille pulsare socium, vt resurgeret. Et cum hoc semel & secundo fecisset, dicens: Surge, vt hodie de tuis laboribus epulemur; & ille penitus non sentiret, cognoscens vere mortuum, cucurrit ad Epiphanium flens, & petens vt socium suum suscitaret. At ille consolatus est; ne grauiter ferret quod euenisset. Non tamen defunctum denuo suscitauit. Hoc enim credo prouide factum, vt non facile Dei ministri deludantur.

VIII. *Cur hypocritæ natura superbi, publicani vero mansueti.*

De dictis & factis Alphonsi Regis li. 2. c. 38. Antonius Panormita hoc inter gesta Alphonsi Regis Siciliæ refert, quod erat inter eius purpuratos aliquando quæstio, cur hypocritæ natura superbi essent, publicani vero mansueti? Et cum alii aliud, vt fit, sentirent, Regem demum ita definientem audiuimus; Publicanorum vitia vt plurimum manifesta esse, puta luxuriam, gulam, illiberalitatem, & cætera eiusmodi, quæ quoniam hominum oculis subiecta forent, soluerentur in ruborem, verecundiam & humilitatem: hypocritarum vero vitia in occulto latere, vtpote odium, inuidiam, maleuolentiam, iniquitatem; quæ cum in arcano tolerari diutius non possint, erumpant in superbiam necesse est, iram item, arrogantiam & insolentiam.

TIT. XL. De 4. peccatis in cœlum clamantibus, sic dictis, quod præ cæteris insignẽ & manifestam improbitatem habere noscantur, diuinamq; iram & vltionem accersant iis, à quibus committuntur.

EXEMP. I. *De homicidio voluntario.*

POstquam Cain fratrem suum innocentem Abel occiderat, his à Deo verbis est increpatus: Vbi est, inquit, Abel frater tuus? qui respondit: Nescio: nũquid custos fratris mei sum ego? Dixitq; ad eum: Quid fecisti? Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Nunc igitur maledictus eris super terram, quæ aperuit os suum, & suscepit sanguinem fratris tui de manu tua. *Gen. D. A[...] de Ca[...] Abel*

II. *Christus prohibet Petro vti gladio.*

Cum B. Petrus euaginato gladio vellet defendere Dominum, aurem persecutoris abscidit: quod factum Dominus satis minaciter cohibuit dicens, Reconde gladium, qui enim gladio vsus fuerit, gladio cadet. Ille autem vtitur gladio, qui nulla superiori ac legitima potestate, vel iubente vel concedente, in sanguinem alicuius armatur. Nam vtiq; Dominus iusserat, vt ferrum eius discipuli ferrent, sed non iusserat, vt ferirent. *Mat[...] Aug[...] contr[...] stum[...] nich[...]*

III. *Homicidium iniuste factum punitur.*

Theodobertus Rex cum ægrotare cœpisset, ad eum medici multa studia impenderunt; sed nihil valuit, quia eum iam Dominus vocari iubebat. Ergo cum diutissime ægrotasset, ab infirmitate deficiens reddidit spiritum. Franci vero cum Parthenium in odio magno haberent, pro eo quod eis tributa antedicti Regis tempore inflixisset, eum persequi cœperunt. Ille vero in periculo positum se cernens confugium ab vrbe facit, & à duobus Episcopis suppliciter exorat, vt eum ad vrbem Treuericam deducentes, populi sæuientis seditionem sua prædicatione comprimerent. Quibus euntibus, nocte dum in stratu suo decumberet, subito per somnium vocem magnam emittit dicens: Heu, heu succurrite qui adestis, & auxilium ferte pereunti! A quo clamore expergefacti qui aderant, interrogant, quid hoc esset: respondit ille: Ausanius amicus cum Papianilla coniuge, quos olim interfeci, ad iudicium me accersebant, dicentes: Veni ad respondendum, quia causaturus es nobiscum coram Domino. Zelo enim ductus ante annos aliquot coniugem innocentem, amicumque peremerat. Igitur accedentibus Episcopis ad antedictam vrbem, cum strepentis populi seditionem ferre non possent, eum in Ecclesia abdere voluerunt, scilicet ponentes eum in arca, & desuper sternentes vestimenta, quæ erant ad vsum *Greg. lib. 3 Fran[...]*

ad vsum

ad vsum Ecclesię. Populus autem ingressus, perscrutatusque vniuersos angulos Ecclesiæ, cum nihil reperisset, frendens egrediebatur. Tunc vnus ex suspicione locutus ait: En arca, in qua non est inquisitus aduersarius noster. Dicentibus vero custodibus, inhil in ea nisi ornamenta Ecclesiæ contineri, illi clauem postulant aientes, nisi reserauerritis velocius, ipsi eam sponte confringimus. Denique reserata arca, amotis linteaminibus, inuetum extrahunt, plaudentes & dicentes: Tradidit Deus inimicum nostrũ in manus nostras. Tunc cædentes eum pugnis, sputisq; perungentes, vinctis post tergum manibus ad columnam lapidibus obruunt. Fuit autem in cibis valde vorax: sed quæ sumebat, quo celerius ad mãducandum commoueretur, sumpto aloe velociter dirigebat: sed & strepitus ventris absque vlla auditorum reuerentia in publico emittebat. Hoc ergo exitu consummatus interiit.

Tit. XLI. De nefanda libidine seu peccato Sodomitico.

Nefandum hoc & flagitiosum peccatum ita detestatus est Dominus, vt Sodomam, Gomorrham, aliasque tres ciuitates finitimas, in quibus hoc peccatum committebatur, igne & sulphure de cœlo demisso combusserit, & manet adhuc terra, in qua ciuitates istæ fuerant, sterilis & absque vllo fructu & habitatore.

D. Paulus non semel arguit masculorum concubitores: damnat præterea immundos & molles. E quibus vnus erat Onan Iudæ filius, qui præsentem Dei vltionẽ effugere non potuit, quod in terram semen funderet, peiorq; bestiis naturæ honestatem ac ordinem perrumpere vellet.

Lex diuina iubet, vt sic fœde peccantes supplicio afficiantur.

Exemp. I. *De peccato Sodomitico lege Constantij Imperatoris represso.*

Lex quoque ciuilis, vt habetur in Codice Iustiniani ad legem Iuliam de adulteriis & stupro, lege 31. Constantii & Cõstantis Imperatorum, sic habet: Cum vir nubit, in fœmina viros paritura quid cupiatur, vbi sexus perdit locum? vbi scelus est, id quod non proficit scire? Vbi venus maturatur in alteram formam? Vbi amor quæritur, nec videtur? Iubemus insurgere leges, armari iura gladio vltore, vt exquisitis pœnis subdantur infames, qui sunt, vel qui futuri sunt rei.

II. *Vt Sodomitas mulctarit Iustinianus Imperator.*

Iustinianus Imperator Sodomitas castrando puniri iubebat. Interrogatus autem, cur hoc modo eos puniret, Nunquid, respondebat, amputarentur eis manus, si crimen sacrilegii commisissent? iuxta illud; Per quæ quis peccat, per hæc & punietur.

Tit. XLIII. De oppressione pauperum viduarum atque pupillorum.

Sic peccauit Pharao Rex Ægypti, quando paruulos omnes Hebræorum masculos iussit occidi, & totum populum Israeliticum supra vires laborare coegit, & ab exactoribus operum verberari ac flagellari, si quando non implerent opus, quod tyrannice imperabat. Quod peccatum clamat in cœlum, vt habetur Exodi 3. Et grauiter puniuit Deus oppressionem illam, vt habetur Exodi 22. Exod. 3. & 14.

Dauid quoque in quadruplum iubet reddi ouem, quam diues quispiam pauperi vi acceperat, ad excipiendum amicum. 2. Reg. 12.

Scelerata mulier Iezabel falso testimonio innocentem opprimit.

Exemp. I. *Præclarum facinus Præfecti impedientis oppressionem viduarum, & eius remuneratio.*

Iustinus Imperator cum crebro ægrotaret, ac vertigine vexaretur, neque in publicum prodire posset: potentes quidam (quia ad Imperatorem querelæ de eis afferre non possent) nemini parcentes omnium facultates diripuerant. Cum vero Imperator aliquando se recollegisset, atque in templum prodiisset ii qui iniuria fuerant affecti, misericordiam ipsius magna voce implorarunt. Omnibus ergo in curiam vocatis, Iustinus: Existimabam, inquit, vos omnes, pietatem colere, vestrisque contentos, nemini egenorum iniuriam inferre: at vos & Deo & Imperio nostro aduersa patratis facinora, Hortor ergo vos, vt pauperibus sua vltro reddatis, ne vestra ipsorum bona amittatis. Potentes his auditis, tamen consuetudine ducti deteriora etiam prioribus adiecerunt. Acris enim res est consuetudo, quæ iam altera natura iudicatur. Itaque cum Imperator rursum ad processum prodiret, plures eum inuocabant. Rursum igitur in progressu conuocato Senatu, dicit: Si me à Deo putatis Imperatorẽ factum esse eius auxilio imperare; parete iustis meis mandatis: iniuria afficere pauperes desinite: solis namque piscibus moris est, vt validior & maior deuoret minorem. Quod si meis præceptis non parere, sed in rapiendo vestris obsequi vultis cupiditatibus, alium nobis vestro arbitrio deligite Imperatorem. Ego enim contumacibus, iniustis, & aliena violantibus imperare nolo. Ibi quidam inter proceres, libertate dicendi sumpta, ita Imperatorem alloquitur: Constitue me coram omnibus Præfectum vrbis, mandaque, ne cuiusquam rationem priorem iustitia habeam, vtq; mihi de rebus necessariis monituro semper aditus pateat: recipio in me, effecturum me intra mensem, ne vlla sit vel illata in vrbe, vel accepta iniuria. Quod si quis profert culpam, quam mihi indicatam non punierim, capite me plecti iubeto. Pergratum hoc Imperatori fuit, eumque

Cedren. an. 3. Iustini. Auctor. Miscella. Baro. to. 7. 568. 18.

Iustini ad Magistratus oratio.

Consuetudo altera natura.

Præfectura concessa p defensione oppressorũ.

Præfectum vrbis constituit. Is ergo cum mane pro
tribunali sederet, & quædam vidua quereretur, se à
Magistro quodam omnibus facultatibus spoliatam;
mittit eam cum sigillo ad magistrum illum, iubetq;
eum ad dicendam causam venire. Cum eandem vi-
duam Magister verberibus male mulctatam remi-
sisset: misit Præfectus ad eum de Cursoribus vnum:
sed hunc quoque verbis delusum dimittit. Interim
dum præfectus in Circo sedet, Magistrumque ope-
ritur: hic ad conuiuium ab Imperatore vocatur. Eo-
dem se Præfectus quoque confert, aitque Impera-
tori: Si in eo Imperator persistis quod mihi manda-
sti, ne cui eorum qui pauperes concutiunt, parcam:
scito me promissis meis satisfacturum. Sin eos tu
pœnitentia ductus amicos potius habes, & conui-
uiis adhibes: scias me quoque detrectare ea quæ in
me recepi. Imperatore respondente, vti seipsum so-
lio potius detraheret, si sontem talis criminis sciret:
Præfectus illico Magistrum vi arripuit, & in Curiã,
quæ arca dicitur, cum eo abiit. Ibi diligenter vtri-
usque sermone considerato; cum haud leuibus in-
iuriis ab eo affectam mulierem comperisset: verbe-
ribus impositis homini caput rasit, asinoque nu-
dum impositum per mediam vrbem velut in tri-
umpho duxit, & omnes eius opes mulieri addixit.
Hoc exemplum reliquos ita in viam redegit, vt vbi-
que summa in pace viueretur, atque intra trigesi-
mum diem neque auctor vllus esset, neque reus in-
iuriarum. Tunc Præfectus Imperatori significat, se
promissa impleuisse: & Imperator in publicum pro-
gressus, cum nulla querela audiretur, reuersus Pa-
tricia dignitate eum ornat, & per omnem vitam Præ-
fectum vrbis esse iubet.

Zelus ac studium pro defensione pauperum.

Pœna eius quia paupe res violen- ter oppres- serat.

Præfectus pro defen- sione pau- perum pa- tricia digni tate donat⁹.

II. *Oppressor pauperum punitur in posteritate.*

Sub anno Domini 1501. post mortem cuiusdam
tyranni, qui pauperes inique oppresserat in Mora-
uia: eius filius in hæreditate prima succedens quod-
dam eius castellum, nomine Giemps, cum vxore &
filia inhabitauit, & ecce quadam die eo ad mensam
sedente, venerunt duo maligni spiritus in specie hu
mana ad portam castri petentes intromitti, quibus
portarius dixit: Qui, vel vnde estis? oportet enim
vt hæc domino meo denunciem. Cui illi respon-
dentes dixerunt: Nec ad te pertinet, nec ad domi-
num tuum, qui vel vnde simus, sed quantocyus in-
tromitte nos, alio qui videbimus, qua nobis patescat
ingressus. Portarius currens vt hæc domino suo an-
nuntiaret, cũ introisset, vbi sedebat, vidit illos duos,
quos extra portam dimiserat, coram domino stan-
tes, & præ timore nihil poterat loqui. Illi autem post
multa minatoria, & terribilia verba horrisonasque
visiones (vt sim breuis in narratione) illum cum om-
ni familia sua exire de castro compulerunt. Post
quorum discessum multitudo dæmonum conueni-
ens castrum illud inhabitare cœpit: vlulantes die ac
nocte atque plaudentes mirabilia faciunt.

Chronicon Sponheim Trithem. an.1501.

Dœmones castrum in- uadunt eie- cta inde op pressoris pauperum tota poste- ritate.

III. *Principum Christianorum esse pauperum atque afflictorum causas suscipere.*

Ludouicus Imperator Caroli Imperatoris filius,
qui regnauit annis plus minus viginti octo, amator
totius castitatis & religionis, omnem ordinem Ec-
clesiasticum pio studio exornans, inter alia mirifica
& nimis honoranda opera sua in omni Imperio suo
siue in Gallia, siue in Germania, siue in Italia, lega-
tos dedit, qui pauperum & oppressorum iustitias
diligenter quærerent, & singulorum necessitates ad
plenum audirent.

Adonis Chron. a an.815.

Lud. Im pauperu patronu

IV. *Pastorum quoque esse viduarum & pupillorum oppressionem defendere.*

S. Iuentius Episcopus, pauperum munerator, vi-
duarum ac pupillorum defensor quoque fuit. Nam
quędam vidua dum à creditore quodam durius op-
primeretur, atque crudelis nummularius duplum
pecuniarum ab ea exigeret, quam dedisset, ad vi-
rum Dei protinus confugiens, misericordiam po-
stulabat. Cognito vir Dei hoc negotio, Diaconum
suum nomine Exuperantium cum eadem vidua ad
prædictum creditorem direxit dicẽs: Vade ad eum,
qui hanc viduam crudeli exactione opprimit: ad-
mone eum vice meæ postulationis, dicens: Pater
tuus rogat, sufficiat tibi quod tuum est, nec exigas,
quod minime dedisti, ne id quod habere videris a-
mittas. Si autem te audire noluerit, ecce do tibi sum-
mam pretii, porrige ei, & reuertere. Implens autem
Diaconus sancta iussa Antistitis, ibat cum ea, atque
vniuersa quæ ei iniuncta fuerant, auaro creditori
per ordinem retulit, sed immutare eum à prauitate
cordis nullatenus potuit. Mox autem vt aureos,
quos vir Dei pro vidua miserat, accepit, corruens in
terram expirauit. Factus est autem timor circa om-
nem regionem, atque incredulos; qui hæc audie-
bant; Christi vero fideles lætanter glorificabant
Dominum Iesum Christum.

In vita per Pa Diac. c apud S 12. Sept

S. Iuen viduar & pupi defens

Vltio na in c torem rum.

TIT. XLIII. De mercede mercenariorum defraudata.

Tobias docuit filium suum, dicẽs: Si quis tibi aliquid operatus fuerit, statim reddes ei mercedem. Et merces mercenarij tui non manebit apud te vsque mane.

EXEMP. I. *De monacho, cui statim cælum ingredi non licuit, ob rem leuem operario debitam.*

COnuersus quidam de Cynna, quæ domus est
Ordinis nostri Cisterciensis, cum die quadam
missus ab Abbate suo, nauigio transiret per flu-
uium Albim, qui fluit per Saxoniam, nauta ab eo
naulum exegit. Qui cum diceret, nihil se ad manum
habere pecuniæ, respondit ille: Date mihi pro pi-
gnore cingulum, vel cultellum vestrum. Non pos-
sum, inquit, carere his, & adiecit: Ego promitto vo-
bis

Ex C Heist censi t c.35.

bis cum ordinem eo, quod dimidium denarium vobis remittam, & dimisit eum nauta: Recedens ab eo conuersus, eo quod res modica videretur, promissum parui pendit, nihil remittens. Non multo post infirmatus, cum omnibus qui aderant mortuus videretur, anima egressa, cum ad requiem ascendere vellet, prædictum dimidium denarium, cuius in cõfessione non meminit, ante oculos habebat, qui adeo creuit, vt mundo maior videretur: cumque sursum nitenti semper obsisteret, neq; aliud esset, quod impediret, ad angelorum petitionem permissa est redire ad corpus. Mirantibus cunctis, visionem retulit, & missus est ab Abbate nautæ integer denari⁹; quem vt ille recepit, eadem hora conuersus exspirauit.] Quod si pro tantilla re cœlum ingredi non potuit, quid illis euenturum est, qui non obulum, sed vel multos florenos retinent, vel diu soluere morantur?

[...]achi [...]sdam [...]lefrau- [...]m nau [...]initio.

De quinque sensibus corporis.

TIT. XLIV. De visu, quo abutimur.

[...].3. *Videns Eua lignum, quod esset bonum ad vescẽdum, & pulchrum oculis aspectuq; delectabile, tulit de fructu eius, comedit, & sic prauaricata est.*

6. *Videntes filij Dei filias hominum, quod essent puchræ, acceperunt vxores ex omnibus quas elegerant; propter quod postea secutum est diluuium.*

2. *Ægyptij videntes Saram, vxorem Abrahæ, quod esset pulchra nimis, nunciauerunt Pharaoni, & sublata est mulier.*

14. *Sic Samson videns mulierem Dalidam de Philistæis, adamauit, quæ tandem fuit causa mortis suæ.*

.11. *Dauid Rex aspiciens Bersabeam, ad adulterium impulsus est.*

[...]3. *Senes illi, iudices populi, videntes Susannam, exarserunt in concupiscentiam eius.*

[...]b.4. *Christo Domino ostendit dæmon omnia regna mundi vt nimirum ad eorum appetitum aspiciendo inflammaret.*

EXEMP. I. *Quomodo Alipius videndorum ludorum gladiatoriorũ insania sit captus, à quibus antea abhorruerat.*

[...]g. li. 6 [...]ff. c. 8.

CVm Alipius Romæ esset, vt ius disceret, ibi gladiatorii spectaculi hiatu incredibili & incredibiliter abreptus est: cum enim auersaretur & detestaretur talia, quidam eius amici & condiscipuli, cũ forte de prandio redeuntibus obuius esset, recusantem vehementer & resistentem, familiari violentia duxerunt in amphitheatrum, crudelium, & funestorum ludorum diebus, hæc dicentem: Si corpus meum in illum locum trahitis, & ibi constitutis, nunquid & animum, & oculos meos in illa spectacula potestis intendere? Adero itaque absens, ac sic & vos & illa superabo. Quibus auditis, illi nihilo segnius eum adduxerũt secum, id ipsum forte explorare cupientes, vtrum posset efficere. Quo vbi ventum est, & sedibus quib. potuerunt locati sunt, feruebant omnia immanissimis voluptatibus. Ille clausis foribus, interdixit animo, ne in tanta mala procederet, atq; vtinam & aures obturauisset. Nam quodam pugnæ casu, cum clamor ingens totius populi vehemẽter eum pulsasset, curiositate victus, & quasi paratus, quicquid illud esset, etiam visum contemnere & vincere, aperuit oculos, & percussus est grauiore vulnere in anima, quam ille in corpore, quẽ cernere concupiuit, ceciditq; miserabilius quã ille, quo cadente factus est clamor, qui per eius aures intrauit, & reserauit eius lumina, vt esset qua feriretur & deiiceretur audax adhuc potius quam fortis animus, & eo infirmior, quo de se præsumpserat, qui debuit de re: vt enim vidit illum sanguinem, immanitatem simul ebibit, & non se auertit, sed fixit aspectum, & hauriebat furias, & nesciebat, & delectabatur scelere certaminis, & cruẽta voluptate inebriabatur. Et non erat ille qui venerat, sed vnus de turba, ad quam venerat, & verus eorum soci⁹, à quibus adductus erat. Quid plura? Spectauit, clamauit, exarsit, abstulit inde secum insaniam, qua stimularetur redire, non tantum cum illis à quibus prius abstractus est, sed etiam præ illis & alios trahens Et inde tamen manu validissima & misericordissima eruisti eum tu, & docuisti non sui habere, sed tui fiduciam, sed longe postea.

Videndi facultas quantum animæ noceat.

Fiducia in Deum collocanda.

II. *D. Antonius cum visum non posset compescere præuentus, compescuit manus.*

Diuus Antonius Eremita, cum natus annos triginta quinque in desertum abire contenderet, non cessauit infatigabilis aduersarius eius propositum impedire; nam in eius itinere argenteum discum proiecit. Quo viso, Antonius callidi artificis agnouit astutiam, stansque intrepidus, & discum toruis intuens oculis, doli auctorem in phantasmate obiurgabat argenti, talia secum reputans: Vnde hic in deserto discus? auium hoc iter est; nulla sunt vestigia commeantium; lapsus de sarcina, præ magnitudine latere non potuit: sed & qui perdiderat reuersus, ob solitudinem locorum inuenisset, quod ruerat. Hoc artificium, diabole, tuum est; non impedies voluntatem meam; argentum tuum tecum sit in perditionem. Hæc illo dicente, discus, vt fumus à facie eius euanuit. Dehinc nõ vt ante in phantasmate, sed ingentem auri massam in itinere conspexit. Verum hanc vtrum diabolus simulauerit, an ad Antonium comprobandum, quia nec veris opibus inescaretur, virtus cælestis ostenderit, ignoratur; hoc tamẽ agnouimus, quia quod visum est, aurum fuit. At ille magnitudinem admiratus radiantis metalli, rapido cursu, quasi quoddam vitaret incendium, ad montem vsque perrexit.

D. Athana. in vita eius.

Diaboli insidiæ aduersus B. Antonium Eremitam.

Auro conspecto fugit Antonius.

* * *

III. *Vt*

III. *Vt leuem aliquem & incautum aspectum seuere castigarit Eusebius.*

Theodoret. in hist. SS. Pat. cap. 4.

Magnus ille Eusebius, cum semel ab auditione lectionis Euangelicæ aspectu quorundam agricolarum distraheretur, qui in subiecto campo terrã excolebant, ita seipsum puniuit, vt per quadraginta annos, & eo amplius, quibus postea vixit, nec agrũ aspiceret, nec in cælũ & astra oculos attolleret; sed semper, iniecto in collum collari ferreo, inclinatus incederet. Interrogatus autem, quam ob causam se tam seueriter ob modicum defectulum castigaret, respondit dignam sanctissimo viro sententiam: Ne, dixit, aduersarius de rebus magnis bellũ gerat, conor illum ad hæc parua traducere.

Eusebii insigne dictum.

IV. *Pulchrum documentum S. Francisci de visu seruando.*

E. Chron. Fr. Minorũ Gallice li. 1. cap. 34.

Oculis recte vtendum esse allato hoc ænigmate D. Franciscus sedulo suis Fratribus inculcabat: Rex quidam præpotens, sed pius successiue duos ad Reginam legauit nuncios; quorum prior reuersus, & verbis tantum propositis verba reddidit, & de Reginæ persona plane retulit nihil: siquidem oculos caute tenuerat, ne in Reginæ faciem prosilirent. Rediit alter, & post pauca, quæ ad legationem pertinebãt; Vere, inquit, domine Rex, vidi pulcherrimam mulierem, felicem te reputo, cui illa coniux obtigerit. Serue nequam, inquit Rex, vere impudicitiam tuam prodis: quid superest, nisi vt concludam, te prospectam impudicis oculis opprimere animo cogitasse. Priori vero nuncio ascito; Quid, ait, de Reginæ tibi persona videtur? Optime, respondit; Nam & patiẽter me audiuit, & sapienter respondit. Sed quid de forma & pulchritudine eius censes? Tuum id esto, ait, Rex, & videre & iudicare; mei muneris fuit, verba eius audire ac referre. Tum Rex, de vtroque ferens sententiam, illum palatio expulit; hunc vero à cubiculis constituit: Ne, inquit, ille thalamum meũ polluat; tu vero illum constituas. Quibus Franciscus subiiciebat: Quis non deberet vereri, in Christi sponsam profanos oculos coniicere.

V. *Carolus V. Imperator auertit oculos ab aspectu fœminarum etiam vxorem habens.*

Guill. Zenocar. lib. 5. de vita Caroli 5.

Carolus V. Imper. vxorem adhuc habens, sæpe clausit ipsemet fenestram, ne inspiceret formosiores fœminas, cum eas ex fenestra eminus aduentantes, aut prætereuntes forte conspexisset, aut præterituras inaudisset.

VI. *Dictum memorabile fratris Minoris de oculis cõtinendis.*

Ex li. 1. Conformitatum S. Francisci p. 2.

In historiis Fratrum Minorum D. Francisci narratur, quendam purissimæ vitæ fratrem nomine Rutegerum, diligentissimum oculorum suorũ custodem fuisse, sic vt nunquam in fœminas, etiã cognatas, quas alloqui necesse habebat, eos coniecerit. Vnde Pater spiritualis, qui perspectam eius continentiam habebat, eum aliquãdo percunctatus est, quid causæ esset, cur, cum tanto puritatis dono prędi tus esset, tamẽ vultum auerteret à conspectu mulierum honestarum? Et respondit homo sanctus, & à Deo illustratus: Pater, inquit, quando homo facit quod in se est; & occasiones peccandi fugit, tum vicissim Deus facit quod in se est, & hominem tuetur ac custodit: At quando homo se temere coniicit in discrimen, tum etiam iuste à Deo deseritur; ac ita fit, vt facile ob naturæ corruptionem in peccatum aliquod graue dilabatur.

VII. *Quod dæmoniis fiant penetrabiles, qui spectacula profana visuri adeunt.*

Tertull. li. de Spe[ctac]ulis ca.

De hac re exemplum accidit Domino teste eiusmodi, eius mulieris, quæ theatrum adiit, & inde cum dæmonio rediit. Itaque in exorcismo cum oneraretur immundus spiritus, quod ausus esset fidelem adgredi; constet & iustissime quidem, inquit feci, in meo eam inueni. Constat & alii linteum in somniis ostensum eius diei nocte, qua tragœdum audierat, cum exprobratione nominato tragœdo, nec vltra quintum diem eam mulierem in seculo fuisse. Quibus exemplis docemur, eos cum diabolo communicare, & à Domino excidere, qui profana spectacula libenter visunt: nemo enim potest duobus dominis seruire.

A vide[...] spectac[...] deterr[...] exemp[...] *Matth.*

VIII. *Arsenius non modo mulierum aspectum, sed & recordationem auersabatur.*

Arsenius dum in eremo viueret, à mulieris vidẽdæ aspectu alienus admodum fuit. Is enim, cum quædam non obscuri generis matrona illum videre cupiens, de improuiso in hospitiolum eius ipsi occurrisset, repente auertit sese, & muliebrem audaciã gestu pariter & verbis incusauit. Rogo, inquit illa, ne indigne feras aduentum meum, quæ sincera mẽte & pio affectu huc veni Aut si eo quidquam offẽsus es, veniam da, ac pro me Deum, cui soli seruis, deprecare. Precabor Deum, respondit, & quidem multum, ne tui vnquam meminerim.

IX. *S. Ephræm Syrus quomodo edoctus à fœmina oculos in fœminam non esse coniiciendos, sed in terram.*

In vit[a] per Ge[rard.] Vossiu[m.] Sozo. [lib. 4.] histor. Eccl. c[ap.]

Captus est aliquando S. Ephræm senex desiderio visendæ Edessenorum vrbis, orauitque Deum, dicens: Domine Iesu Christe, dignare me videre ciuitatem illam, & cum ingrediar, obuiam mihi habere merear hominem eiusmodi, qui mecum à scriptura sermonem exordiatur. Et ingredienti iam ei in locum, & pertranseunti portam ciuitatis occurrit mulier, quæ in ciuitate erat meretrix, quam aspiciens seruus Dei Ephræm, indoluit, sic secum loquens: Domine Iesu Christe, despexisti preces serui tui Ephræm; quo pacto enim hæc de scriptura mecum disserat? Substitit autem meretrix intuens illum. Ad quam sanctus: Dic mihi puella, quid sub-

sistis,

R[..]onsum pl[..]e egregi[..] mulie[..].

sistis, & ita intentis in me intueris oculis ? Cui respondens meretrix ait ad eum: Intueor te, quia ego mulier ex te viro sumpta sum: tu autem ne me intuearis, sed terram, ex qua tu vir sumptus es. Quæ cum audiret seruus Dei, suspexit, & glorificauit Deum, qui talem ei sapientiam dederat, vt eiusmodi ab ipsa responsum acciperet: & cognouit suam à Deo nequaquam fuisse spretam orationem.

X. *De virgine, quæ eruit sibi oculos ad auertendum impurum adolescentis amorem.*

[..]r. Episc. [..]osolym. [..] spirit.

Quidam vir narrauit nobis cũ in Alexandria essemus, tale quiddam: Sanctimonialis, inquit, quædam sedebat in domo sua, vitam solitariam ducens; salutisque suæ valde solicita ieiuniis ac vigiliis vacabat iugiter, multasque faciebat eleemosynas. Sed bonorum omnium semper inuidus diabolus, tantas in virgine virtutes non ferens, contra illam puluerem excitauit. Immisit enim adolescenti cuidã turpem de illa, diabolicamq; cupidinem. Manebat autem extra limen eius adolescens. Cum ergo virgo illa domo sua vellet egredi, atque ad ecclesiam orationis gratia occurrere, ingerebat se illius oculis improbus & impurus adolescẽs, nec illam egredi sinebat, amatoria quædam verba procacibus nutibus illi insusurrans, adeo vt iam præ nimia molestia adolescentis cogeretur virgo domo sua nusquam progredi. Die igitur quadam misit ancillam suam virgo ad illum vt ei diceret: Veni, vocat te domina mea. Abiit ergo ad illam gaudens, & stuprum committere gestiens. Sanctimonialis sedebat in cubili suo. Ingresso igitur adolescenti ait: Sede; cumque sedisset, Dic oro te frater, inquit illa, cur ita mihi molestus es, nec permittis me domo mea egredi? Respondit adolescens; Vere, domina, te multum amo, & quando te inspicio, totus in tui concupiscẽtiam inflammor. Quæ ait ad illum: Quidnam in me pulchrum vidisti, quia sic amas me? Ait adolescens: Oculos tuos: ipsi enim seduxerunt me. Virgo vero vt audiuit, quia oculi eius illum seduxissent, sumpto gladio mox oculos eruit. Hoc autem cum vidisset adolescens, eruisse scilicet sibi virginem oculos, compunctus corde abiit in Scitim, ibiq; sæculo renuncians, effectus est probatissimus monachus.

XI. *Qui sint oculi desiderabiles.*

[..] lib. 4. Eccl. 15.

Valentis Imp. temporibus, cum D. Antonius eremita propter Arianos è solitudine Alexandriam descendisset, Didymo, viro admirabili & facundo, sed oculis capto, fertur esse congressus, & cognita illius prudentia ad ipsum dixisse: Nihil, ô Didyme, turbet te corporalium oculorum iactura. Talibus enim destitutus es oculis, quibus & muscæ, & culices videre possunt; sed lætare, quod oculos habes, quibus & angeli vident, & Deus consideratur, ac lux illius apprehenditur.

TIT. XLV. De sensu auditus.

EXEMP. I. *De Machete Abbate, qui inter collationes spiritales aures attentissimas habebat, sed ad fabulas terrenas obsurdescebat.*

Ioa. Cassian. li. 5. c. 29.

Vidimus senem, inquit Cassianus, Machetem nomine, à turbis fratrum eminus commorantem, hanc à Domino gratiam diuturnis precib. impetrasse, vt quotquot diebus ac noctibus agitaretur collatio spiritalis, nunquam somni torpore penitus laxaretur. Si quis vero detractionis verbũ seu otiosum tentasset inferre, in somnum protinus concidebat; nec vsque ad aurium quidem eius pollutionem virus obloquii poterat peruenire.

II. *Quomodo conatur Sathan, vt rerum piarum auditio fastidium, malarum vero voluptatem conciliet.*

Io. Cassian. li. 5. c. 31.

Hic idem senex cum aliquando apud Fratres discurreret de rebus necessariis & spiritalibus, eosque videret lethæo quodam sopore demergi, nec posse ab oculis suis pondus somni depellere; otiosam repente fabulam introduxit. Ad cuius oblectationem cum eos euigilasse confestim, atque erectas aures suas habere vidisset, ingemiscens, ait: Nunc vsque de rebus cælestibus loquebamur, & omnium vestrũ oculi lethali dormitione deprimebantur; at cum otiosa fabula intromissa est, omnes expergefacti torporem somni dominantis excussistis. Quibus verbis ostendit senex ille, otiosarum fabularum diabolum esse fautorem, ac collationum spiritualium impugnatorem.

Rerum bonarum auditio, multorum bonorũ fons. Otiosarum fabularum fautor dæmon.

III. *In concentu musico non voluptas auriũ quærenda, quia noxia, sed vtilitas aliqua præ oculis habenda.*

Aug. lib. 10. conf. c. 32.

D. Augustinus Tagastensis in Confessionum libris declarat, quantam vtilitatem afferat in Ecclesia institutum cantandi, & quod ad lacrymas vsque sæpe commotus sit. Confitetur quoque, se aliquando suauitate concentus potius, quam rebus cantatis, captum fuisse. Cum, inquit, mihi accidit, vt me amplius cantus, quam res, quæ canitur, moueat, pœnaliter me peccasse confiteor: & tunc mallem non audire cantantem. Ecce vbi sum: flete mecum, & pro me flete, qui aliquid boni vobiscum intus agitis, vnde facta procedunt. Tu autem Domine Deus meus, exaudi, respice & vide, & miserere, & sana me.

IV. *Suaues impiorum canticorum concentus audientium aures inficiunt.*

Histor. tripar. li. 2. c. 6.

Cum Armonius Bardisanæ filius cantica composuisset, & impietatem melodicæ suauitati permiscens audientes illiceret, & ad perniciem venaretur; beatus Ephræm Syrus sumens inde harmoniam, pietatem cantilenæ permiscuit, & audientibus suaue admodum & vtile medicamen apposuit. Quæ

Aures canticis piis præbendæ.

Quæ cantica triumphatorum Martyrum festos dies etiamnum efficiunt clariores.

V. *Turpioribus verbis aurem non esse vllo modo accommodandam.*

In vita eius apud Sur. tom. 3.

Bernardinus Senensis adhuc adolescens ex frequenti consuetudine in eum iam habitum venerat, vt ad primum turpioris verbi auditum sic erubesceret, quasi quis ei colaphum impegisset. Deinde inter æquales, pro inimico publico talium colloquiorum haberi cœptus est, adeo vt si eiusmodi rerum tractationi, vt fit, interueniret, subito inter se mussarent; Tacete, tacete, Bernardinus adest. Et homini nobili, cum nescio quid turpioris verbi, illo præsente, excidisset, ita indignatus est, vt audacter illi colaphum insignem duceret, cuius sonitus bene longe exaudiretur.

Bernardinꝰ turpia loquentem colapho cædit.

VI. *Aures non facile esse præbendas rebus nouis audiendis.*

Pet. Dorläd. lib. 3. Chron. Carthus. ca. 11. Sur. c. 22. de vita S. Hug. 17. Nouemb.

Sanctissime id obseruauit, & simul quorundam monachorum curiositatem compescuit Hugo Lincolniensis Episcopus, vir sanctus, atque ante Episcopatum professione religiosus. Cum enim post conciliatam pacem inter Reges Franciæ & Angliæ, diuertisset ad monasterium Carthusianorum, interrogatus de modo initæ pacis, tristitia affectus, ac zelo plenus ordinis sacri respondit: Rumores audire ac referre, etsi licet Episcopo, monachis tamen non licet. Quamobrem iidem Carthusiani iure statuerunt de conuersis, qui sæpius quam monachi egrediuntur; Sæculares rumores vbi audiunt, ibi dimittant.

TIT. XLVI. De sensu gustus, & linguæ vsu mortificando.

Gen. 19. *Gustus Loth duarum filiarum stupratorem effecit.*

Gen. 25. *Gustus ab Esau ius primogenituræ præripuit.*

Num. 11. *Gustus Israelitas in deserto magna ex parte repentina morte sustulit.*

3. Reg. 16. *Gustus Ela gladio Zambri interficiendum obiecit.*

Iudith 13. *Gustus per manum mulieris caput Holofernis abscidit.*

Matth. 16. *Gustus Simonem Machabæum in conuiuio, & filios eius & seruos occidit.*

EXEMP. I. *B. Laurētij Iustiniani mortificatio gustus.*

B. Laurentii Iustiniani abstinentia

Beatus Laurentius Iustinianus, etsi in adolescentia sua, vt erat prænobili prosapia ortus, multis assueuisset mundi deliciis; tamen ad Venetum Patriarchatum euectus, vulgari tantū mensa vsus est, eduliisque palato suo insipidis. Vnde si errore aliquo quandoq; esculenta poculentaue ad gustum acerbiora apposita essent, vt pro vino acetum, neminem arguebat, sed silentio dissimulabat.

II. *S. Thomæ Cantuariensis moderatio in gustatu.*

S. Thomas Cantuariensis Archiepiscopꝰ, & martyr Christi gloriosus, antequam diuinitus esset illustratus, multis quidem lautitiis à parentibus genere nobilibus & copiosis fuit enutritus: sed postquam persecutione regia pro iustitiæ defensione exagitari cœpit, admirandam vitæ mutationem iniit. Nam, teste Eduardo præcipuo eius vitæ scriptore, qui ante mensa opipare vtebatur instructa, magnosq; dominos, atque adeo ipsum quoq; Anglorum Regem, habebat conuiuas, leguminibus, aliisque vilissimis cibis, pauperibus ad mensam adhibitis, vesci voluit. Sic temperantia ab eo ad gustum mortificandum fuit exercitata.

Tempera tia B. Th Cantuar

III. *Item S. Godefridi Ambianensis Episcopi.*

B Gode di Ambi nensis e scopi ab nentia.

Idem quoq; egregie præstitit S. Godefridus Ambianēsis Episcopus: nam etsi pro immensa sua charitate, qua flagrabat, nihil deesse suis subditis, quoad victum necessarium, sinebat, tamen ipso solo pane, paucisque herbis & fructibus vitam tolerabat: cumque cocus nescio quid herbis miscuisset, eum coercitum coarguit, dicens: An ignoras tu miseram carnem subigi nō posse nisi tormento ieiunii? cur mihi apposuisti cibum tanta arte paratum? Vide, ne deinceps in hoc genere delinquas, & me ad iracundiam prouoces.

IV. *Mortificatio gustus S. Wolstani.*

In vita apud S Ianuar.

S. Wolstanus Episcopus, die quodam post sacrū Missæ peractum delitescens in loco abdito, odorem carnis, quæ pro ipso assabatur, perceperat: & quoniam cogitatio inde menti oborta, ad eam comedēdam appetitum illiciens, non sinebat eum orationi attentius vacare, proposuit nihil, neq; tunc, neq; in posterum vitę tempus, de carne delibare, sicut & fecit. Quo medio mirifice adiutus est, non solum ad sanctissimam vitam ducendam, sed etiam felicissimam mortem obeundam.

V. *S. Rupertus quomodo appetitū gustu temperauerit.*

S. Rupertus Abbas, cum totam quadragesimam solo pane & aqua contentus transegisset, sub Paschæ festum desiderio teneri cœpit vescendi pane auenaceo; sed cum eo ad mensam allato vir Dei animaduerteret se pauxillum concupiscentię indulsisse, vehementer expauit, & rigidus in seipsum vindex gustare inde noluit; sed pauperibus ad monasterii fores dari iussit. Erat ibi tum iuuenis quidam splendida facie, qui eum vna cum scutella accepit, & mox euanuit, ita tamen, vt loquentibus illis de scutella ablata, ea subito in mensam deciderit. Erat enim angelus Domini è cœlo missus, qui eleemosynam viri Dei acceperat.

VI. *S. Elzearii modestia in mediis deliciis.*

In vit cap. 13 Sur. 27. S

Cum aliquando S. Elzearius Comes Arianus cognatæ suæ nuptiis, quæ ad quinque dies durabant, interesset, sed sane inuitus, aderat etiam tum, vt

moris

moris est, nobiles & alii, diebus & noctibus cantionibus, choreis, & id genus humanis solatiis dediti. Inter eas pudicissimus adolescens tanta sermonis honestate, & castitate vtebatur, vt ne vnum quidem verbum lasciuum ex eius ore proficisceretur, cum interim alii multa iactarent obscœna & turpia verba, quibus eius castum & pudicum pectus non mediocri molestia afficiebāt, vtpote cui ea summe displicerent, ita vt quasi telis quibusdam animum eius confoderent.

VII. *S. Elzearius filium Regis inducit ad omnem moderationem.*

Eidem Comiti Elzeario Robertus Rex filium suum primogenitum Carolum Calabriæ Ducem tradidit instituendum. Cum autem Elzearius vidisset adolescentem moribus leuem atque lasciuum promptumque ad audiendos leues impudicosque sermones, ei seorsim abducto ait: Non decet insignem personam & Regem lasciuos & dissolutos vel audire vel proferre sermones: Corrumpunt enim bonos mores colloquia praua; sed potius sanguis illustris verbis honestis, & bonis atque incorruptis moribus ornandus est. Hæc vero atq; id genus alia, ea efficacia dixit, eiusque animo impressit, vt confestim spiritu mansuetudinis & pietatis eius pectus sibi vendicante non sine multa admiratione Comitum, & aliorum nobilium, qui ei semper aderant, breui totus mutatus sit in melius, quibusdam dicentibus Dominus Dux in alium virum mutatus est. Atque ex eo tempore non modo à verbis inhonestis, & malis moribus abstinuit; sed neque, vt quisquam impuros effutiret sermones, ferre sustinuit.

VIII. *Vsu linguæ carere plus prodest interdum, quam eius beneficio potiri.*

Dum B. Vincentius Dominicanus aliquando Valentiæ concionaretur in solennitate S. Ioannis Baptistæ, per mediam multitudinem ad eum adducta est mulier à natiuitate muta Ipse itaque perpendens magnam esse fidem illorum, materiam intermittens, oculos ad cœlum erexit, & ad mulierem conuersus illam interrogauit; Quid vis filia? Illa respondit: Panem volo, & officium linguæ. Et Vincentius ad eam; Panē quidem quotidianum, quamdiu vixeris, habebis; officium vero linguæ non poteris impetrare: pro futura enim vtilitate tua Deus voluit te tali beneficio priuare: si enim loquendi vsum habuisses, tanta fuisset linguæ tuæ mordacitas, vt vitam corporis & animæ perdidisset. Merito ergo Deum magnificare nō cesses, & caue, ne ab eo vlterius petas, quod non immerito denegabit. Mulier respondit, Faciam quod hortaris. Confestim rursum obmutuit, & viri, à quibus ducta fuerat, talis rei admiratione stupefacti, inde discedentes eam reduxerunt, superuixitq; septem annis, & ex vita religiose migrauit.

IX. *De vltione diuinitus immissa in obscœna loquentes.*

Illud hic omittendum non duxi, quomodo Deus obscœna loquentes etiam in hac vita castiget: cum enim S. Wallericus Abbas hyberno tempore, ab eo loco, quem Caldem vocant, ad suum monasterium rediret, in ipso itinere ob nimiam frigoris acerbitatem ad presbyteri cuiusdam domicilium cum suis sese calefacturus diuertit. At illi, qui tantum hospitem summopere venerari, & reuerenter excipere debebant, vt eius sacris sermonibus instrui mererentur, ad turpia & obscœna iactanda verba, vna cum eius loci iudice, prorumpunt. Ille contra, vti consueuerat, putridis & corruptis hominum vulneribus salubria cælestis verbi cataplasmata adhibebat, aitque ad illos: Non audistis, filii, illud ex Euangeliis; de omni verbo ocioso reddituros nos rationem in die iudicii? Ea oratione nihil permoti, contempto viro Dei, multo etiam fœdiores & impuriores vomebant sermones. Tum ille, Volui quidem, inquit, in tam acri frigore non nihil corpusculum meum ad ignem refouere, sed vestræ id non finunt linguæ impurissimæ, quæ me etiam frigore afflictum hinc abire compellunt. His dictis, excusso in eos pedum suorum puluere, abscessit. Ecce autem in procaces & spurcos illos mox vltio diuina grassatur: & presbyter quidem repente vtroque orbatus est lumine, & iudicis membra genitalia computruerunt. Tum illi præsentem Dei vindictam male experti, conantur verbis supplicibus ad se virum sanctum reuocare, sed frustra. Et alter quidem cœcus permansit: alter vero contracto corpore & putrescente inguine, extinctus est.

In vit. S. VValrici Abb. apud Sur. 1. die April.

Matt. 18.

Vltio diuina in obscœna loquentes.

TIT. XLVII. De sensu odoratus.

EXEMP. I. *Exemplum horribile castigationis diuinæ in nobilem dominam Venetianam, quod inordinatis odoribus nimis addicta esset.*

AD id roborandum, quod asserimus, congruum est, vt de viua carne exempla proferamus. Veracis itaque & honesti viri didici relatione (inquit Petrus Damianus Ostiensis Episcopus) quod narro. Dux Venetiarum Cōstant nopolitanæ vrbis ciuem habebat vxorem, quæ nimirum tam tenere & delicate viuebat, & non modo superstitiosa, sed & artificiosa (vt ita loquar) iucunditate se mulcebat, vt etiam communibus se aquis dedignaretur abluere: sed eius serui rorem cœli satagebant vndecunque colligere, ex quo laboriosum illi balneum procurarent. Cibos quoq; suos non tangebat, sed ab Eunuchis eius alimenta quæque minutius concidebātur in frusta, quæ mox illa quibusdam fuscinulis aureis, atque bidentibus ori suo liguriens adhibebat. Eius porro cubiculum tot thymiamatum, aromatumque generibus redolebat, vt & nobis narrare

D. Pet. Damian. Episc. ad Blancam Comitissam de inst. monial. cap. 11. Bar. tom. 10. an. 998. 10.

Horribilis odoratus inordinati castigatio.

tantum dedecus fœteat, & auditor forte non credat. Sed omnipotenti Deo quantum huius fœminæ fuerit exosa superbia, manifesta docuit vlciscendo censura. Vibrato itaque super eam mucrone diuini iudicii, corpus eius omne computruit, ita vt membra corporis vndique cuncta marcescerent, totumque cubiculum intolerabili prorsus fœtore complerent; nec quisquam tantam perferre narium iniuriam potuit, non consueta seruitia, non seruulus; vix vna duntaxat ancilla non sine speciei redolentis auxilio in eius obsequii sedulitate permansit. Diutius ergo hæc lãguore decocta, & miserabiliter cruciata, inimicis quoque lætantibus, diem clausit extremum. Quid ergo sit caro, doceat ipsa caro: quodq; perhibet mortua, testetur & viua.

II. *Muleasses Rex, ex infelici prælio fugiens odore vestimentorum captus à filio excæcatur.*

Laur. Sur. in Comm. rerum in orbe gestarum sub an. Do. 1544.

Odoribus delectabatur Muleasses.

Muleasses Rex Tunetanus, Neapoli cum aliquando esset, Neapolitanis nouo cultu, vescendi more, & exquisitissimis odoramentis admirationi fuit. Dapibus eius ex regiæ culinæ disciplina pretiosi sumptus vnguenta farciebantur, adeo vt pauonem, cum duobus phasianis conditum, obseruatum sit centum aureorum impensam excessisse. Hic cum audisset Amidam filium Tunetum & arcem occupasse, ea re vehementer perturbatus militem conscribit magna celeritate, confluuntque ad eum mille & octingenti homines, cum quibus eo pergit, & in itinere rursus ab Hispanis equitibus à Touatre missis admonitus, vt sibi ab insidiis, quæ iuxta vrbem essent, caueret; sed in proposito perseuerat. Vbi autem propius ad vrbem accessit, erumpentibus tum ex vrbe, tum ex oliuetis Afris, ex eius exercitu periere supra mille & trecenti, & ipse Muleasses fugiens, nulla re alia magis quam vnguentorum odore ab hostibus agnitus & captus est. Eum ad se adductum Amida filius vtroque orbatum lumine crudeliter excæcat, candenti scalpello proscissa vtriusque oculi pupilla. Idem pertulere duo Amidæ fratres cum Muleasse capti, Nahaser & Abdalas.

Amidæ Tunetani in patrem scelus.

III. *De mira odoris fragrantia in ore & manibus S. Iordani arte dæmonis excitata.*

Tho. Cantipr. li. 2. Apū c. 57. p. 47.

Dum quadam die B. Iordanus ordinis Prædicatorum Generalis Bononiæ Missam celebraret, vt solebat fere quotidie, in secreto, tam mirifici odoris fragrantiam sensit in susceptione Dominici sacramenti, vt nulli dubium esse posset, hanc non esse nisi à Deo, nisi forsitan alicui, qui discretionem spirituum habuisset. Os mire odoriferum per longum tempus habebat, & manus, ita vt vix ei cibus saperet ore sumptus. Palato tamen cordis interius discernebat, quia odor ille recreationem spiritui non præstabat. Abiit ergo Dominum deprecari, quid sibi vellet odor ille respersus in vanum, reuelatumq; est ei, quia dæmonis arte sit gestum, & facto crucis signaculo mox cessauit.

IV. *Sensus odoratus quomodo ab Arsenio Magno mortificatus.*

Sur. in vita eius 19. Iul.

Peccatum odoratus ab Arsenio correctum.

De loco, in quo manebat Magnus Arsenius, hæc legimus: Aqua, qua palmarum ramos madefaciebat, vt fierent molliores, nunquam ab illo mutabatur, sed sic diu manebat, vt tandem corrumperetur, maleque oleret, & aspectu tetra esset: adeo vt quidam ex Patribus Senem rogarent; cur hoc faceret, & ei exprobrarent socordiam. Is vero, Cum, inquit, suaueolentia, & aromatibus prius sim vsus, odoratus damnum modo corrigo contrariis.

TIT. XLVIII. De sensu tactus.

EXEMP. I. *Quanta custodia tactus fuerit Nicetij.*

Greg. de vita Patrum apud Sur. 1. April.

Tactus custodia gens & circumspectum.

NArrat B. Gregorius Turonensis Episcopus, sanctum sacerdotem Nicetium, qui post fuit Lugdunensis Episcopus, tantæ puritatis cultorem extitisse, vt non modo aliis iugiter prædicaret, & à polluto tactu, & à verbis obscœnis esse desistendũ, sed & ipsemet formidaret etiam infantium membra nudis manibus contingere: & si quando ratione officii tangere debebat, non nisi veste interiecta attingebat. Sciebat nimirum, à quouis carnis tactu aliquantam capi voluptatem, licet non admodum illicitam; vt tanto longius abesset à tactu culpabili.

II. *Monetur diuinitus quidam, ne virginem etiam spiritali affectu contingeret.*

Iac. de Vitriac. l. de vita c. 5. Cb. S. Ant. p. tit. 19. §. 7.

Cum quidam familiaris B. Mariæ d'Oegnies amicus ex nimio spiritualis affectionis excessu manum eius aliquãdo stringeret, licet casto animo nihil turpe cogitaret; sensit tamen ex illa nimia vicinitate primos motus insurgere. Cumq; illa prorsus hoc ignoraret, audiuit vocem ab excelso, scilicet, Noli me tangere; nec tamen illa intellexit, quid significaret: Deus enim mitis, & nostris infirmitatibus compatiens, noluit illum coram sancta muliere verecundia confundere: volebat tamen tanquam zelotes amicæ suæ castitatem custodire, & illam propter innumera pericula castigare. Vnde cum illa diceret ei; Audiui nunc quandam vocem, sed quid significaret, prorsus ignoro, Noli me tangere. Ille quid hoc esset intelligens, & sibi de cætero diligentius cauens, & Domino, qui eius infirmitatem detegere noluit, gratias agens recessit.

III. *Ad tactum fœminæ etiam pium, rigescit brachium Gebhardi Abbatis.*

Chron. Hirsaugiens. Io. Trith. ad an. 1091.

Gebhardus Abbas ex Canonico monachus Hirsaugiensis factus, cum sanus & incolumis aliquamdiu inter fratres laudabiliter conuersatus fuisset, vt patientia eius coram omnibus probaretur, in grauissimum languorem incidit, ita vt membris omnibus pænè resolutis manũm ad os non valeret porrigere,

gere, nec de vno latere in aliud sine aliorum adiutorio se mouere. Hac infirmitate plus integro anno miserabiliter, sed cum multa patientia ægrotauit, quousque misericors Deus vires ei restituit manducandi, sedendi, legendi, & in scamniolis super terram instar puerorum reptādi: præter enim linguam hactenus nullum membrorum suorum mouere potuit. Quadam vero die, vir Domini Wilhelmus Abbas cellam ægrotātis ingreditur, & vt vsum vel dexteræ manus à Domino precibus deuotis peteret, Gebhardum iacentem exhortatur. Renuit ille cum summa detestatione, confirmans se corporis salutem omnino paruipendere, vt bene decocta scorea purgatus posset ad Deum peruenire. Pius autem pater misericordia motus dexteram illius apprehendens benedixit, orat, deosculaturque eum, & pristinæ sanitati cernētibus cunctis subito restituit. Post paucos vero dies vxor fratris ipsius Gebhardi ad eum gratia visitationis cum familia multa aduenit, ad quam in sella portatus gestatoria, cum inter loquendum brachii sui miraculosam sanitatem proferret in medium, illa dexteram ipsam sanatam, muliebri quasi sanctificatum quippiam deosculatur affectu. Et ecce brachium ipsum miraculose sanatum mox ad tactum fœminæ, quamuis deuotæ, miraculosius ad pristinam rigiditatem reuertitur. At ille dissimulato quod acciderat, Germani salutata vxore, ad cellam suam reportari se fecit: Wilhelmus autem sanctissimus pater, discens in Spiritu sancto quod accidit, mox ad cellam ægrotantis venit, dicens: Hæc est pœna temeritatis tuæ frater, qui manum Deo consecratam, ipsiusq; miseratione sanatam, fœminæ gloria tactus inani præbuisti osculandam. Admonitus deinceps, ne simile feceris, esto: iterumq; apprehendens ipsum brachium sancta sua benedictione sanauit, quem totum non multo post orationibus suis ad pristini status valetudinem reduxit. Veruntamen ex ea infirmitate, quoad vixit, semper vno pede claudicauit, quatenus memor eorum, quæ sustinuerat amplius non peccaret: nam cum esset vir tam generis nobilitate clarus, quam ingenii acrimonia sublimis, animiq; constantia, sapientia, scientia, & eloquentiæ singulari prærogatiua insignis, & magnæ quoque in seculo reputationis, pia Domini castigatione flagellatus est, ne forte omnibus succedentibus prospere, mens in elationis Orcum laberetur.

IV. *De viro cum vxore per contactus impudicos peccante misere mortuo.*

Quid viro coniugali propter inhonestos contactus in Cameracensi ciuitate, sub venerabili Rogerio eiusdem loci Episcopo, acciderit, accipe. Virum quendam fuisse percepimus, qui tali vitio subiacebat, vt non ei sufficeret delectatio coitus cum vxore, quin etiam eam contrectationibus illicitis molestaret. Ergo nocte quadam, vxore reclamante, Deique vindictam imprecante, maritus, perpetrato violenter scelere, ad ventris officium surrexit; mox autem soluto ventre, per secreta naturæ in cloacam eius viscera descenderunt. Nec mora, clamans reportatur ad lectum, & publica voce confessus, cum dirissimo manuum cruciatu, quas, quasi ignibus vrerentur, abscindi petiit, in horam diei tertiam expirauit. Vide igitur quam digna tali operi vindicta illata sit. Si ergo viri flagitium cum vxore tanta animaduersione punitum est, quid illi sustinebunt, qui vel cælibes, vel castitatem professi, huiusmodi tentant.

Tactus impudici horrenda punitio.

V. *Virginis constantia in recusando osculo.*

Idem eod. lib. & cap. p. 25.

Vidimus in Galliæ partibus virginem, cuius virtutem mirabilem non expedit subticere. Hæc vtroque orbata parente in domo fratris militis loco pedissequæ seruiebat. Quæ cum nullius viri iocos prorsus vellet admittere, eam quadam die in præparanda salsa manibus occupatam, quidam ex satellitibus nisus est osculari, sed frustra: nam pistillo, quo salsam terebat, eum in capite mox percussit. Tunc ille læsus, O nequissima, inquit, quare me volentem ludere percussisti: Cui illa substomachans; Et ego, inquit. In tali ergo rigore virtutis virgo nobilis perseuerans adeo famosa effecta est, vt Comitissa de Engolesmo eam cum filia sua Regina Angliæ, vt illius instrueretur obsequiis, collocarit. Hęc cum nullo modo postea virum accipere consentiret, cum multis regiis muneribus & honoribus ad Gallias est reuersa, & in domo hospitalis apud Pruuinum humilis soror effecta; quam nos vidimus eiusdem domus magistram, & in seruitute Christi labore, & senectute confectam.

VI. *Quam caute etiam spiritales viri se ab omni tactu mulierum debeant continere.*

Gregor. lib. 3. Dialog. cap. 7.

Sed ecce, inquit Gregorius Magnus, dum facta fortium virorum narro repente ad memoriam venit, quid erga Andream Fundanæ ciuitatis Episcopum diuina misericordia fecerit. Nec res est dubia quia pæne tanti in ea testes sunt, quanti & eiusdem loci habitatores existunt. Hic namque vir venerabilis cum vitam multis plenam virtutibus duceret, seque sub sacerdotali custodia in continentiæ arce custodiret, quandam sanctimonialem fœminam, quam secum prius habuerat, noluit ab Episcopi sui cura repellere; sed certus de sua eiusque continentia, secum hanc permisit habitare. Ex qua re actum est, vt antiquus hostis apud eius animum aditum tentationis exquireret: nam cœpit speciem illius oculis mentis eius imprimere, vt intellectus nefanda cogitaret. Quadam vero die Iudæus quidam ex Campaniæ partibus Romam veniens Appiæ carpebat iter: qui ad Fundanam glebam perueniens, cum iam diem vesperascere cerneret, & quo declinare posset minime reperiret, iuxta Apollinis templum fuit; ibique se ad manendum contulit. Qui ipsum illius loci sacrilegium pertimescens, quamuis fidem

Iudæus signo crucis se muniens vidit dæmonũ spectra.

crucis minime haberet: signo tamen crucis se munire curauit. Nocte autem media, ipso solitudinis pauore turbatus, peruigil iacebat: & repente conspiciens vidit malignorum spirituum turbam quasi in obsequium cuiusdam potẽtis præire: cum vero, qui cæteris præerat, in eiusdem gremio loci consedisse: qui cæpit singulorum spirituum obsequentium sibi causas actusque discutere, quatenus vnusquisque quantum nequitiæ gessisset, inueniret. Cumq; singuli spiritus ad inquisitionẽ eius exponerent, quid operati contra bonos fuissent, vnus in medium prosiliit, qui in Andreæ Episcopi animum per speciem sanctimonialis fœminæ, quæ in Episcopio eius habitabat, quandam tentationem carnis cõmouisset, aperuit. Cum vero hoc malignus qui præerat spiritus, inhianter audiret, & tanto sibi factum lucrum grande crederet, quanto sanctioris viri animam ad lapsum perditionis inclinaret, ille spiritus, qui hæc eadem fatebatur, adiunxit; quia vsq; ad hoc quoque die præterito vespertina hora eius mentem traxerit, vt in terga eiusdem sanctimonialis fœminæ blandiens alapam daret. Tunc malignus spiritus, atq; humani generis antiquus inimicus exhortatus hunc blãde est, vt perficeret quod cœpisset; quatenus ruinæ illius singularem inter cæteros palmam teneret. Cumque Iudæus, qui aduenerat, hoc vigilans cerneret, & magnæ formidinis anxietate palpitaret; ab eodem spiritu, qui cunctis illic obsequentibus præerat, iussum vt requirerent, quisnã esset ille, qui iacere in templo eodẽ præsumpsisset. Quem maligni spiritus pergentes & subtilius intuentes, crucis mysterio signatum viderunt, mirantesque dixerũt: Væ, væ; vas vacuum & signatum. Quibus hoc renunciantibus, cuncta illa malignorum spirituum turba disparuit. Iudæus vero, qui hæc viderat, illico surrexit, atque ad Episcopum sub festinatione peruenit. Quem in Ecclesia sua reperiens seorsum tulit; qua tentatione vrgeretur, inquisiuit. Cui confiteri Episcopus tentationem suam verecũdatus noluit Cum vero ille diceret, quod in illa tali Dei famula parum amoris oculos iniecisset, atque adhuc Episcopus negaret, adiunxit, dicens: Quare negas quod inquireris? quia adhuc vsque vespere hesterno die perductus es, vt posteriora illius alapa ferires. Ad quæ nimirum verba deprehensum se Episcopus intuens, humiliter confessus est, quod prius pertinaciter negauit. Cuius ruinæ & verecundiæ idem Iudæus cõsulens, qualiter hoc cognouisset, vel quæ in cõuentu malignorum spirituum de eo audiuisset, indicauit. Quod ille agnoscens, se ad terram protinus in orationem dedit: moxque de suo habitaculo non solum eandem Dei famulam, sed omnem quoque fœminam, quæ in eius illic obsequio habitabat, expulit. In eodem vero templo Apollinis B. Andreæ Apostoli repente oratorium fecit: atq; omni illa tentatione carnis funditus caruit: Iudæum vero, cuius visione atq; increpatione saluatus est, ad æternam salutem traxit: nam Sacramentis fidei imbutum, atque aqua baptismatis emundatum, ad sanctæ Ecclesiæ gremiũ perduxit. Sicq; factum est, vt Hebræus idem dum saluti alienæ cõsulit, perueniret ad suam, vt omnipotens Deus inde alterum ad bonam vitam perduceret, vnde in bona vita alterum custodisset.

Dictum dæmonum de Iudæo cruce signato.

Andreas Episcopus abdicat mulieres à se.

Iudæus baptizatur.

VII. *S. Vrsinus iamiam moriturus ad contactum uxoris commouetur.*

Idem lib. 4. c. 11.

Neque hoc silebo, quod venerabilis Abbas Stephanus, qui non diu ante in hac vrbe defunctus est, in Prouincia Nursiæ contigisse referebat. Aiebat enim, quod illic presbyter quidam cõmissam sibi cũ magno timore Domini regebat Ecclesiam. Qui ex tempore ordinationis acceptę presbyteram suam vt sororem diligens, sed quasi hostem cauens, ad se propius accedere nunquam sinebat, eamque sibimet propinquare nulla occasione permittens, ab ea sibi communionem funditus familiaritatis absciderat. Habent quippe sancti viri hoc propriũ: nam vt semper ab illicitis longe sint, à se plerumque etiam licita abscindunt. Vnde idem vir ne vnquam per eam incurreret culpam, sibi etiam per illam ministrari recusabat necessaria. Hic ergo venerabilis presbyter cum longam vitæ impleſſet ætatem, anno quadragesimo ordinationis suæ, ardescente grauiter febre correptus ad extrema deductus est. Sed cum eũ presbytera sua cõspiceret im membris quasi in mortem dispensum, si quod adhuc ei vitale spiramen adesset, naribus eius apposita curauit aure dignoscere. Quod ille sentiens, cui tenuissimus inerat flatus, quantulo nisu valuit, vt loqui potuisset, inferuescẽte spiritu collegit vocem, atq; erupit, dicens: Recede à me, mulier, adhuc igniculus viuit, paleam tolle. Illa igitur recedente, virtute corporis cum magna cœpit lætitia clamare, dicens: Bene veniant domini mei, bene veniant domini mei; quid ad tantillum seruulum vestrum estis dignati conuenire? Venio, venio; gratias ago, gratias ago. Cumque hoc iterata crebro voce repeteret, quibus hoc diceret, noti sui, qui illum circumsteterant, requirebant. Quibus ille admirando respondit, dicens: Nunquid hic conuenisse sanctos Apostolos non videtis? beatum Petrũ & Paulum primos Apostolorum non aspicitis? Ad quos iterum conuersus dicebat: Ecce venio, ecce venio. Atque inter hæc verba animam reddidit Et quia veraciter sanctos Apostolos videret, eos etiam sequendo testatus est. Quod plerunque contingit iustis, vt in morte sua Sanctorum præcedentium visiones aspiciunt, ne ipsam mortis suæ pœnalem sententiam pertimescant. Sed dum eorum menti internorum ciuium societas ostenditur, à carnis suæ copula sine doloris & formidinis fatigatione soluantur.

Ap[...] rur[...] & pa[...] ob[...] Vr[...]

FINIS PARTIS TERTIÆ.

FLORES EX
PLORV.. L.
P. Antonio Dai...